

QAJEELFAMA SOORTUUWWAN
PHEENXEQOOSXEE

SOORTUUWWAN PHENXEQOOSXEE
AFRIKAAF KAN QOPHAA'E

QAJEELFAMA SOORTUUWWAN PHEENXEQOOSXEE

SOORTUUWWAN PHENXEQOOSXEE
AFRIKAAF KAN QOPHAA 'E

Denzil R. Miller, Gulaalaa
Jeffery Nelson, Gargaaraa Gulaalaa
Todd Churchill, Gargaaraa Gulaalaa

Qajeelfama Soortuuwwan Pheenxeqoosxee: Soortuuwwan Afrikaatiif Kan Qophaa'e © Mirga abbummaa 2022 kan Afrikaas Hopi, Spiringfiildii,

Miisoorii, Ameerikaa. Mirgi Abbummaa hundumtuu eegamaa dha. Kutaawwan kitaaba kanaa keessaa hayyama barreeffamaa abbaa mirga waraabbi irraa argateen alatti, bifa kamiinuu ykn karaa kamiinuu (baay'isuunis ta'ee, odeeffannoo koompitaraatin kaa'un, yookiin bifa gara biraatin yookiin karaa kamiin iyyuu humna ellektiriikiitiin, maashiniidhan, footokoppiin) waraabun yookin heyyama barreeffama abbaa mirga abbummaan alattii yoo waraabbi ifa ta'e kan akka barruulee yookin gaazexaa waliin walqabatee fayyadame malee heeyyamamaa miti.

Caqasawwan Macaafa Qulqulluu kitaaba kana keessatti argaman hundi Macaafa Qulqulluu hiikkaa isa haaraa irraa kan fudhatamanidha. Mirgi maxxansaa kan@ 1973,1978,2011 Biblika Inc. Mirgi barreessitootaa addunyaa guutuutti kan eegamanidha.

Koree Gulaalaa:

Denzil R. Miller, DMin, Gulaalaa
Jeffery Nelson, PhD, Gargaaraa Gulaalaa
Todd Churchill, Gargaaraa Gulaalaa

Akkaataa itti argama Kitaabichaa: 1.1.

Miller, Denzil R., gulaalaa, 1946
Qajeelfama Paastaroota Pheenxeqostee: Qajeelfama Paastaroota Afrikaa
Denzil R. Miller Jeffery Nelson fi Todd Churchill waliin

Africa's Hope kan maxxanfame
580 West Central Street
Springfield, Missouri, USA 65802

Printed in Federal Democratic Republic of Ethiopia

Baafata

Baafata	3
Gumaachitoota	7
Dubbi-duree Randel Tarrtiin Barreeffame	11
Dubbi-duree Dr. Barnaabaas Mtokambalitiin Barreeffame	13
Seensa	15

KUTAA 1FFAA: ULAAGAAWWAN SOORTUUWWAN

PHEENXEQOOSXEE

Boqonnaa 1: Nama Muuxannoo Qabu	23
Boqonnaa 2: Nama Hafuuraa	33
Boqonnaa 3: Nama Amala Gaarii Qabu	43
Boqonnaa 4: Nama Akka Gaariitti Qophaa'e	53

KUTAA 2FFAA: AKKA SOORTUU PHEENXEQOOSXEETTI

WAANTOOTTA DURSUU QABAN

Boqonnaa 5: Tajaajila Keessatti Wantoota Dursi Kennamuu Qabuuf	65
Boqonnaa 6: Dursa Dhuunfaa	75
Boqonnaa 7: Dursa Maatii.....	85
Boqonnaa 8: Dursa Kadhannaa	95

KUTAA 3FFAA: AMANTAA SOORTUU PHEENXEQOOSXEE

Boqonnaa 9: Macaafa Qulqulluu Amanuu	107
Boqonnaa 10: Dhugaa Pheenxeqoosxee Deeggaruu	117
Boqonnaa 11: Muuxannoo fi Shaakala Pheenxeqoosxee Beeksisuu.....	127
Boqonnaa 12: Hambaa Pheenxeqoosxee Leellisuu	137

KUTAA 4FFAA JIREENYA DHUUNFAA SOORTOTA

PHEENXEQOOSXEE

Boqonnaa 13: Jireenya Akka gaariitti Hogganame	149
Boqonnaa 14: Hariiroo Fayya-Qabeessa	159
Boqonnaa 15: Amala Waaqeffannaa Dhuunfaa Cimaa	169

KUTAA 5FFAA TAJAAJILA HAWAASUMMAA SOORTOTA

PHEENXEQOOSXEE

Boqonnaa 16: Lallaba Hafuuraan Dibame.....	181
Boqonnaa 17: Barsiisa Bu'a qabeessa	191
Boqonnaa 18: Waldaa Waaqeffannaan Geggeessuu.....	201
Boqonnaa 19: Waldaa Kirstaanaa Gara Haaromsa Pheenxeqoosxeetti Gaggeessuu.....	211
Boqonnaa 20: Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti Qajeelchuu	221
Boqonnaa 21: Humna Hafuuraan Tajaajiluu	231
Boqonnaa 22: Lola Hafuuraa Irratti Bobba'uu	241

KUTAA 6FFAA: SOORTUU PHEENXE QOOSXEE AKKA TIKSEETTI

Boqonnaa 23: Tajaajila Soortuu Hubachuu	253
Boqonnaa 24: Hoolotaa Kunuunsuu	263
Boqonnaa 25: Warra Qaama Kiristoos Ta'an Cimsuu.....	271
Boqonnaa 26: Saba Waaqayyoo Gorsuu.....	281
Boqonnaa 27: Hoolota Waaqayyoo Eeguu	293

KUTAA 7FFAA: SOORTUU PHEENXEQOOSXEE AKKA

GEGGEESSAATTI

Boqonnaa 28: Geggeessummaa Pheenxeqoosxee.....	305
Boqonnaa 29: Geggeesaa Tajaajilaa	315
Boqonnaa 30: Geggeesaa Abbaa Mul'ataa	325
Boqonnaa 31: Geggeessummaa Ergamaa	335

KUTAA 8FFAA: SOORTOTA PHEENXEQOOSXEE AKKA

BULCHIISAATTI

Boqonnaa 32: Galmee, Qarshii, fi Qabeenyaa Bulchuu	347
Boqonnaa 33: Geggeessitoota Warra Soortuu Hin Ta'iin Sochoosuu	357
Boqonnaa 34: Kutaalee Tajaajila Waldaa Qajeelchuu.....	367
Boqonnaa 35: Miseensota Waldaa To'achuu	379

KUTAA 9FFAA: SOORTUU PHEENXEQOOSXEE ERGAMA

KEESSATTI

Boqonnaa 36: Tarsiimoo Kakuu Haaraa Hubachuu	391
Boqonnaa 37: Warra Badanitti Wangeela Lallabuu	401
Boqonnaa 38: Hawaasa Tajaajiluu	411
Boqonnaa 39: Waldoota Haaraa Dhaabuu	421
Boqonnaa 40: Sagantaa Ergamummaa Waldaa Naannoo Guddisuu	431

KUTAA 10FFAA: SORTOTA PHEENXEQOOSXEE FI SIRNOOTA

AYYAANNEFFANNAA FI IRBAATA QULQULLUU

Boqonnaa 41: Cidha fi Awwaalcha Raawwachuu	443
Boqonnaa 42: Sirna Qulqullinaa, Eebbaa, fi Dhaabbataa Raawwachuu	453

ODEEFFAANNOOWWAN DABALATAA

Odeeffannoo Dabalata 1 Ibsa Amantaa kan Waldaa Yaa'ii Waaqayyoo Addunyaa Hordofaniif	465
Odeeffannoo Dabalataa 2 Mul'achuu Kennaawwan Hafuura Qulqulluu 1 Qorontos 12:8-10	469
Odeeffannoo Dabalata 3 Gabaajeewwan Kitaaba Macaafa Qulqulluu.....	471

Baafata

Gumaachitoota

Kanneen armaan gaditti tarreeffaman warra barreeffama kitaaba kanaaf gumaachanidha. Lakkoofsi cuftuu keessatti argamu kan waa'ee nama kitaaba kana irratti gumaachee ibsu dhuma irratti argamu, boqonnaa namichi caalaatti keessatti gumaache argisiisa.

Adade, Ayi, PhD. Secretary General, Togo Assemblies of God (29)

Ama, UcheChukwu. Deputy Chairman, Africa Assemblies of God Alliance
World Missions Commission (40)

Banda, Lipenga. General Superintendent, Assemblies of God in Zambia (33)

Bogere, Richard, PhD. Co-Founder, Christ Chapel International, Kampala,
Uganda; Teaching faculty member, Pan Africa Theo-logical Seminary (6)

Bomboko, Cécile, PhD. Central Africa Regional Representative, Association for
Pentecostal Theological Education in Africa (APTEA) (14, 32)

Bomboko, Marcel, PhD. Chairman, Board of Governors, West Africa Advanced
School of Theology, Lomé, Togo (14, 32)

Chipao, Lawrence, PhD. Dean of Theology Faculty and Ministerial Formation,
Malawi Assemblies of God University (34)

Churchill, Todd. AGWM Missionary to DR Congo, Africa's Hope (30)

Daplex Ouentchist, Honoré, PhD. President, Evangelical Church of the
Assemblies of God, Cotê d'Ivoire (10)

Djakouti, Mitré. President, Togo Assemblies of God; Former President, Africa
Assemblies of God Alliance (15)

Dube, Andrew, PhD. President, Malawi Assemblies of God (11)

Flindja, Douti Lallebili, PhD. Academic Dean, West Africa Ad-vanced School of
Theology, Lomé, Togo (27)

Gumaachitoota

- Frimpong-Manso, Paul, PhD. General Superintendent, Assemblies of God, Ghana (37)
- Gnanchou, Désiré Béchié, PhD. Former President, Evangelical Assemblies of God, Cotê d'Ivoire; Director, Theological and Pastoral Institute of Katadji (23)
- Kitoto, Dinah. Wife of Philip Kitoto, General Superintendent, Kenya Assemblies of God (7)
- Kitoto, Philip. General Superintendent, Kenya Assemblies of God; Chancellor, KAG East University (7)
- Kuoh, Jimmy, PhD. General Superintendent Emeritus, Assemblies of God Liberia; President, Liberia Assemblies of God Bible College (21, 41)
- Lebelo, Gordon, PhD. General President, International Assemblies of God, South Africa (26)
- Lwesya, Enson, DMin. Vice Chancellor, Malawi Assemblies of God University (28)
- Mba, Arthur, PhD. First Vice President, Assemblies of God, Gabon (2, 18)
- Mbiwan, Daniel. General Superintendent, Full Gospel Mission, Cameroon (25)
- Miller, Denzil R., DMin. AGWM Missionary; Director, Acts in Africa Initiative (1, 3, 8, 16, 20, 36)
- N'sembe Loyela, Israël. Pastor, Ark of the Covenant Evangelistic Center, Kinshasa; Former General Superintendent, Assemblies of God, DR Congo (22)
- Ndayisaba, Jérôme. President, Burundi Assemblies of God Fellowship (24)
- Nelson, Jeffery, PhD. AGWM Missionary; Former Vice Chancellor, KAG East University, Nairobi, Kenya (5, 12, 39)
- Ngabonziza, Emmanuel. Vice General Superintendent, Pentecostal Assemblies of God, Rwanda (38)
- Niba, Felix, PhD. Director of Foreign Missions, Full Gospel Mission, Cameroon (13)

Gumaachitoota

Oganya, Ngozi Cecilia, PhD. Coordinator of Theological Education by Extension (TEE), Assemblies of God Divinity School, Umuahia, Nigeria (17)

Sawadogo, Jephthé, DMin. Vice President, Burkina Faso Assemblies of God; Director, Koubri Bible School (4, 42)

Sebastião, Francisco. President, Angola Assemblies of God (9)

Smith, Bernard, MA. AGWM Missionary to Togo (15)

Swai, Ron. General Treasurer, Tanzania Assemblies of God (35)

Turney, Mark, MA. AGWM Missionary; President, West Africa Advanced School of Theology, Lomé, Togo (19)

Watt, C. Peter, ThD. Chairman, Assemblies of God, South Africa (31)

Gumaachitoota

Dubbi-duree Randel Tarrtiin Barreeffame

Qajeelfamni Soortuuwwan Pheenxeqoosxee kun waggoota dhufaniif soortuwwan Afrikaatiif qabeenya guddaa ta'ee akka tajaajilu abdi guddaa kenna. Waldaan Afrikaa yeroo dheeraaf qormaata addaa addaa soortuuwwan pheexeqoosxee Afrikaa mudatu kan ilaallatu qajeelfama akkasii barbaaddi turte.

Hojii kana keessatti, Dr. Denzil R. Miller fi koreen gulaalaa isaanii, Dr. Jeffery Nelson fi Todd Churchill, dhimmoota har'a Afrikaa keessatti soortuuwwan pheexeqoosxee mudatan hedduu ilaaluuf hoggantoota waldaa pheexeqoosxee Afrikaa dinqisiisaa ta'an walitti qabaniiru. Akkuma "Tarreen Gumaattotaa" fuuldura kitaabichaa irratti argamu mul'isu, geggeessitootni kun qondaaltota waldaa biyyoolessaa, soortuuwan waldaa geggeessan, bulchitootaa fi barsiisota mana barumsaa Macaafa Qulqulluu fi seeminaarii, geggeessitoota ergamtoota wangeelaa, warra waldaa dhaaban, lallabdoota wangeelaa fi kkf of keessatti qabatu.

Gad-fageenyi muuxannoo fi beekumsa geggeessitoota kanaa hojii kana irratti gatii guddaa dabala. Dhiiraa fi dubartoota kana keessaa hedduu wajjin tajaajilaa waanan tureef, akka geggeessitootaatti amanamummaa isaanii, quuqama Kiristoosii fi ergama isaaf qaban, akkasumas Waldaan golee Afrikaa hunda keessatti dhaabamtee arguuf fedhii qaban dhuunfaan mirkaneessuu nan danda'a. Kana malees, gareen gulaalan mataan isaanii beekumsa guddaa Afrikaa fi ummatoonaa ishee gara guddina kitaaba kanaatti fidu. Tokkoon tokkoon isaanii Kibba, Bahaa ykn Giddugaleessa Afrikaatti ergamaa wangeelaa ta'anii waggoota hedduudhaaf tajaajilaniiru.

Kitaabni kun namoota duraanuu waldoota Afrikaa guutummaa keessatti tajaajila gaggeessaa jiran, akkasumas warra ammallee mana barumsaa Macaafa Qulqulluu fi sagantaa leenjii dabalataa tajaajila gara fuula duraatiif qophaa'aa jiran cimsuuf abdi guddaa kenna. Kitaabni kun gargaarsa qabatamaa kan soortuuwwan Pheenxeqoosxee tajaajila isaanii keessatti akka milkaa'anii fi firii garii godhatan gargaaruun kan guutamedha.

Keessattuu dhimmi baay'ee barbaachisaan kitaabni kun xiyyeeffannoo itti kennu tokko, soortuwwan pheexeqoosxee Afrikaa dhiirris ta'e dubartiin amala gaarii akka qabaataniif waamicha taasisuu isaati. Xiyyeeffannaan barbaachisaan kan biroon immoo kitaabichi yeroo hundumaa soortuwwan Afrikaa hafuura qulqulluudhaan guutamaniif akka jiraatanii fi ergama Waaqayyo isaanitti kenne irratti xiyyeeffatanii akka turan, dhiirotni, dubartootnii fi daa'imni Afrikaa keessa jiran hundinuu wangeela dhaga'uuf carraa argatanii akka Yesuus Kiristoositti amananiif waamicha dhiheessuu isaati. Bara "wangeela badhaadhina" jedhamu waldootni Afrikaa keessa jiran hedduun ergama Waaqayyoo irraa gara barbaacha eebba dhuunfaatti goran kana keessatti, xiyyeeffannaan macaafa kanaa ergama Waaqayyoo isa guddaa sana ta'uu isaa arguun baay'ee kan nama jajjabeessudha. Kitaaba kanaaf gumaachitoonni dhugaa dubbichaa raawwatan, dhiiraa fi dubartoonni Waaqayyoo jireenya isaanii guyyaa guyyaa keessatti xiyyeeffannoo Ergama Guddaa Kiristoos jiraachuu barbaadaniidha.

Waggoota kurnan ja'an darbaniif Waldaa Afrikaa wajjin walitti dhufeenyan qaba, jalqaba akka daa'imaatti Afrikaa keessatti guddachuu fi boodarra immoo Afrikaa Dhihaa keessatti ergamaa wangeelaa ta'ee waggoota 35 tajaajileera. Hojii dhiirotnii fi dubartootni Afrikaa kumaatamaan lakkaa'aman jireenya isaanii adda baasuun gatii kamiyyuu kaffalanii warra badan gara Kiristoositti fiduuf hojjetan arguun baay'ee waan nama dinqisiisudha. Kitaabni kun tajaajila irratti bu'a qabeessummaa isaanii guddisuuf akka tajaajilu nan amana. Kadhannaan koo, kitaabni kun guutummaa Afrikaa keessatti harka soortotaa fi barattoota mana barumsaa Macaafa Qulqulluu kumaatamaan lakkaa'aman keessa waan seeneef, mootummaan Waaqayyoo karaa daran guddaa ta'een gara ardii kanaatti akka dhufudha.

Geggeessitoonni hafuuraan humna argatanii fi leenjii macaafa qulqulluu argatan dhuguma abdii Afrikaati!

~ Luba Raandeel Tarr
Daarikteera Olaanaa
Africa's Hope

Dubbi-duree Dr. Barnaabaas Mtokambalitiin Barreeffame

Soortuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiran harki caalaan isaanii haala yaada Phaawuloos keessa ta'ee amantoota Qorontosiiif barreesse waliin wal fakaachuu danda'a:

"Ani adeemsa har'aa borii keessatti bishaan guutuudhaan doorsifamaa, warra saamtuudhaan doorsifamaa, saba kootiin doorsifamaa, warra saba koo hin ta'iniin doorsifamaa, mandara keessatti doorsifamaa, lafa onaa keessatti doorsifamaa, gaalaana irratti doorsifamaa, obboloota sobaatiin doorsifamaa tureera. Hojiitti dadhabuu, rakkina, halkan baay'ee hirriba malee buluu, beela, dheebuu, yeroo baay'ee hagabuu taa'uu, qorra keessatti qullaa ta'uu baachaan ture. Kana malees, guyyaa guyyaatti waldoota kristiyaanaatiif yaadda'uun anatti ulfaachaa jira." (2 Qor. 11:26-28)

Haalli dhuunfaa isaanii kan Phaawuloos irraa adda ta'uu danda'us, irra caalaan soortuwwan Pheenxeqostee Afrikaa keessa jiran miira inni "gama hundumaatiin dhiphachuu" (4:8) isaa wajjin wal fakkaachuu danda'a.

Waldaa Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti Hojiiwan muraasa irraa kan hafe, hojii sooruu caalaa kan qormaatni itti baay'atu hin jiru. Mee kutaa jireenyaa fi tajaajilaa hedduu soortuwwan Pheenxeqoosxee gahumsa agarsiisuu qaban yaadi. Inni ykn isheen hoolota Waaqayyoo dandeettiidhaan kunuunsuu danda'uu qabu, akkasumas dhimma dhuunfaa fi maatii ofii isaanii bulchuu danda'uu qabu. Isaan lallabdoota, barsiisota, gorsitoota, fi bulchitoota gahumsa qaban ta'uu qabu – hunduma yeroo tokkotti. Yeroo hundumaas, ajaja Gooftaan keenya saba hundumaa duuka buutota gochuuf kenne raawwachuu keessatti waldoota isaanii geggeessuu danda'uu qabu. Warri kun itti fufuu danda'u. Qajeelfamni soortuwwan Pheenxeqoosxee kun akka malee kan simatamu kana waan ta'ee fidha.

Qajeelfama soortuwwan Afrikaa kan ilaalcha Pheenxeqoosxee giddu-galeessa taasise akka barbaachisu yeroo dheeraaf hubachaa tureera. Kanaaf hojii dhaabbanni Abdii Afriikaa jedhamu kitaaba kana qopheessuuf hojjete baay'een galateeffadha. Keessattuu wanti nama jajjabeessu qajeelfamni kun soortuwwanii

Gumaachitoota

fi geggeessitoota Pheenxeeqoosxee bilchaatoo ta’an kan guutummaa ardii kana irraa jiraniin barreeffamuu isaati. Innis, yeroo wal fakkaatutti, qor-waaqumaadhaan sirrii, ergama irratti kan xiyyeeffate fi qabatamaan faayidaa kan qabu dha. Qajeelfamni kun jireenya fi tajaajila soortuuwwan Pheenxeeqoosxee irratti hubbannoo guddaa kenna. Soortuuwwan Pheenxeeqoosxee guutuu ardii kanaa gara tajaajila bu’a qabeessa ta’etti qajeelchuuf ni gargaara. Akkasumas harka soortuuwwan keenyaa cimsuun waldoota isaanii akka gaggeessan ni jabeessa.

Qajeelfamni soortuuwwan pheenxeeqoosxee kun keessattuu bara 2021 – 2030 yeroo gamtaan Yaa’ii waaqayyoo Afrikaa (Africa Assemblies of God Alliance (AAGA)) “Dadamaqinsa waggoota kurnaniif” (Decade of Revival) xiyyeefannoo kennu kanatti shoora gudda tapahata. Waggoota kurnan kana keessatti waldoonni Yaa’ii waaqayyoo guutuu Afrikaa keessatti argaman hafuurri qulqulluu akka dhangalaasuuf fuula Waaqayyoo barbaaduuf of kenaniiru, bu’aan isaas dhufaatii Kiristoos dhihooiti ta’uuf jiru dura haaromsa guddaan Afrikaa keessatti akka ta’u , amantoonni wangeela gara qomoo, sabaa fi sablammoota hundumaatti akka geessan humna kennuu dha.

Waggoota Kurnan Haaromsaa keessatti, waldoonni Yaa’ii waaqayyoo human Hafuura Qulqulluu, jireenya Waaqayyoo, leenjii duuka bu’ummaa, wangeela lallabuu, waldaa dhaabuu, fi ergama aad-qaxxaamuraa ummattoota ardii kanaa hin dhaqqabne irratti xiyyeeffata—keessattuu Kaaba Afrikaa fi gaanfa Afrikaa keessatti. Qajeelfamni soortuuwwan Pheenxeeqoosxee akka meeshaa gatii qabeessa guddatti akka tajaajilu, soortuuwwan waldoota isaanii ergama guddaa kana akka raawwatan gargaara jedheen amana. Sanaa booda, Gooftaan Yesuus dhufaatii isaa yoo harkifate, kitaabni kun waggoota hedduu dhufaniif waldaa Pheenxeeqoosxee Afrikaa keessa jirtu tajaajiluu itti fufa.

Kitaaba kana soortuuwwanii fii tajaajiltootni Pheenxeeqoosxee guutuu Afrikaa keessa jiran akka itti fayyadaman gammachuu guddaan nan gorsa.

~ Dr. Barnaabaas Mtokambali
Dura taa’aa
Gamtaa Yaa’ii Waaqayyoo Afrikaa

Seensa

Hogganaan Afrikaa tokko, waldaan Afrikaa keessatti akkamitti guddachaa akka jirtu hubachuudhaan, “Waaqayyo waldaa Afrikaa eebbisaa jira kanaaf waldaan Afrikaa saboota biroof eebba ta’aa jirti!” Nutis akka dhaabbata Abdii Afrikaatti kaka’umsa yaada HoE. 1:8 irra jiru kana garaa guutuudhaan irratti walii galle. Waaqayyo yeroo akkasiif waldaa Afrikaa gara Mootummaa isaatti akka waame ni amanna (cf. Est. 4:14). Waldaan Pheenxeqosxee Afrikaa keessa jirtu hiree ergamaa guddaa qabdi. Bara dhumaa kana keessatti Gooftaan deebi’ee osoo hin dhufiin dura ergama isaa isa guddaa raawwachuu keessatti guutummaatti akka hirmaatan humna isaaniif kennuudhaaf hafuura isaa saba isaa irratti dhangalaasaa jira (Mat. 24:14; HoE 1:8-11) .

Kana gochuuf immoo waldaan Afrikaa jabaachutu ishee barbaachisa. Cimaa ta’uuf immoo hoggansa cimaa qabaachuu qabdi. Fedhii kana guutuuf qajeelfamni soortuuwwan Pheenxeqosxee qophaa’e. Soortuuwwan Pheenxeqosxee Afrikaa keessa jiran kaayyoo Waaqayyoo waldaadhaaf qabu galmaan ga’uuf gahee isaanii akka ba’aniif hidhachiisuuf qophaa’anii jiru. Abdiin keenya inni guddaan kitaabni kun meeshaa qabeenya guddaa qabu ta’ee harka soortuuwwan Pheenxeqosxee guutuu ardii kanaa ga’uu isaati. Qajeelfamni kun yaadota ja’a sammuutti qabaachuun kan qophaa’e dha:

1. *Ilaalcha Macaafa Qulqulluuti*. Barreessitoonni fi qopheessitoonni qajeelfama kanaa Macaafni Qulqulluun Dubbii Waaqayyoo dhala namaaf mul’ise akka ta’e amanu. Innis qajeelfama jireenyaa fi ergama hundumaaf ga’aa kan ta’eedha. Kanaaf, warri kitaabicha qopheessan yaad-rimee qajeelfama kana keessatti argamu hunda Caaffata Qulqullaa’oo irratti jabeessanii akka hundaa’an barbaadaniiru.

2. *Xiyyeeffannoo Warra Pheenxeqosxeeti*. Kitaabni kun soortuuwwan Pheenxeqosxeef kan barreeffamedha. Innis falma amantii tokko malee ilaalcha pheenxeqosxeetiin dhimma soortuuwwan Pheenxeqosxee irratti xiyyeeffannoo addaa kennuun ilaaluu barbaada. Tokkoon tokkoo naamoota kitaabichaaf gumaachan hundi, geggeessitoota Pheenxeqosxee tajaajilaan bilchina qaban ta’uun isaanii mirkanaa’eera. Sababa muuxannoo hafuuraa, fi hubannoo Caaffata Qulqullaa’oo ga’aa qabaniif, dhiironni fi dubartoonni kun jireenyaa fi tajaajilaaf

mala addaa kan Pheenxeqostee ta'e qabu. Haalli kun hojii kana hunda keessatti ni calaqqisa.

3. *Ergama irratti xiyyeeffata.* Warri qajeelfama kana qopheessan Kiristoos soortuuwwan fi waldaan Pheenxeqoosxee hunduu ergama Waaqayyoo irratti guutummaatti akka hirmaatan ajajeera jedhanii amanu. Ergamni Waaqayyoo Yesuus utuu hin deebi'in dura gosa, afaanii fi saba lafa irra jiran hundumaa furuu fi ofitti waamuu dha (Mat. 24:14; Mul. 5:9). Kiristoos ergama Waaqayyoo ergama isaa isa guddaa keessatti gabaabsee dubbateera (Mat. 28:18-20; Mar. 16:15-17; Luq. 24:47-49; Yoh 20:21-22; HoE 1:8). Xiyyeeffannaan ergamaa kun guutummaa kitaabichaa keessatti babal'atee jira.

4. *Kalatiin xiyyeeffannoon isaa Afrikaadha.* Qajeelfamni kun soortuuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti argaman irratti kan xiyyeeffatedha. Barreessitoonni kun soortuuwwan Afrikaa tajaajila isaanii haala adda ta'een Afrikaa keessatti akka raawwatan hubatu, kun immoo rakkoo addaa Afrikaa waan hubatanii fi isaaniiif yaaduu irraa kan ka'edha. Boqonnaan hundi haala kana yaada keessa galchuun barreeffameera.

5. *Daangaan isaa waan hunda kan ofkeessatti qabatedha.* Kitaabni kun dhimmoota bal'aa soortuuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti har'a mudatan ilaaluu kan qophaa'e dha. Abdiin qajeelfama kanaa qabeenyi barbaachisaa ta'ee kun, harka soortuuwwan ardii Afrikaa galee akka fedhanitti kan itti fayyadaman akka ta'u abdiin qabu.

6. *Hojii irra ooluu kan danda'udha.* Qajeelfamni kun dirqamatti dhimmoota qor-waaqummaa fi yaada soortuu kan ilaalu yoo ta'u, barumsi as keessatti barsiifamu haala qabatamaa ta'een kan qophaa'e dha. Soortuuwwan Pheenxeqoosxee maal gochuu akka qabanii, fi maaliif akka gochuu qaban qofa osoo hin taane, akkamitti tajaajila isaanii bu'a qabeessa ta'een raawwachuu akka danda'an caalaatti irratti mari'atu.

Adeemsa Barreessuu

Qajeelfamni soortuuwwan Pheenxeqoosxee jalqaba kan yaadame Dr. John Easter yommuu ta'u, yeroo sanatti inni Daarektara Olaanaa Abdii Afrikaa ture. Qajeelfama kana akka qopheessaniif koree hojii ijaare. Dr. Easter yommuu Raandii Tarrin bakka bu'an, hooganaan haaraan kun hojii kana garaa guutuudhaan fudhate.

Hojiin koree kanaa inni jalqabaa mata dureewwan kitaabni kun ilaalu sana bal'inaan qindeessuu ture. Kun hojii guddaa qorannoo bal'aa fi marii ifa ta'esa'aatii hedduu of keessaa qabu ture. Tarreen mata dureewwan kanaa hooggantootaa fi barsiisota ardii Afrikaa guutuu irraa dhufan warra daran ciccimoo ta'aniin qoratameera. Dhuma irrattis mata dureewwan afurtamii lama boqonnaa kitaaba kanaa ta'an filataman. Mata dureewwan boqonnaa erga murtaa'anii booda koreen kun bakka kudhantti gurmeessuun kutaalee kitaabichaa kurnan ta'an.

Koreen kun mata dureewwan maal ofkeessatti akka qabachuu qabaniif fi kitaabichaa keessatti eessatti akka mul'atan erga murteesse booda, soortuuwwan, barsiisotnii, fi geggeessitootni ijoo ta'an kan waldaa yaa'ii waaqayyoo (Assemblies of God) Afrikaa guutuu irraa filataman boqonnaa dhuunfaa isaanii akka barreessan ta'e. Ergamtootni wangeelaa Ameerikaa muraasni kan Afrikaa keessa bal'inaan jiraatanii fi tajaajilanis akka barreessan affeeramaniiru. Maqaan barreessitoota kanaa, tokkoon tokkoon isaanii irratti fakkii, seenaa jireenyaa gabaabaa wajjin, "Tarree Gumaachitootaa" naannoo fuula duraa kitaabichaa irratti argama.

Barreessitootni hojii isaanii erga xumuraniin booda waan hojjetan sana akka madaalamuu fi gulaalamu koreedhaaf dhiyeessan. Sana booda koreen kun tokkoon tokkoon boqonnaa qabiyyee fi boqonnaawwan biroo wajjin walitti dhufeenya qabaachuu isaa qorateera. Galmi isaanii tokkoon tokkoon boqonnaa yaada Pheenxeqosxee fi ergamaa kitaabichaa gumaacha akka godhu, akkasumas akkaataan barreeffamichaa hojii sana hunda keessatti walsimaa akka ta'u gochuu ture. Adeemsi gulaalaa erga xumuramee booda boqonnaan sun kitaabichaa keessatti hammatame.

Haala Fayyadama Maq-dhaala

Kitaaba kana keessatti waa'ee soortuuwwan Pheenxeqosxee Afrikaa keessa jiran yeroo eerru waa'ee itti fayyadama gaalee "inni ykn ishee" jedhu ykn waa'ee maq-adhaala kanaa waan tokko jechuun barbaachisaa dha. Gochi kun kan hordofame waldoota Pheenxeqosxee guutuu Afrikaa keessatti lakkoofsi dubartoota soortotaa baay'achaa jiran tajaajilli isaanii kabajaa fi dinqisiifamaa akka ta'e akka beekan gochuuf dha.

Sochiin Pheenxeqosxee jalqaba isaa irraa kaasee bakka dubartoonni tajaajila keessatti qabaniif iddoo guddaa kenneera. Warri Pheenxeqosxee Hafuurri Qulqulluun dhiirota tajaajilaaf akka aangessu dubartootas ni aangessa jechuutti

amanu. Amantii kana kan bu'uureffatan abdi Yesu HoE 1:8 irratti, bakka inni amantoota hundumaaf, dhiiraas ta'e dubaraaf hafuura qulqulluu abdachiise irratti. Dubartoota dabalatee namni Hafuura Qulqulluu guutamu hundi Kiristoosiin dhugaa ba'uuf humna argata. Ragaan kun dirqama labasa wangeela of keessatti qabata.

Warri Pheenxeqoosxee abdi raajii Yo'el isa Pheexiroos guyyaa Pheenxeqoosxee caqase sana caqasu: "Guyyaa gara dhumaatti akkana in ta'a jedha Waaqayyo, *foon-qabeessa hundumaaf* hafuura koo nan kenna, ilmaan keessaanii *fi intaloonni* keessan raajii in dubbatu; dargaggoonni keessan mul'ata in argu, maanguddoonni keessanis abjuu in abju'atu. Eyyee, guyyoota sanatti hojjetoota koo warra dhiiraa *fi dubartiidhaaf* hafuura koo nan kenna, raajii in dubbatu." (HoE 2:17-18, cimsi itti dabalame; Yo'el 2:28 ilaali -29). Bara dhuma bara Waaqayyo hafuura isaa dhorkaa tokko malee gad-dhangalaasu kanatti, warri Pheenxeqoosxee dubbii kana akka qajeelfama bu'uuraatti fudhachuun addunyaa guutuutti itti amanudhaan hojii irra oolchu.

Seenaa keessatti barreessitoonni Afaan Ingiliziin barreessan yeroo dhiiraa fi dubartoota ibsan maq-dhaala "isa" jedhu akka waliigalaatti fayyadamaniiiru. Kana jechuun saala lamaanuu akka bakka bu'utti amanu. Gulaaltonni kitaaba kanaa burjaajiin kamiyyuu akka hin uumamneef, yommuu soortuuwwan Pheenxeeqosxee eeran jechoota caalaatti hammatoo ta'an kanneen "inni ykn isheen" ykn "isa ykn ishee" jedhan fayyadamuu filataniiru. Dubbisuuf ifaa akka ta'utti yeroo tokko tokko "isa" ykn "ishee" kan jedhu kana kan bakka bu'u "isaan" kan jedhu fayyadamuu isaanii hubachuunis barbaachisaadha. Kun yeroo ammaa baay'inaan barreeffamoota afaan ingiliffaa keessatti hojii irra oolaa jiru; kitaaba kana keessatti Maacaafni Qulqulluun hiikaan inni haaraan kan bara 1997 filatamee jira.

Akkaataa Kitaaba Kana Itti Fayyadamnu

Akkuma maqaan isaa ibsutti, kitaabni kun qajeelfama soortuuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiraniif qophaa'ee jira. Kitaabicha karaa si gargaaruu danda'u hedduun itti fayyadamuu dandeessa. Kitaabicha jalqabaa hanga dhumaatti dubbisuu ni barbaadde ta'a. Shaakalli kun yaad-rimeewwan kitaabicha keessatti ibsaman ilaalchisee ibsa bal'aa siif kenna. Akkasumas gama hundumaatiin hojii hedduu kan soortuuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti hojjetan irratti hubannoo bal'aa akka argattan isin gargaara.

Kitaabicha guutummati yommuu dubiftu, hubannoowwan jireenya kee fi tajaajila mataa keetii irratti addatti hojiirra ooluu akka danda'an sitti dhaga'amu barreessuu akka dandeessuuf, qalamaafi dabtara ofbiraa qabaachuu qabda. Akkasumas yaada dhuunfaa kee mata duree irratti barreessuu ni barbaadda ta'a. Akkaataa tajaajila yeroo ammaa itti hojjetturratti fooyya'iinsa tokko tokko gochuu qabdu hubachuu qabda ta'a. Dhumarratti, fi hunda caalaa, akkuma dubbisaadeemtuun, sagalee hafuura Qulqulluu dhaggeeffachuu ni dandeessa, waan inni siin jedhus ni hubatta ta'a. Sanaa booda dabtara kee akka qajeelfama kadhannaaf sifayyaduuttii fi akka kaartaa daandii guddina hafuraa dhuunfaa fi tajaajilaaf itti fayyadamuu ni barbaadda ta'a.

Qajeelfama kana akka kitaaba wabii tokkoottis fayyadamuu dandeessa. Sagantaan addaa tokko yommuu jiraatu fakkeenyaaf, kan akka cidhaa, awwaalchaa, walgahii gorsaa, walgahii geggeessummaa, ykn taatee biroo, hubannoo haaraa fi qajeelfama gargaaru argachuuf boqonnaa ykn boqonnaawwan barbaachisoo ta'an ilaaluu dandeessa. Yookiin rakkina dhiibbaa guddaa qabu tokko furuuf ykn hojii tajaajilaa haaraatti dhihaachuuf gargaarsa yeroo barbaaddu, boqonnaawwan dhimma sana ilaalan Gabatee Qabiyyee keessaa barbaaduu dandeessa.

Dhumarratti, kitaaba kana barsiisotni kolleejjii Macaafa Qulqulluu fi seeminaarotaa keessatti argaman akka kitaaba barataatti ykn akka dubbisaa dabalataa kutaa tajaajila tikseetti itti fayyadamuu ni danda'u. Kitaabni kun keessumaa manneen barnootaa yeroo gabaabaa ciccimoo kanneen akka *barumsa galgalaa/dabalataa* ykn manneen barnootaa waldaa dhaabuu keessatti gargaaruu danda'a.

Nuti warri koree Kitaaba kanaa geggeessinu, waa'ee hojii kanaaf Soortota Pheenxeqoosxee Afriikaa ni galateeffanna. Waaqayyo karaa kitaaba kanaa waggoottan kurnnan gara fuul-duraa jiran kanatti soortota Afriikaa akka eebbisu guddifnee kadhanna. Kitaabni kun mootummaan Waaqayyoo Afriikaa keessatti karaa waldoota Afriikaa akka babal'atu gochuu keessatti meeshaa bu'a qabeessa akka ta'us ni kadhanna.

Kabajamoo,

~ Dr. Denzil R. Miller, gulaalaa

~ Dr. Jeefarii Nelson, gulaalaa gargaaraa

~ Luba Todd Churchill, gulaalaa gargaaraa

Seensa

~ KUTAA 1FFAA ~

ULAAGAAWWAN
SOORTUUWWAN
PHEENXEQOOSXEE

~ Boqonnaa 1 ~

Nama Muuxannoo Qabu

Mee nama yuniversiitii beekamaa ta'e tokko keessatti ogummaa fayyaa barate tokko yaadi. Barumsa baqaqsanii hodhuu irratti hirmaatee kitaabota dhimma kanarratti barreeffaman hunda caalan dubbiseera. Haa ta'u malee, qabatamaan nama tokkollee baqaqsanii hodhuu hin beeku. Namichi kun yaalii baqaqsanii hodhuutiin akka si yaalu ni barbaaddaa? Namni tokko ogeessa baqaqsanii hodhuu ta'uuf yoo hawwe, ogeessa waa'ee baqaqsanii hodhuu beekuu fi muuxannoo qabu jalatti barumsa kana shaakalaan qabatamaatti argachuu qaba.

Haaluma walfakkaatuun namni tokko tajaajila soortumaatti osoo hin seeniin dura, muuxannoo horachuu qaba. Muuxannoon kun kan hafuuraa fi shaakala qabatamaan ta'uu qaba. Boqonnaa kana keessatti, nama soortuu Pheenxeqoosxee ta'uu barbaadu kamiyyuu irraa muuxannoo barbaachisu ni qoranna.

MUUXANNOO HAFUURAA

Waaqayyoo waliin hariiroo gaarii qabaachuun soortuu pheexxeqoosxee kamiifuu ka'umsa isa jalqabaa fi barbaachisaa ta'edha. Hunda caalaa Kiristoosii wajjin hariiroo dhuunfaa gadi fagoo qabaachuu qaba. Yesuus warra Kudha Lamaan yeroo filate, “akka isaan isa waliin ta'aniif” (Mar. 3:14) isaan waame. Inni, isaan akkuma Isa waliin deemanii fi haasa'aniin, caalaatti Isa akka fakkaatan ni beeka ture. Yesuus, “Namni hundinuu yommuu leenji'u hundinuu akka barsiisaa isaa in ta'a” jedheera (Luq 6:40). Har'as nuufis kanuma, akkuma

kadhannaa fi sagalee Waaqayyoo dubbifachuudhaan yeroo dabarsaa deemnuun gara Kirstoosiin fakkaachuutti guddanna, (2 Qor. 3:18). Isa tajaajiluu keenya dura isa fakkaachuu qabna, isa fakkaachuuf immoo yeroo isa waliin dabarsuu qabna.

Sochiin Pheenxeqoosxee kan jalqabame amantoonni har'aa muuxannoo hafuuraa jireenya namaa jijjiiru kan ergamoonniifi duuka buutonna Kakuu Haaraa keessatti qabaachaa turan sana qabaachuu akka danda'an amanuu irraa kan ka'e ture. Warri Pheenxeqoosxee, barumsi sirrii barbaachisaa ta'us, gahaa akka hin taane barsiisu. Waan hundumaa caalaa akkuma soortuun Pheenxeqoosxee Yesus Kristoos wajjin hariiroo itti fufiinsa qabu sana atis hariiroo kana qabaachuu qabda. Hariiroo akkasii utuu hin qabaatin tajaajiluun daandii irraa nama kaasa. Hariiroon kun muuxannoo hafuuraa qabaachuu irraa dhufa.

Guutummaa Macaafa Qulqulluu keessatti, warri namoota kaan tajaajilan, Waaqayyoon gaafachuudhaan imala isaanii jalqaban. Abrahaam sagalee Waaqayyoo dhaga'e (Uma. 12:1-3). Museen arraba ibiddaa isa huuxxii qoraattii tokko keessaa boba'u keessatti Waaqayyoon wal arge (Bau. 3:1-4). Isaayaas mana qulqullummaa keessatti Waaqayyoon arge, teessoo dheeraa fi ol ka'aa irra taa'ee (Isa. 6:1-5). Duuka buutonna Yesuus wajjiin adeemu turan (Mar. 3:13-14). Phaawuloos immoo karaa Damaasqootti Kiristoos isa du'aa ka'e waliin wal arge (HoE 9:1 5).

Haala walfakkaatuun, namni soortuu Pheenxeqoosxee ta'uu barbaadu hundi Waaqayyoo wajjin wal arguuf waan afur qabaachuu qaba:

Lamata Dhalachuu

Niqoodimoos geggeessaa amantii ture. Inni dhimma Fariisotaaf nama of kennee hojjetu ture, waan kana ta'eef miseensa gumii bulchitoota Yihuudotaa keessaa nama tokko ture. haata'umalee, hojiin isaa kun tokkollee nama ga'aa isa hin taasifne. Yesuus Niqoodimoosiin, "Lammata dhalachuu qabda" (Yoh 3:7) jedhee itti beeksise. Yesuus, Niqoodimoos lamata dhalachuu yoo baate, mootummaa Waaqayyoo "galuu" ykn "arguullee" akka hin dandeenye itti hime (lakk. 3-5).

Soortuu Pheenxeqoosxee kan ta'e hunduu dhuguma lammata dhalachuu qabu. Inni ykn isheen jireenya isaanii keessatti yeroo itti Yesuusiin wal qunnaman, cubbuu isaanii irraa qalbii diddiirratan, Gooftaa akka Fayyisaa isaaniitti fudhatan sana dhugaa bahuu danda'uu qabu. Yeroo sana Yesuus teessoo jireenya isaanii irratti bakka isaa isa sirrii ta'e argata, jireenya isaaniis ni haaressa. Phaawuloos,

Boqonnaa 1: Nama Muuxannoo Qabu

akkas jedha, “Kanaafis namni kan Kristos yoo ta’e, uumama haaraa dha; inni moofaan darbe, kunoo, inni haaraan dhufeera!” (2Qor. 5:17).

Lammata dhalattee jirtaa? Jireenyi ykn yaadni kee keessaa gara alaatti jijjiiramee jiraa? Yoo hin taane, ammuma ta’uu dandeessa. Cubbuu kee irraa deebi’ii qalbii jijjiirradhu, Waaqayyo akka siif dhiisu kadhadhu. Fayyinaaf Kiristoos qofa irratti amantii guutuu qabaachuu qabda; inni Gooftaa jireenya keetii ta’ee bakka isaa isa sirrii akka fudhatu isa afeeri. Kiristoosiin akka fayyisaa keetti fudhachuuf, garaa kee guutuudhaan amani, kadhannaa kanas garaakee irraa kadhadhu.

“Yesuus, Ati Ilma Waaqayyoo, Fayyisaa biyya lafaa akka taate dhugumaan nan amana. Cubbuu kootiif duutee akka kaate nan amana. Ani cubbamaa ta’uu koo nan beeka, sitti amanuu yoon baadhe, ani bara baraan badeera. Maaloo cubbuu koo naaf dhiisii fayyisaa fi Gooftaa koo ta’i. Si hordofuuf amma hundumaa dhiiseen jira. Ani bara jireenya koo hundumaa sin tajaajila. Gara laphee kootti koottu gooftaa jireenya koo ta’i. Maqaa Keetiin nan kadhada. Ameen.”

Hafuura qulqulluun Cuuphamuu

Yesuus gara samiitti ol ba’uu isaa dura bartoota isaa, “Kunoo isa abbaan koo isin abdachiise isiniifnan erga, garuu akka nama uffannaa guutuu uffatuutti waaqa irraa human hamma argattanitti mandaricha keessa turaa” (Luq 24:49) jedhee ajajeera. Hanga hafuura qulqulluudhaan cuuphamanitti Yersaalemitti eeguu qabu turan (HoE 1:4). Jarri kun lammata dhalatanii turan. Barumsa Yesuus jala taa’anii turan, dinqiiwwan isaas arganii turan. Guutummaa biyya lafaa keessatti wangeela akka lallaban isaan ajajee ture. Ta’us, amma iyyuu waanti isaan hafu jira ture.

Hojiin Yesuus isaaniif kenne humna isaaniitiin hojjechuuf baay’ee guddaa ture. Humna Waaqayyootiin guutamu qabu turan. Yesuus, “Isin garuu, hafuurri qulqulluun yommuu isin irra bu’u, human in godhattu; Yersaalemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaatti, hamma andaraa lafaattis dhuga-baatuu koo in taatu” (HoE 1:8) isaaniin jedhe.

Hafuurri jalqaba duuka buutota irratti dhufee guyyaa Pheenxeqoosxeetti isaan guute. Yeruma sana afaan haaraatiin dubbachuu jalqaban, afuurri ija jabinaas isaan irra dhufe, ittumaayyuu namoota cimsanii isaan morman fuul-dura dhaabachuun wangeela mootummaa Waaqayyoo haala bu’a-qabeessa ta’een

lallaban. Namni kamiyyuu Gooftaa tajaajiluuf isa duukaa bu'uu kan barbaadu, hafuura qulqulluudhaan cuuphamuu qaba.

Yesuus akkamitti hafuura qulqulluudhaan cuuphamuu akka dandeenyu nutti himera. Innis, “Abbaan keessan inni waaqa irraa --- warra isa kadhataniif hafuura qulqulluu [ni] kenna!” (Luq 11:13). Namni kamiyyuu amantiidhaan gaafachuu qofaan humna hafuuraa argachuu danda'a. Gaafachuun kun tarkaanfiiwwan amantii salphaa sadii of keessaa qaba:

1. *Amantiidhaan gaafadhu.* Waaqayyoon hafuura gaafachuudhaan jalqabi. Yesuus waa'ee kennaa hafuuraa yeroo dubbatu, “Kadhadaa isiniif in kennama, barbaadaa ni argattu, balbala rukutaa isiniif in banama” (Luq 11:9). Yommuu gaafattu, Waaqayyo kadhannaa kee dhaga'aa akkaa jiruu fi deebii kadhannaakee akka siif kennu, akkasumas battalattu Hafuura qulqulluudhaan akka si guutu amani. Garaa kee Waaqayyoof bani, akkasumas Hafuurri sitti dhufuu isaa hubadhu. Hafuurri sirra jiru erga sitti dhaga'amee booda tarkaanfii amantii lammaffaa fudhachuuf qophaa'i.

2. *Amantiidhaan fudhadhu.* Yesuus dabalataan, “kan kadhatu hundinuu in fudhata” (Luq 11:10) jedhee waadaa galeera. Yeroo biraa immoo, “Waan kadhattan waan gaafattanis hundumaa akka waan fudhataniitti lakkaa'aa amanaa, isiniif ta'uufis jira!” jedhee barsiiseera (Mar. 11:24). Waaqayyo kadhannaa kee deebisee hafuura qulqulluudhaan si guutaa akka jiru amani. Kana gochaa, argamuu hafuuraa gadi fageenyaan keessa kee keessatti hubadhu (Yoh. 7:38). Erga kun ta'ee booda tarkaanfii amantii kee isa sadaffaa fudhadhu.

3. *Amantiidhaan dubbadhu.* Macaafni Qulqulluun guyyaa Pheenxeqosxeetti “Yommuus hundumti isaanii hafuura qulqulluudhaan guutaman; akka hafuurri dubbachuu isaa isaaniif kennetti, afaan garaa garaa *dubbachuu jalqaban*” jedha (HoE 2:4, cimsituu dabalata). Dubbiin ati dubbattu kan kee miti; Waaqayyo biraa siif kennama. Jechootni atti dubbattu hafuurakee isa gad-fagoo keessaa burqu ykn dhufu. (1Qor. 14:2). Afaan isin hin hubannes ta'uu danda'u. Kun mallattoo Waaqayyoo siif, akkasumas waldaadhaaf kennudha; kun immoo kan ta'uuf akka ati ykn waldaan kiristaanaa waa'ee isaa dhugaa baatan huma haata'uuf kan kennamudha. Gooftaa galateeffadhaa! Hafuura qulqulluudhaan cuuphamtaniitu.

Waamicha Waaqummaa

Soortuun Pheenxeqosxee ta'uun filannoo hojii caalu waan ta'eef; waamicha Waaqayyo biraa dhufedha. Phaawuloos waa'ee Yesuus yeroo dubbatu, “Isumatus

Boqonnaa 1: Nama Muuxannoo Qabu

namootaaf kennaa kenne; kennaan isaas kaan ergamoota, kaan waan Waaqayyo isaanitti mul'ise warra himan, kaan warra wangeela lallaban, kaan eegdota, kaanis barsiisota akka ta'aniif ture” (Efe. 4:11). Gahee ykn waajjirri ykn kutaan tajaajilaa afran waliin soortuwwan kennaa Kiristoos Waldaa Isaatiif kennedha. Gooftaan ofii isaatii eenyuun akka soortuu godhee ni muudu filata. Inni ni filata, ni waama, dhuma irratti ni bobbaasa. Yesuus duuka buutota isaa kudha lamaanitti akkas jedhe, “Isin ana hin fo’anne, anatu isin fo’ate; dhaqxanii akka ija godhattaniif, iji keessanis akka jiraatuuf, maqaa kootiin abbaa waan kadhattanis akka inni isiniif kennuuf, ani isin kaaseera” (Yoh. 15:16).

Waamicha Waaqayyoo ilaalchisee, Gooftaan dhugaawwan barbaachisoo ta’an sadii mul’ise: Tokkoffaa, kan filatu Waaqayyo qofa akka ta’e mul’ise. Soortuun Pheenxeeqosxee inni dhugaan ofii isaa of hin filanne. Inni ykn isheen Kiristoosiin kan filatamedha ykn kan filatamedha. Yesuus dabalataan hojii tajaajilaaf kan ramadu isa akka ta’e ibseera. Itti fufees, “Ani si filadhe, si muudeera” jedhe. Kiristoos eenyu akka tajaajilu filachuu qofa osoo hin taane, ibsa hojii keneefii hojjetootin hojiiwwan sana akka raawwatan ramada.

Dhumarratti, warra filatee fi muude immoo ni bobbaasa. Yesuus dubbii isaa akkana jechuun xumure “[Ani] dhaqxee akka ija godhattu si muudeera.” Inni Gooftaa makarriiti (oomisha isaa waliitti qabudha), “Gara biyya lafaa hundumaa dhaqaa! Uumama hundumaattis wangeela lallabaa” (Marq 16:15) jedhee kan nu ajaju isa dha. Jecha biraatiin, soortuwwan Pheenxeeqosxee warri dhugaan ofiin kan filataman, ofiin kan muudaman, fi ofiin kan ergaman miti. Garuu, Waaqayyoon kan filataman, Waaqayyoon kan muudamanii fi Waaqayyoon kan ergamanidha. Gaheen keenya sagalee isaa dhagahuu, aangoo isaaf bitamuu fi waamicha isaaf bitamuu dha.

Waamichi Waaqayyoo karaa adda addaatiin dhufuu danda’a. Innis haala dinqisiisaa ta’een dhufuu danda’a, akkuma Saamu’eel yommuu Waaqayyo isa waamu dhaga’e (1Sam. 3:1-11). Haa ta’u malee, yeroo baay’ee waamichi Waaqayyoo haala lallaafaadhaan kutaa gadi fagoo keessa namaa keessatti dhaga’ama. Kun muuxannoo Eliyaas ture. Raajichi qilleensa cimaa, kirkira lafaa ykn ibidda keessatti sagalee Waaqayyoo hin dhageenye. Qoodaa kanaa sagalee Waaqayyoo akka “haala hasaasa lallaafaa ta’een” dhaga’e (1Mootota 19:12).

Kaka’umsi lallaafaa kun yeroo baay’ee Waaqayyo akka dubbachaa jiru “keessaa beekuu” wajjin kan deemudha. Yeroo booda ciminaan guddachuun miira ariifachiisaa namatti fida. Mucaan Yesuus, “Mana Abbaa koo keessatti argamuun

akka ana irra jiru hin beektan turtanii?” (Luqaas 2:49) yeroo warra isaatti himu akkas itti dhaga’amee ta’uu qaba. Phaawulos warra Qorontosiin baay’ee isaan dadammaqsa. “Wangeela yoon lallabuudhaa baadhe, anaaf wayyoo!” (1Qor. 9:16). Miikiyaa raajichi Waaqayyo biraa ergaa yommuu fuudhe waan gad fagoo keessa isaa jiru akkana jedhee ibseera: “Ani garuu Yaaqoobitti irra-daddarbaa isaa, Israa’elitti cubbuu isaa himuudhaaf humnaan, hafuura Waaqayyoon, wanta dhugaa ta’e beekuu, ija jabina guutuus argadheera” (Mik 3:8).

Sagalee hafuura fi amantiif abboomamuudhaan yeroo deebii kenninu, Waaqayyo jireenya keenya wangeela labsuuf akka of kenninu hamma mirkanaa’ee beeknutti amantiin ni guddata.

Hariiroo Jiraataa

Dhumarratti, soortuun Pheenxeqoosxee tokko Waaqayyoo waliin walitti dhufeenya adda hin cinne qabaachuu qabu. Muuxannoon Waaqayyoo wajjin jiraachuu akka waan yeroo muraasa keessatti raawwatamutti yaadamuu hin qabu. Muuxannoon tokko hagam dinqisiisa ta’us, jireenya kiristaanaa itti fufsiisuu hin danda’u. Duuka buutonni jalqabaa illee, guyyaa Pheenxeqoosxeetti hafuuraan guutamani turan, guutamuu isaaniis al tokko qofa osoo hintaane ittifufiinsaan kan raawwatamaa turedha. (HoE 4:8, 31; 5:8).

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, Waaqayyoo wajjin deemsa dhuunfaa itti fufiinsa qabu horachuu qabda. Phaawuloos Kiristiyaanota haaraa Galaatiyaatti argamaniif akkas jedhee barreesse: “Nuyi Jireenya hafuuraatti yoo jiraanne, hafuura kana duukaa bu’uu keenya” (Gal. 5:25). Xalayaadhuma sana keessattis, “Attam akkas wallaalota taatuu? Hafuura qulqulluudhaan jalqabdani, amma immoo yaada fooniitiin rawwachuu barbaadduu ree?” (Gal. 3:3). Al tokko hafuuraan guutamun gahaa miti, “hafuuraan guutamtee ” jiraachuu qabda (Luqaas 4:1; HoE 6:3; 7:55; 11:24).

Yesuus walitti dhufeenya kana akka isa keessa turuutti ykn jiraachuutti ibseera (Yoh 15:4). Kiristoos keessa jiraachuun sagalee isaa fi jaalala isaa keessa jiraachuu of keessaa qaba (lakk. 7, 9). Akkasumas abboomii isaa eeguu (lak. 10) fi hafuuraan jiraachuu (1Yoh 2:27; 4:13) of keessatti qabata.

MUUXANNOO QABATAMAA

Dandeettiiwwan tokko tokko kitaaba irraa barachuun hin danda’amu. Namni tokko barruulee irraa akkaataa itti bishaan daakan dubbisuu danda’a; haa ta’u

Boqonnaa 1: Nama Muuxannoo Qabu

malee, jalqaba bishaan gad-fagoo ta'e tokko osoo daakuuf hin yaaliin, bakka bishaan gad-fageenya hin qabne tokkotti shaakaluutu isa irra jira. Tajaajilli Pheenxeqoosteenis kanuma fakaata. Barumsa hagam yoo qabaateyyuu barumsichi Ofii isaatiin tajaajilaaf ga'aa si taasisuu hin danda'u. Tajaajilatti osoo hin seeniin dura muuxannoo qabatamaa ta'e argachuun ykn qabaachuun baay'ee barbaachisadha. Muuxannoo akkasii argachuuf qabatamaatti tajaajilicha keessa seentee shaakalutu sirraa eegama.

Afrikaa Kibbaa mana barumsaa Macaafa Qulqulluu tokko keessatti, namoonni barachuu barbaadanii, iyyata galmee dhiheessan. Bulchiitootni mana barumsaa sanaa odeeffannoo iyyannoo barataa irraa argatan fayyadamuun iyyataan sun mana barumsichaa seenuuf ga'umsa qabaachuu isaa murteessu. Dabalatan unka guutame sana waliin iyyataan sun seenaa dhuunfaa isaa barreeffama harka isaatiin barreessee akka galchu gaafatan. Iyyataan kamuu dhuga ba'umsa dhuunfaa isaa yommuu barreesuu, dhimmoota afur akka caqasu ni gaafatame: (1) Attamitti akka Gooftaa fudhatte/te himi; (2) Attamitti Hafuura Qulqulluun akka cuuphamtee fi dhiibbaa inni jireenya kee irratti fide himi; (3) Waa'ee waamicha tajaajilaa kee ibsi; akkasumas (4) tajaajila waldaa kee keessatti akkamitti akka hirmaachaa jirtu ibsi.

Bulchaan mana barumsichaa akkas jechuun ibseera, "Gaaffii isa dhumaa kan gaafannu muuxannoon qabatamaan leenjii tajaajilaaf bu'a qabeessa waan ta'eef qaama barbaachisaa ta'uu isaa waan amannuufidha. As mana barumsaa keenyatti tajaajilaaf leenjii hin kenninu, tajaajila irratti leenjifna." Leenjii idilee barbaachisaa ta'us, inni qofti tajaajila tikseedhaaf gonkumaa si hin qopheessu. Tajaajila shaakaluu keessatti dammaqinaan hirmaachuudhaan muuxannoo qabatamaa argachuu qabda.

Hanga muuxannoo qabatamaa argattutti waldaa tokko soortuu taatee geggeessuuf yaaluun kee ogummaa of keessaa hin qabu. Muuxannoo akkasii waldaa naannoo keessan jiru keessatti qajeelfama soortuu bilchaataa, Hafuuraan guutame jalatti argachuun keessan hunda caalaa gaarii dha. Phaawuloos Ximootewoosiin yommuu gorsu soortuun ykn geggeessaan, "nama dhi'oo amane hin ta'in!" jedhe (1Xim. 3:6). Itti dabaluuudhaanis, soortichi "warra alaa biratti maqaa gaarii qabaachuun isaaf in ta'a" (lakk. 7). Tajaajila keessatti muuxannoo qabatamaa qabaachuun wantoota barbaachisoo ta'an afur of keessatti qabata, muuxannoo dhugaa ba'uu, muuxannoo lallabaa fi barsiisuu, muuxannoo kennuu fi muuxannoo kadhannaa, warreen kana akka armaan gadiitti ilaaluu dandeenaya:

Muuxannoo Dhugaa Baa’uu

Tokkoffaa, tajaajila sortuuf qophaa’uu keessatti, dhugaa ba’uu irratti muuxannoo horachuu qabda. Wangeela namoota biroof himuu irratti dandeettii qabaachuu qabda. Akkuma armaan olitti ibsame Dhugaa ba’umsi akkasii bu’aa hafuura qulqulluudhaan cuuphamuu dha. Yesuus waa’ee ofii isaa yeroo dubbatu, soortuun “Hoolota isaa hundumaa erga gad yaasee, fuula isaanii dura in adeema; hoolonni sagalee isaa waan beekaniif isa duukaa in bu’u” (Yoh. 10:4) jedheera. Soortuuwwan Pheenxeqoosxee fakkeeniyuma kana hordofu. Namoota Kirstoosiif booji’aa isaan kan geggeessitu yoo ta’e, namootni si hordofuu danda’u. Haa ta’u malee, yoo ati dhugaa ba’uu dadhabde, sabni ati geggeessitus akkasuma ta’u.

Soortuun Pheenxeqoosxee kamiyyuu bakka waldaan ergama hafuuraan humna argatte hin jirretti waldoota haaraa dhaabuun dirqama isaati. Kanaaf hoggansa yaa’ii naannoo tokkoo fudhachuu keen dura duula dhaabbii waldaa tokkoo ykn isaa ol irratti hirmaachuun kee barbaachisaa dha. Shaakalli qabatamaan akkasii kun miseensota waldaa kee sochoosuun waldaa dhaabuu irratti akka hirmaatan si gargaara.¹

Muuxannoo Lallabaa fi Barsiisaa

Kana malees, namni soortuuwwan Pheenxeqoosxee ta’uuf kaayyeffate kamiyyuu, sagalee Waaqayyoo lallabuu fi barsiisuu irratti muuxannoo horachuu qabu. Yoo sagalee Waaqayyoo namoota birootti dabarsuu irratti ogummaa hin qabu ta’e, namni tokko akkamitti waldaa Pheenxeqoosxee bu’a qabeessa ta’e tokko geggeessuu danda’a. Phaawuloos soortuun tokko “barsiisuu danda’uu” (1Xim. 3:2) akka qabu Ximotewosiin yaadachiisee ture. Itti dabaluuudhaanis Ximootewos amantii guutuudhaan yeroo hundumaa sagalee Waaqayyoo lallabuuf akka qophaa’u isa gorse (2Xim. 4:2).

Karaan muuxannoo barsiisuu fi lallabaa argachuu dandeessu tokko tola ooltummaadhaan barumsa sanbataa ykn kutaa Macaafa Qulqulluu waldaa mana keessanii keessatti barsiisuudha. Karaan biraa garee gurmuu xiqqaa gaggeessuu dha. Karaalee kanaan, qajeelfama soortuu keetiin, ergaawwan macaafa qulqulluu walitti qindeessuu fi lallabuu shaakaluu dandeessa. Karaan gaariin muuxannoo lallabaa itti argannu kan biraan tajaajila bakkee irratti lallabuudha. Kana gochuu

¹ Dhimmoonni kun Boqonnaa 37: “Warra Badaniif Wangeela Lallabuu” fi “Waldaa Haaraa Dhaabuu” Boqonnaa 39 keessatti bal’inaan ibsamaniiru.

kan dandeessu garee miseensota waldaa amanamoo gurmeessuu fi naannoo gabaa fi iddoowwan uummanni itti baay'atu biroo naannoo waldaa kee jiranitti deemuu tajaajila wangeelaa dirree irratti gaggeessuu dandeessa.²

Muuxannoo Kennuu

Sadaffaa, namni soortuu Pheenxeqoosxee ta'uu barbaadu amala kurnoo amanamumaan hojii Waaqayyoo arjumaadhaan kennuu qabaachuu qaba. Namni gara jabeessaa fi kennuu hin beekne, Waaqayyoo isa gara-laafessaa fi arjaa ta'e kana bakka bu'uu hin danda'u. Yesuus duuka buutota isaa akkas jedhee jajjabeessee, "gatii utuu itti hin basin fudhattan, isinis gatii utuu hin baasisin kennaa" (Mat. 10:8). Haaluma wal fakkaatuun Phaawuloos amantiota Qorontoosiin, "Egaa akkuma ani fakkeenya Kiristoos fudhadhe, isinis immoo fakkeenya koo fudhadhaa" (1Qor. 11:1) jedhee gorseera. Miseensonni waldaa kee arjummaa kee amantiidhaan guutame yeroo ilaalan, fedhii isaanii hundumaa akka guutu waaqayyoon amanuudhaan isaanis hojii Waaqayyoo arjumaadhaan akka kennan ni jajjabeeffamu (Filp. 4:19). Kana irraa kan ka'e hojiin Waaqayyoo ni dagaaga.

Muuxannoo Kadhannaa

Dhumarratti, namni soortuu Pheenxeqoosxee ta'uu barbaadu kadhannaa irratti muuxannoo qabatamaa qabaachuu qaba. Kadhannaan tajaajila Pheenxeqoosxee hundaaf bu'uura kaa'a. Muuxannoon namni tokko kadhannaa keessatti qabu jireenya kadhannaa naamusa qabuun jalqaba. Macaafni Qulqulluun akkamitti "Inni garuu kadhachuuf gara lafa namni hin jirretti jalaa sokke" (Luq 5:16) dubbata. Soortuun Pheenxeqoosxee bu'a qabeessa ta'uuf akkasuma gochuu qabda. Abbaa kee isa Waaqa irraa wajjin walitti dhufeenyaaf guyyaa guyyaan yeroo ramaduu barachuu qabda.³

Akkasumas namoota kaan wajjin kadhannaa irratti hirmaachuuf fedha qabaachuu qabda. Kana gochuu kan dandeessu immoo koree kadhannaa, gurmuudhan bakka biraa deemanii kadhachuu fi walga'ii kadhannaa bultii irratti hirmaachuudhaani. Shaakala kanaan namoota kaaniif kadhachuuf of qopheessuu

² Waa'ee lallabaafi barsiisuu ilaalchisee hubannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 16: "Lallaba Hafuuraan Dibame" fi "Barsiisa Bu'a qabeessa" Boqonnaa 17 ilaali.

³ Jireenya waaqeffannaa soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 8: "Aantummaa Kadhannaa" fi "Amala Waaqeffannaa Cimaa" Boqonnaa 15: ilaali.

Kutaa Iffaa: Ulaagaawwan Soortuuwwan Pheenxeqosxee

dandeessa. Waantonni lama ati irratti muuxannoo argachuu qabdu kan biroo immoo dhukkubsattoota akka fayyan kadhachuu fi amantoota hafuura qulqulluudhaan akka guutaman wajjin kadhachuu dha.⁴

⁴ Shaakalawwan kun Boqonnaa 19: “Amantoota Gara Cuuphaa Hafuuraatti Qajeelchuu” fi “Humna Hafuuraatiin Tajaajiluu” Boqonnaa 21 : keessatti bal’inaan ibsamaniiru.

~ Boqonnaa 2~

Nama Hafuuraa

Biyya Afrikaa tokko keessatti dargaggeessi tokko waamichi Waaqayyoo jireenya isaa irratti dhufuun itti dhaga'ame. Kanaa booda Waan itti dhagahamu soortuu isaatti hime. Soortichis waamicha Waaqayyoo jireenya dargaggeessa kanaa waan hubateef waldaa damee magaalaa naannoo sana jirtutti ramade. Innis dargaggeessa kanaan, “Ati waldaa kana guddisuu fi waldoota biroo naannoo sanatti dhaabuu qabda” jedheen. Dargaggeessi kun xiiqiidhaan guutamee maatii isaa gara magaalattiitti fidee hojii sanaaf of kenne. Dargaggeessi kun waan isa irraa eegamu hunda cimee hojjete. Haa ta’u malee, milkaa’ina xinnoo argate. Yeroo booda dargaggeessi “beekumsii fi leenjiin dabalataa” akka isa barbaachisu hubate. Kanaaf mana barumsaa Macaafa Qulqulluu dhaqee galmaa’e.

Mana barumsaa Macaafa Qulqulluu keessatti dargaggeessi kun sagalee Waaqayyoo qayyabate. Caalaatti barachaa deemuun ofitti amanamummaa guddaa argachaa dhufe. Akkasumas waa’ee muuxannoo macaafa qulqulluu, cuuphaa hafuura qulqulluu jedhamu tokko barate. Dargaggeessi kun ciminaan hafuura qulqulluun guutamuu barbaade. Innis yeroo muraasa booda akkuma duuka buutonni 120 guyyaa Pheenxeqoosxee gutaman (HoE 2:1-4) innis ni gutame.

Sanaa booda barsiisonni isaa humna hafuuraatiin akkamitti akka deddeebi’u danda’u isa barsiisan. Yeroo gara waldaa isaatti deebi’u waanti baay’een jijjiirame. Amma aangoo fi amantiidhaan tajaajiluu jalqabe. Namoonni baay’ee fayyanii

Kutaa Iffaa: Ulaagaawwan Soortuuwwan Pheenxeqoosxee

bilisa ba'aniiru, baay'een isaaniis gara Kiristoos dhufaniiru. Kanarraa kan ka'e waldaan jabaattee guddachaa deemtee. Yeroo gabaabaa keessatti waldaan sun waldoota biroo dhaabuu dandeesseetti. Seenaan kun soortotni Pheenxeqoosxee hundi dhiirri ykn dubartiin maaliif akka Hafuura qulqulluun guutamuun akka barbaachise ragaa ba'a.

Boqonnaa darbe keessatti soortotnti pheenxeqoosxee maaliif nama hafuuraa fi shakala hafuuraa qabaachuun akka isaan barbaachise ilaalleerra. Boqonnaan kun immoo dhimmoota kana bal'inaan ibsa. Hubannoo bu'uuraa soortuun Pheenxeqoosxee waa'ee hafuuraa fi hojii isaa irratti ibsa kenna. Akkasumas deemsii fi tajaajilli hafuuraa maal akka fakkaatus ni barsiisa.

HUBANNOO HAFUURICHAA

Ati, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, nama hafuuraa dhugaa ta'uu yoo barbaadde, waantoota arfan armaan gadii hubachuun si barbaachisa:

Hafuurichi Eenyu

Tokkoffaa, Hafuurichi eenyu akka ta'e hubachuun si barbaachisa. Har'a amantoonni baay'een, warra Pheenxeqoosxee dabalatee, Hafuurri Qulqulluun eenyu akka ta'e yaada ifa ta'e hin qaban. Baay'een dogoggoraan akka eenyumaa mata isaa hin qabnee fi human Waaqayyo biraa dhufu tokkootti ilaalu. Soortuun Pheenxeqoosxee garuu Hafuurri Qulqulluun dhugumaan Waaqayyo ta'uu isaa hubachuu fi barsiisuu qaba. Inni eenyummaa sadaffaa Sadan tokkummaa Waaqayyooti (Mat. 28:19; 2Qor. 13:14). Akkuma Abbaan Waaqayyoo, Ilmis Waaqayyo ta'e, Hafuurri Qulqulluunis Waaqayyodha. Akkuma Waaqayyoo, Hafuurri Qulqulluunis ni yaada (HoE 15:28), ni dubbata (HoE 1:16), ni gaggeessa (Rom. 8:14), gadduus ni danda'a (Efe. 4:30). Hafuurri Qulqulluun eenyumaa mataa isaa waan qabuuf, duuka buutotni Kiristoos hundi isa wajjin walitti dhufeenya dhuunfaa isaanii qabaachuu danda'u (Yoh. 14:16-18; 2Qor. 13:14).

Dabalataanis, akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, Hafuurri Qulqulluun Hafuura Ergama wangeelaa ta'uu isaa hubachuu fi barsiisuu qabna. Inni Sadan tokkummaa Waaqayyoo keessaa tokko ta'ee, bara Hafuura kana keessatti, ergama fayyisuu Waaqayyoo lafa irratti isa raawwatu dha. Sabni Waaqayyoo ergama kana irratti akka isa waliin ta'aniif isaaniif humna ni kenna, ni kakaasa, ni gaggeessa (HoE 1:8).

Hafuurri Akkamitti Hojjeta

Hafuurri Qulqulluun eenyu akka ta'e beekuu qofa osoo hin taane, akkaataa inni itti hojjetu beekuun qabna. Hafuurri ergama Waaqayyoo lafa irratti raawwachuuf karaa ergamtoota wangeelaa fi karaa waldaa isaa hojjeta. Hafuurri Qulqulluun Yesuus hojii isaa akka raawwatu humna kenneeraf (Luq 4:17-19; HoE 10:38). Haaluma wal fakkaatuun hordoftootni Yesuus hojii isaanii akka raawwatan humna ni kenna (HoE 1:8; Yoh 14:12). Akka soortuuwwan Pheenxeeqosxeetti dhugaawwan kana hubachuu fi karaa amansiisaa ta'een barsiisuu qabdu.¹

Bara kana keessatti hojii Hafuuraa sirriitti hubachuuf, yaad-rimeewwan macaafa qulqulluu sadii hubachuu qabda:

1. Ergama Waaqayyoo. Tokkoffaa, Macaafni Qulqulluun Waaqayyoon akka Waaqa ergamaa ta'etti akka dhiyeessu hubachuu qabda. Ergamni isaa yeroo tokko tokko *missio Dei* jedhamee kan waamamu yoo ta'u, kunis salphaatti afaan Laatiiniin “ergama Waaqayyoo” jechuudha. Ergamni Waaqayyoo saba gosa hundumaa keessaa, afaan hundumaa irraa, saba lafa irra jiru hundumaa irraa furuu ykn fayyisuu fi ofitti waamuudha (Mul. 5:9). Waldaan ergama isaa raawwachuuf meeshaa Waaqayyoo taatee jirti.

Yesuus ergama Waaqayyoo yeroo Ajaja Isaa Guddaa kenne yaada keessa galcheera: “Egaa dhaqaa, maqaa abbaattii fi ilmaatti, kan hafuura qulqulluuttis isaan cuuphuudhaan, saba hundumaa bartoota koo godhaa. Waanan isin abboome hundumaa eeguu isaan barsiisaa! Kunoo, ani immoo hama dhuma baraatti guyyaa hundumaa isinii wajjin nan jira” (Mat. 28:19-20; cf. Mar. 16:15-16; Yoh. 20:21).

Akka soortuu Pheenxeeqosxeetti saba Waaqayyoo waa'ee ergama isaa barsiisuuf dhugumaan of kennuu qabda. Ergama sana raawwachuu keessatti gahee isaan qabanis barsiisuu qabda.

2. Maalummaa ergamaa cuuphaa hafuuraa. Ergama Waaqayyoo hubachuu dabalatee, akka soortuu Pheenxeeqosxee dhugaatti ergama waaqayyoo raawwachuu keessatti ga'ee barbaachisaa cuuphaan Hafuuraa qabu hubachuu

¹ Mata duree kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaan 10: “Dhugaa Pheenxeeqosxee ni Deggera” Boqonnaa 11: “Muuxannoo fi Shaakala Pheenxeeqosxee ni Jajjabeessa” sirriitti ilaali.

qabda. Waaqayyo ergama isaa akka raawwataniif sabini isaa hafuura isaatiin akka cuuphamuu qaban hubachuu qabda (Luq 24:49). Yesuus tajaajila isaa kan jalqabe erga hafuura qulqulluudhaan humna argatee booda ture (Luq 3:21-23; 4:17-19; HoE 10:38). Barattoonni isaas har’as akkasuma akka godhan ni eega (HoE 1:4 8).

3. *Ergamaaf sochoosuu*. Dabalataanis, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, miseensota waldaakee gara cuuphaa hafuuraatti yommuu gaggeessitu akka isaan ergama wangeelaaf hafuuraan humna argataniif isaan akka qopheessaa jirtu hubachuu qabda. Yesuus duuka buutota isaa, “Kunoo, isa abbaan koo isin abdachiisee isiniif nan erga, garuu akka nama uffannaa guutuu uffatuutti waaqa irraa human hamma argattanitti mandaricha keessa turaa” (Luq 24:49) jedhee yommuu isaan ajaje, ergama isaan fuuldura jiruuf isaan qopheessaa ture (lakk. 47-48). Phaawuloos bartoota Efesoon kudha lamaaniin “Yeroo amantan hafuura qulqulluu fudhattanii?” jedhee isaan gaafate. Ergama wangeelaa Efesoonii fi Eeshiyaa Xiqqoo hafe keessatti lallabuu keessatti isa waliin ta’uuf qophii isaanii gaafachaa ture (lakk. 10).

Har’as nu birattis akkasuma ta’uu qaba. Hubachuu qabna, saba keenya gara cuuphaa hafuuraatti geggeessuudhaan, dhugaa ba’umsa hafuuraan humna argatanii , dhaabbii waldaa, fi ergamaaf qopheessaa akka jirru.

Macaafa Hojii Ergamootaa Hiikuu

Sadaffaa, akka soortuu Pheenxeqoosxee isa dhugaa Afrikaatti, maalummaa ergamaa fi kaayyoo macaafa Hojii Ergamootaa hubachuu qabda. Wanti Pheenxeqoosxee fi warra Pheenxeqoosxee hin taane adda godhu tokko gareen tokkoon tokkoon isaanii kitaaba Hojii Ergamootaa akkamitti akka hiikanidha. Warri Pheenxee hin taane walumaa galatti Hojii Ergamootaa akka seenaa durii fi akkaataa Waldaan Kiristaanaa ergama ishee itti jalqabdee fi raawwate qofa ibsutti ilaalu. Yaada isaanii keessatti Hojiin Ergamootaa akkaataa Waaqayyo yeroo *sanaa fi achitti*, bara dheeraa fagoo dura hojjete qofatti ilaalu. Warri Pheenxeqoosxee garuu, macaafa Hojii Ergamootaa akka fakkeenya dhaabataa hordofamuu qabuutti ilaalu, Waaqayyo akkamitti Waldaa keessatti fi karaa Waldaa *asitti fi amma*, yeroo dhiyootti hojjechuu akka barbaadu.

Soortuun Pheenxeqoosxee Hojiin Ergamootaa kitaaba seenaa durii caalaa ergaa akka qabu ni hubata. Ergama wangeelaa bara dhumaatf qajeelfamaa fi tooftaa Waaqayyoo kaka’etti ni amanu. Hojii Ergamootaa keessatti, Hafuurri

Boqonnaa 2: Nama Hafuuraa

Qulqulluun waldaa Kiristaanaaf fakkeenya, qajeelfama fi tooftaa ergama Waaqayyoo raawwachuuf gargaaru kenneera. Tooftaan sun abdii Yesus waldaa Kiristaanaadhaaf kenne isa dhumaa keessatti gabaabfamee jira: “Isin garuu, hafuurri qulqulluun yommuu isin irra bu’u, human in godhattu; Yerusaalemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyyaatti, hamma andaara lafaattis dhuga-baatu koo in taatu”(HoE 1:8).

Luqqisiin kun akkaataa *hafuuraan aangeffamuun dhuga-ba’umsaa* kan bakka garaa garaatti irra deebi’amee ibsame mul’isudha. Kana malees, Hojii Ergamootaa keessatti dhangala’uun hafuuraa hundinuu dhugaa ba’umsaaf humna argamsiiseera. Yaad-rimee kana qabachuun macaafa Hojii Ergamootaa hubachuu kee fi ergama hafuuraan humna hidhachuuf waldaa kee sochoosuuf furtoodha.

Pheenxeqoosxee Jechuun Maal Jechuudha

Dhumarratti, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, dhuguma Pheenxeqoosxee ta’uun maal jechuu akka ta’e hubannoo ifa ta’e qabaachuu qabda. Pheenxeqoosxummaa dhugaan akkaataa waaqeffannaa, waa’ee waaqummaa beekuu olidha. Waaqayyo waldaan Pheenxeqoosxee sochii ergama wangeelaa humna Hafuuraan galmaan akka ga’aniif isaan waame. Soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan akkasitti fakkeenya tajaajila Yesuus wangeelota keessatti kaa’ee fi ergamootaa fi duuka buutota birootiin macaafa Hojii Ergamootaa keessatti barraa’e hordofuuf waadaa nama galedha. Inni ykn isheen gochaalee macaafa qulqulluu arfan armaan gadiif of kennuu qabu:

1. *Ergaa wal fakkaatu*. Tokkoffaa, soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan ergaa ergamoonii fi lallabdoonni wangeelaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti amanamummaadhaan labsan waliin kan fakkaatu lalabuuf kan ofkennudha. Ergaan sun wangeela dha. Innis tajaajila Filiphos isa “Mandara Samaariyaa tokkotti gad bu’ee, namoota mandarichaatti Kristosin lallabe.” (HoE 8:5; cf. lakk. 12) keessatti fakkeeffameera. Hojii Ergamootaa hundumaa keessatti, Waldaan Kiristaanaa ergaa du’uu fi du’aa ka’uu Kiristoos labsuu irraa gonkumaa hin sochoone (cf. 2:22-24; 3:15; 4:10-12). Kana malees, sabni akka qalbii diddiirratanii wangeelatti amananiif osoo wal irraa hin kutiin waamicha gochaa turan (cf. 2:38; 16:31; 20:21; 26:20). Har’as akkasuma gochuu qabna.

2. *Ergama wal fakkaatu*. Lammaffaa, soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan ergama Waldaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti argamu hordofuuf of kan

laatudha. Akkuma armaan olitti ibsame, ergamni sun akka gaariitti gabaabfamee kan ibsame Hojii Ergamootaa 1:8 irratti yoo ta’u, Yesuus, “Isin garuu, hafuurri qulqulluun yommuu isin irra bu’u, human in godhattu; Yerusaalemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaatti, hamma andaara lafaattis dhuga-baatuu koo in taatu” Jedhe. Macaafni Hojii Ergamootaa Waldaan itti fufiinsaan akka daangaa darbitu, gara naannoo haaraatti cee’tuu fi humna hafuuraatiin oduu gammachiisaa lallabduutti dhiheessa. Akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaatti waldaa kees akkasuma akka gootu gaggeessuu qabda.

3. *Muuxannoo wal fakkaatu.* Sadaffaa, soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan muuxannoo hafuura ergamoonni macaafa Hojii Ergamootaa keessatti raawwatan sun har’as akka raawatamu ni jajjabeessa. Muuxannoowwan sun jijjiirama jireenya (cf. HoE 2:41; 8:5-6; 9:1-8), bishaan keessatti cuuphamuu (cf. 2:41; 8:13, 36-38; 9:17-19; 16:33), hafuura qulqulluudhaan cuuphamuu afaan adda addaatiin dubbachuudhaan ragaa ba’umsa kan qabu (cf. 2:4; 10:44-46; 19:6), dinqii fayyisuu (cf. 3:1-10; 5: 12-16; 20:7-12), fi dinqii warra hafuura xuraawwaan qabamam bilisa baasuu (cf. 8:7; 16:16-18). Madaallii walfakkaatuun, soortuun Pheenxeqoosxee dinqii ykn muuxannoo hafuura kamiyyuu kan Caaffata Qulqullaa’oon hin deeggaramne ni morma.

4. *Tooftaa walfakkaataa.* Dhumarratti, soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan tooftaa ergamoonni fi warri kaan macaafa Hojii Ergamootaa keessatti fayyadaman sana ni fayyadama. Tooftaan kunniin wangeela hafuuraan dibame labsuu, amantii gadi fagoo, amantii fi qalbii diddiirranaa kan uumudha (cf. HoE 2:14-41; 8:13). Soortuu Pheenxeqoosxee caalaatti Waaqayyo mallattoodhaan akka mirkaneessu eega, dinqii dubbii, fayyisuu fi bilisa baasuu dabalatee jechuudha (cf. 5:12-16; 10:44-47; 14:6-10).²

Dabalataanis, soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan Hafuurri Qulqulluun ergama keessatti akka isa qajeelchu ni eega (cf. HoE 8:29; 10:9-20; 16:6-10). Qajeelfamni kun karaa yaada keessaa (cf. 8:29; 10:19), abjuu (cf. 2:17; 16:9), fi mul’ataan (cf. 9:10-16; 10:9-20) dhufuu danda’a. Malli wangeela lallabuu inni guddaan ergamoonni macaafa Hojii Ergamootaa keessatti fayyadaman waldoota

² Mata dureewwan kana ilaalchisee caalaatti hubachuuf , Boqonnaa 16: “Lallaba Hafuuraan Dibame” fi Boqonnaa 21: “Humna Hafuuraatiin Tajaajiluu” ilaali.

Boqonnaa 2: Nama Hafuuraa

ergamtootaa hafuuraan humna argatan kan ergaa Kiristoosiin naannoo naannoo isaaniitti gahan dhaabuu ture.³

AFUURA WALIIN DEEMUU

Soortuun Pheenxeqoosxee Hafuurri eenyu akka ta'e, akkasumas akkamitti akka hojjetu hubachuu qofa osoo hin taane, qajeelfama hafuuraa jalatti jiraachuu barachuu qaba. Phaawulos amantoota haaraa Galaatiyaa keessa jiran, "Hafuura qulqulluudhaan jalqabdani, amma immoo yaada fooniitiin raawwachuu barbaadduu ree?" (Gal. 3:3). Deemsa Kiristaanummaa isaanii akkamitti akka jalqaban isaan yaadachiisaa ture. Hafuuraan dhalatanii hafuuraan guutamani jalqabani turan. Amma, isaan "hafuura kana duukaa bu'uu" qabu turan (5:25). Kun kaayyoo soortuuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa hunda ta'uu qaba.

Kana gochuuf wantoota Karaa gurguddoo lameen armaan gadii gochuu dandeessu: hafuuraan kadhachuu fi firii hafuuraa horachuu.

Hafuuraan Kadhachuu

Macaafni Qulqulluun waa'ee kadhannaa gosa hedduu kan dubbatu yoo ta'u, isaanis araarfannaa, iyyannoo, waadaa galuu, kadhannaa, waaqeffannaa, galateeffannaa fi kkf dabalata. Kadhannaan hafuuraa deemsa hafuuraan guutame itti fufsiisuuf haala mijataa uuma. Phaawuloos waa'ee kadhannaa gosa kanaa Efesoon 6:18 irratti dubbata. Dabalataanis, Roomaa 8:26 irratti, kadhannaan hafuuraan akkamitti akka hojjetu ibseera: "Hafuurichis immoo akkuma kanatti dadhabbi keenyatti nu gargaara; nuyi maal kadhachuun akka nuuf barbaachisu akka ta'utti hin beeknu; hafuurichi garuu aaduu isaatiin karaa namni dubbiidhaan mul'isuu hin dandeenyeen nuuf in kadhata." Kadhannaan hafuuraan godhamu kadhannaa hafuuraan eegalame, hafuuraan dibamee, hafuuraan qajeelfamee kadhannaa kamiyyuu ta'uu kan danda'u yoo ta'u, yeroo baay'ee afaan biraatiin kadhannaadha (1Qor. 14:14-15). Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxee ogeessaatti, meeshaa hafuuraa humna guddaa qabu kana irra deddeebitee itti fayyadamuu qabda (2Qor. 10:4-5).

³ Waa'ee waldoota ergamtootaa Hafuuraan humna argatan dhaabuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 39: "Waldaa Haaraa Dhaabuu" ilaali.

Firii Hafuuraa

Karaa biroon ati deemsa hafuuraa kee cimsuu dandeessu firii hafuuraa horachuudha. Phaawuloos firii kana “jaalala, gammachuu, nagaa, obsa, gaarummaa, arjummaa, amanamummaa, garraamummaa, of to’achuu” (Gal. 5:22-23) jechuun adda baasee ibsa.

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti humna Yesuus beekuu qofa osoo hin taane, jireenyi kee amala isaa calaqqisiisuu qabaachu qabda. Kennaawwan firii hin qabne “akka sibiila kililchuu yookiis dibbee kosh kosh jedhu” ta’a (1Qor. 13:1). Namoonni baay’een karaa agarsiisa humnaatiin gara Kiristoositti fiduu kan hin dandeenye, gocha jaalalaatiin amansiisuu danda’u. Hafuuraan deddeebi’uudhaan, akkasumas Kiristoos keessa, jiraachuudhaan jireenya kee keessatti firii hafuuraa guddifachuu dandeessa (Gal. 5:16) (Yoh. 15:4).

TAJAAJILLOOTA HAFUURAA KEESSATTI

Yesuus dhugaa ba’eera, “Hafuurri gooftichaa ana irra jira, sagalee misraachoo warra gadadamootti himudhaaf na dibbeera” (Luq 4:18). Fakkeenya Gooftaa isaa hordofuun Phaawuloos tajaajila mataa isaa akka “humni fi hafuurri waaqayyoo isa keessa jiru agarsiise” (1Qor. 2:4). Haaluma walfakkaatuun, ati akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, humna hafuura qulqulluutiin tajaajila kee raawwachuuf of kennuu qabda. Akkuma Phaawuloos tajaajilaa hafuuraa gahumsa qabu ta’uuf carraaquu qabda (2Qor. 3:6).

Akka kanaan, jireenya kee fi tajaajila kee keessatti, akkasumas namoota gaggeessitu gidduutti Hafuurri hojjechuu ykn hojjechuu dhabuu isaa yeroo hundumaa dammaqinaan hordofuu qabda. Bifa amanti duwwaa kan humnaa fi argama hafuuraa irraa bilisa ta’e kamiyyuu jabeessitee mormuu qabda (2 Xim. 3:5), akkasumas barumsa, muuxannoo fi shaakala dhugaa Pheenxeqoosteedhaaf cimsitee falmuutu sirraa eegama (cf. Yihu. 1:3). Karaan sadeen ati kana gochuu dandeessu, dibata hafuuraa barbaaduudhaan qajeelfama hafuuraa hordofuudhaan, kenna hafuura qulqulluu barbaaduudhaan. Mee akka armaan gadiitti ilaaluu dandeenya:

Dibata Hafuuraa Barbaaduu

Akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaatti, dibata Hafuura qulqulluu barbaaduu qabda. Yeroo hundumaa argamuu Hafuura Waaqayyoo keessa taatee

Boqonnaa 2: Nama Hafuuraa

lallabuu, barsiisuu fi tajaajiluu barbaaduu qabda. Kanaafiyuu, kadhachuu fi hafuuraaf of kennuu qabda, jireenya kee irratti akka boqotu kadhanaadhaan eeguudhaan, humnaa fi aangoo dabalataatiin akka tajaajiltu si dandeessisa. Dibanni Hafuuraa Qulqulluu warra garaa jabaattanillee ni amansiisa, gara Waaqayyootti deebi’anii, “Yesus Gooftaa dha!” isaan jechisiisa

Qajeelfama Hafuuraa Barbaaduu

Dabalataanis, tajaajila keessatti akka si qajeelchu hafuura gooftaa amanachuu qabda. Kun shaakala Yesuus fi ergamootaa ture. Soortuun ogeessi Pheenxeqoosxee Hafuurri Qulqulluun dhuguma ergama Waaqayyoo kan gaggeessu akka ta’e ni hubata. Fedhii fi dursa ergamaa kan hubatu isa qofaadha.

Hafuurri Filiphooisiin gara namicha Itoophiyaatti geesse (HoE 8:26-38), Pheexiroosiin gara mana Qorneelewoositti geesse (10:9-25), Phaawulosii fi garee ergamaa isaa gara Awurooppaa dhihaatti qajeelche (16:6-40). Har’as akkasuma nuuf godha. Yoo laphee keenya isaaf bannee fi sagalee isaa dhageenye, Hafuurri Gooftaa hojii Kiristoosiif hojjennu keessatti nu qajeelcha.

Kennaa Hafuura Qulqulluu Barbaaduu

Phaawuloos amantoonni Qorontos “Kennaa garaa garaa warra hafuurri qulqulluun kennu akka argattaniif, caalaatti immoo waan Waaqayyo isinitti mul’isu akka himtaniif dhama’aa” (1Qor. 14:1) jedhee isaan jajjabeesseerra. Akka soortuu amanamaa Pheenxeqoosxeetti, jireenya mataa keetii fi jireenya waldaa ati soortuu taate keessatti hojii kennaa hafuuraa guddisuudhaan qajeelfama ergamaa dhaggeeffachuu qabda. Karaa cuuphaa Hafuuraa kana kennaawwan Hafuura Qulqulluu tajaajila keenya keessatti dhangala’u. Phaawuloos hojii kennaawwanii kunneen 1Qorontos 12-14 irratti ibsa. Luqaas macaafa Hojii Ergamootaa keessattis akkasuma godheera. Phaawuloos hojii kennaa waldaa keessatti waaqeffannaadhaaf walitti qabame irratti xiyyeeffata (1Qor. 14:23-26), Luqaas immoo kennaawwan wangeela sarara duraa fi dhaabbii waldaa keessatti akkamitti akka hojjetan agarsiisa.⁴

⁴ Kennaawwan hafuuraa Boqonnaa 19: “Humna Hafuuraatiin Tajaajiluu” isa jedhu keessatti dabalataan ibsameera. Isaanis Dabalata 2: “Kennaawwan Mul’achuu 1 Qorontos 12:8-10” irratti tarreeffamaniiru, ibsamaniiru.

Kutaa Iffaa: Ulaagaawwan Soortuuwwan Pheenxeqoosxee

Phaawuloos ergaa isaa isa dhumaa Ximotewosiif dabarsee keessatti ilmi isaa amantii keessa jiru “kenna Waaqayyoo isa yeroo ati harka koo mataa kee irra kaa’e siif kenname, haareessitee akka ibiddaatti akka qabsiiftu sin yaadachiisa.” Ximotewos nama hafuuraa akka ta’u kakaasa ture. Soortuun Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiru hundi gorsa Phaawuloos Ximotewosiif kenne hordofuun gaarii ta’a. “Wanta gaarii” imaanaa isinitti kenname sana hafuura qulqulluun sirriitti eeguu qabu (2Xim. 1:14). Kana gochuu keessatti, hafuura qulqulluudhaan guutamanii ergama Waaqayyoof of kennanii akka jiraatan mirkaneessuu qabu. Akkasumas tajaajila isaanii humnaa fi dibata Hafuura Qulqulluutiin raawwachuuf carraaquu qabu.

~ Boqonnaa 3 ~

Nama Amala Gaarii Qabu

RAAJJII SHAMARRAN DARGAGEETII ULFEESUUSAATIIF RHIDHAME.” Mata dureen nama jeequ kun gaazexaa Afrikaa Kibbaa tokko keessatti mul’ateera. Barreeffamichi itti fufee, shamarran xixiqqoo hedduun tokko tokko umuriin isaanii waggaa kudha afur ta’an “raajii Kiristiyaanaa” beekamaa ta’een akkamitti akka ulfaa’an ibseera. Shamarran kun amala seeraan alaa lallabaa kana gabaasuuf gara aangawoota waliin deemanii turan. Kan nama gaddisiisu, waldaan ni qaanofte, hojiin Waaqayyoo xuraa’e, maqaan Kiristoos ni salphate.

Haa ta’u malee, cubbuu ifatti nama qaanessu akkasii miti kan irra caalaan guddina waldaa gufachiisu; kanneen xixiqqoo ifatti hin baanedha. Kan dhoksaadhaan cubbuu hojjete, cubbuun isaa guutummaa waldaa irratti dhiibbaa uume (Iya. 7:1-12). Haaluma wal fakkaatuun, soortuun tokko dhoksaadhaan irra daddarbaa raawwatu guutummaa gumii tokko irratti dhiibbaa geessisuu danda’a. Tajaajiltoonni Waaqayyoo hedduun isaanii amala gaarii dhabuu isaanii irraa kan ka’e hojii Waaqayyoo irratti salphinaa fi tajaajila isaaniif gufuu ta’uudhan tajaajilaa ala of godhaniiru.

Amalli gaariin bu’uura tajaajilli Pheenxeqoosxee dhugaa ta’e irratti ijaaramuudha. Bu’uura kana malee wanti biraa hundi dhuma irratti ni raafama, ni kufa. Tajaajilli bara baraa gonkumaa dandeettii, sadarkaa hawaasummaa, sadarkaa barnootaa, ykn dibata hafuura qulqulluu irratti ijaaramuu hin danda’u. Bu’uura

Kutaa Iffaa: Ulaagaawwan Soortuuwwan Pheenxeqoosxee

amala irratti jabaatee ijaaramuu qaba. Hunda caalaa sabni Waaqayyoo soortuu isaanii amanachuu danda'uu qabu.

BARBAACHISUMMAA AMALA

Soortuun Pheenxeqoosxee dhiira ykn dubartiin amala ol'aanaa ta'e qabaachuu qabu. Phaawuloos Ximotewoos isa soortuu waldaa Efesoon ta'ee tajaajilaa tureef barreessee jireenya fakkeenya ta'e akka jiraatu isa gaafateera.

“Ilaaltuun hojii waldaa Kristiyaanaa, waan ittiin jedhan kan hin qabne, nama haadha manaa tokkittii, nama dhugaatiitti of hin ganne, nama of qabu, nama ulfinaa, nama keessummoota jaallatu, nama warra kaan barsiisuu danda'us ta'uun isa irra jira; nama garraammii, naga-qabeessas malee, nama machaa'aa, nama lola jaallatus hin ta'in! Nama horii jaallatus hin ta'in!” (1 Xim. 3:2-3)

Akkasumas Phaawuloos waa'ee amala soortuu tokkoo Tiitoos gorseera:

“Ilaaltuun hojii waldaa tokko, hojii Waaqayyoo in adeemsisa erga ta'ee, waan ittiin jedhan kan hin qabne ta'uun isa irra jira; ofii isaa malee warra kaan kan hin gammachiifne yookiis nama dafee aaru yookiis machaa'aa yookiis nama lola jaallatu, nama bu'aa karaa dalgaa argachuuf sassatu ta'uun isa irra hin jiru. Nama keessummaa simachuu jaallatu, nama waan gaarii jaallatu, nama of qabu, nama qajeelaa, qullaa'aa, nama adaba qabus haa ta'u” (Tit. 1:7-8)

Caqasa lamaan keessatti Phaawuloos adda durummaan dhimmoota dandeettii osoo hin taane dhimmoota amala ilaallatu irratti akkamitti akka xiyeefate hubadhu. Soortuuf gahumsi barbaachisaa yoo ta'e iyyuu amala garuu barbaachisummaa olaanaa qaba.

HIIKKA AMALAA

Egaa jechi amala jedhu maal jechuudha? Amalli waa'ee naamusaa nama tokkoo dubbata. Namummaa keessa keenya dha. Kiristaanaaf amala Kiristoos fakkaachuudha. Amalli namni tokko yeroo dhiibamu akkamitti akka socho'u (ykn deebii itti kennu) murteessa. Yeroo namni biraa nu ilaalu hin jirre eenyu akka taane mul'isa. Jechi amala jedhu kan biraan immoo amanamummaadha. Amanamummaan waa'ee naamusa sirrii ta'uu ykn guutummaa ta'uu dubbata.

Boqonnaa 3: Nama Amala Gaarii Qabu

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti maqaa gaarii qabnu caalaa waa'een amala keenyaa irratti xiyyeeffachuu qabna. Kunis maqaan keenya waan warri kaan waa'ee keenya yaadan yoo ta'uu; amalli keenya garuu waan nuti taanu waan ta'eef. Saamu'eel obboleessa Daawit isa angafaa Israa'el irratti mootii akka ta'uuf yeroo qorame sana akeekkachiisa kenne yaadadhu. Raajichi akkas jedhe, “Namni fuula ilaala, Waaqayyo garuu garaa ilaala” (1Sam. 16:7). Saamu'el dhuma irratti Daawit mootii godhee dibe sababni isaas inni nama Waaqayyoon gammachiisuuf waan ta'eef (1Sam. 13:14; HoE 13:22).

Amalli Waaqayyoo jireenya Pheenxeqoosxee keessatti haala qabatamaan karaa sadi'iin mul'achuu danda'a , akka armaan gadiitti haa'ilaallu:

Dhugaa dubbachuu

Soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan faana Yesuus hordofuu filata, “Inni cubbuu hin hojjenne, dubbii isaa keessatti haxxummaan hin argamne” (1Phex. 2:22). Inni ykn isheen walqunnamtii namoota biroo wajjin godhan hunda keessatti dhugaa dubbata. Karaa biraatiin yoo ilaalle, soortuun amanamaan Pheenxeqoosxee soba hin dida – haala rakkisaa keessatti, yeroo soba dubbachuun gatii nama hin baasifneyyuu jechuudha. Phaawuloos amantootni Efesoon “namni adduma addaan soba of keessaa baasee, dhugaa namatti haa dubbatu!” jechuun gorseera (Efe. 4:25).

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti hawaasa keessatti maqaa gaarii akkasii qabaachuuf carraaquu qabda, kunis yeroo dubbattu namoonni dhugaa dhaga'aa akka jiran beeku. Yeroo bakkeetti dubbattu si amanuu yoo dadhaban, yeroo ati minjaala irraa dubbattu akkamitti si amanuu danda'u? Nama yeroo hundumaa “jaalalaan dubbii dhugaa” (Efe. 4:15) dubbatu ta'uun beekamuu qabda.

Amanamummaa Maallaqaa

Akka soortuu amanamaa Pheenxeqoosxeetti, qunnamtii kee hundumaa keessatti dhugaa dubbachuu qabda, akkasumas maallaqa kennuu fi fudhachuu kee hundumaa keessatti guutummaatti amanamaa ta'uu qabda. Kunis walqunnamtii maallaqaa Waaqayyoo wajjin, waldaa wajjin, akkasumas warra waldaa ala jiran wajjin gootu dabalata. Kana kan gootu Waaqayyo akka si ilaalaa jiru waan beektuufi. Akkasumas, waan hundumaa caalaa, Isa gammachiisuu barbaadda. Kanaaf, kurnoo fi kennaa aarsaa keessan Waaqayyo saamuu irraa of eegda (Mal. 3:8).

Kutaa Iffaa: Ulaagaawwan Soortuuwwan Pheenxeqoosxee

Soortuuwwan tokko tokko miseensonni waldaa isaanii waldaadhaaf kurnoo akka kaffalan kan gaafatan yoo ta’u, isaanis ofii isaanii kana gochuu hin barbaadan. Kana gochuudhaan Waaqayyoon saamuu qofa osoo hin taane, gowwoomsaa laphee ofii mul’isu. Nama akkasii yoo taate qalbii diddiirradhuu waan sirrii ta’uu beektu hojjedhu (cf. HoE 26:20).

Kana malees, maallaqa waldaa qabdu keessatti kabajamaa ta’uu qabda. Soortuu ta’uun kee qarshii waldaa akka barbaaddetti fayyadamuuf mirga siif hin kennu. Aarsaa/kennaa/ waldaan argattu hunda cimsitee eeguu qabda. Akkasumas maallaqni hundi kaayyoo kennameef qofaaf akka oolu mirkaneessuu qabda. Fakkeenyaaf, maallaqa ergamootaaf kenname konkolaataa bitachuuf ykn maallaqa lallaba wangeelaaf kenname gamoo waldaa suphuuf fayyadamuu hin qabdu. Kan caalaa hammaatu immoo, qarshii hiyyeeyyii gargaaruuf kenname gonkumaa fudhachuu hin qabdu, akka Yihudaa isa korojoo qarshii keessaa saamee faayidaa mataa isaatiif oolfate sanaa ta’uu hin qabdu (cf. Yoh. 12:6).

Kana malees akka soortuuwwan amanamaa Pheenxeqoosxeetti namoota waldaa ala jiran waliin hariiroo maallaqaa gootu keessatti amanamaa ta’uu qabda. Nama amanamummaa olaanaa qabu ta’uun beekamuu qabda. Maallaqa liqeffatte kamiyyuu hatuu, namoota kaan gowwomsuu ykn hatattamaan deebisuu dhiisuu hin qabdu. Kan biraa gochuun waldaa irratti maqaa balleessuu fi namoonni ergaa Kiristoos irraa akka deebi’an taasisa.

Hariiroo Namoota Saalaan Faallaa Ta’an Waliin

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti qunnamtii kee keessatti dhugaa dubbachuu fi qabaa maallaqaa kee irratti amanamaa ta’uu qofa osoo hin taane, yeroo hundumaa, namoota saalaan faallaa ta’an waliin hariiroo qulqullummaa qabu qabaachuu qabda. Waadaa gaa’ila keef amanamaa ta’i “Waanuma hamaa ta’e dhiisi!” (1Tas. 5:22).

“Dubartoota maangoddoota akka haadhotaatti, warra gara ijoollees yaada qullaa’aadhaan akka obboleetotaatti gorsi” (1Xim. 5:2). Kana gochuu keessatti, haadha manaa keetiin alatti dubartii biraa wajjin gonkumaa kophaa kee akka hin teenye mirkaneeffachuu qabda. Akkasumas, of eeggannoo malee haasa’uudhaan ykn sochii gochuudhaan haadha manaa keetiin alatti dubartii kamiyyuu wajjin walitti dhufeenya miiraa akka hin uumamne of eeggachuu qabda. Dubartoonni

Boqonnaa 3: Nama Amala Gaarii Qabu

soortuuwwan dhiirota wajjin walitti dhufeenya qaban irrattis kanumatu akka raawwatamu beekamaadha.

Akka tajaajilaa Kiristoositti gorsa Phaawulos “Akka warra Waaqayyoo qulqullaa’aniitti jiraadhaa malee, halalummaan, xuraa’ummaan hundinuu, sassatis isin gidduutti hin dhaga’amin” (Efe. 5:3).

AMALOOTA BIROO BARBAACHISOO TA’AN

Bakka bu’aa Waaqayyoo waan taateef, amala Waaqayyoo kan biroos horachuuf carraaquu qabda. Amaloota shan kaasuun barbaachisaa dha, cimina , hirkattummaa, gad of deebisuu, gara laafinaa fi arjummaa fa’i, isaan kana akka armaan gadiitti tokko tokkoon ilaaluu dandeenya:

Cimina

Cimina jechuun humna keessaa kan waan tokko akka hojjennuuf nu gargaaru, keessumattuu yeroo ulfaataa, sodaachisaa fi rakkisaa ta’etti jechuudha. Innis ija jabina murtoo fudhachuu, waan gaariif jabaatanii dhaabbachuu fi yeroo karaan fuulduraa hin jiru fakkaatutti Waaqayyoon amanachuudha. Nelson Maandeellaan seenaa jireenyaa isaa keessatti akkas jechuun barreesse, “ciminni soda balleessuu osoo hin taane, injifannoo irratti argachuu akka ta’en baradhe. Namni jabaan nama sodaan itti hin dhaga’amne utuu hin ta’in, isa sodaa sana injifatudha.”

Ciminni faallaa abshaalummaati. Abshaalummaan ofiif yaaddoon afuufamuu irraa dhalata; ciminni kan dhalatu namoota kaaniif yaaduu irraati. Abshaalummaan dandheetii namni tokko waan sirrii ta’e hojjechuu ykn dubbachuu isaa gabaabsa; ciminni balaa keessatti dhugaa dubachuun akka dhaabanu nama jajjabeessa. Museen yeroo Fara’oon dura dhaabatee mootiin Gibxii saba Waaqayyoo akka bilisa baasu gaafatu ija jabina qaba ture (Ba’uu 5:7). Yesuus gad of deebisee salphinaa fi dhiphina fannoo yeroo bitamu ija jabina qaba ture (Ibr. 12:2). Isxifaanos immoo gaggeessitoota Yihudootaatti Masihiicha isaanii akka ajjeesan yeroo itti himu ija jabina qaba ture (HoE 7:51-52).

Hafuura Qulqulluu isa nu keessa jiraatuuf yoo harka kennine, Kiristoosiif dhaabbannee maqaa isaa hundumaaf labsuuf hamilee nu barbaachisu nuuf kenna. Pheexiroosii fi Yohaannis yommuu doorsifaman, “Ammas yaa gooftaa, doorsisa isaanii ilaali, hojjetoonni kee sodaa malee dubbii kee akka dubbataniif, ija jabummaa kenniif! Maqaa Yesuus hojjetaa kee isa qulqulluutiin dhukkubsatoota

Kutaa Iffaa: Ulaagaawwan Soortuuwwan Pheenxeqoosxee

fayyisuudhaaf, milikkita fi dinqii garaa garaas gochuudhaaf, harka kee diriirsi jedhan. Isaan kadhata afaanii fixuuniifi iddoon isaan itti walitti qabaman socho’uun, wal faana ta’e. Hundumti isaaniis hafuura qulqulluudhaan guutamani, dubbii Waaqayyoo ija jabummaadhaan dubbachaa turan” (HoE 4:29-31). Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, atillee waamicha kee amanamummaadhaan raawwachuuf ija-jabina si barbaachisu siif kennuuf hafuuraan guutamu fi Waaqayyootti hirkattee turuu barbaaduu qabda.

Hirkatummaa

Dabalataanis akka bulchaa ykn hogganaa Waldaa Kiristoositti amanamaa ta’uu qabda. Gooftaan amanannaa isaa guutuu sirra kaa’uu danda’uu qaba (Tito 1:7; 1Phex. 4:10). Phaawuloos, “Warra hojii adeemsisan irraa immoo amanamummaatu barbaadama” (1Qor. 4:2) jedhee barreesseera. Kanaaf jireenyi kee amala akka hirkattummaa, yeroo beelamaa eeguu, ciminaa fi obsa agarsiisuu qaba. Amalli akkasii firii deemsa hafuuraan guutameeti (Gal. 5:22).

Phaawulos jaarsolii Efesoon, “Of eeggadhaa, karra hoolota Waaqayyoo warra hafuurri qulqulluun akka eegdaniif isin dhaabeefis, eegadhaa! Waldaa kristiyaanaa isa Waaqayyoo dhiiga tokkicha ilma isaatiin kan isaa godhate eegaa!” (HoE 20:28). Akka soortuuwwaniitti Gooftaan lubbuu dhiiraa fi dubartootaa imaanaa nuuf kenneera. Gaaf tokko immoo dhimma kana irratti amanamummaa keenya ilaalchisee Waaqayyoo nu gaafata (Ibr. 13:17). Yaaqoob akkas jedhee cimsee akeekkachiisa, “Obboloota ko, baay’een keessan barsiisota ta’uutti hin ariifatinaa! Nuyi warri barsiisota taanu warra kaan irra caalaa firdii fudhachuuf akka jirru in beektu” (Yaaqoob 3:1).

Gad of deebisuu

Akka fakkeenya Kiristoositti, soortuun Pheenxeqoosxee gad of deebisuu qaba (Efe. 5:1). Yesuus duuka buutota isaatiin, “Isin gidduutti akkas hin ta’u; eenyu illee isin keessatti guddaa ta’uu kan barbaadu, hojjetaa keessan ta’uutu isa irra jira, Eenyu illee isin keessaa dura ta’uu kan barbaadu, garbicha isiniif ta’uutu isa irra jira. Ilmi namaas akkasuma hojjechiifachuudhaaf hin dhufne, namootaaf hojjechuudhaaf fi lubbuu isaa furii namoota baay’eedhaaf kennuuf dhufe malee” (Mat. 20:26-28) Jedhe.

Soortuun Pheenxeqoosxee tokko of tuulummaa fi dantaa ofiitiin guutame isaan tajaajiluu caalaa namoota birootiin akka tajaajilamu gaafatu ilaaluun baay’ee

Boqonnaa 3: Nama Amala Gaarii Qabu

nama jeeqa. Ilaalchi akkasii faallaa gad of deebisuu Gooftaan keenya argisiiseeti. Phaawuloos Kiristiyaanota Filiphisiyusiif akkana jedhee barreesseera, “Yaada garaa isa Kiristoos Yesus qaba ture qabaadhaa! Inni bifa waaqayyummaatiin utuma jiruu, ulfina waaqayyummaa isa abbaa isaa wajjin wal isa qixxeessu wanta qabataniitti itti hafanitti hin lakkoofne. Inni ulfina sana gad dhiisee, akka waan, waan tokkotti hin galle of godhe; bifa garbummaa in fudhate; fakkaatti namummaatiin in dhalate, waan hundumaanis nama ta’ee argame. Inni gad of deebisee, hamma du’aatti, hamma fannifamee du’utti iyyuu abboomamaa ta’e” (Filp. 2:5-8). Namni of tuulaan akka tajaajilamu gaafata; soortuun Waaqayyoon jaallatu garuu gad of deebisuudhaan warra kaan tajaajiluutti gammada.

Gara laafina

Akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaatti nama gara laafina qabu ta’uu qabda. Gara laafinni jaalala gochaan ta’uudha. Namoota rakkataniif yaaddoo qabaachuun of mul’isa. Innis garaan jaalala Waaqayyootiin guutame kan argisiisu dha. Macaafni Qulqulluun waa’ee Yesuus akkas jedha, “Inni namoota akka hoolota tiksee hin qabneetti bututanii, gatamanii turan sana yommuu arge isaaniif oo’e” (Mat. 9:36) jedha.

Gara laafinni Yesuus wanta hafuuraa fi fooniin isaan barbaachisu akka isaanii kennu isa kakaase. Akka soortuuwwan tuuta Waaqayyooti nutis saba isaatiif akkasumas warra Kiristoosiin hin beekneef jaalalaan yaaduu argisiisuu qabna. Gara laafinni yeroo isaan rakkatanitti akka kunuunsinu nu godha akkasumas wangeela hundumaaf akka labsinu nu kakaasa.

Akka dhiiraa fi dubartoota Waaqayyooti, Hafuura wajjin adeemsi keenya itti fufiinsaana namoota kaan jaallachuu fi kunuunsuuf nu kakaasuu qaba. Phaawuloos akkas jechuun ibseera, “Jaalalli Waaqayyoo karaa hafuura qulqulluu isa nuuf kennameen garaa keenya keessatti dhangala’eera” (Rom. 5:5). Namoota hundumaa keessaa nuti warri hafuura Kiristoosiin guutamneerra jennu gara laafina Kiristoos warra kaaniif qabu agarsiisuu qabna.

Arjummaa

Amalli barbaachisaa inni dhumaa soortuun Pheenxeqoosxee dhugaa ta’ee qabaachuu qabu arjummaadha. Ayyaana Pheenxee Hafuuraan guutamuu isaanii irraa kan ka’e amantoonni jalqabaa hafuura arjummaatiin qabamaniiru. Macaafni Qulqulluun waa’ee isaanii akkana jedha, “Kan amanan hundinuu walii wajjin

iddoodhuma tokko turan, kan isaan qaban hundinuu qixxee ture. Araddaa isaaniitii fi qabeenya isaanii gurgurani, horii isaas hundumaafuu, akka isa barbaachisetti in hiru turan” (HoE 2:44-45). Haaluma walfakkaatuun, akka soortuu Hafuuraan guutameetti waan qabdu namoota biroof qooduu qabda. Waaqayyoo wajjin, waldaa wajjin, warra rakkataniif harka hiixatu qabaachuu qabda.

Yesuus warra Kudha Lamaan yommuu erge, “Warra dhukkubsatoo fayyisaa, warra du’aan kaasaa, warra lamxaa’an qulleessaa, hafuurota hamoota baasaa; gatii utuu itti hin basin fudhattan, isinis gatii utuu itti hin baasisiin kennaa” (Mat. 10:8). Arjummaan akkasii namaa namatti daddarba. Ummanni arjummaa soortuu isaanii argan, isaanis garaa isaanii fi boorsaa isaanii bananii arjaa akka ta’an ni jajjabeeffamu. Aadaan arjummaa kun waldaa, hawaasa naannoo ishee, fi dhumarratti saboota biyya lafaa irratti dhiibbaa garii geesisa.

AMALA GUDDISUU

Gaaffiin ka’u: soortuun Pheenxeqoosxee tokko amala Waaqayyoo armaan olitti ibsame akkamitti guddisuu danda’a? Kana kan goonu fakkeenya Yesuus hordofuudhaani. Inni fakkeenya Jireenyaa fi tajaajila keenyaa dha. Yohaannis, “Namni isattin jiraadha jedhu hundinuu akkuma Yesuus dedeebi’etti deddeebi’uu qaba” jedhee barreessera (1Yoh 2:6).

Jecha Phaawuloos keessatti, “Kiristoosiiin uffachuu” qabna (cf. Qol. 3:12-17; Rom. 13:14). Yesuus duuka buutota isaa, “Ana duukaa bu’aa” (Marq 4:19) jedhee yommuu ajaje, jireenya isaa akka ilaalanii fi jireenya isaaniin akka isa fakkeessan itti himuu isaa ture. Kana yommuu godhan gara bifa isaatti ni jijjiiramu (Rom. 8:29; 2Qor. 3:18). Suuta suutaan jireenyi isaanii akka Isaa ta’a. Humna hafuuraatiin akka inni jiraatetti jiraachuu, akka inni yaadutti yaaduu, akka inni jaallattutti jaallachuu ni jalqabu (2Phex. 1:3-4). Yoo soortuu Pheenxeqoosxee dhugaa ta’uu barbaadde, Yesuusiin fakkaachuuf murteessuu qabda.

Warri Kudha Lamaan Yesuus duukaa yeroo bu’an, isaa dura turan caalaa kan biraa ta’an. Kanaan dura qurxummii kan qaban qofa turan. Haa ta’u malee akkuma Isa duukaa bu’aniin akkuma Gooftaa isaaniitti namootaa qabduu ta’an. Kana jechuun, amala Yesuus fudhatan. Hayyoonni Macaafa Qulqulluu yeroo tokko tokko adeemsa kana uumamuu hafuuraa jedhanii waamu.

Boqonnaa 3: Nama Amala Gaarii Qabu

Haa ta’u malee carraaqqii ofiitiin ykn humna fedhiitiin amala Kiristoos fakkaatu argachuu dandeenya jennee yaaduu hin qabnu. Gargaarsa Waaqayyoo qabaachuu qabna. Gargaarsa isaa argachuu kan dandeenyu naamusa hafuura sadii shaakaluudhaan:

Kiristoositti Maxxanuu

Tokkoffaa, isa keessa jiraachuudhaan ykn turuudhaan amala Waaqayyoo guddisuu keessatti gargaarsa Kiristoos argachuu dandeenya. Kiristoos keessa jiraachuu qofaan isa fakkaachuu dandeenya. Yesuus, “Dameen kam iyyuu ofuma isaatiin ija godhachuu hin danda’u; muka wayinii keessa hafuu qaba. Ana keessa yoo jiraattan malee firii godhachuu hin dandeesan” (Yoh 15:4). Kiristoos keessa turuun sagalee isaa fi fuula isaa duratti itti fufuudhaan jireenya isa irraa fudhachuudha. Kana kan goonu kadhannaa of kennuudhaan, yeroo hunda Macaafa Qulqulluu xiinxaluudhaan, akkasumas wanta nu barbaachisu hunda akka nuuf kennu guutummaatti amanuudhaani.

Waaqayyootti Dhiyaachuu

Guyyaa guyyaan isatti dhihaachuudhaan amala Kiristoos guddifanna. Yaaqoob, “Waaqayyootti dhihaadhaa inni immoo isinitti in dhihaata” (Yaaqoob 4:8) nuuf mirkaneessa. Akkuma Kiristoos keessa jiraachuudhaan, kadhannaa, waaqeffannaa fi tajaajila amanamaatiin gara Waaqayyootti dhihaanna. Kiristoositti yommuu dhihaannu gara fakkeenya isaatti jijjiiramna. Phaawuloos akkas jedhee barreesseera, “Nuti warri fuula hin golgannee ulfina gooftaa irratti xiinxallu hundi keenya, ulfina yeroo hundumaa dabalaa deemu isa gooftaa isa hafuura ta’e irraa dhufuun gara bifa isaatti jijjiiramaa jirra” (2Qor. 3:18).

Hafuuraan deddeebi’uu

Dhumarratti, hafuuraan deddeebi’uudhaan amala Kiristoos guddifna. Hafuuraan deddeebi’uun jireenya ofii Hafuura Qulqulluuf bitamuudhaan jiraachuudha. Ajaja Isaatiif bitamuudha. Phaawuloos “hafuura qulqulluudhaan qulqullaa’e” jedheera (Rom. 15:16). Kana jechuun Hafuurri Waaqayyoo humna akka Yesuus jiraachuuf nu barbaachisu nuuf kenna jechuudha. Phaawuloos amantoota Galaatiyaa, “Hafuuraan deemaa, fedhii fooniis hin guuttan” jedhee jajjabeesse (Gal. 5:16).

Solomoon akkas jedhee barreesseera, “Wanta qabdu hundumaan ogummaa bitadhu, hubannaa argadhu. Ishee kunuunsi, isheen immoo ol si in baafti; ishee hammadhu, isheen immoo siif ulfina” (Fak. 4:7-8). Waa’ee Soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee waan baay’een jechuun ni danda’ama. Waan baay’ee gatii yoo si kaffalchiise illee amala godhadhu; isa kunuunsi, innis guddumaa siif kenna; hammadhu kabaja siif fida. Hunda caalaa soortuun Pheenxeqoosxee dhiira ykn dubartii amala qabu ta’uu qaba.

~ Boqonnaa 4~

Nama Akka Gaariitti Qophaa'e

Akkuma jaarmiyaa kamiyyuu waldaan namoota hojii wangeelaaf haala gaariin qophaa'aniin gaggeeffamuu qabdi. Lallabaan Wangeela addunyaatti beekamaan tokko yeroo tokko, “Wangeela lallabuuf waggaa sadii qofa akkan qabu utuun beekke, waggaa lamaan jalqabaa qophiidhaan nan dabarsa ture” jedheera. Soortuun milkaa'e tokko ogummaadhaan, “Milkaa'inni kan argamu yeroo carraan qophii waliin wal argudha” jedheera. Namoonni lamaan tajaajila wangeelaa keessatti qophiin barbaachisaa ta'uu isaa cimsanii dubbataa turan.

Phaawuloos Ximotewoos isa soortuu waldaa Efesoon ta'ee muudeef, “Namni ilaaltuu [paastarii] ta'uuf hawwu hundinuu hojii ulfina qabeessa hawwu” (1Xim. 3:1) jedhee barresse. Phaawuloos soortuu ta'anii tajaajiluuf haal-duree hedduu caqaseera. Haalawwan sana keessaa tokko, “Inni nama dhiheeniyatti Gooftaa fudhte ta'uu hin qabu” (lakk. 6) ture.

Jechi Giriikii kutaa kana keessatti “dhiheeniyatti jijjiirame” jedhamee hiikame, *neophytos* kan jedhu si'a ta'u, hiikni isaas kalatiidhan “kan haaraa dhaabame” ykn “nama jalqaba ta'e” jechuudha. Kunis maqaa Phaawulos soortuudhaaf itti fayyadame kan biraatiin, jechuunis afaan Giriikiitiin “jaarsa” ykn *presbiteros* jedhu wajjin faalaadha. Jechi kun waa'ee muuxannoo fi bilchina kan dubbatu yoo ta'u, qophii kan agarsiisudha (1Xim. 5:17-19; Tit. 1:5). Phaawuloos soortuun tokko Kiristoos wajjin deemsa isaa keessatti nama haaraa ta'uu hin qabu jechaa

jira. Faallaa kanaatiin nama amantiidhaan bilchaataa ta'ee fi hojii tajaajilaaf haala gaariin qophaa'e ta'uu qaba.

Yeroo tokko dargaggeessi lallabaa Pheenxeqosxee tokko dura bu'aa mana barumsaa Macaafa Qulqulluu tokkootti “Leenjiin na hin barbaachisu; wanti na barbaachisu akkuma duuka buutotaa guyyaa Pheenxeqosxeetti hafuuraan humna argachuu qofa” jedhe. Kun garuu dubbii gowwummaati. Wanti lallabaa dargaggeessi sun hubachuu dadhabe Guyyaa Pheenxeqosxee dura duuka buutonni kudha lamaan Yesus wajjin waggaa sadii dabarsanii isa irraa barachuu isaaniiti. Tajaajilaan dargaggeessi kun Hafuura Qulqulluudhaan humna argachuun barbaachisaa ta'uu isaa madaaluun isaa sirrii ta'us tajaajilaaf qophii hafuuraa, sammuu fi qabatamaa ta'uu isaa ilaalchisee ilaalcha isaa dogoggora ture.

Yesuus duuka buutota isaa kudha lamaan kan filate “akka isaan isa wajjin ta'aniif, inni immoo lallabuuf akka isaan erguuf” dha (Mar. 3:14). Guutummaa biyya lafaa dhaqanii wangeela akka lallaban ajajuu isaa dura sa'aatii lakkoofsa hin qabne isaan waliin dabarsee hojii sanaaf isaan qopheesse.

Boqonnaan kun barbaachisummaa soortuun Pheenxeqosxee akka gaariitti qophaa'uu isaa ibsa. Bakkeewwan qophiin itti barbaachisu tokko tokko adda baasee ibsa. Sana booda akkamitti soortuun Pheenxeqosxee qophii barbaachisu argachuu fi eeguu akka danda'u dubbata.

BAKKA IRRATTI QOPHA'UN BARBAACHISU

Qophiin soortuwwanii dandeettii fi ilaalcha barbaachisaa waamicha isaanii milkaa'inaan raawwachuuf barbaachisu akka horatu isa dandeessisa. Akka saanduqa ykn meeshaa lubbuun jiraachuutti yaadamuu danda'a. Qophiin gahaan hojii kee bu'a qabeessa ta'een hojjechuuf si hidhachiisuu qofa osoo hin taane, yeroo dhiphina ykn balaa kufaatii irraa si eega. Akka soortuu Pheenxeqosxeetti yoo xiqqaate karaa shaniin akka gaariitti qophaa'uu qabda:

Hafuuraan Qophaa'uu

Hunda caalaa akka soortuu Pheenxeqosxeetti hojii sanaaf hafuuraan qophaa'uu qabda. Sababni isaas ofii keetii ayyaana isaa argitee hin beektu yoo ta'e, attaamitti ayyaana Waaqayyoo isa bu'a qabeessa ta'ee kana namoota biroof dabarsuu dandeessa? Kanaaf, soortuwwan Pheenxeqosxee ta'uuf dhuguma lammata dhalachuu qabda (Yoh 3:3-7), dhugaadhaan nama hafuura qulqulluudhaan guutamtee ta'uu qabda (HoE 1:8; Efe. 5:18). Dabalataanis

jireenya Kiristoosiin kabaju amanamummaadhaan jiraachuu qabda (1Yoh 2:6), akkasumas Kiristoosii fi ergama isaatiif guutummaatti of kennuu qabda (Mat. 16:24).

Phaawuloos Ximotewos “leenjiin qaamaa gatii tokko tokko qaba, Waaqayyoon sodachuun garuu waan hundumaaf gatii qaba” (1Xim. 4:8) akka ta’e yaadachiise. Phaawuloos fakkeenya leenjii kana fayyadamee tajaajila soortuuf qopheessuu keessatti naamusa hafuura barbaachisu agarsiisuuf (cf. 1Qor. 9:24-27). Inni Ximotewositti, akkuma atileetiin tokko dorgommii tokkoof of qopheessuuf akka gaariitti leenji’uu qabu, soortuun sunis hojii tajaajilaaf hafuuraan of qopheessuu qaba jechaa ture. Taphataan kubbaa miilaa leenjii dide tokko garee isaa keessaa of baasa. Haaluma walfakkaatuun, soortuun naamusa hafuura fayyadamuu dide tajaajila irraa of ni hambisa.

Qophii Macaafa Qulqulluu

Lammaffaa, soortuu Pheenxeqoosxee bu’a qabeessa ta’uu yoo barbaadde, beekumsa macaafa qulqulluudhaan of qopheessuu qabda. Kunis, waa’ee Caaffata Qulqullaa’oo gadi fageenyaan hubachuu ofkeessatti qabata. Dirqamni guddaan soortuu kamiyyuu saba Waaqayyoo amanamummaadhaan sagalee Waaqayyoo barsiisuudhaan sooruudha. Barumsi macaafa qulqulluu bu’a qabeessa ta’e qulqullooni Kiristoos keessatti akka bilchaatan ni taasisa (1Phex. 2:2), barsiisota sobaa mormuu akka danda’an ni taasisa (HoE 20:28-29), akkasumas tajaajila waldaa kiristaanaatiif akka isaan qopheessu ni taasisa (Efe. 4:11-12). Phaawuloos yeroo lama Ximotewositti soortuun tokko “barsiisuu danda’uu” (1Xim. 3:2; 2Xim. 2:24) akka qabu beeksiseera. Tajaajilli barsiisaa bu’a qabeessa ta’e tokkoo, barsiisni isaa bu’uura beekumsa macaafa qulqulluu bal’aa irratti kan ijaarame dha. Soortuun tokko Saba Waaqayyoo sirritti barsiisuuf “dubbii dhugaa” (2Xim. 2:15) akkamitti akka sirritti hiikuu fi hojii irra oolchu beekuu qaba.

Naamusaan Qophaa’uu

Itti aansuudhaan, akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti, tajaajilaaf naamusaan qophaa’uu qabda. Jireenya qulqulla’aa jiraachuu, jireenya Kiristoosiin kabaju jiraachuu qabda. Phaawuloos ilaaltuu, ykn soortuutiin, “mudaa kan hin qabne ta’uu qaba, kan hin machoofne, kan jeequmsa hin kaafnee fi bu’aa dalgaa kan hin barbaanne ta’uu qaba” (Tito 1:7) jedhee barreesseera. Itti dabaluudhaanis, soortuun tokko “qajeelaa, qulqulluu fi naamusa kan qabu” ta’uu qaba (lakk. 8). Haaluma walfakkaatuun, ilaaltuun tokko “arrabsoo caalaa, haadha manaa isaatiif

amanamaa ta'uu qaba,...maallaqa jaallachuu dhiisuu” (1Xim. 3:2) akka qabu Ximotewositti hime. Namni gama jireenyaa kanaan injifannoo hin arganne kamiyyuu tajaajila irraa adda of baasuu danda'a. Namni sun hanga hammeenya naamusaa kana irratti injifannoo argatutti battalumatti tajaajila irraa of qusachuu qaba.

Akka Soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti cubbuu gurguddaa sadii kanneen geggeessitoota amantii hedduu kiyyootti galchee fi gahumsa dhabsiisan irraa dammaqinaan of eeguu qabda. Hammeenya gurguddoon sadan kun sasatuu ykn nahinga'u jechuu(jaalala maallaqaa), hawwii (fedhii seeraan alaa), fi hawwii biyya lafaa (barbaachisummaa namoota biroo biratti dinqisiifamuu hojjechuu) dha. Dadamaqinsi hafuuraa ykn dibatin kamiyyuu kufaatii naannoo kanatti ta'u bakka bu'uu hin danda'u.

Ergaa Phaawuloos amantoota Galaatiyaatiif barreesse keessatti, fedhii cubbuuf akka hin bitamne isaan akeekkachiiseera (Gal. 5:19-21). Akkasumas, akka isaan firii hafuuraa horachuu qaban isaan gorsa (lak. 22-23). Phaawulos ittumafufee karaa naamusaadhaan mo'amu irraa gara injifannoo naamusaatti geessu akkas jechuudhaan isaaniif ibseera: “Warri kan Kiristoos Yesus ta'an, foonii isa fedhii fi hawwii isaa wajjin fannisaniiru. Hafuuraan waan jiraannuuf, hafuura wajjiin haa tarkaanfannu” (lakk. 24-25). Ergamichi dabalataan warra Galaatiyaa gorseera, “Hafuuraan deddeebi'a malee, fedhii fooniif hin jiraatiinaa ” (lak 16).

Sammuu fi Miiraan Qophaa'uu

Dhumarratti, tajaajila kee haala bu'a qabeessa ta'een raawwachuuf sammuu fi miiraan hojii sanaaf qophaa'uu qabda. Kana jechuun, sammuudhaan yaaduu danda'uu qabda, akkasumas miira kee to'achuu fi qormaata si mudatuuf deebii sirrii ta'e kennuu danda'uu qabda.

Phaawuloos Tiitoof akkas jechuun barreesseera, “Ilaaltuun mana Waqaayyoo waan bulchu, mudaa kan hin qabne ta'uu qaba—of jajuu hin qabu, ariifataa ta'uu hin qabu,... jeeqamaa ta'uu hin qabu.... Kanaa mannaa,...of to'achuu qaba...nama naamusa qabu ta'uu qaba” (Tito 1: 7-8). Ergamaan kun xalayaa jalqabaa Ximotewosiif barreesse keessatti itti dabaluuudhaan, “Ilaaltuun...of to'achuu qaba,...kan nama jeequ ta'uu hin qabu, nma damboobaa ta'uu qaba, kan lolu ta'uu hin qabu” (1Xim. 3:2). Tokko tokkoon amala armaan olitti filataman akkamitti waa'ee bilchina sammuu fi miiraa akka dubbatan hubadhu. Akka Soortuu

Pheenxeqoosxeetti, jireenyaa fi tajaajila mataa kee keessatti amaloota kana horachuuf carraaquu qabda.

Soortuun sammuuudhaan qaroo fi miiraan bilchaate kennaa fi dandeettii Waaqayyo isaaf kenne fayyadamuu irratti ofitti amanamummaa agarsiisa. Ofitti amanamummaan kun haalawwan rakkisaa ta'aniif deebii kennuu fi murtoo barbaachisaa ta'e gochuuf isaan gargaara. Itti gaafatamummaa ulfaataa kan akka oduu gadhee labsuu, waldaa kiristaanaa barsiisota sobaa irraa ittisuu, fi hojii ulfaataa biroo irraa ni eega.

TOOFTAAWWAN QOPHII

Soortuun ogeessi Pheenxeqoosxee tokko gatii qophii gaarii hubachuun , qophii tajaajilaaf isa barbaachisu hunda ni taasisa.. Mee tooftaalee kana raawwachuuf si gargaaran sadeen tokko haa ilaallu:

Karaa Muuxannoo Qabatamaa

Tokkoffaa, muuxannoo qabatamaa barbaaduudhaan tajaajilaaf of qopheessuu dandeessa. Karaaleen muuxannoo itti argatan sadii kanneen armaan gadiiti.

1. Waldaa naannoo jirtu keessaa tajaajiluu . Waldaan naannoo kee bakka ati tajaajila itti jalqabdu dha. Yeroo Hafuurri Qulqulluun gara tajaajila ergamaatti isaan qajeelche sana, Phaawulosii fi Barnaabaas waldaa Anxokiyaa keessatti tajaajila irratti hirmaachaa turan (HoE 11:25-26; 13:1-3). Phaawuloos dabalataan namoota waldoota naannoo sana jiran keessatti socho'an keessaa namoota ergamtoota ta'an hedduu qacare. Fakkeenyaaf, Ximotewosiin waldaa Lixiraa keessaa (16:1-2), Sophaaxiroosiin Beeriyaa irraa, Aristaaqosii fi Sekundoosiin Tasaloonqee irraa, Gaayoosiin immoo Derbee irraa bobbaase (20:4). Namoonni kun waldoota naannoo isaanii keessatti attamitti akka tajaajilan barataniiru. Erga of mirkaneessanii booda tajaajila bal'aadhaaf filatamaniiru.

Kanaaf, akka nama soortuu Pheenxeqoosxee ta'uuf hawwu tokkootti, waldaa naannoo kee keessatti tajaajiluuf carraa barbaaduu qabda. Yeroo carraan tajaajilaa uumamu tola ooltummaaf qophaa'aa ta'uu qabda. Tajaajila waldaa naannookee irratti hirmaachuudhaan muuxannoo gatii guddaa qabu ni argatta, kennaawwan hafuuraa kee ni mul'ata, amalli kee ni cima, akkasumas tajaajila bal'aadhaaf waamichi kee ni mirkanaa'a.

2. Soortuu muuxannoo qabu jalatti tajaajiluu. Tajaajila Pheenxeqoosxeedhaaf qophiin bu'a qabeessa ta'e kan biraan leenjii gorsaati. Leenjiin gorsaa kan

uumamu yeroo lallabaan haaraan tokko soortuu durii cinaa tokko jalatti deemee baratudha. Kun karaa Yesuus duuka buutota isaa itti leenjisedha (Mar. 3:14-15). Innis, “Kottaa na duukaa bu’aa...anis namoota qurxummii qabuuf isin nan erga” (Mar. 1:17) jedheen. Yesuus wajjin yommuu adeemanii fi tajaajilan, akkuma inni tajaajilutti tajaajiluu baratan. Innis, “Namni guutummaatti leenji’e hundinuu akka barsiisaa isaa in ta’a” jedhee ibseera (Luq 6:40).

Fakkeenyonni macaafa qulqulluu biroo leenjii gorsaa Musee fi Iyaasuu (Ba’uu 24:12-13), Eelii fi Saamu’eel (1Sam. 2:11), Eliyaasii fi Elsa’i (1Mootota 19:19-21), Phaawulosii fi michoota tajaajila isaa—Ximotewos, Tiitoos, Luqaas fi namoota kaan dabalatee. Soortuun muuxannoo qabu jalatti tajaajiluun jireenya waldaa irratti hubannoo akka argattu fi waa’ee hojii soortuu akka barattu si dandeessisa.

3. *Namoota biroo waliin tumsuu.* Akkasumas gareewwan tajaajilaa keessatti namoota kaan wajjin michuu gochuudhaan muuxannoo gatii guddaa qabu argachuu dandeessa. Gareen kun gareewwan kadhannaa araarsummaa, gareewwan wangeelaa, gareewwan waldaa dhaabuu fi kanneen biroo of keessatti qabachuu danda’u. Faayidaan namoota kaanii wajjin gareedhaan hojjechuun qabdu tokko, namoota tajaajilarratti namoota wajjin hojjettu wajjin haala wal simuun akkamitti akka hojjettu akka barattu si gargaara.

Karaa Barnoota Al- idilee

Karaan tajaajilaaf of qopheessuu dandeessu kan biroon immoo, “barnoota al-idilee ” dha. Barumsi al-idilee barumsa naannoo daree caaseffama qabuun ala ta’eedha. Barumsi al- idilee caaseffama kan hin qabne yoo ta’ellee, akka waan of eeggannoo hin qabneetti ykn akka tasaa ta’etti yaadamuu hin qabu. Itti yaadnaan bu’a qabeessa ta’uu danda’a. Barumsi al-idilee qo’annoo Macaafa Qulqulluu dhuunfaa, kitaabotaa fi bareeffama qo’annoo (articles) dubbisuu, konfiraansii irratti hirmaachuun akkaataa armaan gadiitti tareeffametti barumsa siif ta’u bal’inaan of keessatti qabachuu ni danda’a.

1. *Kitaaba Qulqulluu dhuunfaan qo’achuu.* Karaan gatii guddaa qabu tokko leenjii idilee hin taane, qayyabannaa Macaafa Qulqulluu dhuunfaa dha. Waggaa waggaa dhaan Macaafa Qulqulluu dubbisuun shaakala faayidaa qabudha. Ergaa waliigalaa Caaffata Qulqullaa’oo baruuf sigargaaruu danda’a. Karaan gatii guddaa qabu kan biraan immoo Macaafa Qulqulluu dubbisuuf, kitaabota Macaafa Qulqulluu keessaa adda kan ta’e tokko irra deddeebi’udhaan dubbisuudha. Hayyuun Macaafa Qulqulluu tokko akkas jedheera, “Macaafa Qulqulluu beekuuf

iccitii isa dubbisuu utuu hin ta'in irra deebi'anii dubbisuudha" jedheera. Kitaaba tokko yeroo hedduu yommuu dubbistu, dhugaawwan hedduu achi keessatti barsiifaman caalaatti hubatta.

Macaafa Qulqulluu dubbisuu qofa bira darbee, amala sirnaan Macaafa Qulqulluu qayyabachuu horachuu ni barbaadda. Yoo danda'ame, Macaafa Qulqulluu qayyabannaa gaarii kan kaartaa, yaada kitaabaafi seensa, yaada barreeffamichaa, mata dureewwanii fi chaartiiwwan of keessaa qabu argachuu qabda.¹

2. *Kitaabotaafi barruulee dubbisuu.* Karaan leenjii al-idilee gatii guddaa qabu kan biroon Soortuun Pheenxeeqoosxee hundaaf argamu kitaabotaa fi barreeffamoota filataman yaadaan dubbisuudha. Namni tokko, "Hoggantoonni dubbistootadha" jechuun sirritti hubatee jira. Kanaaf dubbisaa cimaa ta'uu qabda. Guyyaa guyyaan dubbisuun sammuu kee kakaasuuf, sammuu kee bal'isuu fi dandeettii yaaduu kee guddisuuf gargaara. Rakkoowwan jireenyaa fi tajaajilaa irrattis hubannoo haaraa siif kenna. Kana malees, amala dubbisuun jechoota haaraa akka dabalatinsaan bbartu si gargaara, kanaanis dandeettii dubbachuu kee ni guddisa.

Haa ta'u malee, meeshaalee dubbisaa filattu irratti of eeggannoo gochuu qabda. Kitaabonni fi barreeffamoonni baay'een yeroo har'aa Afrikaa keessatti argaman yaad-rimeewwan macaafa qulqulluu hin taanee fi gochaalee sobaa ni jajjabeessa (cf. 1Xim. 4:7; 2Yoh. 1:7-8). Meeshaalee dubbisaa akkasii irraa fagaachuu qabda.

3. *Konfiraansii fi seminaara irratti hirmaachuu.* Konfiraansii fi seminaara soortuuwwanii irratti hirmaachuudhaan dandeettii tajaajilaa kee caalaatti guddisuu dandeessa. Walgahiin kun yeroo baay'ee soortuuwwan dandeettii tajaajilaa isaanii akka fooyyeffatan gargaaruuf karoofamu. Isaan daran soortuuwwan abdi kutatan kakaasuuf akkasumas waa'ee Caaffata Qulqullaa'oo fi hojii waldaa irratti hubannoo haaraa akka argatan gargaaruuf tajaajilu. Akkasumas, seminaaronni soortuuwwan waa'ee jalqabii dhaabbata waldaa adda addaa ni beeksisa, tajaajila

¹ Macaafin Qulqulluun kan warri Pheenxeeqoosxee qayyabachuu qaban inni baay'ee gaariin, Macaafa Qulqulluu Qo'annaa Jireenya Guutuu, Macaafa Qulqulluu Qo'annaa Jireenya Hafuura Keessaa ykn "Macaafa Qulqulluu Ibddaa" isaan kunneenidha. Macaafni Qulqulluun kun afaanota hedduutti hiikamanii jiru.

keessatti michoota hojii gidduutti miira hojii garee barbaachisaa ta'e uumuuf gargaaru.

Karaa Leenjii Idilee

Dhumarratti, yoo danda'ame akka soortuu Pheenxeqoosxee hawwii qabuutti leenjii idilee argachuu qabda. Leenjiin idilee leenjii karaa manneen barnootaa fi dhaabbilee jiraattotaa fi jiraattota hin taaneen kennamudha. Carraan leenjii idilee kanneen armaan gadii of keessatti qabata:

1. *Barnoota Mana Baruumsaa Biyya Lafaa.* Barnoonni sadarkaa tokkoffaa, sadarkaa lammaffaa, fi tarii sadarkaa lammaffaa boodaa soortuu Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti murteessaadha. Dhaabbileen kunneen barattoota jireenya addunyaa ammayyaatiif qopheessuuf gargaaru. Isaan keessatti barattoonni dubbisuu, barreessuu fi herrega hojjechuu baratu. Achitti waa'ee seenaa, teessuma lafaa fi wantoota barbaachisoo ta'an kan biroo ni baratu. Soortuun Pheenxeqoosxee hawwii guddaa qabuuf faayidaan barnoota biyya lafaa baayyee guddaadha. Fedhii beekuuf qaban kakaasuuf, yaada isaanii bal'isuufi haala yeroo ammaa hawaasa keessatti mul'atu akka hubatan gochuuf gargaaru.

2. *Dhaabbilee fi kolleejjii Macaafa Qulqulluu.* Yoo danda'ame, dhaabbata Macaafa Qulqulluu ykn kolleejjii beekamaa ta'e keessatti barachuun kee daran murteessaadha. Namni ogeessa fayyaa ta'uu hawwu tokko leenjii fayyaa idilee hir'isuu isaatti baay'ee gowwaa ta'a! Haaluma walfakkaatuun, namni soortuu Pheenxeqoosxee ta'uuf kaayyeffate tokko leenjii tajaajilaa ofitti hir'isuun isaa gowwummaa itti ta'a. Waldoonni biyyoolessaa hedduun soortuuwwan isaanii mana barumsaa Macaafa Qulqulluu akka baratan gaafatu. Waldaan qo'annoo akkasii barbaaddus, Soortuuwwan Pheenxeqoosxee ogeessi leenjii tajaajilaa sirnaa ni hordofti.

3. *Barnoota fagoo ykn galgalaa .* Manneen barnootaa Macaafa Qulqulluu tokko tokko barnoota dheerinaa fi barreeffamoota barreessuu ni kennu. Barnoonni kun qaamaan, poostaadhaan, ykn karaa interneetiin kennamuu danda'u. Soortuun sun mana keessa taa'ee akkasumas tajaajila irratti bobba'ee akka qo'atu ni hayyamu. Kunis, soortuun beekumsaa fi dandeettii isaa guddisuuf karaa gaarii ta'edha.

Yeroo ammaa kana, waldoonni Yaa'ii Waaqqayyoo (Assemblies of God) guutuu Afrikaa keessatti argaman dhaabbilee leenjii tajaajilaa kennan 300 ol ni qabu. Manneen barnootaa kun barattoota miseensa waldaa Yaa'ii Waaqqayyoo

Boqonnaa 4: Nama Akka Gaariitti Qophaa'e

(Assemblies of God) ta'anii fi warra miseensa waldaa Yaa'ii Waaqqayyoo (Assemblies of God) hin taaneefis leenjii ni kennu. Soortuun Yaa'ii Waaqqayyoo (Assemblies of God) naannoo keessan jiru mana barumsaa (ykn manneen barnootaa) biyya kee keessa jiru akka argattu sigargaaruu danda'a.

4. *Barnoota Ol-aanaa (Digrii 2ffaa)*. Tajaajiltoonni Pheenxeqoosxee tokko tokko Afrikaa keessatti barnoota sadarkaa ol-aanaa ykn seeminaarii hordofuu ni barbaadu. Keessumaa warra kolleejjii Macaafa Qulqulluu fi seeminaarota Macaafa Qulqulluu keessatti barsiisaniif kun dhugaadha. Haa ta'u malee, namni tokko mana barumsaa Pheenxeqoosxee beekamtii qabu keessatti barnoota digrii lammaffaa hordofuun barbaachisaa dha. Waldoonni biyyoolessaa Yaa'ii Waaqqayyoo (Assemblies of God) Afrikaa keessatti argaman hedduun manneen barnootaa sadarkaa Mastersii ni hojjetu. Barnoota doktoorummaa karaa Paan-Afrikaa Ti'ooloojii Seminaarii (PATHS) ni kennama. PATHS seeminaarii guutummaatti beekamtii qabu yoo ta'u, Yaa'ii Waaqqayyoo (Assemblies of God) Lomé, Togo keessatti argamuun kan hojjetamu yoo ta'u, biyyoota Afrikaa biroo keessattis dheerina qaba. Qorannoon afaan Ingiliffaa fi Faransaayiin kennama.

QOPHII ITTI FUFUAA

Dhugaa dubbachuuf, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, qophiin ati tajaajilaaf gootu dhuma hin qabu. Umurii guutuu barataa ta'uu qabda. Jireenyi kee barbaacha caalmaa itti fufiinsa qabuun kan beekamu ta'uu qaba. Phaawuloos jireenya ofii isaa keessatti barbaacha kanaaf dhugaa ba'ee yeroo barreesse, “Ani kana hundumaa argadheera, yookaan galma koo irra ga'eera jechuu miti, garuu isa Kiristoos Yesuus na qabate sana qabachuuf nan dhiphadha” Jedheera (Filp 3:12).

Barbaacha waan fooyyaa'aa qabaachuun jireenya kee guutuu itti fufuu qaba. Hafuura Qulqulluudhaan guutamee jiraachuu barbaaduudhaan akkasumas shaakala naamusa hafuura kadhannaa, sooma, waaqeffannaa fi xiinxala Caaffata Qulqullaa'ootiin hafuuraan of qopheessuu itti fufuu qabda.² Dabalataanis karaa macaafa qulqulluu qo'annoo naamusa qabuun Caaffata Qulqullaa'oo, yoo hafuurri qajeelche, leenjii olaanaa hordofuudhaan of qopheessuu itti fufuu qabda.³

² Qophii hafuura ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 15: “Amala Waaqeffannaa Cima” isa jedhu ilaali.

³ Hariiroo Soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu wajjin qabu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 9: “Macaafa Qulqulluu ni amanna” isa jedhu ilaali.

Kutaa Iffaa: Ulaagaawwan Soortuuwwan Pheenxeqoosxee

Kana malees, naamusaan of fooyyessuuf yeroo hunda carraaquu qabda. Dubbii Solomoon keessatti, wanti jireenyaaf barbaachisu yaada garaa keessaa waan ba'uuf, yaada kee ba'eessa godhii eeggadhu. Irra adeemuudhaaf akka ta'utti, daandii kee wal qixxeeffadhu. Yommus adeemsi kee hundinuu siif in qajeela Jedheera. Kanaaf, karaakee fii garaakee cimsitee eeguu qabda (Fak. 4:23-27).

Dhumarratti, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti ooggumaan, sammuu fi miiraan dursitee of qopheessuu itti fufuu qabda. Kana gochuu kan dandeessu: karaa naamusa qabuun dubbisuu fi qo'achuudhaan, akkasumas Hafuura fi Sagaleen Waaqayyoo jireenya kee keessatti humnaan akka hojjetan hayyamuudhaan, akka fakkii Kiristoositti si bocuudhaan (2Qor. 3:18).

~ KUTAA 2FFAA ~

AKKA SOORTUU
PHEENXEQOOSXEETTI
WAANTOOTA DURSUU QABAN

~ Boqonnaa 5 ~

Tajaajila Keessatti Wantoota Dursi Kennamuu Qabuuf

Soortuun muuxannoo bara dheeraa qabu tokko garee barattoota mana barumsaa Macaafa Qulqulluu hawwii guddaan baratan tokko waliin taa'ee mari'ate. Garee sana keessaa barataan tokko akka kanatti fufee jiru jechuun gaaffii gaafate, “Kabajamoo soortuu, akkamitti waldaa cimaa akkasii ijaaruu dandeesse? Akkasumas milkaa'inni tajaajilarratti argattan maalirraa kan ka'e jettu?” Deebiin isaa barattoota ajaa'ibsiise. “Waan gaarii hojjechuuf, wanta gaarii dhiisuu qabda” jedhe. Ilaalcha ajaa'ibsiisaa fuula barattootaa irratti mul'atu arguun, “Jireenya keessatti wanti gaariin ati hojjechuu dandeessu hedduutu jira. Addunyaan gaaffii hedduu sirra kaa'a. Miseensonni waldaa keessanii fi jaarsoliin walddaa keessanii waan baay'ee sirraa eegu. Soortotni kaanis wantoota tokko tokko ni hojjetu, haa ta'u malee isaanis waan sirraa eegan ni qabu.”

Soortuun muuxannoo bara dheeraa qabu kun itti fufuun, “Wantoonni kun hundi gaarii ta'uu danda'u. Garuu akka nama Waaqayyoo tokkootti, ‘Gooftaan, maal narraa barbaada?’ jechuun of gaafachuu qabda?’ Wantoonni kaan gaarii ta'uu danda'u, garuu wanti Waaqayyoo akka gootu uf sitti himu hundi caalaa gaarii dha. Waaqayyoo namoota gara waldaa keetti fiduun wantoota biroo sana akka hojjetan gochuu danda'a. Ati garuu yeroo hundumaa wanta Waaqayyoo sitti hime raawwachuu irratti xiyyeeffachuu qabda.”

Soortuun muuxannoo bara dheeraa qabu kun tajaajila keessatti waa'ee waan dursuu qabuu dubbachaa ture. Waan hunda caalaa barbaachisaa waanta ta'eef dursi kennamuu qaba. Innis waan biroo kan baay'ee barbaachisaa hin taane hojjechuu dhiisuun, waan baay'ee barbaachisaa ta'e irratti xiyyeeffachudha.

DURSA MACAFA QULQULLUUF

Yesuus fi duuka buutonni isaa Yihudaadhaa gara Galiilaa deemaa turan. Yesuus karaa irra dhaabatee, “Samaariyaa keessa darbuun qaba” jedhee isaanitti hime (Yoh. 4:4). Kun duuka buutota kan ajaa'ibsiisu dha, sababni isaa isaan karaa mataa isaanii achi ga'uu barbaadani turan. Magaalaa Sikaar yommuu ga'an, Yesuus Samaariyaa keessa darbuun maaliif akka isa barbaachise hubataniiru. Biyya sana keessa namootni dubbii fayyinaa dhagaa'anii Gooftaatti hin ammanne kan lapheen isaanii qophaa'aa ta'e jiru turan. Akkasumas Yesuus duuka buutota isaa waa'ee makarii barsiisuu barbaadee ture.

Yeroo biraa Yesuus bartoota isaatiin, “Ani waldaa koo nan ijaara” jedhee ture (Mat. 16:18). Boodarra “Dhaqaa saba hundumaa bartoota godhaa” jedhee isaan ajaje (Mat. 28:19). Tokkoo tokkoo fakkeenya kana keessatti, Yesuus ofii isaafs ta'e isaaniif wantoota dursa kenneef dubbachaa ture.

Ergamoonni fakkeenya Gooftaa isaanii hordofuudhaan duraa duuba tajaajilaa qopheffataniiru. Wanti isaan dursa kennaniif hojii Kiristoos isaanitti kenne hojjechuu ture. Guyyaa tokko gareen miseensota waldaa tokko komii qabatanii gara ergamootaatti dhufan. Dubartoonni abbaan manaa irraa du'e guyyaa guyyaadhaan nyaata raabsuurratti dagatamanii turan, isaanis ergamoonni rakkinicha akka isaaniif furan ni barbaadu turan. Ergamoonni garuu dursa waan hojjetamuu qabu irratti walii galanii waan turaniif deebii kanatti fufee jiru kennan, “Nuyi soora jara kanaaf kurkuruudhaaf jennee , dubbii Waaqayyoo lallabuutti hir'isuun nuuf hin ta'u” (HoE 6:2) jedhanii sabaaf deebisaniiru.

Dubartoota abbaan manaa irraa du'e gargaaruun waan gaarii fi barbaachisaa ta'us, waan Kiristoos ergamoonni isaa akka raawwatan ajaje hin turre. Kanaaf kadhannaa fi lallabaaf dursa kennuudhaan fedhii kana akka tajaajilaniif waldaan diyaaqonoota akka filattu gaafatan. Kana irraa kan ka'es, “dubbiin Waaqayyoo babal'ate. Lakkoofsi duuka buutotaa Yerusaalem keessa jiran saffisaan dabalaa dhufe, luboonni baay'eenis amantiidhaaf abboomaman” (lakk. 7).

Boqonnaan kun dhimma barbaachisaa tajaajila keessatti dursi kennamuu qabuuf kan soortota Pheenxeqoosxee Afriikaa ilaallatudha.

TAJAAJILA KEESSATTI WAANTA DURSII KENNAMUU QABUUF MURTEESSUU

Soortuun Pheenxeqoosxee tokko dursa akkamii qabaachuu qaba? Wantoonni gaariin inni gochuu danda’u hedduun jiraatanis, wantoota inni dirqama gochuu qabu garuu muraasni jiru. Wantoota dursi kennamuuf qabu toorba haa ilaallu: (1) ergama Waaqayyoo tajaajiluu, (2) waamicha Waaqayyoo raawwachuu, (3) warra badan bira ga’uu, (4) Dubbii Waaqayyoo labsuu, (5) kadhachuu, (6) duudhaawwan Pheenxeqoosxee kabajuu fi (7) saba Waaqayyoo tajaajilaaf hidhachiisuu dha. Mee gosoota tajaajilaa dursi kennamuuf qabu kana kunneen tokko tokkoon itti dhiyeenyaan haa ilaallu:

Ergama Waaqayyoo Tajaajiluu

Tokkoffaa, soortuun Pheenxeqoosxee ergama Waaqayyoo tajaajiluuf dursa kennuu qaba. Yesuus qorumsa isaa isa lafa onaa booda gara Galiilaatti deebi’e. Achittis, mana sagadaa Naazireet keessa jiru seenee macaafa kitaaba Isaayaas irraa dubbisuu jalqabe: “Hafuuri Waaqayyoo ana irra jira, sababiin isaas inni hiyyeeyyiif oduu gammachiisaa akkan labsuuf na dibe...waggaa kan Gooftaa akkan labsuuf tola” (Luq 4:18-19). Yesuus jireenya fi tajaajila isaatiif abbaan isaa waan dursa kennu beeka ture. Abbaan ergama isaa tajaajiluuf akka isa erge hubate. Akkasumas ilma isaa lubbuu isaa namoota hundumaaf furii akka ta’u ergee ture (Mat. 20:28).

Akkuma Yesuus akka soortuu Pheenxeqoosxeetti ergama Waaqayyoo tajaajiluuf of kennuu qabda. Yesuus duuka buutota isaatiin, “Akkuma abbaan ana erge, anis isin ergaa jira” (Yoh 20:21). Akkuma Waaqayyoo Yesusiin ergama isaa tajaajiluuf gara biyya lafaatti erge, Yesuus ammas akkasuma akka gootu gara biyya lafaatti si erge. Ergamni Waaqayyoo, yeroo tokko tokko *missio Dei* jedhamee kan waamamu, saba lafa irra hunda gosaa fi afaan jiru hundumaa keessaa furuuf ofitti waamuu dha (Mul. 5:9).¹

Waamicha Waaqayyoo Raawwachuu

Lammaffaa, soortuun Pheenxeqoosxee waamicha Waaqayyoo jireenya isaa irratti raawwachuuf dursa kennuu qaba. Yesuus waan Abbaan akka hojjetuuf isa

¹ Ergama Waaqayyoo raawwachuu keessatti ga’ee soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 31: “Hoggansa Ergamaa” fi Boqonnaa 40: “Sagantaa Ergamootaa Waldaa Naannoo Keessatti Qopheessuu” ilaali.

waame irraa ija buqqifatee hin beeku. Yeroo dhiphinaa keessattillee Abbaa isaa kadhate, “Fedhii koo osoo hin taane, kan kee haa ta’u” jedhee Abbaa isaa kadhate (Luq 22:42). Haaluma wal fakkaatuun, soortuun Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiru waamicha Waaqayyoo jireenya isaa irratti qabu hubachuu qaba, waamicha sanas raawwachuuf carraaquu qaba. Waaqayyoo tokkoo tokkoo tajaajiltoota isaaf karaa irra fiigan argisiiseera. Soortuun Pheenxeqoosxee hunduu karaa sana argachuu qaba. Akkasumas hanga daandii isaanii xumuranitti karaa sanarra turuu qabu (Ibr. 12:1-2; 2Xim. 4:7).

Warra Bade bira gahuu

Sadaffaa, soortuun Pheenxeqoosxee warra badan bira ga’uuf dursa kennuu qaba. Yesus hojii kanaaf dursa kenna ture. Innis, “Ilmi namaa warra badan barbaaduuf, fayyisuuf dhufe” (Luq 19:10) jechuun dhugaa ba’eera. Namoota badan bira gahuun nama Kiristoos duukaa bu’uu barbaadu hundaaf dursa ta’ee hafuu qaba. Yesuus, “Gara biyya lafaa hundumaa dhaqaatii uumama hundumaatti wangeela lallabaa” jedhee abboomeera (Mar. 16:15).

Ajajni Kiristoos kun hanga inni samii irraa deebi’utti hojii irra ni oola(Mat. 24:14). Akka soortuu amanamaa Pheenxeqoosxeetti, waldaa Kiristaanaa dadammaqsuun humna Haffuura Qulqulluun guutamanii wangeela akka lallabaniif fi ergama Waaqayyoo akka raawwatan geggeessuu qabda. Isa Kana karaa lama raawwachu dandeessa:

Tokkoffaa, wangeela dammaqinaan namoota biroof qooduudhaan, gara Gooftaatti isaan geessuu barbaaduudhaan waldaadhaaf fakkeenya ta’uu qabda. Miseensonni waldaa kee yommuu ati dhugaa baatu arguun isaanii, isaanis akka dhugaa ba’aniif isaan jajjabeessa. Lammaffaa, ergamoota wangeelaaf arjoomuu, akkasumas sabootaa fi sub-lammoota Afrikaa keessa jiraattan kan wangeelli hin qaqqabiin bira ga’uu fi kanneen sanaa achitti jiraniifis yaaduutu sirraa eegama. Waldaanis akkasuma akka gootu sochoosuu qabda. Sagantaa fi baajata waldaa keessatti wangeelaa fi ergama dursa kennuu qabda.²

Dubbicha Lallabuu

Arfaffaa, soortuun Pheenxeqoosxee labsii sagalee Waaqayyoof dursa kennuu qaba. Phaawuloos karaa amantii ilma isaa isa ta’e Ximotewosiin akka kanatti fufee

² Waa’ee namoota badan bira ga’uu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 37: “Warra Badanitti Wangeelaa Himuu” isa jedhu ilaali

jiru jechuun gorse “Dubbicha lallabi “kun yeroodha kun yeroo miti” utuu hin jedhiin qophaa’i! nama balleessaa isaa hubachiisi ifadhu! Obsa hundumaan gorsi barsiisii” (2Xim. 4:2). Sagalee lallabuun wangeela warra badaniif labsuu fi amantoota karaa gooftaa irra qajeelchuu fi jajjabeessuu lamaanuu of keessatti qabata. Yesuus, “Gara biyya lafaa hundumaa dhaqaatii wangeela lallabaa” jedhee abboomeera (Mar. 16:15). Akkasumas, “Hoolota koo nyaachisi” jedhee ajajeera (Yoh. 21:17). Akka gaariitti lallabuuf, sagalee Dhugaa sirritti qabachuuf of kennuu qabda (2Xim. 2:15). Kana gochuuf, fedhiidhaan Dubbii Waaqayyoo nama baratu ta’uu qabda.³

Kadhachuu

Shanaffaa, soortuun Pheenxeqosxee kadhannaaf dursa kennuu qaba. Jireenya kadhannaa of kenne jiraachuudhaan, Waaqayyoo irratti hirkattummaa akka qabdu argisiista. Isin daran miila Yesuus fi ergamootaa hordofaa jirtu. Macaafni Qulqulluun waa’ee Yesus akka jedhutti, guyyoota jireenya isaa biyya lafarra turetti, “iyya guddaa fi boo’ichaan kadhannaa fi himata dhiheesse” (Ibr. 5:7; cf. Maarqos 1:35; Luq. 5:16). Waa’ee ergamootaa “yeroo hundumaa kadhannaa keessa akka turan” dubbata (HoE 1:14; cf. 3:1; 6:2-4; 10:9).

Kadhannaan haala jijjiruu qofa osoo hin taane, namas ni jijjiira. Namni haaromsaa Maartiin Luuter gatii kadhannaa hubate ture. Yeroo tokko akkana jedhe, “Har’a hojii baay’ee waanan qabuuf sa’aatii sadan jalqabaa kana kadhannaadhaan dabarsa!” Haaluma walfakkaatuun, kadhannaan jireenya soortuun pheenxeqosxee hundumaa keessatti dursa kennuu qaba.⁴

Duudhaalee Pheenxeqosxee kabajuu

Ja’affaa, soortuun Pheenxeqosxee tajaajila isaa keessatti waan Pheenxeqosxeewwan gatii itti laatan kabajuuf carraaquu qaba. Duudhaaleen Pheenxeqosxee amantii fi waadaa ciminaan qabaman kanneen nama tokko akka amanaa Pheenxeqosxee dhugaa ta’etti ibsanidha. Duudhaaleen ijoo sadeen kan soortuun Pheenxeqosxee tokko kabajuu qabu, barumsa macaafa qulqulluu sirrii

³ Tajaajila lallabaa soortuu Pheenxeqosxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 16: “Lallaba Hafuuraan Dibame” ilaali.

⁴ Jireenya kadhannaa soortuu Pheenxeqosxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 8: “Dursa Kadhannaa” ilaali.

ta'eef of kennuu, Waaqayyoo fi ergama isaaf amanamummaa cimaa qabaachuu, fi sochii hafuura Waaqayyooof banaa ta'uu dha.

Sochii hafuura Waaqayyootiif banaa ta'uun kun amantoota hafuura qulqulluudhaan cuuphaman arguu irratti xiyyeeffannoo kennuu of keessatti qabata.⁵ Yesuusis ergamoonnis barbaachisummaa dhimma kanaa cimsanii dubbataniiru. Yesuus gara samiitti osoo hin deebi'iin dura hordoftoota/duukabuutota isaa akkas jedhee ajajeera, “Kenna abbaan koo abdachiise eegaa malee...guyyoota muraasa booda hafuura qulqulluudhaan in cuuphamtu” (HoE 1:4-5; cf. Luq. 24 :49). Waggoota booda, Phaawuloos bartoota kudha lamaan Efesoon keessatti yeroo wal arge, gaaffiin inni jalqabaa isaanitti dhiheesse, “Yeroo amantan hafuura qulqulluu fudhattanii?” (HoE 19:2).

Yesuusii fi ergamoonni amantoonni hundinuu hafuura qulqulluudhaan akka cuuphaman cimsanii kan dubbatan, muuxannoon kun “Yerusaalemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaa keessatti, hamma dhuma lafaattis” dhugaa baatota Kiristoos akka ta'aniif humna akka isaaniif kennu waan beekaniif (Hojjii Ergamootaa 1:8).).

Saba Waaqayyoo Hidhachiisuu

Dhumarratti, soortuun Pheenxeqoosxee saba Waaqayyoo tajaajilaaf leenjisuuf dursa kennuu qaba. Soortuun Pheenxeqoosxee gaheen isaa ykn ishee inni jalqabaa akka soortuutti qabu keessaa tokko “namoota [Kiristoos] hojii tajaajilaaf hidhachuu” akka ta'e hubata (Efe. 4:12). Kana jechuun ati akka soortuutti saba Waaqayyoo kunuunsuu caalaa, saba Waaqayyoo gara miseensota mootummaa isaa keessatti faayidaa qabanitti guddisuu qabda. Kanaaf, tajaajila keessatti guddina duuka buutotaaf dursa kennuu qabda.⁶

TAJAAJILA DURSI KENAMUUF HORDOFUU

Dura duuba tajaajilaa torban armaan olii erga hubatteen booda akka Soortuu Pheenxeqoosxee tokkootti ofitti fudhachuun ittifayyadama isaanii irratti

⁵ Waa'ee gatiiwwan Pheenxeqoosxee bal'inaan ilaaluf, Boqonnaa 10: “Dhugaa Pheenxeqoosxee ni Deggersa” ilaali; Boqonnaa 11: “Muuxannoo fi Shaakala Pheenxee ni Guddisa”; akkasumas Boqonnaa 12: “Hambaa Pheenxeqoosxee ni dinqisiifata.”

⁶ Waa'ee saba Waaqayyoo guddisuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 16: “Barumsa Bu'a qabeessa” fi Boqonnaa 25: “Qaama Cimsuu” ilaali.

murteessuu dandeessa. Waa'ee wantoota dursa kennaniif kitaaba tokko keessatti dubbisuun waan tokko. Hafuurri Waaqayyoo yaada garaa kee irratti akka isaan barreessu hayyamuun filannoo isa biraati. Kun akka ta'uuf, adeemsa seera bu'uuraa kana gara dursa kennuutti jijjiiri; achiis wantoota dursi kennamuu qabuuf sana gara gocha tajaajilaatti jijjiiruuf waadaa galuu si barbaachisa. Adeemsa kana haa ilaallu.

Dursa Kennuu Bu'uuressuu

Adeemsa kana kan jalqabdu soortuu Pheenxeqoosxee gahumsa qabu ta'uun carraaqii akka barbaadu hubachuudhaani. Gahumsi tajaajiltootaa xumura imala dheeraati. Akkasumas, akkuma imala kamiyyuu, imalli kun bakka ga'umsaa filachuudhaan jalqaba. Bakka sana ga'uuf karoora baafachuu fi raawwachuudhaan itti fufa. Tajaajila kee keessattii fi tajaajila waldaa kee keessatti waan dursa kennuu qabdu torban armaan olii bu'uuressuuf of kennuu si barbaachisa.

Adeemsa kana kan jalqabdu wantoota duraaduuba tajaajilaa armaan olitti caqafaman kunneen waraqaa yaadannoo kee irratti barreeffachuun eegaluu dandeessa. Sana booda waan tarreefattee qabbatee kana akka qajeelfama kadhannaa guyyaa guyyaatti fayyadamuu dandeessa. Guyyaa guyyaan waa'ee ijoo tarreeffaman kana yeroo kadhattu, Waaqayyoo yaad-rimeewwan macaafa qulqulluu keessaa fudhataman kana hafuura kee keessatti akka malatteessu gaafadhu. Yoo kana goote jijjiiramni ni uuma. Hafuurri Qulqulluunis wantoota dursi kennamuuf qaban kunneen gabatee garaa kee irratti barreessuu ni jalqaba. Yaad-rimeewwan ta'anii hafu utuu hin taane, yeroo booda gara dursa tajaajilaa ta'anii guddatu.

Yommuu kadhattu, “Yeroo ammaa tajaajila koo keessatti maaltu dursa argachuu qaba?” Wantoonni ati amma dursa kennituuf, gochaalee yeroo fi humna baay'ee itti baastee gootu dha. Wantoota dursa kennuu qabdu sana tarreessi. Achiis, “Wanti dursi kennamuuf kunneen kun wanta Yesuusii fi ergamoonni isaa dursa itti kennan wajjin kan wal simu haala kamiini? Gaaffilee madaallii dhuunfaa kee kana irraa ka'uudhaan, gaaffiiwwan armaan gadii kana of gaafadhu:

- Ergama Waaqayyoo tajaajiluurratti hamin cimee hojjechaa jira?
- Waamicha Waaqayyoo jireenya koo fi jireenya waldaan geggeessuu keessatti hagmin cimee hojjechaa jira?
- Naannoo koo fi addunyaa maratti namoota badan bira ga'uu irratti hagamin cimee hojjechaa jira?
- Sagalee Waaqayyoo lallabuurratti hagaman cimee hojjechaa jira?

- Jireenyi kadhannaa dhuunfaa koo fi tajaajilli kadhannaa waldaa ani geggeessu hagam bu'a qabeessa?
- Waldaa koo keessatti duudhaawwan Pheenxeqoosxee guddisuu irratti hagamini cimee hojjechaa jira?
- Saba Waaqayyoo tajaajilaaf hidhachiisuu irratti hagamini cimee hojjechaa jira?

Deebii kee waraqaa yaadannoo kee irratti barreessi. Amma akkas jedhii of gaafadhu, “Jireenyaa fi tajaajila koo keessatti wantoota dursa kennaniif tokkoon tokkoon isaanii caalaatti galmaan ga'uuf karaa adda ta'een maal gochuun qaba?” Ammas deebii kee waraqaa yaadannoo kee irratti barreessi, guyyaa guyyaan irratti kadhachuu kee itti fufi.

Hojiirra Oolchuu Dursa Kennuu

Aantummaa tajaajilaa kana akka kan keetti erga fudhattee booda, tajaajila mataa keetii fi tajaajila waldaa keessatti hojiirra oolchuu jalqabuu qabda. Kana gochuuf tooftaalee armaan gadii fayyadamuu dandeessa:

1. *Hubannoo kee dabali.* Waa'ee wantoota toorban dursi kennamuu qabuuf kunneen Macaafni Qulqulluun maal akka barsiisu ilaaluun hubannoo kee dabaluun barbaachisaadha. Mata-duree kana irratti waan Macaafni Qulqulluu jedhu barbaaduun hubachuun dandeessa. Yesuus dhugaa barbaaduu keenya keessatti “Caaffata Qulqullaa'oo cimsinee akka qo'annu” nu barsiisa (Yoh. 5:39). Yeroo dubbistu, “Hafuurri maal naan jedha?” jedhi. Hubannoo haaraa argatte waraqaa yaadannoo irratti barreessi. Yoo danda'ame kitaabota gaarii mata dureewwan kana irratti bareeffaman argachuu fi dubbisuun barbaachisaadha.⁷

Karaan biraan waa'ee dhimmoota kanaa hubannaa kee guddisuu dandeessu, yeroo baay'ee waa'ee isaanii lallabuu fi barsiisuu dha. Tooftaan kun hubannoo mata dureewwan sana irratti qabdu dabaluu qofa osoo hin taane, miseensota keessan tarkaanfii itti aanuuf, hojii dursa kennuu kana gara jireenya waldaa kiristaanaatti jijjiira.

2. *Karoora qopheessuu.* Itti aansuudhaan, karoora dursa kennuu kan mataa keetii fi tajaajila waldaa keessatti hojiirra oolchuuf qopheessuun barbaachisaa dha.

⁷ Kitaabni ergama Waaqayyoo ibsu baay'ee gaarii ta'e, A Biblical Theology of Missions, kan Paul York barreesse, kan Africa's Hope Discovery Series jedhamu maxxanfame dha.

Boqonnaa 5: Tajaajila Keessatti Wantoota Dursi Kennamuu Qabuuf

Kana gochuuf tokko tokkoo waantoota dursi itti kennamuu qabuu sunneen irratti hubannoo waldaan qabdu guddisuun baay'ee barbaachisaadha. Gaaffiiwwan armaan gadii deebisuun jalqabuu dandeessa:

- Waldaan koo ergama Waaqayyoo akka gaariitti akka tajaajiltu qajeelchuuf maal gochuun qaba?
- Waamicha Waaqayyoo jireenya koo fi waldaa inni akkan geggeessuuf itti na waame keessatti caalaatti raawwachuuf maal gochuun qaba?
- Waldaan warra badan bira ga'uuf bu'a qabeessa akka ta'aniif, geggeessummaa koo keessatti maal gochuun qaba?
- Waldaa keessatti sagalee Waaqayyoo caalaatti lallabuu fi barsiisuuf maal gochuun qaba?
- Waldaa keessatti kadhannaa haala gaariin guddisuuf maal gochuu qaba?
- Waldaa gara muuxannoo fi shaakala guddaa Pheenxeqoosxeetti geessuuf maal gochuun qaba?
- Saba Waaqayyoo tajaajilaaf akka gaariitti hidhachiisuuf maal gochuun qaba?

Deebiiwwan waraqaa yaadannoo kee irratti barreessite yeroo baay'ee irra deebi'ii ilaali.

3. *Karoora kee hojjedhu.* Amma karoora kee hojjechuu qabda. Kana jechuun tarsiimoo baafatte hojii irra oolchuuf gara fuulduraatti tarkaanfachuun si barbaachisa. Karoora kee fuulduratti yeroo deemtu, adeemsa kee yeroo hunda madaaluu fi irra deebitee madaaluu ni barbaadda ta'a. Yeroo barbaachisaa ta'etti karoora sana irratti sirreeffama barbaachisu kamiyyuu gochuu dandeessa.

Halkan tokkotti milkaa'ina akka hin arganne yaadadhu. Yeroo kan fudhatu si'a ta'u, yommuu rakkinni sitti dhufu obsuun si barbaachisa. Yoo kana gootan yeroon booda waldaan keessan jijjiiramuu ni jalqabdi. Waldaanis akka Kiristoos yaadetti humna qabeetti ni taati. Dubbiin ergamootaa si haa jajjabeessu: "Yoo abdiin hin kutanne yeroo isaatti midhaan sassaabna" (Gal. 6:9).

Tokko Tokkoon soortuuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiran hundinuu, tajaajilaaf dursi isaan kennan kan Yesusii fi kan ergamootaa wajjin wal-simuu qaba. Sana booda wantootni isaan dursa kennaniif kunneen tajaajila isaanii akka qajeelchu eeyyamuu qabu. Adeemsi kun wal'aansoo ta'uu danda'us,

Kutaa 2ffaa: Akka Soortuu Pheenxeqoosxeetti Waantoota Dursuu Qaban

carraaqii gochuun gatii qaba. Soortuun Pheenxeqoosxee tokko daandii Kiristoosiif of kennuu, fedha Waaqayyoof of kennuu, fi humna hafuura qulqulluun cimudhan galma tajaajilaa isaa galmaan ga'uu danda'a.

~ Boqonnaa 6 ~

Dursa Dhuunfaa

Ilmaan haadha koo waan anatti aaraniif maasii /oyiruu/ wayinii akkan eegu Inataasisan ; hoyiruun wayinii kiyya garuu ni dagatame” (Faarfannaa 1:6). Jechootni gaddisiisoo kunneen kan durbartiin Shuulaam sun dubbattedha. Hoyiruu namoota biroo osoo kunuunsituu kan ishee dagattee turte. Isheen garuu waa’ee maasii wayinii foonii dubbachaa hin turre; waa’ee jireenya mataa ishee dubbachaa turte malee. Yeroo baay’ee dhimma namoota biroo irratti human ishee dhangalaasaa waan turteef jireenyi ishee aramaadhaan guutamee ture.

Kan nama gaddisiisu, haalli walfakkaataan kun jireenya soortuu Pheenxeqoosxee hedduu yeroo har’aa Afrikaa keessa jiran ibsuu danda’a. Yeroo baay’ee dhimma tajaajilaa yeroo isaanii waan dabarsanii fi fedhii namoota biroo tajaajiluuf jecha of kunuunsuu dadhabaniiru. Kanarraa kan ka’e lamaan isaaniiyyuu rakkataniiru. Jireenyi hafuuraa isaanii gogeera waldoonni isaan geggeessanis laaffataniiru.

Phaawuloos Ximotewoos waldaa Efesoon akka kunuunsu isa muude. Booda irra dargaggeessa wajjin hojjetu kanaaf akkas jedhee barreessee, “Jireenya kee fi barumsa kee sirriitti ilaali. Isaanitti jabaadhu, yoo kana goote, ofii kee fi warra si dhaga’an ni fayyisa” (1Xim. 4:16). Phaawulos akkasitti Ximotewoosiin gorseera, tajaajila waaldaa isaa irratti xiyyeefachuu qofa osoo hin taane, jireenya dhuunfaa isaa irrattis akka xiyyeefatu gorseera. Soortuun of eeggannoo qabu tajaajila isaa warra kaaniif dursa kennuu qofa osoo hin taane, akkuma Boqonnaa 5 irratti

ibsame, of kunuunsuufis dursa ni kenna. Boqonnaan kun soortuun Pheenxeqoosxee waan dursuu qabu waan ja'a ni qorata.

DURA KIRISTOOSIIN BEEKUU

Hunda caalaa soortuun Pheenxeqoosxee hariiroo Kiristoosiin wajjin qabuuf dursa kennuu qaba. Soortuun tokko namoota birootti Kiristoosiin beeksisuun dura, ofii isaanii sirriitti isa beekuu qabu. Namni tokko akkamitti nama ofii isaa hin beekne tokko nama biraatti beeksisuu danda'a?

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, sammuunis ta'e muuxannoodhaan Kiristoosiin beekuu qabda. Kana jechuun, Yesu eenyu akka ta'ee fi maal akka hojjete hubachuu qabda jechuudha. Akkasumas dhuunfaan Isa waliin wal argitee, Isa waliin hariiroo cimaa qabaachuun barbaachisaadha.

Eenyu Akka Ta'e Beekuu

Kiristoosiin sammuudhaan beekuun dhugaa waa'ee isaa beekuudha. Innis waa'ee eenyu akka ta'ee fi maaliif akka inni gara biyya lafaa dhufe Macaafni Qulqulluun maal akka jedhu hubachuudha. Macaafni Qulqulluun waa'ee Kiristoos eenyu akka ta'e akka armaan gadiitti barsiisa:

- Inni sagalee Waaqayyoo isa bara baraa, Uumaa waan hundumaati (Yoh 1:14).
- Inni Waaqayyo fooniin mul'ateedha (1Xim. 3:16).
- Inni "Masiihii, Ilma Waaqayyoo isa jiraataati" (Mat. 16:16).
- Inni "karaa dhugaa fi jireenya," karaa tokkicha gara Abbaatti geessudha (Yoh. 14:6).

Kitaabni Qulqulluun Kiristoos maaliif gara lafaa akka dhufes ni hima:

- Inni "warra badan barbaaduuf, fayyisuuf" dhufe (Luq. 19:10; 1Xim. 1:15 ilaali).
- Inni "tajaajiluuf, lubbuun isaas furii namoota baay'eef akka ta'u kennuuf" dhufe (Mar. 10:45; Yoh.
- Inni "hojii seexanaa balleessuuf" dhufe (1Yoh. 3:8; cf. Ibr. 2:14).
- Inni "jireenya akka qabaannuuf, guutummaatti akka argannuuf" dhufe (Yoh. 10:10).

Dhuunfaan Isa Beekuu

Soortuun Pheenxeqoosxee Yesus eenyu akka ta'ee fi maaliif akka dhufe beekuun isaa murteessaa ta'us, sun gahaa miti. Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti Kiristoosiin dhuunfaan beekuutu sirraa eegama. Dhuunfaadhaan Gooftaa wajjin wal baruu qabda, akkasumas Isa wajjin hariiroo itti fufiinsa qabu qabaachuun murteessaadha.

Phaawulos jireenya ofii isaa keessatti waan kanaaf dursa akka kenne dubbateera. Inni warra Filiphisiyyusitti amananiif akkas jedhee barreesse, “Ani Kiristoosiin beekuu nan barbaada—eeyyee, humna du'aa ka'uu isaa fi gidiraa isaa keessatti hirmaachuu isaa beekuu, du'a isaa keessattis akka isaa ta'uu” (Filp. 3:10). Fedhiin Phaawuloos Kiristoosiin beekuuf qabu baay'ee guddaa waan tureef, isa waliin injifachuuf qofa osoo hin taane, gidiraa isaa keessaa hirmaachuuf qophaa'aa ture. Isaaf du'uuf illee qophaa'aa ture. Soortuun Pheenxeqoosxee quuqama Phaawuloos Kiristoosiin beekuuf qabu sana gooddachuu qaba.

Isa Beekuu

Kiristoosiin beekuuf dursa kennuu keessatti karaa sadiin isa hordofuu dandeessa:

1. *Karaa wal-arguu dhuunfaa.* Namni tokko jalqaba Kiristoosiin kan beeku karaa dhuunfaan isa waliin wal arguudhaani. Kun nama hundumaa ilaallata, soortuu Pheenxeqoosxee illee ni ilaallata. Saa'ol namni Tarsees sun waa'ee Kiristoos ni beeka ture; haa ta'u malee, hanga karaa Damaasqootti isa qunnamutti dhuunfaan isa hin beekne (HoE 9:1-9). Achitti Saa'ol, “Yaa Gooftaa ati eenyu?” Jedhe. Yesuus deebisee, “Ani Yesuus isa ati ari'atudha” (lakk. 5). Achii booda jireenyi Saa'ol ni jijjiirame. Kiristoosiin akka Gooftaa fi Fayyisaa isaatti beekuu danda'e. Yeroo muraasa keessatti, ari'ataan hamaan waldaa Kiristaanaa guddiftuu ishee guddaa ta'e.

Phaawulos muuxannoo isaa kana irraa yommuu yaadu, “Kanaafis, namni namni kan Kiristoos yoo ta'e, uumama haaraadha; inni moofaan darbe, kunoo inni haaraan dhufeera namni tokko illee Kiristoos keessa yoo jiraate, uumamni haaraan dhufeera” (2Qor. 5:17). Namni soortuu Pheenxeqoosxee ta'uuf hawwu kamiyyuu as irraa jalqabuu qaba. Yesuus, “Dhugumaan isinitti hima, namni tokko illee lammata yoo dhalate malee mootummaa Waaqayyoo arguu hin danda'u” (Yoh. 3:3) jedhee labseera.

2. *Karaa sagalee Waaqayyoo.* Karaan lammaffaan soortuun Pheenxeqoosxee Kiristoos caalaatti beekuu danda’u Macaafa Qulqulluu keessaan isa beekuudha – keessumaa wangeelotaa fi ergaawwan keessatti. Wangeelonni waa’ee jireenya isaa, hojii isaa fi barsiisa isaa ni dubbatu. Ergaawwan hiika isaanii ibsu. Wangeelota dubbisuudhaan, Yesuus wajjin daandii Galiilaa isa awwaaraan guutame sana irra deemu dandeessa. Miila isaa jala teessee barsiisa isaa dhaggeeffachuu dandeessa. Dhaabatee fannoo irratti du’uu isaa ilaaluu dandeessa. Akkasumas awwaala fayyisaa kee isa duwwaa keessa ilaaltee ergamaan, “Inni as hin jiru. Inni du’aa ka’eera!” siinjedhu sana dhageessa.

Soortuun dargaggeessi Pheenxeqoosxee tokko yeroo tokko akkas jedhee ofitti dubbateera, “Duka bu’oonni Yesuus waggaa sadii Isa wajjin deddeebi’anii isa irraa barachaa turan. Jireenyi isaaniis jijjiirame. Anis akkasuma gochuufan jira. Waggoota sadan itti aanan wangeelota afran dubbisuu fi irra deebi’ee dubbisuudhaan nan dabarsa.” Lallabaa dargaggeessi kun waadaa galee isaaf amanamaa ta’ee waggoota sadan itti aanan wangeelota dubbisuudhaan dabarseera. Yeroo isaa seenaa Yesuus irratti dabarseera. Sana booda jireenyi fi tajaajilli Isaa gonkumaa tokko hin turre.

3. *Karaa kadhannaa.* Karaan sadaffaan soortuun Pheenxeqoosxee Yesuusiin beekuu danda’u kadhannaa dha. Macaafni Qulqulluun waa’ee kadhannaa gosa hedduu dubbata, isaan keessaa iyyannoo, qalbii jijjiirannaa, kadhata araarsuu, galateeffachuu fi kadhannaa hafuura fa’i. Haa ta’u malee, gosti kadhannaa soortuu Yesuusiin caalaatti akka beeku gargaaru kadhannaa isatti dhiyaachuuti Yaaqoob waa’ee kadhannaa gosa kanaa dubbateera. “Waaqayyooti dhihaadhaa, innis isinitti in dhihaata” (Yaaqoob 4:8) jedhee gorse. Museen kadhannaa itti dhiyaachuu akkasii shaakalaa ture. Macaafni Qulqulluun “akkuma namni tokko michuu isaatti dubbatutti fuulaaf fuulatti” Waaqayyoo wajjin akka haasa’ee dubbata (Ba’uu 33:11).

Maariyaam obboleettiin Maartaa, kadhannaa gosa kanaatiif fakkeenya gaarii dha. Yesuus mana ishee yommuu daawwatu, isheen miila isaa bira teessee jecha inni dubbatu hundumaa sirriitti dhaggeeffachaa turte. Obboleettiin ishee akka isheen dadhabduu taatetti ishee lakkoofte. Haa ta’u malee, Yesuus Maariyaamiin ni galateeffate, “[Isheen] wanta caalu filatteetti, innis ishee irraa hin fudhatamu” (Luq 10:38-42). Yesuusiin wal baruun soortuuwwan Pheenxeqoosxee hundaaf isa dursu ta’uu qaba. Gochi kun akka kan biraatti jireenya isaa fi tajaajila isaa irratti dhiibbaa guddaa qabaata.

HAFUURAAN DEDEEBI'UU DURSISIISUU

Soortuun Pheenxeqoosxee Kiristoosiin beekuuf dursa kennuu qofa osoo hin taane, hafuuraan dedeebi'uu fi jiraachuuf dursa kennuu qaba. Phaawuloos Kiristaanota Galaatiyaa keessa jiraniin, “Erga hafuuraan jiraannu, hafuuraan wal haa tarkaanfannu” (Gal. 5:25) jedhee gorseera.

Hafuuraan Dedeebi'uu Jechuun Maal Jechuudha

Hafuuraan dedeebi'uu jechuun yoo xiqqaate waan sadii jechuudha:

1. *Hafuuraan guutame.* Tokkoffaa, hafuuraan deddeebi'uu jechuun hafuuraan guutamuu jechuudha (HoE 1:4-8). Jecha biraatiin, namni tokko hafuuraan deddeebi'uu isaa dura, jalqaba akkuma duuka buutonni guyyaa Pheenxeqoosxee ta'an hafuura qulqulluudhaan guutamuu qaba (HoE 2:1-4). Erga hafuuraan guutamaniin booda, duuka buutonni humna hafuuraatiin jiraachuu fi tajaajiluu jalqaban. Kitaabni Hojii Ergamootaa seenaa gammachiisaa tajaajilli isaanii hafuuraan humna akka argate dubbata. Soortuun Pheenxeqoosxee hunduu muuxannoo murteessaa kana qabaachuu qaba.

2. *Hafuuraan geggeeffamu.* Lammaffaa, hafuuraan deddeebi'uun hafuuraan geggeeffamuudha. Soortuun Pheenxeqoosxee sagalee hafuura qulqulluuf gurra isaa banaa taasisuu qaba. Sana booda, Hafuurri yommuu dubbatu ajajamuu qabu. Yesuus isa kan godhe jira. Tokkoffaa, Inni hafuura qulqulluudhaan guutame. Sana booda, hafuuraan geggeeffame (Luq 3:21-22 4:1 waliin). Phaawulosii fi gareen isaas hafuura qulqulluudhaan geggeeffamaniiru (HoE 16:6-10). Soortuwwan Pheenxeqoosxee har'as akkasuma. Isaanis akkuma Yesuusii fi Phaawuloos hafuura qulqulluudhaan geggeeffamuu qabu.

3. *Hafuuraan Tajaajiluu.* Dhumarratti, hafuuraan deddeebi'uu jechuun humna hafuuraatiin tajaajiluu jechuudha. Yesuus, “Yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna ni argattu; Isin Yerusaalemitti, guutummaa Yihudaa keessatti, Samaariyaatti, hamma dhuma biyya lafaattis dhuga-baatuu koo in taatu” (HoE 1:8). Yesuusii fi ergamootarra kan ga'e kana. Hafuura qulqulluudhaan guutamaniin humna hafuuraatiin tajaajiluu jalqaban (fkn, Luqaas 3:21-22 4:14 waliin; HoE 4:31-33). Hafuuraan yeroo deddeebitu, atis tajaajila kee Hafuurri humna akka kennu eegu dandeessa.

Akkaataa Hafuuraan Dedeebi'uu

Gaaffiin ni ka'a, akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti, hafuuraan jiraachuu fi adeemu mirkaneessuuf maal gochuu qabda? Tokkoffaa, akkuma armaan olitti ibsametti, dhugumaan hafuuraan guutamuu kee mirkaneeffachuu qabda. Yommuu hafuuraan guutamtu, ragaa macaafa qulqulluu lama off biratti eeguu dandeessa: Inni jalqabaa akkuma hafuurri dubbii kennutti afaan adda addaatiin akka dubbattudha (HoE 2:4; 10:44-46; 19:6). Inni lammaffaan immoo Kiristoosiif dhugaa ba'uuf humna uumamaa ol ta'e ni argatta (HoE 1:8; 4:31).

Erga Hafuura Qulqulluudhaan guutamtee booda, garaan kee kaka'umsa hafuuraa wajjin walsimuu qabda. Kiristiyaanonna macaafa Hojii Ergamootaa keessatti kan godhan kana. Yaa'ii Yerusaalem isa jalqabaa irratti ergamoonni fi jaarsoliin amantiota Ormootaa waldaa keessatti hammatamuu ilaalchisee murtoo dabarsan. Xalayaa isaaniis kan jalqaban, "Afuura Qulqulluufis nuttis gaarii nutti fakkaate" (HoE 15:28). Dubbistoonni isaanii murtoo isaanii gochuu isaanii dura sagalee hafuuraa dhaggeeffachuu isaanii akka beekan barbaadan. Shaakala tokko kan hafuuraan akka deemtuu fi akka jiraattu si gargaaruu danda'u guyyaa guyyaadhaan hafuura qulqulluudhaan kadhachuudhaan yeroo dabarsuu dha (Rom. 8:26-27; Efe. 6:18).¹

GUDDINAA FI DAGAAGINA DHUUNFAA DURSISIISUU

Kiristoosiin beekuu fi hafuuraan deddeebi'uu bira darbee, soortuun Pheenxeqoosxee dagaaginaa fi guddina dhuunfaa isaaf dursa kennuu qaba. Inni ykn isheen yeroo hundumaa Gooftaadhaaf nama baay'ee filatamaa ta'uuf carraaquu qabu.

Phaawulos, jireenya fiigichaan wal bira qabuun, Kiristiyaanonna Qorontos keessa jiraatan caalmaa akka hordofan gorseera. Innis, "Fiigicha tokko keessatti fiigdonni hundi akka fiigan, badhaasa kan argatu garuu tokko qofa akka ta'e hin beektanii?" Sana booda, "Akka badhaasa argattanitti fiigaa" (1Qor. 9:24) jedhee isaan kakaase. Haaluma wal fakkaatuun, "Waan gootan hundumaa akka gooftaaf hojjettanitti garaa keessan guutuudhaan hojjedhaa" (Qol. 3:23) jedhee warra Qolosaayis jajjabeessa ture.

¹ Jireenya kadhannaa soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 8: "Dursa Kadhannaa" ilaali.

Boqonnaa 6: Dursa Dhuunfaa

Ilaalchi olaantummaa akkasii abbootii ofii irraa hin dhaalamu, harka irra kaa'uudhaanis hin kennamu. Tajaajila irratti caalmaa galmaan ga'uuf xiyyeeffannaa, kutannoo fi naamusa gaafata. Caalmaa hordofuun nama biraa caalaa ta'uuf yaaluun miti. Gooftaa tajaajiluu keessatti hunda caalaa ta'uun waan dandeenyu hunda ta'uudha.

Soortuun Pheenxeqoosxee kan inni sadarkaa ol'anaan hordofuu qabu tokko amala qo'annoo isaati. Kan nama dhibu garuu, soortuuwwan Pheenxeqoosxee tokko tokko biratti amala qo'annoo tuffachuun ni jira. Beekumsa kenname irratti gatii guddaa kan kaa'an yoo ta'u, beekumsa argate hordofuu xiqqeesanii ilaalu. Macaafni Qulqulluun garuu, “gurri ogeeyyii waan barbaaduuf, garaan warra hubataa beekumsa in argata” (Fak. 18:15).

Kanaaf, akka soortuun Pheenxeqoosxee amanamaa tokkootti, beekumsa Caaffata Qulqullaa'oo irratti qabdu guddisuuf nuffii tokko malee barbaaduu qabda. Kanuma waliin, haala yeroo hawaasa keessatti mul'atu hordofuuf carraaquu qabda. Sana booda dhugaa macaafa qulqulluu haala yeroo irratti hojii irra oolchuudhaan lamaan isaanii walitti fiduu ni dandeessa. Kana malees, kitaabota gaarii barreessitoota beekamoo ta'an dubbisuu amala kee godhachuu qabda. Shaakala kanaan dandeettii yaaduu kee ni guddifta. Qayyabannaa irratti caalmaa qabaachuun tajaajila irratti caalmaa uumuuf gargaara.

DURSA OF EEGANNOO

Yeroo tokko, Soortuun Pheenxeqoosxee tokko dadhabbiin garmalee fi dhukkubbiin qaamaa isa mudachaa ture. Dhukkuba lubbuu namaa galaafatu tokkoon qabameen jira jedhee sodaachuun gara ogeessa fayyaa deeme. Haa ta'u malee, ogeessi fayyaa erga isa qoratee booda mallattoon isaa dhiphina irraa kan ka'e akka ta'e itti hime. Ogeessi fayyaa sun boqonnaa fi nyaata fayya qabeessa ta'e isaaf ajaje. Qajeelfamni ogeessi fayyaa sun ni hojjete! Baayyee utuu hin turin soortuun sun tajaajila isaaf humna isaa deebisee argate.

Soortuuwwan Afrikaa hojjetoota cimoo ta'uun beekamu. Kun gaariidha. Haa ta'u malee, nama hundumaaf waan hundumaa ta'uuf yaaluu irraa of eeggachuu qabu. Soortuun baay'ee dadhabe immoo maatii isaaniifis ta'e waldaa isaaniif bu'aa buusuu hin danda'u. Dhiphinni dandeettii kadhachuu, qo'achuu fi lallabuu soortuu tokkoo laamshessuu danda'a. Amala saba isaa irratti daran dhiibbaa uumuu danda'a, kunis yaadni isaanii kan hin hiramee fi waa'ee namoota biroof akka hin

yaaddofne taasisii danda'a. Kunis, waldaa keessatti itti quufnisaa dhabuu uumuu danda'a, soortuu sana irrattis dhiphina daran cimaa uumuu isaa kan hin oolledha.

Soortuwwan Pheenxeqoosxee yeroo tokko tokko boqonnaa irraa fagaatu. Boqochuuf kan yeroo fudhatan yoo ta'e, waamicha isaaniif amanamoo ta'uu dhabuu isaaniiti isaanitti dhaga'ama. Yesuus garuu boqonnaan akka barbaachisu dubbateera. Yeroo tokko duuka buutota isaatiin, "Kophaa keessan gara iddoo tasgabbaa'aa ta'etti koottaa, boqonnaa argadhaa" jedhee ture (Mar. 6:31).

Soortuun hinaaffaa qabu Waaqayyo ofii isaatii iyyuu guyyaa torbaffaa irratti uumuu irraa akka boqote yaadachuu qaba (Uma. 2:2). Kana kan godhe waan dadhabeef osoo hin taane, dhala namaatiif fakkeenya ta'uufi. Yesuus, "Sanbanni namaaf uumame malee namni Sanbataaf hin uumamne" jedheera (Mar. 2:27). Waaqayyo Sanbata akka sabni isaa Uumaa isaani kabajaniif, akkasumas haala jiran keessatti yeroo humni isaani laafu humna isaan barbaachisu akka argatanitti boqonnaa Sanbataa qopheesse. Qajeelfamni boqonnaa Sanbataa yoo cabse tajaajila keessatti gahumsa dhabuu fida.

Kanaaf Soortuun Pheenxeqoosxee boqonnaa fi dandamachuuf jecha torbanitti guyyaa tokko ramaduu qaba. Sana booda guyyaan kun guyyaa boqonnaa soortuu, Sanbata isaa akka ta'e ummataaf beeksisuu qaba. Soortuun sun guyyaa boqonnaa keessatti haadha manaa isaa fi ijoollee isaa wajjin yeroo gammachuudhaan dabarsuu argata.²

QULQULLUUMMAA DHUUNFAA DURSIISUU

Barreeffamni gaazexaa Baha Afrikaa tokko irratti ba'ee waa'ee soortuun beekamaan haadha manaa isaa amala ejja raawwachuu isheetiin hiike ibsu tokko ba'e. Innis dhiifama isheef gochuu didee deebi'ee fuudhuu filate. Namichi tokko waan soortuun kun hojjete argee, "Soortuun haadha manaa isaa yoo hiike, kan hike eenyu sitti fakaata?" Isumatu haadha manaa isaa hiikee dubartii biroo barbaacha deeme. Akka soortuutti tokkootti gochi ati raawwattu karaa gaariinis ta'e karaa hamaa dhiibbaa namoota geggeessitu irratti fiduun isaa hin oolu.

Akka Soortuu Pheenxeqoosxeetti Waaqayyo jireenya fakkeenyummaa qabuutti si waama. Pheexiros akkas jedhee barreesseera, "Akkuma namni isin

² Waa'ee of kunuunsuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 13: "Jireenya Akka gaariitti Hogganame" isa jedhu ilaali.

Boqonnaa 6: Dursa Dhuunfaa

waame qulqulluu ta'e, waan hojjettan hundumaa keessattis qulqulluu ta'aa; 'Ani qulqulluu waanan ta'eef qulqullaa'aa' jedhamee waan barreeffameef' (1Phex. 1:15-16). Phaawuloos ilaaltuun tokko jireenyi isaa "waan ittiin jedhan kan hin qabne, nama haadha tokkittii, kan of to'atu, kabajamaa,...machiif kan of hin kennine" ta'uu akka qabu barreesseera (1Xim. 3:2-3). Itti dabaludhaanis ilaaltuu olaanaan tokko "namoota alaa birattis maqaa gaarii qabaachuu qaba" (lakk. 7). Tiitoodhaanis jaarsi waldaa Kiristaanaa tokko "kan balleessaa hin qabne ...kan gaarii jaallatu, kan of to'atu, qajeelaa, qulqulluu fi naamusa qabu" (Tito 1:7-8) ta'uu qaba jedhee gorse.

Afrikaatti soortuuwwan kabaja guddaa qabu. Kallattiinis ta'e al-kallattiin namoota irratti dhiibbaa geessisu. Jecha isaaniitiin kallattiin dhiibbaa isaan irratti godhu—waan dubbataniin. Jireenya isaaniitiin al-kallattiin dhiibbaa isaan irratti godhu—waan hojjetaniin. Wanti soortuuwwan hojjetan yeroo baay'ee waan isaan jedhan caalaa dhiibbaa guddaa qaba. Yeroo tokko miseensi tokko soortuu isaatiin, "Wanti ati gootu sagalee ol kaasee dubbata waan ati jettu dhaga'uu hin danda'u" jedhee ture. Kanaaf, akka soortuuwwan Pheenxeqosxeetti jireenya qulqullummaa jiraachuun waan dursa argachuu qabu keessaa isa tokko ta'uu qaba.

ITTI FAYYADAMA YEROO DURSIISUU

Warri Pheenxeqoosxee waaqeffannaa keessatti of ta'uu fi of ibsuuf iddoo guddaa kennu. Gidduu seenummaa Hafuuraa hin shaakalaminiiif gatii guddaa kennu. Waan kun gaarii waan ta'aniif gonkumaa gatamuu hin qaban. Haa ta'u malee, soortuun Pheenxeqoosxee gonkumaa dadhabii yeroo itti fayadamuusaaf akka sababaatti itti fayyadamuu hin qabu. Akkuma ati qarshii Waaqayyo harka kee keessa kaa'eef bulchaa taate, ati yeroo Waaqayyo siif kenne irratti bulchaa dha. Kanaaf yeroo bu'a qabeessa ta'een itti fayyadamuuf of kennuu qabda.

Soortuun tokko tokko yeroo isaanii fayyadamuu irratti naamusa hin qaban. Walga'ii fi beellamaaf amala isaaniiif waan ta'ee ni harkifatu. Soortuuwwan kun waldoota isaan geggeessaniif fakkeenya hamaa kaa'u. Amalli of eeggannoo dhabuun isaanii amanamummaa ummata biratti qaban ni xiqqeessa. Qaama aadaa waldaa ta'ee guddina ishee gufachiisa.

Gama biraatiin immoo akka gaariitti yeroo kee bulchuu danda'uun kee waldaa haala bu'a qabeessa ta'een akka geggeessitu si dandeessisa. Qo'annaaf, sochii bulchiinsafa, daawwannaaf, gorsaa fi dhimmoota maatiidhaaf yeroo ramaduu ni dandeessa. Bulchiinsi yeroo bu'a qabeessa ta'e hojjiwwan akka galma guyyaa

Kutaa 2ffaa: Akka Soortuu Pheenxeqoosxeetti Waantoota Dursuu Qaban

guyyaa kaa'uu, tarree hojiiwwan hojjetamuu danda'an uumuu, barbaachisummaa fi ariifannaa irratti hundaa'uun hojiiwwan dursa kennuu fi hojii tokkoon tokkoon isaanii xumuruuf yeroo daangaa kaa'uu of keessatti qabata.

Akka Soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti akkaataa jireenya kee itti jiraattu fi tajaajila kee itti geggeessitu irratti kaayyoo qabaachuun barbaachisaadha. Itti yaaddee dursa dhuunfaa kaa'uu qabda. Sana booda dammaqinaan wantoota dursa argatan kunneen kana guutuuf hojjechuu qabda. Wantoota kana yoo raawwatte eebbifamta, namoonni ati geggeessitus akkasuma.

~ Boqonnaa 7 ~

Dursa Maatii

Soortuun waldaa magaalaa guddaa Baha Afrikaa tokko seenaa baay'ee nama gadisiisu kan akaakayyuu isaa wajiin wal fakkaatu qaba. Waggoota hedduudhaaf akaakayyuu isaa waldaa Pheenxeqoosxee tokkof soortuu ture. Haa ta'u malee, guyyaan maatii isaa fi amantii isaa dhiisee haadha manaa sadii fuudhe tokko dhufe. Sababa kufaatii gaddisiisaa kanaan ijoolleen isaa tokkollee Gooftaa hin hordofne. Haadha soortuu sanaa irraa kan hafe tokkollee kan Gooftaa beeku hinturre. Soortichi amma akkana jechuun dhugaa ba'a, "Ani bu'aa amanamummaa haadha kooti. Gooftaa duukaa akkan bu'u kan narratti dhiibbaa godhe ishee dha." Har'a Soortuun kun dhimma maatii irratti barsiisuu fi lallabuu isaatiin beekama.

Dhugaan nama gaddisiisu, Soortuwwan Pheenxeqoosxee illee yeroo tokko tokko gaa'ila isaanii keessattis ta'e ijoollee isaanii wajjin rakkatu. Sababa kanaaf hariiroo maatii isaanii waliin qaban kunuunsuuf dursa kennuu qabu. Soortuuf jireenya mana isaa keessatti milkaa'uun haala ajaa'ibaa ta'een milkaa'uu isaa agarsiisa; jireenya mana isaatiin kufuun isaa imoo hundumaan guutummaatti kufuu isaa agarsiisa. Boqonnaawwan lamaan darban tajaajila soortuu Pheenxeqoosxee fi dursa dhuunfaa kan isaa kan ilaallatu turan. Boqonnaan kun imoo dursa maatii isaaf kennuu kan ilaallatu ta'a.

HARIIROO MAATII KEESSATTI

Macaafni Qulqulluun waa'ee hariiroo soortuun maatii isaa wajjin qabu ni dubbata. Phaawulos waa'ee soortuu ilaalchisee, “Maatii isaa akka gaariitti kan bulchuu, ijoolleen isaas akka isaaf abboomaman arguu qaba, akkasumas haala kabaja guutuu qabuun gochuu qaba” jedhee barreesseera. Sana booda ergamaan kun, “Namni maatii ofii akkamitti akka bulchuu hin beekne , akkamitti waldaa Waaqayyoo kunuunsuu danda'a?” (1Xim. 3:4-5) jechuudhaan gaafata. Qajeelfamni adda addaa Macaafni Qulqulluun abbaa manaa, haadha manaa fi ijoolleef kenne mana soortuufis ni hojjeta (cf. Uma. 2:24; Mar. 10:6-9; 1Qor. 11:3; Efe. 5:22-33; 6:1-4; Qol.3:18-21; 1Phex.3:1 7).

Tartiiba Macaafa Qulqulluu

Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti jireenyi manaa kee akka Caaffata Qulqullaa'ootti tartiiba qabaachuu qaba. Aadaan Caaffata Qulqullaa'oo yeroo mormu, ati yeroo hundumaa Caaffata Qulqullaa'oof bitamuu qabda, walitti dhufeenyi ati haadha manaa kee fi ijoollee kee wajjin qabdu barsiisa sagalee Waaqayyoo wajjin guutummaatti akka walsimu mirkaneessuu qabda.

Fakkeenyaaf, aadaa Afrikaa keessatti abbootiin warraa baay'een isaani akka bulchaa eenyuyuu isaan hin gaafanetti ilaalamu. Jechaa fi murtoo isaaniif yoo sababa gahaa ta'e hin qaban ta'ellee, mortoon isaani gongumaa gaaffii keessa galuu hin qabu. Yesuus garuu Waa'ee ofii isaa yeroo dubbatu, gosa geggeessummaa kana irraa adda ta'e barsiiseera. “Ilmi namaa tajaajilamuuf hin dhufne, tajaajiluuf, lubbuu isaas furii namoota baay'eef kennuuf dhufe malee” (Mar. 10:45).

Akka abbaa manaa amanaa tokkootti Yesuus akkayyaa(fakkeenya) isaa kana akka hordoftu sirraa eega. Hoggansi ati maatii keessatti qabdu gad of deebisuu fi haadha manaa fi ijoollee keetiif ofittummaa dhabuudhaan ibsamuu qaba. Phaawuloos mata duree gosa gaggeessummaa tajaajilaa ta'e kana irra dhaabbatee abbootii warraa gorseera, “Akkuma Kiristoos waldaa jaallate, isheef jedhees of kenne, haadhotii manaa keessanis jaalladhaa” (Efe. 5:25).

Phaawuloos manni kiristaanaa akkamitti geggeeffamu qabu ibseera: “Akkuma Kiristoos mataa waldaa, qaama isaa isa fayyisaa ta'eef, abbaan manaa mataa haadha manaati” (Efe. 5:23). Bakka biraattis ergamichi, “Abbaa manaa, haadhotii manaa keessan jaalladhaa malee isaanitti hin jabaatinaa! Ijoollee, kun Gooftaa waan gammachiisuuf, waan hundumaa keessatti warra keessaniif

abboomamaa. Yaa abbootii, ijoollee keessan hin dha'inaa, isaanis abdii kutatu” (Qol. 3:19-21). Haala sirnaan qophaa’e akkasii keessatti, gaa’illi keessan guddachuu fi ijoolleen keessan guddachuu danda’u.

Walii Waliif Aboomamuu

Macaafin Qulqulluun hariiroon abbaa manaa fi haadha manaa gidduu jiru waliif bitamuu akka ta’uu qabu barsiisa. Phaawuloos akka barreessetti, abbaan manaa fi haati manaa “Kiristoosiif ulfina qabaachuu isaaniitiin waliif bitamuu qabu” (Efe. 5:21). Abbaan manaa mataa haadha manaa ta’us, akkuma Yesuus jaalalaan fedhii isheetiif of kennuudhaan gad of deebisuudhaan ishee tajaajiluu qaba. Isheenis akkasuma isa tajaajiluu qabdi. Gad of deebistee tajaajila akkanaa laachuun kee sadarkaa soortuu ta’uu kee hir’isuu irra waldaa fi hawaasa keessatti sadarkaa kabajamuu kee ni guddisa.

Jaalalaa fi Kabajaa

Kana malees, hariiroon maatii kee wajjin qabdu jaalalaa fi walkabajaan kan beekame ta’uu qaba. Phaawuloos, “Akkuma Kiristoos waldaa jaallatee, isheef jedhee of kenne, isinis haadhotii manaa keessanis jaalladhaa” jedhee abbootii warraa gorseera (Efe. 5:25). Boodarra itti dabalee, “Tokkoon tokkoon keessanis haadha manaa isaa akkuma ofii isaa jaallatutti jaallachuu qaba, haati manaas abbaa manaa ishee kabajuu qabdi” (lakk. 33). Faallaan isaas dhugaadha; haati manaa abbaa manaashee jaallachuu qabdi, abbaan manaas haadha manaasaa kabajuu qaba. Wantoota kana gochuu keessatti maatiin soortuwwanii warra kaaniif fakkeenya ta’u.

Dhugoomina

Kana malees, hariiroon maatii kee wajjin qabdu dhugoominaan kan beekame ta’uu qaba. Kana jechuun jireenyi ati uummata keessatti jiraattuu fi mana keessatti jiraattu wal-fakkaachuu tu isa irraa eegama. Wanta jireenya haadha manaakee fi ijoolleekee keessatti ta’aa jiruuf garaakee guutuu akka yaaddu argisiisuu qabda. Ijoolleen yeroo mana jiran sagalee lallabaa dhugaa jireenya isaanii irraa fagoo ta’e osoo hin taane sagalee abbaa ykn haadha isaanii dhaga’uu qabu. Kana jechuun mana keessatti ijoolleen jaalala abbaa fi haadhaa dhandhamachaa guddachuu qabu jechuudha.

YAADA SOORTUWWAN DUBARTOOTAA ILAALLATU

Asitti immoo soortuwwan dubartootaa fi maatii isaanii waan ilaallatu tarreesina. Soortuwwan dubartootaa gaa'ila qaban Afrikaa keessatti haala adda ta'ee fi rakkisaa keessatti of argu. Waaqayyo waldaa akka geggeessaniif isaan waamee jira; haa ta'u malee, dhimmoota mana ilaallatan irratti abbaa warraa isaanii akka kabajanii fi aangoo isaaf akka bitaman isaan waamee jira. Kun to'achuudhaaf haala rakkisaa itti ta'uu danda'a.

Kana malees, aadaan Afrikaa irra caalaan hoggansa dubartootaa ni mormu, haata'u malee, bakka hedduutti ilaalchi kun jijjiiramaa jira. Kanarraa kan ka'e miseensonni waldaa tokko tokko hoggansa soortuu dubartii tokkoo hordofuu ykn hojii tiksee tokko tokko akka raawwattu hayyamuuf fedhii ni qabu.

Kanaaf, keessumaa abbaan manaa soortuu haadha manaa isaa tajaajila ishee keessatti deggeruun barbaachisaa dha. Yeroo tokko tokko gad of deebisuu fi karaa aadaa beekamaa faallaa fakkaatu hedduudhaan ishee deggeruuf fedhii qabaachuu qaba. Fakkeenyaaf, yeroo tokko tokko, hojii ishee irraa kan ka'e, abbaan manaa ishee gad of deebisuudhaan karaa danda'e hundaan ishee gargaaruuf fedhii qabaachuu qaba. Gama biraatiin, dubartiin soortuu taate tokko dirqama tajaajilaa ishee akka sababaatti fayyadamuudhan dirqama mana ishee keessaa abbaa manaa fi ijoollee ishee irratti qabdu tuffachuu hin qabdu.

Kunis sadarkaa adda ta'en bilchinaa fi jijjiirama gama soortuu dubaraa fi abbaa manaa irraa ni barbaada. Waan hundumaa caalaa hariiroo walii isaanii wajjin qabaniif dursa kennuu qabu, akkasumas walii isaanii wajjin akka gaariitti wal mari'achuu barachuu qabu.

MAATII AKKA GAARIITTI BULCHUU

Soortuun Pheenxeqoosxee waldaa isaa sirnaan bulchuu qofa osoo hin taane, maatii isaa sirnaan bulchuu qaba. Akkuma armaan olitti ibsame, Phaawuloos ilaaltuun olaanaa tokko “maatii isaa akka gaariitti bulchuu akka qabu” Ximotewos yaadachiise (1Xim. 3:4). Boodarra Tiitoofis ni barreesse, “Jaarsi waldaa tokko haadha manaa isaatiif amanamaa ta'uu qaba, ijoolleen isaa kan amanan malee , gad-dhiisatti jiraachuu isaaniitiin yookiis abboomamuu diduu isaaniitiin kan hin hadheeffamiin haata'u” (Tiitoos 1:6).

Itti gaafatamummaa barbaachisaan kun haadha manaa fi ijoolleesaa geggeessuu, eeguu fi kunuunsuu dabalata. Macaafni Qulqulluun abbaan manaa

Boqonnaa 7: Dursa Maatii

haadha manaa isaa wajjin akkuma Kiristoos waldaa wajjin walitti dhufeenya qabu akka qabu barsiisa (Efe. 5:25-27). Kana malees, akkuma Abbaan isaa inni Waaqa irraa isa ilaalutti yaaddoo jaalalaa qabuun ijoollee isaa eeguu qaba. Namnichi ogeessi sun “ akka itti jiraachuun ta’u mucaa barsiisi ! innis yommuu dulloomuyyuu irraa hin goru ” jedhee gorse (Fak. 22:6).

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, geggeessummaan maatii keetii yoo xiqqaate hojiiwwan sadii of keessaa qaba:

Guddina Hafuuraa

Tokkoffaa, guddina hafuuraa maatii keetii ilaalchisee dhimitee yaaduu qabda. Akkuma Iyoob dhimma hafuuraa irratti maatii kee kaayyoodhaan geggeessuu qabda (Iyoob 1:4-5). Karaan kana gochuu dandeessu tokko maatii kee wajjin yeroo hunda waaqeffannaa gaggeessuudha. Yeroo waaqeffannaa kana keessatti ijoolleen keessan akka kadhatan akkasumas Caaffata Qulqullaa’oo akka dubbisaniif fi sammuutti qabatan barsiisuu qabdu. Ijoolleen keessan Kiristoos akka fayyisaatti akka beekan, akkasumas hafuura qulqulluudhaan akka cuuphaman daran mirkaneessuu qabdu.

Guddina Dhuunfaa

Lammaffaa, guddina dhuunfaa maatii keetii to’achuu qabda. Atii fi haati manaa kee ijoollee keessan ga’essota bilchaataa ta’an, amantoota of kennanii fi lammiiwwan bu’a qabeessa ta’an akka ta’anitti bocuuf kaayyeffachuu qabdu. Kana malees, ijoolleen keessan qarshii ogummaadhaan akkamitti akka qabatan barsiisuu qabdu. Ijoolleen keessan akkuma guddachaa fi bilchaachaa deeman, bulchinsa qarshii manaa akka gargaaran hayyamu qabdu. Haala kanaan hawwii fi fedhii bu’uuraa adda baasuu barachaa deemu.

Guddina Hawaasummaa

Dhumarratti, atii fi haati manaa kee guddina hawaasummaa ijoollee keetii ilaaluu qabdu. Jireenyi mana maatii ijoollee dandeettii jireenya hawaasummaa isaanii akka guddataniif haala mijaawaa ta’e uumuu ta’uu qaba. Garaagarummaa hiriyaa gaarii fi hamaa gidduu jiru akka hubatan barsiisuu qabda. Haala hawaasummaa adda addaa keessatti akkaataa namoota biroo wajjin walitti dhufeenya qaban caalaatti barsiisuu qabda.

DURINSA MICHUUWWAAN GAA'ILAA

Macaafni Qulqulluun waa'ee itti gaafatamummaa abbaan manaa haadha manaasaatiif qabu ifatti dubbata. Itti gaafatamummaan kun soortuu Pheenxeqoosxee ni ilaallata. Akka nama Waaqayyoon sodaatutti dirqamni ati haadha manaa kee irratti qabdu kanneen armaan gadii of keessatti qabata:

Jaalala Argisiisuu

Phaawuloos abbaan manaa “akkuma Kiristoos waldaa jaallate haadha manaa [isaa] jaallachuu qaba” jedhee barreesseera (Efe. 5:25). Jaalalli Kiristoos waldaadhaaf qabu aarsaa fi of-laachuu kan qabu ture. Jaalalli Kiristoos ofittummaa kan hin qabne ture. Jaalalli ati haadha manaa keetiif qabdu akkasuma ta'uu qaba. Jaalala haadha manaa keessaniif qabdan dhuunfaattis ta'e bakka namoonni baay'atanitti labsuu qabdu. Yeroo kophaa ishee wajjin teessu “Ani si jaalladha” jettee itti himuu qabda. Yeroo namoota duratti argamtutti jaalala haadha manaa keetiif qabdu ifatti ibsuu qabda. Fakkeenyaaf, “Har'a haadha manaa koo wajjin asitti argamuukoof baay'ee gammadeera. Haadha manaa ajaa'ibduu fi haadha ajaa'ibduu ijoollee keenyaati. Baay'een ishee jaalladha.”

Gochoonni kunnii fi kanneen kana fakkaatan kanneen biroo haadha manaa kee wajjinis ta'e waldaa kee wajjin walitti hidhamsiinsa akka qabaattu si gargaara. Akkasumas, jaalala kee haadha manaa keetiif qabdu gocha keetiin argisiisuu qabda, jechuunis waan gaarummaa qabu isheetti haa'atudhaan, ofii kee dura ishee dursisiisuudhaan, akkasumas itti gaafatamummaa ishee irratti ishee gargaaruudhaan.

Deeggaruu

Itti gaafatamummaa lammaffaan ati akka soortuu Pheenxeqoosxeetti haadha manaa fi ijoollee kee ilaalchisee qabdu ilaalchaa fi deeggarsa sirrii ta'e isaaniif kennuudha. Pheexiroos abbootii warraatiif akkas jedhee barreese, “Haadha manaa keessanii wajjin yeroo jiraattan yaadaa, kabajaan isaan ilaalaa” (1Phe. 3:7).

Akka abbaa manaa amanataa tokkootti, haadha manaa fi ijoollee kee bakka jireenyaa, nyaataa fi uffata ga'aa isaaniif kennuudhaan qabeenyaan deeggaruun si irraa eegama. Haati manaa kee fi ijoolleen kee warri umurii isaaniin ga'aa ta'an gama kanaan si gargaaruu danda'u, ta'us, ati akka abbaa mana sanaatti itti gaafatamummaa isa jalqabaa qabda.

Boqonnaa 7: Dursa Maatii

Karaan barbaachisaan haadha manaakee deggeruu dandeessu kan biraan immoo, tajaajilarratti waamicha dhuunfaashee akka raawwattu gargaaruudha. Dhaadannoon kee, “Haati manaa koo dandeettii ishee baastee akka hojii irra oolchitu yoon gargaaruu baadhe, waldaan koo dandeettii isaanii baasanii akka fayyadaman attamittan barsiisuu danda’a?” Kana gochuuf, Waaqayyo akkuma jireenya kee irratti waamicha qabu, jireenya haadha manaa kee irratti waamicha akka qabu beekuu si barbaachisa. Sana booda kadhannaa fi gorsa kennuudhaan ishee wajjin deddeebi’uu qabda, fedha Waaqayyoo jireenya isheetiif qabu akka hubattu fi akka hordoftu ishee gargaaruu qabda.

Eegumsa Taasisuu

Itti gaafatamummaan sadaffaa haadha manaa kee ilaalchisee qabdu miidhaa qaamaa, miiraa fi hafuuraa irraa ishee eeguudha. Sadarkaa hunda caalaa bu’uura ta’e irratti qaama ishee eegu qabda. Macaafni Qulqulluun walitti dhufeenya gaa’ilaa keessatti haadha manaa “dhagna kee isa dadhabaa ” jedhee waama (1Phex. 3:7). Akka hiriya qaamaan cimaa ta’etti, yeroo hundumaa haadha manaa kee eeguuf dhaabbachuu qabda, yeroo hundumaa miidhaa qaamaa irraa ishee eeguuf qophaa’aa ta’uu qabda. Kana beekuun ishee nageenyii fi bu’aqabeettii ta’uun ishee akka itti dhagaa’amu taasisa.

Kana malees, haadha manaa kee miidhaa miiraa irraa eegu qabda. Kan nama dhibu, yeroo baay’ee haati warraa soortuu qeeqaaf kan saaxilamtedha. Soddaa fi miseensonni waldaa akka yaada fooniitti deddeebi’an yeroo baay’ee ishee fi ijoollee ishee qeequ. Warri kaan immoo wanta isheen goote hundaaf ishee hin dinqisiifatan. Kun baayyee ishee miidhuu danda’a. Waldaa keessatti waan kun akka jiru beekuu qabda, haadha manaa kee eegu fi deeggarsa miiraa ishee barbaachisu isheef kennuu qabda.

Dhumarratti, haati manaa soortuu xiyyeeffannoo Seexanaa isa jalqabaa waan taateef, karaa hafuuraa ishee eegu qabda. Kana gochuu kan dandeessu, naannoo isheetti dallaa kadhannaa ijaaruudhaani. Akkasumas, yeroo barbaachisaa ta’etti, qaawwa ishee fi diina gidduu jiru keessa dhaabachuu qabda (Hiz. 22:30).

DURSA IJOOLLEE

Soortuun Pheenxeqoosxee ijoollee isaatiif dursa kennuu qaba. Itti gaafatamummaa haadha manaa isaa jaallachuu fi kunuunsuuf qabutti aansee ijoollee isaa jaallachuu fi kunuunsuuf itti gaafatamummaa qaba. Innis akkuma

Abbaan isaa inni Waaqa irraa isaaf yaadu isaan kunuunsuu qaba. Akkasumas, “barsiisaa fi abboommii Gooftaatiin isaan guddisuu qaba” (Efe. 6:4).

Ijoollee kee ilaalchisee akka nama Waaqayyoo fi abbaatti, waantoota sadiif dursa kennuun itti gaafatamumma kee ba’achuutu sirraa eegama:

Fakkeenya Jaalala Waaqayyoo Agarsiisuu

Tokkoffaa, jaalala Waaqayyoo ijoollee keetiif qabu fakkeenyummaa jireenya keetiin agarsiisuu qabda. Ijoolleen abbaa isaanii ilaaluun yaad-rimee Waaqayyoo yaada isaanii keessatti guddifachaa deemu. Abbaan isaanii inni lafa irraa gaarummaa fi jaalala kan qabu yoo ta’e, Abbaan isaanii inni Waaqa irraa gara laafessaa fi jaalala kan qabu ta’uu isaa hubatu. Abbaan isaanii inni lafa irraa hamaa fi gara jabeessa yoo ta’e, ijoolleen Waaqayyoos akkasuma ta’a jedhanii yaadu. Amaloota Waaqayyoo kan akka jaalalaa, kabajaa, tajaajilaa fi wal amanuu yommuu fakkeenya godhattan, ijoolleen keessan mana keessatti qajeelfamaa fi sirreeffama keessan fudhachuu ni danda’u. Macaafni Qulqulluun amala jaalala isa dhugaa akkasitti ibsa:

“Jaalalli obsa qaba, jaalalli gara laafessa. Hin hinaaftu, hin dhaadatu, hin boonu. Nama hin salphisu, of barbaaduu miti, salphaatti hin aarsu, badii homaa hin galmeessisu. Jaalalli hammeeniyatti hin gammadu garuu dhugaa waliin gammada. Yeroo hundumaa ni eega, yeroo hundumaa ni amana, yeroo hundumaa ni abdata, yeroo hundumaa ni obsa. Jaalalli yoomiyyuu hin dhabamu.” (1 Qor. 13:4-8)

Kun jaalala ati ijoolleekeetti argisiisuu qabduhda.

Gara Kiristoositti Isaan Gegeessi

Jaalala Waaqayyoo isaanitti argisiisuu irratti dabalee, ijoollee kee hariiroo dhuunfaa Yesuus Kiristoos waliin akka qabaatan gochuu qabda. Yeroon gaarii ati kana gochuu qabdu yeroo waaqeffannaa maatii ti. Waaqeffannaa akkasii keessatti karoora fayyinaa Waaqayyoo ijoollee keessaniif dhiyeessuu dandeessu. Sana booda, yommuu yeroon isaa ga’u, Kiristoosiin akka Fayyisaa isaaniitti akka fudhataniif isaan waliin kadhachuu dandeessa. Kana booda ijoolleen kee barumsa duukaa buutumaa barsiisuun fi cuuphaa bishaanii isaan cuuphaamuun Kiristoosiin duukaa bu’uuf murteessuu isaanii ifatti labsuun barbaachisaa dha. Akkasumas ijoollee keessan gara cuuphaa hafuura qulqulluutti gaggeessuu qabda. Sana booda amantii isaanii michoota isaaniitiif akka himan jajjabeessuu qabda.

Amala Isaanii Bocu

Amala ijoollee keessanii bocuuf karoora ifa ta'e qabaachuu qabdu. Atii fi haati manaa kee sirriitti dogoggoraa akkamitti akka adda baafatan akkasumas akamitti "hamaa hundumaa akka didan" isaan barsiisuun barbaachisaadha. (1Tas. 5:22). Ijoolleen keessanis amanamummaa fi cimani hojjechuun barbaachisaa ta'uu isaanii wajjin, safuu, gara laafessa fi aangoo akka kabajan barsiisuu qabda. Qajeelfamni kun jireenya keessatti akka milkaa'an gargaaruu keessatti karaa dheeraa ni deema.

Wantoota kana gochuu kan dandeessan jireenya qulqulluu mana keessatti fakkeenya ta'uudhaan, akkasumas ijoollee keessan wajjin dhimma naamusaa irratti mari'achuudhaani. Ijoolleen keessan warri isaanii garaadhaan qajeelummaa yommuu hojjetan arguun akkuma baratame si hordofuu barbaadu. Yeroo tokko tokko ijoollee keessan gocha gowwummaa fi nama miidhu irraa isaan deebisuuf jaalalaan adabuun isin barbaachisa (Fak. 29:15).

MAATII BAL'AA GARGAARUU

Akkasumas maatii keetii fi maatii hadha manaa keetiif jaalalaan akka yaaddu argisiisuu qabda. Miseensonni maatii bal'aan kun warra, obbolaa fi obboleettii, ilmaan obboleettii fi obboleessa, akkasumas tarii namoota biroo of keessatti qabachuu danda'a. Phaawuloos akkas jedhee barreesse, "Namni firoota isaa, keessumaa immoo maatii isaatiif wanta barbaachisu hin dhiheessine, amantii isaa ganeera, nama hin amanne caalaas hamaadha" (1Xim. 5:8).

Haa ta'u malee, yeroon gaaffiin miseensota maatii bal'aa qaban Caaffata Qulqullaa'oo wajjin wal faallessuu danda'u jira. Fakkeenyaaf, maatiin keessan gochaalee Macaafa Qulqulluu hin taane kan akka sirna dhaqna qabaa ykn maqaa daa'ima haaraa moggaasuu maatii keessan irratti fe'uuf yaalu danda'u. Yeroo akkasiitti, yaada dhihaate kana jaalalaan, garuu jabeessitee diduu qabda.

Karaan miseensonni maatii bal'aan gaaffii qabatamaa hin taane siifi maatii kee irra kaa'uu danda'an inni biraan yeroo dheeraaf mana kee keessa jiraachuu dha. Kanarraa kan ka'e, qabeenya maallaqaa, sammuu fi miiraa maatii keetii kan balleessan ta'u. Gaaffiin guddaan yeroo baay'ee haadha manaa soortuu irra kaa'ama. Hanga dadhabbiitti illee dhiibamuu dandeessi. Haala akkasii keessatti akka itti gaafatamaa manaatti haala jiru itti gaafatamummaa fudhachuu fi daangaa fayya qabeessa ta'e kaa'uu qabda.

Gorsa Phaawulos Ximotewosiif kenne, akkuma armaan olitti ibsame, namni tokko firootasaa, “keessumaa maatii isaaniitiif” kunuunsuu akka qabu yaadachuu qabda. Akka amanataa tokkootti itti gaafatamummaan kee inni jalqabaa maatii kee bal’aa osoo hin taane haadha manaa fi ijoollee keeti. Kanaaf, fira mufataa ta’e tokko ajaja Macaafa Qulqulluu hordofuun deebii deebisuu qabna “amanaa hojii hin qabnee fi jeequmsa kaasuu hundumaa irraa fagaadhu” (2Tas. 3:6), akkasumas “namni hojjechuu hin barbaanne akka hin nyaanne” yaadachiisuun barbaachisaa ta’uu danda’a. (lak 10).

Gaaffii miseensonni maatii bal’aan yeroo hunda gaafataniif deebii kennuu irra, atii fi haati manaa kee gargaarsa gosa akkamii akka isaaniif gootan dursitanii mar’achuun murteessuun gaarii ta’a. Kana gochuudhaan qajeelfamoota kanatti fufanii jiran irratti walii galuu qabdu: Maatii bal’aa gama lamaanii keessaa eenyutu gargaaramuu qaba ? Akkasumas, gargaarsi sun hanga yoomiitti itti fufee kennama?

Kaayyoon kee inni guddaan miseensota maatii kee hundaaf soogiddaa fi ifa ta’uudha. Aadaadhaaf baay’ee jilbeenfachuun tajaajila irratti bu’a qabeessa ta’uu dhabuu ni fida. Kanaaf, gargaaruu fi gargaaruu diduu gidduutti madaallii gara laafessa ta’e qabaachuuf carraaquu qabda. Kanas ta’e sana, yeroo hundumaa maatiin keessan miseensota maatii keessaniif dhugaa ba’uuf carraaquu qabu.

Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti, Waaqayyo ergama Isaa akka raawwatuuf waldaa akka geggeessitu si waamee jira. Haa ta’u malee, kana gochuu keessatti maatii ofii dagachuu hin qabdu. Gonkumaa akkas jechuu hin qabdu: “Ani warra badan Kiristoosiif booji’eera; haata’u malee maatii koo dhabeera.”

~ Boqonnaa 8 ~

Dursa Kadhannaa

Museen akkuma amala isaa kadhachuuf buufata sanaa ala gara dukaana walga'ii dhaqe. Yeroo hundumaa namoonni amala akkasiitiin isa beeku, wanta hojjechaa jiran gidduutti dhaabuudhaan hanga inni dukaana keessa seenutti isa ilaalu turan. Museen dukaana keessa utuu kadhachaa jiruu, utubaan duumessaa tokko gad bu'uun balbala dukaanichaa ni haguuga ture. Sabni yommuu kana argan dinqisiifatanii, Waaqayyoon waaqeffachuuf gad gugguufanii ni sagadu. Geggeessaan isaanii yeroo baay'ee Waaqayyoo wajjin akka haasa'u waan beekaniif, jajjabina ni argatu. Gochi Museen raawwate kun keessumaa Iyaasuu isa dargaggeessa gargaaraa isaa irratti dhiibbaa guddaa geessiseera. Yeroo baay'ee Musee duukaa bu'ee gara dukaana sanaa deemuun erga inni ba'eellee yeroo dheeraaf achi tura ture. Innis akka gorsaa isaa akka Musee ta'uu barbaade (cf. Ba'uu 33:8 11).

Wanti akka soortuu Waaqayyoon cimee kadhatuu waldaa ol kaasu hin jiru. Daabiloos digrii barnootaa keenya hin sodaatu. Akkasumas baajata waldaa keenya guddaa ykn gamoo keenya isa dinqisiisaa ta'e hin sodaatu. Wanti seexxanni sodaatu garuu kadhannaa keenya dha. Seexxanaa fi tuta isaa kan ta'an hafuuri xuraawonni sabni Waaqayyoo yommuu kadhannaa hafuuraan dibamee, amantiidhaan guutamee jilbeenfatani kadhatan ni raafamu. Soortuun Pheenxeqoosxee tokko waan biraatiin yoo caaluu baate illee, shaakala kadhannaatiin caaluu qaba.

JIREENYA KADHANNAA

Haaromsaan Pirootestaantii guddaan Maartiin Luuter yeroo tokko, “Amanaan tokko kadhannaa malee jirata jechuun, namni tokko hafuura osoo hin baafatiin jiraata” jechuudha jedhe. Wanti kun nama Kiristoositti amane hundumaaf dhugaa yoo ta’e, soortuu Pheenxeqoosxeetiif immoo dachaa lama dhugaadha. Namni tokko jireenya kadhannaa of kennuu malee akka soortuuwwan Pheenxeqoosxee warra dhugaa kanatti tajaajiluu hin danda’u. Yesuus duuka buutota isaa “yeroo hundumaa kadhachuu akka qaban malee abdi kutachuu akka hin qabne” barsiiseera (Luq 18:1).

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, Yesuusiin akka fakkeenya keetti fudhachuu qabda. Jireenyi fi tajaajilli Gooftaa guutuun kadhannaadhaan kan guutame ture. Luqaas “Yesus yeroo baay’ee bakka kophaa ta’etti deemee kadhata ture” (Luq 5:16) jedhee barreessa. Yeroo tokko, “kadhachuuf gara gaara tokkootti ba’ee, halkan guutuu Waaqayyoon kadhachaa ture” (6:12). Yeroo biraa immoo Pheexiroos, “Yohaannisii fi Yaaqoob fudhatee “kadhachuuf gaara tokkotti ol ba’e” (9:28). Dhugaa dubbachuuf, Yesus carraa argate hundumaatti kadhachaa ture. Akkuma Yesuus, saba Waaqayyoo geggeessuuf nama yeroo hundumaa kadhattu ta’uu qabda. Namni kamiyyuu amala kadhannaa itti fufiinsa qabu malee humna hafuuraatiin tajaajiluu hin danda’u.

Karaa kadhannaa tajaajilaaf of qopheessita. Kadhannaa keessaan , gara Waaqayyooitti dhihaatta (Yaaqoob 4:8; cf. Ibr. 10:22). Kana malees, humna hafuura Kiristoosiif jiraachuuf si barbaachisu, akkasumas humna tajaajila kee bu’a qabeessa ta’een raawwachuuf si barbaachisu ni argatta (Isa. 40:31; Far. 40:1-3).

Macaafni Qulqulluun, “Hafuuraan deddeebi’aa, fedhii fooniis hin guuttan” (Gal. 5:16) jedhee jajjabeessa. Kana gochuuf Waaqayyoo wajjin yeroo hundumaa walitti dhufeenya qabaachuun si barbaachisa. Walitti dhufeenya akkasii kan argamu kadhannaadhaan. Yeroo kadhannaa keessatti Hafuurri Qulqulluun sitti dubbatee jajjabinaa fi kallattii siif kenna. Kadhannaan hafuuraan dibame caalaatti lola hafuuraaf si qopheessa (Efe. 6:12, 18).

TAJAAJILA KADHANNAA

Jireenya kadhannaa guddifachuu kee irratti dabalettee, akka soortuu pheensexoosxeetti kadhannaan namoota biroo tajaajiluu ta'uu isaa beekuu qabda. Karaawwan kadhannaadhaan namoota biroo tajaajiltu sadeen haa ilaallu:

Kadhannaa Dhuunfaatiin Tajaajiluu

Tokkoffaa, kadhannaa dhuunfaatiin namoota kaan tajaajiluu dandeessa. Yesuus kadhannaa gosa kanaa kadhannaa dhoksa jedhee waame. Innis, “Yeroo kadhattan kutaa keessan seena, balbala cufadhaatii abbaa keessan isa hin mul’anne kadhadhaa” (Mat. 6:6) jedhee barsiiseera. Bakka dhoksa sanatti, Waaqayyo fedhii namoota biroo akka guutuuf kadhata. Yeroo kadhattu, Waaqayyo hojii jaalalaa kee akka arguu fi kadhannaa kee akka deebisu beektee, ofitti amanamummaadhaan Waaqayyoon kadhachuu dandeessa. Kutaadhuma kana keessatti Yesuus, “Abbaan keessan inni wanta dhoksaatti raawwatamu argu, isin badhaasa” jedhee waadaa galeera. Yeroon kadhannaa dhoksa keessan yoo xiqqaate bifa sadii qabaachuu ni danda’a:

1. *Kadhannaa waaqeffannaa.* Tokkoffaa, waaqeffannaadhaan kadhachuu qabda. Kana jechuun, gara Waaqayyotti dhihaachuun kadhannaadhaan yeroo dabarsuu qabda. Gochi kun hariiroo Gooftaa wajjin qabdu ni cimsa. Hafuura qulqulluudhaan yommuu kadhattu amantiin kee ni ijaarama, jaalala Waaqayyootiin isin ni eegamta (Yihu. 20-21; cf. Rom. 5:5). Hariiroo Waaqayyo wajjin qabu kanaan tajaajila kee milkiin raawwachuu ni dandeessa.¹

2. *Kadhannaa araarsuu.* Itti aansuudhaan, akkuma armaan olitti ibsame, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, Waaqayyo duratti yeroo dabarsuu qabda, fedhii warra kaaniif isa kadhachuu qabda—keessumaa fedhii warra waldaa kee wajjin walqabataniif. Yesuus yeroo baay’ee duuka buutota isaaniif kadhata ture (Yoh 17:9). Fakkeenyaaf, amantiin isaanii akka cimee itti fufuuf isaaniif kadhate (Luq 22:32). Dabalataanis Waaqayyo akka isaan eegu (Yoh 17:11-12, 15), fi gammachuu akka qabaatan kadhate (lak 13). Qulqullummaa isaaniif (lakk. 17-19) akkasumas tokko ta’anii akka jiraatan isaaniif kadhateera (lakk. 21-23).

Haaluma wal fakkaatuun, ergamaan Phaawulos saba Waaqayyootiif yeroo hunda kadhachaa ture. Innis amantoota Roomaa jiraniif, “Kadhannaa koo

¹ Waa’ee Waaqayyotti dhihaachuu ilaalchisee caalaatti hubachuuf, Boqonnaa 15: “isa Amala Waaqeffannaa Cimaa” jedhu ilaali.

keessatti yeroo hundumaa isinan yaadadha” jedhee barreesseera (Rom. 1:9-10). warra Efesooniin imoo akkas jedhe “Ani kadhannaa koo keessatti isin yaadachaa, isiniif galateeffachuu hin dhiisne” (Efe. 1:16; cf. Qol. 1:9). Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti fakkeenya Yesusii fi Phaawuloos hordofuun yeroo baay’ee kadhannaa keessatti dabarsuu qabna, warra kaaniif kadhachuun baarbaachisaadha.

3. *Soomaan kadhachuu.* Dhumarratti, akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti yeroo baay’ee soomaan kadhachuu qabda. Shaakalli soomaan kadhachuun kun immoo hafuurri kee Hafuura Waqqayyoo waliin akka wal qunnamu sigargaara. Soomaan Kadhannaa keessaan , foon kee Hafuura Qulqulluuf gara bitamuutti ni fidda, hafuurri kee sagalee hafuurraa caalaatti ifatti adda baasuuf qophaa’a (cf. Gal. 5:16-17).

Fulaa fi Fuulatti Namootaaf Kadhachuun Tajaajiluu

Kana malees, yeroo baay’ee namootaaf fuulaa fi fuulatti akka kadhhattuu fi tajaajiltu waamamteetta. Fuulaa fi fuulatti kadhachuun kan ta’u, yeroo nama waliin jirtuuf kadhattudha. Kadhannaan gosa kanaa yeroo baay’ee waldaa fuulduratti ni raawwatama. Akkasumas yeroo daawwannaa mana amantootaa deemnu ykn mana yaalaa keessatti kan raawatamu ta’uu ni danda’a. Yookiin yeroo bakka namoonni walga’anitti erga wangeela lallabnee booda kan raawwatamu ta’uu ni danda’a. Kadhannaan akkasii yeroo baay’ee harka irra kaa’uu ykn dibata dibuun kadhachuu of keessatti qabata (cf. HoE 19:6; Yaaqoob 5:14). Yeroo hundumaa amantiidhaan kadhachuu of keessaa qaba (Yaaqoob 5:15).

Qaamaan namoota waliin kadhachuu keessatti fakkeeniyota afur ilaaluun ni danda’ama: namootni fayyina lubbuu akka argataniif namoota waliin kadhachuu, namootni fayyina foonii akka argataniif namoota waliin kadhachuu, namootni hidhaa seexanaa irra akka bilisa ba’aniif namoota waliin kadhachuu, akkasumas namootni hafuura qulqulluudhaan akka guutamaniif isaan waliin kadhachuu. Tokkoo tokkoo hojii tajaajilawwan armaan olii kana irratti ga’umsa qabaachuu qabda. Haala tokkoo tokkoo isaanii keessatti, Dubbii Waqqayyootti amanamummaa akka qabdu argisiisuu, jechoota amantii fi jajjabinaa dubbachuu, akkasumas namoota dhuunfaa wajjin kadhachaa jirtuuf garaakee irraa akka yaadduuf argisiisuu qabda.²

² Namoota dhuunfaaf kadhachuu ilaalchisee odeeffannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 20: “Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti Qajeelchuu” ilaali; Boqonnaa 21:

Kadhannaa Saba Waliin Ta'uun Tajaajiluu

Yeroo tokko tokko kadhannaa waltajii irratti akka kadhatu ni waamamta. Soortuwwan tokko tokko Sanbata guddaa yeroo hundumaa ganama ganama waldoota isaanii keessatti kadhannaa gaggeessu. Kana malees, soortuun Pheenxeqoosxee yeroo baay'ee walga'ii ummataa kan akka awwaalchaa fi cidha irratti akka kadhatu ni afeerama. Yeroo akkasiitti akka kadhattu yeroo gaafatamtu, kadhannaa kee ulfinaa fi tolaan dhiheessuu qabda. Kadhannaan kee ummata duratti gootu garuu gonkumaa agarsiisa ykn sirna qofaaf dhihaachuu hin qabu. Yeroo hundumaa garaa qulqulluudhaan kadhachuu qabda. Yesuus, “Yeroo kadhattan, akka warra fakkeessitootaa hin ta'inaa, isaan mana sagadaa keessas ta'ee daandii irra dhaabbatanii kadhachuu waan jaallataniif” (Mat. 6:5) jedhee akeekkachiiseera.

WALDAA KIRSTAANAA KADHANNAADHAAN GEGGEESSUU

Soortuun Pheenxeqoosxee jireenya kadhannaa dhuunfaa isaa guddifachuu qofa osoo hin taane, waldaa naannoo bakka itti tajaajilu keessatti tajaajilli kadhannaa cimaa akka jiraatu gochuu qaba.

Waa'ee Kadhannaa Lallabuu fi Barsiisuu

Tajaajila kadhannaa cimaa waldaa keessatti babal'isuuf, furtuu inni guddaan mata duree kana irratti yeroo baay'ee lallabuu fi barsiisuudha. Kana gochuudhaan ammas fakkeenya Yesus hordofuu dandeessa, inni ofii isaatii dhimma kadhannaa irratti waan baay'ee barsiise (cf. Luq. 18:1; Mat. 6:5-15).

Kadhannaa yeroo darbee keessatti Waaqayyo akkamitti akka deebise isaaniif dhugaa ba'umsa qooduudhaan akka amantoonni kadhatan, jajjabaatan gargaaran ni dandeessa. Dhugaa ba'umsi kun Macaafa Qulqulluu irraa, seenaa irraa, ykn

“Humna Hafuuraatiin Tajaajiluu”; akkasumas Boqonnaa 22: “Lola Hafuuraa Irratti Bobba'uu.” Akkasumas, kitaaba, Power Encounter: Servicing in the Power and Anointing of the Holy Spirit, jedhu kan Denzil R. Miller barreesse, kan namoota fayyuuf, hafuuraan guutamanii fi garbummaa Seexanaa jalaa bilisa ba'uuf namoota wajjin kadhachuu irratti gorsa gargaaru kennu ilaali. Bifa kitaaba elektirooniksii (PDF) tiin bilisaan DecadeofPentecost.org irraa buufachuun ni danda'ama.

jireenya yeroo sanaa irraa fudhatamuu ni danda'a. Dabalataanis yeroo fudhattee faayidaa fi shaakala kadhannaa irratti barumsa qabatamaa barsiisuu qabda.³

Kadhannaan Fakkeenya Ta'uu

Waa'ee kadhannaa barsiisuu qofa osoo hin taane amantoota akkamitti akka kadhatan agarsiisuu qabda. Ammas, Yesuus akkasitti duuka buutota isaa barsiise. Dubbiin qofa osoo hin taane, jireenya isaatiin isaan agarsiise. Isaan duratti akkaataa jireenyaa kadhannaan fakkeenya ta'e. Duuka buutonni Yesuus akkamitti Abbaa Isaa isa Waaqa irraa wajjin yeroo hundumaa walitti dhufeenyaan akka deemu hubataniiru. Yeroo tokko, kadhannaa isaa erga ilaalanii booda, "Gooftaa, akkuma Yohaannis bartoota isaa barsiise, kadhachuu nu barsiisi" jedhanii isa gaafatan (Luq 11:1). Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti jireenya kadhannaa akkasii jiraachuu qabda, miseensonni kee, "Soortu, akkuma Yesuus duuka buutota isaa barsiise, kadhachuu nu barsiisi" jedhanii sigaafachuu qabu.

Kadhannaaf Qindeessuu

Kana malees, waldaa kee kadhannaaf qindeessuun dirqama. Kana gochuu kan dandeessu garee kadhannaa ijaaruuf akkasumas taateewwan kadhannaa saganteessuudhaan, akka armaan gadiitti haa ilaallu:

Garee kadhannaa ijaaruu. Waldaa keessatti gareewwan kadhannaa addaa akka ijaaraman jajjabeessuu barbaachisaadha. Gareen kunniin gargaartota tajaajiloota jiran kanneen akka tajaajila dhiiraa, tajaajila dubartootaa, tajaajila dargaggootaa, fi kanneen biroo ta'anii ijaaramuu danda'u. Akkasumas fedhii addaa waldaa, hawaasa, saba, ykn addunyaa keessatti mul'atu furuuf ijaaramuu danda'u. Fedhiiwwan kun hawaasummaa ykn hafuuraa, naannoo ykn addunyaa ta'uu danda'u. Fakkeenyaaf miseensonni tokko tokko waldaa keessatti akka haaromfamuuf kadhachuu kan barbaadan yoo ta'u, kaan immoo biyya keessatti nagaan akka jiraatu kadhachuu barbaadu ta'a. Fedhiiwwan biroo hedduun kadhannaa barbaadan adda baasuun ni danda'ama.

Taateewwan kadhannaa saganteessuu. Akkasumas sagantaa kadhannaa hedduu karoora waldaa kan waggaa keessatti karooruu ni barbaadda ta'a.

³ Kadhannaa ilaalchisee yaada lallabaa fi barsiisaa kitaaba, Kadhannaa Sabootaaf Araarsisuu: Kadhannaa Ergamaa ilaalchisee Kadhannaa Lallaba 100 jedhu keessatti argachuu dandeessu, kunis bifa kitaaba elektirooniksiitiin (PDF) bilisaan DecadeofPentecost.org irraa buufachuu dandeessu.

Boqonnaa 8: Dursa Kadhannaa

Waldaadhaaf tajaajila kadhannaa dhaabataa kan akka kadhannaa torbee walakkaa akka qabaattu karoorsuu qabda. Akkasumas sagantaa kadhannaa addaa karoorsuu ni barbaadda ta'a.

Fakkeenyaaf, soortuun Pheenxeqoosxee tokko torban tokkoof kadhannaa yeroo dheeraa fi soomaan kadhannaa waggaa al lama baatii Guraandhalaa fi Hagayya keessa beellama qabateera. Sagantaa kanaaf qophaa'uudhaan miseensota isaa, maatii isaa, hiriyoota isaa, ollaa isaa fi namoota wajjin hojjetan irraa mataduree kadhannaa akka walitti qaban jajjabeesse. Sana booda mataduree kadhannaa kana unka addatti qophaa'an irratti barreessanii miseensotaaf raabsudhaan yeroo walga'ii kadhannaa ganamaa fi galgalaa irratti kadhatamu turan. Shaakala kanaan eebbi guddaan waldaa fi hawaasaaf dhufe.

Waldoonni Pheenxeqoosxee hedduun waggaa waggaa walga'ii kadhannaa walitti aansuun hanga Wiixata Pheenxeqoosteetti geessu beellama. (Dilbatni Pheenxeqoosxee yeroo hundumaa dilbata Faasikaa booda torban torba booda dhufa.) Walgahii addaa kana keessatti miseensoni Waaqayyo hafuura isaa waldaa irratti akka dhangalaasu waamu. Akkasumas yeroo ayyaana Pheenxeqoosxeetti kiristaanonni hedduun hafuura qulqulluudhaan humna akka argatan kadhatu (HoE 1:8; 2:4). Akkasumas akkuma Guyyaa Pheenxeqoosxee jalqabaatti ta'e baay'een gara Gooftaa akka dhufan kadhatu (2:41).

Akkasumas hojjetoota waldaa fi geggeessitoota waliin waggaa waggaa kadhannaa boqonnaa saganteessuu kan barbaaddan ta'a. Waldaadhaaf cimsa kadhannaa kam saganteessuu akka qabdu qajeelfama Gooftaa cimsitee barbaaduu qabda.

Ergama Waaqayyoof kadhachuu

Xiyyeeffannaan kadhannaa tokko waldaa Pheenxeqoosxee Afrikaa hunda keessatti argamu qaba. Soortuun Pheenxeqoosxee waldaan isaa ergamni Waaqayyoo biyya lafa irratti akka galma'an geesuuf yeroo hunda akka kadhattu mirkaneessuu qaba. Kun gaaffii kadhannaa Yesuus ture, tuffatamuu hin qabu (Mat. 9:37-38). Kanaaf waldaa kee hawaasa kee, saba kee, ardii kee, fi addunyaa kee keessatti guddina mootummaa Waaqayyoof kadhannaan of kennuudhaan geggeessuu qabda. Ergamtoota waldaa biyya keessaniin ergamaniif, akkasumas warra yaa'ii naannoo keessaniitiin deeggaramaniif kadhannaadhaan isaan geggeessuu qabdu. Akkasumas gareewwan namootaa wangeelli hin qaabne

kumaatamaan lakkaa'aman addunyaa kanarra jiraniif yeroo baay'ee kadhachuu qabda.⁴

WAL-GA'II KADHANNAA GEGGEESSUU

Soortuun Pheenxeqoosxee akkaataa walga'ii kadhannaa sirnaan gaggeessuu beekuun barbaachisaadha. Walga'ii kadhannaa bu'a -qabeessa ta'e geggeessuuf qajeelfamoota qabatamaa ta'an tokko tokko kunooti.

Dursanii Karoorsuu

Akkuma sagantaan barbaachisaa waldaa keessatti raawwatamu kamiyyuu, walga'iin kadhannaa bu'a qabeessa akka ta'uuf dursitee karoorfachuun si barbaachisa. Yeroo fi bakka walga'iin kadhannaa itti gaggeeffamu filachuun murteessaadha. Dabalataanis kaayyoo walga'ii kadhannaa fi xiyyeeffannaan isaa maal akka ta'u murteessuun si barbaachisa. Akkasumas, qabxiiwwan kadhannaa walga'icha irratti ibsamuu qaban tarreessuun si barbaachisa. Akkasumas waa'ee meeshaalee kadhannaa sanaa odeeffannoo barbaachisaa ta'e walitti qabuun si barbaachisuu danda'a. Sana booda odeeffannoo kana walga'ii kadhannaa keessatti yeroo barbaachisaa ta'etti hirmaattotaaf ni qoodda.

Yeroo Eegi—Xiyyeeffannoon Turi

Walga'ii kadhannaa yommuu geggeessitu, yeroo qabatee kaayyoo kee irratti xiyyeeffachuu si barbaachisa. Kana jechuun walga'ii kadhannaa yeroo murtaa'etti jalqabuu fi xumuruu qabda. Namoonni tokko tokko hojiin kan itti baay'atu si'a ta'an, yeroo isaanii yommuu ati kabajuuf si jajjachuun isaanii hin oolu. Kana irraa kan ka'e, walga'iiwwan kadhannaarratti argamuuf carraan isaanii guddaa ta'a.

Kana malees, walga'ii kadhannaa yommuu geggeessitu kaayyoo kee irratti xiyyeeffachuu qabda. Kana jechuun walga'iin kadhannaa asii fi achi akka naanna'u hin eeyyamtu, garuu galma kee irratti ni xiyyeeffatta jechuudha. Jalqaba walga'ii kadhannaa irratti yeroo gabaabaaf of kennuu fi yeroo gabaabaaf faarfachuun sirrii dha. Haa ta'u malee, harki guddaan walga'ii kadhannaa irratti xiyyeeffatee turuu qaba.

⁴ Odeeffannoo waa'ee gareewwan namootaa wangeelli isaan hin dhaqqabne (UPGs) interneeitii irraa www.JoshuaProject.net irraa argachuu dandeessu.

Hafuuraaf Banaa Ta'i

Walga'iin kadhannaa haala gaariin kan qindaa'ee fi xiyyeeffannoo kan qabu yoo ta'u, geggeessaan walga'ii yeroo hundumaa sochii hafuura qulqulluuf banaa ta'ee turuu qaba. Inni ykn isheen namootni hafuuraan akka kadhatan jajjabeessuu qabu (Rom. 8:26-27; 1Qor. 14:15: Efe. 6:18) akkasumas qajeelfama hafuura fi mul'achuu kennaa hafuuraatiif banaa ta'ee jiraachuu qaba (1Qor. 14:26).

WALGA'II KADHANNAA FAKKEENYA TA'E

Namni tokko, “Walga'iin kadhannaa Pheenxeqoosxee maal fakkaachuu qaba?” Gaaffii kanaaf deebiin isaa Macaafa Qulqulluu keessatti argama. Macaafni Hojii Ergamootaa fakkeenya walga'ii kadhannaa fakkeenya waldaa jalqabaa keessatti nuuf kenna. Walga'iin kadhannaa kun kan raawwatame Guyyaa Pheenxeqoosxee erga raawwate yeroo muraasa booda.

Waldaan kun ari'atama guddaa keessa ture. Hoggantoonni Yihudootaa Pheexiroosii fi Yohaannis qabani. Sana booda isaan doorsisuun maqaa Yesusiin lallabuu akka dhiisan ajajan. Ergamoota lamaan yeroo gadhiisan gara waldaa deebi'anii waan isaan mudate gabaasan. Kiristaanonni kadhachuu jalqaban. Kadhannaan isaanii fi bu'aan kadhannaa isaanii Hojii Ergamootaa 4:23-31 irratti galmaa'ee jira. Walga'ii kadhannaa kanarraa, har'a walga'ii kadhannaa keenya akkamitti geggeessuu akka qabnu ilaalchisee barumsawwan barbaachisoo sadii baranna:

Maalummaa Kadhannaa Keenyaa

Tokkoffaa, waa'ee maalummaa kadhannaa keenyaa, ykn akkamitti kadhachuu akka qabnu ni baranna. Macaafni Qulqulluun waa'ee kiristaanota jalqabaa sana “waaqayyoon yommuu kadhatan sagalee isaanii ol kaasaniiru” jedha (HoE 4:24). Akkasitti, kadhannaan isaanii ciminaan kan guutame (“sagalee isaanii ol kaasan”) akkasumas tokkummaa kan qabu (“sagalee isaanii waliin ol kaasan”). Nutis yommuu walitti dhufnee kadhannu, Waaqayyoon cimsinee barbaaduu qabna, akkasumas tokkummaan kadhachuu qabna. Kana malees kadhannaan keenya amantiidhaan dhihaachuu qaba (Mar. 11:24). Warri guyyaa sana Yersaaleemitti kadhatan Waaqayyo kadhannaa isaanii dhaga'ee akka deebisu guutummaatti eegaa turan. Har'as nuti akkasuma akkasuma gochuu qabna.

Qabiyyee Kadhannaa Keenyaa

Itti aansuudhaan waa'ee qabiyyee kadhannaa keenyaa, ykn maal kadhachuu akka qabnu ni baranna. Amantootni jalqabaa sun rakkina hedduu kan qaban ta'us, kadhannaan isaanii rakkinasaaniirratti hin xiyyeeffanne. Isaan kana caalaa xiyyeeffannaa isaanii humnaa fi guddummaa Waaqayyoo irratti xiyyeeffatan (HoE 4:24-25). Akkasumas fedhi Waaqayyoo akka raawwatamuuf kadhatan (lak 26-28). Dabalataanis wangeela labsuuf Waaqayyoo humnaa fi ija jabina akka isaaniif kennu, ari'atamaa gidduu ta'anii kadhatan (lakk. 29-30). Waaqayyoo "harka isaa akka diriirsu" gaafachuudhaan, hafuura isaatiin humnaan akka socho'u isa gaafachaa turan (cf. Hiz. 37:1; Luq. 11:20 Mat. 12:28; HoE 11:21).

Bu'aa Kadhannaa Keenyaa

Dhumarratti yommuu kadhannu maaltu ta'a jennee eeguu akka dandeenyu baranna. Akka amantoota jalqabaa sanaa yommuu kadhannu, nutis Waaqayyoo walga'ii kadhannaa keenya irratti argamuun isaa akka beeksisu eeguu dandeenya. Macaafni Qulqulluun, "Erga kadhatanii booda bakki isaan itti wal argan ni raafame. Hundi isaaniis hafuura qulqulluudhaan guutamarii ija jabinaan dubbii Waaqayyoo dubbatan" (HoE 4:31). Akkuma isaan kadhatan yeroo kadhannu, Waaqayyoo akkuma kadhannaa isaaniif deebii kenne kadhannaa keenyaaf deebii akka kennu eeguun barbaachisaadha. Hafuura Qulqulluun guutamnee warra badaniif babaaduu akka dandeenyuuf isa eeggachuu ni dandeenya.

~ KUTAA 3FFAA ~

AMANTAA SOORTUU
PHEENXEQOOSXEE

~ Boqonnaa 9 ~

Macaafa Qulqulluu Amanuu

Kaartaan guddaan Afrikaa dallaa fuulduraa gamoo waajjira muummee Afrikaas Hopi jedhamu kan Springfiild, Missuurii, USA keessatti argamu irratti fe’amee jira. Kaartaa kana irratti fakkii nama Afrikaa harka isaa fuuldura isaatti diriirsetu ka’amee jira. Harka namichaa keessa Macaafa Qulqulluu jira. Wangeela lallabaa jira. Fakkiin kun lallabdoota Pheenxeqoosxee kumaatamaan lakkaa’aman guutuu Afrikaa keessatti amanamummaadhaan warra dhaga’an hundaaf sagalee Waaqayyoo labsan bakka bu’a. Dabalataanis hariiroo addaa soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu isaa wajjin qabu bakka bu’a.

Kitaabni akka Macaafa Qulqulluu addunyaa kanarra hin jiru. Seenaa sirritti kan walqabsiisu ta’us, kitaaba seenaa caalaa waan ta’eef. Amala sirrii yoo barsiisu kitaaba naamusaa barsiisu kam iyyuu ni caalaa. Falaasoonni gad fageenya yaad-rimee isaa ni dinqisiifatu, ta’us Macaafni Qulqulluun kitaaba falaasama caalaa waan ta’eef. Macaafni Qulqulluun “dubbii Waaqayyoo” (Rom. 3:2) of keessaa qaba. Haala cubbuu dhala namaa kan mul’isu yoo ta’u, karaa Kiristoos gara fayyinaatti geessu agarsiisa. Boqonnaan kun walitti dhufeenya addaa soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu akka sagalee Waaqayyootti qabu ni qorata.

AKKAMITTI SOORTUUN PHEENXEQOOSXEE MACAAFA QULQULLUU ILAALAN

Soortuuwan Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluuf kabaja guddaa qabu. Isaan ergaa Waaqayyoo dhala namaaf kenne —dubbii Waaqayyoo kan bara baraa – ta’uu isaa ni amanu. Soortuuwan Pheenxeqoosxeetiif Macaafni Qulqulluun tajaajilaa fi shaakala hundaaf akka bu’uuraatti tajaajila. Keewwatni Iffaan “Ibsa Amantii Waldaa Yaa’ii Waaqayyoo Addunyaa” mata duree “Kaka’umsa Caaffata Qulqullaa’oo” jedhuun ilaalcha soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu ilaalchisee qabu gabaabsee ibsa: “Caaffanni Qulqullaa’oon, Kakuu Moofaas ta’e Kakuu Haaraa, geggeeffama hafuura Waaqayyoon kan barreeffame yoo ta’u, namaaf mul’ata Waaqayyoo dha, seera amantii fi amala dogoggora hin qabne fi aangoo kan qabudha (2Xim. 3:15-17; 1Tas. 2:13; 2Phe. 1:21).”¹ Ibsi kun maal jechuu akka ta’e yaada fooyya’aa argachuuf, bakka afuritti qoodnee haa ilaallu:

Jechootni Kan Hafuurfamanidha

Tokkoffaa, soortuun Pheenxeqoosxee “Caaffanni Qulqullaa’oon, Kakuu Moofaas ta’e Kakuu Haaraa, hafuura Waaqayyootiin kan barreeffamedha” jedhee amana. Caaffanni qulqullaa’oon *hafuura Waaqayyootiin kan barreeffame yoo jennu*, Waaqayyoo olaantummaadhaan raajotaa fi ergamoota durii irratti socho’ee, yaada inni filate akka barreessan karaa ol’aanaa ta’een qajeelche jechuu keenya. Phaawuloos dhugaa kana mirkaneessee, “Caaffanni qulqullaa’oon hundinuu Waaqayyoon kan hafuura baafatudha” (2Xim. 3:16). Phexros adeemsa uumamaa ol ta’e kana bal’inaan akkas jechuudhaan ibseera: “Hunda caalaa raajiin Caaffata Qulqullaa’oo keessatti dubbatame tokko illee hiikkaa raajii sanaan akka hin uumamne hubadhaa. Raajiin fedha namaa irraa ka’ee hin beeku, garuu raajonni nama ta’anillee, hafuura qulqulluudhaan akkuma fe’amaniitti Waaqayyoo biraa dubbataniiru” (2Phe. 1:20-21).

Macaafni Qulqulluun *hafuura Waaqayyootiin kan barreeffame yommuu jennu*, kaka’umsi Waaqayyoo jechoota barreeffamicha keessatti argaman filachuu isaalee dabalata jechuu keenya. Waaqayyoo yaada Caaffata Qulqullaa’oo kan madisiise qofa osoo hin taane, adeemsa barreessuu sana to’ateera, jechoota yaadonni kun itti ibsaman filateera. Yesuus dhugaa kana yeroo mirkaneesse, “Qalma xiqqoollee seericha keessaa ba’uu irra samiifi lafti baduun salphaadha”

¹ Ibsa Dabalataa 1: “Ibsa Amantii Waldaa Walta’iinsa Waaqayyoo Addunyaa” ilaali.

(Luq 16:17) jedheera. Kanaafuu jechoonni Caaffata Qulqullaa'oo keessatti argaman hundi kan hafuura qulqulluudha jechuudha. Jechoonni sun achi jirachuun isaanii waan Waaqayyo achitti akka argaman barbaadef dha.

Macaafni Qulqulluun hafuuraan kan barreeffame waan ta'eef, sagalee Waaqayyoo jedhamee waamamuu isaa sirrii dha. Dhugaa dubbachuuf, Macaafni Qulqulluun yeroo afurtamaa ol “dubbii Waaqayyoo” ykn “dubbii Gooftaa” jedhee of waama.

Mul'ata Waaqayyoo

Soortuun Pheenxeqoosxee dabalataan Macaafni Qulqulluun “mul'ata Waaqayyoo biraa namaaf kenname” ta'uu isaa ni amana. Kana jechuun Waaqayyoo dhala namaatiif fedha isaa karaa jechoota Caaffata Qulqullaa'ootiin mul'isee jira jechuudha. Macaafni Qulqulluun akka namoonni Isa, hojii isaa, fi karaa isaa beekaniif barreeffame. Waaqayyoo Macaafa Qulqulluu nuuf kennuudhaan Waaqa of mul'isu ta'uu isaa of argisiiseera. Waaqayyoo dhiironni fi dubartoonni hundi bakka hundumaatti akka isa fi karoora fayyinaa isaa akka beekan barbaadu Macaafni Qulqulluun ragaadha.

Dogoggora Kan Hin Qabne

Dabalataanis, soortuun Pheenxeqoosxee Macaafni Qulqulluun dogoggora kan hin qabne ta'uu isaa ni amana. Macaafni Qulqulluun dogoggora hin qabu jechuun yaada dogoggora of keessaa hin qabu jechuu dha. Jechoonni Caaffata Qulqullaa'oo hafuura Waaqayyootiin kan barreeffaman waan ta'aniif, yaad-rimeen isaa dhugaa fi ibsi isaa sirrii dha. Faarfatichi, “Dubbiin gooftaa mudaa hin qabu” (Faar. 18:30) jedhee labseera. Yesuus dhugaa kana mirkaneessee, “Samii fi lafti ni darba, dubbiin koo garuu yoomiyyuu hin darbu” (Mat. 24:35).

Macaafni Qulqulluun dogoggora akka hin qabne yeroo dubbannu hiika addaa Macaafa Qulqulluu kamiyyuu akka hin eerre soortuun Pheenxeqoosxee hubachuun barbaachisaa dha. Caaffatni Qulqullaa'oon barreeffama harkaa jalqabaa irraa kaasee akka dogoggora hin qabnetti ilaalla. Haata'umalee, namoonni Macaafa Qulqulluu afaan addaa addaatti hiikan, barreeffamicha sirriitti hiikuuf cimani hojjetu. Kanas ta'e sana, nama waan ta'aniif dogoggorri uumamuun waan hin oolledha. Dogoggorri kun garuu xixiqqoodha. Yeroo har'aatti, Macaafni Qulqulluun keenya jechoota Waaqayyoo barreessitoota jalqabaatiif akkuma mul'atanitti sirriitti akka calaqqisiisan ofitti amanamummaa qabaachuu dandeenya.

Amantii fi Amala Irratti Aangoo qaba

Dhumarratti, soortuun Pheenxeqoosxee Macaafni Qulqulluun “seera amantii fi amala irratti aangoo qaba” akka ta’e amana. Macaafni Qulqulluun dhiirri ykn dubartiin maal amanuu akka qabaniif fi akkamitti jiraachuu akka qaban itti hima. Macaafni Qulqulluun sagalee Waaqayyoo waan ta’eef, aangoo-qabeessa. Kana jechuun barumsi isaa amanamuu qaba, ajajni isaaf bitamuu barbaachisaadha. Daawit Mootichi dhugaa kana hubateera. Sagalee Waaqayyoo “miila kootiif ibsaa, karaa koo irratti ifa” jedhee waame (Faar. 119:105).

SOORTUUN PHEENXEQOOSXEE MACAafa QULQULLUU AKKAMITTI HUBATU

Egaa soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu akkamitti ilaaluu qaba? Caaffata Qulqullaa’oo ilaalchisee ilaalchaa fi yaada akkamii qabaachuu qaba? Macaafni Qulqulluun dhuguma sagalee Waaqayyoo ta’uu isaa amanuudhaan, soortuun Pheenxeqoosxee ilaalcha sadiitiin Macaafa Qulqulluutti dhiyaachuu qaba:

Kabaja Qulqulluu

Jechoonni Caaffata Qulqullaa’oo garaa Waaqaa isa qulqulluu keessaa waan ba’aniif, Macaafni Qulqulluun mataan isaa qulqulluudha. Akkasumas Macaafni Qulqulluun qulqulluu waan ta’eef, soortuun Pheenxeqoosxee kabaja olaanaa qabachuu qaba. Sagalee Waaqayyoo kabajuu fi kabaja qulqulluudhaan ilaaluu qaba. Phaawulos Kiristiyaanota Tasaloonqee keessa jiran ilaalcha akkasii qabaachuu isaaniitiin akkas jechuudhaan galateeffateera: “Isin dubbii Waaqayyoo yommuu fudhattan,...akka dubbii namaatti utuu hin ta’in, akkuma jirutti, dubbii Waaqayyoo isa isin warra amantan keessatti hojjetutti fudhattan ” (1Tas. 2:13). Soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu akka jecha Waaqayyootti waan kabajuuf, waan inni barbaade akka dubbatu gochuuf yaaluuf barsiisa isaa jallisuu irraa of qusata. Pheexiroos warri kana godhan “badiisa ofii isaaniitiif” akka raawwatan akeekkachiisa (2Phe. 3:16).

Jaalala Gadi Fagoo

Soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu kabajuu qofa osoo hin taane, barsiisa isaatiif jaalala garaadhaa qabaachuu qaba. Barreessaan Faarfannaa 119ffaa, jaalala akkasii Dubbii Waaqayyoof qabu argisiisa. Faarfannaan kun

caqasoota 176 kan qabu yoo ta’u, Macaafa Qulqulluu keessatti boqonnaa dheeraa ta’uuf ulaagaa guuta. Innis kadhannaa waaqayyooti dhihaatedha.

Kadhannaa dinqisiisaa kana keessatti, barreessaan kun jaalala Dubbii Waaqayyoo qabu irra deddeebi’ee ibsa. Fakkeenyaaf, Waaqayyoon, “Abboomii kee waanan jaalladhuuf nan gammada” (lakk. 47) jedha. Akkasumas, dubbii isaa jireenya isaa irratti dhiibbaa akkamii akka geessise Waaqayyoon yaadachiisa: “Lubbuun koo yeroo hundumaa seera kee hawwuudhaan ni dhumatti....Seerri kee natti tola; isaan gorsitoota kooti” (lakk. 20, 24). Akkuma Faarfataa, soortuun Pheenxeqoosxee jaalala garaadhaa Dubbii Waaqayyoo qabu horachuu qaba.

Ofitti amanamummaa Cima

Dabalataanis, soortuun Pheenxeqoosxee Macaafni Qulqulluun Waaqayyoon kan hafuura baafatame ta’uu isaa dhuguma waan amanuuf, ofitti amanamummaa cimaadhaan itti dhiyaata. Labsii inni labsu amanuu akka danda’u, akkasumas waadaa inni kennu amanuu akka danda’u ni beeku. Soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu guutummaatti waan amanatuuf, akkuma Abrahaam, wanta Waaqayyoo abdachiise akka raawwatu guutummaatti ni amana (Rom. 4:21).

Soortuun Pheenxeqoosxee Macaafni Qulqulluun dhugaa ta’uu isaa amanuu qofa osoo hin taane, humna akka qabu ni hubata. Uumamni uumame karaa sagalee Waaqayyooti (Yoh 1:1-3). Macaafni Qulqulluun waa’ee ofii isaatii, “Dubbiin Waaqayyoo jiraataadha, ni hojjataas dha. [Inni] billaa qara lama qabu kamiyyuu caalaa qaradha” (Ibr. 4:12). Phaawuloos wangeela “humna Waaqayyoo isa fayyina argamsiisu” jedhee ibseera (Rom. 1:16). Kutaaleen kunneenii fi kan biroo hedduun waa’ee humna sagalee Waaqayyoo ni dubbatu. Fakkeenyaaf karaa raajii Isaayaas yeroo dubbatu Waaqayyoo waa’ee sagalee isaa akkas jedheera, “Akkuma roobni fi qorri samii irraa bu’u, lafa bishaan obaasan, biqiluu fi dagaagu osoo hin godhin gara isaatti hin deebi’in,...dubbiin koos akkasuma afaan koo keessaa in ba’a: Inni duwwaa gara kooti hin deebi’u, waanan fedhes ni raawwata, kaayyoo ani isa erges ni galmaan ga’a” (Isa. 55:10-11).

Kana malees, Macaafni Qulqulluun Sagaleen Waaqayyoo karaa akka agarsiisu (Faar. 119:105), lubbuu akka fayyisu (Yaaqoob 1:21), amantii akka uumu (Rom. 10:17), jireenya haaraa nama keessatti uuma (1Phex. 1:23), nama qulqulleessa (Yoh. 17:17), nama ijaara (Hojii Ergamootaa 20:32), nama fayyisuu fi olchuu (fuula 107:20), nama qulqulleessa (Yoh. 15:3), nama eebbisa (Iyyos. 1:8), gammachuu uumuu (Jer 15:16), fi kanneen biroo baay’ee namaa kenna.

Sababiin isaa dhugaawwan kanaan, soortuun Pheenxeqoosxee Dubbii Waaqayyoo irratti amantii cimaa qabaata.

MACAafa QULQULLUU ILAALCHISEE ITTI GAAFATAMUMMAA SOORTUU PHEENXEQOOSTXEE

Akka Soortuu Pheenxeqoosxeetti macaafa qulqulluu ilaalchisee itti gaafatamummaa murtaa'ee qabda. Itti gaafatamummaa sana keessaa ja'aan kunooti:

Macaafa Qulqulluu Beekuu

Tokkoffaa, beekumsa bal'aa waa'ee Caaffata Qulqullaa'oo qabaachuu qabda. Soortuun Pheenxeqoosxee tajaajilaaf gahumsa kan kennu Macaafa Qulqulluu gadi fageenyaan beekuu caalaa gahumsa kan isaa kennu hin jiru. Beekumsa Caaffata Qulqullaa'oo gadi fagoo bekuu dadhabuu caalaa waanti isa ykn ishee ulaagaa akka hin guunne godhu hinjiru. Kanaaf, Caaffata Qulqullaa'oo hubachuu barbaacha umurii guutuu of kennuu qabda. Kana karaa sadii gochuu dandeessa:

1. *Dubbisa guyyaa guyyaa.* Kitaaba Qulqulluu guyyaa guyyaadhaan dubbisuudhaan beekumsa Dubbii Waaqayyoo argachuu dandeessa. Kanaaf amala dubbisuu Caaffata Qulqullaa'oo guddifachuu qabda.² Guyyaatti giddu galeessaan daqiiqaa kudha shan qofa dubbisuudhaan waggaa tokko keessatti Macaafa Qulqulluu xumuruu dandeessa. Yoo gocha kana fudhatte, guyyaa guyyaan beekumsi Macaafa Qulqulluu irratti qabdu ni dabala.

2. *Qo'annoo sirnaa.* Beekumsa Caaffata Qulqullaa'oo sirnaan qo'achuun beekumsa Macaafa Qulqulluutiin gudachuu ni dandeessa. Macaafni Qulqulluun gochi kun amantoota Yihudoota Beeriyaa bira akka ture ni dubbata. Innis, “Ergaa [wangeela] hawwii guddaadhaan deebi'anii fudhatanii, wanti Phaawuloos dubbate dhugaa ta'uu isaa ilaaluuf guyyaa guyyaan Caaffata Qulqullaa'oo qorachaa turan” jedha (HoE 17:11). Shaakala namoonni Beeriyaa Sagalee Waaqayyoo sirriitti qorachuu isaanii hordofuun ogummaa nuuf ta'a.

Akkasumas, qayyabannaa Caaffata Qulqullaa'oo irratti si gargaaru mana kitaabaa dhaqxee dubisuu sibaarbaachisa. Manni kitaabaa kun kitaabota Macaafa Qulqulluu wabii kanneen akka *konkoordansii*, *komentariwwan* adda addaa fi

² Mata duree kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 15: “Amala Waaqeffannaa Cimaa” ilaali.

qayyabannaa Macaafa Qulqulluu kan biroo of keessatti qabachuu nimala. Dabalataanis Macaafa Qulqulluu qayyabannaa gaarii qabu of keessatti qabachuu qaba. Macaafni Qulqulluun qo’annoo Pheenxeqoosxee baay’ee gaarii ta’e Macaafa Qulqulluu Qo’annoo Jireenya Guutuu kan jedhamudha, kan maxxanfame Life Publishers Springfield, Missouri, USAtti dha.³

Yoo danda’ame, mana barumsaa Macaafa Qulqulluu Pheenxeqoosxee keessatti barumsa Macaafa Qulqulluu barachuun si barbaachisa ta’a. Kunis beekumsa Caaffata Qulqullaa’oo fi dandeettii tajaajilaa irratti qabdu baay’ee ni dabala. Yaa’iin Waaqayyoo Afrikaa dhaabbilee leenjii tajaajiltootaaf kennu guutuu ardii Afirikaa kessa qabu. Dhaabbileen mannen barnootaa kun bay’ee isaanii mana jireenyaa of keessatti kan qaban yoota’u kanneen birroon immoor mana jireenya of keessaa hin qaban. Biyyoota Afrikaa Sahaaraa gadii fi Bishaan Galaana Hindii keessa jiran tokko tokkoon isaanii manni barumsaa macaafa qulqulluu kan Yaa’ii Waaqayyoo yoo xiqqaate tokko of keessaa qabu. Manneen barnootaa kun tajaajiltoota Waldaa Yaa’ii Waaqayyoo fi kan hin taaneef leenjii ni kennu.⁴

3. *Yaadachuu.* Akkasumas Caaffata Qulqullaa’oo sirnaan sammuutti qabachuu qabda. Karoorri kee yoo xiqqaate torbanitti caqasa haaraa ykn kutaa macaafa qulqulluu tokko sammuutti qabachuu dha. Kana malees, barreeffama ykn kutaa Caaffata Qulqullaa’oo barsiisuu ykn irraa lallabuuf barbaaddu kamiyyuu sammuutti qabachuun shaakala gaarii dha. Gochi kun lallaba kee irratti bilisummaa dabalataa akka argattu si dandeessisa. Akkasumas, dhiyeessii caqasoota sammuutti qabattan baay’ee ni dabala.

Jireenya Isa Madaalu Jiraachuu

Lammaffaa, akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, ulaagaa Macaafa Qulqulluutiin jiraachuu qabda. Macaafni Qulqulluun maal akka barsiisu beekuun gahaa miti, barumsi isaa jireenya fi tajaajila kee akka bocu eeyyamuu qabda. Macaafni Qulqulluun, “Dubbicha qofa hin dhaggeeffatinaa; Waan inni jedhu

³ Macaafni Qulqulluun kun maqaa, Jireenya Hafuura Keessatti Macaafa Qulqulluu Qo’annoo jedhuunis ni deema. “Macaafa Qulqulluu Ibbida” jedhamuun kan beekamu yoo ta’u, addunyaa maratti afaanota jaatamaa ol ta’aniin maxxanfameera. Odeeffannoo dabalataaf <https://www.firebible.org/> ilaali.

⁴ Tarree manneen barnootaa Macaafa Qulqulluu Assemblies of God Afrikaa keessatti argaman marsariitii Tajaajila Leenjii Ti’ooloojii Afrikaa (ATTS) irraa argachuu dandeessu: <https://africaatts.org/>.

raawwadhaa” (Yaaqoob 1:22; cf. Rom. 2:13). Faarfaticha wajjin akka amanamummaadhaan akka kanatti fufee jirutti kadhachuu qabda, “Ani karaa amanamummaa filadheera; Garaa koo seera kee irra kaa'eera. Yaa gooftaa, seera kee nan qabadha” (Faar. 119:30-31).

Dubbii Dhugaa Qixa Sirritti Qabachuu

Sadaffaa, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, “dubbii dhugaa” qixa sirritti qabachuuf of kennuu qabda (2Xim. 2:15). Macaafni Qulqulluun Dubbii Waaqayyoo isa bara baraa namaaf laatame ta'uu isaa waan amantuuf, yaada mataa keetii wajjin akka walsimuuf fedhiidhaan Caaffata Qulqullaa'oo miccirruu irra of qusachuu qabda. Akeekkachiisa Pheexiroos “namoota wallaalotaa fi tasgabbaa'oo hin taane” warra Caaffata Qulqullaa'oo gara badiisa ofii isaaniitti fi badiisa warra kaaniitti jallisaniif kenne hubachuu qabda (2Phex. 3:16). Akkasumas ajaja Caaffata Qulqullaa'oo “waan barumsa sirrii ta'e barsiisuu” (Tito 2:1) jedhuuf of eeggannoodhaan ajajamuu qabda.

Ergama Isaa Amanamummaadhaan Tarkaanfachiisuuf

Afraffaa, ergama Waaqayyoo akka Caaffata Qulqullaa'oo keessatti mul'ate ifatti hubachuu fi hinaaffaadhaan tarkaanfachiisuuf of kennuu qabda. Macaafni Qulqulluun Waaqayyoo Waaqa ergamaa ta'uu isaa fi ergama isaa lafa irratti raawwachuuf hojjechaa akka jiru ni mul'isa. Ergamni kun yeroo tokko tokko *missio Dei* jedhamee waamama. Waaqayyoo gosa, afaanii fi saba lafa irra jiran hundumaa furuuf ergama waamuu irra jira (Mul. 5:9).⁵

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxee dhugaatti waldaan kee ergama kana keessatti sochii hojii Waaqayyootti akka hirmaattu geggeessuu qabda (Mat. 24:14). Kana gochuuf, Macaafni Qulqulluun waa'ee ergama Waaqayyoo maal akka barsiisu ifatti hubachuu qabda. Akkasumas waldaan kee ergama sana raawwachuu keessatti gahee ishee akka baatu geggeessuuf of kennuu qabda.

Dubbicha Lallabuu fi Barsiisuuf

Shanaffaa, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti amanamummaadhaan Sagalee Waaqayyoo saba keetti lallabuu fi barsiisuu qabda. Kana gochuudhaan, “ayyaanaa fi beekumsa [Gooftaa] keessatti akka guddatan” ni gargaarta (2 Phex. 3:18).

⁵ Waa'ee ergama Waaqayyoo caalaatti baruuf, kitaaba barataa Africa's Hope Discovery Series, A Biblical Theology of Missions, kan Pool Yoorki barreesse ilaali.

Akkasumas sabni Waaqayyoo “hojii gaarii hundumaaf guutummaatti akka qophaa’an” ni mirkaneessita (2Xim. 3:17). Phaawulos ilma isaa isa amantii Ximotewos, “Dubbicha lallabi; yeroo fi yeroon ala qophaa’aa; sirreessaa, ceepha’aa, jajjabeessaas—obsaa guddaa fi qajeelfama of eeggannoodhaan” (2Xim. 4:2).

Soortuun Pheenxeqoosxee amanamummaadhaan sagalee Waaqayyoo barsiisu ni badhaafama (Mat. 24:45-47). Namni dirqama kana dadhabee kufe ciminaan ni adabama (Yaaqoob 3:1).

Dhugaa Inni Mul’isu Jabaatee Ittisuuf

Dhumarratti, akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaatti, dhugaa Caaffata Qulqullaa’oo keessatti mul’ateef falmuuf qophaa’uu qabda. Akkuma Phaawuloos, “wangeela ittisuuf” qophaa’uu qabda (Filp. 1:16). Jechoota ergamootaa keessatti, “barsiisa sirrii ta’een warra kaan jajjabeessuu fi warra isa morman mormuu akka dandeessanitti, ergaa amanamaa sana akkuma barsiifame jabeessitee qabachuu qabda” (Tito 1:9).

Kana yaada keessa galchuun, qulqulloota waaqayyoo barsiisota sobaa irraa cimsitee eeguu qabda (HoE 20:28-31). Kana gochuu kan dandeessu amanamummaadhaan barumsa macaafa qulqulluu waldaa barsiisuudhaani. Akkasumas, dhugaa Dubbii Waaqayyoo irraa kan maqe kamiyyuu saaxiluu fi mormuudhaan tuuta hoolotaa Waaqayyoo eeguu dandeessa.⁶

Soortuun Pheenxeqoosxee dhiirri ykn dubartiin nama Kitaabichaa jedhamuun beekamuu qaba ykn qabdi. Macaafni Qulqulluun hafuura Waaqayyootiin kan barreeffame ta’uu isaa amansiisuu qabu. Sababa kanaan Macaafa Qulqulluuf iddoo guddaa kennuun qabu. Sagalee Waaqayyoo beekanii ciminaan seera isaa saba Waaqayyoo barsiisuu fi lallabuu qabu.

⁶ Waa’ee tuuta hoolotaa eeguu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 27: “Hoolota Eeguu” jedhu ilaali.

Kutaa 3ffaa: Amantaa Soortuu Pheenxeqoosxee

~ Boqonnaa 10 ~

Dhugaa Pheenxeqoosxee Deeggaruu

Tokko tokkoon soortuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti argaman hundi waldaa soortuu ta'an keessatti dhugaa Pheenxeqoosxee amanamummaadhaan deeggaruu qabu. Kana gochuuf dhugaawwan macaafa qulqulluu kan Pheenxeqoosxee irratti xiyyeefatan ifatti hubachuu qabu. Dhugaawwan kanaafis falmuu danda'uu qabu.

Dhimmichi falmii qor-Waaqummaadhaan mo'achuu danda'uu qofa osoo hin taane waan baay'ee of keessaa qaba. Ergama Guddaa milkaa'inaan raawwachuu kan of keessatti hammatedha. Namni tokko hojii hafuura qulqulluu jireenya amantootaa keessatti akkamitti akka ilaalu akkaataa inni ykn isheen ajaja Kiristoos saba hundumaa duuka buutota gochuuf kenne raawwachuu barbaadu irratti dhiibbaa guddaa qabaata (Mat. 28:18-20). Hojii humna kennuu Hafuura Qulqulluu irratti hubannoo ifa ta'e osoo hin qabaatin, raawwiin Ergama Guddaa hin danda'amu.

Mee meeshaa maqasii tokko kan walakkaa isaa tokko dhabame yaadi. Walakkaa biraa isaa hammam qara qabaatus ofuma isaatiin faayidaa hin qabu. Haa ta'u malee, haaduun lamaan yommuu tokko ta'an, maqasiin meeshaa gatii guddaa qabu ta'a. Hojii Hafuura Qulqulluu ilaalchisee barumsa macaafa qulqulluu wajjinis akkasuma. Namni tokko hojii haaromsaa hafuura qulqulluu qofa yoo cimse (akkuma ergaawwan Phaawuloos keessatti argamu), hojii humna kennuu isaa osoo hin dabalatin (akkuma Hojii Ergamootaa keessatti argamu), sochiin

hafuuraa jireenya amantootaa keessatti ni hir'ata, akkasumas hojiin mootummaa Waaqayyoo hanqina qabaata. Haa ta'u malee, yaad-rimeen lamaan yeroo walitti fidaman, hubannoon hojii hafuuraa caalaatti guutuu ta'e ni mul'ata. Kanarraa kan ka'e sabni Waaqayyoo Hafuura Waaqayyoo akkuma inni yaadeetti ni argatu. Akkasumas mootummaa Waaqayyoo lafarratti argamu caalaatti bu'a qabeessa ta'een akka tarkaanfachiisan dandeessisaniiru.

Boqonnaan kun waa'ee itti gaafatamummaa Paastariin Pheenxee dhugaa Pheenxee waldaa keessatti kabachiisuu isaati. Dhugaa Pheenxee jechuun barumsa fi gochaalee macaafa qulqulluu hayyoonni Pheenxee addatti cimsan sana jechuu keenya. Dhugaawwan kun nama fi hojii hafuuraa jireenya amantootaa keessatti ilaallatu.

Sochiin Pheenxeqoosxee Afrikaa keessaa, lallabaa fi ergamaa isaa itti fufsiisuuf soortuuwwan Pheenxeqoosxee waldoota isaanii keessatti barumsa fi shaakala Pheenxeqoosxee amanamummaadhaan guddisuu qabu. Yoo kana gochuuf tattaafachuu batan yookaan dadhaban sochiin Pheenxeqoosxee akkuma sochiiwwan biroo kanaan dura godhan laamsha'uu fi hir'achuun isaa hin oolu. Waldoonni isaanii amala sochiii Pheenxeqoosxee ala ta'e qabachuu danda'u; yeroo booda humna hafuuraa fi hinaaffaa ergamaa Waaqayyoo ni dhabu. Isaan waldaa yeroo darbe keessaatti seena qabeessa fi kabajamaa ta'anii amma garuu kan humna hin qabne ta'u (2Xim. 3:5).

BU'UURA ISAA HUBACHUU

Hayyootni Pheenxeqoosxee barsiisa isaaniif bu'uura kan ta'e Caaffata Qulqullaa'oo hundumaa ilaalu. Haa ta'u malee, maddi isaanii inni jalqabaa hojii humna kennuu hafuura qulqulluu hubachuuf macaafa Kakuu Haaraa Hojii Ergamootaa ti. Kitaaba kana keessatti, Hafuurri Qulqulluun akkamitti akka namoota guutu, humna itti kennu, tajaajila mootummaaf akka itti fayyadamu kaka'umsaa fi hubannoo argatu.

Ejjennoon qor-Waaqummaa hayyoota Pheenxeqoosxee kan warra hayyoota Pheenxeqoosxee hin taane irraa adda godhu akkaataa isaan itti macaafa Hojii Ergamootaatti dhiyaataniidha. Hayyoonni kan Pheenxeqoosxee hin taane Hojii Ergamootaa akka seenaa qulqulluutti dubbisu. Isaaniif kitaabni kun seenaa hafuura Waaqayyootiin barreeffame kan Manni Kiristaanaa jaarraa jalqabaa Yersaalemitti jalqabde, achiis guutummaa mootummaa Roomaa keessatti akkamitti akka babal'ate dubbata. Kana jechuun, warra Pheenxeqoosxee hin

taaneef macaafni Hojii Ergamootaa akka seenaa qofaatti ilaalama, seenaa jaarraa jalqabaa keessatti waan yeroo sanaa fi achitti ta'e irra deebi'ee kan ibsudha jedhu.

Warri Pheenxeqoosxee garuu Hojii Ergamootaa haala adda ta'een ilaalu. Kitaabni kun seenaa Waldaa jalqabaa sirritti akka ibsu warra Pheenxeqoosxee hin taane wajjin walii galu. Haa ta'u malee, kitaabichi seenaa qulqulluu caalaa akka ta'etti ilaalu. Warri Pheenxeqoosxee Luqaas macaafa Hojii Ergamootaa kan barreesse Waldaan hanga Kiristoos deebi'utti amala akkamii qabaachuu akka qabdu fakkeenya akka kennuuf akka ta'e amanu. Hojii Ergamootaa akkasitti, amantoonni asii fi amma akkamitti jiraachuu fi tajaajiluu akka qaban fakkeenya bara baraa nuuf kenna. Hojii Ergamootaa irraa waldaan amantootaa kan barattu bakka jireenaa irraa kaasee hanga dhuma biyya lafaatti Kiristoosiif dhugaa ba'uuf hafuuraan humna argate akka jirtu baranna (HoE 1:8).

Kitaabni Hojii Ergamootaa dabalataan seenaa akkamitti duuka buutonni Kiristoos jalqabaa hafuura qulqulluudhaan akka cuuphaman fi akkasumas muuxannoon sun jireenya isaanii fi tajaajila isaanii haala ajaa'ibaatiin akkamitti akka jijjiire dubbata. Innis waldaan amantootaa ergama ishee humna hafuura qulqulluutiin mallattoo dinqii ishee duukaa bu'uun akka raawwattu agarsiisa (5:12-16; 6:8; 15:12). Hojii Ergamootaa keessatti, Hafuurri tajaajiltoota Kiristoos waama, humna kenna, ergaa fayyinaa ija jabinaan akka labsan sabootaaf erga. Yeroo isaan ajajaman Hafuurri tooftaadhaan karaa isaanii irratti isaan qajeelcha. Hojiin ergamaa isaanii dhangala'uu hafuura qulqulluu humna guddaa qabuun kan hordofamedha (2:4; 4:31).

Hojiin ergamaa Hafuura Qulqulluu Hojii Ergamootaa keessatti waldaa Pheenxeqoosxee har'a maal fakkaachuu akka qabdu soortuu Pheenxe qoosxeef fakkii ifa ta'e kenna.

“ADDUMMAA” PHEENXEQOOSXEE BEEKSISUU

Warri Pheenxeqoosxee dabalataan macaafni Hojii Ergamootaa Waldaadhaaf akkaataa namni tokko Hafuura Qulqulluu fudhatu fakkeenya bara baraa akka kennu ni amanu. Muuxannoon cuuphaa hafuura dhalachuu haaraa booda kan fudhatamu. Akkasumas simannaan isaa mallattoo ergamaa afaanota adda addaatiin dubbachuu akka Hafuurri dandeessisu waliin kan deemudha. Mee barumsa adda ta'e kana gabaabsinee haa ilaallu.

Barumsa Itti Aanaa

Barumsi itti aanaa, muuxannoo cuuphaan Hafuura Qulqulluu kan “lammata dhalachuu irraa adda ta’ee fi booda dhufu” jedhee amana.¹ Warri Pheenxeqoosxee hin taane lammata dhalachuu fi cuuphaa hafuuraa akka muuxannoo fayyinaa tokkoo kutaa lama qabuutti ilaalu. Warri Pheenxeqoosxee garuu akka muuxannoo adda addaa ta’etti ilaalu. Warri Pheenxeqoosxee dhugaan kun yeroo sadii macaafa Hojii Ergamootaa keessatti akka ifatti baafamee jiru dubbatu:

1. *Samaariyaa keessatti hafuura fudhachuu* (HoE 8:4-17). Seenaa kana keessatti Filiphooos gara Samaariyaa gad bu’ee Kiristoos isaanitti lallabe. Namoonni dubbii isaa sirriitti dhaggeeffatan, ergaa sanatti amanana, cunqursaa hafuura xuraawwaa jalaa bilisa ba’aniiru, gammachuu guddaa argataniiru, bishaanittis cuuphamaniiru (lakk. 5-8, 12). Haa ta’u malee, Pheexiroosii fi Yohaannis guyyoota muraasa booda dhufanii hamma harka isaanii irra kaa’anitti hafuura qulqulluu hin fudhanne turan (lak 14-17).

2. *Saa’ol (Phaawuloos) hafuura fudhate* (HoE 9:1-19). Saa’ol karaa Damaasqootti geessu irratti Yesuusiin wal arge. Yeroo sanatti, Yesuusitti amanee yeroo lama “Gooftaa” jedhee isa waame (lakk. 5; 22:8-10). Boodarra akkas jedhee barreesse, “Afuura qulqulluudhaan yoo ta’e malee, ‘Yesus gooftaa dha’ jechuu hin danda’u” (1Qor. 12:3). Saa’ol battaluma sanatti Kiristoosiif bitamee ajaja Gooftaa isaa isa haaraa gara magaalattiitti akka seenu kenneef abboomame (lakk. 6-9). Achittis Anaaniyaasiin wal arge, innis “obboleessa Saa’ol” jedhee isa waame (lakk. 17; 22:13). Guyyaa sadii booda Anaaniyaas yeroo harka isaa irra kaa’u Saa’ol hafuura qulqulluu argate (lak 17-18).

3. *Duuka buutonni Efesoon kudha lama hafuura fudhatu* (HoE 19:1-7). Namoonni kun miseensota waldaa Efesoon keessatti guddachaa jirtu ta’uu hin oolan (18:27). Barreeffamni “duuka buutota” jedhee isaan waama (lakk. 1). Isaan ergaa Yohaannis cuuphaan waa’ee Gooftaa Yesuus dubbate amananii turan, fayyinaaf amantii isaanii Kiristoos irra kaa’aniiru. Kanaaf Phaawuloos bishaaniin isaan cuuphe (lakk. 5). Kana hundumaa booda ture “Phaawuloos harka isaa isaan irra kaa’ee, Hafuurri Qulqulluun isaan irra bu’ee, isaanis afaan adda addaatiin dubbatanii raajii dubbatan” (lakk. 6).

¹ Ibsa Amantii Waldaa Walga’ii Waaqayyoo Addunyaa irraa, Ibsa 9: “Cuuphaa Hafuura Qulqulluun” (Dabalata 2 ilaali).

Fakkeeniyota sadan hunda keessatti, namoonni sun jijjiiramuu isaanii fi hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun isaanii gidduutti yeroon ifa ta'e jira ture. Dabalataanis, kaayyoon humneessuu cuuphaa Hafuura muuxannoo lammata dhalachuu irraa adda ta'uu fi boodarra akka dhufu ni beekama (HoE 1:8).

Barumsa Afaan Haaraa Akka Malattoo Jalqabaatti

Warri Pheenxeqoosxee dabalataan, cuuphaan hafuura qulqulluu “amantiidhaan kan fudhatamu, akkuma Hafuurri akka ragaa jalqabaatti dubbii kennutti, afaan adda addaatiin dubbachuudhaan mul'achuu wajjin kan deemudha” jechuun barsiisu.² Akkuma barumsa itti aanaa, warri Pheenxeqoosxee barumsa afaan haaraa akka mallattoo jalqabaatti jedhu kan argatan qorannoo macaafa Hojii Ergamootaa irraati.

Yeroo shan kitaabni kun namoonni jalqaba irratti hafuura qulqulluudhaan guutamuu isaanii ykn itti cuuphamuun isaanii ni hima. Yeroo kana keessaa yeroo sadii, warri hafuura fudhatan hafuuraan guutamuu isaaniitiin afaan adda addaatiin akka dubbatan barreeffamichi ifatti ibsa. Inni jalqabaa kan raawwatame guyyaa Pheenxeqoosxee yeroo duuka buutonni gara 120 ta'an “hafuura qulqulluudhaan guutamani akkuma hafuurri isaan dandeessisetti afaan biraatiin dubbachuu jalqabanidha” (HoE 2:4). Inni lammaffaan immoo mana Qorneelewos magaalaa qarqara galaanaa Qisaariyaatti argamtutti raawwatameera. Macaafni Qulqulluun, namoonni walga'icharratti argaman “kennaan Hafuura Qulqulluu ormoota irratti illee dhangala'uu isaatiif akka dinqisiifatan” dubbata. Isaan afaan adda addaatiin dubbachuu fi Waaqayyoon galateeffachuu isaanii waan dhaga'aniif” (10:45-46). Inni sadaffaan magaalaa Efesoon keessatti kan raawwatame yoo ta'u, Phaawuloos bartoota kudha lama waliin wal arge. Macaafni Qulqulluun, “Phaawuloos harka isaa yommuu isaan irra kaa'u, Hafuurri Qulqulluun isaan irra bu'ee, isaanis afaan adda addaatiin dubbatanii raajii dubbatan” (19:6) jedha.

Fakkeeniyota lamaan hafan namoonni jalqaba irratti Hafuura Qulqulluudhaan guutamuu isaanii Hojii Ergamootaa keessatti, barreeffamichi cimsee kan argisiisu, namoonni kennaa fudhatan afaanota adda addaatiin akka dubbatanidha. Yeroo jalqabaatti, amantoonni haaraan Samaariyaa keessa jiran yeroo ergamoonni Pheexiroosii fi Yohaannis harka isaanii isaan irra kaa'an hafuura fudhatan (HoE 8:17). Luqaas afaan adda addaatiin akka dubbatan ifatti kan hin ibsine ta'us,

² Ibsa Amantii Waldaa Yaa'ii Waaqayyoo Addunyaa irraa, Ibsa 9: “Cuuphaa Hafuura Qulqulluun” (Dabalata 2 ilaali).

barreeffamichi wanti baay'ee dinqisiisaa fi amansiisaa ta'e tokko akka raawwatame ni mul'isa. Simoon inni qoricha namatti gochuun hojechoa ture baay'ee waan dinqisiifateef, kennaa sana bitachuuf isaan gaafate. Hayyoonni Macaafa Qulqulluu mallattoon Simoon arge amantoonni haaraan kun afaanota adda addaatiin dubbachuu isaanii akka ta'e irratti walii galu, kunis mallattoo hafuura fudhachuu kan bakka biraatti Hojii Ergamootaa keessatti caqasame qofa waan ta'eef.

Hojii Ergamootaa keessatti namni tokko jalqaba hafuuraan guutamuu isaa inni dhuma yeroo duuka bu'aan Anaaniyaas jedhamu Saa'ol nama Taarsees irra harka kaa'ee hafuuraan akka guutamuuf isa waliin kadhate ture (HoE 9:17-18). Barreeffamichi Saa'ol yeroo kanatti afaan biraatiin akka dubbate kan hin ibsine yoo ta'ellee, Phaawuloos yeroo baay'ee afaan biraatiin akka kadhate boodarra dhugaa ba'eera (1Qor. 14:18). Yeroo kanatti afaan adda addaatiin dubbachuu kan jalqabe ta'uun isaa hin oolu.

Sababoota kanaa fi kanneen biroof, hayyoonni Pheenxeqoosxee namni humna hafuura qulqulluu barbaadu kamiyyuu yeroo jalqaba guutamu afaanota adda addaatiin dubbachuu eegu akka qabu cimsanii dubbatu.

“WANGEELA GUUTUU” LABSUU .

Karaan bu'a qabeessi soortuun Pheenxeqoosxee tokko dhugaa Pheenxeqoosxee waldaa isaa keessatti guddisuu danda'u, barsiisaa fi lallaba isaa keessatti “Wangeela Guutuu” wal irraa hin cinne cimsuudhaan. Jechi Wangeela Guutuu jedhu yaada qor-Waaqummaa kan warra Pheenxeqoosxee warra jalqabaatiin fudhatame agarsiisa. Yaadni kun “Wangeela Dachaa Afur” jedhamuun ni beekama. Geggeessitoonni Pheenxeqoosxee jalqabaa barumsa kana kan qopheessan ergaa ijoo waldaa amantoota ta'uu isaa amananii cimsuufidha.

Utubaawwan arfan Wangeela Guutuu ibsan gabaabfanmanii ibsawwan afuriin ka'amaniiru: Yesus fayyisaa lubbuuti; Yesuus fayyisaa fooniiti; Yesuus hafuura qulqulluudhaan ni cuupha; Yesuus deebi'ee dhufuuf jira. Warri Pheenxeqoosxee jalqabaa barumsi ijoo afran kunneen waldoota Kirstaanaa biratti tuffatamaa akka jiran isaanitti dhaga'ame, akkasumas cimsuu akka qaban irratti walii galan. Ciminni guddaan fakkeenya barumsa kanaa Yesuusiin wiirtuu lallabaa fi barsiisa keenyaa akka ta'u gochuu isaati. Yeroo kana keessatti waldoonni Pheenxeqoosxee guutuu Afrikaa keessa jiran hedduun karaa isaanii waan dhaban fakkaatu, gara cimsa arfan kanaatti yoo deebi'an gaarii ta'a:

Yesuus Fayyisa lubbuuti

Utubaan jalqabaa Wangeela Guutuu, dhugaa isa Yesuus fayyisaa lubbuuti jedhudha. Inni qofti ilma Waaqayyoo fi fayyisaa biyya lafaati (Yoh 20:31; 1Yoh 4:14). Warri Pheenxeqoosxee abdiin fayyinaa ilmaan namaa dhiiga Yesuus fannoo irratti dhangala'ee qofa akka ta'e amanu (HoE 4:12; Qol. 1:20). Soortuun Pheenxeqoosxee namoonni "yaada garaa geddaratanii oduu gamachisa akka amanan!" (Marq 1:15) dhugaan fannoo Kiristoos irratti yeroo baay'ee ni lallaba.

Yesuus Fayyisaa Fooniiti

Utubaan lammaffaan Wangeela Guutuu, dhugaa isa Yesuus fayyisaa fooniiti jedhudha. Warri Pheenxeqoosxee abdiin fayyina waaqayyoo wangeela keessa akka jiru ni amanu. Fayyinni cubbuu jalaa fi dhukkuba jalaa bahuun lamaanuu hojii araaraa keessatti akka ilmaan namaaf dhiyaate ni amanu. Fayyinni mirga amantoota hundaati (Isa. 53:4-5; Mat. 8:16-17). Sababa kanaan ija jabinaan "Yesus Kiristoos kaleessas har'as bara baraan tokkicha" (Ibr. 13:8) jedhanii labsu. Akkuma Macaafa Qulqulluu keessatti namoota fayyina lubbuu fi fayyina foonii laate, har'as namootaaf fayyina lubbuu fi fayyina foonii ni laata.

Yesuus Hafuura Qulqulluudhaan ni Cuupha

Utubaan sadaffaan Wangeela Guutuu, dhugaa Yesuus amantoota hafuura qulqulluudhaan cuuphuudhaan warra badaniif dhugaa baatota isaa akka ta'anii humna isaaniif kennuu isaati (HoE 1:8). Warri Pheenxeqoosxee amantoonni hundinuu akka ajaja Kiristoositti hafuura qulqulluudhaan cuuphamuuf mirga akka qabaniif fi ciminaan barbaaduu akka qaban ija jabinaan labsu (lak 4-5; cf. Luq 24:49).

Akkuma armaan olitti ibsame, muuxannoon kun lammata dhalchuu irraa adda kan ta'e yoo ta'u, akkuma Hafuurri Waaqayyoo dubbii kennutti afaan adda addaatiin dubbachuudhan ragaa qabatamaa jalqabaatiin mirkanaa'a (HoE 2:4). Soortuun Pheenxeqoosxee hundinuu waa'ee cuuphaa hafuura qulqulluu yeroo baay'ee lallabuu qabu. Akkasumas akka guutamaniif saba isaanii waliin kadhachuun barbaachisaadha.³

³ Hafuuraan guutamuuf amantoota wajjin kadhachuu ilaalchisee odeeffannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 20: "Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti qajeelchuu" ilaali.

Yesuus Ammas Deebi'ee Ni Dhufa

Utubaan afraffaan Wangeela Guutuu, dhugaa Yesuus deebi'ee dhufuuf jira jedhudha. Yesuus saba isaa fudhachuuf samii irraa akka deebi'u waadaa galeera (Yoh 14:3). Yeroo dhufaatii isaatti warri Kiristoos keessatti du'an dursanii ni ka'u. Sana booda, warri lubbuun jiran Gooftaa wajjin wal arguuf isaan waliin ni butamu (1Tas. 4:16-17; 1Qor. 15:51-52). Kun abdi eebbifamaa Mana Kiristaanaati (Tito 2:13).

Warri Kiristoosiin akka fayyisaa isaaniitti beekan, jireenya amanamummaadhaan abboomamuun jiraachaa jiran, ergaa dhufaatii Kiristoos gammachuudhaan fudhatu. Haa ta'u malee, warri Kiristoosiin ganan, sodaadhaan fudhatu. Soortuun Pheenxeqoosxee ergaa dhufaatii Kiristoos hundumaaf ija jabinaan labsuu qaba, cubbuu fi biyya lafaa hundumaa gananii jireenya qulqullummaa akka hordofan waamicha gochuu qaba. Kiristoos yeroo dhiyootti dhufaa akka jiru beekuun amantoonni Pheenxeqoosxee namoota badan gara Kiristoos dhufuu isaanii arguuf akka hojjetan kakaasa.

TAJAAJILA PHEENXEQOOSXEE

Soortuun Pheenxeqoosxee Ogeessi jireenyi fi tajaajilli isaa kan guddatu dhugaa Pheenxeqoosxee keessatti jabaatanii cichuu keessa akka ta'e hubata. Inni ykn isheen amananaan ummataa gonkumaa “humna Waaqayyoo irratti malee ogummaa namaa irratti boqochuu hin qabu” (1Qor. 2:4-5) jechuun hubatu. Amantiin sirrii muuxannoo sirriitti geessuu qaba, amantii fi muuxannoon sirrii ta'e immoo shaakala sirriitti nama geessuu qaba. Mee fakkeenya jireenyaa fi tajaajila Pheenxeqoosxee shan kanneen dhugaa Pheenxeqoosxee hordofuu irraa maddan haa ilaallu:

Jireenya Hafuuraan Guutame

Jireenyi hafuuraan guutame bu'aa dhugaa Pheenxeqoosxee fudhachuu irraa kan madudha. Yeroo ati saba kee wajjiin Hafuuraan akka guutamaniif lallabduu fi kadhattu, Hafuurri Waaqayyoo jireenya isaanii keessatti humnaan hojjechuu ni jalqaba. Kiristoosiif hojjetoota bu'a qabeeyyii akka ta'aniif isaan bocuu eegala.

Sana booda namoota gara deemsa hafuuraan guutameetti qajeelchuudhaan haala kana akka gaariitti fayyadamuu qabda.⁴

Kadhannaa Hafuuraan Qajeelfamu

Dhugaa Pheenxeqoosxee waltajjii irraa lallabuu fi barsiisuun waldaa keessatti kadhannaa hafuuraan qajeelfamuutti nama geessa. Miseensota kee gara jireenya hafuuraan guutameetti yeroo geggeessitu, akkasumas akkaataa hafuuraan kadhachuu akka qaban isaan barsiistu, amalli kadhannaa isaanii ni jijjiirama. Kadhannaa humna qabu, hafuuraan qajeelfame kadhachuu ni jalqabu. Phaawuloos waa'ee kadhannaa akkasii Roomaa 8:26-27 irratti dubbateera (cf. 1Qor. 14:14-15; Efe. 6:18).⁵

Dhugaaba'umsa Humna-qabeessa

Yesuus, “Yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna ni argattu; isin immoo dhugaa baatota koo ni taatu” (HoE 1:8). Namoonni hafuuraan guutamanii gara midhaan sassaabamutti akkuma qajeelfaman, yeroo kamiyyuu caalaa hinaaffaa fi humna guddaadhaan dhugaa ba'uu ni jalqabu. Ammas, dhugaa bahuu, waldaa dhaabuu, fi hojii wangeelaa biroo keessatti ummata geggeessuudhaan haala jirutti akka gaariitti fayyadamuu qabda.

Kennaawwan Hafuuraa

Barumsi dhugaa Pheenxeqoosxee waldaa keessatti kennamus kennaan hafuuraa akka mul'atu ni jajjabeessa. Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti gocha kana waldaa keessatti dhimmicha irratti barsiisuudhaan jajjabeessuu qabda.⁶ Kana malees, kennaawwan tajaajila waldaa keessatti akka mul'ataniif yeroo kennuu qabda. Hafuurri si keessaa fi karaa kee akka hojjetu hayyamuudhaan hojii kennaawwan hafuuraa caalaatti guddisuu dandeessa. Waldaa keessatti hojiiin kennaan hafuuraa namoonni baay'een akka fayyina lubbuu akka argatan, fayyina foonii akka argatan, fi hafuuraan akka guutaman ni taasisa.

⁴ Kitaabni, *In Step with the Spirit*, kan Denzil R. Miller barreesse, www.decadeofpentecost.org irraa bilisaan buufachuuf ni danda'ama.

⁵ Miseensota waldaa akkamitti akka kadhatan barsiisuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 8: “Dursa Kadhannaa” ilaali.

⁶ Dabalata 2: “Kennaawwan Mul'achuu 1 Qorontos 12:8-10” ilaali. Yaada kana irratti odeeffannoo dabalataa argachuuf Boqonnaa 40 : ergama wangeelaa waldoota naannoo keessatti babbal'isuu” isa jedhu ilaali.

Mul'ata Ergamummaa

Dhumarratti, akkuma ati amanamummaadhaan dhugaa Pheenxeqoosxee saba kee barsiistu, mul'ata ergamaa waldaa keessatti ni uuma. Miseensonni waldaa hafuuraan guutamaniif fi itti gaafatamummaa saboota hundumaa duuka buutota gochuu isaaniif yeroo barsiifaman, garaan isaaniif fayyina namoota bakka hundumaatti argamaniif fedhii guddaa ni qabaatu. Sana booda waldaa keessatti sagantaa ergamaa cimaa qopheessuun mul'ata kana guddisuu qabda.

Waldaan Pheenxeqoosxee har'a waldaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti argamu tajaajilaa fi shaakala hafuuraan dibameef fakkeenya ishee gootee ilaalti. Innis hinaaffaa ergamaa guddaa Waldaa jalqabaatiin kan kakaafame yoo ta'u, wangeelaan warra badan bira ga'uuf tooftaa cimaa irraa fudhata. Guyyoota dhuma kana keessatti Yesus osoo hin deebi'iin dura, soortuun Pheenxeqoosxee amantii, muuxannoo fi shaakalaan dhugumaan Pheenxeqoosxee ta'uu qabu. Ummanni isaaniis akkasuma akka ta'an barsiisuu qabu.

~ Boqonnaa 11 ~

Muuxannoo fi Shaakala Pheenxeqoosxee Beeksisuu

Soortuun Pheenxeqoosxee Ogeessa ta'e tokko akka jedhetti, “Lallabaa Pheenxeqoosxee ta'uun waan tokko; lallabaa ayyaana Pheenxeqoosxee ta'uun waan biraati.” Qabxiin barbaachisaan soortuun sun kaasaa ture lallabaan tokko qabatamaan osoo hin taane maqaadhaan Pheenxeqoosxee ta'uu danda'a. Soortuun tokko garaadhaan amantii Pheenxeqoosxee fudhachuu danda'a; haaluma wal-fakkaatuun immoo muuxannoo fi shaakala Pheenxeqoosxee tuffachuu danda'a jechuudha. Haa ta'u malee, soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan waldaa geggeessu keessatti muuxannoo fi shaakala Pheenxeqoosxee amanamummaadhaan ni guddisa.

Boqonnaa darbe keessatti, dhugaa Pheenxeqoosxee kabajuuf dirqama soortuun Pheenxeqoosxee qabu qorree ilaalleerra. Boqonnaa kana keessatti muuxannoo fi shaakala Pheenxeqoosxee guddisuuf dirqama isaa ni ilaalla.

MUUXANNOO PHEENXEQOOSXEE BEEKSISUU

Warri Pheenxeqoosxee akka addunyaatti, Waaqayyootti amanuun barbaachisaa ta'us, kun qofti ga'aa akka hin taane ni dubbatu. Yeroo baay'ee jecha Yaaqoob, “Waaqayyo tokko akka ta'e ni amanta. Gaarii! Jinniiwwan illee akkasitti amanu—akkasumas ni raafamu” (Yaaqoob 2:19).

Warri Pheenxeqoosxee, Waaqayyotti amanuu qofa bira darbee, namni tokko hariiroo dhuunfaa isaa wajjin qabaachuu akka qabu barsiisu. Hariiroon sun muuxannoo dhuunfaa Waaqayyoo wajjin qabuun kan hundeeffamee fi kan eegamudha. Muuxannoowwan barbaachisoo kana keessaa sadii lammata dhalachuu, cuuphaa hafuuraa fi guyyaa guyyaan Kiristoos wajjin walitti dhufeenya qabaachuudha. Tokkoon tokkoon muuxannoowwan sadeen kanaa fi akkamitti akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti muuxannoowwan kana waldaa Kiristoos akka geggeessitu si muude keessatti guddisuu akka qabdu sirriitti haa ilaallu:

Lammata Dhalachuu

Tokkoffaa, lallabaa fi barsiisa kee keessatti lammata dhalachuun barbaachisaa ta'uusaa cimsitee ibsuu qabda. Miseensi waldaa hundi dhugaadhaan olii akka dhalate gaafachuu qabda. Akkasumas namootni waldaa keessatti argaman hundu Kiristoosiin akka fayyisaa isaaniitti fudhachuu isaanii mirkaneessuu qabda. Yesuus Niqoodimoos wajjin waan inni raawwate isa kana. Niqoodimoos geggeessaa amantii ture Yesuus “Lammata dhalachuu qabda” isaan jedheera (Yoh. 3:7). Yeroo baay'ee yeroo barsiistuu fi lallabdu Jechoota Yesuus kana dagachuu hin qabdu.

Lammaffaa dhalachuun “Waaqayyoo irraa dhalachuudha” (Yoh. 1:13; cf. 3:5, 8). Namni tokko Waaqayyoo irraa kan dhalatu gad of deebisuudhaan gara Kiristoos yeroo dhufu, Gooftaa fi Fayyisaa ta'uu isaaf beekamtii kennu, cubbuu isaa irraa qalbii diddiirraate, dhiifamaafi qulqulleessuuf guutummaatti amanannaa isaa isa irra yeroo kaa'atudha. Yeroo sanatti jijjiiramni hafuuraa jireenya jijjiiru ni uumama. Kiristoos jireenya isaaniitti seena, Hafuurri Qulqulluunis keessaa gara alaatti isaan jijjiira. Phaawuloos, “Kanaaf, namni tokko Kiristoos keessa yoo jiraate, namni sun uumama haaraa dha” (2Qor. 5:17, margaa).

Cuuphaa Hafuuraa

Namoota gara dhaloota haaraatti geessuun alatti, akka soortuu amanamaa Pheenxeqoosxeetti, warri Kiristoosiin akka fayyisaatti fudhatan hundi battalumatti hafuura qulqulluudhaan akka cuuphamaniif isaan jajjabeessuu qabda. Kun shaakala Waldaa jalqabaa ture. Ergamoonni Yerusaalem keessa jiran Samaariyaa keessatti namoonni fayyaa akka jiran yommuu dhaga'an, battaluma sanatti Pheexiroosii fi Yohaannis hafuura qulqulluu fudhachuuf akka isaan waliin kadhatan ergan (HoE 8:14-17). Waggoota booda, Phaawuloos yommuu Efesoon ga'u, gaaffiin inni jalqabaa bartoota achi jiran gaafate, “Yeroo amantan hafuura

qulqulluu fudhattanii?” (19:2) jedhee isaan gaafate. Ergamichi hafuura akka hin fudhanne yommuu hubatu, battaluma sanatti harka isaan irra kaa’e, “Hafuurri Qulqulluun isaan irra dhufe, isaanis afaan adda addaatiin dubbatanii raajiis dubbatan” (lakk. 6).

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti fakkeenya ergamootaa hordofuu fi amanataan haaraan hundi battalumatti hafuura qulqulluudhaan akka cuuphamuuf cimtee hojjechuu qabda. Namni hafuura fudhatu hundi Waaqayyo maaliif amantoota hafuura qulqulluudhaan akka cuuphuuf hubannoo ifa ta’e akka qabu caalaatti mirkaneessuu qabda. Inni akka dhugaa baatota Kiristoositti humna isaaniiif kennuuf hafuura isaa isaaniiif kenna (HoE 1:8). Kanaaf amantoota haaraa Hafuuraan cuuphaman maatii fi hiriyoota isaanii wajjin ija jabinaan waa’ee Kiristoos akka dhugaa ba’an isaan jajabeessuu qabda.

Waldaa ergama dhugaa hafuuraan humna argatte guddisuuf , barbaachisummaa amantoonni hundi hafuura qulqulluudhaan cuuphamuu yeroo baay’ee lallabuu fi barsiisuun si barbaachisa. Barumsi ati waa’ee cuuphaa hafuura irratti kennitu gaaffilee sadii ifatti deebisuu qaba: (1) Cuuphaan hafuura qulqulluu maali? (2) Amantootni hundi maaliif hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun barbaachise? fi (3) Namni tokko hafuura qulqulluu argachuu kan danda’u akkamitti?¹

Kana malees, namoota waldaa irratti argamaniif carraa yeroo baay’ee hafuura qulqulluudhaan akka guutaman ykn deebi’anii guutaman kennuu si barbaachisa. Kana jechuun amantoonni Waaqayyoon akka barbaadanii fi hafuura qulqulluu akka gaafatan tajaajila waldaa keessatti bakka kennuu si barbaachisa (cf. Luq 11:13). Kana malees, tajaajila waldaa keessatti haala namoonni salphaatti hafuura itti argatan of eeggannoodhaan horachuu si barbaachisa. Haalli akkasii kun ifatti argamuun Waaqayyoo fi miira amantii ejjennoo garaa saba Waaqayyoo keessatti qabaachuu kan dabalatu ta’a.²

¹ Mata duree kana irratti ibsa lallabaa argachuuf, kitaaba, Ayyaana Pheenxeqoosxee labsuu: 100 Lallaba Humna Hafuura Qulqulluu ilaalchisee, Lallaba 2: “Cuuphaa Hafuura Qulqulluun” jedhu ilaali. Kitaabni kun bifa kitaaba elektirooniksiitiin (PDF) www.DecadeofPentecost.org irratti argama.

² Amantoota Hafuura Qulqulluu akka argataniif qopheessuu ilaalchisee odeeffannoo dabalataa argachuuf, kitaaba, Ergamaaf Sochoosuu, Boqonnaa 7: “Akkaataa Cuuphaa Hafuura Qulqulluutiin itti lallabnu” jedhu ilaali. www.DecadeofPentecost.org irraa bilisaan buufachuuf ni danda’ama.

Walitti Dhufeenya Guyyaa Guyyaa

Dhumarratti miseensonni waldaa keessanii Kiristoosii wajjin guyyaa guyyaan walitti dhufeenyaan jiraachuu isaanii mirkaneessuu qabdu. Yesuus gocha kana Kiristoos keessa jiraachuu, ykn turuu jedhee eereera (Yoh 15:4-7). Phaawuloos “hafuuraan deddeebi’uu” jedheera (Gal. 5:25). Kanaaf lammata dhalachuun ykn hafuuraan guutamuun illee gahaa akka hin taane namoota barsiisuu qabda. Amantoonni karaa Hafuura Qulqulluu Kiristoosii wajjin tokkummaa addaan hin cinne keessa jiraachuuf of kennuu qabu (cf. Yoh. 14:16-18, 23; 1Yoh. 1:3).

Dubbii fi fakkeenyaan sabni Waaqayyoo akkaataa armaan gadiitti akka hojjetan barsiisuu qabda:

- “Hafuura waliin tarkaanfachuu” Dedeebi’uu (Gal. 5:25).
- “Akka hafuuraatti jiraadhaa” “yaada isaanii wanta hafuurri barbaadu irra akka kaa’an” (Rom. 8:5-6).
- Hafuurri Waaqayyoo akka Guddisaa, Gargaaraa fi Jajjabeessaa isaaniitti akka isaan waliin adeemu simachuu (Yoh 14:16).
- “Haala hundumaa keessatti Hafuura Qulqulluudhaan kadhachuun; gaaffii fi kadhannaa keenya dhiyeessuu” (Efe. 6:18; cf. Rom. 8:26; Yihudaa 20).
- Caaffata Qulqullaa’oo irratti yeroo xiinxalan sammuu isaanii ibsuu fi garaa isaanii akka kakaasuuf hafuura qulqulluu irratti hirkachuu(Yoh 16:13).
- Jireenya isaanii keessatti firii hafuura horachuu (Gal. 5:22-23).

Kaayyoowwan kana galmaan ga’uuf, waa’ee jireenya hafuuraan humna argate Caaffanni Qulqullaa’oon maal akka jedhan ciminaan saba Waaqayyoo barsiisuu si barbaachisa. Jireenyaa fi tajaajila mataa keetii keessattis gochoota kanaan fakkeenya ta’uun si barbaachisa.

MUUXANNOO PHEENXEQOOSXEE BEEKSISUU

Saba Waaqayyoo gara muuxannoo Pheenxeqoosxeetti geggeessuu wajjin, ati akka soortuu Pheenxeqoosxeetti gara shaakala Pheenxeqoosxee dhugaa ta’etti isaan geggeessuu qabda. Kana gochuuf, waldaa keessan keessatti gochaalee ijoo Pheenxeqoosxee kudhan guddisuuf of kennuu qabda:

Labsii Dibataa

Tokkoffaa, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, sagalee Waaqayyoon dibatee labsuuf of kennuu qabda. Dibanni argama Waaqayyoo ifa ta'ee fi duuka bu'aa hafuuraan guutame irratti boqochuuf dhufa, humnaa fi bu'a qabeessummaa guddaadhaan akka tajaajilu isa dandeessisuuf dhufa. Dibata barbaachuuf fakkeenya Yesusiifi ergamootaa hordofuu qabda. Yesuus waa'ee lallaba mataa isaa akkas jedheera, "Afuurri gooftaa ana irra jira, sababiin isaas inni oduu gammachiisaa akkan labsuuf waan na dibeeff" (Luq 4:18). Ergamoonnis dibata hafuura qulqulluu jalatti lallabaniiru (HoE 2:14-18; 4:8; 13:8-12).

Sagalee Waaqayyoo yeroo tajaajiltu akka sitti dhufu affeeruudhaan dibamuu Hafuuraa mirkaneessuu dandeessa. Sana booda, yeroo inni dhufu, sagalee Waaqayyoo ija jabinaan labsuun amantiidhaan deebii kennuu si barbaachisa (HoE 4:31). Yesuus mallattoo dinqiitiin labsii sagalee dibame akka mirkaneessu waadaa galeera (Mar. 16:15-18).

Dhukkubsattootaaf Kadhachuu

Lammaffaa, akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaa ta'etti, fayyina waaqayyoof Waaqayyoon amanuudhaan, dhukkubsattootaa fi warra dhiphina keessa jiraniif kadhachuuf of kennuu qabda. Yesuus duuka buutota isaa kudha lamaan akkana jedhee ajaje: "Namoota dhukkubsatan fayyisaa, warra du'an kaasaa, warra dhukkuba lamxii qaban qulqulleessaa, seexanoota baasaa. Tolaan fudhattaniittu; tola kennaa" (Mat. 10:8). Yaaqoob geggeessitoota waldaatiin, "Isin keessaa namni dhukkubsate jiraa? Maanguddoota waldaa Kirstaannaa akka isaan irratti kadhataniif maqaa gooftaatiin zayitaan haa dibatan. Kadhannaan amantiidhaan dhihaatu immoo nama dhukkubsate ni fayyisa; Waaqayyoo isaan in kaasa" (Yaaqoob 5:14-15).³

Hirmaannaa Ergama Waaqayyoo

Sadaffaa, akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaatti, ergamni waaqayyoo ajandaa waldaa keetii isa olaanaa ta'ee akka hafu mirkaneessuu qabda. Hirmaannaa ergama Waaqayyoof quuqama qabaachuun dhuguma Pheenxeqoosxee ta'uu jechuun maal jechuu akka ta'eef hundeedha. Yesuus

³ Mata duree kana irratti hubannoo dabalataa argachuuf, kitaaba barataa Africa's Hope Discovery Series, Tajaajila Humnaa: Akkamitti Humna Hafuuraatiin Tajaajiluu, Boqonnaa 11: "Akkaataa Dhukkubsattoota Fayyisu" ilaali.

baratoota isaatiin, “Yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna ni argattu; Isin Yerusaalessatti, guutummaa Yihudaa keessatti, Samaariyaatti, hamma dhuma biyya lafaattis dhuga-baatuu koo in taatu” (HoE 1:8). Waldaan tokko yeroo wal fakkaatutti ergama irraa fagaachaa osoo jirtuu seera qabeessan Pheenxeqoosxee jettee of waamuu hin dandeessu. Kanaaf akka soortuu Pheenxeqoosxeetti sagantaa ergama sochii qabu waldaa keessatti hundeessuuf dirqama qabda.

Kana gochuuf, ergama Waaqayyoo yeroo baay’ee lallabuu fi barsiisuutu si barbaachisa. Ergamni Waaqayyoo Yesuus osoo hin deebi’iin dura afaan, gosa, saba lafarra jiran hundumaa keessaa saba ofitti waamuuf fi furuuf karoora isaati (cf. Mat. 24:14; Mul. 5:9). Miseensi waldaa kamiyyuu ergama Waaqayyoo raawwachuu keessatti hirmaachuuf dirqama isaa akka hubatu mirkaneessuu qabda.

Akkasumas miseensonni waldaa ergama keessatti dhuunfaan akka hirmaatan carraa uumuutu si barbaachisa. Kana gochuu kan dandeessu imala ergamaa yeroo gabaabaa, kiruuseda bal’aa qopheesuudhan, wangeela daandii irratti lallabuu fi hojiiwwan kana fakkaatan biroo irratti namoota geggeessuudhaani. Dabalataanis, taateewwan hubannoo ergamaa yeroo baay’ee miseensonni sagantaa ergama waldichaaf waadaa maallaqaa isaanii akka galan qormaata itti ta’an karoofachuu ni barbaaddu. Waldaan Pheenxeqoosxee hunduu ergamtoota fudhachuun maallaqaa fi kadhannaa isaaniiitiin deeggaru qaba.⁴

Waamicha Waaqayyoo

Arfaffaa, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, waamicha Waaqayyoo gara tajaajilaatti siwaameef xiyyeeffannoo laachuu qabda. Waamichi Waaqayyoo namoota gara ofii isaatii fi gara kaayyoo isaatti namoota filachuu fi waamuu isaati. Yesuus inni ofii isaatii Waaqayyoon ergame, amma warra kaan waamee gara midhaan sassaabuutti erga (Mat. 4:19; Yoh. 20:21). Innis duuka buutota isaatiin, “Isin ana hin filanne, ani garuu isin filadhee, akka isin dhaqxanii firii godhattan isin muudeera” (Yoh 15:16).

Waldaan Pheenxeqoosxee itti fufiinsaan babal’achuu yoo barbaadde (akkuma Waaqayyoo akka gootutti yaadu), dhaabbataan waldaa haaraa dhaabuu, soortota, ergamtoota, lallabdoota wangeelaa, fi tajaajiltoota wangeela yeroo guutuu kennan

⁴ Mata duree kana irratti hubannoo dabalataaf, Boqonnaa 40: “Sagantaa Ergamoota Waldaa Naannoo Qopheessuu” ilaali.

biroo qabaachuu qabdi. Namoonni kun waldoota keenya Pheenxeqoosxee irraa dhufuu qabu. Kanaaf, sabni kee waamicha Waaqayyoo akka dhaggeeffatu jajjabeessuu qabda. Yeroo inni dubbatu immoo akkuma raajii durii, “Ani kunoo, na ergi!” (Isa. 6:8).⁵

Lola Hafuuraa

Shanaffaa, akka Soortuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaatti, lola hafuuraa irratti bobba’uuf qophaa’uu qabda. Yeroo hundumaa humnoota seexanootaa dura dhaabbachuu fi injifachuuf qophaa’aa ta’uu qabda. Kana Yesuus fi ergamoonni godhaniiru (Mar. 1:21-28; HoE 16:16-18). Miseensonni keessanis akkasuma akka godhan qopheessuu qabdu.⁶

Waaqeffannaa Sochii Qabu

Jahaffaa, waldaan kee waaqeffannaa sochii qab Hafuuraatiin dibame akka shaakaltu mirkaneessuu qabda. Waaqeffannaan akkasii mallattoo hafuuraa Pheenxeqoosxeeti. Warri Pheenxeqoosxee tajaajila waaqeffannaa bilisaa fi ifa ta’een kan beekamanidha. Tajaajilli isaaniis hafuura ho’aan farfachuu, harka rukutuu, shubbisuu fi harka ol kaasuu dabalata. Haa ta’u malee, waaqeffannaan waldaa keessanii hafuura ho’an waaqeffachuu qofti ga’aa miti. Dibataan ta’uu qaba. Akkasumas dhugaadhaan ta’uu qaba. Yesuus bartoota isaa, “Waaqayyo hafuura waan ta’eef, waaqeffattoonni isaa hafuuraa fi dhugaadhaan isaaf sagaduu qabu” (Yoh 4:24) jedhee qajeelfama kenneera. Phaawuloos itti dabaludhaan, “Iddoo hafuurri gooftaa jirutti bilisummaan jira” (2Qor. 3:17) Jedheera.

Yeroo waaqeffannaa, waaqeffataan hundi xiyyeeffannaa isaa Waaqayyoo fi guddina isaa irratti akka xiyyeeffatu jajjabeessuu qabda. Akkasumas sabni

⁵ Waa’ee waamicha Waaqayyoo gara tajaajilaatti godhe ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 1: “Nama Muuxannoo Qabu” ilaali. Waamicha Waaqayyoo ilaalchisee ibsa lallabaa kudha lama kitaabicha keessatti argama, Sabootaaf Kiristoos Labsuu: Ergamoota Hafuuraan Aangoo Qaban Ilaalchisee Lallaba 100, Kutaa 5: “Waamicha Waaqayyoo” jedhu keessatti argamuu danda’a. Yaadonni kun bifa kitaaba elektirooniksiitiin www.DecadeofPentecost.org irratti argamuu danda’u.

⁶ Mata duree kana ilaalchisee hubannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 20: “Lola Hafuuraa Irratti Bobba’uu” ilaali. Akkasumas kitaaba Africa’s Hope Discovery Series, Tajaajila Humnaa: Akkamitti Humna Hafuuraatiin Tajaajiluu, Boqonnaa 12: “Seexanoota baasuu” jedhu ilaali.

Waaqayyoo garaa isaanii akka sochii hafuura Waaqayyootiif akka banan gochuu qaban qajeelfama kennuu qabda.⁷

Dhuga-ba'umsa Dhuunfaa

Torbaffaa, miseensonni waldaa kee dhugaa ba'umsa isaanii namoota biroof akka qoodan jajjabeessuu qabda. Sabni Waaqayyoo yeroo hundumaa seenaa wanta Waaqayyoo jireenya isaanii keessatti hojjete qooduuf qophaa'uur barbaachisaadha (1Phex. 3:15). Macaafni Qulqulluun, “Warri Waaqayyoon furaman seenaa isaanii haa himan” (Faar. 107:2) jedhee gorsa.

Dhugaa ba'umsi wiirtuu dhugaa ba'umsa Kiristoos ta'uu jechuun maal jechuu akka ta'e agarsiisudha. Amantoonni warra badaniif wangeela akka qoodaniif karaa salphaa garuu humna guddaa qabuudha. Kanaaf gocha kana miseensota waldaa biratti jajjabeessuu qabdu. Akkasumas sabni Waaqayyoo akkamitti Hafuurri Waaqayyoo akka jireenya isaanii keessatti hojjechaa jiru dhugaa ba'umsa akka qoodaniif tajaajila waldaa keessatti bakka kennuu qabda

Kennaa Hafuuraa

Saddeettaffaa, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, tajaajila waldaa keessatti sochii hafuuraa kan bu'aan isaa kennaa hafuuraa mul'atuuf eddo kennuuf qabda. Kun shaakala Waldaa jalqabaa ture, har'as shaakala waldaa Pheenxeqoosxee hundumaa ta'uu qaba (fkn, HoE 11:28-30; 13:1-2; 21:10-14). 1 Qorontos 12:8-10 irratti Phaawuloos waa'ee kennaawwan hafuuraa sagal dubbata:

“Tokkoof karaa hafuuraa ergaan ogummaa, isa kaaniif karaa hafuura tokkichaatti ergaan beekumsaa, kaanif karaa hafuura tokkicha amantiidhaan, kaaniif kennaa hafuura tokkicha sanaan fayyisuu, isa kaaniif immoo humnoota dinqii ni kennama. inni kaanis raajii, inni kaanis hafuurota adda baasee dubbatu, isa kaan immoo afaan garaa garaatiin dubbatu, isa kaanis immoo hiika afaanota hin beekne ni dubbatu. Kun hundinuu hojii hafuura tokkichaati, innis akkuma murteessetti tokkoon tokkoon isaaniif in hira.”⁸

Yommuu ati kennaawwan kanan amantoonni waldaa akka tajaajilan barsiiftu, waldaan ni ijaaramti, Waaqayyoo ni ulfina, mootummaan isaas ni tarkaanfata.

⁷ Mata duree kana ilaalchisee odeeffannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 18: “Waaqeffannaadhaan Waldaa Geggeessuu” isa jedhu ilaali.

⁸ Dabalata 2: “Kennaawwan Mul'achuu 1 Qorontos 12:8-10” ilaali.

Haa ta'u malee, mul'achuun kennaawwan hafuuraa ofumaan waan dhalatan akka hin taane beekuu qabda. Kennaawwan barbaadamuu qabu, jajjabeeffamuus qabu (1Qor. 12:31; 14:1). Kanaaf jireenya ofii kee keessatti mul'achuu kennaawwan hafuuraa hawwu qabda, jireenya namoota biroo keessattis mul'achuu isaani kakaasuun barbaachisaadha. Dhimma kanarratti barsiisuu fi lallabuudhaan kana gochuu dandeessa. Akkasumas, kennaawwan sirnaan akka hojjetan fakkeenya kennuu qabda. Tajaajila waldaa keessatti bakka isaaniif kennuudhaan (14:26) akkasumas akka hin fayyadamne gochuudhaan (14:39-40) kennaawwan hafuuraa akka mul'atan caalaatti jajjabeessuu dandeessa.⁹

Kadhannaa Araarsuu

Salgaffaa, waldaa kee gara kadhannaa araarsuuf of kennuutti gaggeessuu qabda. Akkuma waldaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti argamu, waldaan Pheenxeqoosxee har'a Afrikaa keessa jirtu kadhannaadhaaf of kennuu qabdi (HoE 1:14; 4:23-32; 12:5; 13:2). Akkuma Yesuus duuka buutota isaa akkamitti akka kadhatan barsiise, ati immoo akkasuma saba kee barsiisuu qabda (Luq 11:1-13). Kana gochuu kan dandeessu yeroo baay'ee kadhannaa irratti lallabuu fi barsiisuudhaan, akkasumas waldaa duratti akkaataa jireenyaa kadhannaa amanamummaadhaan fakkeenya ta'uudhaan. Yeroo namoonni soortuun isaani kadhatu ilaalan, isaanis akka kadhatan ni jajjabeeffamu (Luq. 11:1; Bau. 33:10).¹⁰

Jireenya Qulqullaa'aa

Dhumarratti, akka soortuwwan Pheenxeqoosxee amanamaa tokkootti, miseensonni waldaa jireenya qulqullaa'aa, Waaqayyoon kabaju akka jiraatan gaafachuu qabda (1Yoh. 2:6). Jireenyi qulqulluun ajaja Caaffata Qulqullaa'oo fi shaakala addunyaa maraa amantoota dhugaa Pheenxeqoosteeti (1Phex. 1:16). Akkuma mata dureen *Kiristaanota* jedhu agarsiisu, hordofoonni Kiristoos fakkaachuuf carraaquu qabu. Waaqni isaan bakka bu'an qulqulluu waan ta'eef qulqulloota ta'uu qabu. Phaawuloos amantoota Filiphisiyus "dhaloota jal'aa fi jal'aa keessatti ijoollee Waaqayyoo mudaa hin qabne ta'uu" (Filp. 2:15) jechuun gorseera.

⁹ Mata duree kana ilaalchisee odeeffannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 21: "Humna Hafuuraatiin Tajaajiluu" ilaali.

¹⁰ Mata duree kana ilaalchisee odeeffannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 8: "Kadhannaan Dursa Kennamu" ilaali.

Kutaa 3ffaa: Amantaa Soortuu Pheenxeqoosxee

Kanaaf akkamitti jireenya Kiristoos akka jiraatan saba keetti agarsiisuu qabda. Kana gochuuf, ulaagaa Kiristiyaanonni jireenya qulqullaa'aa fi qulqulluu jiraachuu qaban irratti yeroo baay'ee barsiisuu fi lallabuutu si barbaachisa. Jireenyi akkasii maal akka fakkaatu daran ummatatti agarsiisuu qabda. Phaawuloos amantoota Filiphisiyyusitti “Nuyi isin warra amantan keessaa hammam qulqulluu, qajeeloo fi mudaa hin qabne akka turre isin dhugaa baatu, Waaqayyos akkasuma” jedhee isaan yaadachiise (1Tas. 2:10). Dabalataanis amantoota gorseera, “Akkuma ani fakkeenya Kiristoos hordofu, fakkeenya koo hordofaa” (1Qor. 11:1). Miseensota waldaa keetiif jecha wal fakkaatu dubbachuu danda'uu qabda.

Pheenxeqoosheen dhugaa gonkumaa gara bifa amanti biraatti gadi bu'uu hin danda'u; amantiin sun hammam dhugaa ta'us jechuudha. Amantiin Pheenxeqoosxee gara jireenyaa muuxannoo fi shaakala amantoota jaarraa tokkoffaa akka macaafa Hojii Ergamootaa fi barreeffamoota ergamoota keessatti ibsametti of wal simsiisuu barbaaduu qabdi. Kanaaf soortuun Pheenxeqoosxee hunduu waldaa isaa gara muuxannoo fi shaakala dhugaa Pheenxeqoosxeetti gaggeessuuf kaayyeffachuu qaba.

~ Boqonnaa 12 ~

Hambaa Pheenxeqoosxee Leellisuu

Leila McKinney Afrikaa keessatti ijoolleef ergamtuu Pheenxeqoosxee jalqabaa ta'uu hin ooltu. Isheen guyyoota jalqabaa dhangala'uu Hafuura Qulqulluu Los Angeles karaa Azusa, California, USA, bara 1906 hanga 1908tti Hafuuraan guutamte. Hinaaffaan ergamaa sochii hafuuraa sana kan guute ture; Leilan adaadaashee Juuliyaa akkasumas kanneen biroo waliin wangeela lalabuuf gara Afrikaa deeman. Leilan gaazexaa *The Apostolic Faith* jedhamu kan koree ergamaan maxxanfame irratti akkas jechuun barreessiteetti, “Ani Afrikaa keessatti akka inni na geggeessu nan amana. Gooftaan akka ani achi deemu ni barbaada. Uummataaf dhugaa ba'uu fi waa'ee Gooftaa ijoollee barsiisuuf, akkasumas Gooftaadhaaf hojjechuun barbaada. Isaaf jedhee namoota ani jaalladhu hunda dhiisuuf fedhiin qaba.” Seenaan Leila McKinney miliyoonaan kan lakkaa'aman sochii Pheenxeqoosxee Afrikaa marsanii jiran keessaa tokkodha.

Soortuun Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiru akkamitti ergaan Pheenxeqoosxee gara ardii kanaatti akka dhufe hubachuu fi leellisuun murteessaadha. Soortuun Afrikaa tokko yeroo tokko, “Eessaa akka dhufne yoo hin beekne, eenyu akka taane, ykn garamitti akka deemnu hin beeknu” jechuun yaada kenneera. Yoo seenaa keenya darbe hin hubannu ta'e, nuyi akka bidiruu waan oofu hin qabneetti. Kallattii fi kaayyoo ifa ta'e tokko malee yoo sochoona ta'e balaa kaayyoo malee oofamuu keessa jirra. Haa ta'u malee, eessaa akka dhufnee fi

maaliif akka as geenye yoo beekne ofitti amanamummaadhaan gara fuulduraatti tarkaanfachuu dandeenya.

Boqonnaan kun waa'ee jalqaba amantii Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti gaaffilee barbaachisoo hedduu deebisa: Ka'umsi sochii Pheenxeqoosxee ammayyaa maali? Afriikaa yoomii fi akkamitti dhufe? Ayyaanni Pheenxeqoosxee ardii kana keessa akkamitti babal'ate? Waldaan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti har'a qormaata akkamii mudata? Fuuldurri Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti maal fakkaata?

SOCHII JALQABAA

Dhuma Muddee 1900tti, mana barumsaa Macaafa Qulqulluu xinnoo Toopekaa, Kaansas, Yunaayitid Isteetisitti argamu keessatti, Chaarlis Fooks Paarhaam barattoota isaatiif ramaddii qorannoo kenne. “Ragaa Macaafa Qulqulluu” hafuura qulqulluudhaan cuuphamuu isaa argachuuf Caaffata Qulqullaa'oo akka qoratan itti hime. Barattoonni yeroo qorannoo cimaa erga gaggeessanii booda argannoo isaanii Paarhaamiif dhiyeessan. Ragaan qorannoo isaanii inni dhuma kan mul'isu, macaafni Qulqulluun namootni Hafuura Qulqulluun cuuphman hundi akka hafuurichi dubbachuu isaa isaaniif kennetti afaan haaraan dubbatan isa jedhu ture.

Guraandhala 1, 1901 halkan walakkaa booda utuu hin turin, Hafuurri Qulqulluun humnaan dubartii Agnes Ozman jedhamtu tokko irratti dhufe. Dinqiidhaan akkuma Hafuurri dubbachuu isaa isheen kennetti afaanota adda addaatiin dubbachuu jalqabde. Guyyoota muraasa keessatti, Paarhaamin dabalatee namoonni kaan hedduun hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun isaanii afaan adda addaatiin dubbachuudhaan ragaa ba'eera. Bu'aa hafuuraan guutamuu isaaniitiin, Paarhaam fi barattoonni isaa akkuma amantoota macaafa Hojii Ergamootaa keessatti argamanitti humnaa fi aangoo guddaadhaan wangeela lallabuu jalqaban. Garaan isaanii hinaaffaa ergama isa guddaa ta'een booji'ame. Paarhaam Waaqayyo hafuura isaa waldaa irratti kan dhangalaasu dhiyootti deebi'uu kiristoos dura akka waldaan oduu gamachisa waa'ee Kiristoos dhugaa baatuuf human ishee hidhachiisuuf akka ta'e amanee ture.

Bara 1905tti Paarhaam mana barumsaa isaa gara Hiyustaan, Teksaas, Ameerikaatti jijjiiree, achitti waa'ee cuuphaa hafuura qulqulluu barsiisuu itti fufe. Utuu baay'ee hin turin, Luusii Faaroo sochii kana keessatti makamte. Sana booda Paarhaam Wiliyaam J. Siimoor, lallabaa qulqullummaa Afriikaa Ameerikaa ta'e

Boqonnaa 12: Hambaa Pheenxeqoosxee Leellisuu

waliin wal barsiifte. Siimoor barsiisa Paarhaam dhaggeeffatee, innis ergaa Pheenxeqoosxee fudhateera.

Yeroo gabaabaa booda, Seymour waldaa qulqullummaa xiqqoo Los Angeles, California keessa jirtu irraa dhufee soortuu isaanii akka ta’u waamicha argate. Seymour waamicha kana fudhatee gara Los Angelesitti imale. Waldaa keessatti lallaba isaa isa jalqabaa keessatti waa’ee cuuphaa hafuura qulqulluutiin ergaa afaanota addaa addaatiin dubbachuu ragaa waliin lallabee ture. Soortuun Juuliyaa Haachiins ergaa kana mormuudhaan Seymouriin ergama keessaa issa baase.

Seymour sana booda mana miseensota waldaa tokko tokkoo keessatti ergaa Pheenxeqoosxee lallabuu jalqabe. Yeroo inni lallabuu fi namoonni kadhatan baay’een isaanii hafuuraan guutaman. Namoonni walitti qabaman baay’achaa waan dhufaniif gamoo waldaa dulloomaa daandii Azusaa irratti argamu kan manca’e bitachuuf dirqaman. Waaqayyo hafuura isaa dhangalaasuu itti fufe, yeroo waggaa sadii keessatti, bara 1906 hanga 1908tti, namootni kumaatamaan lakkaa’aman addunyaa mara irraa dhufanii hafuura qulqulluudhaan guutaman. Namoonni sun ergaa Ayyaanni Pheenxeqoosxee dhufe jedhu qabatanii gara qe’ee isaaniitti deebi’an.

Misiyoononni Pheenxeqoosxee waggaa lamaan sana keessatti daandii Azusaa irraa gara biyyoota 25 ol ta’anitti ba’an, isaanis Chaayinaa, Hindii, Jaappaan, Gibxii, Laayibeeriyaa, Angoolaa fi Afrikaa Kibbaa dabalatee jechuudha. Sochii dadamaqinsa hafuuraa daandii Azusaa inni humna guddaa qabu kun Ayyaana Pheenxeqoosxee addunyaa guutuutti babal’isuuf kanneen biroo caalaa waan baay’ee hojjete. Har’a, yoo xiqqaate waldoonni Pheenxeqoosxee addaa addaa 26 waldaa Yaa’ii Waaqayyoo dabalatee ka’umsa isaanii gara sochii daandii Azusaatti faana dha’u.¹

Waggoota sana keessatti Waaqayyo hafuura isaa addunyaa kanarra iddoowwan birootti dhangalaasaa ture. Giddugalli jalqabaa dhangala’uu Pheenxeqoosxee kan biroon Weels (1904), Hindii (1905), Ingilizii (1907), Kooriyaa (1907), Chiilii (1909) fi iddoowwan biroo turan. Waaqayyo waadaa Yo’eel raajiidhaaf kenne raawwachaa ture: “Waaqayyo bara dhumaatti, ani

¹ Haaromsi Daandii Azusaa akkamitti Afrikaa irratti dhiibbaa akka qabu caalaatti baruuf, kitaaba, From Azusa to Africa to the Nations, Maxxansa Lammaffaa, Denzil R. Miller, bilisaan www.DecadeofPentecost.org irraa buusuun ilaali.

hafuura koo namoota hundumaa irratti nan dhangalaasa” (HoE 2:17; cf. Yo’el 2:28).

PHEENXEQOOSXEEN AFRIKAA GA’E

Mee amma ergaan Pheenxeqoosxee akkamitti gara Afrikaatti akka dhufee fi akkamitti ardii kana keessa akka babal’ate haa ilaallu.

Pheenxeqoosheen Gara Afrikaatti Dhufe

Ergamoonni Pheenxeqoosxee jalqaba Ameerikaa irraa gara Afrikaatti dhufan kallattiin ergamoota daandii Azusaa irraa dhufan turan. Bara 1907tti Laayibeeriyaa gahan. Gareen isaanii Luusii Faaroo, J. W. fi Juuliyaa Haachiins, intala obboleettii isaanii Leilaa Maakinii fi boodarra baruma sana, Edwaard Maakoolii isaanitti dabalame. Walumaagalatti dhiironni, dubartoonniifi daa’imman Afrikaa Ameerikaa gara kudhanii ta’an bara sanatti garee lamatti qoodamuun Azusaa irraa gara Laayibeeriyaa deeman. Torban muraasa keessatti isaan keessaa torba dhukkuba busaa ykn ho’a bishaan gurraachaana du’aniiru. Kanas ta’e sana, lammiileen Laayibeeriyaa hedduun gara Gooftaa dhufanii hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun isaanii argan. Waldaan dhaabbataa Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti jalqaba bara 1907 Monrovia keessatti dhaabame. Misiyoononni Azusaa irraa dhufanis gara Afrikaa Kibbaa fi Angoolaatti imalan.

Waaqayyos ergaa Pheenxeqoosxee babal’isuuf warra dhalootaan Afrikaa ta’anitti fayyadame. Seenaawwan nama gammachiisan lama kan Eliyaas Letwaba kan Afrikaa Kibbaa fi Wiliyaam Waadee Haaris kan Laayibeeriyaa ti. Namoonni kun sochiiwwan biyyoota Afrikaa Kibbaa fi Dhiha Afrikaa hedduu irratti dhiibbaa uume jalqabuuf gargaaran, kunis namoonni kuma dhibbaan lakkaa’aman gara Kiristoos akka dhufan taasisera.

Elias Letwaba (1870-1959) seenaa Afrikaa Kibbaa keessatti lallabaa Pheenxeqoosxee Afrikaa keessaa dhiibbaa guddaa uume jedhameera. Naannoo bara 1870tti Eliyaas gadameessa haadha isaa keessa osoo jiruu Haati isaa mul’ata Waaqayyo biraa argatte. Hafuurri Waaqayyoo gaaf tokko ilma ishee akka meeshaa isaatti fayyadamee waldoota hedduu akka hundeesu itti hime. Letwabaan akkasitti Waaqayyoon beeku fi isa biratti itti fayyadamuuf beela guddaa qabate guddate.

Bara 1908tti, misiyoonii Ameerikaa kan ta’ee fi gara Afrikaa Kibbaatti dhufuu isaa dura tajaajila Chaarlis Paarhaam jalatti Hafuura Qulqulluu kan fudhate

Boqonnaa 12: Hambaa Pheenxeqoosxee Leellisuu

John G. Lake jedhamu waliin wal bare. Lake dadammaqinsa hafuuraa Los Angeles keessatti gaggeeffame isa daandii Azusaa irrattis hirmaatee ture. Letwaba fi Lake hanga bara 1913tti, yeroo Lake gara USAtti deebi'utti tajaajilaaf waliin imalaa turan.

Waaqayyo haadha Letwabaatti akkuma mul'ise, lallabaa fi barsiisaa Pheenxeqoosxee humna guddaa qabu ta'ee, namoota baay'ee gara fayyinaa fi cuuphaa hafuura qulqulluutti gaggeesse. Afriikaa Kibbaa fi Roodeshiyaa (Zimbaabuwee) keessatti tajaajila isaa keessatti kumaatamaan dhukkuba irra fayyuu fi kumaatamaan lakkaa'aman fayyina lubbuu argachuu isaanii argeera. Letwabaan Afrikaa Kibbaatti keessatti Ergama Amantii Ergamootaa warra jedhaman waliin hidhata qaba ture. Mana Barumsaa Macaafa Qulqulluu Paatmos jedhamu Afrikaa Kibbaa keessatti mana barumsaa gurraachotaan gaggeeffamu isa jalqabaa hundeesse. Letwabaan hanga bara 1959tti hanga du'a isaatti nuffii tokko malee lallabaa ture.

Wiliyaam Waadee Haaris (c. 1860-1929) Waaqayyo wangeela guutummaa Afrikaa Dhihaa keessatti babal'isuuf itti fayyadame. “Afriikaa keessatti lallabaa wangeelaa isa hunda caalaa milkaa'aa” jedhamee waamamee jira. Waggoota ga'essotaa jalqabaa keessatti waldoota Meetodistii fi Ipiskoopaal Laayibeeriyaa keessa jiran waliin hidhata qaba ture. Yeroo ergamtoonni daandii Azusaa achi turan Monrovia keessa jiraachaa ture. Amantootni Gariin isaanii ergamtoonni Afriikaa Ameerikaa kun madda qor-waaqumaa Pheenxeqoosxee Hariis akka ta'an amanu.

Haaris ergamaan Gabri'eel mul'ataan isatti mul'atee namootni baay'een tajaajila raajii isaatiin gara Kiristooitti akka dhufan akka iatti hime dhugaa ba'e. Mul'ata sana hordofuun, Haaris guutummaa Laayibeeriyaa, Kootduvaar, Gaanaa fi Seeraaliyoon keessa imaluun, namoonni cubbuu isaanii dhiisanii gara Kiristoositti akka deebi'an itti hime. Inni humna hafuuraatiin tajaajilaa ture, hafuura xuraawaa basaa, dhukkubsattoota fayyisaa, afaan haraatiin dubbataa ture. Dabalataanis namoonni amantii aadaa isaanii akka dhiisan, Yesusitti akka amanan, akkasumas namoonni adiin Macaafa Qulqulluu isaanii qabatanii dhufanii sagalee Waaqayyoo akka isaan barsiisan akka hin eegne cimsee dubbateera. Karaa tajaajila isaatiin namoonni kuma dhibba tokkoo ol ta'an jijjiiramaniis akka turan tilmaamameera.

Letwabaa fi Harris tajaajiltoota kumootan lakkaa'an keessaa akka fakkeenyaatti kaasna; soortota, lallabdoota wangeelaa, barsiisota, fi ergamtoota

Afrikaa kumaatamaan lakkaa'aman kanneen Afrikaa keessatti Wangeela Guutuu lallabani, Yesus akka lubbuu fayyisu, dhukubsataa fayyisu, hafuura qulqulluudhaan cuuphuu, yeroo dhiyootti akka dhufu labsan keessaa fakkeenya lama qofa.

Ergaan Pheenxeqoosxee Guutuu Afrikaatti Babal'ate

Seenaan babal'ina ergaa Pheenxeqoosxee guutuu Afrikaa keessa jiru karaa Yaa'ii Waaqayyoo seenaa Hafuurri karaa ergamtoota warra dhihaa fi tajaajiltoota Afrikaatiin waldaa Afrikaa keessatti dhaabuuf hojjeteedha. Wadaan Yaa'iin Waaqayyoo waldoota Pheenxeqoosxee ardii kana keessa jiran hedduu keessaa isa tokko yoo ta'u, Waaqayyoo sochii kana humnaan fayyadamee ergaa Kiristoos babal'isee jira. Mee seenaa akkasii lama haa ilaallu.

Laayibeeriyaa. Bara 1908tti, Jasper Klabioh Toe namni jedhamu “Waaqayyoo uumaan yoo jiraate, isa argachuuf na gargaaraa” jedhee kadhata ture. Waaqayyoo Toetti dubbate, “gara galaanaatti akka deemu” itti hime. Yeroo wal fakkaatutti, Hafuurri Waaqayyoo laphee ergamaa Ameerikaa, Joon Muur Perkins jedhamu keessatti hojii hojichaa ture. Perkins haaromsa Pheenxeqoosxee Torontoo, Kaanaadaa keessatti gaggeeffame irratti argamuun hafuura qulqulluudhaan cuuphamee ture. Booda Waaqayyoo ergaa Kiristoos gara Laayibeeriyaa akka geessu isa kakkase.

Perkins qarqara galaanaa Laayibeeriyaa irra osoo dooniidhaan deema jiruu, Hafuurri Qulqulluun qarqara galaanaa gara bakka murtaa'e tokkotti akka deemu yeroo itti himu dhaga'e. Kanaa booda Kaapteeniin doonichaa akka gara inni barbaaduutti deemu gaafate, Kaappiteenichi “Kun iddoo nageenya qabu miti” jedhee isa akeekkachiise. Perkins garuu akka dhaabbatuuf cimsee isatti dubbate. Inni fi gareen isaa akkasitti bakka Hafuurri Toe geggeesse sana ga'an. Guyyaan isaa guyyaa ayyaana dhaloota Kiristoos bara 1908 ture. Perkins wangeela Toe waliin qooddate, innis dafee Kiristoosiin fudhate. Hojiin Toe fi Perkins jalqaban gara Waldaa Yaa'ii Waaqayyoo Laayibeeriyaa guddate. Har'a waldaan kun garee Pheenxeqoosxee biyyattii keessaa isa guddaadha.

Naayijeeriyaa. Jalqaba bara 1930moota keessa, Augustine Ehurieiwu Wogu kan Port-Harcourt, Naayijeeriyaa, barruu *Pentecostal Evangel* jedhamu kan Yaa'iin Waaqayyoo, USA jedhamu maxxansu tokko arge. Woguun waa'ee fayyina waaqummaa fi cuuphaa hafuura qulqulluutiin waan barruu sana keessatti dubbisen harkifame. Kanarraa kan ka'e dhukkubsattootaaf kadhachuu fi namoota gara cuuphaa hafuuraatti geessuu jalqabe. Waldaan inni itti hirmaataa ture barsiisa isaa

Boqonnaa 12: Hambaa Pheenxeqoosxee Leellisuu

kan Pheenxeqoosxee fudhachuu yeroo didu Wogu fi namoonni muraasni waldaa Pheenxeqoosxee of danda'e jalqabuuf ba'anii Waldaa Yesuus Kiristoos jedhamu hundeessan.

Waggoota hedduu booda, bara 1939tti, Wogu ergamtoota Yaa'ii Waaqayyoo Ameerikaa tokko tokko Port Harcourt keessatti qunname. Isaan Yaa'iin Waaqayyoo hojii achitti jalqabuu akka danda'u qorachuuf gara Naayijeeriyaa dhufanii turan. Wooguun misiyoonota kana akka isa gargaaran isaan gaafate. Ergamichi walii galee garee W. Lloyd Shirer tiin durfamu Wogu waliin akka hojjetaniif erge. Waldaa kana waldaa Yaa'ii Waaqayyoo Nigeria jedhamee akka waamuuf walii galan. Har'a, waldaa biyyoolessaa Yaa'ii Waaqayyoo Afrikaa keessaa isa guddaa miseensotaa fi hordoftoota miliyoona sadii ol qabudha.

Kun seenaa dhibbaan lakkaa'aman himamuu danda'u keessaa lama qofa. Isaan, akkaataa Hafuurri Waaqayyoo tumsa Afrikaanotaa fi warra Hafuurri gara Afrikaatti isaan erge waliin ta'uudhan akkatti Afrikaa keessatti seenaa hojjete agarsiisuuf gargaaru. Seenaa biroo akkamitti abiddi Pheenxeqoosxee waldoota biroo guutuu ardii kanaa keessatti akka boba'e himuun ni danda'a, kanneen akka Waldaa Pheenxeqoosxee Gaanaa fi Waldaa Guutuu Wangeela Itoophiyaa akka fakkeeniyati caqasuun ni danda'ama.

Yaa'iiwwan Waaqayyoo Afrikaa. Ergaan Pheenxeqoosxee yeroo jalqabaaf gara Laayibeeriyaa dhufe bara 1906tti, waldoonni Pheenxeqoosxee ykn amantoonni Afriikaa bakka kamittuu hin turre. Waaqayyoo garuu Hafuura isaa ardii kana irratti dhangalaasuu jalqabe. Guddinni waldaa Yaa'ii Waaqayyoo akkaataa Waaqayyoo ardii kana eebbiseef fakkeenya calaqqisudha. Bara 1948tti, Yaa'iin Waaqayyoo Afrikaa keessatti argaman gara amantoota 40,000tti guddatanii, gara waldoota 700 ta'an keessatti saboota Afrikaa 11 keessatti walga'anii turan.

Bara 1989tti Yaa'iinn Waaqayyoo waldoota biyyoolessaa guutuu ardii kanaa keessatti hirmaatan irraa Tokkummaa Yaa'ii Waaqayyoo Afrikaa (Africa Assemblies of God Alliance/ AAGA) hundeeffame. Waggaa itti aanutti, tokkummaan kun xiyyeeffannoo isaanii Kurnan Haamaa ykn makkarrii (Decade of Harvest) jedhu kan jalqaban yoo ta'u, bara 1991 hanga 2000tti itti fufe. Waggoota kurnan sana keessatti waldaan kun hordoftoota miliyoona 2.1 waldoota biyyoota 31 keessatti waldoota 11,688 keessatti walga'an irraa gara hordoftoota miliyoona 6.3tti biyyoota 39 keessatti waldoota 24,019 keessatti walga'anitti guddatte. Sochiin kun human argatee waggoota kurnan itti aananiif itti fufeera.

Bara 2010tti, Yaa'iin Waaqayyoo Afrikaan gara hordofoota miliyoona 16.6tti guddachuun waldoota 67,827 ga'aniiru.

Guraandhala bara 2010 keessa AAGAn jalqabbii waggoota kurnan lammaffaa, “Kurnan Pheenxeqoosxee” (Decade of Pentecost) (2010-2020) jedhamu jalqabe. Akkuma Kurnan Haamaa, Kurnan Pheenxeqoosxee dhaabbii waldaa fi ergama irratti xiyyeeffate. Galmi dabalataa miseensonni waldaa miliyoona 10 ta'an hafuura qulqulluudhaan cuuphamanii akka dhugaa baatota hafuuraan humna argatanitti socho'uu isaanii arguu ture. Dhuma bara 2019tti, Yaa'iin Waaqayyoo Afrikaan gara hordofoota miliyoona 18.7tti guddateera, waldoota 87,741 biyyoota Afrikaa Sahaaraa gadii fi garba Hindii keessatti waliin ga'aniiru.

Guraandhala 2021 keessa AAGAn xiyyeeffannoo kurnan sadaffaa “Kurnan Haaromsaa” jedhamu jalqabe. Waggoota kurnan kana keessatti waldaan lallaba wangeelaa, cuuphaa hafuuraa, waldaa dhaabbii, fi ergama irratti xiyyeeffannoo ishee itti fufti. Xiyyeeffannaan addaa Kurnan Haaromsaa keessaa tokko, Yaa'iin Waaqayyoo Afrikaan Kaaba Afrikaa irratti xiyyeeffachuu isaaniiti, kaayyoon isaaniis naannoo duraan tuffatame kana keessatti sochii dhaabbii waldaa Hafuuraan humna qabu jalqabsiisuudha.

DHIIBBAA PHENXEQOOSXEEN FIDE

Pheenxeqoosheen fuula waldaa Afrikaa karaa hedduudhaan jijjiireera. Guddinni sochii Pheenxeqoosxee ajaa'iba ta'ee jira. Bara 2015tti, Qo'annoon Insaykilopiidiyaa Oxfoord akka gabaasetti Afrikaa keessatti Phenxeqoosheen miliyoona 202 ta'u, kunis baay'ina amantoota ardii kanaa keessaa %35 fi baay'ina ummata ishee waliigalaa keessaa %17 ta'a. Sadarkaa adda addaatiin, waldaan Afrikaa hundi jechuun ni danda'ama dhiibbaa irra gaheera. Waldoonni aadaa hedduun waan amantii Pheenxeqoosxee keessaa kan akka faarfannaa gammachuu, waaqeffannaa ibsaa fi kadhannaa cimaa fudhataniiru. Hedduun isaanii illee gochaalee Pheenxeqoosxeewwan bu'uuraa ta'an tokko tokko kan akka lammata dhalachuu, afaan haaraatiin dubbachuu, fi tajaajila humnaa fa'i.

Amantaan Pheenxeqoosxee aadaa bal'aa Afrikaa irrattis dhiibbaa uumeera. Karaan isaan kana itti godhan keessaa tokko taatee “fuurii fi ka'uu” jedhamuun beekamuudha. Yeroo amantoonni of kennaa ta'an jireenyi isaanii ni jijjiirama, cubbuu fi gad bu'iinsa isaanii keessaa “kaafamu”. Kanarraa kan ka'e namoota fooyya'oo fi lammii oomishaa ta'u. Maatii isaanii jaalalaa fi kabajaan ilaaluu kan jalqaban si'a ta'u, kanaanis sanyii caalaatti bu'a qabeessa ta'e argamsiisu. Kana

Boqonnaa 12: Hambaa Pheenxeqoosxee Leellisuu

malees, Amantoonni of kennan yeroo baay'ee barnoota olaanaa hordofu, cimaniif hojjetu, hojii fooyya'aa argatu, akkasumas amanamummaa qarshii hojjechuuf carraaqu. Yeroo baay'ee namoota jireenyaa wajjin rakkatan kunuunsuuf gara laafinaan harka isaanii diriirsu. Kana malees, Amantoonni Pheenxeqoosxee tokko tokko duudhaalee isaanii gara dirree siyaasaatti geessuun achitti jijjiirama fidaa jiru. Gochoonni kunniin fi kanneen biroo hawaasa fooyya'aa ta'eef gumaacha godhu. Kiristiyaanonni Pheenxeqoosxee hundinuu yaada Kiristoos hawaasa keessatti qabuun kan hin jiraanne ta'us, warri kana gochuuf carraaqan garuu dhiibbaa gaarii geessisaa jiru.

WAL'AANSOO GARA FUULDURAA

Waldaan Pheenxeqoosxee har'aa Afrikaa keessa jirtu karaa qaxxaamura irra dhaabbatee jirti. Boqonnaa kana keessatti akkuma ilaalle, milkaa'ina hedduudhaan of jajuu dandeessi. Haa ta'u malee, amantiin Pheenxeqoosxee Afrikaa gara fuulduraatti akkuma ilaalutti qormaata hedduutu isa mudata. Rakkoowwan sana keessaa sadii doorsisa barumsa dogoggoraa, qabanaa'uu sochii hafuura fi ofitti amanamummaadha.

Deebii kanaaf, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, gaaffilee qorannoo sadii of gaafachuun gaarii ta'a:

- Caaffata Qulqullaa'oodhaaf amanamaa ta'ee itti fufa a jira moo waldaa koo gara dogoggora barumsaatti geessaan jira?
- Waldaa koo gara haaromsa Pheenxeqoosxee isa dhugaatti qajeelchaan jira moo gara qabanaa'uu sochii hafuuraatti akka lixan eeyyamaan jira, “bifa waaqessuu qabaachuu garuu humna isaa ganuu”? (2Xim. 3:5).
- Sabni koo humna Hafuura Qulqulluutiin warra badan akka barbaadan qajeelchaan jira moo gara badhaadhina dhuunfaa fi eebbaa ofitti amanamummaa qabuutti isaan geessaan jira?

Fuuldurri waldaa Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti baay'inaan kan hundaa'u akkaataa ati fi soortuuwwan pheenxeqoosxee biroo kumaatamaan lakkaa'aman gaaffilee kana itti deebisan irratti.

Soortuuwwan Pheenxeqoosxee guutuu ardii kanaa hambaa isaaniif dhugaa ta'uuf garaa guutuudhaan yoo of kennanii fi barumsa, muuxannoo fi shaakala irratti dhugaa ta'ee Pheenxeqoosxee deebi'anii yoo jiraatan, egereen isaa ifaadha. Haa ta'u malee, hambaa isaanii dhiisanii akka warra naannoo isaanii jiran ta'uuf

yoo murteessan, egereen Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti balaa keessa jira. Kanaaf, soortuwwan Pheenxeqoosxee guutuu Afrikaa keessa jiran fakkeenya Waaqayyoo abbootii isaanii fedhiidhaan hordofuun murteessaadha.

Hambaan Pheenxee kun imaanaa qulqulluu dha. Haaromsii Pheenxeqoosxee dhugaa ta'e abdii guddaa addunyaa isa dhumaa ti. Kennaan Pheenxeqoosxee kun yoo kunuunfamee fi boba'e Afrikaa irraa gara saboota addunyaatti babal'achuu danda'a. Haa ta'u malee, yoo tuffatame ykn akkaataa dogoggoraan hojii irra oole du'uu ni danda'a. Kanaaf, soortuwwan Pheenxeqoosxee guutummaa Afrikaa keessa jiran, jecha Phaawuloos Ximotewoos isa dargaggeessa isa warra Pheenxeqoosxee wajjin hojjetuu fi soortuu waldaa Efesoonitti dubbateef xiyyeeffannaa kennuu qabu: "Ani kenna Waaqayyoo isa harka koo irra kaa'uudhaan isin keessa jiru akka abiddaan gubattan isin yaadachiisa" (2Xim. 1:5). Phaawuloos itti dabaluuudhaan, "Kuusaa gaarii imaanaa isiniif kenname sana eegaa—gargaarsa hafuura qulqulluu isa nu keessa jiraatuun eegaa" (lakk. 14).

Akka soortuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaatti, nutis kenna Waaqayyoo kan abbootii keenya warra Pheenxeqoosxee nuuf darbe kunuunsuu fi abidda itti bobeessuu qabna. Akkasumas akkuma isaanii, wanta Hafuura Qulqulluu isa nu keessa jiraatu fi humna nuuf kennu imaanaa nutti kenname amanamummaadhaan kunuunsuu qabna.

~ KUTAA 4FFAA ~

JIREENYA DHUUNFAA SOORTOTA
PHEENXEQOOSXEE

~ Boqonnaa 13 ~

Jireenya Akka gaariitti Hogganame

Soortuun dargaggeessi tokko mataa isaa harka isaa jala awwaalee deeskii irratti gad gombifamee ta'a ture. Sababni isaa fedhiin tajaajila soortummaa bal'achaa deemuun, dandeetii soortuu kanaa ol ta'aa dhufe. Waan kanata'eef, tajaajila dhiisee hojii isaatti deebi'uuf yaadaa ture. Soortuun dargaggeessi kun wanta inni hin hubatiin tokko, dhiphina isaa keessatti kophaa isaa akka hin turredha. Guutummaa Afrikaatti, soortuuwwan Pheenxeqoosxee dhibbaa kana wajjin wal-fakkaatu keessatti argamu. Dhiibbaa tajaajilaa hedduu isaan mudatu dandamachuu isaanii itti fufuu akka hin dandeenye itti dhaga'ama.

Sababni waanti kun soortuuwwan kunneenitti dhaga'amuuf, waan jireenya isaanii akka gaariitti bulchuu hin baranneef. Jireenya hooggansa laafaa qabu waan gegeessaniif, qormaanni haaraan yommuu isaan mudatu salphaatti isaan argachuu danda'a; madaallii isaanii irraa isaan kuffisa.

Soortuun Pheenxeqoosxee tokko dhiibbaa jireenyaa fi tajaajilaa hundumaa jalaa bilisa ta'uun danda'a jedhee yaaduun isaa dhugaa irraa kan fagaatue ta'us , haala bu'a qabeessa ta'een wal'aansoowwan isa mudatan sana dandamachuu akka danda'u beekuun immoo dhugaa irraa kan fagaatu miti. Boqonnaan kun akkamitti akka soortuun Pheenxeqoosxee jireenya haala gaariin geggeeffamu argachuu akka danda'u gorsa ni kenna

BARBAACHISUMMAA JIREENYA AKKA GAARIITTI HOOGGAMUU

Maqaan macaafini qulqulluun soortuuf kennu tokko *ilaaltuudha* (1Xim. 3:1-2). Phaawuloos jaarsolii Efesoon, “Ofii keessanii fi hoolota hafuurri qulqulluun ilaaltoota isin godhe hundumaa eegaa” (HoE 20:28) jedhee qajeelfama kenneera. Akka ilaaltuutti, soortuun tokko “mana Waaqayyoo ni bulcha” (Tito 1:7). soortuun Pheenxeqoosxee akkasitti dhimma waldaa naannoo tokkoo haala bu’a qabeessa ta’een bulchuuf itti gaafatamummaa qaba. Haa ta’u malee, inni ykn isheen waldaa tokko milkaa’inaan bulchuu isnii dura, jalqaba jireenya ofii isaanii akka gaariitti bulchuu danda’uu qabu.

Jireenya Akka gaariitti Hogganame

Jireenyi akka gaariitti geggeeffamu dhiphina maleessa ta’uu baatus, jeequmsaa fi burjaajii hin barbaachifneen immoo kan guutame miti. Jireenyi haala gaariin bulfamu tajaajila irratti guddachuuf ofitti amanamummaa si barbaachisu siif kenna. Caalaatti bu’a qabeessa akka taatu si dandeessisa – xiqqaadhaan waan baay’ee hojjechuuf. Akkasumas, balaawwan jireenya keessatti mudatan akka gaariitti akka dandamattan si gargaara. Mee jireenya haala gaariin bulfamu keessatti wantoota afur haa ilaallu:

1. *Kaayyoo.* Jireenyi haala gaariin bulfamu jireenya kaayyoo ifa ta’een jiraatuudha. Phaawuloos kaayyoo Waaqayyoo “fedha isaa isa gaarii, kan nama gammachiisu, isa mudaa hin qabne” jedhee eereera (Rom. 12:2). Kaayyoo Waaqayyoo jireenya keetiif qabu hanguma sirriitti hubataa deemtuun, caalaatti jireenya kee hunda kaayyoo keesanaaf kenna deemta. Waanti ati hojjetu hundi kaayyookeetti sinaannessu jechuudha.

Bal’inaan yoo ilaalle, ati akka soortuu Pheenxeqoosxee tokkootti—akkuma duukabuutota Kiristoos birootti—Waaqayyoo ulfina kennuu fi fedha isaa raawwachuuf jiraatta. Dhugaa kana fudhachuu dandeessa ta’us, asitti dhaabbachuu hin qabdu. Fedha Waaqayyoo isa mudaa hin qabne, ykn guutummaatti jireenya keetiif qabu beekuuf carraaquu qabda. Yeroo addaa kanatti Waaqayyoo maaliif waldaa addaa kee keessa akka si kaa’e hubachuuf barbaaduu qabda. “Gooftaa, maaliif gara iddoo kanaatti na fidde?” akkasumas “Ulfina keetiif jedhee asitti maal akkan raawwadhu barbaadda?”

2. *Dursa kennuu.* Yeroo addaa kanatti waldaa kee keessa jiraachuu keetiif kaayyoo Waaqayyoo sirriitti erga hubattee booda, dursa dhuunfaa fi tajaajila kee

Boqonnaa 13: Jireenya Akka gaariitti Hogganame

bocuu jalqabuu dandeessa. Wanti ati dursa kennitu wantoota ati baay'ee barbaachisoo ta'anii ilaaltudha. Isaanis dhimmoota yeroo fi humna kee harka caalu irratti xiyyeeffatuudha. Kiristoos waa'ee dursa jireenya isaa yeroo dubbate, “Ani fedha koo hojjechuuf osoo hin taane fedha isa na erge raawwachuuf samii irraa bu'e” (Yoh. 6:38).

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, hubannoo fedha Waaqayyoo irratti qabdu fayyadamuun tajaajilaa fi murtoo jireenya kee gochuuf si qajeelchuu danda'a. Tokkoo tokkoo filannoowwaan kanatti fufanii jiran of gaafachuu dandeessa, kanatto “Sochiin kun kaayyoo Waaqayyoo jireenya kootiif qabu akkan raawwadhu kan na gargaaru akkamitti?” Sochiin kaayyoo Waaqayyoo daran guddisu kamiyyuu hammatamuu qaba. Sochiin kaayyoo Waaqayyoo hin tarkaanfachiifne kamiyyuu irraa fagaachuu ykn addaan cituu qaba.¹

3. *Madaallii.* Kana malees, jireenyi haala gaariin bulfamu jireenya madaalawaadha. Jireenyi madaalawaa ta'e tokkoon tokkoon hojjiwwan jireenyaa barbaachisoo ta'aniif yeroo fi humna barbaachisaa ta'e ramada. Namni jirma mukaa kufe tokko irra deemee sulula qaxxaamuruuf yaalu of eeggannoodhaan madaallii isaa eeguu qaba. Garmalee gara bitaa ykn mirgaatti yoo duufe ykn jal'ate bishaan keessatti kufuu danda'a. Soortuu Pheenxeqoosxeefis fakkeenyi kun ni hojjeta. Xiyyeeffannoo isaanii hunda gama jireenyaa ykn tajaajilaa tokko ykn lama qofa irratti yoo xiyyeeffate, madaallii dhabuu fi naannoo murteessaa kan biraa tokko irratti kufaatiidhaaf balaa keessa jiru.

Fakkeenyaaf, ati akka soortuutti miseensota waldaa kunuunsuuf yeroo baay'ee dabarsuu dandeessa, maatii ofii keetii irraanfachuu dandeessa. Yookiin qophii lallabaaf baay'ee of kennuu dandeessa, kadhannaa ykn warra badan bira ga'uu dagachuu dandeessa. Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxee amanamaa tokkootti, gama jireenyaa adda addaatiin madaallii eeguuf carraaquu qabda, kannen akka

- madaallii hojjechuu fi ta'uu gidduu jiru, .
- madaallii hojii fi boqonnaa gidduu jiru, .
- madaallii tajaajilaa fi maatii gidduu jiru, .
- madaallii namoota biroo kunuunsuu fi of kunuunsuu gidduu jiru.

¹ Dursa dhuunfaa fi tajaajilaa soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee yaada dabalataa argachuuf Boqonnaa 4: “dursa dhuunfaa” Boqonnaa 5: dursa tajaajilaa

Dubbiin Yesus Fariisotaaf dubbate asirratti ni hojjeta. Kurnoo kennuudhaaf garmalee xiyyeeffachuu isaanii ilaalchisee, gochaalee caalaatti barbaachisoo ta’an kan biroo dagachuu isaanii ilaalchisee isaan morme. Innis, “Silaa isa duraa osoo hin dhiisin isa boodaa shaakaluu qabda ture” (Luq 11:42).

4. *Kallattii*. Dhumarratti, soortuu Pheenxeqoosxee tokkoof jireenyi akka gaariitti geggeeffamu jireenya hafuura Waaqayyootiin qajeelfamudha. Qajeelfama Hafuura Qulqulluu hamma itti dhiyeenyaan hordoftu jireenyi kee caalaatti tartiiba qabaataa deema.

Phaawuloos amantoota Galaatiyaa keessa jiran jajjabeessee, “Hafuuraan deemaa, fedhii fooniis hin guutiinaa” (Gal. 5:16). Achiis “gocha foonii” hedduu tarreesse. Mee gochoonni kun tokkoon tokkoon isaanii firii jireenya haala gaarii hin taanetiin bulfamu ykn naamusa hin qabne ta’uu isaanii akkamitti caqasuu akka danda’an ilaali: “ejja, xuraa’ummaa fi jireenya gaddhiisii; waaqeffannaa waaqa tolfamaa fi hojii xibaaraa; jibba, wal hin simne, hinaaffaa, dheekkamsa, hawwii ofittummaa, wal dhabdee, garee fi hinaaffaa; machaa’uu, jeequmsaa fi kan kana fakkaatan” (Gal. 5:19-21).

Gama biraatiin, hafuura qulqulluudhaan geggeeffamu jechuun jireenya Waaqayyoo bitame jiraachuudha. Jireenyi akkasii “ija hafuuraa” horachuu barbaada. Phaawuloos firii kana “jaalala, gammachuu, nagaa, obsa, gaarummaa, gaarummaa, amanamummaa, garraamummaa, of to’achuu” (Gal. 5:22-23) jechuun adda baasee ibsa. Tokkoon tokkoon ija hafuuraa kanaa akkamitti akka amala jireenya haala gaariin bulfamutti caqasuu akka danda’an ilaali. Kiristoos keessa turuun (Yoh 15:5) fi hafuuraan deddeebi’uudhaan kan oomishaman (Gal. 5:24-25).

Fakkeenya Jireenya Keenya Isa Akka gaariitti Hooganamee

Yesus fakkeenya keenya isa mudaa hin qabne kan jireenya haala gaariin bulfame jiraatedha. Yesuus jireenya isaa naannoo ajandaa Abbaa isaatti ajaje, sagantaa Abbaa isaa wajjinis tarkaanfiin adeeme. Sababa kanaan ergama Isaa irratti xiyyeeffatee turuu danda’eera. Jireenyi Yesus amala jireenya haala gaariin bulfamu arfan armaan olitti ibsaman akkamitti fakkeenya akka ta’u hubadhu:

- *Kaayyoo*. Yesuus kaayyoo dhufaatii isaa ni beeka, ergama jireenya isaatiifis amanamaa ta’ee hafe. Kanaaf tajaajila isaa isa lafa irraa gara xumuraatti yeroo fidu, “Ani hojii ati naaf kennite xumuruun lafa irratti ulfina siif fideera” (Yoh 17:4) jedhee Abbaa isaa kadhachuu kan danda’u.

Boqonnaa 13: Jireenya Akka gaariitti Hogganame

- *Dursa.* Yesus yeroo hundumaa wantoota tokko tokkoof dursa kenna. Fakkeenyaaf, Abbaa Isaa wajjin hariiroo cimaa qabaachuuf dursa kenneera. Maarqos waa'ee isaa akkas jedhee barreesse, “Ganama barii utuu dukkanaa'ee jiruu, Yesuus ka'ee, mana keessaa ba'ee gara iddoo kophaa isaa jirutti deemee, achitti kadhate” (Mar. 1:35).
- *Madaallii.* Yesus jireenya madaalawaa ta'e jiraachaa ture. Inni hojjechuu wajjin ta'uu fi hojii boqonnaa wajjin madaaleera (Mar. 6:31-32). Sababii jiireenya madaalawaa jiraateef, Inni gonkumaa hin rifachiifne, gonkumaas hin ariifanne. Yeroo hundumaa yeroo sirrii ta'etti bakka sirrii ta'etti waan sirrii hojjechaa ture.
- *Kallattii.* Yesuus jireenya isaa qajeelfama hafuura qulqulluu jalatti jiraate. Inni hafuuraan kan guutame ture (Luq 4:18-19), yeroo hundumaas akkuma hafuurri qajeelche godha ture (Mat. 4:1; Luq. 4:1). Waa'ee ofii isaatii, “Ilmi ofii isaatiin homaa gochuu hin danda'u; inni wanta abbaan hojjetu arge qofa gochuu danda'a, sababiin isaas Ilmis waan abbaan hojjetu hundumaa waan hojjetuuf” (Yoh. 5:19).

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti fakkeenya Yesuus hordofuu kaayyoo kee gochuu qabda (1Yoh 2:6).

Faayidaa Jireenya Akka gaariitti Bulfame

Jireenya akka gaariitti bulfamu galmaan gahuun carraaqqii kan barbaadu yoo ta'u, soortuun Pheenxeqoosxeetiif garuu carraaqqii yeroo dheerraa akka gaariitti irratti fudhtamudha. Soortuun jireenya isaa akka gaariitti bulchu tajaajila keessatti oomishtummaa guddaa ni argata. Yeroon isaanii haala gaariin waan bulfamuuf carraaqqii xinnoodhaan waan baay'ee hojjechuu danda'u.

Kana malees, jireenyi akka gaariitti bulfamu tasgabii sammuu guddaa argamsiisa. Bulchiinsi jireenyaa bu'a qabeessa ta'e gara sirnaatti kan ce'u yoo ta'u, sirni immoo gara nagaan kan deemudha. Yesuus jireenya isaa guutuu tasgabii sammuu hin baratamne agarsiiseera. Yeroo warri kaan rifatan Inni tasgabbaa'ee ture. Fakkeenyaaf, yeroo duuka buutonni isaa bubbee qileensa jabaa qabu sana keessatti rifatan, inni nagaadhaan duuba bidiruu sanaa keessa rafa ture (Mat. 8:23-27). Phaawuloos imala isaa gara Roomaa irrattis baay'een kanumatu ta'e (HoE 27:27-38).

Jireenyi haala gaariin bulfamus tajaajila keessatti umurii dheeraa akka qabaatu abdii kenna. Jireenyi haala gaariin hin bulfamne dhiphina fida, dhiphinni

immoo jeequmsa jireenyaa hamaa (gubaa) namatti fida. Haata'u malee, jireenyi haala gaariin bulfamu nagaa kan argamsiisu si'a ta'u, kunis tajaajilarratti obsa guddaa akka qabaannu gumaacha.

FUULA SADEEN JIREENYA AKKA GAARIITTI HOOGGANAMUU

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, fuula jireenyaa fi tajaajila sadeen milkaa'inaan bulchuu danda'uu qabda, akka armaan gadiitti haa ilaallu:

Bulchiinsa Maallaqaa

Tokkoffaa, maallaqa dhuunfaa kee akka gaariitti bulchuu qabda. Adeemsa kana jalqabuu dandeessa, wanti ati qabdu hundi dhuma irratti kan Waaqayyoo ta'uu isaa of yaadachiisuun qabda (Faar. 24:1; 1Qor. 4:7). Qabeenya Waaqayyoo qofa kan bulchitu ta'uu kee hubachuun barbaachisaadha, guyyaa tokkos akkaataa ati maallaqa kee itti qabatte herrega isaaf ni kennita (Luq 16:2).

Karoorri bulchiinsa maallaqaa gaariin galii kee bakka bal'aa sadiitti gooduudha: Tokkoffaa, Waaqayyoof kennuu sana booda, fuul-duraaf qusachuu; dhumarratti immoo, fedhii amma qabdu irratti ogummaadhaan baasii gochuudha. Mee karoora bulchiinsa maallaqa Waaqayyoof ta'u kutaa sadii qabu kana caalaatti sirriitti haa ilaallu.

1. *Tokkoffaa, Waaqayyoof kennita.* Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti arjumaadhaan kennuudhaan nageenya maallaqaa argachuuf tarkaanfii kee isa jalqabaati. Caaffanni Qulqullaa'oon irra deddeebi'ee waan argannu hundumaa keessaa angafa kan Waaqayyoo akka ta'e nu beeksisa (cf. Ba'uu 13:1; 34:26; Lew. 2:14; Fak. 3:9). Kanaaf, maallaqa kee bulchuu keessatti ka'umsi kurnoo fi kennaa arjummaa kee amanamumaadhaan Waaqayyoof kennuudha. Maallaqaa biroo waadaa Isaaf ykn waldaa Isaaf galte kamiyyuu, kan akka ergamaa fi waadaa baasii ijaarsaa, daran raawwachuu qabda. Waaqayyo warra isaaf arjaa ta'an baay'inaan akka eebbisu waadaa galeera (Mal 3:10-11; Luq 6:38).

2. *Sana booda, gara fuulduraaf qusatta.* Waaqayyoof erga kennitee booda, fedhii gara fuula duraa fi yeroo muddamaatiif qusachuu qabda. Torbanitti maallaqa murtaa'e herrega qusannaa kee keessa kaa'uudhaan kana gochuu dandeessa. Lakkoofsi herreegaa baankii kun guddachaa yeroo deemu, balaa tasaa nageenyaa keenya quunnamu furuuf nugargaara, akkasumas bittaa gurguddaadhaaf madda maallaqaa ta'uu danda'a.

3. *Dhumarratti ogummaadhaan baasii goota.* Wanti erga Waaqayyoo kenninee fi qusannoo irratti oolchinu booda hafe, wantoota maatii itti fufiisaan barbaachisan kan akka nyaataa, mana jireenyaa fi wantoota kaan guutuuf itti fayyadamuu ni dandeenya. Maallaqni kun kan Waaqayyoo waan ta'eef, ogummaadhaan baasuu qabda. Kana gochuuf karaan hunda caalaa gaarii ta'e bajata hojiirra ooluu danda'u, ykn karoora faayinaansii qopheessuudha. Karoorri kun akka qajeelfama baasii ta'ee kan tajaajilu yoo ta'u, bittaa keessan toora galchuuf ni gargaara. Maallaqi haala gaariin bulfamu nagaa fi tasgabii mana keessanitti fiduuf gargaara. Akkasumas, ati fi maatiin kee kaayyoo kee akka galmaan ga'attan ni gargaaru.

Itti Fayyadama Yeroo

Lammaffaa, jireenya haala gaariin bulfamu hordofuu kee keessatti, itti fayyadama yeroo sirriitti beekuu qabda. Sababa dhiibbaa aadaatiin, soortuuwwan Afrikaa hedduun yeroo itti fayyadamuun qormaata ta'ee itti mul'ata. Yeroon garuu qabeenya nama tokkoo hunda caalaa gatii guddaa qabudha. Maallaqa bade bakka buusuu kan dandeenyu ta'us, yeroo bade gonkumaa deebisuu hin dandeenyu. Macaafni Qulqulluun carraa hundumaatti akka gaariitti fayyadamuudhaan yeroo sana akka furru nu gorsa (Efe. 5:15-16; Qol. 4:5).

Akka soortuu amanamaa Pheenxeqoosteetti, akkuma maallaqa keef baajata baasuu barbaaddu, yeroo keefis baajata baasuu barbaaddu qabda. Maatii, hojii, boqonnaa, qo'annaa, kadhannaa, daawwannaa fi hojiiwwan barbaachisoo ta'an kan birootiif yeroo ramaduu barachuu qabda. Hojiin kun tarreewwan hojiiwwan hojjetamuu qaban uumuu, iddoo hojii qindeessuu, hojiiwwan guyyaa fi torbanii qopheessuu fi yeroo tursiisuu irraa fagaachuu kee si gaafata.

Of Kunuunsuu Shaakaluu

Sadaffaa, jireenya haala gaariin bulfamu barbaaddu keessatti akkaataa of kunuunsuu itti shaakaltu barachuu qabda. Of kunuunsuun shaakala fedhii hafuuraa, miiraa fi qaamaa ofii keenyaaf kunuunsuudha. Kana kan goonu ofittummaaf utuu hin ta'in, sababii Waaqayyoo ta'uufi. Waaqayyoo fi warra kaan caalaatti akka tajaajiluuf ofii keenyaaf kunuunsina.

Waaqayyoo ilmaan namootaa yommuu uumu hafuura, lubbuu fi qaamaan uume (1Tas. 5:23). Hafuurri kutaa ittiin Waaqayyoo wajjin walqunnamuudha. Lubbuun kutaa yaadu, itti dhagahamu, filatudha. Qaamni immoo kutaa qaama

namaati. Mana hafuurri fi lubbuun keenya keessa jiraatudha. Of kunuunsuun sadan isaanii kunuunsuu kan dabalatudha.

Naamusa hafuura kan sagalee irratti xiinxaluu, waaqeffannaa, kadhannaa fi sooma shaakaluudhaan hafuura fi lubbuu kee kunuunsuu dandeessa. Kana malees, yaada, miiraa fi fedha kee yeroo hundumaa gooftummaa Kiristoosiif kennuu qabda. Macaafni Qulqulluun, “Yaada keessan haaromsuudhaan jijjiirradhaa malee, akka fakkeenya biyya lafaa kanaatti hin fakkaatinaa! Sana booda fedha Waaqayyoo maal akka ta’e qorachuu fi raggaasisuu ni dandeessa—fedhii isaa isa gaarii, isa gammachiisaa fi guutuu ta’e” (Rom. 12:2). Macaafni Qulqulluun jireenya yaada keenyaa akkamitti to’achuu akka qabnu caalaatti nu barsiisa:

“Wanti dhugaa ta’e, wanta kabajamaa ta’e, wanta sirrii ta’e, wanta qulqulluu ta’e, wanta jaalala qabeessa ta’e, wanta dinqisiifamu hundi—yoo wanti baay’ee gaarii ta’e ykn faarfamaa ta’e—waan akkasii yaadi.” (Filp. 4:8) .

Qaamni keenya mana qulqullummaa hafuura qulqulluu waan ta’eef qaama keenya kunuunsuun barbaachisaa dha. Kanaaf qaama keenyaan Waaqayyoon kabajuu qabna (1Qor. 6:19-20). Qaamni fayyaa qabu waamicha Waaqayyoo jireenya keenya irratti godhe haala gaariin akka raawwannu nu dandeessisa. Jireenya guutummaatti akka jiraannu nu dandeessisa (Yoh 10:10). Kanaaf, nyaata gaarii nyaachuudhaan, yeroo hunda sochii qaamaa gochuudhaan, hirriba gahaa rafuudhaan, akkasumas yeroo hunda qorannoo fayyaa gochuudhaan qaama keenya kunuunsuu qabna.

JIREENYA AKKA GAARIITTI HOOGGAMU HORDOFUU

Tarii, “Akkamittan akka soortuu Pheenxeqoosteetti jireenya haala gaariin bulfamuu hordofuun danda’a?”

Murteessuu

Jireenya haala gaariin bulfamuu barbaaduu kee murteessuu irraa jalqabda. Yesuus seenaa Ilma Bade sanaa dubbateera. Seenaa kana keessatti ilmi fincilaan kun dhaala isaa abbaa isaa irraa gaafatee manaa bahe. Utuu baay’ee hin turin dargaggeessi kun jireenya ofitti gammaduu isaatiin kan ka’e dirree keessatti booyyee nyaachisaa ta’ee of argate. Yeroo sanatti mucichis ofitti deebi’ee, “Ani ka’ee gara abbaa kootti deebi’ee, “Yaa abbaa, ani Waaqa irrattis ta’e sirratti cubbuu hojjetheera. Kana booda ani ilma kee jedhamuuf hin malu; akka hojjetoota

kee keessaa tokko na godhi” (Luq 15:18-19). Murtoo sanaan ka’ee imala isaa gara biyyaatti eegale.

Jireenya haala gaariin bulfamu barbaaduu keessattis baay’ee wal fakkaata. Imalli kee gara jireenya caalaatti bu’a qabeessa ta’etti murtoo cimaadhaan jalqabuu qaba. Haala amma keessa jirtu ilaaltee karaan ittiin jiraachuu fi tajaajiluuf fooyya’aan akka jiru murteessuu qabda. Sana booda, “Ani ka’ee jireenya caalaatti bu’a qabeessa ta’e hordofa” jettee ofitti dubbachuu qabda.

Karoorra Baafachuu

Jireenya haala gaariin bulfamu hordofuuf murtoon barbaachisaa ta’us, garuu gahaa miti. Murtoon kee karoorra hojiirra ooluu danda’uun hordofamuu qaba. Karoorri kun tarkaanfiiwwan sadii kan of keessaa qabu yoo ta’u, isaanis akka armaan gadiitti:

1. *Of madaaluu.* Imala kee gara jireenya haala gaariin bulfamuutti of madaaluun jalqabda. Of-madaallii kana keessatti akkaataa jireenya kee ammaa qorachuun bakka fooyya’iinsi itti barbaachisu ni beekta. Gaaffiiwwan armaangadii amanamummaadhaan deebisuudhaan kana gochuu dandeessa:

- Maallaqa koo bulchuu irratti hagam akka gaariitti hojjechaan jira?
- Yeroo koo bulchuu irratti hagam akka gaariitti hojjechaan jira?
- Hafuura, lubbuu fi qaama koo kunuunsuurratti hagam akka gaariitti hojjechaan jira?
- Tokkoo tokkoo isaanii irratti caalaatti hojjechuudhaaf hagramin carraaqaa jira?

Gaaffiiwwan kana of eeggannoodhaan deebisi, deebii kees barruulee irratti barreessi.

2. *Galma kaa’uu.* Naannoolee fooyya’iinsi si barbaachisu erga adda baafattee booda, galma guddina dhuunfaa keetii baafadhu. Kana gochuu kan dandeessu gaaffilee armaan gadii gaafachuu fi yaadaan deebisuudhaani:

- Dandeettii bulchiinsa faayinaansii koo karaa kamiin fooyyessuun barbaada?
- Dandeettii yeroo itti fayyadamuu koo karaa kamiin fooyyessuun barbaada?
- Hafuura, lubbuu fi qaama koo kunuunsuuf dandeettiin qabu karaa kamiin fooyyessuun barbaada?

Ammas deebii kee barruullee kee irratti barreessi. Xiyyeeffannoo qabaadhu.

3. *Karoora qopheessuu.* Galma kee erga baafatee booda kaayyoowwan kana bira ga'uuf karoora baasuu qabda. Yeroo tokkotti dhimma tokko ykn lama qofa irratti xiyyeeffadhu, kaayyoo tokkoon tokkoon isaa galmaan ga'uuf karoora baafadhu. Karoora kee keessatti tarkaanfiiwwan addaa kaayyoo kee galmaan ga'uuf fudhachuu dandeessu adda baasuu ni barbaadda ta'a. Fakkeenyaaf, baajata maatii qopheessuu fi hordofuudhaan dandeettii maallaqaa kee fooyyessuu barbaadda ta'a. Yookiin, ganama ganama tarree hojiiwwanii qopheessuudhaan, achiis tarree kana fayyadamuun sochiiwwan guyyaa keetii qajeelchuuf dandeettii yeroo kee itti fayyadamuu fooyyessuu barbaadda ta'a.

Gara Hojiitti Jijjiiri

Karoora kee erga qopheessitee booda gara hojiitti ce'uu qabda. Karoora kee raawwachuu jalqabuu qabda. Cimina qabaadhu; karoora kee irratti maxxani. Achiis, dhuma ji'a sadii hanga ja'aatti, guddina kee madaali. Bakka gaarii hojjetee fi bakka gaarii hin hojjenne adda baafadhu. Sana booda, karoora sirreessii adeemsa sana irra deebi'i. Galma wal fakkaatu irratti hojjechuu kee itti fufuu barbaadda ta'a, ykn kaayyoowwan kaan irratti hojjechuu filachuu dandeessa.

Jireenya haala gaariin bulfamu galmaan gahuun adeemsa umurii guutuuti. Galma hordofuu qabuudha, jireenya soortuu Pheenxeqoosxee keessattis eebba hedduu ni fida.

~ Boqonnaa 14 ~

Hariiroo Fayya-Qabeessa

Ogeessi Seera Musee tokko gaaffii tokko qabatee gara Yesusitti dhihaate. “Barsiisaa, abboommii Seerichaa keessaa inni guddaa isa kami?” Yesuus utuu hin shakkiin, “Waaqayyo kee gooftaa garaa kee guutuudhaan, lubbuu kee guutuudhaan, yaada kee guutuudhaan jaalladhu.’ Abboommiin kun isa jalqabaa fi isa guddaa dha. Inni lammaffaa immoo: ‘Hiriyyaakee akka ofiikeetti jaalladhu ’” (Mat. 22:36-39). Kanaaf, akka Yesus jedhutti, Waaqayyoon tajaajiluu keessatti hariiroon wiirtuudha.

Kiristaanummaan amantii aadaa caala; inni karaa Yesuus Kiristoos Waaqayyoo wajjin walitti dhufeenya dhuunfaa qabaachuudha. Seera raawwachuu ykn amantaa barmaatileedhaan hordofamu mit. Kiristaanummaan, dhimma Waaqayyoo fi namoota kaan jaallachuudha. Yaadni Waaqayyoo wajjinis ta’e namoota wajjin walitti dhufeenya jaalalaa qabaachuu jedhu kun amantii Kiristiyaanaa amantiiwwan kaan irraa adda taasisa.

Tajaajilli soortuu itti dhiyeenyaan raawwatamuu qaba. Akkuma tiksee hoolota isaa fagoodhaa kunuunsuu hin dandeenye, soortuun Pheenxeqoosxee tokkos fagoodhaa saba isaa kunuunsuu hin danda’u. Tajaajila irratti milkaa’uuf, soortuun Pheenxeqoosxee barbaachisummaa hariiroo cimaa, fayya-qabeessa ijaaruu hubachuu qaba. Akkasumas hariiroowwan kun akkamitti akka guddatanii fi akka eegaman beekuu qabu.

HARIIROO HUBACHUU

Hariiroon walitti hidhamiinsa nuti waliin uumnudha. Isaanis karaalee nuti walitti dhufeenya itti qabaanudha. Hariiroon walitti dhiyeenya ykn fagoo, cimaa ykn laafaa, dhugaa ykn fakkeessuu, fayyaa-qabeessa ykn diigaa ta'uu danda'a. Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, miseensota maatii, miseensota waldaa, hiriyoota, fi soortuuwwan biroo wajjin hariiroo fayya qabeessa akkamitti akka ijaartu beekuu qabda. Atis warri kaanis akkasuma akka godhan barsiisuu danda'uu qabda.

Hariiroon fayya-qabeessa ta'e sabni Waaqayyoo tokkummaan akka waliin jiraatan ni taasisa. Nama eebbisu ni ijaarus. Akkasumas akka kabajaa fi fudhatama argatan isaan gargaaru. Hariiroon fayya-qabeessa ta'es saba Waaqayyoo dhaabbata oomishaa keessatti walitti fida. Waldaan tokko akka badhaatuu fi akka jabaattu godha. Gama biraatiin hariiroon fayya-dhabeessa hin taane, namoonni wal falmii fi aarii keessatti akka kufan taasisa. Hariiroon akkasii waldaan tokko akka laaftuufi bu'a qabeessa akka hin taane taasisa.

Kanaaf Phaawulos amantootni jalqabaa walitti dhufeenya fayya-qabeessa walii isaanii wajjin akka qabaatan gorseera. Amantoota Efesoon keessa jiraniif, "Tokkummaa hafuuraa karaa hidhaa nagaatiin eeguuf carraaqii hundumaa godhaa" jedhee barreesseera (Efe. 4:3). Amantoota Roomaa keessa jiran, "yaada tokko itatti waliif galaa,oftuulummaa dhiisaa, gad of deebisuun hojjechuutti cimaa, beekumsa keessaniin of hin jajiinaa" (Rom. 12:16). Phaawulos hariiroon fayya-qabeessa ta'e, tajaajila bu'a qabeessa ta'e walga'ii keessaas ta'e alatti bu'uura akka ta'e hubateera.

GOSOOTA HARIIROO

Akka suurtuuwwan Pheenxeqoosxeetti, gosoota ykn sadarkaa hariiroo jireenya keessatti si mudatan irratti dammaquun barbaachisaa dha. Hubannoon kun hariiroo kam irratti caalaatti hojjechuu akka qabdu caalaatti dursa akka kennitu si gargaara.

Hariiroo Jalqabaa

Jireenya keessatti walitti dhufeenyi kee inni guddaan hariiroo Waaqayyoo wajjin qabdudha. Hariiroon biroo hundi hariiroo jalqabaa kana irratti ijaaramuu qabu. Kanaaf hariiroo Waaqayyoo wajjin qabduuf dursa kennuu qabda. Hariiroo kana yoo sirritti argatte hariiroowwan biroo hundi bakka isaaniitti isa sirrii qabatu.

Faallaan isaas dhugaadha; yoo hariiroon kun sirrii miti ta'e, hariiroon biroo hundi dhiibbaa hamaa qabaatu.

Hariiroon ati Waaqayyoo wajjin qabdu kan jaalala gadi fagoo ta'uu qaba (Mat. 22:37). Jaalalli Waaqayyoof qabu kun abboommii isaaf of kennuudhaan abboomamuu (Yoh. 14:15, 21) fi jaalalaan warra kaaniif yaaduudhaan (Yoh. 15:12) of ibsa.

Hariiroo Maatii

Hariiroo Waaqayyoo wajjin qabdu booda kan lammaffaa walitti dhufeenya hiriyaa gaa'elaa kee wajjin qabdudha. Macaafni Qulqulluun Waaqayyo abbaa manaa fi haadha manaa foon tokko akka godhe dubbata (Uma. 2:24). Kanaaf abbaan manaa akkuma qaama ofii jaallatu haadha manaa isaa jaallachuu qaba, akkuma Kiristoos waldaa jaallatu jechuudha. Akkasumas haati manaa abbaa manaa ishee kabajuu fi mana keessatti aangoo isaaf bitamuu qabdi (Efe. 5:21-33). Kanaaf atii fi haati manaa kee hariiroo kana hariiroo dhala namaa kaan hunda caalaa iddoo guddaa kennuu qabda. Akkasumas hariiroo kana cimsuuf yeroo fi carraaqii ga'aa irratti taasisuu qabda.

Hariiroon keessan inni sadaffaan inni guddaan ijoollee keessanii wajjin kan wal qabatedha. Ijoollee keessan baay'ee jaallachuu qabdu, akkasumas gara laafinaan isaan kunuunsuu qabdu. Macaafni Qulqulluun warri ijoollee isaanii barsiisa Gooftaatiin guddisuu akka qaban dubbata (Efe. 6:4). Kanaaf, ijoollee keessan gonkumaa tuffachuu hin qabdan—hojii soortuu keessan hordofuu keessatti illee. Kanaa mannaa, tokkoon tokkoon isaanii wajjin michummaa uumuuf yeroo kennuu qabda. Kunis mana keessatti haala michummaa jaalalaa qabu ni uuma. Haalli kun nagaadhaan hojii kee akka hojjettu kan si dandeessisu si'a ta'u, tajaajilarrattis bu'a qabeessummaa kee ni dabala. Waldaa fi hawaasaafs ragaa ta'ee ni tajaajila. Hunda caalaa barbaachisaa kan ta'e, ijoollee keessan gara hariiroo dhuunfaa Kiristoos wajjin qabanitti geessuuf barbaaduu qabdu. Akkasumas daa'imman tokkoon tokkoon isaanii hafuura qulqulluudhaan akka gutaman mirkaneessuu qabda.

Kana malees, maatii bal'aa wajjin hariiroo jaalalaa qabaachuu qabda. Warra keessaniif, obboota keessaniif, obboleeyyan obboleessa keessaniifi miseensota maatii keessaniif jaalalaafi kabaja sirrii ta'e argisiisuu qabda. Ati garuu waan hundumaa tartiiba isaa sirrii ta'een eeguu qabda. Hiriyaa gaa'elaa fi ijoollee kee caalaa miseensota maatii bal'aa gonkumaa filachuu hin qabdu. Phaawuloos Ximotewoosiif akkas jedhee barreesse, “Namni firoota isaa, keessumaa immoo

maatii isaatiif wanta barbaachisu hin dhiheessine, amantii isaa ganeera, nama hin amanne caalaas hamaadha” (1Xim. 5:8).¹

Hariiroo Tajaajiltootaa

Hariiroo Waaqayyoo fi miseensota maatii kee wajjin qabdu malees, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, hariiroo tajaajilaa kee of eeggannoodhaan kunuunsuu qabda. Hariiroowwan kun warra ati tajaajiltuufi namoota wajjin tajaajiltu ni dabalata. Isaan miseensota waldaa keessanii, hawaasa keessan, fi waldaa amantii ykn biyyaalessaa keessan of keessatti qabatu. Tokkoon tokkoon hariiroo kanaa adda kan ta’an yoo ta’u, tokkoon tokkoon isaanii xiqqoo adda adda ta’anii qabamuu qabu. Hammi guddinakee fi milkaa’ina kee ykn kufaatiin tajaajilarratti simudatu, hariiroowwan kana akkamitti akka bulchitu irratti kan hundaa’u ta’a.

Dabalataanis miseensota hojjetoota soortuu fi tajaajiltoota waldaa keessanii wajjin hariiroo cimaa ijaaroo isin barbaachisa. Yesuus ergamoota kudha lamaan yeroo filate lallabuuf isaan ergee hafuura xuraawwaa baasan. Haa ta’u malee, jalqaba yeroo isaa wajjin akka dabarsan isaan waame (Mar. 3:13-15). Gooftaan keenya yeroo isaan waliin jiran walitti hidhamiinsi inni isaan waliin ijaaru yeroo addaan bahan tajaajila isaaniif bu’uura akka ta’u ni beeka ture. Waldaa ati geggeessitus akkasuma. Walitti hidhamiinsi ati hojjetoota soortuu fi tajaajiltoota kee wajjin qabdu tajaajila hundumaaf waldaa naannoo sana jiru keessatti akka bu’uuraatti tajaajila.²

Hariiroo Balaa Qabu Sadeen

Hariiroon tokko tokko sadarkaa balaa qabatani dhufu. Hariiroo sana keessaa sadeen: hariiroo addunyaa waliin qabdu, hariiroo warra saalaan faallaa kee ta’an waliin qabduu fi hiriyyoota dhiyoo filachuu kee ti. Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, tokkoon tokkoon hariiroo kanaa of eeggannoo guddaadhaan qajeelchuu qabda, akka armaan gadiitti haa ilaallu:

1. Hariiroo ati addunyaa waliin qabdu. Hariiroo addunyaa waliin qabdu keessatti dammaqinaan jiraachuu qabda. Biyyi lafaa sirnoota lafaa hedduu Seexanaan to’atamanii fi warra isa tajaajilan irraa kan ijaaramedha (1Yoh 5:19).

¹ Mata duree kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 7: “Maatiidhaaf Dursa Kennuuf” isa jedhu ilaali.

² Mata duree kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 5: “Aantummaa Ministeerotaa” ilaali.

Yesuus bartoota isaatiin, “Isin kan biyya lafaa miti, ani garuu biyya lafaa keessaa isin filadheera” (Yoh 15:19). Macaafni Qulqulluun akka ibsutti, hordofaan Kiristoos biyya lafaa keessa jiraachuu kan qabu yoo ta’ellee, wanta biyya lafaa keessatti liqimfamuu hin qabu (1Qor. 7:31). Jaalala isaanii wanta biyya lafaa irratti kaa’uu hin qaban (1Yoh 2:15). Akkasumas jireenya isaanii akka karaa biyya lafaatti fakkeessu hin qaban (Rom. 12:2).

2. *Hariiroo ati warra saalaan faallaa kee ta’an wajjin qabdu.* Kana malees, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, hariiroo warra saala faallaa ta’an waliin qabdu sirriitti hordofuu qabda. Soortuwwan tokko tokko hariiroo kana keessatti daangaa eeguu waan dadhabaniif, salphina keessatti kufanii hojii Waaqayyootti salphina fidaniiru. Phaawuloos Ximotewoos akeekkachiise, “Hawwii hamaa dargaggummaa keessaa baqadhu, qajeelummaa duukaa bu’i” (2Xim. 2:22). Itti dabaludhaanis amantitti ilma isaa isa ta’een akkas jedhee qajeelche, “Dubartoota dullooman akka haadhatti, dubartoonni quxisuus akka obboleettiitti qulqullummaa guutuudhaan [ilaadhaa]” (1Xim. 5:2).

Warra saalaan faallaa ta’an wajjin haala sirrii ta’een walitti dhufeenya qabaachuu qabda. Hiriyya gaa’elaa keetiin alatti, nama saalaa faallaa kee ta’an wajjin kophaa kee gonkumaa of argachuu hin qabdu. Jireenya yaada mataakeetii eeguu qabda. Dhimmi ejjaa hunduu yaada namaa keessaa jalqaba. Kanaaf, yaadni kee hiriyya gaa’elaa kee irraa gara nama biraatti akka ba’u gonkumaa eeyyamuu hin qabdu (Mat. 5:28). Macaafni Qulqulluun, “Waan hundumaa caalaa garaa kee eegi, wanti ati hojjettu hundinuu isa keessaa ba’a” (Fak. 4:23) jedhee gorsa.

3. *Filannoo hiriyyoota kee.* Namni tokko michoota filachuun jireenya isaa irratti eebba guddaa ykn miidhaa guddaa fiduu danda’a. Kanaaf, michoota kee filachuurratti ogummaatti fayyadamuu qabda. Macaafni Qulqulluun, “Warri qajeelonni michoota isaanii of eeggannoodhaan filatu, karaan warra jal’oo garuu isaan karaa irraa maqsa” (Fak. 12:26) nuun jedha. Phaawuloos itti dabaludhaan, “Hin dogoggorinaa, hiriyaan hamaan amala gaarii in balleessa” (1Qor. 15:33). Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti, warra Waaqayyootti akka dhihaattu fi jireenya isa gammachiisu akka jiraattu si jajjabeessan qofa wajjin hidhata michummaa cimaa uumuu qabda.

AMALOOTA HARIIROO SIRRII

Afrikaanonni qulqullinni jireenya nama tokkoo baay’inaan qulqullina hariiroo isaatiin akka murtaa’u ni hubatu. Egaa ulaagaaleen tokko tokko soortuun

Pheenxeqoosxee mana isaanii, waldaa isaanii fi hawaasa isaanii keessatti hariiroo fayya-qabeessa ijaaruu fi eeguu irratti isaan qajeelchuuf itti fayyadamuu danda’u maal fa’a? Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, hariiroon keessan amala shan agarsiisuu qaba:

Jaalala

Amalli jalqabaa hariiroo namoota biroo wajjin qabdu ibsuu qabu jaalala aarsaa dha. Hiriyyaa gaa’elaa kee, ijoollee kee fi saba Waaqayyoo akkuma Kiristoos si jaallatutti jaallachuu qabda. Yesuus bartoota isaa, “Akkuma ani isin jaalladhe, isinis akkasuma wal jaallachuu qabdu” (Yoh 13:34) jedhee abboomeera. Jaalalli ofittummaa hin qabne hariiroo isaan waliin qaban ibsuu akka qabu itti himaa ture. Yesuus lubbuu isaa isaaniif kennuudhaaf fedhii qaba ture. Amma, lubbuu isaanii waliif dabarsuudhaaf fedhii qabaachuu qabu (Yoh 15:12-13). Pheexiroos akkasitti, “Laphee keessaa, gad fagenyaan wal jaalladhaa” (1Phex. 1:22) jedhee nu jajjabeessa.

Ifatti Waliin Dudubbachuu

Amalli lammaffaan hariiroo namoota biroo wajjin qabdu ibsuu qabu, ifatti, amanamummaadhaan waliin dudubbachuudha. Phaawuloos Kiristaanota Efesoon keessa jiran dhugaa jaalalaan akka dubbatan gorseera. Osoo kana gochuu barbaadan akka qaama isaatti guddatanii bilchaatu turan (Efe. 4:15). Ergamaan kun dabalataan amantoota Qolosaayis gorseera, “Akka nama hundumaaf deebii kennuu akka beektaniif, dubbiin keessan yeroo hundumaa ayyaanaan kan guutame, soogiddadhaan kan mi’eeffame haa ta’u” (Qol. 4:6).

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, dubbachuu kee dura dubbii kee of eeggannoodhaan madaaluu qabda, jechoota Caaffata Qulqullaa’oo yaadadhu: “Warri arraba isaanii eegan lubbuu isaanii ni eegu, warri ariitiin dubbatan garuu ni badu” (Fak. 13:3). Waliin dudubbachuun ati namoota kaan wajjin gootu michummaa, ofitti amanamummaa fi garaa qulqulluudhaan kan amala qabu ta’uu qaba. Dubbiin kee gara jabinaan osoo hin taane, jalalaan akkasumas amanamummaa kan ofittummaa of keessaa hin qabne ta’uu qaba. Akkasumas wanta warri kaan dubbatan sirriitti dhaggeeffachuu barbaaduu qabda. Macaafni Qulqulluun, “Osoo hin dhaggeeffatin deebii kennuun—kun gowwummaa fi salphina” (Fak. 18:13) jedhee gorsa.

Wal Amaanuu

Amalli sadaffaan hariiroo maatii keessanii fi miseensota waldaa keessanii wajjin qabdan ibsuu qabu wal amanuudha. Amaanaa jechuun amantaa namoonni walirratti qaban dha. Wal amantaa jechuun qaamoleen hariiroo sana keessa jiran hundi dhugaa akka ta’anii fi hariiroo sanaaf kutannoo qaban akka itti fufan amantaa waliiniidha. Wal amantaan akka uumamuuf qaamoleen hariiroo sana keessa jiran hundi of kennuu isaanii waliif agarsiisuu qabu.

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, imaanaa ummataaf kan malu ta’uu kee mirkaneessuu qabda. Namoonni naannoo soortuu isaaniitti nageenyi itti dhaga’amuu qaba. Iccitii isaanii isa gadi fagoo isaaf himuu irratti nageenyi itti dhaga’amuu qaba. Akkasumas soortuun isaanii iccitii kana nama biraatiif akka hin qoodne beekuu qabu.

Kabaja

Amalli afraffaan hariiroo namoota biroo wajjin qabdan ibsuu qabu wal kabajuudha. Kabajni kabaja ol’aanaa namni tokko miira, mirгаа fi ulfina namoota birootiif qabuudha. Pheexiroos kiristaanota, “Nama hundumaaf ulfina sirrii agarsiisaa” (1Phex. 2:17) jedhee jajjabeessaa ture. Haati manaa abbaa manaa ishee kabajuu qabdi, abbaan manaas haadha manaa isaa kabajuu qaba. Ijoolleen warrasaanii kabajuu qabu, warris ijoolleesaanii kabajuu qabu. Miseensonni waldaa soortuu isaanii kabajuu qabu, soortuun isaaniis isaan kabajuu qaba.

Namoonni hundi fakkii Uumaa isaanii waan qabaniif, nama hundaaf sanyii, gosa ykn ejjennoo hawaasaa kamiinuu utuu hin ilaalin iddoo guddaa kennuu qabda. Phaawuloos amantoota Roomaa jiran “waliif of kennanii” akkasumas “ofii keessan caalaa wal kabajuu” (Rom. 12:10) akka ta’an dhaamseera. Itti dabaluudhaanis, “Wali waliif ta’anii jiraadhaa. Namoota ejjennoo gadi aanaa qaban waliin walitti dhufeenya uumuuf fedhii qabaadhu malee of hin tuuliin ” (lakk. 16).

Gad of qabuu

Dhumarratti, hariiroon namoota kaanii wajjin qabdu gad of deebisuudhaan kan mallatteeffamu ta’uu qaba. Gad of qabuun faallaa of tuulummaa fi of guddisuuti. Innis of tuulummaa fi of jajuu irraa bilisa ba’uudha. Gad of deebisuun dandeettii namni tokko akka Waaqayyo isa ilaalutti of ilaaluudha. Kana jechuun, namni gad of deebisu tokko akkuma jirutti of ilaalu danda’a. Gad of deebisuun

jaalala dhugaa kan argisiisudha. Phaawuloos akkas jedhee barresse, “Jaalalli... of hin jaju, hin tuulu. Namoota kaan hin salphisu, ofittoo miti” (1Qor. 13:4-5).

Of tuuluun hariiroo gadi fagoo fi dhaabataa ta’etti balbala cufa. Gad of deebisuun garuu balbala bana (Rom. 12:16). Akka soortuu gad of deebisuutti dhiira ykn dubartii ummataaf jiraattu taata. Ofii fi namoota gidduutti dallaa ijaaruu irra riqicha ni ijaartu.

HARIIROO FAYYAA QABU EEGUU

Shaakaliwwan sadeen namoota wajjin hariiroo fayya-qabeessaa fi Waaqayyoo ulfina kennu ijaaruu fi eeguuf si gargaaran kunooti:

Kaayyoo Qabadhu

Tokkoffaa, miseensota maatii kee, miseensota waldaa kee fi hiriyoota tajaajilaa wajjin hariiroo fayya-qabeessa ijaaruu fi eeguu ilaalchisee kaayyoo qabaachuu qabda. Kaka’umsa fudhachuu fi hariiroowwan kana dammaqinaan hordofuu qabda. Yesuus kan godhe kana. Ummata gidduu deemuu filate. Yeroo fudhatee isaan dhaggeeffatee boo’icha isaanii dhaga’e. Diinonni isaas kana hubatanii, “michuu gibira sassaabdootaa fi cubbamoootaa” jechuun isa himan (Mat. 11:19). Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, akka Yesuus ta’uuf carraaquu fi namoota biroo wajjin hariiroo cimaa ijaaruuf dammaqinaan barbaaduu qabda.

Hariiroo Guddisuu

Kana malees, hariiroo fayya-qabeessa ta’e horachuuf cimtee hojjechuu qabda. Maatii kee, miseensota waldaa kee fi hiriyoota tajaajilaa kee wajjin walitti dhufeenya cimaa fi waaraa ijaaruuf yeroo fi carraaqii barbaachisu gochuuf fedhii qabaachuu qabda. Kana gochuuf, yeroo isaanii wajjin dabarsuu, seenaa isaanii dhaggeeffachuu, qoosaa isaaniitti kolfuu, dhukkubbii garaa fi kufaatii isaanii irratti boo’uu si barbaachisa (Rom. 12:15). Kana yoo goote yeroon booda hidhannoo jaalalaa cimaan siifi saba kee gidduutti ni uumta.

Dhiifama Shaakali

Dhumarratti, namoota biroo wajjin hariiroo cimaa fi waaraawaa ijaaruu fi eeguu yoo barbaadde, dhiifama gaafachuu fi dhiyeessuu barachuu qabda. Namoota mufachiisun waan hin oole dha; isaanis ni mufatu. Hubannoon dogoggoraa ni uumama, miirrii ni miidhama. Hariiroon kunuunfamuuf yoo ta’e dhiifamni uumamuu qaba.

Boqonnaa 14: Hariiroo Fayya-Qabeessa

Saantimni dhiifamaa fuula lama qaba. Gama tokkoon namni yakki itti dhaga'amu dhiifama gaafachuudha. Gama biraatiin immoo namni mufate dhiifama fudhachuudha. Lamaanuu hojjechuuf qophaa'uu qabda (Mat. 5:22-26). Yeroo mufatte dhiifama gaafachuuf daftee ta'uu qabda. Akkasumas namni tokko yeroo dhiifama gaafatu dhiifama kennuudhaaf fedhii qabaachuu qabda. Dhiifama gochuun nama yakkamaas ta'e nama mufate bilisoomsa. Balbala araaraa bana, hariiroon cabe akka sirreeffamuuf karaa tolcha.

Tajaajilli bu'a qabeessa ta'e hariiroo cimaa fi fayya-qabeessa ta'e irratti ijaarama. Soortuun Pheenxeqoosxee ogeessi hariiroo kana ijaaruu irratti gatii guddaa ni baasa.

Kutaa 4ffaa: Jireenya Dhuunfaa Soortota Pheenxeqoosxee

~ Boqonnaa 15 ~

Amala Waaqeffannaa Dhuunfaa Cimaa

Kiristoos Yesuus gooftaa koo beekuu kootiin waan hundumaa akka kasaaraatti nan ilaala” (Filp. 3:8). Dubbiin Phaawuloos ergamaan dubbate kana. Yesuus booda lammaffaa, ergamaa guddaa hanga ammaatti jiraatee akka ta’e amanama. Humnaan lallabaa, dinqii hojjetee, guutummaa Impaayera Roomaa keessatti waldoota dhaabe. Waaqayyo balbala fayyinaa ormootaaf banuuf itti fayyadame (HoE 14:27). Ta’us, kana hundumaa keessatti, jirenya keessatti bu’aan inni guddaan Yesuus beekuu qofa akka ta’e itti dhaga’ame. Kadhanaan isaa yeroo hundumaa, “Kiristoos beekuu nan barbaada” isa jedhudha (Filp. 3:10).

Akkuma Phaawuloos, soortuwwan Pheenxeqoosxees geggeessitootadha. Akka kanaan itti gaafatamummaa hedduu qabda. Amantoota gara duuka buutotaatti akka guddistuu fi mootummaa Waaqayyoo lafa irratti akka tarkaanfachiiftu waamamteetta. Kun hojiiwwan gurguddoo waan ta’aniif, hojiiwwan kana amanamummaadhaan raawwachuu qabda. Haa ta’u malee, akkuma Phaawuloos tajaajila irratti fagoo deemuu yoo barbaadde, hariiroo Kiristoosii wajjin qabduuf dursa kennuu qabda. Kiristoosii beekuu fi isa wajjin yeroo hundumaa walitti dhufeena qabaachuu barbaaduuf of kennuu qabda.

Kana gochuuf, amala waaqeffannaa cimaa horachuu si barbaachisa. Hammi dadhabbi kamiyyuu, hammam cimee yookiin bu’a qabeessa ta’us, Gooftaa wajjin walitti dhufeena dhabuu bakka hin bu’u. Boqonnaan kun amala waaqeffannaa soortuun Pheenxeqoosxee ni ilaala.

AMALOOTA WAAQEFFANNAA DUUNFAA

Qorannoon keenya amala waaqeffannaaf hiika muraasa kennuun eegala.

Jechicha Hubachuu

Amalli waan namni yeroo hunda hojjetudha. Amala irra deddeebi’ame eenyummaa kee lammaffaa ta’eedha. Akkuma namni ganama ganama ilkaan isaa rigaadhaan qulqulleeffatu, amalli irra deddeebi’uudhaan kan uumamudha. Jalqaba irratti namni tokko gocha sana hojjechuun barbaachisaa ta’uu isaa of yaadachiisuu qaba. Yeroo tokko tokko immoo hojjechuuf dirqamummaa godhee fudhachuu qaba. Haa ta’u malee, adeemsa keessa sochiin sun amala ta’a.

Egaa amalli waaqeffannaa dhuunfaa maali? Amalli waaqeffannaa dhuunfaa naamusa amanataa tokko guyyaa Kiristoosii wajjin walitti dhufeenya qabaatudha. Tajaajilaan Kiristoos amanamaan walitti dhufeenya Waaqayyoo wajjin qabu guddisuuf guyyaatti waan hojjetu adda baasachuu qaba. Yeroo booda, waanuma barame waan ta’uuf amala ta’aaf. Kaayyoon isaa hariiroo namni tokko Waaqayyoo wajjin qabu guddisuu fi Isaa fi ergama isaaf of kennuu isaanii guddisuu waan ta’eef waaqeffannaa dhuunfaadha jechuudha.

Faayidaa Amala Waaqeffannaa

Amala waaqeffannaa cimaa yoo guddiftee fi amanamummaadhaan eegde, jireenya kee fi tajaajila kee keessatti faayidaan hedduun ni dhufa. Mee faayidaawwan sana keessaa afur haa ilaallu:

1. *Kiristoosiin beekuu.* Faayidaan jalqabaa amala waaqeffannaa cimaa horachuu keetii, hariiroo Kiristoosii wajjin qabdu keessatti akka guddattu si gargaaruu isaati. Barreessaan Ibrootaa, “Laphee qulqulluudhaan gara Waaqayyooitti haa dhihaannu” (Ibr. 10:22) jedhee nu jajjabeessa. Yaaqoob ajaja kana irratti waadaa dabalee jira: “Waaqayyooitti dhihaadhaa innis isinitti in dhihaata” (Yaaqoob 4:8). Caaffata Qulqullaa’oo irratti yeroo kadhattuu fi xiinxaltu gara iddoo hundumaa qulqulluutti ni galta (Ibr. 10:19). Achitti, fuula Waaqayyoo duratti, ati akkuma Musee isa durii, “akkuma namni tokko michuu isaatti dubbatutti fuulaaf fuulatti” Waaqayyoo wajjin wal qunnamtee of argatta (Ba’uu 33:11).

2. *Fedha Waaqayyoo hubachuu.* Faayidaan inni lammaffaan amala waaqeffannaa cimaa horachuu keetii, fedha Waaqayyoo jireenya keetiif qabu caalaatti hubachuuf dhufta. Yommuu kadhattu, Dubbii Waaqayyoo dubbistu,

Boqonnaa 15: Amala Waaqeffannaa Dhuunfaa Cimaa

akkasumas barumsa isaa jireenya kee irratti hojii irra oolchitu, sammuun kee ni jijjiirama. Yeroo kun ta’u, “fedhiin Waaqayyoo maal akka ta’e qorachuu fi raggaasisuu ni dandeessa—fedha isaa isa gaarii, isa gammachiisaa fi guutuu ta’e” (Rom. 12:2).

3. *Ilaalcha macaafa qulqulluu guddisuu.* Faayidaan sadaffaan amala waaqeffannaa cimaa guddifachuu keetii shaakala ilaalcha addunyaa macaafa qulqulluu akka horattu si gargaara. Kadhannaadhaan Caaffata Qulqullaa’oo yeroo sakattaatu, biyya lafaa akka Waaqayyo argutti arguu ni jalqabda. Karoora inni dhala namaaf qabu hubachuu ni jalqabda. Karoora sana raawwachuu keessattis bakka ati qabdu adda baasuu ni dandeessa.

4. *Hafuura Qulqulluu Wajjin Walitti Dhiyeenyaan Jiraachuu.* Faayidaan arfaffaan amala waaqeffannaa cimaa eeguu, Hafuura Qulqulluu wajjin walitti dhiyeenyaan jiraachuu ni baratta (2Qor. 13:14). Phaawuloos amantoonni “hafuura wajjin akka wal deemtan” (Gal. 5:25) jajjabeessaniiru. Dabalataanis, “Yeroo hundumaa hafuura qulqulluudhaan guutamaa” (jecha jechaatti hiikkaa Efesoon 5:18) jedhee isaan gorseera. Haala of kennuu keessatti Hafuurri Qulqulluun humnaa fi argamuu isaa ni beeksisa. Innis akka kaarentii madda humnaa irraa gara ampuulii ibsaa jirutti. Hanga funyoon sun sokeetiitti hidhamee jirutti, ampuulii ni ibsa. Haa ta’u malee, yoo irraa buqaafame humni humni dhangala’u dhaaba, ampuulii ni dhaama. Karaa amala waaqeffannaa amanamaa ta’een, madda humnaa keessatti cuftee turuu dandeessa. Hafuura Waaqayyootiin guutamtee turuu dandeessa.

DURSA WAAQEFFANNAA FI SHAAKALAA

Gaaffiiwwan lama ni ka’u: “Akka Soortuu Pheenxeqoosxee tokkootti, amala waaqeffannaa cimaa horachuu kan dandeessu akkamitti?” akkasumas “Shaakala kana irraa bu’aa guddaa argachuuf maal gochuu qabda?”

Dhimmoota Barbaachisoo Sadii

Amala waaqeffannaa cimaa hundeessuuf, dhimmoota walqabatan sadii ilaaluu barbaachisaadha:

1. *Dursa kennuu.* Amala waaqeffannaa uumuuf waanta ati jalqaba dursa kennituuf murteessuudha. Dursi kennamuuf waan namni tokko hunda caalaa barbaachisaa ta’ee itti ilaaludha. Innis waan inni ykn isheen dursee ykn dursitee hojjetudha. Hariiroo Waaqayyoo wajjin qabdu dursa akka qabu murteessuu qabda.

Akkasumas amala waaqeffannaa akka mala hariiroo sana cimsuuf gargaarutti ilaaluu qabda. Kana gochuuf, “abbaa irree ariifachiisaa” jedhaman irraa of eeggachuu si barbaachisa. Kunis, sochiiwwan jireenyaa ariifachiisaa ta’an hedduun shaakala baay’ee barbaachisoo ta’an sana akka dhiiban eeyyamu hin qabdu.

Akka soortuu hojiin itti baay’atutti, guyyaa guyyaan fedhiiwwan ariifachiisaa hedduu si mudatu, hojiiwwan yeroo hunduma yeroo kee si gaafatan. Gaaffiiwwan kana bira darbuu kan hin dandeenye ta’us, tartiiba isaanii isa sirrii ta’een kaa’uu barbaaduu qabda. Hariiroo Waaqayyoo wajjin qabdu eeguu qabda. Akkasumas hariiroo sana tarree dursa kennitu keessaa isa jalqabaa ta’uu qaba. Yesuus kan godhe kanuma. Itti gaafatamummaa isaa hedduun Abbaa Isaa isa Waaqa irraa wajjin akka wal hin qunnamne akka isa dhorku hin eeyyamne. Macaafni Qulqulluun akka inni “yeroo baay’ee bakka kophaa ta’etti deebi’ee kadhachaa ture” (Luq 5:16) akka ta’e nutti hima. Tajaajila irratti Isa deggeruuf yeroo kana Abbaa Isaa wajjin kophaa isaa akka isa barbaachisu ni beeka ture.

Seenaan Maariyaamii fi Maartaa yaada kana caalaatti ibsa. Maariyaam miila Yesuus jala taa’uu fi yeroo inni barsiisu dhaggeeffachuuf dursa kennite. Haata’u malee, Maartaan hojiiwwan hojjetamuu qabu hundinuu yaadni ishee hih hirame. Yesus Maartaadhaan, “Ati wanta baay’eedhaan dhiphatta, ni dhiphatta, garuu wanti barbaachisu muraasa, ykn dhugumatti tokko qofa. Maariyaam wanta caalu filattee jirti, innis ishee irraa hin fudhatamu” (Luq 10:41-42). Maartaan abbaa irree ariifachiisaa ta’een yaada ishee jeeqxee turte. Haa ta’u malee, Maariyaam wanta hundarra gaarii ta’e, Gooftaa wajjin walitti dhufeenya uumuuf dursa kennitee turte. Soortuun Pheenxeqoosxee hundi akkuma kana gochuu barbaaduu qaba.

“Har’a Macaafa Qulqulluu dubbisee kadhachuu hin danda’u. Wantoota ariifachiisaa ta’an baay’een qaba.” Haa ta’u malee, har’a kana yoo jette, achiis guyyaa itti aanutti, achiis isa itti aanutti yoo jette, amala miliquun rakkisaa ta’e jalatti kufta. Garuu yeroo guyyaa guyyaan of kennitu akka beellama Waaqayyootti yoo ilaalte, akkasumas amanamummaadhaan beellama sana yoo eegde, beela argama Waaqayyoo ni guddifatta. Yeroo waaqeffannaa kee gammachuudhaan itti dhiyaachuu ni jalqabdu.

2. Itti fayyadama yeroo. Dhimmi lammaffaan suurtoon Pheenxeqoosxee tokko amala waaqeffannaa guddisuu keessatti ilaaluu qabu bulchinsa yeroodha. Bulchiinsa yeroo jechuun sagantaa guyyaa guyyaa ofii qindeessuun tokkoon tokkoon hojii guyyaa sanaaf yeroon sirrii ta’e akka ramadamu gochuudha.

Soortuun bu'a qabeeyyii ta'an yeroon kennaa Waaqayyoo akka ta'e hubatu, akkasumas akka gaariitti bulchuu qabu. Guyyaa kee saganteessuu keessatti, of kennuu dhuunfaaf yeroo ga'aa qabachuu kee mirkaneessuu qabda.¹

Soortuun bilchaataa ta'e tokko yeroo waaqeffannaa isaa akkamitti akka saganteeffate dubbateera. "Kadhannaa waaqeffannaa fi qayyabannaa Macaafa Qulqulluutiif ganama ganama sa'aatii nan kaa'a" jedheera. "Sagantaan koo maal akka ta'e ummata kootti nan beeksisa. Achiis yeroo sanatti namni tokko bilbilee 'si arguun barbaada' yoo naan jedhe, hamman waaqeffannaa koo xumurutti akka eegan nan godha. Yeroon xumuru gadi bahee isaan waliin wal argu. Dhugaadha, balaawwan ariifachiisaa an deebii kennuu qabu akka jiran beekamaadha. Haa ta'u malee, kanneen kanaan ala ta'aniidha. Seerichi yeroon Waaqayyoo wajjin dabarsu dursa akkan kennudha."

3. *Of adabuu ykn to'achuu.* Amala waaqeffannaa cimaa horachuu keessatti dhimmi sadaffaan of shaakalsiisuudha. Soortuun Pheenxeqoosxee tokko dursa kennuu fi yeroo isaa qindeessee keessatti of adabuudhaan karoora isaa hordofuuf barbaachisu yoo baate maal fayyada? Kanaaf guyyaa guyyaadhaan Waaqayyoo wajjin beellama kee eeguuf of adabuu qabda. Akka soortuutti nama "Yeroon kadhachuu ga'eera. Macaafa Qulqulluu dubbisuuf yeroon isaa amma." Kanaaf, of adabdee raawachuun qabda. Phaawuloos ilaaltuu, ykn soortuun tokko of to'achuu akka qabu Ximotewositti hime (1Xim. 3:2). Dabalataanis of to'achuun, ykn of adabuun firii hafuura qulqulluu akka ta'e barsiiseera (Gal. 5:23).

Shaakala Waaqeffannaa Lameen

Akkuma boqonnaa kana keessatti duraan argisiisne, shaakalawwan jalqabaa lamaan amala waaqeffannaa kadhannaa fi qayyabannaa Macaafa Qulqulluu dha. Mee tokkoon tokkoon shaakala waaqeffannaa kanaa caalaatti sirriitti haa ilaallu:

1. *Kadhannaa waaqeffannaa.* Soortuun Pheenxeqoosxee kadhannaa waaqeffannaa yeroo waaqeffannaa isaa keessatti hammachuu qaba. Kadhannaan waaqeffannaa kadhannaa iyyannoo ykn kadhannaa araarsummaa irraa adda. Kadhannaa iyyachuu keessatti namni barbaadu jireenya ofii isaa keessatti fedhii tokko akka guutu Gooftaa gaafata. Kadhannaa araarsummaa keessatti fedhii namoota birootiif ni kadhata. Haa ta'u malee, kadhannaa waaqeffannaa keessatti,

¹ Waa'ee Soortota Pheenxeqoosxee fi bulchiinsa yeroo ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 13: "Jireenya Akka gaariitti Bulfame" ilaali.

waaqeffataan karaa isaa gara Waaqayyootti dabarsee kenna, gara Waaqayyootti dhihaachuu barbaada. Daawit, “Yaa gooftaa, karaa kee natti agarsiisi, karaa kee na barsiisi” (Faar. 25:4) jedhee Waaqayyoon yeroo gaafatu kadhannaa waaqeffannaa kadhate.

Kadhannaan waaqeffannaa dabalataan yeroo faarfannaa, waaqeffannaa fi Waaqayyoo galateeffachuu of keessatti qabata. Yeroo tokko tokko qalbii diddiirrachuu of keessatti qabata, akkuma yeroo Daawit kadhate, “Ani cubbuu hojjedheera, si durattis waan hamaa ta’e hojjedheera...Hisoopiin na qulqulleessi, anis nan qulqullaa’a; na dhiqi, ani cabbii caalaa nan addaadha ” (Faar. 51:4, 7). Dubbiin Waaqayyoo, “Cubbuu keenya yoo himanne, inni amanamaa fi qajeelaa dha, cubbuu keenyaas nuuf dhiisa, jal’ina hundumaa irraas nu qulqulleessa” (1Yoh. 1:9).

Yeroo waaqeffannaa keessanitti, maatii keessaniif, fayyaa qaamaa fi hafuuraa gaarii akka qabaatan kadhachuu ni barbaadda. Akkasumas waldaa keessaniif, Hafuurri Qulqulluun akka humna kennu fi dhimma ishee akka qajeelchu, akkasumas warri qaama waldaa ta’an hundi hafuuraan akka guutaman kadhachuu ni barbaadda. Kana malees, waldaan fayyaa gaarii akka qabaattuu fi kennaa fi firii hafuuraa waldaa keessatti akka argamu kadhachuu ni barbaadda.

2. *Qo’annoo Macaafa Qulqulluu waaqeffannaadhaan.* Yeroon waaqeffannaa qayyabannaa Macaafa Qulqulluu kan dabalatu ta’uu qaba. Garaagarummaa qayyabannaa Macaafa Qulqulluu waaqeffannaa fi ogummaan qabu hubachuun kee barbaachisaa dha. Qo’annoo Macaafa Qulqulluu ogummaan qo’annoo soortuun tajaajilaaf qophaa’uuf godhudha. Qo’annoo Macaafa Qulqulluu gosa kanaa kan uumamu yeroo inni Macaafa Qulqulluu qo’atee lallaba ykn barumsa Macaafa Qulqulluu qopheessudha. Soortuuwwan Pheenxeqoosxeetiif qo’annoon Macaafa Qulqulluu ogummaan barbaachisaa dha. Haa ta’u malee, waaqeffannaan qo’annaa Macaafa Qulqulluu, qo’annoo Macaafa Qulqulluu irraa addadha.

Qo’annoon Macaafa Qulqulluu waaqeffannaa kan uumamu yeroo ati guddina hafuuraa dhuunfaaf Macaafa Qulqulluu dubbistudha. Kaayyoon kee lallaba qopheessuu osoo hin taane sagalee Waaqayyoo caalaatti hubachuudha, akkasumas dubbiin Waaqayyoo jireenya kee akka bocu eeyyamuudha. Kaayyoon qo’annoo Macaafa Qulqulluu waaqeffannaadhaan Waaqayyoon sagalee isaa keessatti qunnamuudha. Kaayyoon isaas Waaqayyoon caalaatti beekuu, gara Kiristoositti dhihaachuu fi caalaatti guutummaatti isa tajaajiluudha. Iyoob waa’ee deebii waaqeffannaa mataa isaa Caaffata Qulqullaa’oo yeroo dubbate, “Ani abboommii

arraba isaa irraa hin fagaanne; Ani buddeena guyyaa guyyaa koo caalaa dubbii afaan isaa baay'ee qabadheera" (Iyoob 23:12).

Namoonni tokko tokko Macaafa Qulqulluu waaqeffannaadhaan qayyabachuuf tarkaanfiiwwan afur akka fudhatan yaada kennaniiru. Tarkaanfiin jalqabaa kutaa sana suuta suutaan fi yaadaan dubbisuudha. Tarkaanfiin inni lammaffaan barreeffamicha irratti xiinxaluudha, gaaffiiwwan akka, "Waaqayyo karaa kutaa kanaa maal naan jedha?" fi "Ergaa Waaqayyoo kutaa kana keessatti kenneef akkamitti deebii kennuu qaba?" Tarkaanfiin sadaffaan, "Gooftaan, maal akkan godhu barbaadda?" Akkasumas tarkaanfiin dhuma wanta Waaqayyo sagalee isaa keessatti dubbate bitamuu fi seera bu'uuraa isaa hojii irra oolchuudha.

AMALA WAAQEFFANNAA IRRATTI HUBANNOO DABALATAA

Xumura irratti, akkamitti amala waaqeffannaa kee guddisuu fi hariiroo Waaqayyoo wajjin qabdu cimsuu akka dandeessu hubannoo dabalataa sadii haa ilaallu.

Kadhannaa Gooftaa fayyadamuun

Darbee darbee yeroo of kennuu keessanitti Kadhannaa Gooftaa akka qajeelfamaatti fayyadamuu ni barbaadda ta'a. Kadhannaan kun Maatewos 6:9-13 irratti argama. Yesuus kadhannaa bu'a qabeessa ta'eef akka fakkeenyaatti ykn akka yaadaatti duuka buutota isaatiif kenneera. Kadhannaa kana akka qajeelfamaatti fayyadamuun, walgahiin waaqeffannaa keessan akka armaan gadiitti itti fufa:

1. *Faarfannaadhaan jalqabi*: "Yaa abbaa keenya waaqa irraa, maqaan kee haa qulqullaa'u" (lak. 9). Yeroo muraasaaf faarfachuu fi Waaqayyoon waaqeffachuuf dabarsuu. Eenyu akka ta'eef Isa galateeffadhu, waan inni hojjete hundumaaf Isa galateeffadhu.

2. *Fedhiin Waaqayyoo akka raawwatamuuf kadhadhu*: "Mootummaan kee haa dhufu, fedhiin kee akkuma waaqa irratti ta'u lafa irratti haa ta'u" (lak 10). Mootummaan Waaqayyoo gara jireenya namootaatti akka dhufu kadhadhaa. Lammaffaa dhalatanii Kiristoos duukaa bu'uu akka jalqaban kadhadhaa (Yoh 3:3-8). Akka fayyini fi garbummaa hafuurota xuraa'aa jalaa akka bilisa ta'aniif kadhadhaa (Mat. 12:28; Luq. 11:20). Hafuura qulqulluudhaan akka guutaman kadhadhaa (Mar. 9:1; HoE 1:3-8). Akkasumas Yesuus yeroo dhiyootti akka dhufu kadhadhu (Luq. 22:18; Mul. 12:10; 22:20).

3. *Waaqayyoon kadhadhu*: “Har’a buddeena keenya guyyaa guyyaa nuuf kenni” (lak. 11). Waaqayyo “akka badhaadhina ulfina isaa Kiristoos Yesuusitti” waan isin barbaachisu hundumaa akka isiniif dhiyeessu gaafadhaa (Filp. 4:19). Fedhii namoota birootiif kadhadhu.

4. *Dhiifama gaafadhu, kenni*: “Akkuma nuyis warra nutti balleessan iif dhiifnu atis nuuf dhiisi” (lakk. 12). Waaqayyoo duratti gad of deebisuun, dhiifama isaa gaafachuu fi namoota biroof dhiifama kennuu.

5. *Qajeelfamaa fi eegumsa Waaqayyoo gaafadhu*: “Isa hamaa jalaa nu oolchi malee, gara qorumsaatti nu hin geessiin” (lakk. 13). Jireenyaa fi tajaajila kee keessatti kallattii isaa Waaqayyoon akkasumas seexanaa fi humnoota xuraa’aa irraa eegumsa isaa gaafadhu.

Kadhannaa Walitti Fufaa

Yeroo guyyaa guyyaa of kennuu eeguu malees, soortuun Pheenxeqoosxee “yeroo hundumaa kadhachuu” barbaaduu qaba (1Tas. 5:17). Kana jechuun guyyaa guyyaan mana kadhannaa keessa turuu qabdu jechuu akka hin taane beekamaadha. Kana jechuun gonkumaa kadhachuu dhiisuu hin qabdu jechuudha. Waaqayyoo wajjin haala walitti fufiinsa qabuun jiraachuu barachuu qabda. Hojii guyyaa guyyaa kee irratti yommuu deemtu, kadhannaan tokko yeroo hundumaa afaan kee irra jiraachuu qaba (Faar. 34:1; Ibr. 13:15). Shaakala kana kan guddatu yoo guyyaan keessan yeroo of kennuudhaan akka armaan olitti ibsametti yoo jalqabe ta’a. Jireenya hafuura Waaqayyoo wajjin tarkaanfatee jiraachuuf kadhannaan addaan hin cinne barbaachisaa dha (Gal. 5:25).

Kadhannaa Katabuu

Dhumarratti, soortuun Pheenxeqoosxee tokko galmee kadhannaa guyyaa guyyaa qabachuun shaakala gaarii dha. Barruulee Kadhannaa soortuun yeroo waaqeffannaa isaa keessatti maaltu akka kadhatamuu fi raawwatamu galmeessudha. Barruulee Kadhannaa kana keessatti, gaaffii Waaqayyoo irraa dhiheessite, deebii Waaqayyoo gaaffiiwwan sanaaf kenne waliin galmeessita. Waaqayyoo kadhannaa kee deebisuuf amanamummaa akka ta’e yommuu ilaaltu, amantiin kee ni cima.

Akkasumas jechoota ykn yaada hafuura qulqulluu irraa argachuu dandeessan kamiyyuu galmeessuu ni barbaadda. Yaadonni kun yeroo booda qajeelcha ta’anii, kallattii Waaqayyoo jireenyaafi tajaajila keessaniif kennu akka hubattan sin gargaaruu danda’u. Kana malees, yeroo Macaafa Qulqulluu dubbistan

Boqonnaa 15: Amala Waaqeffannaa Dhuunfaa Cimaa

hubannoowwan argattan kamiyyuu barreessuun barbaadda ta'a. Hubannoowwan kana keessaa tokko tokko yeroo booda gara ergaawwan gumiidhaaf ta'utti guddachuu danda'u. Darbee darbee waan barruulee kee irratti barreessite irra deebitee ilaaluu ni barbaadda, Waaqayyo wantoota inni akka yaadattu barbaadu sana garaa kee irratti akka maxxansu gaafatta.

Soortuu Pheenxeedhaaf, amalli waaqeffannaa filannoo guyyaa guyyaa miti; barbaachisaa dha. Amalli akkasii jireenyaa fi tajaajila isaa karaa hedduudhaan humna guddaadhaan ni misoomsa. Waamicha Waaqayyoo jireenya isaanii irratti godhe raawwachuuf kallattii fi humna hafuuraa isaan barbaachisu ni kenna.

Kutaa 4ffaa: Jireenya Dhuunfaa Soortota Pheenxeqoosxee

~ KUTAA 5FFAA ~

TAJAAJILA HAWAASUMMAA
SOORTOTA PHEENXEQOOSXEE

~ Boqonnaa 16 ~

Lallaba Hafuuraan Dibame

Soortuun Pheenxeqoosxee hin taane tokko dhugaa cuuphaa hafuura qulqulluu shakkee. Yeroo baay’ee muuxannoo sana ilaalchisee shakkii akka qabu ibsaatu. Sana booda guyyaa tokko Hojii Ergamootaa 2 dubbisee taateewwan Guyyaa Pheenxeqoosxee irratti utuu yaadu, muuxannoo Pheenxeqoosxee gaafatee fudhate. Boodarra, “Ergan Hafuura Qulqulluu argadhee yeroo gabaabaa keessatti, lallabni koo waggoota lallabaa koo darban hunda caalaa bu’aa baay’ee argamsiiseera!” jedhe.

Seenaa keessatti, lallabni humna guddaa qabu, hafuuraan kan dibame mallattoo tajaajila Pheenxeqoosxee ta’ee jira. Jalqaba jaarraa digdamaffaa irraa eegalee sochiin Pheenxeqoosxee waraana lallabdootaa bal’aa hafuura qulqulluudhaan humna argate, hinaaffaadhaan ergaa fayyinaa sabootaaf labsaa jira.

Boqonnaan kun mata duree lallaba Pheenxeqoosxee ilaalla. Innis gahee Hafuurri Qulqulluun lallabaa dibuu keessatti qabu irratti xiyyeeffata. Akkasumas qophii lallabaa fi kennuu irratti yaada ni kenna.

LALLABA PHEENXEQOOSXEE

Yesuus duuka buutota isaa, “Gara biyya lafaa hundumaa dhaqaatii uumama hundumaatti wangeela lallabaa” jedhee abboomeera (Mar. 16:15). Lallaba jechuun namoota Kiristoos duukaa bu’anii fedha isaa akka raawwatan amansiisuuf yaadamee sagalee Waaqayyoo quuqamaan labsuu dha. Innis mata duree beekamaa Kakuu Haaraa keessatti jechoota bifa tokko tokko lallabuu ykn labsuu gara yeroo 150tti dhiyaatudha. Dandeettiin ergaa bu’a qabeessa, hafuuraan dibame lallabuu itti gaafatamummaa jalqabaa soortuu Pheenxeqoosxee hundaati.

Fakkeenya Macaafa Hojii Ergamootaa

Warri Pheenxeqoosxee lallabni ergamootaa fi namoota biroo macaafa Hojii Ergamootaa keessatti lallabdoota har’aaf fakkeenya ta’ee tajaajiluuf yaadamee akka ta’e amanu. Hojii Ergamootaa keessatti, Luqaas qabiyyee lallaba hedduu ergamootaa fi lallabdoota biroottiin lallabaman galmeessa (fkn, Pheexiroos: HoE 2:14-40; 3:12-26; 10:28-47; Isxifaanos: HoE 7:1-53; Phaawuloos: HoE 13:16-41;17:22-31). Luqaas Hojii Ergamootaa keessatti lallaba kanaaf iddoo guddaa kenne, iddoo guddaa inni isaan irratti kennu argisiisa. Dubbistoonni isaas akkasuma gochuu akka danda’aniif ergamoonni akkamitti akka lallaban akka beekan barbaada ture.

Lallaba Hojii Ergamootaa of eeggannoodhaan qorachuun yoo xiqqaate wantoota barbaachisoo lallaba ergamootaa shan mul’isa:

1. *Yesuusiin giddu galeessa kan godhate.* Ergaa Hojii Ergamootaa keessatti lallabamu hundumaa keessatti namni fi hojiin Kiristoos wiirtuu dha. Lallaboonni Kakuu Haaraa Yesuus raawwii raajii Kakuu Moofaa akka ta’e, akkasumas karaan fayyinaa isa qofa akka ta’e haala wal irraa hin cinneen beeksisaniiru (cf. HoE 2:22-24, 30-32; 3:13-20; 4:10-12 ;5:30-31;8:5;fi kanneen biroo).
2. *Caaffata Qulqullaa’oo caqasuu .* Lallaboonni macaafa Hojii Ergamootaa keessaa osoo wal irraa hin kutiin Caaffata Qulqullaa’oo caqasuun lallaba isaanii deggeran (cf. HoE 2:17-21; 3:22-23; 4:11, 25-26; fi kanneen biroo).
3. *Hafuura Qulqulluudhaan kan dibame.* Lallaboonni Hojii Ergamootaa keessatti argaman hafuura qulqulluudhaan kan guutaman, akkasumas kan dibaman (cf. HoE 2:4, 14; 4:8; fi kanneen biroo).

4. *Mirkaneessuu humna Waaqumaa.* Hojii Ergamootaa keessatti, labsiin wangeelaa yeroo baay'ee mallattoolee fi dinqiiwwan mirkaneessan waliin kan deemu ture (cf. HoE 3:1-8; 8:4-7; 14:8-10; fi kanneen biroo).
5. *Waamicha qalbii jijjiirrannaa fi amanti.* Lallaboonni macaafa Hojii Ergamootaa keessatti akka idileetti lallaba isaanii waamicha qalbii jijjiirrannaa fi amantiitiin xumuran (cf. HoE 2:38; 3:19; 8:22; fi kanneen biroo).

Amaloonni kunniin har'a Afrikaa keessatti lallaba Pheenxeqoosxee wiirtuu ta'uu qabu. Tarree kana sammuutti qabattee tajaajila lallabaa mataa keetii madaaluuf akka ulaagaatti itti fayyadamte gaarii ta'a.

DIBATA HAFUURA QULQULLUU

Kakuu Moofaa keessatti raajonni, luboonni, mootonni yeroo aangootti muudaman dibataan dibamu turan (cf. Ba'uu 28:41; 1Sam. 9:16; 16:11-13; 1Mootota 1:34; 19:16). Dibatni kun mallattoo waamicha isaanii kan argisiisu si'a ta'u, aangoo Waaqayyo isaaniiif kenne waajjira isaanii keessatti akka hojjetan kan argisiisu ture. Dabalataanis hojii aangoo isaanii akka raawwatan kan isaan dandeessisu Hafuurri Waaqayyoo isaan irratti argamuu isaa kan argisiise ture (Isa. 61:1-2).

Akkuma olitti ibsame, wanti lallaba macaafa Hojii Ergamootaa keessatti mul'atu tokko lallaboonni hafuura qulqulluudhaan kan dibaman ta'uu isaaniiiti. Mee yaada kana sirriitti haa ilaallu.

Yesuus Dibataan Tajaajiluu Isaa

Yesuus tajaajila isaa kan jalqabe, “Hafuurri gooftaa ana irra jira, inni oduu gammachiisaa akkan labsuuf waan na dibeeff” (Luq 4:18). Akkasitti dibamuu Hafuuraa Hafuurri Isa irra akka jiru ibseera. Jecha kanatti fayyadamee hojii Hafuurri Qulqulluun isa keessaa fi karaa isaa humna guddaa qabu ibsuuf, tajaajila masiihii isaa akka raawwatu isa dandeessiseera.

Ergamootni Dibataan Tajaajiluu Isaanii

Guyyaa Pheenxeqoosxeettis duuka buutota 120 irratti kanumatu ta'e. Tokkoffaa, Hafuurri isaan irra dhufe (HoE 2:3). Ergasii, isaan guute. Dhumarrattis, karaa isaanii dubbachuu jalqabe (lakk. 4, 14). Kun hundi kan raawwatame abdiin Yesus Hojii Ergamootaa 1:8 irratti kenne raawwachuudhaan: “Isin garuu yommuu

Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna in argattu; isin immoo dhugaa baatota koo ni taatu...hanga dhuma lafaatti.”

Kanaaf, dibamuu jechuun hafuura qulqulluudhaan guutamuu fi humna argachuudha. Akkuma Hafuurri Yesuusii fi duuka buutota jalqabaa irratti dhufe, tajaajilaaf isaan dibe, hafuurri har'as duuka bu'aa harka kennate irratti ni dhufee tajaajilaaf isa diba.

Dibanni Yeroo Ibsame

Dibanni hojii humnaa Hafuurri Qulqulluun namoota dhuunfaa guutummaatti Waaqayyoo of kennanii keessatti, irratti fi karaa isaaniitiin hojjetudha. Innis argama Waaqayyoo ifa ta'eedha kunis bu'aa hafuuraan guutamuu ykn irra boqochuu irraa kan dhufudha kuni immoo humnaa fi bu'a qabeessummaan akka tajaajilu isa dandeessisa.

Macaafa Hojii Ergamootaa keessatti jechootni *Hafuura Qulqulluun guutamanii* fi *Hafuuraan guutamee* jedhan yeroo tokko tokko dibata hafuura ibsuuf itti fayyadamu. Jechi, *Hafuura Qulqulluun kan guutame*, Hafuurri nama dhuunfaa humnaa fi aangoodhaan akka hojjetuu fi dubbatutti dhufuu, guutuu fi dibuu isaa ibsa (HoE 4:8, 31; 13:9-12). Jechi kun, Hafuura Qulqulluudhaan kan guutame, haala itti fufiinsa qabuun hafuura qulqulluudhaan dibamuu ibsa (HoE 6:3, 5; 7:55). Kun “dibata isa nama irratti hafu” Yohaannis dubbame ta'uu danda'a (1Yohaannis 2:27). Dibamni hanga nuti Kiristoos keessa turrutti nurra jiraata (Yohaannis 15:4-7). Cubbuu irraa adda ba'uun dibanni akka turuuf haala barbaachisaa dha (Yohaannis 14:15-16). Dibanni kun jireenya soortuu Pheenxeqoosxee hundumaa keessatti dursa kennuu qaba.

Lallaba Dibame

Lallaba hafuuraan dibame namoota kan biraa caalaatti dubbachuudhaaf qofa, kaarizimaa uumamaa, ykn dandeettii tuuta namootaa miiraan sochoosuu wajjin wal-makuu hin qabu. Lallaba xiiqiidhaan kennuu wajjinis wal-makuu hin qabu. Lallabni hafuuraan dibame amala kana agarsiisuu kan danda'u ta'us, kana caalaa baay'eedha. Lallabni hafuuraan dibame lallaba hafuuraan guutameedha. Innis gosa lallabaa Yesuus fi ergamoonni fakkeenya godhataniidha.

Luqaas dhugaa kana seenaa Aphiloosiin ibsa. Innis akkas jechuun ibsa, “Aphiloos...nama baratee, Caaffata Qulqullaa'oo gadi fageenyaan beeku ture. Inni karaa gooftaa barsiifamee ture, innis cimina guddaadhaan dubbatee waa'ee Yesus sirriitti barsiisaa ture” (HoE 18:24-25). Kanaaf Aphillos lallabaa dubbii beekuu fi

sammuudhaan ga'umsa qabu ture. Ta'us inni “cuuphaa Yohaannis qofa beeka ture” (lakk. 25). Muuxannoo Ayyaana Pheenxeqoosxee hin qabu ture. Haata'u malee, Pirisqilaa fi Aqilaan 'karaa Waaqayyoo caalaatti erga isaaf ibsanii' booda, hafuura qulqulluudhaan akka guutame ifaadha. Sana booda gara Akaayaatti imaluun achitti “warra ayyaanaan amananiif gargaarsa guddaa” ta'e (lakk. 27).

Yesuus waa'ee lallabaa fi barsiisa ofii isaa Hafuuraan dibamuu isaa dubbate, “Dubbi ani isinitti dubbadhe, hafuuraa fi jireenyaan kan guutame dha” (Yoh. 6:63) jedheera. Macaafni Qulqulluun lallaba ergamootaa akkas jechuudhaan ibseera: “Du'aa ka'uu Gooftaa Yesuus, ergamoonni humna guddaadhaan dhugaa ba'aniiru. Ayyaanni Waaqayyoos hundumaa isaanii keessatti humna guddaadhaan hojjeta ture” (HoE 4:33). Jechi, *ayyaanni Waaqayyoo hundumaa isaanii keessatti humna guddaadhaan hojjechaa ture*, dibamuu Hafuura Qulqulluu sirriitti ibsa. Hojii Ergamootaa keessatti, Hafuurri lallabaa tokko irratti dhangala'uun isaa warra dhaggeeffatan irratti dhiibbaa guddaa geessiseera (HoE 2:4, 14 1Qor. 2:4 wajjin; HoE 2:37 1Qor. 2:5 wajjin).

Phaawuloos ergaawwan isaa keessatti waa'ee lallaba mataa isaa hafuuraan dibame dubbateera. Amantoota Qorontos akkamitti jalqaba wangeela akka isaanitti lallabe yaadachiise. “Ergaan koo fi lallabni koo, dubbii ogummaa fi amansiisaa ta'een osoo hin taane, humna hafuuraa agarsiisuudhaan ture” (1Qor. 2:4-5) jedhee barreesse. Tajaajila isaa amantootaaf Roomaa keessatti ibseera: “Humna mallattoo fi dinqiidhaan, humna hafuura Waaqayyootiin...wangeela Kiristoos guutummaatti labseera” (Rom. 15:19). Innis amantoota Tasaloonqee keessa jiran yaadachiisee, “Wangeelli keenya dubbii qofaan osoo hin taane humnaan, hafuura qulqulluudhaan, amantii gadi fagoodhaanis gara keessan dhufe” (1Tas. 1:5).

Hafuurri Qulqulluun akkuma Yesuusiifi ergamoota jaarraa tokkoffaatti dibe har'a lallaba keenya dibuuf qophii ta'ee dhaabbatee jira. Garuu maddi dibataa maali, akkamitti argamuu danda'a?

MADDA DIBATAA

Dibata Hafuuraatiin lallabuu danda'uuf, soortuun Pheenxeqoosxee madda isaa hubachuu qaba. Maddi dibataa argamuu fi humna kennuu Hafuura qulqulluu keessa jiraachuudha. Innis hafuura keessaa fi lallabaa irra jiru dha (Yoh 14:17; HoE 1:8). Humna hafuura qulqulluu kana kan fudhatu yeroo namni tokko hafuura qulqulluudhaan cuuphamee guutamudha (HoE 2:4). Dibanni Hafuura Qulqulluu

hamumma namni tokko “hafuura waliin tarkaanfatee” adeemutti ni jiraata (Gal. 5:25). Dhugaan kun tajaajila Yesuus fi ergamootaa keessatti mul’ateera.

Madda Dibata Yesuus

Yesuus maddi dibata isaa hafuura gooftaa akka ta’e mirkaneesse (Luq 4:18). Inni dhuguma Ilma Waaqayyoo foon uffate ta’us, humnaa fi mirga waaqummaa isaa irraa of duwwaa gochuu fi humna hafuuraatiin tajaajila isaa raawwachuu filate (Filp. 2:5-8). Tajaajilli Yesuus hafuuraan dibame akkasitti warra isa hordofan hundumaaf fakkeenya ta’ee tajaajila ture.

Yesuus hanga jalqaba hafuuraan dibamutti tajaajila isaa hin jalqabne. Cuuphaan Hafuuraa isaa battaluma Yohaannis bishaanitti isa cuuphee sanatti kan raawwate ture. Macaafni Qulqulluun, “Yesuus kadhachaa utuu jiruu, samiin in baname, hafuurri qulqulluunis akka gugee bifa qaamaatiin isa irratti bu’e” (Luq 3:21-22). Yesuus sana booda “tajaajila isaa jalqabe” (lak. 23). Inni humna hafuuraatiin socho’uu fi tajaajiluu jalqabe (Luq 4:1, 14). Innis, “Hafuurri Waaqayyoo ana irra jira, inni misiraachoo akkan labsuuf waan na dibeeff” (Luq 4:18) jedhee labse. Booda, namoonni Yesuus dubbatu yommuu dhaga’an, “dubbii gaarummaa afaan isaa keessaa ba’u dinqisiifatan” (lakk. 22). Isaanis “dubbiin isaa aangoo waan qabuuf” ni dinqisiifatan (lak 32; Mat. 7:28 29 ilaali).

Madda Dibata Ergamootaa

Akkuma Hafuurri Qulqulluun madda tajaajila Yesuus dibamee ture, innis madda tajaajila ergamootaa dibamee ture. Akkuma Yesuus ergamoonni jalqaba hafuura qulqulluudhaan cuuphamani. Sana booda humnaan lallabuu jalqaban.

Pheexiroos fakkeenya hunda caalu kan sochii hafuuraa kanaa ta’uun isaa hin oolu. Pheenxeqoosxee dura, intala hojjettuutti waa’ee Yesuus dhugaa bahuu sodaate (Mat. 26:69-72). Haa ta’u malee, erga hafuura qulqulluudhaan guutamee booda humnaan lallabaa ture, dubbiin isaas namoota isaa dhaga’an irratti dhiibbaa guddaa geessiseera (HoE 2:37). Kanarraa kan ka’e namoonni kuma sadii gara Kiristoos dhufan. Seenaan kun Hojii Ergamootaa (4:8, 31-33) keessatti yeroo hedduu irra deddeebi’ameera.

Dibabni Yesusiifi ergamoota irratti ture humnaan akka lallabaniif isaan dandeessisu sun har’as nu bira jira.

DIBATA SHAAKALUU

Gaaffiiwwan ka'an, "Namni tokko har'a dibamuu Hafuura Qulqulluu dhugaadhaan akkamitti mudachuu danda'a? Dibatichi akkamitti fudhatama? Tajaajila keessatti kan mul'atu akkamitti? Akkamitti kunuunfamuu danda'a?"

Dibata Fudhachuu

Dibabni kun akkuma Yesuusiifi duuka buutota jalqabaatiin fudhatame har'as ni fudhatama. Jalqaba kan fudhatamu yeroo namni tokko hafuura qulqulluudhaan cuuphamuudha. Akkuma armaan olitti ibsame, Yesuus yeroo cuuphamu hafuura qulqulluu fudhateera. Sana booda aangoodhaan tajaajiluu jalqabe. Duuka buutotaafis akkasuma ture. Isaan jalqaba hafuura fudhatan guyyaa Pheenxeqoosxeetti, isaanis akkuma Yesuus humnaan tajaajiluu jalqaban.

Yesuus akkamitti namni tokko hafuura fudhachuu akka danda'u qajeelfama ifa ta'e kenneera. Bartoota Isaatiin, "Abbaan keessan inni waaqa irra jiru, warra isa kadhataniif hafuura qulqulluu [in kenna]!" (Luq 11:13). Innis akkana jedhee ibse, "Kadhadhaa isiniif ni kennama; barbaadaa ni argattu; rukutaa balballi siif banama. Namni kadhatu hundinuu ni argata; kan barbaadu ni arga; nama rukutuufis balballi ni banama" (lakk. 9-10). Hafuurri akkasitti amantiidhaan gaafachuudhaan (lakk. 9), amantiidhaan fudhachuudhaan (lakk. 10 Maarqos 11:24 wajjin), amantiidhaan dubbachuudhaan fudhatama (HoE 2:4).¹

Dibata Mul'isuu

Dibabni cuuphaa hafuuraa irraa argame tajaajila-yaaliin adda durummaan hojii kenna hafuuraatiin mul'ata. Dhuguma lallabni hafuuraan dibame, dhugaa dubbachuuf, mul'ata kenna raajii ti. Innis dubbii Hafuuraan kan jalqabame, kan hafuuraan kakaafame dha. Lallabni hafuuraan dibame mul'achuu kennaawwan mul'ataa kanneen akka jechoota beekumsaa fi jechoota ogummaas of keessatti qabachuu danda'a. Dabalataanis, lallabni hafuuraan dibame yeroo baay'ee mul'achuu kenna humnaa wajjin kan deemudha, akkuma Phaawuloos Lixiraa keessatti ta'e (HoE 14:8-10).

Argama Hafuura Qulqulluu gaafachuudhaan, amantiidhaan deebii kennuudhaan dibata argachuu dandeessa. Yeroo waltajjii lallabaatti dhihaattu,

¹ Boqonnaa 20 irratti waa'ee hafuura qulqulluu fudhachuu caalaatti dubbatameera: "Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti qajeelchuu."

“Yaa Hafuura Qulqulluu, amma koottu sagalee kee akkan tajaajiluuf na dibi” jettee kadhachuu qabda. Sana booda Waaqayyo kadhannaa kee akka dhaga’e amanuudhaan amantiidhaan socho’uu qabda. Erga argamuun Hafuuraa sitti dhaga’amee booda, amantiidhaan deebii kenni, geggeessummaa isaaf harka kennadhu fi lallaba kee dandeessisuuf fi humna itti kennuuf isa amanadhu.

Dibata Eeguu

Dibata kana eeguuf hafuuraan jiraachuu fi deemuu qabda (Gal. 5:25). Deemsi hafuuraan guutame jireenya Waaqayyoo fi ergama isaaf bitamuudha. Kadhannaan, kadhannaa hafuuraan dabalatee, dibata eeguuf qaama ijoodha (Rom. 8:26-27; 1Tas. 5:17).

QOPHII ISA DIBAMEE FI KENNIINSA ISAA

Soortuun Pheenxeqoosxee lallabaa bu’a qabeessa, hafuuraan dibame ta’uuf yaada qabu kamiyyuu qophii fi lallabaa irratti hojii irra oolchuu isa barbaachisa. Inni ykn isheen Hafuurri Qulqulluun argamuudhan hojii dibataa akka qajeelchu mirkaneeffachuu qabu.

Qophii Lallabaa

Lallaba Hojii Ergamootaa sirriitti qorachuun dhugaawwan gurguddoo lama mul’isa: Ergaawwan ergamootaa Caaffata Qulqullaa’oodhaan kan guutaman, akkasumas hafuura qulqulluudhaan kan dibaman turan. Lallaboonni Hojii Ergamootaa keessatti argaman beekumsa bal’aa Caaffata Qulqullaa’oo agarsiisaniiru. Yeroo baay’ee ergaa isaanii keessatti Caaffata Qulqullaa’oo caqasu turan. Fakkeenyaaf, lallaba guyyaa Pheenxeqoosxee Pheexiroos caqasawan Kakuu Moofaa afur of keessaa qaba (cf. HoE 2:16-21, 25-28, 31, 34-35). Haaluma wal fakkaatuun, ergaan Isxifaanos gara Sanheedrinii Yihudootaaf dubbate caqasa saddeet of keessaa qaba (cf. HoE 7:3, 6-7, 28, 32-35, 37, 40, 42-43, 49). Lallaboonni Hojii Ergamootaa keessatti ibsaman kaanis kanuma hordofu. Lallaboonni jalqabaa kun Caaffata Qulqullaa’oo kan hubatan si’a ta’u, ergaa isaaniis hubannoo sana irratti hundaa’aniiru.

Soortuuwwan Pheenxeqoosxee har’a Afrikaa keessa jiran akkasuma gochuu qabu. Akkuma gita keenya ergamootaa, lallaba keenya Caaffata Qulqullaa’oo irratti jabaannee bu’uura godhachuu qabna. Kana gochuuf, Kitaaba Qulqulluu adabaan qayyabachuuf of kennuu qabna. Torbanitti yeroo ga’aa dubbisuu Macaafa Qulqulluu cimsee fi qophii lallabaaf kennuu qabna. Yeroo qophoofnu, dibachuun

Hafuura Qulqulluu qophii akka hin hafne hubannee, yaada keenya dibachuu fi kakaasuuf gara Hafuura Qulqulluu ilaaluu qabna; inumaayyuu ni guddisa.

Dabalataanis, Hojii Ergamootaa keessatti lallaboonni hafuura qulqulluudhaan guutamuu fi dibamuu eeguun kadhahan. Macaafni Hojii Ergamootaa wal irraa hin kutiin dhufaatii Hafuura Qulqulluu kadhannaa wajjin walqabsiisa. Fakkeenyaaf, duuka buutonni yeroo Pheenxeqoosxeetti dhangala'aan utuu hin dhangala'in dura kadhachaa turan (HoE 1:14; 2:1-4); amantoonni Yerusaaalem osoo hafuurri lammataa magaalattii keessatti hin dhangala'iin dura kadhachaa turan (HoE 4:23-31); akkasumas Phaawulosii fi Anaaniyaas Phaawuloos hafuuraan osoo hin guutin dura kadhachaa turan (HoE 9:5, 10-15). Fakkeenya dabalataa kaasuun ni danda'ama ture.

Nuti soortuwwan Pheenxeqoosxee Hafuurri Qulqulluun lallaba keenya akka dibu barbaannu kadhannaaf of kennuu qabna. Kadhannaan akkasii kan of kenne dibamuu Hafuura ni mirkaneessa, qabiyyee fi kenniinsa lallaba keenyaa irratti dhiibbaa guddaa qaba.

Lallaba Dhiheessuu

Kaayyoon lallaba lallabuu warra lallaba keenya dhaggeefatan dinqisiisuuf osoo hin taane hubannoo ergaa sagalee Waaqayyoo qaban guddisuudha. Wanti dubbatamu ykn hojjetamu hundi namoota gara Waaqayyoo wajjin wal arguutti qajeelchuuf kan kaayyeffate ta'uu qaba. Tooftaaleen ykn malawwan galma kanaaf gumaachan kamiyyuu horachuu qabu. Kan galma irraa yaada namaa jeequ kamiyyuu gatamuu qaba.

Kanaafuu, akka lallabdoota Pheenxeqoosxeetti amalli keenya dhugaa fi kan hin jijjiiramne ta'uu qaba. Gunkumaa iyya, kaayyoo malee tarkaanfachuu fi harka raasuu irraa fagaachuu qabna. Kana gochuu caalaa , sochiin keenya ofumaan kan raawwatamuu fi kan hin shaakalamin ta'uu qaba. Sochiin keenya uumamaan hojii hafuura keessaa fi qabiyyee ergaa irraa burquu qaba. Yoo sammuu fi miiraan ergaa sana waliin bobbaane, sochiin qaamaa sirrii ta'e uumamaan ni hordofa.

Keessumaa waamichi iddoo aarsaa barbaachisaa dha. Sadarkaa murteessaa lallaba kana keessatti lallabaan hafuura qulqulluudhaan geggeeffamuun barbaachisaa dha. Waamichi iddoo aarsaa yeroo yaada haaraa itti dhiyeesinu miti. Lallabaan xiyyeeffannoo isaa keessa turuu qabna malee xiyyeeffannaa keenya keessaa bahuu hin qabu. Kanaa mannaa, yaada isaa irratti xiyyeeffachuun wanta isaan gochuu qaban ilaalchisee qajeelfama ifa ta'e kennuu qaba.

Soortuuwwan Pheenxeqoosxee lallabdoota biroo irraa adda kan ta'an, lallaba isaanii keessatti dibata Hafuura Qulqulluuf iddoo guddaa kennuu barbaaduu isaaniiti. Kana gochuudhaan fakkeenya Yesuus fi lallabdoota Kakuu Haaraa hordofuu dandeenya. "Gooftaa, na guuti, tajaajilaaf na dibi" jechuun kadhannaa keenya isa cimsinee itti fufnu ta'uu qaba.

~ Boqonnaa 17 ~

Barsiisa Bu'a qabeessa

Sabni koo beekumsa dhabuu irraa kan ka'e ni bade" (Hos. 4:6). Dubbiin Waaqayyo biraa dhufe kun karaa Hose'aa raajichaa luboota Israa'eliif dubbatameera. Geggeessitoonni hafuuraa kun saba Waaqayyoo dhugaa barsiisuu waan dadhabaniif, soba amananiiru. Kanaan kan ka'es, cubbuu keessa gad fageenyaan kan burjaaja'an turan. Raajichi haala gaddisiisaa isaanii akkas jechuudhaan ibseera: "Biyattii keessatti amanamummaan, jaalalli, Waaqayyoof beekamtiin hin jiru. Abaaruu, sobuu fi ajjeechaa, hatuu fi ejja qofatu jira" (lak. 1-2).

Kan nama gaddisiisu, amantoonni Pheenxeqoosxee guutummaa Afrikaa keessatti argaman hedduun haala wal fakkaatu keessatti of argu. Dubbii Waaqayyoo ilaalchisee hubannoo ifa ta'e hin qaban. Kanaaf, guddinni hafuuraa isaanii laafeera. Kanarraa kan ka'es, barsiisota sobaan salphaatti adamsamanii fudhatamu. Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxee amanamaa tokkootti, waldaa ati kessatti soortu kamiyyuu keessatti haalli akkasii akka hin jirre mirkaneessuu qabda.

ITTI GAAFATAMUMMAA SOORTUU

Soortuun Pheenxeqoosxee tokko tokkoon isaanii saba Waaqayyoo ilaalchisee itti gaafatamummaa sodaachisaa guddaa akkasii baatee jira. Phaawuloos walga'ii dhuma soortuuwwan waldaa Efesoon waliin godhe keessatti, "Ofii keessanis ta'e

Kutaa 5ffaa: Tajaajila Hawaasummaa Soortota Pheenxeqoosxee

hoolota hafuurri qulqulluun ilaaltoota isin godhe hundumaa eegaa” (Hojii Ergamootaa 20:28) jechuun isaan jajjabeesseera. Sana booda soortuuwwan kana, “Waldaa Waaqayyoo isa inni dhiiga isaatiin bite soortuuwwan ta’aa” jedhee dubbateera. Phaawuloos saba Waaqayyoo sagalee Waaqayyoo barsiisuudhaan, soortuuwwan Efesoon karaa hafuuraa akka jabaatan akka isaan gargaaran beekature. Kunis “yeeyyii sodaachisoon” yeroo dhiyootti waldaa seenanii, dhugaa jallisanii, saba Kiristoos irraa fageessuu barbaadan mormuuf isaan qopheessa ture (lakk. 29-30).

Barumsi akkasii kun soortuun Pheenxeqoosxee ta’uu jechuun maal jechuu akka ta’e ni mul’isa. Phaawuloos waa’ee kennaawwan tajaajilaa shan Kiristoos waldaadhaaf kenne akkas jedhee barreesseera: “Kiristoos ofii isaatii ergamoota, raajota, wangeela lallabdoota, tiksootaa fi barsiisota, saba isaa hojii tajaajilaaf akka qopheessan, qaamni Kiristoos akka ta’uuf in kenne ijaarame” (Efe. 4:11-12).

Mee akkamitti, kutaa kana keessatti, Phaawuloos kennaawwan tajaajilaa lamaan dhumaa walitti makuun tokko akka ta’e hubadhu. Phaawulos akkuma kennaawwan jalqabaa sadan irratti godhe “soortuwwanii fi barsiisota” jechuu mannaa, “soortota barsiisota” jedhe. Sababa kanaan, hayyoonni tokko tokko kenna kana “Soortuu-barsiisaa” jedhanii eeranii jiru. Dubbiin jiru kana: Dhiirri ykn dubartiin soortuu ta’uuf barsiisaas ta’uu qaba. Kan Waaqayyoo soortuu jedhee waamu, barsiisaadha.

Hoolota sirriitti kunuunsuuf, saba Waaqayyoo haala bu’a qabeessa ta’een sooruu, sagalee Waaqayyoo nyaachisuu danda’uu qabda. Macaafni Qulqulluun Sagalee Waaqayyoo nyaata soorataa kan akka buddeenaa (Mat. 4:4), aannan (1Phex. 2:2), nyaata jabaa wajjin wal bira qaba (Ibr. 5:12-14). Soortuun saba isaa sagalee Waaqayyoo sooruu dadhabe kamiyyuu soortuu amanamaa hin taanedha, Waaqayyos kufaati kanaaf isaan ni gaafata (Yaaqoob 3:1; His. 34:1 6).

Haa ta’u malee, amanamummaadhaan saba sagalee Waaqayyoo yoo barsiiste, Waaqayyoo ulfina ni argata (Mat. 24:45-47). Caalaatti kan barbaachisaa ta’e, sabni Waaqayyoo ni jajjabeeffamu. Isaan “kana booda daa’imman hin ta’an, dalgaan gara fuulduraa fi gara boodaatti darbatamanii, bubbee barsiisa sobaan, haxxummaa namootaa gowwoomsaa isaaniitiin asii fi achi hin raafaman. Inumaayyuu, jaalalaan dhugaa dubbachuudhaan, [isaan] karaa hundumaan qaama bilchaataa isa mataa ta’e, jechuunis gara Kiristoosti in guddatu” (Efe. 4:14-15).

Duuka Bu'oota Gochuu

Yesuus Waldaa isaa, “Dhaqaa saba hundumaa bartoota koo godhaa” jedhee ajajeera (Mat. 28:19). Waan inni isaan irratti hojjete namoota biroo wajjin gochuu akka qaban itti himaa ture. Yesuus duuka buutota isaa wajjin adeemee, dhugaa isaan barsiisee, akkamitti akka jiraatan argisiisee ture. Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti miseensota waldaa keenyaa wajjinis akkasuma gochuu qabna. Namoota gara Kirstoositti fiduun qofti ga’aa miti, duuka buutota gochuu qabna. Duuka buutuun Kiristoosiif kan of kennedha. Inni ykn isheen nama miila Yesuus jala taa’ee ykn teessee isarraa baratudha ykn barattudha. Namootni Kiristoos duukaa akka bu’an waamuu qofa osoo hin taane, abboommi isaa hundumaa “akka eegan barsiisuu” qabna (lakk. 20).

Lallabaa fi Barsiisaa

Soortuun Pheenxeqoosxee hedduun Afrikaa keessa jiran akka lallabaatti of ilaalu, garuu akka barsiisaatti of hin ilaalan. Akka soortuutti garuu Waaqayyo lamaan isaa akka taatan isin waamee jira. Ati, yeroo wal fakkaatutti, lallabaa ogummaa qabuu fi barsiisaa bu’a qabeessa ta’uu qabda. Barsiisaa saba Waaqayyoo ta’uudhaan gahee ati qabdu sirriitti hubachuuf, garaagarummaa lallabaa fi barsiisuu gidduu jiru beekuu qabda.

Macaafni Qulqulluun hojiiwwan lamaan kana ifatti adda baasee ibsa. Fakkeenyaaf, Macaafni Qulqulluun, Yesuus “guutummaa Galiilaa keessa deemee, mana sagadaa isaanii keessatti barsiisaa, misiraachoo mootummaa labsaa ture” jedha (Mat. 4:23, cimsituu dabalata). Waa’ee Phaawulosii fi Barnaabaas “Anxokiyaa keessa akka turan, isaanis ta’ee namoonni baay’een dubbii gooftaa barsiisanii lallaban” jedha (HoE 15:35, cimsituu dabalata). Phaawuloos, soortuu waldaa Efesoon kan ta’e Ximotewos, “Hanga ani dhufutti, Caaffata Qulqullaa’oo ummataaf dubbisuuf, lallabuuf, barsiisuuf of kenni” (1Xim. 4:13, cimsituu dabalameera). Egaa garaagarummaan lallabaa fi barsiisuu gidduu jiru maali?

Garaa isaa keessatti lallabni namoota gara Kiristoositti waamuuf yaadamee wangeela labsuu dha. Barsiisuu jechuun Kiristoosiif jiraachuu jechuun maal jechuu akka ta’e ibsuudha. Lallaba jechuun labsuu dha; barsiisuun qajeelfama kennuudha. Lallabuun labsii labsuudha; barsiisuun duuka buutota gochuudha. Lallabaan namoota karaa irra naanna’an gara Kiristoositti amanuutti waama; barsiisaan karaa Gooftaa isaaniif ibsa. Kaayyoon barsiisaa sabni Waaqayyoo akkamitti akka caalaatti isa tajaajiluu danda’an agarsiisuudha. Akka soortuu-barsiisaa tokkootti, Caaffata Qulqullaa’oo of eeggannoodhaan saba Waaqayyoo

ibsuu qabda. Jecha dhaga'an hojiitti hiikuuf odeeffannoo fi hubannoo isaan barbaachisu kennuu qabda.

Fakkeenya Yesuus Hordofuu

Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti fakkeenya Yesuus isa barsiisaa guddaa ta'ee fi yeroo hundumaa dorgommee hin qabne hordofuuf carraaquu qabda. Yesuus yeroo baay'ee "Barsiisaa" jedhee of waama ture (Mat. 26:18; Yoh. 13:13-14). Kaan immoo akkasuma jedhanii waamaniiru (fkn, Mat. 8:19; 12:38; Luq. 10:25; Yoh. 11:28). Wangeelonni yeroo baay'ee waa'ee tajaajila barsiisummaa Yesuus ni dubbatu. (fkn, Maarqos 1:21-22; Luqaas 4:31-32). Akkasumas kutaaleen Caaffata Qulqullaa'oo dheeraan barsiisa isaatiif kan kennamanidha. Kutaaleen kun Lallaba Gaaraa (Mat. 5-7), Haasaa Ejersaa (Mat. 24-25), fi Haasaa Kutaa Gubbaa (Yoh. 14-16) of keessatti qabatu. Yesuus tajaajila barsiisuu isaa akkasitti yoo ilaale, nutis har'as akkasuma gochuu qabna.

Yesuus tajaajila barsiisummaa isaa akkamitti akka raawwate ilaalchisee wanti baay'een dubbachuun ni danda'ama ture. Waa'ee mala barsiisuu isaa kitaabonni barreeffamaniiru. Mala barsiisuu Isaa sadii kaasuun barbaachisaadha:

1. *Aangoodhaan barsiise.* Macaafni Qulqulluun waa'ee Yesuus akkas jedha, "Namoonni akka barsiisota seeraatti utuu hin ta'in, akka nama aangoo qabuutti waan isaan barsiiseef, barsiisa isaa dinqisiifatan" (Mar. 1:22). Yesuus Waaqayyoon waan ergameef, akkasumas dubbii Waaqayyo isaaf kenne waan dubbateef aangoodhaan barsiisaa ture. Innis, "Ani waan abbaan na barsiise qofa dubbachuu malee homaa ofii kootiin homaa hin hojjedhu" (Yoh. 8:28) jedhee dhugaa ba'eera. Atis akkuma Yesuus aangoodhaan barsiisuuf sagalee Waaqayyoo amanamummaadhaan barsiisuu qabda.

2. *Jaalalaan barsiisa ture.* Yesuus namoota inni barsiise baay'ee jaallata ture. Barumsi isaa, dhugaa dubbachuuf, jaalala inni namootaaf qabu keessaa kan ba'ee ture. Yeroo tokko Yesuus namoota baay'ee dadhabanii fi beela'aniin wal arge. Yommuu isaan argu, "Isaan akka hoolota tiksee hin qabne waan ta'aniif isaan garaa laafe." Sana booda, jaalala guddaa isaaniif qabu irraa kan ka'e, "Waan baay'ee isaan barsiisuu jalqabe" (Mar. 6:34). Booda nyaata foon isaaniif ta'u isaan ni soore (lakk. 35-44). Garuu jalqaba fedhii isaanii isa guddaa tajaajilee sagalee Waaqayyoo isaan nyaachise.

Yeroo kan biraatti Yesuus bartootasaa wajjin kutaa ol aanaa tokko keessatti wal argeera. Macaafni Qulqulluun, "Yesuus yeroon isaa biyya lafaa kana dhiisee

gara Abbaa dhaquuf akka ga'e beeka ture. Inni warra biyya lafaa keessa turan jaallatee, hamma dhumaatti isaan jaallate" (Yoh 13:1). Ammas, jaalala guddaa isaanif qabuuf, akkasumas warra isaan ofii isaanii yeroo dhiyootti geggeessaniif qabu irraa kan ka'e, waa'ee geggeessummaa tajaajilaa irratti barumsa humna qabu isaan barsiise (lakk. 2-17).

Yeroo lamaanitti jaalalli Yesus namootaaf qabu akka isaan barsiisu isa kakaase. Haaluma walfakkaatuun akka soortuu Pheenxeqoosxeetti warra akka geggeessitu waamamte jaallachuu qabda. Jaalalli kun immoo amanamummaadhaan sagalee Waaqayyoo akka isaan barsiistu si kakaasuu qaba. Jaalala akkasii saba keetiif yoo hin jiraanne, jechi kee "sibiila kilkilchuu yookiis dibbee kosh kosh jedhuu" ta'uu danda'a (1Qor. 13:1).

3. *Humna hafuuraatiin barsiiseera.* Yesuus yeroo tokko maalummaa tajaajila barsiisummaa isaa duuka buutota isaatiif ibseera. "Dubbi ani isinitti dubbadhe, hafuuraa fi jireenyaan kan guutame dha" jedhe (Yoh 6:63). Jechi Yesuus hafuuraa fi jireenyaan kan guutame ture sababiin isaas Inni ofii isaa hafuuraa fi jireenyaan waan guutameef. Tajaajila isaa kan jalqabe hafuura qulqulluudhaan dibamuudhaan (Luq 3:21-22; 4:18-19). Sana booda tajaajila barsiisuu isaa humna hafuuraatiin raawwate (Luq 4:14-15).

Yesuus barsiisaa ture, jecha qofaan osoo hin taane, agarsiisa humna hafuuraatiin (Luq 5:17). Dubbiin isaa humna hafuuraatiin baay'ee waan fe'ameef, akkuma inni barsiisetti, hafuurri xuraawwonni, "Yaa Yesus nama Naazireet maal nuu barbaadda? Nu balleessuuf dhuftee? Ani eenyu akka taate nan beeka—Qulqulluu Waaqayyoo!" (Marq 1:24). Yesuus hafuura xuraawwota sana namicha keessaa baase, namoonnis, "Kun maali? Barumsa haaraa—akkasumas aangoo wajjin! Hafuurota xuraa'oo ta'aniif illee ajaja ni kenna, isaanis isaaf abboomamu" (lakk. 27).

Yesuus tajaajila barsiisuu isaa duuka buutota isaatiif dabarseera (Mat. 28:19-20). Isa ilaaluuudhaan akkamitti akka warra kaan barsiisan barataniiru. Akka suurtuuwwan Pheenxeqoosxeetti nutis akkasuma gochuu qabna. Tajaajila barsiisaa Yesus fakkeessuuf carraaquu qabna.

SOORTUU AKKA BARSIIISAA OLAANAATTI

Akka soortuu, waldaa ati geggeessuuf waamamte keessatti akka "barsiisaa ol'aanaa" ta'etti of ilaaluu qabda. Kana jechuun, ofii keetii barsiisaa ogummaa qabu Dubbichaa ta'uu qofa osoo hin taane, namoota biros akkasuma akka godhan

cimsitee leenjisuu qabda. Kana Yesuus fi ergamoonni kan godhan. Akka barsiisaa olaanaatti, itti gaafatamummaawwan jalqabaa sadii qabda: (1) tajaajila barsiisuu mataa keetii guddisuu qabda; (2) dandeettii barsiisuu warra kaanii guddisuu qabda; akkasumas (3) tajaajila barsiisaa waldaa qindeessuun dirqama. Mee tokkoon tokkoon itti gaafatamummaa kanaa haa ilaallu:

Of Guddisuu

Tokkoffaa, akka barsiisaa olaanaa waldaa keessatti tajaajila barsiisuu mataa keetii fooyyessuuf carraaquu qabda. Phaawuloos Ximotewosiif barreessee ilaaltuu, ykn soortuun tokko “barisiisuu danda’uu” akka qabu dubbateera (1Xim. 3:2). Yookiin akkuma hiikni tokko ibsutti, soortuun tokko “barisiisuuf dandeettii qabaachuu” qaba. Phaawuloos ergaa Kiristiyaanota Roomaaf barreesse keessatti, warri kennaa barsiisuu argatan kennaa kana amanamummaadhaan fayyadamuu akka qaban ibseera (Rom. 12:6-8). Akka ibsaatti dandeettii barsiisaa ta’uu isaanii guddisuuf ciminaan carraaquu qabu. Dandeettiin barsiisuu akka kennaa hafuuraatti kennamuu kan danda’u ta’us, akka dandeettii baratameetti guddachuu qaba. Akka Suurtuuwwan Pheenxeqoosxeetti, barataa sagalee Waaqayyoo umurii guutuu ta’uu qabda. Akkasumas dandeettii barsiisuu kee guddisuuf cimtee hojjechuu qabda (2Xim. 2:15).

Namni tokko barsiisuun haasa’uu caalaa, barachuun immoo dhaggeeffachuu caalaa akka ta’e dubbachuu isaatti sirriitti galeeraaf. Kaayyoon barnootaa inni dhumaa jireenya barattootaa keessatti jijjiirama fiduudha. Kanaaf, barumsi bu’a qabeessa ta’e, dhugaawwan barsiifaman yeroo baay’ee hojjiirra oolchuu kan dabalatudha. Kana hubannee miseensonni keenya jecha keenya qofa dhaga’uu isaanii beekuun gonkumaa quufuu hin qabnu. Jireenyi isaanii yeroo jijjiiramu arginu qofa quufuu qabna. Kanaaf, dubbiin Waaqayyoo maal jechuu akka ta’e ibsuu qofa osoo hin taane, amantoonni dhugaawwan Caaffata Qulqullaa’oo jireenya isaanii irratti akka hojii irra oolchan gargaaruu qabna.

Dabalataanis, akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, yeroo baay’ee jecha keenyaan kan barsiifnu caalaa gocha keenyaan akka barsiifnu hubachuu qabna. Phaawuloos dhugaa kana hubateera. Akkasitti amantiota Qorontos, “Akkuma ani fakkeenya Kiristoos hordofe, fakkeenya koo hordofaa” (1Qor. 11:1) jedhee waamicha dhiheesse. Yesuus duuka bu’oota isaatiin, “Barataan barsiisaa caalaa hin ta’u, namni guutummaatti leenji’e hundinuu garuu akka barsiisaa isaanii in ta’a” (Luq 6:40) yeroo jedhu seera bu’uuraa walfakkaatu hojjiirra oolchaa ture.

Kanaaf, waldaadhaaf akka fakkeenyaatti, wantoota warra kaan barsiifnu sana hojiitti hiikuu qabna.

Warra Kaan Guddisuu

Lammaffaa, akka barsiisaa olaanaa waldaa keessatti dandeettii barsiisuu geggeessitoota warra kaan guddisuuf hojjechuu qabda. Waldaan guddachaa fi bilchaachaa yeroo deemtuutti gaggeesittoonni tajaajiloota ka'an qajeelchuun fi guddisuun isaan irraa eegama. Tokkoon tokkoon isaanii akka gaariitti geggeessuuf dandeettii barsiisuu waan bu'uuraa ta'e tokko tokko horachuu isaan barbaachisa. Hogganaan haaraan hundi akka gaariitti geggeessuuf leenjii barbaachisaa ta'e akka argatu gochuu qabda.

Kana gochuudhaan gaggeessitoota hin baranne Macaafa Qulqulluu akkamitti akka qo'ataniifi sirritti hiikan barsiisuu qabda. Akkasumas akkamitti akka sagalee Waaqayyoo qopheessanii warra kaan barsiisan isaanitti argisiisuu qabda. Wantoota kana yoo hojjetan waldaan yeroo hundumaa barsiisota dandeettii qaban kan dhaabbataa ta'an ni qabaatti. Yoo geggeessitoota hin baranne akkamitti akka barsiisan barsiisuu dadhabdan tajaajilli duuka bu'ummaa waldaa ni raafama, guddinni hafuuraa kiristaanotaa ni rakkata.

BARSIISUUF WALDAA GURMEESSUU

Dhumarratti, akka barsiisaa olaanaatti, barnoota amantiif nama olaantumaatti falmuu fi gumaachu ta'uu qabda. Tajaajila barsiisaa waldaa of eeggannoodhaan qindeessuu fi fedhiidhaan guddisuu qabda. Tajaajilli barsiisaa waldaa nama umurii hundumaa waldaa keessa jiru hunda akka hirmaachisu caalaatti mirkaneessuu qabda. Sagantaan leenjii waldaa keessatti kennamu kanneen armaan gadii of keessatti qabachuu qaba:

Mana Barumsaa Sanbata Guddaa

Sagantaan leenjii waldaa keessatti taasifamu Mana Barumsaa sanbata guddaa caalaa dandeettii guddaa hin qabu. Manni barumsaa sanbata guddaa tajaajila waldaa keessatti nama umurii hundumaa yaa'ii keessatti argamu hunda bira ga'u qofaadha. Kanaaf waldaan ati geggeessitu Mana Barumsaa sanbata guddaa haala gaariin gurmaa'ee fi baajeta gaarii qabu akka qabaattu hojjechuu qabda. Kutaan Mana Barumsaa sanbata guddaa nama gahumsa qabuun akka geggeeffamu caalaatti mirkaneessuu qabda. Tajaajilli kun barbaachisaa waan ta'eef, mana

barumsichaa irratti dammaqinaan hirmaachuu qabda. Akkasumas sochii isaa yeroo hunda hordofuu fi bu'a qabeessummaa isaa fooyyessuuf carraaquu qabda.¹

Garee gurmii Manaa

Yoo sirritti hojjetame, gareewwan gurmii manaa mala leenjii duuka bu'ummaa bu'a qabeessa ta'e kan biraati. Gareen kun torban torbaniin mana miseensota waldaa filatamoo ta'anii keessatti waldaa, kadhannaa fi qo'annoo Macaafa Qulqulluuf walga'u. Akka barsiisaa olaanaatti gareen manaa hundi geggeessaa amanamaa, leenjii gaarii qabuun akka geggeeffamu mirkaneessuu qabda. Tokkoon tokkoon walgahii garee gurmii keessatti mata duree macaafa qulqulluu filatame irratti ifatti mariidhaaf yeroon ramadamuu qaba. Ati, ykn namni ati bakka akka hoogganu keesse, garee gurmii tokkoon tokkoon isaanii keessatti wanta barsiifamu itti dhiyeenyaan hordofuu qabda. Mala barumsaa murtaa'e gareewwan keessatti barsiifamu kennuu ni barbaadda ta'a.²

Kutaalee Tajaajila

Kutaan tajaajilli waldaa akka mala leenjii duuka bu'ummaatti ilaalamuu qaba. Kutaaleen tajaajilaa kan akka Kutaa Tajaajila Dhiiraa, Kutaa Tajaajila Dubartootaa, Kutaa Tajaajila Dargaggoota, Kutaa Tajaajila Daa'immanii, fi kanneen biroo ni argamu. Gareewwan kana keessaa tokko yommuu walga'u hundatti barumsawwan Macaafa Qulqulluu qabatamaa ta'an barsiifamuu qabu.

Mana Barumsaa Tajaajilaa

Soortuun Pheenxeqoosxee hundi waldaa isaa keessatti Mana Barumsaa Tajaajilaa jalqabuuf yaaduu qaba. Mana Barumsaa Tajaajilaa mana barumsaa "qulqulloota hojii tajaajilaaf mijeessuu" (Efe. 4:12) irratti kaayyeffateedha. Kaayyoon isaas waldaa naannoo keessatti hojjetoota tajaajilaaf leenjisuudha. Mana barumsaa kana keessatti soortuun barumsa dhimmoota qabatamaa kanneen akka lallabaa, barsiisuu, kadhannaa, lubbuu mo'achuu, waldaa dhaabuu, dandeettii

¹ Barumsi dhugicha jiraachuu jedhu kan Afriikaas Hooppiin qophaa'ee barumsa duuka buutummaa ga'essitootaa guyyaa sanbata guddaa waggoota toorbaaf walitti fufiinsaan kan kennamudha. Kitaabni kun bilisaan marsariitii <https://africaatts.org/resources/>. Iraa buusuun itti fayyadamuu dandeessa.

² Kitaaba Hundee Amantii jedhamu kan Afriikaas Hoppiin qophaa'ee kan tooftaa macaafa Qulqulluu qo'achuu nu barsiisu marsariitii <https://africaatts.org/resources/>. irraa bilisaan buusuun itti fayyadamuu dandeessa.

Boqonnaa 17: Barsiisa Bu'a qabeessa

geggeessummaa fi kkf ilaallatu barsiisa. Leenjiin akkanaa waldaan kun hojjetoota ga'umsa qaban dhaabbataadhaan akka qabaattu gargaara.

Akka waldaan guddachaa fi badhaatuu ta'aa deemtuun, itti gaafatamummaa leenjii kee keessaa gar tokko namoota biroof kennuu si barbaachisuu danda'a. Haa ta'u malee, akka barsiisaa guddaa waldaa tokkootti, yeroo hundumaa tajaajila barsiisaa fi duuka bu'ummaa waldaa irratti dammaqinaan bobba'uu qabda.

Yesuus yeroo sadii Pheexiros, “Simoon, ilma Yohaannis! Isa warri biroon na jaallatan caalaa ana jaallattaa ree?” Phexros yeroo sadii immoo, “Eeyyee yaa gooftaa! akkan si jaalladhu atuu ni beekta” jedhee deebiseef. Yeroo hundumaa Yesuus, “Hoolota koo eegi,” ykn “Ilmoolee koo eegi” jedhee deebii kenne. (Yoh 21:15-18). Phexros dhuguma Yesuusiin yoo jaallata ta'ee, wanta Gooftaan isaa abboome raawwatee amanamummaadhaan saba Waaqayyoo ni soora ture.

Har'a, Yesuus soortuu Pheenxeqoosxee guutuu Afrikaa keessa jiran gaaffii wal fakkaatu gaafachaa jira: “Ana jaallattuu?” Akkasumas ajaja Pheexiroosiif kenne sana, “Hoolota koo eegaa” jedhee isaaniif dabarsaa jira. Jaalala isaaniif ragaa ta'ee, Yesuus soortuuwwan kana amanamummaadhaan sagalee Waaqayyoo barsiisuudhaan itti gaafatamummaa Waaqayyoo saba Waaqayyoo kunuunsuuf kenne akka ciminaatti akka fudhatan ajaja.

Kutaa 5ffaa: Tajaajila Hawaasummaa Soortota Pheenxeqoosxee

~ Boqonnaa 18 ~

Waldaa Waaqeffannaan Geggeessuu

Biyya Giddugaleessa Afrikaa tokko keessatti, dargaggeessi leenjifamu tokko soortuu maanguddoo ta'e tokko jalatti akka tajaajiluuf ramadame. Soortuun sun dargaggeessa leenjifamaa jiru sana Sanbata Guddaa itti aanutti ganama waaqeffannaa waldaa akka geggeessu isa gaafate . Dargaggeessi sun garuu yaada soortuu isaa kanatti hin gammanne. Osoo soortuun isaa sun akka lallabuuf isa afeeree ni awwa ture. Waaqeffannaa geggeessuun akka soortuutti kabaja isaa gadi buusutti yaadee ture. Dabalataanis, mana barumsaa Macaafa Qulqulluu keessatti Hafuuraan waan guutameef, kadhachuun ykn karaa biraatiin taatee sanaaf qophaa'uun akka hin barbaachifne yaade.

Akkuma eegamutti, hoggansa isaa jalatti Sanbata Guddaa ganama tajaajilli waaqeffannaa akka gaariitti hin deemne. Osoo soortuun manguddoon ogummaadhaan gidduu seenuu baatee tajaajilli sun balaa guddaa ta'a ture. Yeroo sanaa kaasee soortuun sun geggeessitoota waaqeffannaa baay'ee of eeggannoodhaan filate. Kanaa booda, namoota bilchinaa fi leenjii gaarii qaban qofaan waaqeffannaan akka gaggeeffamu eeyyame.

Waldaa tokko gara waaqeffannaa dhugaatti geggeessuun hojii hafuuraa gudaadha. Ogummaa, qophii fi miira hafuuraa barbaada. Daawit mootichi kana hubate. Kanaaf warri galataa fi waaqeffannaa keessatti saba gaggeessan Lewwoota keessaa qofa akka filataman gaafate (cf. 1Sen. 15:16). Soortuun tokko waaqeffannaa keessatti waldaa akka geggeessaniif namoota biroo filachuu

danda'us, waldaan waaqeffannaa macaafa qulqulluu, hafuuraan gaggeeffamu akka raawwattu mirkaneessuuf itti gaafatamummaa isaanii gonkumaa dhiisuu hin qaban.

AMALA WAAQEFFANNAA DHUGAA

Macaafa Qulqulluu keessatti jechoonni Ibirootaa fi Giriikii hiika waaqeffannaa irratti lamaan isaanii iyyuu Waaqayyoof jilbeenfachuu fi ulfina kennuu jechadhii hiiku. Isaanis yaada gad of deebisuudhaan galata isaaf kennu, akkasumas qulqullummaa isaaf, ulfina isaatiif, humna isaatiif ol kaasuudhaaf yaada dabarsu (Isa. 6:1-3; Mul. 7:11-12).

Hafuuraa fi Dhugaadhaan Waaqeffachuu

Yesuus hundee waaqeffannaa dhugaa kan mul'ise yeroo dubartii Samaariyaatiin, “Yeroon itti warri dhuguma sagadan, hafuuraa fi dhugaadhaan abbaadhaaf sagadan garuu in dhufa; innis ammuma iyyuu ga'eera. Abbaanis warra akkasitti isaaf sagadan in barbaada. Waaqayyo hafuura; warri isaaf sagadanis hafuuraa fi dhugaadhaan isaaf sagaduun in ta'aaf” (Yoh 4:23-24) jedhedha. Kutaa kana keessatti Yesuus waa'ee waaqeffannaa dhugaa dhugaawwan gadi fagoo afur ibseera:

1. *Waaqayyo hafuura dha.* Waaqayyo hafuura waan ta'eef, yeroon ykn bakka itti argamuun hin daangeffamu. Kanaaf yeroo fedhettii fi bakka kamitti iyyuu waaqeffamuu ni danda'a.
2. *Waaqayyo waaqeffattoota dhugaa barbaada.* Inni namoota bifaa fi sirna alaatiin utuu hin ta'in gadi fageenya garaa isaanii irraa isa waaqeffatan barbaada (cf. Maarqos 12:33).
3. *Waaqeffannaa dhugaan hafuuraa fi dhugaadhaan raawwatamuu qaba.* Waaqayyo hafuura waan ta'eef, warri isa waaqeffatan hafuuraan isaa sagaduu qabu. Inni dhugaa guutuu waan ta'eef, akkaataa dhugaa Caaffata Qulqullaa'oo keessatti mul'atuun Isaa sagaduu qabu.
4. *Yeroon isaa amma.* Yeroon hafuuraa fi dhugaadhaan Waaqayyoon waaqeffannu ammadha.

Waaqeffannaan gocha qulqulluu argama Waaqayyoof deebii sirrii ta'e kennuudha, akkuma jaarsoliin digdamii arfan mul'ata 4 irratti taasisan sana. Argamuu Kiristoosiin kan ajaa'ibsiifaman, “isa teessoo irra taa'u duratti kufanii isa waaqeffatu” (lakk. 10). Sabni Waaqayyoo akkuma isa waaqeffatanitti, inni

caalaatti argamuu isaa gidduu isaaniitti mul'isa, caalaatti akka isa waaqeffatan isaan kakaasa.

Eeggannoo Pheenxeqoosxee

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti maalummaa waaqeffannaa Pheenxeqoosxee hubachuun murteessaadha. Waaqeffannaan Pheenxeqoosxee adda kan ta'e karaa hafuura qulqulluu Waaqayyoo wajjin dhuunfaan wal arguu cimsee kan ibsu ta'uu isaati. Akkasitti warri Pheenxeqoosxee irra caalaan warra Pheenxeqoosxee hin taane irraa saba ejjennoo adda ta'een gara waaqeffannaa seenudha. Namoonni Pheenxeqoosxee hin taane hedduun dirqama amantii tokko raawwachuuf ykn sirna amantii tokko tokko raawwachuuf kaayyoo qabatanii waaqeffannaa seenu. Pheenxeqoosheen dhugaan garuu kaayyoo adda ta'een gara waaqeffannaa seena. Kaayyoon isaa ykn ishee Kiristoos isa jiraataa wajjin wal arguudha, akkasumas bu'aa wal arguu sanaatiin, hafuura isaatiin jijjiiramuu dha (2Qor. 3:17-18).

Jijjiiramni kun xiqqaa ykn guddaa, dhokataa ykn mul'ataa ta'uu danda'a. Jijjiiramni dhokataa ta'uu danda'a, akkuma amantiin waaqeffannaa keessatti Kiristoosiin qunnamu, isa tajaajiluu keessatti humnaa fi gammachuu haaromfame argachuu isaanii ta'uu danda'a. Jijjiiramni caalaatti dinqisiisaa ta'e, waaqeffataan Kiristoos isa du'aa ka'e waliin wal argee dinqiidhaan fayyuu ykn hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun isaa ta'uu danda'a.

Jijjiiramni akkasii karaa lamaan kan dhufudha: hafuuraa fi dhugaadhaan (cf. Yoh. 4:23). Waaqeffattooni Waaqayyotti yeroo dhihaatan, inni argamuu isaa ni mul'isa. Akkuma argamuu Waaqayyoo isa ifa ta'etti (waaqeffannaa hafuuraan) wal arganii fi amantiidhaan deebii kennan gara bifa Kiristoositti jijjiiramu (2Qor. 3:17-18). Kana malees, sagalee labsameef (dhugaadhaan waaqeffachuu) amantiidhaan akkuma deebii kennan, daran ni jijjiirama.

WAAQEFFANNAAAF WALDAA QOPHEESSUU

Akka soortuutti, Waldaan Kiristaanaa dhugaadhaaf hafuuraan akka Waaqayyoon waaqeffattu qopheessuun dirqama keeti. Namoonni hafuuraa fi dhugaadhaan akkamitti akka isa waaqeffatan akka beekan mirkaneessuu qabda. Waaqeffannaa akkasii akka raawwatu daran mirkaneessuu barbaachisaadha. Kana karaa sadiitiin raawwachuu dandeessa:

Waa'ee Waaqeffannaa Barsiisuudhaan

Tokkoffaa, Macaafni Qulqulluun waa'ee waaqeffannaa maal akka jedhu waldaa barsiisuu dandeessa. Kanas karaa lallaba, gorsaa fi barsiisa walduraa duubaan kennuudhaan gochuu dandeessa. Karaa gaariin soortuun Pheenxeqoosxee saba isaa hafuura fi dhugaadhaan Waaqayyoon akka waaqeffatan barsiisuu danda'u keessaa inni gaariin tokko isaan agarsiisuudha. Namoonni Soortuun isaanii Waaqayyoon cimsee akkatti waaqeffatan ilaaluu qabu. Yeroo tokko soortuun bilchaataa ta'e tokko garee soortuwwan barattootaa tokko, "Yoo dhugaadhaan Waaqayyoon waaqeffatte, sabni kee si duukaa bu'a, isaanis isa waaqeffatu" jedhee qajeelfama kenneera.

Kana malees, namoonni jireenya isaaniitiin akkamitti akka Waaqayyoon waaqeffatan agarsiisuu qabda. Kana gochuu kan dandeessu jireenya qulqullummaa jiraachuudhaan akkasumas karaa eebba hafuura warra kaaniif geessu ta'uudhaani.

Tajaajila Waaqeffannaa Hordofuudhaan

Lammaffaa, ga'ee akka ilaaltuutti qabdu keessatti, namoonni hafuura fi dhugaadhaan Waaqayyoon akka waaqeffatan gaggeeffamaa akka jiran mirkaneessuuf tajaajila waaqeffannaa kadhannaadhaan hordofuu qabda. Tajaajila waldaa keessatti wanti hundi "karaa sirrii fi sirna qabuun" akka raawwatamu gaafachuu qabda (1Qor. 14:40). Jecha biraatiin, waaqeffannaan karaa dhugaadhaan Waaqayyoo ulfina kennuu fi namoota gara Kiristoositti dhiheessuun akka raawwatamu mirkaneessuu qabda (1Qor. 10:31).

Garee Waaqeffannaa Hordofuudhaan

Karaan sadaffaan waldaan hafuura fi dhugaadhaan Waaqayyoon akka waaqeffatu dandeessu garee waaqeffannaa waldaa jaalalaa gorsuudha. Ga'een isaanii waldaa gara galataa fi waaqeffannaa dhugaa hafuuraan qajeelfamuutti geggeessuu akka ta'e isaan barsiisuu qabda. Kanaaf yeroo isaan wajjin dabarsuu, akkamitti dhugaadhaan Waaqayyoon akka waaqeffatan isaan barsiisuu fi namoota kaan gara waaqeffannaa dhugaatti akkamitti akka geggeessan isaan argisiisuu dha.

Dabalataanis, miseensota garee waaqeffannaa wajjin yeroo baay'ee kadhachuu qabda, hafuura qulqulluudhaan akka guutamanii fi qajeelfama hafuura akkamitti akka hordofan akka beekan mirkaneessuun barbaachisaadha. Akkasumas gareen sun faarfannaa hafuura fi dhugaa macaafa qulqulluu irratti hundaa'ee of keessaa qabu filachuu isaanii mirkaneessuu qabda. Akka soortuutti,

faarfannaa haaraa tajaajila waaqeffannaa kamiyyuu keessatti osoo hin fayyadamin dura dursitee mirkaneessuuf mirga qabaachuu qabda.

Dabalataanis, akka soortuu waldaa tokkootti, ati geggeessaa waaqeffannaa olaanaa waldaa ta'uu kee yeroo hundumaa yaada keessa galchuu qabda. Kana jechuun gumii fuuldura dhaabbattee saba galateeffachuu fi waaqeffachuudhaan geggeessitu jechuu miti. Haa ta'u malee, yeroo hunda itti gaafatamummaa tajaajilaa tatee turuu qabda jechuudha. Gareen waaqeffannaa, akka paastariitti, yeroo barbaaddetti tarkaanfii fudhachuu fi itti gaafatamummaa tajaajilaa fudhachuu akka dandeessu hubachuu qaba. Yeroo kun ta'u gareen waaqeffannaa battalumatti tajaajila siif kenname dhiisuu qaba.

Waaqeffannaan dhugaa hafuuraa fi dhugaadhaan yeroo raawwatamu, eebbi humna qabu gara waldaa ni dhufa: Waaqayyo ulfina argata, argamuun hafuuraa ni mul'ata, qaamni Kiristoos ni jabaata.

WAQEFFANNAAN WALDAA GEGGEESSUU

Soortuun Pheenxeqoosxee dhugaawwan kana hubatu waldaa isaa gara waaqeffannaa hafuuraan geggeeffamutti qajeelchuuf quuqama qabaata. Kana jechuun, yeroo waaqeffannaa, sagalee hafuuraatiif xiyyeeffannaa kennuu qabda, akkasumas kaka'umsa isaa hordofuuf daftee ta'uu qabda. Akkuma Musee lafa onaa keessatti, waldaa yeroo duumessi socho'u akka socho'u, yeroo duumessi dhaabatu akka dhaabbattu qajeelchuuf qophii ta'uu qabda (cf. Ba'uu 40:34-38).

Hirmaannaa Jajjabeessuu

Akka geggeessaa waldaa hafuuraa tokkootti, tokko tokkoo namoota achitti argaman hundi waaqeffannaa irratti dammaqinaan akka hirmaatan jajjabeessuu qabda. Harka isaanii ol kaasuudhaan, faarfachuudhaan, ililleedhaan, dhugaa ba'uudhaan, harka rukutuudhaan, shubbisuudhaan, jilbeenfachuudhaan, ykn ibsa waaqeffannaa macaafa qulqulluu kamiinuu Waaqayyoof galata isaanii akka ibsan isaan kakaasuu qabda. Sabni kurnoo fi aarsaa isaanii yommuu kennan Waaqayyoon waaqeffataa akka jiran caalaatti barsiisuu qabda. Kana gochuudhaan, qabeenya isaanii fi ija duraa midhaan isaaniitiin Waaqayyoon ulfeessu (Fak. 3:9).

Faarfattoota Guddisuudhaan

Kana malees, soortuun Pheenxeqoosxee tajaajila waldaa fi lallaba wangeelaa irratti akka tajaajilan waldaa faarfannaa fi gareewwan muuziqaa akka tajaajilan jajjabeessu qaba. Gareen ykn waldaan faarfannaa kamiyyuu yeroo hundumaa

soortuu ykn tajaajilaa muuziqaaf mijachuu qaba. Kanaaf gareewwan waaqeffannaa waliin akkuma hojjettu warra faarfatan wajjinis akkuma hojchuu qabda, dabalatannis namoota garaagarummaa farfachuu fi tajaajila dhugaa hafuuraan gidduu jiru isaan barsiisuun barbaachisaadha.

Kennaawwan Hafuuraa Kunuunsuu

Akka geggeessaa hafuuraa amanaa tokkootti, soortuun Pheenxeqoosxee tajaajila waaqeffannaa keessatti kennaawwan hafuuraa akka hojiirra oolanis jajjabeessuu qaba. Kun waldaa Kakuu Haaraa keessatti waan barame ture, har’aa tajaajila waaqeffannaa keessattis ta’uu qaba (cf. HoE 11:27-28; 13:2).

Phaawuloos waldaan Qorontos “Kenna garaa garaa warra hafuurri qulqulluun kennu akka argattaniif dhama’aa” jedhee gorseera (1Qor. 14:1). Itti dabaluu dhaanis, “Yeroo walitti qabamtanitti isin keessaa tokko faarfannaa, tokko barsiisa, tokko mul’ata qaba; inni tokko waan afaan hin beekamneen dubbatu, inni kaanis hiikaa waan dubbatame sanaa qaba” (1Qor. 14:26). Kanaaf, akka soortuutti waldaa waa’ee kenna hafuuraa barsiisuu qabda. Akkasumas tajaajila waldaa keessatti mul’achuu isaaniiif bakka kennuu qabda. Akkasumas kenna hafuuraa karaa doggogoraan akka faayidaa irra hin oolle akkeekkachuun barbaachisaadha (1Qor. 14:26-33).

Ga’ee Muuziqaa

Muuziqaa fi faarfannaan waaqeffannaa keessatti ga’ee guddaa qabu. Faarfatichi, “Isin qajeelota nana, Waaqayootti gammaduu keessan guddisaa dhageessisaa! Waaqayyoon jajachuun warra qajeelotaaf in ta’a. Kiraaraan Waaqayyoon galateeffadhaa, mi’a ribuu kudhan qabuun isa faarfadhaa! Faarfannaa haaraadhaan isa faarfadhaa! Ribuu mi’ichaa baay’isaa bubbutaa, gammaduu keessan guddisaa dhageessisaa!” (Faar. 33:1-3).

Akka Phaawuloos jedhutti, muuziqaa fi faarfannaan waaqeffannaa keessatti yoo xiqqaate tajaajila afur qaba: Waaqayyoof ulfina kennuu, galata isaaf ibsuu, dhugaa macaafa qulqulluu barsiisuu, fi amantoonni akka isaaf jiraatan gorsuu. Ergamaan kun xalayaa waldaa Efesooniif barreesse keessatti qabxiilee lamaan jalqabaa cimsee ibseera: “Garaa keessan keessatti faarfachaa galata gooftaa dhageessisaa! Yeroo hundumaa waan hundumaafuu maqaa gooftaa keenya Yesus Kiristosiin Waaqayyo abadhaaf galata galchaa!” (Efe. 5:19-20). Ergaa warra Qolosaayisiif barreesse keessatti warra lamaan hafan cimsee ibseera: “ogummaa hundumaan wal barsiisaa, wal gorsaas, qooqa garaa garaatiin, faarfannaa

galataatiin, wedduu hafuuraatiinis galata garaa keessanii Waaqayooof farfadhaa” (Qol. 3:16).¹

Akeekkachiisa Yeroo Isaa Eeggate

Akeekkachiisni yeroon kennamu asitti tartiiba qaba. Namoonni yeroo baay’ee waldoota Pheenxeqoosteetti kan harkifaman faarfannaa miira ho’aa qabu irraa kan ka’edha. Kun gaarii dha, gocha kanas jajjabeessuu qabda. Kanuma waliin garuu waldaan “ibidda ormaa” Gooftaaf akka dhiyeessitu gonkumaa eeyyamuu hin qabdu (Lew. 10:1). Jecha biraatiin, faarfannaa fi shubbisuun deebii laphee qulqullaa’e hafuura Waaqayyooof kennuu caalaa agarsiisa foonii akka hin taane mirkaneessuu qabda. Kanaaf, akka soortuutti, muuziqaan sun sagalee guddaa fi jeequmsa akka ta’u, waaqeffannaa dhugaa garaa irraa madde akka liqimsu gonkumaa eeyyamuu hin qabdu. Gorsa Phaawuloos irra deebi’ii yaadadhu: “Namni tokko illee fuula Waaqayyoo duratti of hin jajin” (1Qor. 1:29). Waaqayyo waldaa keessaniin gonkumaa, “Iyya faarfannaa keessanii ana irraa fageessaa! Sagalee maseenqoo keessaniis ani dhaga’uu hin barbaadu” (Amos 5:23).

QORMAATA WAAQEFFANNA LAMEEN

Afrikaan ardii bal’aa saboota 3,000 ol ta’anii fi afaanota 2,100 ol dubbatan of keessaa qabdudha. Kanaaf gumiin Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiru tokko namoota dhuunfaa gosoota adda addaa hedduu irraa dhufan hammachuun waan hin baratamne miti. Kana malees, gumii tokkoon tokkoon isaanii umurii addaa addaa irraa ijaaramaniiru. Hedduminaan kun muuziqa fi akkaataa waaqeffannaa keessatti filannoo addaa addaa akka qabaattu si diqamsiisa. Ogummaadhaan kan hin ilaalamne yoo ta’e, gumii tokko keessatti madda walii galuu dhiisuu danda’a. Waldaa keessatti tokkummaa guddisuu irra tajaajilli waaqeffannaa waldichaa madda qoqqoodinsa ta’uu danda’a.

Qormaatni lama garaagarummaa kana irraa maddan akkaataa waaqeffannaa irratti walii galuu dhabuu fi qormaata tajaajila waaqeffannaa keessatti afaanota hedduu fayyadamuudha. Akka soortuutti tokkoo tokkoo qormaata kanaa ogummaadhaan ilaaluu qabda.

¹ Ibsa dabalataa 2: “ kennaawwan Hafuuraa 1Qorontos 12:8-10 irra jiran ilaali.”

Muuziqaa fi Akkaataa Waaqeffannaa

Waldoonni Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti argaman hedduun muuziqaa fi akkaataa waaqeffannaa ilaalchisee miseensonni wal dhabanii argamu. Fakkeenyaaf, dargaggoonni waldichaa akkaataa waaqeffannaa sagalee guddaa qabuu fi humna qabu filachuu danda’u, miseensonni maanguddoonni immoo akkaataa waaqeffannaa callisaa fi of eeggannoo qabu filachuu danda’u. Inni tokko farfannaa yeroo ammaa kan filatu yoo ta’u, inni kaan immoo faarfannaa durii filata. Akka sooretuutti dhimma kana ilaaluu keessatti ogummaa guddaa fayyadamuu qabda. Akkasumas waaqeffannaa keessatti akkaataa fi qabiyyee adda baasuu danda’uu qabda.

Akkaataan bifa waaqeffannaa alaa filannoo dhuunfaa dubbata; qabiyyeen isaa dhugaa keessaa jiru dubbata. Waaqeffannaan garaa guutuudhaan Waaqayyoo waaqeffachuudha (cf. Maarqos 7:6-7). Dhugaan jiru garuu Amanataan tokko akkaataa adda addaatti fayyadamuun Waaqayyoon dhugaadhaan waaqeffachuu danda’a. Namni akkaataa kamiinuu yoo fayyadame, hafuuraan fi dhugaadhaan yoo ta’e Waaqayyo biratti fudhatama qaba. Hafuuraan fi dhugaadhaan yoo hintaane ta’e fudhatama hin qabu. Kanaaf namoonni waaqeffannaa keessatti filannoo walii walii isaanii akka kabajan barsiisuu qabda. “kanaafis kottaa wanta nagaaf ta’u, waan ittiin jireenya tokkummaa waliif ijaarru duukaa in buunaa” (Rom. 14:19).

Soortuun ogeessi miseensonni maanguddootni yeroo dargaggoonni waaqayyoon waaqeffatan haala garaa isaanii waaqayyoo banees isatti dhiheessuun yeroo argan akka gammadan ni barsiisa. Jaalala dargaggootaaf qaban irraa kan ka’e, waaqeffannaa Waaqayyoo qaban irratti isaan waliin ta’uuf fedhii qabaachuu qabu. Haaluma wal fakkaatuun dargaggoonni fedhii fi filannoo jaarsolii isaanii akka kabajan, akkasumas garaa guutuudhaan waaqeffannaa isaanii irratti akka isaan waliin hirmaatan barsiisuu qabda. Akkasumas dargaggoonni faarfannaa amantii gurguddaa akka jaallatan fi dinqisiifatan barsiisuu ni barbaadda ta’a.

Soortuun ogeessi Pheenxeqoosxee akkasitti tajaajilli waaqeffannaa waldaa faarfannaa haaraa fi durii, kan yeroo fi aadaa walitti makame akka of keessaa qabu ni mirkaneessa. Inni ykn isheen wanti barbaachisaan amantoonni hundi waaqeffannaa keessatti hafuura Waaqayyoo wajjin wal qunnamuu fi Kiristoosiif of kennuu isaanii garaadhaa akka ibsan yaada keessa ni qabata.

Afaanota Hedduu

Akkuma armaan olitti ibsame, waldootni Pheenxeqoosxee hedduun guutuu Afrikaa keessatti argaman keessatti, namoonni afaan adda addaa dubbatan ni hirmaatu. Dhimmi kun soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti qormaata guddaa tokko tokko ni fida. Waldaan tajaajila waaqeffannaa ishee afaan olaantummaa naannichaa qofaan gaggeessuu yoo filatte – kanneen biroo hunda yoo dagatte – namoota garee afaanota biroo irraa dhufan waan fageessuuf balaa qaba. Yoo garuu waaqeffannaa keessatti afaanota hedduu fayyadamte, waldaan amantoota naannoo sanaa gidduutti gamachuu guddaa ni qaba. Kanaaf haala kana ogummaadhaan gochuu qabda. Tajaajilli waaqeffannaa waldaa aadaa jiru kan hawwatu ta’uu isaa, yeroo wal fakkaatutti, warra kaan simachuu isaa mirkaneessuu qabda.

Dhimma kana ilaaluu keessatti ogummaa isaa Waaqayyoon barbaaduun si barbaachisa. Ati fi gareen hoggansa kee dhimmoota akka kanaa kadhannaadhaan ilaaluu si barbaachisa:

- Afaan ijoo waldaan tajaajila waaqeffannaa keessatti itti fayyadamtu kam ta’a?
- Afaanota biroo kamtu itti fayyadamamana? Afaanonni kun yoom akka itti fayyadamamanii fi haala kamiin itti fayyadamamamu?
- Beeksisni, kadhannaan uummataa fi lallabni afaan kamitti hiikama?
- Faarfannaa keessatti afaanota kam fayyadamna? Afaanota kanatti yoomii fi akkamitti itti fayyadamna?
- Waldaa keessatti gareewwan afaanii yeroo ammaa tuffatamaa jiran akkamii? Akka isaan hammataman akka itti dhaga’amu gargaaruu kan dandeenyu akkamitti?

Gumiin hundi dhimma kana ilaalchisee karaa mataasaa barbaaduu kan qabu ta’us, qajeelfamni bal’aan muraasni hojii irraa ni oolu. Fakkeenyaaf, waaqeffannaa karoofachuu keessatti, namni tajaajila tokkorratti argamu hundi akka simatameefi akka hammatamu itti dhaga’amu gochuuf carraaquu qabda. Kaayyoon biraa immoo namoonni irratti argaman hundi akka ijaaramaniif. Kana malees, tajaajilli waaqeffannaa gumii walitti buusuu mannaa tokkummaa uumuu kan danda’u ta’uu qaba. Qajeelfamoota bu’uuraa kana hordofuun murtoon sirrii ta’e akka godhamu gochuuf gargaara.

Kutaa 5ffaa: Tajaajila Hawaasummaa Soortota Pheenxeqoosxee

Waldoonni magaalaa tokko tokko akkuma waldoota idil-addunyaa tajaajila isaanii afaan waliigalaa Awurooppaa biyyattiitiin gaggeessuu ni barbaadu. Waldoonni biroo afaan Afrikaa naannootti fayyadamuu ni barbaadu. Gariin tajaajila guutuu hiikuu ni barbaadu. Kaan immoo lallaba qofa ni hiiku. Kaan immoo tajaajilli tokkoon tokkoon isaa afaan adda addaatiin kan gaggeeffamu ta'ee tajaajila hedduutti deemuu barbaadu ta'a. Waldaan kee tooftaa kamiyyuu yoo fudhattu, galmi kee namni waaqeffannaa irratti argamu hundi kabajaa fi hammatamuu akka itti dhaga'amu gochuu ta'uu qaba.

Itti gaafatamummaa inni jalqabaa Soortuun Pheenxeqoosxee hundumaa waldaa isaa gara waaqeffannaa dhugaa, hafuuraan dibameetti geggeessuudha. Inni ykn isheen kana gochuu kan danda'u/dandeessu hafuuraa fi dhugaadhaan Waaqayyoon dhugaadhaan waaqeffachuu jechuun maal jechuu akka ta'e namoota barsiisuudhaan, akkasumas jireenya ofii isaa keessatti akkaataan jireenyaa waaqeffannaa dhugaa ta'e maal akka fakkaatu fakkeenya gochuudhaani.

~ Boqonnaa 19 ~

Waldaa Kiristaanaa Gara Haaromsa Pheenxeqoosxeetti Gaggeessuu

Namni tokko guyyaa Ayyaana Pheenxeqoosxeetti Hafuurri Qulqulluu dhangala'uun isaa haaromsa waldaa kiristaanaa isa jalqabaa ta'uu ibseera. Guyyaa sana ture Waaqayyo kan inni yeroo jalqabaaf hafuura isaa waldaa kiristaanaa irratti dhangalaasuun, jireenya ishee guutee ergama isaa lafa irratti akka raawwattu humnaan ishee hidhachiise. Sochiin ammayyaa pheenxeqoosxee maqaa fi eenyummaa isaa kan argate waan guyyaa sana ta'e irraati.

Pheenxeqoosxee ta'uu jechuun namni tokko muuxannoo fi kaayyoo Ayyaana Pheenxeqoosxee lamaanuu hammachuu jechuudha. Muuxannoon Ayyaana Pheenxeqoosxee mudannoo hafuuraa humna qabuudha, Macaafni Qulqulluun cuuphaa ykn cuuphamuu hafuura qulqulluu jedhee ibsa (Luq 3:16; HoE 1:5). Kaayyoon Ayyaana Pheenxeqoosxee mana keenya keessattis ta'e hanga dhuma lafaatti dhugaa ba'uuf aangoo kennuudha (HoE 1:8).

Waldaan Pheenxeqoosxee hin taane irraa kan adda ishee godhu, waldaan Pheenxeqoosxee tokko osoo irra deddeebiin hafuura qulqulluun hin guutamiin kaayyoo fi waamicha isheef amanamtee turuu hin dandeessu. Akkuma qaamni namaa qilleensa yoo hafuura baafachuu dhiise du'u, waldaan Pheenxeqoosxee tokkos hafuura Waaqayyoo yoo hafuura baafachuu dhiiste ni duuti. Jecha biraatiin, waldaan tokko dhuguma Pheenxeqoosxee ta'uuf haaromsa Pheenxeqoosxee

argachuu qabdi. Yesuus, “Hafuurri in jiraachisa, foon homaa dhimma hin baasu” (Yoh. 6:63). Boqonnaan kun akkamitti akka soortuun Pheenxeqoosxeetti waldaa kee gara haaromsa akkasiitti geessuu akka dandeessu ni ibsa.

HAAROMSA HAFUURAA HUBACHUU

Soortuun Pheenxeqoosxee tokko dhiira ykn dubartiin waldaa isaa ykn ishee gara deebitee jiraachuutti osoo hin gaggeessin dura, haaromsi Kakuu Haaraa maal akka fakkaatu fakii ifa ta’e sammuu isaanii keessatti qabaachuu qabu. Kan nama dhibu garuu, soortuwwan Pheenxeqoosxee baay’een yaada haaromsaa jallatu qabu. Yaada haaromsaa isaanii Caaffata Qulqullaa’oo irraa osoo hin taane, aadaa waldaa beekamaa irraa argataniiru. Kanarraa kan ka’e, haaromsa akka waldaa namoota gammachuudhaan faarfatanii, shubbisan fi Waaqayyoon galateeffataniin guutamteetti ilaalu. Yookiin haaromsa akka Waaqayyo eebba qaamaa fi badhaadhina saba isaa irratti roobuutti yaadu. Wantoonni kun tokko tokko haaromsa wajjin kan walqabatan ta’us, akka macaafa Hojii Ergamootaa keessatti fakkeeffameetti haaromsa dhugaa hin ibsan.

Kakuu Haaraa keessatti jechi haaromsa jedhu kan hin argamne ta’us, yaad-rimeen haaromsa hafuuraa (cf. HoE 3:19). Haaromsi waa’ee jireenya haaromfame kan dubbatu yoo ta’u, dadammaqina, humnaa fi jajjabina deebisuu kan agarsiisudha. Kakuu Moofaa haaromsa jedhee kan inni waamu (Faar. 85:6; Hab. 3:2), Kakuu Haaraa akka dhangala’uu hafuuraa ta’etti ibsa (HoE 2:17-18). Hojii Ergamootaa boqonnaa lamaan jalqabaa keessatti Macaafni Qulqulluun wantoota barbaachisoo sadii haaromsa Kakuu Haaraa adda baasee ibsa:

- Tokkoffaa, sabni Waaqayyoo hafuura qulqulluudhaan ni cuuphamu, akkasitti humna argatu (HoE 1:8; 2:1-4).
- Itti aansuudhaan sabni Waaqayyoo humna hafuura qulqulluutiin warra badaniif ija jabinaan Kiristoos labsuu jalqabu (HoE 2:14-40; 4:31).
- Dhumarratti, namoonni badan qalbii diddiirratu, amantii isaanii Kiristoos irra kaa’anii, ni fayyu (HoE 2:41, 47; 5:12-16).

Bu’aawwan biroon hafuura qulqulluu dhugaadhaan dhangala’uu macaafa Hojii Ergamootaa keessatti ibsame dinqiidhaan fayyisuu, mallattoo fi dinqiidha (HoE 2:43; 5:12-16). Dinqiiwwan uumamaa ol ta’an kun yeroo baay’ee gammachuu guddaa, walga’ii waldaa jireenya qabuu fi guddina waldaa fidu. Kanas ta’e sana, wantootni barbaachisoo sadii wiirtuu haaromsa Pheenxeqoosxee dhugaa ta’anii hafan: humna hafuuraa, dhugaa ba’uu humna qabuu fi namoonni

*Boqonnaa 19: Waldaa Kiristaanaa Gara Haaromsa
Pheenxeqoosxeetti Gaggeessuu*

gara Kiristoos dhufudha. Qaamolee sadan kana keessaa tokko yoo bade, haaromsi Pheenxeqoosxee dhugaa hin raawwatamnu.

FAKKEENYA MACArafa QULQULLUU

Waa'ee haaromsaa ilaalchisee mee hiika keenya waan Guyyaa Pheenxeqoosteetti ta'e caalaatti ilaaluun xiqqoo haa bal'isnu. Hojii Ergamootaa boqonnaa 2 itti dhiyeenyaan qorachuun, wantoota ijoo torba haaromsa dhugaa Kakuu Haaraa nutti mul'isa:

Namoonni Waaqayyoon Barbadu

Kakuu Haaraa keessatti qaamni haaromsaa inni jalqabaa, dhugaa sabni Waaqayyoo kadhannaadhaan fuula isaa barbaaduu isaanii. Macaafni Qulqulluun akka nutti himutti, osoo Ayyaana Pheenxeqoosxee Hafuurri hin dhangala'iin dura, duuka buutonni 120 “yeroo hundumaa mana qulqullummaa keessatti maqaa Waaqayyoo galateeffachaa turan” (Luq 24:53). Akkasumas “Isaan kun hundinuu yaada tokkoon kadhataaf of kennanii turan” jedha (HoE 1:14). Macaafni Hojii Ergamootaa wal irraa hin cinne kadhannaa dhangala'uu hafuura qulqulluu wajjin walqabsiisa. Hiikni isaa ifaadha: Waldaan tokko haaromsa Pheenxeqoosxee argachuu yoo barbaadde, miseensonni kadhannaadhaan Waaqayyoon cimanii barbaaduu qabu.

Waaqayyo Hafuura Isaa Dhangalaasuu

Kakuu Haaraa keessatti qaamni haaromsaa inni lamaffaan, dhangala'uu hafuura Waaqayyooti. Guyyaa Pheenxeqoosxee irratti, kadhannaa saba isaatiif deebii kennuudhaan, Waaqayyo bilisaan hafuura isaa Waldaa Kiristaanaa irratti dhangalaase. Akkas ta'e:

“Ayyaanni guyyaa shantammaffaa inni ‘Pheenxeqoosxee’ jedhamee beekame yommuu ga'e, hundinuu iddoo tokkotti walitti qabamanii turan. Dingatas huursaan waaqa irraa akka bubblee bubbisuutti dhaga'amee, manicha isaan keessa jiranis guute. Arraba ibiddaa kan fakkaatan isaanitti mul'atan, gargar tamsa'aniis, wanti akka arraba ibiddaa kun tokko tokkoo isaanii irraa taa'an. Yommuus hundumti isaanii hafuura qulqulluudhaan guutaman; akka hafuurri dubbachuu isaaniif keneetti, afaan garaa garaa dubbachuu jalqaban” (HoE 2:1-4).

Amantoonni Hafuuricha Fudhatu

Kakuu Haaraa keessatti qaamni haaromsaa inni sadaffaan, amantoonni hafuura qulqulluudhaan guutamuu isaaniiti. Waaqayyo hafuura isaa dhangalaasuun waan tokko; sabni isaa hafuura fudhachuun isaa waan biraati. Guyyaa Pheenxeqoosteetti Hafuurri Qulqulluun tokkoon tokkoon isaanii irratti dhufuu qofa osoo hin taane, “hundumti isaanii hafuura qulqulluudhaan guutaman; akka hafuurri dubbachuu isaa isaaniif kennetti, afaan garaa garaa dubbachuu jalqaban” (HoE 2:4). Akkasitti duuka buutonna akkuma Yesuus abdachiisetti hafuura qulqulluudhaan cuuphamaniiru (HoE 1:4-5). Yeroo sanatti, mana keessattis ta’e hanga dhuma biyya lafaatti dhugaa baatota Kiristoos ta’uuf humna argatan (HoE 1:8). Sabni Waaqayyoo hafuura fudhachuun isaanii jalqaba haaromsa Pheenxee isa dhugaa agarsiisa.

Warri Alaas Xiyyeeffannoo Ittikennuun Ilaalan

Kakuu Haaraa keessatti qaamni haaromsaa inni afaffaan, warri alaa waan Waaqayyo saba isaa gidduutti hojjachaa jiru hubannoo keessa galchuudha. Ayyaana Pheenxeqoosteetti, namoonni dhufaatii Hafuurri duuka buutota irratti argamu arganii fi afaanota hin baratamneen yommuu dubbatan dhaggeeffatan, “ni dinqisiifatanii, ni burjaaja’an.” Isaanis, “Kana jechuun maal jechuudha?” jedhanii wal gaafatan (HoE 2:12).

Wangeelli ni labsama

Kakuu Haaraa keessatti qaamni haaromsaa inni shanaffaan, dhugaa ija jabinaan, hafuuraan kaka’umsaan labsamuu wangeelaati. Guyyaa Pheenxeqoosxeetti wanti ta’e kana. Pheexiroos hafuura qulqulluudhaan erga guutamee booda dhaabatee ija jabinaan namoota walitti qabamaniif wangeela labse. Waa’ee Yesuus isaanitti himee gara qalbii diddiirrannaa fi amantiitti isaan waame (HoE 2:14-40). Warri hafuuraan guutaman hundinuu Pheexiroos waliin ta’uun Kiristoosiif dhugaa ba’aniiru (lak 47).

Hedduun Fayyu

Kakuu Haaraa keessatti qaamni haaromsaa inni ja’affaan, baay’een naamootaa wangeelaaf deebii kennuudhaan fayyuu isaaniiti. Ayyaana Pheenxeqoosxeetti, sababa dhangala’uu hafuura qulqulluu fi Pheexiroos dibamee wangeela labsuu isaatiin, baay’een isaanii qalbii diddiirrachuun gara Gooftaa dhufan. Macaafni Qulqulluun, namoonni dhaggeeffatan kan ‘lapheen isaanii cabe’ gara Pheexirositti dhufuun, “Maal goona?” Pheexiroos deebisee, “Isin hundinuu

*Boqonnaa 19: Waldaa Kiristaanaa Gara Haaromsa
Pheenxeqoosxeetti Gaggeessuu*

cubbuu keessaniif dhiifama akka argattaniif maqaa Yesuus Kiristoositti qalbii jijjiirradhaa, cuuphamaa. Kennaa hafuura qulqulluus ni fudhattu” (HoE 2:37-38). Kanarraa kan ka’e namoonni 3,000 fayyamani, bishaaniin cuuphamanii, waldaa kiristaanaatti dabalaman (lakk. 41). Guyyoota itti aananitti, “Gooftaan warra fayyan guyyaa guyyaan lakkoofsa isaaniitti dabaleera” (lakk. 47).

Waldaan Kiristaanaa Babal’achuu

Kakuu Haaraa keessatti qaamni haaromsaa inni torbaffaan, babal’ina waldaa ti. Guutummaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti Pheenxeqoosxee fi dhangala’uu hafuura kan biroo hordofuun, waldaan lakkoofsaan guddachuu fi teessuma lafaatiin babal’achuu itti fufte (cf. HoE 2:47; 4:31-35; 5:12-16; 9:31).

Wantoonni haaromsaa beekamoo biroo HoE 2 irratti mul’atan Caaffata Qulqullaa’oodhaaf of kennuu, kadhannaa fi wal jaallachuudha. Waaqayyo isaan gidduutti dinqii yeroo raawwatu, sabni sun miira sodaa qulqulluudhaan jiraachaa turan. Argamuun Hafuurri Waaqayyoo caalaatti garaa isaanii keessatti hafuura arjummaa uume. Wantoonni kun hundinuu guddina waldaa fidan (HoE 2:41, 47; 4:4; 5:14).

Walumaagalatti, haaromsi Pheenxeqoosxee dhugaa kan ta’u namoonni ergaa waa’ee Yesuus amanan, hafuuraan guutaman, achiis oduu gammachiisaa warra kaaniif qooduuf yeroo ba’an. Warri wangeela fudhatan sana booda ni fayyu, hafuura qulqulluudhaan guutamu. Isaan ofii isaanii sana booda labsitoota wangeela amanamoo ta’u. Adeemsi kun irra deddeebi’amee yeroo deemu, haaromsi fagootti babal’ata.

GAHEE SOORTUU

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti ati waldaa naannoo kee keessatti haaromsaa fiduuf nama murteessaadha. Ati karaa dhangala’uu Hafuura nama mijeessu ykn nama dhangala’uu hafuura ugguru ta’uu dandeessa. Wanti ati hojjetu kamiyyuu—ykn gochuu dadhabde—waldaan kee sochii hafuura dhugaa ta’e jiraachisuu fi dhibamsiisuu isaa murteessuu danda’a. Dabalataanis, akka geggeessaa hafuura waldaatti, waldaan kee yeroo dhufu Hafuurri dhangala’uuf hangam bu’a qabeettii taatee deebii akka kennitu baay’inaan ni murteessita. Itti gaafatamummaa ajaa’ibaa kana akka waan guddaatti fudhachuu qabda.

Kutaa 5ffaa: Tajaajila Hawaasummaa Soortota Pheenxeqoosxee

Haaromsii Pheenxeqoosxee yeroo baay'ee fedhii garaa soortuu keessatti argamuun jalqaba. Fedhiin sochii hafuura kun waldaa irratti hafuurri qulqulluu akka dhangala'uuf Waaqayyoon cimsee akka barbaadu isa kakaasa. Soortuun sun fedhii haaromsaa kana gara saba Waaqayyooti dabarsuu qaba. Mata duree irratti yeroo baay'ee lallabuu fi barsiisuudhaan kana gochuu dandeessa.

Fedhii akkanaa garaa saba keessanii keessatti daran uumuu dandeessu, kadhannaa cimaa haaromsaa keessatti isaan geggeessuudhaan. Yesuus waa'ee hafuura qulqulluu yeroo dubbatu bartoota isaatiin, “Ani isiniin jedha, kadhadhaa, isiniif in kennama; barbaadaa ni argattu; rukutaa balballi isiniif in banama” (Luq. 11:9; cf. lakk. 13). Jechoota Yesuus jecha jechaatti hiikamuun, “Ani isiniin jedha: Itti fufaa kadhadhaa, isiniif in kennama. Barbaaduu itti fufi, ni argatta. Rukutuu keessani itti fufaa, balballi siif banama.” Hiikni isaa ifaadha: Hanga hafuura gaafachuu itti fufnutti Waaqayyoo irraa argachuun keenya itti fufa. Haa ta'u malee gaafa gaafachuu dhiifnu fudhachuu ni dhiifna. Kanaaf ibiddi haaromsa Pheenxeqoosxee kadhannaa itti fufiinsa qabuun boba'uu qaba.

Dabalataanis, akka soortuutti, akkamitti akka amantiidhaan kadhatan saba keessan agarsiisuu qabdu. Akka Waaqayyoon amanan isaan gaggeessuu qabda, isaan yoo amanamumaadhaan barbaadan, inni waadaa waldaa isaa haaromsuuf gale sana ni eega (Mar. 11:24). Itti fufiinsaan lallaba Pheexiroos fafuuraan dibame sana isaan yaadachiifta: “Waaqayyoo bara dhumaatti hafuura koo namoota hundumaa irratti nan dhangalaasa” jedha (HoE 2:17, cimsituu dabalameera) jedhee saba yaadachiisuu ni barbaadda. Miseensonni waldaa abdiin kana yeroo hammatan, abdiin Yesuus Abbaan Waaqaa “warra isa kadhataniif hafuura qulqulluu kenna” (Luq 11:13).

Waldaan tokko akkuma haaromsa Pheenxeqoosxee hordoftu, yeroo wal fakkaatutti ergama Pheenxeqoosxee hordofuu qabdi. Kun qajeelfama Yesuus HoE 1:8 irratti ifa ta'e ture. Tokkoffaa, haaromsa akkana jedhee abdachiise: “Yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna ni argattu.” Yerooma sana ergama isaanii laate: “Isin immoo dhugaa baatota koo ni taatu...hanga dhuma lafaatti.”

Kanaaf, akka soortuutti, hojiin amantoota gara cuuphaa Hafuuraatti geggeessuu dhugaa ba'umsa hafuuraan humna argateef qophaa'uu, wantoota dursa kennitu keessaa tokko ta'uu qaba. Sababni inni jalqabaa Waaqayyoo waldaa kee keessa si kaa'eef tokko duuka buutota hafuuraan humna qaban kan inni mootummaa isaa ijaaruufti fayyadamuu danda'u kaasuuf akka ta'e yeroo hundumaa yaada keetti qabachuu qabda (Efe. 4:11-12).

DHAABBATA PHEENXEQOOSXEE JAJJABEESSUU

Guyyaa Pheenxeqoosxee Yerusaalementi Hafuurri erga dhangala'ee torban muraasa booda, Caaffanni Qulqullaa'oon dhangala'aa biraa kan Samaariyaa, Yerusaalementi irraa gara kaabaatti gara kiiloo meetira 50 (Maayilota 30) fagaatteetti uumame ni dubbatu (HoE 8:1-25). Haaromsa kun Filiphooos wangeela lallabaa gargaarsa ergamoota Pheexiroosii fi Yohaannisiin gaggeessame. Gocha namoota kanaa ilaaludhaan, waldaa keessatti haaromsa jajjabeessuuf karaalee qabatamaa torba arganna:

Hafuuraan Guutamuu

Karaan jalqabaa ati akka soortuu Pheenxeqoosxeetti waldaa kee keessatti haaromsa jajjabeessuu dandeessu, Waaqayyon dhuunfaatti barbaaduudhan akka Hafuura Qulqulluudhaan siguutu cimsitee barbaaduudha. Filiphooos waldaa Yerusaalementi keessatti “diyaaqonni” hafuuraan guutaman torban keessaa tokko ture (HoE 6:3-5). Guyyaa Pheenxeqoosxee ykn guyyaa muraasa booda hafuuraan guutamuu isaa hin oolu. Yommuu ari'atamaan magaala keessaa baasan, Hafuura qulqulluudhaan guutamee hafe. Samaariyaa yeroo ga'u humna hafuuraatiin tajaajilee, bakka sanatti haaromsa cimaa qabsiise.

Inni, ergamoota Pheexiroosii fi Yohaannis isa gargaaruuf Yerusaalementi irraa gad bu'an waliin (8:14-17), ofii isaanii hafuura qulqulluudhaan waan guutamaniif Samaariyaa keessatti haaromsa kakaasuu danda'aniiru. Haaromsa Pheenxeqoosxee akkasitti si, soortuu, fi gaggeessitoonni waldaa biroo hafuura qulqulluudhaan guutamuu ykn deebi'anii guutamuu irraa jalqaba. ¹

Amantii Ijabinaan Qabachuu

Karaan lammaffaan waldaa keessatti haaromsa jajjabeessuu dandeessu amantii ija jabinaan agarsiisuudha. Filiphooos yommuu Samaariyaa ga'u, amantiidhaan tarkaanfii fudhateera. Kanarraa kan ka'e, Waaqayyo ergaa inni lallabe sana mirkaneessuuf dinqiiwwan adda addaa godheera, baay'een isaaniis Gooftaaf booji'amaniiru (HoE 8:5-8).

¹ Muuxannoo Soortuu Pheenxeqoosxee Hafuura wajjin qabu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 1: “Nama Muuxannoo qabu” ilaali.

Akkuma Filiphos, haaromsuun akka danda'amu amanuun si barbaachisa. Waaqayyo waan abdachiise raawwachu akka danda'u guutummaatti amansiisuu qabda (cf. Rom. 4:18-21). Akkasumas haaromsi akka dhufu mirkanaa'aa guutuudhaan abdi Waaqayyoo ija jabinaan hojjechuun si barbaachisa. Kana yoo goote amantiin kee daddarbaa ta'a. Miseensonni keessan akkuma soortuun isaanii amantii ija jabinaan socho'u argan, isaanis haaromsaaf Waaqayyoon akka amanan ni jajjabeeffamu.

Kiristoosiin Labsuu

Karaan sadaffaan waldaa kee gara haaromsa Pheenxeqoosxeetti gaggeessuu dandeessu, wangeela Kiristoos amanamummaadhaan labsuu dha. Macaafni Qulqulluun, "Filiphos gara mandara Samaariyaa tokkotti gad bu'ee, namoota mandarichaatti Kristosin lallabe" (HoE 8:5) nuun jedha. Kun gocha Kiristiyaanootaa guutummaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti raawwatamaa ture. Bakka dhaqan hundumaatti waa'ee Yesuus namootatti himu turan (cf. HoE 2:22; 3:13; 4:2, 33; 9:22; 16:31). Waldaa keessan keessatti haaromsa kakuu haaraa dhugaa ta'e argachuu yoo barbaadde, akkuma Filiphosii fi ergamoonni godhan gochuu qabda. Kiristoosiin amanamummaadhaan hundumaaf labsuu qabda. Sabni keessanis akkasuma akka godhan barsiisuu qabdu.

Dhukkubsattootaaf Kadhachuu

Afraffaa, Waaqayyo mallattoo dinqii hordofan hordofuudhaan sagalee isaa uumamaan ol ta'een akka mirkaneessu eeguudhaan, dhukkubsattootaa fi warra dhiphataniif amanamummaadhaan kadhachuudhaan waldaa kee gara deebi'ee jiraachuu Kakuu Haaraa isa dhugaatti gaggeessuu dandeessa. Samaariyaa keessatti, "Tuuti jaraas gurra qeensanii, dubbii Filiphos dubbate dhaggeeffatan; milikkita inni hojjetes in argan" (HoE 8:6). Mallattoowwan dinqii ta'an kun bilisa ba'uu fi dinqiidhaan fayyisuu kan dabalatu ture. Kanarraa kan ka'e gammachuun guddaan ummataaf dhufe, baay'een fayyuu, magaalattis haaromsi qaqqabe.

Cuuphaa Hafuura Cimsuu

Karaan shanaffaan waldaa keessan keessatti haaromsa Pheenxeqoosxee jajjabeessuu dandeessu, miseensonni hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun barbaachisaa ta'uu isaa yeroo baay'ee cimsuudha. Ergamoonni Yersaalem keessa turan Samaariyaa wangeela akka fudhatan yommuu dhaga'an, battaluma sanatti Pheexiroosii fi Yohaannis hafuura qulqulluu fudhachuuf akka isaan waliin kadhatan ergan (HoE 8:14-17). Soortuun Pheenxeqoosxee kamiyyuu waldaan isaa

*Boqonnaa 19: Waldaa KIRSTAANAa Gara Haaromsa
Pheenxeqoosxeetti Gaggeessuu*

haaromsa Pheenxeqoosxee dhugaa akka argattu barbaadu akkasuma gochuu qaba. Cuuphaa hafuura irratti yeroo baay'ee barsiisuu fi lallabuu qabu. Akkasumas hafuura fudhachuuf saba isaanii wajjin kadhachuu qabu. Kunis waldaan haaromsa keessatti guutummaatti akka hirmaattuu fi warra badanitti wangeela akka babal'istu qopheessuuf gargaara.²

Dhugaa Ba'uu Keessatti Hoogganuu

Karaan ja'affaan ati haaromsa Pheenxee isa dhugaa jajjabeessuu dandeessu waldaa kee warra badan dhugaa ba'uu keessatti gaggeessuudha. Filiphoo haaromsa Samaariyaa kan jalqabe karaa ija jabinaan hafuuraan humna argateen namoota Samaariyaa badan dhugaa ba'uudhaan. Kana gochuudhaan waldaadhaaf fakkeenya ta'e. Amantoonni haaraan Samaariyaa keessa jiraatan fakkeenya isaa hordofanii dhugaa ba'uu isaanii ni beekna, sababiin isaas yeroo gabaabaa keessatti “Yeroo sana keessa waldaan amantootaa Yihudaa, Galiilaa, Samaariyaa hundumaa keessatti nagaa argatte, ijaaramte; Sodaa gooftaatti jiraachaa; jajjabina hafuura qulqulluutiinis baay'achaa turte” (HoE 9:31).

Ati akka soortuu Pheenxeqoosxeetti waldaa kee keessatti haaromsa hafuura dhugaa yoo barbaadde, fakkeenya Filiphoo hordofuu si barbaachisa. Sabni kee dhugaa ba'u jechuu qofa osoo hin taane, ofii keetii dhugaa ba'u ta'uudhaan kaayyoo dhugaa haaromsa Pheenxeqoosxee fakkeenya ta'uu qabda.³

Kadhannaa Irratti Cichuu

Dhumarratti, akkuma boqonnaa kana keessatti duraan ilaalle, waldaa akkamitti akka kadhattu agarsiisuudhaan waldaa kee gara haaromsa

² Mata duree lallabaa ilaalchisee caalaatti hubachuuf, Boqonnaa 16: “Lallaba Hafuuraan Dibame” jedhu ilaali. Waa'ee tajaajila uumamaa ol ta'e keessatti caalaatti hubachuuf, kitaaba Discovery Series, Power Ministry: How to Minister in the Spirit's Power, kan Denzil R. Miller barreesse, Tajaajila Leenjii Ti'ooloojii (Qor - Waaqummaa) Afrikaa (ATTS), <https://africaatts.org/> irraa argamu ilaali. Hafuura fudhachuuf amantoota waliin kadhachuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 11: “Muuxannoo fi Shaakala Pheenxeqoosxee ni guddisa” fi Boqonnaa 20: “Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti qajeelchuu” ilaali.

³ Waa'ee waldaa gara lallaba wangeelaa hafuuraan humna qabuutti geggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 36: “Tarsiimoo Kakuu Haaraa Hubachuu” fi Boqonnaa 37: “Warra Badan Wangeela Lallabuu” ilaali. Waa'ee waldaa kadhannaadhaan geggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 8: “Dursa Kadhannaa” ilaali.

Kutaa 5ffaa: Tajaajila Hawaasummaa Soortota Pheenxeqoosxee

Pheenxeqoosxeetti gaggeessuu dandeessa. Ergamoonni Pheexiroosii fi Yohaannis yeroo Samaariyaa ga'an, "Afuura Qulqulluu akka argataniif amantootaaf kadhatan" (HoE 8:15). Haaromsi Pheenxeqoosxee dhugaa gara waldaa keessanitti dhufu arguu yoo barbaadde, atillee kadhannaadhaan namoota geggeessuu qabda. Akkasumas hanga deebiin isaa dhufutti kadhannaa irratti cichuu qabda, jecha Phaawuloos, "Yeroo isaatti human utuu hin dhabin galfachuuf waan jirruuf" (Gal. 6:9) jedhee dubbate yaadachuudhaan.

Hawaasa keessattis ta'e addunyaa irratti dhugaa ba'umsa keessatti murteessaa taatee turuuf, waldaan Pheenxeqoosxee hunduu irra deddeebi'amee Hafuura Qulqulluu dhangala'uu qaba. Soortuun Pheenxeqoosxee hojii kana keessatti dursa fudhachuu qaba. Inni ykn isheen haaromsa cimsee hordofuudhaan fakkeenya ta'uu qaba, isaanis akkasuma akka godhan ummanni barsiisuu qabu. Isaan kun abdii Waaqayyo Yo'eeliif kenne kan Pheexiroos Guyyaa Pheenxeqoosteetti caqasee irraa jajjabina argachuu danda'u:

"Guyyaa gara dhumaatti akkana in ta'a jedha Waaqayyo, foon-qabeessa hundumaaf hafuura koo nan kenna, ilmaan keessanii fi intaloonni keessan raajii in dubbatu; dargaggoonni keessan mul'ata in argu, maanguddoonni keessanis abjuu in abjootu. Eyyee, guyyoota sanatti hojjetoota koo warra dhiiraa fi dubartiidhaaf hafuura koo nan kenna, raajiis in dubbatu." (Hojii Ergamootaa 2:17-18)

~ Boqonnaa 20 ~

Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti Qajeelchuu

Yesuus gara samiitti deebi'uuf yommuu yaadetti hojii jalqabe sana Waldaa Kirstaanaaf dhiise. Deemsa Isaatiif qophaa'uuf jecha, duuka buutota isaa fiixee gaara Yersaalemiin ala jiru irratti walitti qabe. Achitti ajaja dhumaa fi waadaa dhumaa isaaniif kenne.

Ajajni isaas, “Kenna Abbaan koo abdachiisee eeggadhaa malee, Yersaalem hin ba'inaa...Yohaannis bishaaniin waan cuupheef, guyyoota muraasa booda garuu hafuura qulqulluudhaan in cuuphamtu” (HoE 1:4-5). Abdiin isaas, “Isin garuu yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna ni argattu; Isin Yersaalemitti, guutummaa Yihudaa keessatti, Samaariyaa keessatti, hamma dhuma biyya lafaattis dhugaa baatota koo in taatu” (lakk. 8). Qajeelfama kana kennuu keessatti Yesuus Waldaa Isaa guddachaa jirtu ergama inni isaaniif kenne raawwachuuf sochoosaa ture.

Haaluma walfakkaatuun, soortuun Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiru hundi waldaa isaa sochoosuun ergama furuu Kiristoos irratti hirmaachuu qaba. Akkuma Yesuus sabni isaanii hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun akka dhuga-baatuu Kiristoos warra badaniif humna akka argatan mirkaneessuu qabu. Waldaan kamiyyuu hanga gaggeessitoonni fi miseensonni ishee humna abdachiifame kana gubbaa irraa argatanitti ergama Waaqayyoo keessatti guutummaatti hirmaachuuf

qophaa’ota miti (Luq 24:49). Boqonnaan kun dhimma barbaachisaa kana ni ilaalla. Miseensota kee gara cuuphaa hafuuraatti qajeelchuuf of qopheessuuf si gargaara.

CUUPHAAN AFUURA QULQULLUU MAALI?

Cuuphaan hafuura qulqulluu (yeroo tokko tokko cuuphaa hafuura jedhamee kan waamamu) muuxannoo jireenya jijjiiru humna guddaa qabuudha. Innis wal arguu Waaqayyoo wajjin kan yeroo Hafuurri duuka buutota Yesuus irratti dhufu, argamuu isaa fi human isaatiin isaan guutedha. Cuuphaan Hafuura Qulqulluu waan Guyyaa Pheenxeqoosxetti duuka buutota 120 irra dhufedha. Macaafni Qulqulluun muuxannoo isaanii akkasitti ibsa:

“Ayyaanni guyyaa shantammaaffaa inni ‘Pheenxeqoosxee’ jedhamee beekame yommuu ga’ee, hundinuu iddoo tokkotti walitti qabamanii turan. Dingatas huursaan waaqa irraa akka bubbee bubbisuutti dhaga’amee, manicha isaan keessa jiranis guute. Arraba ibiddaa kan fakkaatan isaanitti mul’atan, gargar tamsa’aniis, wanti akka arraba ibiddaa kun tokkon tokkon isaanii irra taa’an. Yommuu hundumti isaanii hafuura qulqulluudhaan guutaman; akka hafuurri dubbachuu isaa isaaniif kennetti, afaan garaa garaa dubbachuu jalqaban.” (HoE 2:1-4) .

Yeroo sanatti wanta duuka buutota irra ga’ee yaadi. Tokkoffaa, akkuma Yesuus Hojii Ergamootaa 1:8 irratti raajii dubbate, Hafuurri Qulqulluun isaan irra dhufe. Itti aansuudhaan, Hafuurri isaan keessa seenee, humnaa fi argama isaatiin isaan guute. Kanarraa kan ka’ee akkuma hafuurri isaan dandeessisu afaan adda addaatiin dubbachuu jalqaban. Dhumarratti humnaa fi bu’a qabeessummaa adda ta’een dhugaa ba’uu jalqaban (HoE 2:14-41). Fakkeenyi kun guutummaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti itti fufeera. Har’as itti fufa jennee eeguu dandeenya.

Wantoota kana yaada keessa galchuun waa’ee cuuphaa hafuura waan sadii mirkaneessuu dandeenya:

1. *Muuxannoo humna qabuudha.* Yesuus cuuphaan hafuura “humna isa gubbaadhaa hamma uffataniiti” (Luq 24:49) jechuun ibseera. Innis, “Hafuurri Qulqulluun yommuu isin irra bu’u, human ni godhattu” jedhee abdachiiseera (HoE 1:8). Namni tokko hafuuraan yommuu guutamu humna Waaqayyoo isa jabaatu isa qunnama.

2. *Abdii Amantoota hundaati.* Yesuus Abbaan Waaqa irraa mucaa isaa kamiyyuu kan amantiidhaan kadhatu bilisaan hafuura qulqulluu akka kennu dubbateera (Luq 11:13; Maarqos 11:24). Pheexiroos lallaba Ayyaana

Pheenxeqoosxee keessatti waa'ee muuxannoo sanaa akkas jedheera, “Abdiin Waaqayyo abdachiise isinii fi ijoollee keessaniif, warra fagaatanii jiraataniif, Waaqayyo keenya gooftichi itti waamu hundumaafis” (HoE 2:39).

3. *Abboommii Waaqayyooti.* Yesuus bartoota isaa, “Abdii abbaan koo isiniif kenne, isa ani isinitti hime sana eeggadhaa malee, Yerusaalemii hin ba'inaa” jedhee abboomeera (HoE 1:4). Haaluma wal fakkaatuun Phaawuloos amantoota Efesoon “hafuuraan akka guutaman” (Efe. 5:18) aboomeera. Amantoonni hundinuu akka dhugaa ba'aa Kiristoos ta'ee waan ergameef, Amantoonni hundi hafuura qulqulluudhaan humna argachuu qabu (Luq 24:48-49; HoE 1:8; 5:32).

Cuuphaan hafuuraa Amantootaa jireenya Waaqayyoon gammachiisu akka jiraatuuf human hidhachiisa (Gal. 5:16). Dandeettii kadhachuu isaa ni guddisa (Rom. 8:26-27). Cuuphaa hafuuraa wajjin immoo carraan guddaan namni tokko mul'achuu kennaa hafuuraa keessatti akka itti fayyadamu dhufa (1Qor. 12:7-10). Dabalataanis, muuxannoon sun wantoota Waaqayyoof miira guddaa uuma (Yoh. 16: 8; 1Qor. 2:12), hubannoo hafuuraa guddaa argachuuf dandeettii (Yoh. 3:8; 1Qor. 2:14), gadi fageenyaan Waaqayyoof jaalala (Rom. 5:5), fi hojii isaatiif of kennuu guddaa (HoE 4:20; 5:29). Amantoonni hundi hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun barbaachisaadha.

CUUPHAA HAFUURAA JAJJABEESSUU

Wantoonni kun dhugaa ta'uu isaaniitiin, soortuun amanamaan Pheenxeqoosxee miseensota isaa gara cuuphaa Hafuuraatti kakaasuu fi qajeelchuuf cimee hojjeta. Sabni kee hafuura qulqulluudhaan akka cuuphaman jajjabeessuu fi gargaaruuf tooftalee shan itti fayyadamuu dandeessan kunooti:

1. *Akka hubatan isaan gargaari.* Tokkoffaa, sabni kee maalummaa, kaayyoo fi barbaachisummaa muuxannoo sana akka hubatan gargaaruudhaan hafuuraan akka guutaman jajjabeessuu dandeessa. Dhimma kanarratti yeroo baay'ee lallabuu fi barsiisuudhaan kana gochuu dandeessa. Amantoonni waa'ee hafuuraa caalaatti beekumsa yeroo qabaatan, deebii isaaf kennuu fi gutamuuf haala gaariin qophaa'u.¹

¹ Kitaabni elektirooniksii, Ayyaana Pheenxeqoosxee labsuu: Lallaba 100 Humna Hafuura Qulqulluu irratti, marsariitii Dec-adeofPentecost.org irraa bilisaan buufachuuf ni danda'ama. Afaanota hedduudhaan ni argama.

2. *Fedhii horachuu.* Yesuus waa’ee hafuura qulqulluu yeroo dubbatu, “Namni dheebote gara koo dhufee haa dhugu” (Yoh 7:37) jedhee labseera. Yeroo biraa immoo, “Warri waan qajeelaa akka midhaanii beela’anii, akka bishaanii dheebotan haa gammadan, isaan geessifachuuf jiru” (Mat. 5:6) jedhee waadaa galeera. Akkasitti, beelaafi dheebuun Waaqayyoo hafuura qulqulluu fudhachuuf haal-duree barbaachisoodha.

Kana beektee, Hafuura Waaqayyootiin humna argachuuf hawwii saba kee keessatti horachuu barbaaduu qabda. Karaan ati kana gochuu dandeessu tokko hafuuraan guutamun jireenya isaanii akkamitti akka eebbisu akka yaadan gargaaruudha. Ebbiwwan kun humna dhugaa ba’uu, Kiristoos wajjin walitti dhiyeenyaan deemuu, kadhannaa keessatti gargaarsa gochuu, qorumsa irratti injifachuu fi kkf hedduu dabalata.

Deemsa hafuuraan guutame fuuldura isaanii jiraachuudhaan garaa namootaa keessatti fedhii hafuuraa caalaatti uumuu dandeessa. Amantoonni kennaa fi firii hafuuraa jireenya soortuu isaanii keessatti agarsiifaman akkuma ilaalan, fedhiin hafuuraan guutamu garaa isaanii keessatti ni dhalata.

3. *Amantii kakaasuu.* Ammas waa’ee hafuuraa yeroo dubbatu, Yesuus, “Namni anatti amanu ... Yaa’aan bishaan jiraataa garaa isaa keessaa ni burqa” (Yoh. 7:38) jedhee labseera. Phaawuloosis akkas jedhee ibseera, “Hafuura isa Waaqayyoo abdachiises amantiidhaan akka fudhannuuf” (Gal. 3:14). Hafuurri amantiidhaan waan fudhatamuuf, abdi Waaqayyoo irratti amantii isaanii ijaarudhaan saba kee hafuura akka fudhatan qopheessuu barbaaduu qabda.

Fakkeenyaaf, jecha Kiristoos Luqaas 11 irratti dubbate isaan yaadachiisuu dandeessa. Achitti, Yesuus, “Ani isiniin jedha: Kadhadhaa isiniif in kennama....Namni kadhatu hundinuu ni argata...” (lakk. 9-10; cf .lakk.13, cimsituu dabalameera). Kutaa kana keessatti namni hundinuu mucaa Waaqayyoo hundumaa jechuu akka ta’e akeeki—isaan dabalatee. Abdi biroo isaanif qooduu dandeessu Maarqos 11:24 fi HoE 2:39 irratti argamu. Kana malees, namoota Waaqayyoo hafuuraan guutee ulfina isaatiif itti fayyadame dhugaa ba’umsa isaaniif qooduudhaan amantii namootaa ijaaru dandeessa.

4. *Haala Cuuphaa Hafuuraa Horachuu.* Karaan barbaachisaan biraan ati sabni kee Hafuuraan akka guutamu gargaaruu dandeessu tajaajila waldaa keessatti haala barbaachisaa ta’e uumuudhaani. Cuuphaan hafuuraa haala amantiin ol’aanaa ta’ee fi argamuun hafuuraa cimaa ta’e keessatti fudhatama gaarii qaba. Amantiin ol’aanaadha jechuun kan danda’amu yeroo sabni Waaqayyoo sochii Hafuuraa

sirriitti tilmaaman. Waaqayyo abdi isaa battalumatti akka raawwatu ni eegu. Yeroo namoonni dhiyeenya Waaqayyoo isa sodaachisaa ta'e hubatan argamuun Hafuuraa cimaadha jechuun ni danda'ama. Akkuma Yaaqoob, "Dhugumatti Gooftaan iddoo kana jira" (Uma. 28:16) jedhanii dhugaa ba'uu danda'u.

Yaadadhaa, Guyyaa Pheenxeqoosxeetti, Hafuurri Qulqulluun jalqaba bakka sana akka guute; Sana booda namoota sana guute (HoE 2:3-4). Tokkoffaa, Argamuun ni dhaga'ama; ergasii, Hafuurri ni fudhatama. Argamuun Hafuuraa kadhannaa cimaa, sagaleef abboomamuudhaan, waaqeffannaa dibamee fi hafuuraaf banaa ta'uudhaan guddachuu danda'a.

5. *Carraa kennuu*. Dhumarratti miseensonni kee hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun arguuf yoo eegde, carraa yeroo baay'ee fudhachuuf kennuu si barbaachisa. Kadhannaan hafuuraa walga'ii waaqeffannaa waldaa keessanii keessatti taatee idilee ta'uu qaba. Dabalataanis, waamicha iddoo aarsaa yeroo hunda kan afeerraa hafuuraan guutamuu of keessaa qabu kennuu qabda.

Tajaajila waaqeffannaa waldaa keessanii karoorfachuu keessatti, dhuma tajaajila irratti yeroo gahaa iddoo aarsaa keessatti kadhannaadhaaf hayyamuu qabdu. Kana jechuun waaqeffannaa fi yeroo lallabaa gabaabsuun si barbaachisa jechuu ta'a. Dabalataanis, hojjetoota iddoo aarsaa akkamitti barbaaddota gara cuuphaa Hafuuraatti akka geessan leenjisuun ni barbaadda. Dabalataanis, walga'ii kadhannaa tokko tokkoo fi seelii manaa amantoota hafuuraan humna argatan arguuf of kennuu barbaadda ta'a.

FUDHACHUUF AMANTOOTA WALIIN KADHACHUU

Ati lallaba kee dhiheesitee, amantoonnis hafuuraan akka guutamaniif of dhiyeessaniiru haajenu. Itti aansuudhaan maal gochuu qabda? Akkamitti hunda caalaa bu'a qabeessa ta'ee warra barbaaddota kana gara muuxannoo cuuphaa hafuuraatti geggeessuu dandeessa?

Tokkoffaa, jireenya amantoota kana keessatti yeroo hafuuraan guutamaa jiranitti sochii hafuuraa uumamuuf jedhu beekuu kee barbaachisaa dha. Akkuma Guyyaa Pheenxeqoosxee, hafuurri dursee isaanitti ni dhufa (HoE 2:3). Sana booda isaan keessa ni dhufa, humnaa fi argama isaatiin isaan guuta (lakk. 4a). Dhumarratti, Hafuurri dubbii hafuuraan kakaafameen isaan keessaa ni dhangala'a (lak 4b). Amantoota keessatti yeroo isaan hafuura qulqulluudhaan cuuphamanitti sochiin hafuuraa kun akka uumamu barbaaduu qabda.

Adeemsa guutuu keessatti, barbaaddoon amantii ija jabinaan socho'uu akka isaan barbaachisu caalaatti yaada keessa galchuu qabda (Gal. 3:2, 5, 14). Yaadadhaa, Hafuura fudhachuuf laphee isaanii kan qopheessu amantiidha; argama isaa kan fidu amantiidha; akkasumas dubbii hafuuraatiin humna hafuuraa kan gadhiisu amantiidha. Wantoota kana yaada keessa galchuun, akkamitti akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, barbaaddota gara cuuphaa hafuuraatti geessuu akka dandeessu haa ilaallu.

Tarkaanfii Amantii Sadii

Luq. 11:9-13 keessatti, Yesuus duuka buutota isaa akkamitti Hafuura Qulqulluu kadhachuu fi fudhachuu akka danda'an barsiiseera. Kutaan kun, waan guyyaa Pheenxeqoosxee namoota 120 irratti raawwatame waliin (HoE 2:1-4), Hafuura Qulqulluu fudhachuuf fakkeenya tarkaanfii sadii agarsiisa. Tarkaanfiiwwan sadan kun amantiidhaan gaafachuu, amantiidhaan fudhachuu fi amantiidhaan dubbachuudha. Tarkaanfiiwwan amantii sadan kanaan barbaadamtoota akkamitti geggeessuu akka dandeessan kunooti:

Tarkaanfii Iffaa: Amantiin gaafachuu. Tokkoffaa, warra barbaadan hafuura gaafachuu keessatti gaggeessi. Abdii Yesuus: “Kadhadhaa, isiniif in kennama” jedhee kenne yaadadhaa (Luq. 11:9, cimsa dabalataa). Akkuma kadhannaa cubbamaa keessatti cubbamaa tokko gaggeessitu, warra barbaadan kadhannaa hafuura qulqulluudhaan akka guutaman gaafachuudhaan geggeessuu dandeessa. Yeroo kadhannaa Waaqayyo kadhannaa isaanii dhaga'aa akka jiruu fi kadhannaa isaanii deebisuuf socho'aa akka jiru dammaqinaan akka amanana isaan qajeelchi. Kadhannaa akka armaan gadiitti itti fufuu danda'a, dorgomtoonni sarara tokkoon tokkoon isaanii irra deebi'uudhaan:

“Gooftaa, ani hafuura qulqulluudhaan guutamuufan dhufe... Yeroo Hafuurri natti dhufu humna akkan argadhu waadaa galteetta... humni sun ragaa kee akka ta'uuf na barbaachisa... Akkasumas namni gaafatu hundi akka argatu waadaa galteetta... Ani gaafachaa jira; kanaaf, fudhachuu nan eega... Yeroon fudhadhu, amantiidhaan nan dubbadha... hin sodaadhu... akkuma Hafuurri kee dubbii naaf kennu afaanota adda addaatiin dubbachuu nan jalqaba... Hafuura Qulqulluu, amma koottuu Naguuti.”

Erga kadhattee booda, kaadhimamtootaaf Waaqayyo kadhannaa isaanii akka dhaga'e, akkasumas hafuura qulqulluudhaan akka isaan guutuuf amma qophaa'aa ta'uu isaa mirkaneessi. Hafuurri akka isaanitti dhufuuf miira akka qabaatan

jajjabeessi. Argamuu Isaa dammaqinaan hubachuu qabu. Yeroo muraasa fudhattee Gooftaa waliin waaqeffachuuf, dhufaatii hafuuraaf deebii kennuu barbaadda ta'a.

Tarkaanfii 2ffaa: Amantiin fudhachuu. Amma, barbaaddota tarkaanfii amantii isaanii keessatti hoogganaa. Yesuus, “Namni kadhatu hundinuu ni fudhata” jedheera (Luq 11:10, cimsa dabalataa). Yesuus waa'ee gosa fudhachuu osoo hin taane sochii qabuu dubbachaa jira. “Namni gaafatu hundinuu sana booda fudhachuuf harka isaa diriirsuu qaba” jechaa jira. Yesuus kun akkamitti akka raawwatamu nutti hime. Gocha amantiitiin raawwatama. “Waan kadhannaadhaan kadhattan hundumaa, akka fudhattan amani, kan keessanis ta'a” jedhe (Mar. 11:24, cimsituu dabalameera).

Barbaaddota tarkaanfii amantii isaaniitiin geggeessuuf, harka isaanii gara samiitti akka ol kaasan gaafadhu, amantiidhaanis kadhannaa salphaa kana kadhadhu: “Gooftaa, amma, maqaa Yesuusiin, hafuura qulqulluu nan fudhadha.” Kadhannaan kun bakka murtaa'aa amantii isaanii gadhiisuun hafuura fudhachuu danda'an isaaniif ni kenna. Yeroo kanatti, “akka argatanitti amanuu!” Yeroo isaan amanan Hafuurri isaan keessa ariifatee isaan guuta. Argamuu Hafuurri gadi fageenyaan keessa isaaniitti akka hubatan itti himi.

Tarkaanfii 3ffaa: Amantiin dubbachuu. Amma, kaadhimamtoota amantiidhaan akka socho'an jajjabeessii. Ija jabinaan dubbachuu haa jalqaban—yaada isaanii irraa osoo hin taane, garuu gadi fageenyaan keessa isaanii irraa, bakka isaan keessa jiraachuu Waaqayyoo itti dhaga'an irraa (Yoh. 7:38). Akkuma hafuura gara isaanii fi keessa isaanii yaa'uuf of kennanii, jechoota isaan hin hubanne dubbachuu ni jalqabu (HoE 2:4; 10:46; 19:6). Dubbiin isaanii tarkaanfii amantii Pheexiroos yeroo ajaja Yesusiif ajajamuudhaan bidiruu keessaa ba'ee bishaan irra deemuu jalqabeetti fudhateen wal bira qabamee ilaalamuu danda'a. Tarkaanfiin amantii inni ija jabinaan fudhate dinqii argamsiiseera (Mar. 14:28-29). Kan isaaniis akkasuma! Amantiin dubbachuu isaanii itti fufuudhaan hafuuraan guutummaatti akka tumsan malee akka hin sodaanne jajjabeessi.

Afaanotaan Haaraa Dubbachuu

Yeroo baay'ee kun warra mudatee hin beekneef waan haaraa fi tarii ajaa'ibaa waan ta'eef, waa'ee afaan adda addaatiin dubbachuu xiqqoo dabalataan dubbachuun asitti gargaaruu danda'a. Amantiin hafuuraan guutame tokko afaan adda addaatiin yommuu dubbatu, jechootni isaan dubbatan akka dubbii uumamaa sammuu isaanii keessaa akka hin baane hubachuun barbaachisaadha. Jechoonni sun keessa isaanii gadi fageenyaan, hafuura isaanii irraa kan dhufanidha. Yesuus,

“Namni anaatti amanu, akkuma Caaffanni Qulqullaa’oon, ‘Keessa isaa keessaa laggeen bishaan jiraataa in yaa’a’ jedhe” (Yoh 7:38, hiika jecha jechaatti). Phaawuloos, “Namni afaan hin dubbatu, Waaqayyoon malee namootatti hin dubbatu. Dhugumatti namni isaan hubatu hin jiru; isaanis karaa hafuuraatiin iccittii ni dubbatu” (1Qor. 14:2). Barbaaddota dubbachuun isaanii dirqisiifamuun akka hin taane yaadachiisi. Dhangala’aa uumamaa jechoota uumamaa ol ta’an ta’a. Salphaatti akka ta’u eeyyamuu qabu, akkasumas amantiidhaan ija jabinaan dubbachuudhaan hafuura waliin tumsuu qabu.

Gorsa Kadhannaa Boodaa

Kadhannaa booda gorsi kaadhiamtootaaf kennamuun barbaachisaa dha. Isaan hafuuraan yoo guutaman gorsa gosa tokko ni kennita; yoo isaan hin guutamne gosa biraa ni kennita.

Warra hafuuraan guutamaniifi afaan adda addaatiin dubbataniif, gorsa kana kennaa: Hafuura fudhachuun mataan isaa xumura akka hin taane itti himi; kanaa mannaa karaa kaayyoo guddaa argachuuf gargaarudha. Kaayyoon hafuura fudhachuu isaanii Waaqayyoof jiraachuu fi dhugaa baatota Kiristoos hafuuraan humna argatan ta’uuf humna akka argataniif. Akkasumas guyyaa guyyaadhaan hafuuraan, jechuunis afaan adda addaatiin kadhachuudhaan yeroo akka dabarsan jajjabeessuu ni barbaadda. Shaakalli kun karaa hafuuraan isaan ni jabeessa, akkasumas keessa Hafuurri akka jiru isaan yaadachiisa (1Qor. 14:4).

Warra kaadhimamaa, yeroo kanatti, hafuuraan hin guutamne, gorsa kana kenni: Abdii akka hin kutanne itti himi, akkasumas abdiin Yesus amma iyyuu dhugaa ta’uu isaa mirkaneessi: “Kadhadhaa, isiniif ni kennama” (Luqaas 11:9, cimsa dabalataa). Akka Yesuus barsiisetti gaafachuu, barbaaduu fi rukutuu itti fufuu akka qaban itti himi. Yeroo godhan abdiin Yesus: “Namni kadhatu hundinuu ni fudhata” (lakk. 10, cimsinee itti dabalamee) yaada keessa galchuu qabu. Ammas kadhachuu yoo barbaadan isaan gaafachuu dandeessa. Yoo akkas godhan, amantii ija jabinaan akka socho’an jajjabeessi, adeemsa armaan olii irra deebi’i.

WARRA FUDHATAN SOCIISUU

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, sababa jalqabaa Yesus hordofoota isaa hafuura qulqulluudhaan cuuphuuf gonkumaa ijaan dhabuu hin qabdu. Inni akka dhugaa baatota isaatti humna isaaniif kennuuf isaan cuupha (HoE 1:8). Kanaaf namoonni hafuuraan guutaman hatattamaan maatii hi hiriyoota isaaniif dhugaa bahuu akka jalqaban jajjabeessuu qabda. Akkasumas gara lallaba wangeelaa ija

jabinaan, waldaa dhaabuu, fi ergama bira gahuutti isaan qajeelchuu qabda. Kunis Yesuus fi ergamoonni Wangeelota keessattis ta'e Hojii Ergamootaa keessatti raawwataniidha.²

Yesuus akkuma hafuura qulqulluudhaan dibamee (cuuphameen) humnaan tajaajiluu jalqabe (Luqaas 3:22-23; 4:8; 14, 18-19; 5:17). Pheexiroos guyyaa Ayyaana Pheenxeqoosxee hafuura erga fudhatee booda duuka buutota wajjin dhaabatee humna guddaadhaan lallabee namoonni kuma sadii gara gooftaa dhufan (HoE 2:14-41). Warri gara Kiristoos dhufanis humnaan dhugaa ba'aniiru. Sababa dhugaa ba'uu isaaniitiin, "Gooftaan guyyaa guyyaan warra fayyinaa turan lakkoofsa isaaniitti dabaleera" (lakk. 47). Guyyoota muraasa booda Waaqayyo ammas duuka buutota Yerusaaalem keessa jiran irratti hafuura isaa yeroo dhangalaasu, "hundi isaanii hafuura qulqulluudhaan guutamanii ija jabinaan dubbii Waaqayyoo dubbatan" (4:31). Fakkeenyi kun guutummaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti itti fufeera, har'as waldoota keenya Pheenxeqoosxee keessatti itti fufuu qaba.

² Dhimmoota kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 37: "Warra Badan Wangeela Lallabuu" fi Boqonnaa 39: "Waldaa Haaraa Dhaabuu" ilaali.

Kutaa 5ffaa: Tajaajila Hawaasummaa Soortota Pheenxeqoosxee

~ Boqonnaa 21 ~

Humna Hafuuraan Tajaajiluu

Heenrii fi haati manaa isaa Ruut namoota waaqolii tolfamoo waaqeffatan ganda Glofaken kibba baha Laayibeeriyaatti argamutti misiyoonota ta'anii tajaajilaa turanidha. Heenrii yeroo dheeraaf namoonni waaqolii tolfamoo isaanii dhiisanii gara Yesuusitti akka deebi'an jajjabeessaa kan ture ta'us, deebii kan kennan muraasa.

Guyyaa tokko, angafa ganda fi jaarsoliin isaa Heenrii daawwatan. Angafni kun Heenriidhaan, “Waaqa tolfamtoota abbootii keenyaa dhiifnee gara Waaqa keetti akka deebinu nu mormaa turte. Waaqni kee waaqolii tolfamoo keenya caalaa humna qaba jetta, nuti garuu humna Waaqa ati itti dhaadattu kanaa hin argine. Humna isaa yoo nutti agarsiisuu dandeesse, waaqolii tolfamoo keenya dhiisnee isa tajaajiluuf murteesina.”

Heenriin namichi hoogganaan sun isa mormuu qofa akka hin taane beeka ture; Waaqayyoon mormaa ture! Kanaaf Heenriin “Gooftaa, humna kee saba Glofakenitti agarsiisi” jedhee kadhate. Waaqayyo kadhannaa Heenrii deebisee, yeroo muraasa boodas karaa tajaajila Heenrii humna isaa agarsiisuu jalqabe.

Gaaf tokko ganama, ilmi angafa sanaa, Waaqayyo waan ija isaa haguugee ija isaa akka inni sirriitti hin argine godhe sana irra akka fayyuuf Heenrii akka isaaf kadhato gaafate. Heenriin harka isaa namicha irra kaa'ee kadhate, Waaqayyoon

dinqii akka godhu gaafate. Waaqayyo battaluma sanatti kadhannaa isaaf deebisee, dhibeen ijaan namicha sana irra buqa'e!

Sana booda Waaqayyo namoota Glofaken gidduutti dinqii hojjechuu itti fufe. Yeroo tokko Waaqayyo Heenriitti dubbate, dubartii duutee awwaaluuf jettu tokko akka harka isaa irra kaa'u itti hime. Uummata kan ajaa'ibsiise, iji dubartii kanaa ni baname, lubbuun ishee itti deebi'e. Sababa dinqiiwwan kanaa fi kanneen birootiin, angafa fi jaarsoliin isaa namoota ganda Glofaken keessa jiraatan hedduu wajjin gara Waaqayyootti deebi'anii Yesusitti amanani. Waldaan cimtuu Hafuuraan guutamte hundeeffamte.

Yesuus Ergama Isaa Guddaa keessatti Waldaa Isaa, "Gara biyya lafaa hundumaa dhaqaa! Uumama hundumaattis wangeela lallabaa!. Namni amanee cuuphame hundinuu ni fayya; namni hin amanne garuu itti ni faradama." Ajaja kana irratti waadaa itti dabaleera: "Warra anatti amanan birattis milikitoonni kun ni argamu; warri anatti amanan kun maqaa kootiin hafuurota ni baasu, afaanota harraadhaanis ni dubbatu. Bofa yoo qaban yookiis waan nama ajjeesu yoo dhugan isaan hin miidhu; harka isaanis warra dhukkubsatan irra ni kaa'u, isaanis ni fayyu" isaanis jedhe (Mar. 16:15-18). Seenaa Waldaa Kiristaanaa keessatti, namoonni oduu gamachisaa dhaga'anii fi agarsiisa humna hafuuraa akkasii yeroo argan amantii isaanii Yesuus irra kaa'ataniiru.

Boqonnaan kun barbaachisummaa soortuu Pheenxeqoosxee humna hafuuraatiin tajaajiluu ni ilaalla. Kana gochuu keessatti kennaawwan mul'achuqqaban 1Qorontoos 12:8-10 irratti tarreeffamanii jiru, kaayyoo tajaajila isaanii wajjinis ni ilaala. Dabalataanis qajeelfama macaafa qulqulluu tokko tokko hojii kennaawwan hafuuraa waldaa keessatti ni dhiyeessa.

TAJAAJILA HUMNA HAFUURAA KEESSAA

Soortuun Pheenxeqoosxee hundi mallattoolee humna hafuuraatiin akkamitti akka tajaajilu beekuu qabu. Tajaajilli akkasii Kakuu Haaraa keessatti waan barame ture, har'as tajaajila keessatti waan barame ta'ee jira.

Tajaajilli humnaa maddi isaa hafuura Waaqayyoo irraati. Kanaaf namni humna hafuuraatiin tajaajiluu barbaadu kamiyyuu Hafuura Qulqulluudhaan guutamuu qaba. Yesuus kana hubateera. Kanaafidha, gara samiitti ol ba'uu isaa dura, abboommii dhuma duuka bu'oota isaaf kan dhiise: "Isaanii wajjin utuu jiruus, 'Abdii abbaan koo isiniif kenne, isa ani isinitti hime sana eegadhaa malee, Yersaalemii hin ba'inaa' jedhee isaan abboome. Itti dabalees, "Yohannis

Boqonnaa 21: Humna Hafuuraan Tajaajiluu

bishaaniin cuuphe, isin garuu guyyaa baay’ee utuu hin turin hafuura qulqulluudhaan ni cuphamtu’ jedhe.” (HoE 1:4-5). Yesuus sana booda, “Isin garuu yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra bu’u, human ni godhatu; Yerusaaemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaatti, hamma andaara lafaattis dhuga-baatu koo ni taatu” isaanis jedhe (lakk. 8).

Kan nama gaddisiisu, har’a Afrikaa keessatti soortuuwwan hedduun humna Hafuura Qulqulluu hin hidhanne. Dhiironnii fi dubartoonni kun hafuura qulqulluudhaan waan hin guutamneef, tajaajila isaanii keessatti mul’achuu humna hafuura tokkollee hin argan. Kun kan nama gaddisiisudha. Hafuura qulqulluudhaan kan hin guutamne yoo ta’e, hamma “akka nama uffannaa guutuu uffatuutti waaqa irraa hunma argattanitti” (Luqaas 24:49) Waaqayyoon barbaaduu qabdu. Waaqayyo hafuuraan si guutee tajaajilaaf humna siif kenna, akkuma duuka buutota jalqabaa sana Guyyaa Pheenxeqoosxeetti godhe (HoE 2:1-4).¹

Dabalataanis, soortuun Pheenxeqoosxee Hafuuraan kan guutaman ta’us, tajaajila isaanii keessatti humna hafuura muraasa kan shaakalan. Soortuuwwan kun baay’een isaanii kaayyoon hafuura qulqulluudhaan guutamuu afaanota adda addaatiin akka dubbatan isaan dandeessisuu qofa jedhanii yaadu. Isaanis akka adamsaan tokko ganama ganama qawwee isaa qulqulleessee; qilleensa keessaa dhukaasa muraasa dhukaasudhaan qofaa haati manaa isaa foon gaarii akka bilcheessitee isa eegdu barbaadu fakkaatu. Isaan sagalee baay’ee ni dhageessisu, garuu baay’ee xiqqoo raawwatu.

Afaan adda addaatiin dubbachuun mul’ata hafuuraaf barbaachisaa ta’ee osoo jiruu, kaayyoo jalqabaa hafuuraan guutamuu miti. Kaayyoon inni jalqabaa Hafuuraan guutamuu tajaajilaaf humna kennuudha (HoE 1:8). Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, afaan adda addaatiin dubbachuu qofa bira darbee gara tajaajila hafuuraan humna argatetti ce’uu qabna. Mallattoo fi dinqii waliin ta’uun humna hafuuraatiin tajaajiluu barachuu qabna. Tajaajilli akkasii saba Waaqayyootiif eebba fida, cubbamootas gara Yesuusitti ni harkisa.

¹ Mata duree kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 2: “Nama Hafuura” fi Boqonnaa 20: “Amantoota Gara Cuuphaa Hafuuraatti Geggeessuu” ilaali.

FAKKEENYA TAJAAJILA HUMNA HAFUURAAN GUUTAME

Soortuun Pheenxeqoosxee tajaajila Yesuus wangeelota keessatti fi duuka buutota jalqabaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti qo’achuu fi fakkeessuun humna hafuuraatiin akkamitti akka tajaajilu akka gaariitti barachuu danda’a.

Tajaajila Yesuus

Yesuus dhuguma Waaqayyo fooniin mul’ate ta’us, akka nama hafuura qulqulluudhaan guutameetti tajaajila isaa raawwachuu filateera. Macaafni Qulqulluun “bifa garbummaa ni fudhate; fakkaattii namummaattiin ni dhalate, waan hundumaanis nama ta’e argame” (Filp. 2:7) jedha. Yesuus akkasitti tajaajila hafuuraan humna argate keessatti fakkeenya keenya isa guddaa ta’eera.

Dhufaattii Kiristoos dura jaarraa hedduu dura, Isaayaas Masihiichi waamicha isaa humna hafuura qulqulluutiin akka raawwatu raajii dubbateera (Isa. 61:1-2). Raajii Isaayaas raawwachuudhaan, Yesuus tajaajila isaa isa lafaa jalqabe, “Hafuurri gooftaa ana irra jira, sagalee misraachoo warra gadamootti himuudhaaf na dibeera” (Luq 4:18). Phexros tajaajila Yesuus hafuuraan humna argate akkas jechuudhaan ibseera: “Waaqayyo Yesuus nama Naazireet kana hafuura qulqulluudhaan dibee humnaan akka isa guute, inni naanna’ee hojii gaarii akka hojjete, Seexanaan kan cunqurfaman akka fayyise, Waaqayyo isaa wajjin akka tures beekamaa dha ” (HoE. 10:38). Kakuu Haaraa keessatti kutaaleen kunneenii fi kan biroon Yesuus tajaajila isaa humna hafuura qulqulluutiin akka raawwate agarsiisu (Luqaas 4:1, 14; 5:17 ilaali). Dinqiiwwan, mallattoowwanii fi raajiiwwan tajaajila Yesuus waliin ture, namoonni akka isa duukaa bu’an amansiisuuf gargaareera (Mat. 4:23-25; 9:35-36; Yoh. 2:11 ilaali).

Gooftaan keenya tajaajila keessatti humna hafuura irratti fedhii isaatiin hirkatee jiraachuun isaa fakkeenya guddaa nuuf kenna. Akkuma Yesuus hafuura qulqulluudhaan humna argachuu qabna, akkuma isaas ija jabinaan oduu gammachiisaa hundumaaf labsuu qabna. Kanuma waliin, mallattoo fi dinqii humna hafuura qulqulluutiin raawwatameen sagalee labsame akka mirkaneessu Waaqayyoon amanachuu qabna.

Tajaajila Ergamootaa

Tajaajila Yesuus waliin tajaajilli ergamootaa fi duuka bu’oota biroo macaafa Hojii Ergamootaa keessatti argaman tajaajila humna hafuuraatiin fakkeenya gaarii ta’an ni kenna. Duuka buutonni jalqabaa kun tajaajila Yesuus hafuuraan humna argate ilaaluu fi fakkeessuun humna hafuuraatiin tajaajiluu barataniiru. Dinqiin

Boqonnaa 21: Humna Hafuuraan Tajaajiluu

duuka buutonni macaafa Hojii Ergamootaa keessatti raawwatan hundi jechuun ni danda'ama hundee isaa dinqii Yesuus wangeelota keessatti hojjete irraati.

Ergamoonni fakkeenya Yesus hordofuun hafuuraan guutamaniiru. Akka inni tajaajile sana tajaajiluuf akkuma inni human hafuuraa hidhate isaanis human hafuuraa hidhachuu akka qaban ni beeku turan. Akkasumas akkuma Yesuus, warri gara Kiristoos dhufan hundi hafuura qulqulluudhaan humna akka hidhatanii fi tajaajila humna hafuuraan hidhachuun socho'uu akka qaban ni beeku turan (HoE 2:38-39; 8:14-17; 9:17; 19:1-7 ilaali) .

Fakkeenyonni kun tajaajilli kakuu haaraa dhugaan beekumsa uumamaa, dandeettii fi shaakaka uumamaa irra akka darbu nu barsiisu. Humna hafuuraa ni barbaada, kunis hafuura qulqulluudhaan guutamu irraa dhufa. Dibamuu Hafuura Qulqulluu jalatti Yesuus fi ergamoonni ergaa fayyinaa mallattoo duukaa bu'uun labsaniiru.

GA'EE MALLATOO FI DINQII

Eгаа har'a tajaajila wangeelaa keessatti ga'een mallattoolee fi dinqiiwwan qaban maali? Mallattoon, dinqiiwwanii fi raajiiwwan Waaqayyo namummaa kufeef gara laafina jaalalaa qabu argisiisudha. Wangeelli jireenya jijjiiruuf humna akka qabu agarsiisu. Akkuma mallattoo daandii, namoota gara Yesuus fayyisaa fi furii akka ta'e agarsiisu. Yohaannis, “Namoonni danuun, warra dhukkubsatan fayyisuu isaatiin milikkita inni godhe waan arganiif, isa duukaa bu'an” (Yoh 6:2; akkasumas Yohaannis 20:30-31; HoE 3:1-10 ilaali). Waaqayyo yeroo har'aatti tajaajila keenya keessattis kanuma akka ta'u barbaada.

Yesuus dabalataan balbaloonni si'ool, humnoota xuraahoodhan kan hojjetan, Waldaa isaa isa tarkaanfachaa jirtu akka hin mo'amne labseera (Mat. 16:18). Inni warra cunqurfaman bilisa baasuuf akkasumas mootummaan isaa mootummaa diyaabiloos irratti ol'aantummaa akka qabu agarsiisuuf hafuura xuraa'ota baaseera (Mat. 12:28-29; Luq. 11:20-22). Yesuus humnaa fi aangoo wal fakkaatu kana warra hafuura isaa fudhatanii aangoo isaaf bitaman hundumaaf kenneera (Mat. 10:1; Mar. 3:14-15; Luq 9:1-2; HoE 1:8).

Soortuun Pheenxeqoosxee humni hafuuraa miseensa waldaa isaa hundumaaf akka kennamu caalaatti hubachuu qaba (HoE 2:39). Waaqayyo tokkoon tokkoon isaanii hafuura qulqulluu isaatiin guutuu, dhugaa ba'uuf humna isaaniif kennuu, kennaa hafuuraa adda addaa isaaniif kennuu barbaada. Inni kana kan godhu

“faayidaa waloodhaaf” waldaa (1Qor. 12:7) akkasumas mootummaan isaa lafa irratti akka guddatuuf (Mar. 16:20 ilaali).²

KENNAWWAN HAFUURAA

Humni hafuura qulqulluu yeroo cuuphaa hafuuraa kan fudhatamu tajaajila keessatti adda durummaan mul’achuu kenna hafuuraatiin deebi’ee kan mul’atudha. 1Qorontoos 12:8-10 irratti Phaawuloos waa’ee kenna hafuuraa sagal kan waldaa hundumaa keessatti hojii irra ooluu qabu dubbata. Kennaawwan sagal kun yeroo tokko tokko kennaawwan mul’achuu jedhamanii kan waamaman si’a ta’u, sababiin isaas, lakkoofsa 7 irratti Phaawulos “mul’ata hafuuraa” jedhee isaan waameera. Kennaawwan kunneen dibata uumamaa ol ta’an kanneen karaa duuka buutota hafuuraan guutaman Hafuurri Qulqulluun fedha Abbaa raawwachuuf kenne jedhamee ibsameera. Kennaawwan mul’achuu sagal kana bakka sadiitti gurmeessuun ni danda’ama: Ramaddiin jalqabaa kenna mul’ataa yoo ta’u, ergaa beekumsaa, ergaa ogummaa, fi hafuurota adda baasuu of keessatti qabata. Ramaddiin inni lammaffaan kenna raajii yoo ta’u, raajii, gosa afaanota adda addaa, fi hiika afaanota of keessatti qabata. Ramaddiin sadaffaan kenna humnaa yoo ta’u, kenna fayyisuu, amantii fi humna dinqii of keessatti qabata. Mallattoolee fi dinqiiwwan kan mul’atan irra caalaa kenna humnaatiin.³

Kaayyoo Kennawwan Hafuuraa

Hafuurri kenna hafuuraa sababa sadiif kenna: Tokkoffaa, waldaa naannoo sana qulqulleesuuf ykn ijaaruuf kenna (1Qor. 12:7; 14:12, 26). Waldaan cimsuu irraa kan ka’e miseensota ishee tajaajilaaf haala bu’a qabeessa ta’een qopheessuu dandeessi (Efe. 4:11-12).

Lammaffaa, Hafuurri kenna kan kennu waldaan wangeela warra badaniif caalaatti karaa bu’a qabeessa ta’een akka lallaban dandeessisa. Hojiin kenna hafuuraa kun macaafa Hojii Ergamootaa keessatti kennaawwan kun ergamoota wangeela adda dureen lalaban keessatti mul’atee argameera.

² Waa’ee miseensota waldaa geggeessuu hafuuraan akka guutaman caalaatti baruu dandeessa Boqonnaa 20: “Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti qajeelchuu.”

³ Hiikaafi kaayyoosani wajjin kennaawwan kana guutummaatti tarreessuuf, Dabalata 2: “Kennaawwan Mul’achuu 1 Qorontos 12:8-10” ilaali.

Dhumarratti, Hafuurri Qulqulluun kenna hafuuraa kennuudhaan waldaan waldoota humna hafuuraa hidhate biroo akka dhaabdu dandeessisa. Waldaa bakka humni Waaqayyoo mul'achuun hin jirre caalaa mallattoolee hordofuun wangeelli itti lallabamutti hundeessuun salphaadha. Seenaan Heenrii fi Ruut jalqaba boqonnaa kanaa irratti dubbatame dhugaa kana kan argisiisudha.

Hojii Kennawwan Hafuuraa

Waldaan sirnaan hojjechuuf humni hafuuraa barbaachisaa dha. Humna hafuuraa garuu karaa sirrii hin taaneen itti fayyadamuunis ni danda'ama. Akkuma qondaalli sammuu mootummaa tokko aangoo siyaasaatti fayyadamuu danda'u, amanataan Pheenxeqoosxee immoo humna hafuuraa seeraan ala fayyadamuu danda'a. Kana irraa of eeguuf, 1Qorontoos 12-14 irratti Phaawuloos kennaawwan hafuuraa waldaa keessatti sirnaan akka hojjetaniif qajeelfama tokko tokko kaa'eera.

Boqonnaa 13 irratti ergamichi kennaawwan hafuuraa akka ibsa jaalala Waaqayyoo karaa amantichaatiin hubatamuu akka qaban dubbata. Kanaaf, jaalalaan nageenya warra kaaniif yaaduun, seera bu'uura mul'ata Hafuuraa hundumaa qajeelchu ta'uu qaba.

Sana booda, boqonnaa 14 irratti, Phaawuloos kennaawwan hafuuraa walga'ii naannoo keessatti sirnaan akka mul'atan seera addaa tokko tokko kaa'eera, keessumaa kenna raajii, afaanotaa fi hiika afaanota. Dubbiin raajii gonkumaa waldaa keessatti burjaajii uumuu hin qabu jedha. Kanaa mannaa saba Waaqayyoo cimsuuf, jajjabeessuuf tajaajiluu qabu (lakk. 3). Kana malees, kennaawwan raajii yeroo hundumaa haala sirna qabuun dhiyaachuu qabu (lakk. 27-32). Akkasumas dhumarratti, hafuurri fi qabiyyeen dubbii raajii yeroo hundumaa osoo Waaqayyoo biraa ta'uu isaanii hin fudhatamin dura, "of eeggannoodhaan madaalamuu" qaba (lakk. 29).

Guutummaa Afrikaa keessatti har'a kennaawwan raajiin dogoggoraan itti fayyadamaa jiru, kennaawwan aangoos akkasuma. Raajonni sobduu fi ergamoonni sobduu fayyisuu fi dinqii gara hojii faayidaa argamsiisutti jijjiiraniiru. Dhiiraa fi dubartoonni malaammaltoonni kun qaani tokko malee mallattoo fi dinqii sobaa isaanii namoota amantii hin qabnee fi rakkoo isaaniif furmaata barbaadanitti daldalu. Haa ta'u malee, Caaffata Qulqullaa'oo keessatti, dinqiin tokko eenyutti iyyuu gurgurame hin jiru.

Akka soortuwwan Pheenxeqoosxee amanamoo tokkootti, waldaan kee gochaalee Waaqayyoon hin sodaanne akkasii akka hin hordofne mirkaneessuu qabda. Kanaa mannaa, Waaqayyo karaa tajaajila keetiin mallattoo fi dinqii akka raawwatu gad of deebisuu qabda. Kanas qorumsa dinqii Waaqayyoo daldalaaf oolchuuf osoo harka hin kennatin gochuu qabda. Yesuus bartoota isaa, “Warra dhukkubsatoo fayyisaa, warra du’an kaasaa warra lamxaa’an qulqulleessaa hafuurota hamoota baasaa,” Itti dabaluuudhaanis “Gatii utuu itti hin basin fudhattan, isinis gatii utuu itti hin baassisin kenna” jedhe (Mat. 10:8). Soortuun Pheenxeqoosxee kan Waaqayyoon sodaatan kennaawwan hafuura akka isaanitti fayyadamuuf kan isaanii akka hin taane yeroo hundumaa ni yaadatu. Kana gochuu irra, kenna hafuura qulqulluu waan ta’aniif “akka inni murteessetti” qofa itti fayyadamuu qabu (1Qor. 12:11).

Mul’achuu kenna hafuura waldaa keessatti gaaffilee armaan gadii gaafachuudhaan madaaluu dandeessa:

1. *Mul’achuun kun sagalee Waaqayyoo wajjin kan walsimuudhaa?* Barumsa ifa ta’e kan Caaffata Qulqullaa’oo wajjin yoo hin hiriirre, dhorkamuu qaba. Hafuurri Waaqayyoo gonkumaa sagalee Waaqayyoo hin faallessu.

2. *Mul’achuun kenna Waaqayyoof ulfina ni kenna?* Kennaawwan hafuura tajaajilaa ol kaasuuf hin kennaman; isaanis Waaqayyoof ulfina kennuufi namoota gara Yesuusitti akka akeeku kan kennamanidha (Mat. 15:31; Maar. 2:12). Mul’achuun kenna hafuura Waaqayyoon alatti nama biraa ol kaasuu kan barbaadu yoo ta’e gaaffii keessa galuu qaba (Yohaannis 16:13-15; 1Qor. 1:29).

3. *Mul’achuun isaa waldaa ni ijaaraa?* Kennaan hafuura waldaa ijaaruu kennama. Mul’achuun tokko yoo burjaaja’e ykn amantii namoonni Kiristoos irratti qaban kan laamshessu yoo ta’e mormuu qabna.

4. *Mul’achuun isaa ergama Waaqayyoo tarkaanfachiisuuf ni tajaajilaa?* Kennaawwan hafuura wangeela lallabuu fi waldaa dhaabuuf meeshaa humna guddaa qabani dha. Kanaaf, warri kennaawwan kana keessatti socho’an Kiristoosiin dhugaa ba’uun bu’a qabeessa ta’uu qabu. Mul’achuun hafuura ergama Waaqayyoo irraa namoota yaada isaanii jeequ ykn garagalchuu yoo barbaade, eeyyamamuu hin qabu.

Kennaawwan Hafuura Jajjabeessuu

Ati akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, kenna hafuura waldaa kee keessatti dogoggoraan akka hin fayyadamne of eeguu kan qabdu yoo ta’ellee, kun yaaddoo

Boqonnaa 21: Humna Hafuuraan Tajaajiluu

kee isa jalqabaa ta'uu hin qabu. Wanti si yaaddessu inni guddaan kennaawwan sun akka mul'atan jajjabeessuu ta'uu qaba. Mallattoo fi dinqii irratti mari'achuu qofaan gonkumaa quufuu hin qabdu. Kanaa mannaa, waldaa keessattis ta'e gabaa keessatti yeroo baay'ee akka hojjetan leellisuu qabda. Kana karaa afuriin gochuu dandeessa:

Tokkoffaa, miseensota kee waa'ee yaaddoo Waaqayyoo jaalalaan namoota hundumaaf qabu, akkasumas akkamitti akka inni harka ayyaana isaa diriirsee isaan fayyisuu, eebbisuu fi fayyisuu barbaadu barsiisuu qabda. Dabalataanis miseensota barsiisuu si barbaachisa akkamitti Waaqayyoo tajaajila hafuuraan humna argate keessatti isaan fayyadamuu akka barbaadu, fi akkamitti isaan ofii isaanii kennaa hafuura mul'isuu keessatti itti fayyadamuu akka danda'an.

Lammaffaa, tajaajila Hafuuraan humna argate namoota duratti fakkeenya gochuu qabda. Miseensonni kennaa hafuura akka fayyadaman jajjabeessuuf karaan hundarra gaariin akkamitti akka raawwatamu isaanitti argisiisuudha. Kun waan Yesuus duuka buutota isaa wajjin hojjetedha. Nama hafuura hamaan qabame bilisa baasuudhaan humna hafuuraatiin akkamitti akka tajaajilan isaanitti agarsiise (Luq. 8:26-39) akkasumas dubartii dhukkubsattuu fayyisuu fi intala du'aa kaasuudhaan (lak 40-56). Sana booda “mootummaa Waaqayyoo labsuuf, dhukkubsattoota fayyisuuf isaan erge” (9:2). Kanaaf Waaqayyoo hafuura qulqulluudhaan akka si guutee fi deebisee si guutu eeyyamuu qabda. Sana booda, jireenya fi tajaajila mataa keetii keessatti kennaa hafuura agarsiisuuf akka si fayyadu isa amanachuu qabda.

Sadaffaa, miseensonni kee kaka'umsa hafuura qulqulluuf deebii akka kennan fi kennaa hafuura mul'isuuf amantiidhaan akka socho'an jajjabeessuu qabda. Akkasumas yeroo waaqeffannaa fi wangeela lallabuutti ummanni kennaa akka itti fayyadamaniif carraa kennuu qabda.

Dhumarratti, tajaajila waldaa keessatti haala mijaawaa ta'e horachuu barbaaduudhaan kennaa hafuura waldaa keessatti akka mul'atu jajjabeessuu qabda. Haalli akkasii argama Waaqayyoo ifa ta'ee fi amantii eeguudhaan kan mallatteeffamudha. Waaqayyoo argamuu isaa kan mul'isu yeroo sabni isaa galataa fi waaqeffannaa dhugaatiin garaa isaanii Isaaf banamudha. Amantiin eeggataa kan uumamu yeroo sabni Waaqayyoo harka isaanii diriirsuuf jajjabeeffamanii fi Waaqayyoo argama isaa “milikkita fi wanta dinqisiisaa karaa garaa garaas hojii aangoo hojjechuudhaan, akka jaalala isaatti kennaa hafuura qulqulluu hiruudhaan, duukaa bu'ee dhugaa ta'uu isaa mul'iseera” (Ibr. 2:4).

Soortuun Pheenxeqoosxee dhugaan dhiira ykn dubartiin nama hafuura ta'uuf ni carraaqa. Mallattoolee itti aanuun humna hafuura qulqulluutiin tajaajiluu barachuu kaayyoo isaanii ni godha, saba isaaniis akkasuma akka godhan ni barsiisa.

~ Boqonnaa 22 ~

Lola Hafuuraa Irratti Bobba'uu

Yesuus Seexanaa fi loltoota isaa wajjin qabsoo hafuuraa guddaa keessatti akka hirmaate hubateera. Yeroo tokko nama jaamaa fi dubbachuu hin dandeenye tokko keessaa hafuura hamaa tokko baase. Namichi arguu fi dubbachuu yeroo jalqabu namoonni ajaa'ibsiifatani ilaalaa turan. Tokko tokko, “Kun Ilma Daawit ta'uu danda'aa?” jedhan. Kaan immoo, “Namichi kun Bi'el Zebul angafa Seexanootaa duwwaadhaan hafuurota hamoota baasa” jedhan (Mat. 12:22-24).

Yesus wanta isaan yaadan waan beekuuf, “Biyya kam illee taanaan tokkummaan isaa yoo gargar cabe, mootummaan isaa dhaabatee hin turu; mandarri tokko yookiis maatiin tokko ofii isaa irraatti ka'ee yoo gargar cabe, dhaabachuu hin danda'u.” jedheen. Achiis wanta ta'e akkas jechuudhaan isaaniif ibseera: “Ani garuu hafuura Waaqayyootiin hafuurota hamoota kanan baasu erga ta'ee, mootummaan Waaqayyoo isin irratti dhufeera” jechuudhaan ibseera. Itti dabaluuudhaanis, “Yookiis namicha jabaa sana duraan dursee yoo hidhe malee, attamitti namni mana nama jabaa tokkoo lixee mi'a isaa saamuu danda'a ree? Erga isa hidhee garuu dhuguma mana isaa akka jirutti saamuu ni danda'a” (Mat. 12:25-29).

Har'as kanuma; nutis humnoota hamaa waliin lola guddaa keessa jirra. Namoota cubbuu fi Seexanaa jalaa bilisa baasuu keenya dura, yeroo baay'ee waraana hafuuraa irratti bobba'uu qabna. Dura nama jabaa hidhuu qabna. Sana booda, mana isaa saamuu dandeenya. Boqonnaan kun soortuun Pheenxeqoosxee

hafuurota hamaa mormuu fi injifachuu irratti ga'umsa qabaachuu akka qabu ni ibsa.

LOLA HAFUURAA HUBACHUU

Yesuus gara samiitti osoo hin deebi'in dura Ergama Guddaa Waldaa Isaaf kenne. Hordoftoota isaa akkas jedhee ajaje, “Dhaqaatii saba hundumaa bartoota koo godhaa, maqaa abbaa, kan ilmaa fi kan hafuura qulqulluutiin cuuphaatii, waanan isin ajaje hundumaa akka ajajaman barsiisaa” (Mat. 28:19-20). Kitaabni Hojii Ergamootaa seenaa duuka buutonni Kiristoos jalqabaa akkamitti humna hafuura qulqulluutiin ergama isaa raawwachuu akka jalqaban agarsiisa.

Ergamni Guddaan har'as hojiirra jira, akkasumas “hanga dhuma baraatti” hojiirra oola (lakk. 20). Ergama kana bu'a qabeessa ta'een raawwachuuf, Amantoonni Kiristaanaa fi hoggansi ishee Seexanaa fi ergamtoota isaa kan ta'an humnoota xuraahaa akkamitti akka injifatan beekuu qabu.

Dhugummaa Lola Hafuuraa

Lolli hafuuraa dhugaadha. Diinni dhugumaan jira, lola hafuuraa dhugaan kan nuti akka soortuwwan Pheenxeqoosteetti falmuu fi injifachuu qabnu jira. Phaawulos ergaa warra Efesooniif barreesse keessatti waa'ee lola hafuuraa kanaa akkas jedheera:

“Nuyi namoota foon uffatanii wajjin wal'aansoo wal qabna miti; garuu humnoota aboo qabanii fi gooftummaa qaban, warra bantii waaqaa keessaa biyya lafaa isa dukkana keessa jiru kana seerratan, macca hafuurota hamminaa warra bantii waaqaa keessa jiraatanii wajjin wal'aansoo wal qabna.” (Efe. 6:12).

Ergamaan kun, tajaajiltoonni Kiristos lola hamaa kanarratti akka itti fayyadaman meeshaa hafuuraa humna guddaa qabu akkamitti akka kennameef dabalataan ibseera: “Mi'i waraanaa keenya mi'a da'oo jajjabaa jigsuudhaaf Waaqayyoof hojjechuu danda'uu dha malee mi'a namni foonii ittiin hojjetu miti” (2Qor. 10:4).

Guutummaa Afrikaa keessatti namoonni miliyoonaan lakkaa'aman waa'ee wangeelaaf dhugaa ba'umsa ga'aa hin arganne. Namoonni kun iddoowwan sirna amantiin babal'ina amantiin Kiristaanaa morman ol'aantummaa qaban keessa jiraatu. Sirnoonni kun bulchitoota humna hafuura hamaan qabaniin kan to'ataman yoo ta'u, isaanis Seexana, “mootii hafuurota hamminaa” tiin qabamaniiru (Mar.

3:22; cf. 1Yoh. 5:19). Namoota kana baraaruu namni jabaan sun hidhamee ari'amuu qaba (Mat. 12:28-29). Haala kanaan Waldaan ergama Kiristoos miikiin raawwachuu yoo barbaadde, humna hafuura qulqulluutiin socho'uu baraduu qabdi. Akkasumas humnoota hafuura hamaa akkamitti akka loltuu fi injifatu beekuu qaba.

Yesuus duuka buutonni isaa, “Mootummaan kee haa dhufu, jaalalli kee waaqa irratti akka ta’u, akkasuma immoo lafa irratti haa ta’u” (Mat. 6:10) jedhanii akka kadhatan barsiiseera. Innis yeroo tokko, “Dhugumaan isinittan hima, namoota as dhaabbatanii jiran keessaa, kan utuu hin du’in, mootummaan Waaqayyoo humnaan dhufee arguuf jiru” jedhe (Mar. 9:1). Yesuus guyyaa Pheenxeqoosxee, yeroo duuka buutonni isaa “akka nama uffannaa guutuu uffatuutti waaqa irraa human hamma argattanitti mandaricha keessaa tura” (Luqaas 24:49; HoE 2:4) kan jedhu ture.

Har’a namni tokko yeroo fayyina lubbuu argatu, yeroo fayyina foonii argatu, yeroo bilisa ba’u, ykn hafuura qulqulluudhaan guutamu hundumaatti mootummaan Waaqayyoo humnaan dhufa. Soortuun Pheenxeqoosxee sabni isaa mootummaan Waaqayyoo aangoodhaan akka dhufu yeroo baay’ee akka kadhatan gaggeessuu qaba.

Maalummaa Waraana Hafuuraa

Lolli hafuuraa walddhibdee gaarii fi hamaa, isa qulqulluu fi isa qulqulluu hin taane gidduutti taasifamuudha. Bara kana keessatti walddhibdee seexanaa fi hafuurota hamaa fi Waldaa Waaqayyoo isa dhugaa gidduutti adeemsifamaa jiruudha.

Diyaabiiloos qabeenya isaa hunda walitti qabee ergama Waaqayyoo sabootaaf qabu danquu fi balleessuu barbaada. Inni nama ajjeesaa fi sobduu waan ta’eef “hatuu, ajjeesuu, balleessuu” barbaada (Yoh 8:44; 10:10). Inni fi hafuurotiin hamaan isaa sammuu namootaa dhugaa wangeela jaamsuuf hojjetu (2Qor. 4:3-4). Waaqayyoon waan jibuuf, seexani hojii isaa miidhuu barbaada. Haa ta’u malee, Waaqayyoon miidhuu akka hin dandeenye ni beeka. Kanaaf warra Waaqayyoo jaallatu, jechuunis sanyii namaa dhiphisuu fi balleessuu barbaada.

Yesuus mootummaan Waaqayyoo akka dhufe beeksise (Mar. 1:14-15; Luq 8:1, 9:11). Mootummaa Seexanaa kuffisuufi bulchiinsa Waaqayyoo lafarratti hundeessuuf akka dhufe ija jabinaan labseera. Ergaan mootummaa Waaqayyoo wiirtuu lallaba bartoota Kiristoos ture (cf. HoE 8:12; 19:8). Yesuus mootummaa

Waaqayyoo akka labsuu fi “humna diinaa hundumaa” irratti humna isaa akka agarsiisuuf isaan erge (Luq. 10:19; cf. Mat. 10:7; Luq. 9:1-2; 10:8 9) ¹.

LOLA HAFUURAAF QOPHEESSUU

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, hafuurota hamoo mormuu fi injifachuuf yeroo hundumaa qophaa’aa ta’uu qabda. Miseensonni waldaa kees akkasuma akka godhan barsiisuu qabda. Karaawwan waraana hafuuraatiif of qopheessuu dandeessan tokko tokko kunooti:

Hafuura Qulqulluudhaan Guutami

Jalqaba, hafuura qulqulluudhaan guutamuu kee mirkaneessi (HoE 2:4; 4:31) akkasumas yeroo ammaa “Hafuura duukaa bu’uudhan” (Gal. 5:25) deddeebi’uu fi jiraachuu kee mirkaneessi. Yesuus mataan isaa hafuuraan kan guutame ture (Luq 3:21-22), humna hafuuraatiin jiraataa fi tajaajilaa ture (Luq 4:18-19; HoE 10:38). Yesuus jinnii kan ari’e humna hafuura qulqulluutiin akka ta’e dhugaa ba’eera (Mat. 12:28). Lola hafuuraa irratti milkaa’inaan bobba’uuf yoo ta’e, nutis hafuura qulqulluudhaan humna argachuu qabna.

Waan Kiristoos Raawwate Hubadhu

Itti aansuudhaan, waraana hafuuraaf qophaa’uu keessatti, wanta Kiristoos fannoo irratti raawwate hundumaa hubachuu qabda. Achitti, furtuu dhala namaatiif gatii kaffaleera (Isa. 53:6; 1Yoh. 2:2). Inni daran bulchiinsa seexanaa biyya lafaa irratti qabu balleesse (Yoh 12:31). Macaafni Qulqulluun Kiristoos “Fannoo sana irraatti Kiristos warra qilleensa irraa gooftummaa qabaniif fi human qaban hark duwwaa hambisee bakkeetti isaan mul’isuudhaan salphisee isaan argisiise” nutti hima (Qol. 2:15).

Amma, sababa hojii cimaa Kiristoos fannoo irratti hojjeteef, seexanaa fi hafuuronni hamoon isaa diinota mo’aman dha (Ibr. 2:14-15). Hafuuraan yoo deddeebine, akkasumas guutummaatti Kiristoosii fi fedha isaaf of kennine, inni humnaa fi aangoo seexanaa fi hafuurota hammota isaa mo’uuf nu barbaachisu nuuf kenna.

¹ Waa’ee dhufaatii mootummaa Waaqayyoo caalaatti baruuf, kitaaba barataa Africa’s Hope Discovery Series, Mootummaa Waaqayyoo: Hiikkaa Pheenxeqoosxee Denzil R. Miller, kan Tajaajila Leenjii Ti’ooloojii Afrikaatiin maxxanfame (<https://africaatts.org/>) ilaali.

Kiristoos keessatti Eenyu akka taate yaadadhu

Kana malees, lola hafuuraaf qophaa'uu keessatti, Kiristoos keessatti eenyu akka taate of yaadachiisuu qabda. As lafa irra jiraattus, akka mucaa Waaqayyooti, ati lammii waaqaati (Filp. 3:20). Dhugaa kana yoo yaadatte, akkasumas akka mucaa dhugaa waaqaati jiraachuu yoo filatte, Gooftaan qabeenya, aangoo fi humna mootummaa sanaa hundumaa siif dhiyeessa. Akka lammii mootummaa Waaqayyooti yaaduu fi hojjechuu hamma barattu, wangeela mootummaa dhala namaa badeef labsuuf qophaa'aa taata, akkasumas naannoo hafuuraa keessatti waraana banuuf dandeettii guddaa qabaatta.

Mi'a Lolaa Waaqayyoo Guutumatti Uffadhu

Dhumarratti, Phaawuloos loltoonni hafuuraa “Gooftaati humna isaa isa aangoo-qabeessattis jabaadhaa” jedhee gorsa (Efe. 6:10). Karaan kana gochuu dandeenyu tokko meeshaa waraanaa Waaqayyoo guutuu uffachuudha. Sana booda, guyyaan hamaan yommuu dhufu, diina dura dhaabbachuu ni dandeenya (lak. 11, 13).

Phaawuloos achiis meeshaawwan hafuuraa humna guddaa qaban torba kan Kiristoos tajaajiltoota isaatiif kenne caqaseera. Akkasumas meeshaan waraanaa tokkoon tokkoon isaa akkamitti lola hafuuraa gaggeessuuf itti fayyadamuu akka danda'u hubannoo tokko tokko ni dhiyeessa (Efe. 6:13-18). Mee meeshaa waraanaa hafuuraa torban kana caalaatti sirriitti haa ilaallu:

1. Hidhanaa dhugaa. Tokkoffaa, “akka nama sabbataan hidhatuutti dhugaadhaan mudhii keessanii” jabeeffannee hidhachuu qabna (Efe. 6:14). Hidhannoo dhugaa hidhachuu jechuun waan lama jechuudha: Dhugaa sagalee Waaqayyootiin of hidhachiifna jechuudha (Yoh 17:17). Akkasumas dhugaadhaan, jechuunis amanamummaa fi amanamummaa guutuudhaan of huwwisuu qabna jechuudha. Meeshaa waraanaa kanaan soba seexanaa qolachuu ni dandeenya (Yoh 8:44).

2. Maddaa Sibiila qajeelummaa. Itti aansuudhaan, “qajeelummaas akka maddaa sibiilaatti” (Efe. 6:14) uffachuudhaan lola hafuuraaf of qopheessuu qabna. Kana kan goonu Waaqayyoo wajjin walitti dhufeenya sirrii akka qabnu, akkasumas Yesus Kiristoos wajjin walitti dhufeenya hin cabne keessa akka jiraannu mirkaneessuudhaan (Yoh. 15:5). Walitti dhufeenya kana irraa kan ka'e jireenya qulqullaa'aa fi qulqulluu jiraachuuf nu dandeessisna (Tito 2:11-12).

3. *Kophee Wangeelaa Hidhachuun qophaa'uu.* Sadaffaa, “akka nama kophee kaa’ateettis wangeela nagaa” hidhachuu qabna (Efe. 6:15). Kana jechuun, yeroo hundumaa haleellaa diinaa irraa of eeggachuu qabna (1Phex. 5:8). Qophiin kun kan uumamu wangeela dhagahuu fi abboomamuudhaani. Akkasumas, akka tiksitoota amanamoo tuuta Waaqayyootti, akkuma Phaawuloos jaarsolii Efesoon wajjin godhe, haleellaa diinaaf saba Waaqayyoo qopheessuu qabna (HoE 20:28-31).

4. *Gaachana Amantii.* Afraffaa, “amantii akka gaachanaatti” fudhachuu qabna (Efe. 6:16). Meeshaa hafuuraa kanan “Isaan xiyya isa hamaa sana, warra boba’aa adeeman dhamsuu in dandeessu” fayyadamuu dandeenya (lakk. 16). Xiyyawwan abiddaan boba’an kun qorumsa daabiloos adda addaa kan akka yaadaafi hawwii qulqulluu hin taanee fi sossobbiin ajaja Waaqayyoo akka hin ajajamne kan of keessatti qabatudha. Amantiin keenya kan ijaaramu sagalee Waaqayyoo dhaggeeffachuu fi dubbisuudhaan (Rom. 10:17) akkasumas hafuura qulqulluudhaan kadhachuudhaan (Yihu. 20).

5. *Gonfoo Sibiilaa Fayyinaa.* Meeshaan waraanaa shanaffaan nu harka jiru “Gonfoo sibiilaa fayyinaa” dha (Efe. 6:17). Fayyinni kun, cubbuu fi si’ool jalaa fayyina qofa osoo hin taane, fayyina yookaan bilisa ba’uu Waaqayyoo biraa dhufu kamiyyuu, kan akka jinniiwwan jalaa bilisa ba’uu, balaa, dhukkuba, fi du’a of keessatti qabata.

6. *Sagalee Waaqayyoo.* Ja’affaa, “Sagalee Waaqayyoo akka billaatti, hafuura qulqulluu biraa” hidhachuu qabna (Efe. 6:17). Sagaleen Waaqayyoo meeshaa hafuuraa soortuun Pheenxeqoosxee humna guddaa qabu keessaa isa tokkodha. Caaffata Qulqullaa’oo ciminaan qo’achuu fi sammuu qabachuudhaan sagalee Waaqayyoo hidhachuu dandeenya (Faar. 119:11). Kana malees, warra dhaga’an hundumaaf sagalee Waaqayyoo amanamummaadhaan labsuu qabna (2Xim. 4:2).²

Dubbiin Waaqayyoo lola weeraraa fi ittisaaf itti fayyadamuu ni danda’ama. Sagaleen kadhannaa keessatti yeroo itti fayyadamnu, akkasumas dibata hafuuraa jalatti yeroo lallabamuu fi barsiifamu akka meeshaa nama aarsutti fayyadamuu ni danda’a. Akkasumas, akkuma Yesuus lafa onaa keessatti godhe, haleellaa

² Hariiroo Soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu wajjin qabu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 9: “Macaafa Qulqulluu ni amana” ilaali.

seexanaa ofirraa ittisuuf meeshaa ittisaa ta'ee itti fayyadamuu ni danda'a (Luq 4:1-13).

“Dubbiin Waaqayyoo” kutaa kana keessatti caqafames jecha dhuunfaa ykn *reemaa* duuka bu'aan Kiristoos hafuura irraa argachuu danda'u ta'uu danda'a. Kun kutaa macaafa qulqulluu addaa Gooftaan garaa nama tokkoo irratti dhiibbaa godhu ta'uu danda'a. Yookiin fedhii addaa, kan akka dubbii beekumsaa yookaan jecha ogummaa guutuuf Waaqayyoo biraa mul'ata ta'uu danda'a (1Qor. 12:8).

7. *Hafuuraan kadhachuu*. Dhumarratti meeshaa kadhannaa hafuuraan fudhachuu qabna. Kadhannaan akkasii meeshaa hafuuraa humna guddaa qabudha. Phaawuloos akkasitti amantoonni “Kadhataa fi himata keessan hundumaa keessatti yeroo hundumaa hafuuraan geggeeffamaatii kadhadaa!” jedhee gorsa (Efe. 6:18). Kana jechuun yeroo baay'ee Hafuurri Qulqulluun kadhannaa keenya akka dibee fi qajeelchu eeyyamuu qabna. Kadhannaan gosa kanaa kadhannaa araarsummaa afaan adda addaatiin godhamu of keessatti qabata (1Qor. 14:14; cf. Rom. 8:26).

Meeshaa Hafuuraa Kan Biroo Torba

Macaafni Qulqulluun waa'ee meeshaa lolaa hafuuraa humna guddaa qabu dabalataa torba soortuun Pheenxeqoosxee diina injifachuuf itti fayyadamuu danda'u dubbata:

1. *Soomaa*. Kadhannaa cinatti yommuu itti fayyadamnu soomni meeshaa lolaa hafuuraa cimaadha (Mar. 9:29 KJV).

2. *Galateeffachuu*. Humni hafuuraa guddaan galata hafuuraan dibameen maddisiifama. Sabni Waaqayyoo yeroo isa galateeffatan, dallaan ni kufa (Iya. 6:16-20), waraanni ni mo'ama (2Sen. 20:1-26), balballi mana hidhaa ni banama (HoE. 16:25-26).

3. *Jaalalaa*. Jaalalli dhugaa dhiiraa fi dubartoota gara Kiristoositti qajeelchuu keessatti humna ajaa'ibaa qaba (Rom. 5:5). Tokko tokko, falmii sababaa keenyaan, yookaan illee mul'annoo humna keenyaatiin mo'amuu hin dandeenye, agarsiisa jaalala kiristaanaa salphaadhaan gara Kiristoositti mo'amuu danda'u (12:20-21).

4. *Cuuphaa hafuuraa*. Yesuus duuka buutota isaaf yeroo Hafuurri Qulqulluun isaan irra dhufu humna abdachiiseera (HoE 1:8). Inni waa'ee muuxannoo inni cuuphaa hafuura qulqulluudhaan jedhee waame dubbachaa ture (Luqaas 3:16; HoE 1:5; 2:4).

5. *Kennawwan hafuuraa*. Sababni Hafuurri kennaa isaa waldaadhaaf kennu tokko amantoonni lola hafuuraaf akka hidhamanidha (1Qor. 12:8-10).

6. *Maqaa Yesuus*. Aangoon samii hundi maqaa Yesuus duuba dhaabata (Filp. 2:9-11). Maqaa isaa akka inni qajeelchetti yeroo fayyadamnu humnoonni si'ool harka kennachuu qabu (Yoh 14:13-14; HoE 3:6; 9:27; 16:18).

7. *Wangeela*. Phaawuloos wangeela “humna Waaqayyoo isa warra amantii qaban, duraan dursee warra Yihudootaa akkasumas warra Griikotaa fayyisuu dha” jedhee waameera (Rom. 1:16). Wangeelli ergaa fayyina Kiristoos keessatti argamudha. Ergaan wangeelaa laphee warra lallabame dhaga'an keessatti amantii uumuuf humna qaba (Rom. 10:17). Carraa argannu hundumaatti amanamummaadhaan wangeela lallabuu irraa hafuu hin qabnu (1Qor. 9:16).

LOLA HAFUURAA IRRATTI BOBBAA'UU

Gaaffiin ka'u, “Soortuun Pheenxeqoosxee (ykn, duuka bu'aa hafuuraan guutame kamiyyuu) akkamitti nama garbummaa hafuurota hamaa keessatti qabame tokko dura dhaabbachuu fi hafuurota hamoota baasuu danda'a?” Kunoo tarkaanfii sadii kan itti fayyadamuun warra booji'amu hafuurota hamaa qabamanii bilisa baasuu danddeessa.

Gaaffii fi Deebii

Booji'amtootaaf bilisummaa tajaajiluu keessatti tarkaanfiin jalqabaa gaaffii fi deebii gochuu dha (kun yoo danda'ama ta'e jechuudha). Tarkaanfii kana keessatti, nama dhuunfaa bilisummaa barbaadu waliin ni haasofta. Galmi kee haala nama sanaa ilaalchisee hubannoo guddaa argachuudha. Yeroo kanatti, karaa kennaa hafuurota adda baasuutiin, argama hafuurota hamaa argachuu danddeessa. Yookiin hafuuronni hamaan argamuu Waaqayyootiin jeeqamanii of saaxiluu danda'u (Mar. 1:23; 5:6-7).

Yeroo danda'ametti nama dhiphate kadhannaa deebi'ee gaabbii fi cubbuu himachuu keessatti geggeessuu qabda. Keessumaa cubbuun nama sanaa garbummaa hafuuraa isaa wajjin walitti dhiyeenyaan yeroo wal qabatu kun baay'ee barbaachisaadha. Kadhannaa kana keessatti namni rakkate weerara jinniiwwanii fi hojiiwwan foonii wajjin jiran jireenya isaa keessatti ganuu qaba.

Hirmaannaa Tajaajilaa

Adeemsa bilisa baasuu keessatti tarkaanfiin lammaffaan bobba'iinsa tajaajilaati. Kun wal qunnamtii aangoo qabatamaa humnoota hafuurota hamaa wajjin taasifamuudha. Maqaa Yesuus waamuu fi Hafuurri Qulqulluun akka dhufee argamaa fi humna isaa mul'isu afeeruudhaan kadhannaa jalqabuu qabda. Erga argamuun Waaqayyoo sitti dhaga'amee booda, gara hafuurota hamaa ari'uutti itti fufuu dandeessa. Akkuma Hafuurri si gaggeessutti, adeemsa macaafa qulqulluu armaan gadii keessaa tokko ykn isaa ol fayyadamuu dandeessa:

- Maqaa Yesuusiin hafuurota hamaa hidhuu dandeessa (Mat. 16:17-19; 18:18).
- Hafuuronni hamaan akka ba'an, ykn akka baqatan, ykn miidhamaa sana gadhiisanii deeman ajajuu dandeessa (Luq 4:35).
- Hafuurotni hamoon sun nama sanatti deebi'anii akka hin seenne ajajuu dandeessa (Mar. 9:25).

Yeroo tokko tokko hafuuronni hamootni ni mormu, wal'aansoo ni uumu (Luq 8:29; 11:14). Haala akkanaa keessatti hanga injifannoon dhufutti amantiidhaan cichuu qabda. Bilisummaan yeroo baay'ee fooniin mul'achuu waliin deema (Marq 7:30; Luqaas 4:33-35; 9:42). Yeroo kun ta'u sodaachuu ykn yaada kee jeequu hin qabdu. Kanaa mannaa, humna hafuura qulqulluutiin socho'uu kee itti fufuu qabda, jinniiwwan akka callisan ajajuu qabda (Mar. 1:25), akkasumas aangoo maqaa Yesuusiin akka ba'anii akka ala jiraatan ajajuu qabda (Mar. 9:25).

Kadhannaa Booda Gorsa

Adeemsa bilisummaa keessatti tarkaanfiin dhuma gorsa kadhannaa booda kennuudha. Tarkaanfiin kun nama to'annoo hafuurota hamaa jala tureef baay'ee barbaachisaadha. Erga bilisa ba'anii booda kadhannaa fi deggersa miiraa isaan barbaachisa. Namni sun lammata hin dhalanne taanaan battalumatti gara Kiristoositti amanuutti isa geggeessuu qabda. Kana malees, battalumatti gara cuuphaa hafuura qulqulluutti isa geggeessuu qabda. Yesuus waa'ee dhimmoota barbaachisoo ta'an kana tuffachuu akeekkachiiseera (Mat. 12:43-45). Ati, ykn namni ati bakka biraatti kennitu, hamma inni guutummaatti garbummaa isaanii irraa bilisa ta'utti, nama sanaa wajjin walitti dhufeenya cimaa qabaachuu qabda.

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, Kiristoos lola hafuuraa irratti akka hirmaattu si ajajeera (Mar. 16:15-16). Inni si keessa jiraatu isa biyya lafaa keessa jiru caalaa daangaa hin qabne akka caalu beektee, seexanaa fi humnoota isaa isa hafuurota hamaa ofitti amanamummaa guddaadhaan fuuldura dhaabbachuu dandeessa (1Yoh 4:4).

~ KUTAA 6FFAA ~

SOORTUU PHEENXE QOOSXEE
AKKA TIKSEETTI

~ Boqonnaa 23 ~

Tajaajila Soortuu Hubachuu

Namni tokko hojii amantii tokko irratti dammaqinaan hirmaachuu, fi hojii sanaaf gadi fageenyaan of kennuu, yeroo wal fakkaatutti maal akka hojjetu ykn maaliif akka hojjetu dhuguma hubachuu dhabuun isaa baay'ee ni danda'ama. Hafuurri yeroo tokko Filiphos gara nama kabajamaa Itoophiyaa garaa kabajamaa fi gadi fageenyaan of kennuutti qajeelche. Namni kabajamaan sun dirqamaan Caaffata Qulqullaa'oo dubbisaa ture. Haa ta'u malee, wanta dubbisaa ture hin hubanne (HoE 8:29-31). Yeroo biroottis , Phaawulos Ateenaa keessatti namoota akkasuma kabajamoo ta'an tokko tokko wajjin wal argeera. Namoonni kun "WAAQAYYOO HIN BEEKAMNE" waaqeffatu turan. Haa ta'u malee, eenyuun akka waaqeffatan ykn maaliif akka sagadan hin hubanne (HoE 17:22-23). Ibsa isaan barbaachisa ture.

Soortuwwan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti argaman hedduun haala wal fakkaatu keessatti of argu. Tajaajila soortuu irratti dammaqinaan kan hirmaatan yoo ta'u, ga'ee akka soortuwwaniitti qaban ba'uuf gadi fageenyaan kan hojjetan ta'uu ibsameera. Haa ta'u malee, dhugaa dubbachuuf, wanta hojjetan ykn maaliif akka godhan wanta xinnoo hubatu. Akkuma nama kabajamaa nama Itoophiyaa "Utuu namni anaaf hin ibsin, attamittan hubachuu danda'a?" Boqonnaan kun iyyannoo kana deebisuuf kan barreeffame dha. Tajaajila soortuudhaaf bu'uura hubannoo ni kaa'a, bu'uura tajaajilli cimaan irratti ijaaramuu danda'u.

HAALA TAJAJILA SOORTUMMAA

Tajajilli soortuu kan uumamu haala waldaa naannoo tokkoo keessatti. Jechi Giriikii kakuu haaraa keessatti waldaa jedhamee hiikame *ekklesia* yoo ta’u, hiikni isaas warra waamamanii adda baafaman jechuudha. Haala kanaan waldaan naannoo garee namoota Kiristoosiin adda baasee Isa tajaajiluufi waaqeffatuudha. Innis warra hafuura Waaqayyootiin dhalatani dhiiga Yesuusiin dhiqaman irraa kan ijaarame dha (Yoh 3:3-7; HoE 20:28).

Waa’ee Waldaa Kiristaanaa waan sadii jechuun ni danda’ama: Tokkoffaa, Waldaan Kiristaanaa kan Waaqayyooti. Yesuus Waldaa Kiristaanaa “waldaa koo” jedhee eereera (Mat. 16:18). Phaawuloos “mana Waaqayyoo...waldaa Waaqayyoo jiraataa” jedhee waame (1Xim. 3:15). Lammaffaa, Waldaan Kiristaanaa iddoo jireenya Waaqayyooti. Phaawuloos waa’ee Mana Kiristaanaa akka “mana qulqullummaa qulqulluu” “mana jireenyaa Waaqayyoo hafuura isaatiin keessa jiraatu” jedha (Efe. 2:22). Dhumarratti, Waldaan Kiristaanaa “utubaa fi bu’uura dhugaati” (1Xim. 3:15). Kana jechuun, caasaa hafuuraati kan dhugaa deggeruu fi itti fufsiisudha. Ergamni Mana Kiristaanaa inni jalqabaa tokko dhugaa kunuunsuu fi labsuu dha (Mat. 28:19; 2Qor. 2:14). Akka soortuuwan Pheenxeqoosxeetti tajaajila kee haala kanaan akka raawwattu guutummaatti beekuu qabda.

YAAD-RIMEE TAJAJILAA

Akkasumas yaad-rimee tajaajilaa macaafa qulqulluu hubachuun barbaachisaa dha. Kiristoos Waldaaf ergama Waaqayyoo kenne akka raawwattu akka ishee dandeessisu tajaajilaa akka muudu Caaffanni Qulqullaa’oon ni barsiisu. Ergamni Waldaan Kiristaanaa yeroo dhiyootti dhufaatii Kiristoos dura humna hafuura qulqulluutiin namoota hundumaaf oduu gamachisa labsuu dha (Mar. 16:15-16; HoE 1:8). Sana booda, warra amanan fudhachuun bartoota abboomamoo taasisuudha, bifa gooftaa isaaniitti bocuudha (Mat. 28:19; Qol. 3:10).

Jechi tajaajila jedhu daran yaad-rimee tajaajilaa fi hojii of keessaa qaba. Phaawuloos yaada tajaajilaa bal’inaan ibsa. Efesoon 4 irratti waa’ee gosa tajaajilaa sadii dubbata:

Tajaajila Yesuus

Tokkoffaa, Phaawuloos waa’ee tajaajila Yesuus, Masihiichaa dubbata (Efe. 4:8-10). Hojii furtuu fannoo irratti hojjeteen (du’a, awwaalcha, du’aa ka’uu fi gara Abbaatti ol ba’uu isaa dabalatee) Yesuus Kakuu Haaraa eebbise. Kiristoos yeroo

lafa irra ture ergamaa ta'ee (Ibr. 3:1), raajii ta'ee (Luq. 24:19), lallabaa wangeelaa (Luq. 19:10), soortuu ta'ee (Yoh. 10:11-16), akkasumas barsiisaa ta'ee tajaajilaa ture (Yoh. 3:2 ;13:13). Akkasitti “dhagaa bu'uuraa isa guddaa” Mana Kiristaanaa ta'ee, tasgabbii fi obsa ishee mirkaneesse (Efe. 2:20).

Tajaajila Amantootaa

Lammaffaa, Phaawuloos waa'ee tajaajila amantootaa ni dubbata (Efe. 4:11-16). Yesuus tajaajila isaa Waldaadhaaf imaanaa kenne. Kanaaf, tajaajilli Waldaa Kiristaanaa keessatti taasifamu kamiyyuu dheerina tajaajila isaati. Galmi tajaajilaa miseensi waldaa hundinuu bilchaataa ta'uu isaati “guutummaa Kiristoos bira hamma geenyutti” (Efe. 4:13). Warri bilchaatan sana booda garagalani warra kaan jabeessuun waldaa guutuun akka guddattuu fi akka badhaatu gochuu qabu.

Tajaajila Geggeessumaa

Sadaffaa, Phaawuloos tajaajila geggeessumaa Kiristoos Waldaa Kiristaanaaf kenne irratti mari'ata. Innis, “Isumatus namootaaf kennaa kenne; kennaan isaas kaan ergamoota, kaan waan Waaqayyoo isaanitti mul'ise warra himan, kaan warra wangeela lallaban, kaan eegdotaa, kaanis barsiisota akka ta'aniif ture” (Efe. 4:11). Ga'een tajaajilaa kun akkuma namoonni baay'een godhan adda durummaan akka waajjiraatti ykn mata dureetti ilaalammu hin qaban. Isaan kana caalaa akka hojii tajaajilaatti yaadamuu qabu. Waajjira gaggeessitoonni waldaa irraa bulchan miti. Kanaa mannaa, hojiiwwan geggeessitoota tajaajiltootaaf kennaman “Inni warra Waaqayyoof qulqullaa'an, hojii isa itti ergaman sanaaf qopheessuudhaaf” (Efe. 4:12), akka armaan gadiitti:

- *Hojii Ergamootaa:* Ergamaan mootummaa Waaqayyoo gara naannoo hin dhaqqabnettii fi saboota hin dhaqqabne gidduutti humna hafuura qulqulluutiin tarkaanfachiisuun Waldaa fi kaayyoo Waaqayyoo tajaajila—akkasumas warra kaanis akkasuma akka godhan hidhachiisa.
- *Hojii raajii:* Raajichi humna Hafuura Qulqulluutiin ergaa Waaqayyoo irraa dhufu dubbachuudhaan Waldaa Kiristaanaa fi kaayyoo Waaqayyoo tajaajila—akkasumas warra kaanis akkasuma akka godhan hidhachiisa.
- *Hojii Lallabaa Wangeelaa:* Hojjettoonni wangeelaa, wangeela humna hafuura qulqulluutiin warra badanitti beeksisuudha—akkasumas warri kaanis akkasuma akka godhan hidhachiisuun Waldaa fi kaayyoo Waaqayyoo tajaajila.

- *Hojii Soortuu:* Soortuun humna hafuura qulqulluutiin saba Waaqayyoo tajaajiluudhaan—akkasumas warri kaanis akkasuma akka hojjetan hidhachiisuun Waldaa fi kaayyoo Waaqayyoo tajaajila.
- *Hojii barsiisaa:* Barsiisaan sagalee Waaqayyoo humna hafuura qulqulluutiin barsiisuudhaan—akkasumas warri kaanis akkasuma akka hojjetan hidhachiisuun Mana Kiristaanaa fi kaayyoo Waaqayyoo tajaajila.

Hojiwwan tajaajilaa kunneen yeroo baay'ee kan wal-jala qaxxaamuran yoo ta'aniyyuu, namoonni dhuunfaa ga'ee dachaa hojjechuu ni danda'u. Fakkeenyaaf, namni dhuunfaa tokko yeroo tokkotti ergamaafi raajii ta'ee hojjechuu danda'a. Kan biraan immoo barsiisaa fi lallabaa wangeelaa ta'ee hojjechuu danda'a, fi kkf. Akkuma olitti ibsame, Yesus akkuma Phaawulos ergamaan hojjete, ga'ee hojiiwwan shanan kana hundarratti hojjeteera. Phaawuloos jechoota lakkoofsa 11 ibsuu isaatiin ga'ee soortuu fi barsiisaa gara hojii soortuu-barsiisaa tokkootti waan walitti makamu fakkaata.

Haala kana keessatti Phaawuloos akka “hojjetaa Yesus kristos ergamaa ta'uudhaaf waamame” ta'uu isaa of beeksisa (Rom. 1:1; cf. Tito 1:1). Akkasuma Pheexiroos akka “Yesus Kristosiif hojjetaa, ergamaas ta'e” ta'uu isaa of beeksisa (2Phe. 1:1). Namoonni lamaan jalqaba akkamitti akka tajaajiltoota of labsan hubadhu. Ergamoota dhugaa ta'uu kan danda'an sana booda qofa ture. Nama tajaajila hoggansa shanan keessaa kamiinuu tajaajiluuf har'a akkasuma ta'uu qaba. Hunda caalaa akka tajaajiltoota Waaqayyoo fi saba isaatti of ilaaluu qabu (cf. Yoh. 21:15-17; 1Phex. 5:2-4).

“Kennaawwan ol ba'uu Kiristoos” shanan kun daran akka ibsa aangoo Kiristoos Waldaa keessatti tajaajilu. Kaayyoon isaanii Waldaa Kiristaanaa gara kaayyoo waaqaatti qajeelchuudha. Phaawuloos tajaajiloonni kun hojii lama akka qaban barsiiseera, dhaabuu fi bishaan obaasuu (1Qor. 3:6). Tajaajilli dhaabbii ergamootaa fi lallabdoota wangeelaa of keessatti hammachuu danda'a. Tajaajilli bishaan obaasuu raajota, paastarootaa fi barsiisota of keessatti qabachuu danda'a. Walta'iinsi namoota dhaabuu fi bishaan obaasu gidduutti taasifamuun hojiin Waaqayyoo akka adeemu mirkaneessa.

Hojii Tajaajilaa

Tajaajila gaggeessummaa waliin Waaqayyoo tajaajila tajaajilaa murtaa'e Waldaa Kiristaanaa keessa kaa'eera. Tajaajiloonni kun jaarsolii fi diyaaqonoota of

keessatti qabata (cf. HoE 6:1-6; 14:23; 1Xim. 3:1-10). Jechi Ibrootaa jaarsa jedhu *zaqen* yoo ta’u, innis nama muuxannoo fi aangoo qabu argisiisa (Lak. 11:16). Jechi Giriikii jaarsa jedhu *presbyteros* yoo ta’u, hiikni isaas baay’ee wal fakkaata. Jaarsi waldaa keessatti nama akka ilaaltuutti tajaajiluuf aangoo qabudha (episkopos afaan Giriikiitiin) (HoE 20:17, 28). Kanaaf, soortuun jaarsummaa fi ilaaltuu dha (HoE 20:17, 28; 1Xim. 3:1-2; Tit. 1:5-7). Waldaa bu’a qabeessa ta’ee geggeessuuf, soortuun Pheenxeqoosxee hafuuraan bilchaataa ta’uu qaba, akkasumas waa’ee sagalee Waaqayyoo gadi fageenyaan beekumsa qabaachuu qaba (1Xim. 3:6; 2Xim. 4:2).

Jechi afaan Giriikii *diyaaqon* jedhu *diyaakonoos* kan jedhu si’a ta’u, hiikni isaas “nama tajaajilu” jechuudha. Hojii Ergamootaa 6 irratti, ergamoonni “yeroo hundumaa kadhannaa fi tajaajila dubbii Waaqayyoof of kennuu” akka danda’aniif namoonni hafuuraan guutaman torba namoota nyaachisuu akka tajaajilaniif filatamaniiru (HoE 6:2-4). Namoota kana keessaa lama Isxifaanos fi Filiphoos Kiristosiif dhugaa ba’oo humna guddaa qaban ta’aniiru. Roomaa 16:1 irratti Phaawuloos Feebeen waldaa Roomaa keessatti diyaaqon akka taate beeksiseera.

HOJII SOORTUU

Jechi Macaafa Qulqulluu keessatti “Soortuu” jedhu jecha Giriikii *poimēn* jedhu irraa kan dhufe si’a ta’u, hiikni isaas jecha jechaatti “tiksee” jechuudha. Akka soortuutti ga’een kee saba Waaqayyoo tikuudha (HoE 20:28). Akkasumas akka tikseetti, akka gaggeessaa, gorsaa, fi eegduu saba Waaqayyoo taatee tajaajiluu qabda (1Phex. 5:1 4).

Itti Gaafatamummaa Soortuu

Itti gaafatamummaa soortuu keessanii keessaa muraasni hoolota kunuunsuu (Yoh. 21:15-17; 1 Phex. 5:2-3), qaama cimsuu (Efe. 4:11-12), saba Waaqayyoo gorsuu (1Xim. 5:14).), akkasumas hoolota eeguu dha (HoE 20:28). Itti gaafatamummaan biroon immoo lallabuu (2Xim. 4:2), barsiisuu (1Xim. 3:2; Tit. 2:1), gaggeessuu (Ibr. 13:17), bulchuu (Hojii Ergamootaa 20:28), bartoota gochuu (Mat. 28:19), warra badaniif wangeela lallabuu (2Xim. 4:5), akkasumas waldaa ergamaaf sochoosuu fa’i (HoE 13:1-4). ¹

¹ Itti gaafatamummaa Soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee bal’inaan Boqonnaa 23-27 ilaali.

Bara jalqabaa Waalaa Kiristaanaa, Guyyaa Pheenxeqoosxee booda utuu hin turin, ergamoonni ga'ee suurtoowwan fudhatan. Isaanis akkuma Yesus isaan gaggeesseetti, waan inni cimsee dubbate cimsanii Waalaa Kiristaanaa geggeessan. Cimsi isaanii hedduun ibsa Luqaas waa'ee Walaa Hojii Ergamootaa 2:38-47 keessatti mul'ateera.

Kutaan dinqisiisaa kun, caqasoota isa dura jiran waliin, cimsa soortuu ergamootaa kudhan mul'isa. Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti, fakkeenya ergamootaa hordofuun ogummaa ta'a, cimsitoonni kurnan kun har'a tajaajila mataa keetii akka unkaatti akka tajaajilan eeyyamuudhaan.

1. *Labsii wangeela*. Pheexiroos hafuura qulqulluudhaan humna haaraa argatee dhaabatee ija jabinaan wangeela labse. Pheexiroos lallaba isaa guyyaa Pheenxeqoostee keessatti du'aa fi du'aa ka'uu Kiristoos cimsee dubbateera (HoE 2:23-24, 32; cf. 1Qor. 15:1-4). Ergaa isaa sabni akka qalbii diddiirratanii wangeelatti akka amanan waamicha taasisuun xumureera (HoE 2:36-40). Cimsi kun guutummaa Hojii Ergamootaa keessatti itti fufeera (cf. 3:19; 20:21; 26:20). Haaluma walfakkaatuun, labsiin wangeela har'a tajaajila tiksee keessan keessatti wiirtuu ta'uu qaba.²

2. *Humneessuu Hafuura Qulqulluu*. Pheexiroos hafuura qulqulluudhaan humna argachuu akka qaban cimsee dubbateera (HoE 2:38-39; cf. 2:17-18). Warri Kiristoosiin fudhatan hatattamaan hafuura qulqulluudhaan akka guutaman carraan isaaniif kennamuu qaba. Akkuma labsii wangeelaa, cimsi kun guutummaa Hojii Ergamootaa keessatti itti fufeera (8:14-17; 9:17-18; 10:44-46; 19:1-7). Akka soortuu Pheenxeqoosxee Afrikaatti, atis akkasuma gochuu qabda. Cuuphaa hafuura qulqulluu irratti yeroo baay'ee lallabuu fi barsiisuu qabda galma miseensi hundi akka dhugaa ba'u warra badaniif humna argate arguuf (1:8)³.

3. *Sagalee Waaqayyoo barsiisuu*. Dabalataanis, Luqaas amantoonni Yeruusaaleem “Amantoonnis barsiisa ergamootaatti” akka of kennan nutti hima (HoE 2:42). Ergamoonni akkasitti sagalee Waaqayyoo barsiisuu cimsanii dubbataniiru. Waggoota booda Phaawuloos dhugaa ba'a ture, “Kamiin illee taanaan waan waa'ee isiniif baasu hundumaa, waldaatti, mana manattis isinitti

² Tajaajila lallabaa Soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 16: “Lallaba Hafuuraan Dibame” ilaali.

³ Waa'ee humna hafuura qulqulluu kennuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 20: “Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti qajeelchuu” ilaali.

lallabuudhaaf isin barsiisuu irra ani of hin qusanne” (20:20). Kunis Phaawuloos bakka deeme hundatti mala hojii isaa ittiin hojjetu akka ture agarsiisa (cf. 11:26-26; 15:35; 28:31). Atis waldaa Waaqayyo akka gaggeessituuf si waame keessatti sagaleen Waaqayyoo sirritti, ifatti, fi bal’inaan akka barsiifamu mirkaneessuu qabda.⁴

4. *Seera Qulqullaa’aa kabajuu.* Abboomii Yesuusiif abboomamuudhaan (Mat. 28:19-20; Luq. 22:19), ergamoonni cuuphaa bishaanii fi Irbaata Qulqulluu cimsanii dubbataniiru (HoE 2:38-41). Cuuphaan bishaanii muuxannoo amantichi haaraa dhalachuu isaa ragaa ba’a. Irbaatni Qulqulluun hariiroo isaan Kiristoosii wajjin qaban itti fufiinsaan dhugaa ba’a. Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti sirnoonni qulqulluun lamaan kun waldaa keessatti amanamummaadhaan akka bulfaman mirkaneessuu qabda.⁵

5. *Kadhannaan gaggeessuu.* Ergamoonni kadhannaa caalaatti cimsanii dubbataniiru. Luqaas sabni “kadhata godhachuuttis qabamanii” akka jiraatan nutti hima (HoE 2:42). Kadhannaan of kenne bu’uura quuqama dhuunfaa amantichaa fi dhugaa ba’uu uuma. Akkasumas waldaa keessattis ta’e jireenya amantootaa keessatti argamuu fi humna hafuuraa ni mirkaneessa (cf. 4:31). Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeettis, barsiisaa fi fakkeenya dhuunfaatiin saba kadhannaadhaan gaggeessuu qabda.⁶

6. *Mallattoo fi dinqii akka raawwataman eeguu.* Ergamoonni dabalataan waldaa keessatti argamuu fi humna Waaqayyoo agarsiisuuf falman. Luqaas akkas jechuun barreessa, “Dinqiinii fi milikkinni baay’een harka ergamootaatiin in godhamu, namoonni hundinuus Waaqayyoon in sodaatu tura” (HoE 2:43). Agarsiisni argama Waaqayyoo fi humna isaas tajaajila kee akka soortuu Pheenxeqoosxee har’aatti amala ta’uu qaba.⁷

⁴ Tajaajila barsiisaa Soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 17: “Barsiisa Bu’a qabeessa” ilaali.

⁵ Waa’ee icciitiiwwan kennuu caalaatti ilaaluuf, Boqonnaa 42: “Icciitiiwwan, Ebbifamuu fi Dhaabbilee Gaggeessuu” ilaali.

⁶ Waa’ee Soortuu fi kadhannaa Pheenxeqoosxee bal’inaan ilaaluuf, Boqonnaa 8: “Dursa Kadhannaa” ilaali.

⁷ Waa’ee tajaajila uumamaan ol ta’e ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 21: “Humna Hafuuraatiin Tajaajiluu” ilaali.

7. *Tokkummaa dagaagsuu.* Akkasumas, ergamoonni qaama keessatti tokkummaan akka jiraatu godhaniiru. Luqaas akkas jechuun barreessa, “Kan amanan hundinuu walii wajjin iddoodhuma tokko turan, kan isaan qaban hundinuu qixxee ture” (HoE 2:44). Tokkummaan ummataa asitti dubbatame, qaama caalaa ture. Tokkummaa garaa fi kaayyoo waldaa ergamaan fuulduratti tarkaanfachiisu qabu turan.

8. *Arjummaa jajjabeessuu.* Kana malees, ergamoonni arjummaa akka ta’u godhaniiru. Kanarraa kan ka’e, miseensonni waldaa “Araddaa isaaniiitti fi qabeenya isaanii gurguranii, horii isaas hundumaafuu, akka isa barbaachisetti in hiru turan” (HoE 2:45). Arjummaan akkasii kan dhalate hariiroo jaalalaa walii fi Gooftaa isaanii wajjin qaban irraati. Atis akkuma ergamootaa saba kee arjumaadhaan hojii Waaqayyootiif kennuudhaan geggeessuu qabda.

9. *Waaqeffannaaf gurmaa’uu.* Luqaas akkas jedhee barreesse, “Guyyaa guyyaatti yaada tokkoon mana qulqullummaatti deddeebi’anii, manuma mana isaaniiitti buddeena cabsatanii, gammachuudhaan, garaa qulqulluudhaanis nyaata isaanii waliin ga’anii in nyaatu turan. Isaan Waaqayyoon in galateeffatan, saba hundumaa durattis ayyaana argatan; gooftaanis guyyaa guyyaatti warra fayyan amantootatti in dabale” (HoE 2:46-47). Ergamoonni sabni waaqeffannaa, shaakallii fi jajjabeessuudhaaf walitti dhufuun hammam barbaachisaa akka ta’e beeku turan⁸.

10. *Dhuga-ba’umsaaf sochoosuu.* Dhumarratti, ergamoonni dhuunfaan dhugaa ba’uu cimsanii dubbataniiru. Ergaa Kiristoos namoota biroof akka qoodan jajjabeessuun, ergamaaf ummata sochoosan. Kanarraa kan ka’e, “Gooftaanis guyyaa guyyaatti warra fayyan amantootatti in dabale” (HoE 2:47).⁹

Xiyyeeffannoowwan kurnan ergamoonni waldaa Yerusaalem keessa jiran kun har’a akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti akka fakkeenyaatti siif tajaajiluu danda’u. Tajaajila kee tajaajila Yesusii fi ergamootaa wajjin akka walsimsiistu si gargaaru. Akkasumas waldaan ati soortuu taate hawaasa kee keessattis ta’e addunyaa irratti humna hafuuraa akka taate ni gargaaru.

⁸ Waa’ee waldaa waaqeffannaan geggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 18: “Waaqeffannaan Geggeessuu” ilaali.

⁹ Waa’ee waldaa dhugaa ba’uuf sochoosuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 37: “Warra Badaniif Wangeela Lallabuu” ilaali.

Kaka'umsaa fi Itti Gaafatamummaa Soortuu

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti wanti ati hojjettu barbaachisaa dha; maaliif akka gootu caalaatti barbaachisaa dha. Pheexiroos waa'ee kaka'umsa sirrii hojii soortuu barreesseera (1Phex. 5:2-3). Soortuuwwan hojii isaanii miira dirqamaa irraa kan ka'e, ykn bu'aa maallaqaa argachuuf, ykn fedhii namoota irratti bulchuu irraa kan ka'e hojjechuu hin qaban. Kanaa mannaa, saba Waaqayyoo dhugaadhaan kunuunsuu fi jaalalaan isaan tajaajiluu qabu. Soortuuwwan kaayyoo kabajamaa ta'een tajaajilan sun badhaafamu. Pheexiroos waadaa tokkoon soortuuwwan amanamoo jajjabeessa: "Yeroo tiksee inni guddaan mul'atu, gonfoo ulfinaa isa yoomiyyuu hin badne ni argattu" (lakk. 4).

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, gaaf tokko Kiristoos dura dhaabbatee akkamitti waamicha kee akka raawwate deebii akka kennitu gonkumaa dagachuu hin qabdu. Phaawuloos, "Namni adduma addaan dhagna isaa kanatti utuu jiruu gaariis ta'e hamaas ta'e, akkuma hojjetetti waan isaaf ta'u akka argatuuf, nuyi hundumti keenya barcuma firdii Kristos duratti dhi'aachuuf jirra" (2Qor. 5:10). Soortuun amanamaan ni badhaafama (Mat. 25:23); soortuun amanamaa hin taane ni gaafatama (lakk. 26).

Guutummaa Caaffata Qulqullaa'oo keessatti, soortuuwwan saba Waaqayyoo kunuunsuu dadhaban sun ni balaaleffatamu. Fakkeenyaaf, Waaqayyoo karaa Ermiyaas akkas jedhee dubbateera, "Wayyoo tiksitoota hoolota dheedichaa koo keessa jiran balleessanii fi facaasan!...Ati hoolota koo bittinneessite, isaan ari'attee, isaan hin kunuunsine, ani adabbii siif nan kenna waan hamaa hojjetaniif" (Er. 23:1-2; cf. Hiz. 34:1-10).

TAJAJILAAF DANDEESISUU

Tajaajilli soortuu tattaaffii hafuuraa gadi fageenyaan hojjetamuudha. Warra badaniif haala bu'a qabeessa ta'een wangeela lallabuu fi qulqulloota hidhachiisuuf, soortuun Pheenxeqoosxee qabeenya waaqa irraa kenname irratti hirkachuu barbaaduu qaba. Tajaajilli soortuu itti dabalatinsan lola hafuuraa meeshaa hafuuraatiin geggeeffamuu qabu of keessatti qabata (Efe. 6:12; 2Qor. 10:4-5).¹⁰

¹⁰ Waa'ee lola hafuuraa caalaatti baruuf, Boqonnaa 22: "Lola Hafuuraa Irratti Bobba'uu" jedhu ilaali.

Meeshaa hafuura kana keessaa inni tokko humna yeroo hafuura qulqulluudhaan cuuphamte argattedha. Yesuus gara samiitti deebi'uu isaa dura bartoonni isaa hafuura qulqulluudhaan humna akka argataniif Yerusaalem keessa akka turan ajajeera (HoE 1:4-8). Hanga “humna isa gubbaa irraa uffatanitti” tajaajila isaanii jalqabuu hin qaban turan (Luq 24:49). Humna sana kan argatan Guyyaa Pheenxee yeroo “hundi isaanii hafuura qulqulluudhaan guutamanii akkuma hafuurri isaan dandeessisu afaan biraatiin dubbachuu jalqabanitti” (HoE 2:4). Akkuma ergamootaa, humna waaqummaa malee ga'ee akka soortuu ta'uu kee sirnaan ba'uu hin dandeessu. Akkasumas akkuma isaanii, namni gara Kiristoos dhufu hundi dafee Hafuura Qulqulluun akka cuuphamuu fi akka dhugaa ba'umsa Kiristoositti humna akka argatu mirkaneessuu qabda.¹¹

¹¹ Amantoota haaraa gara cuuphaa hafuura qulqulluutti geggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 20: “Amantoota gara Cuuphaa hafuuraatti qajeelchuu” ilaali.

~ Boqonnaa 24 ~

Hoolotaa Kunuunsuu

Yeroo tokko Fariisonni tokko tokko waan Yesus cubamoota warra badan waliin walitti dhufeenya godhateef isa qeequ turan. “Namichi kun cubbamoota ni simata” jedhanii gunguman. “Isaanii wajjini illee ni nyaata!” jedhanii Yesus irratti gunguman. Yesus yaada kana yommuu dhaga’u, “Isin keessaa hoolaa dhibba kan qabu, dhibba sana kessaa hoolaan tokko yoo duraa bade, inni sagaltamii salganuu moggaatti dhiisee, ishee bade sana hamma argatutti barbaaduudhaaf kan hin dhaqne nama attamii tiree?” Sana booda seenaa tiksee hoolaa isaa keessaa akka bade argate sanaa itti hime. Tiksee amanamaan sagaltamii sagal gaara irratti dhiisuun hoolaa tokko ishee bade sana barbaaduuf ka’e. Yommuu argatu gurmuu isaa irra kaa’ee baatee gara manaatti deeme. Yommuu ganda seenu, hiriyyoota isaatiin waamee, “Hoolaa ishee koo badde waanan argadheef, anaa waliin gammadaa!” jedha (Luq. 15:4-6).

Daawit mootii fi faarfataa ta’uun dura, tiksee, hoolota abbaa isaa ture. Adeemsa kana keessatti tokko tokkoo isaanii jaalachuu barate. Haaluma wal fakkaataan Waaqayyoos akkasuma akka isa jaallatuu fi akka isaf yaadu hubate. Innis akkas jedhe, “Waaqayyo tiksee koo ti, ani homaa hin dhabu! Inni marga lalisaa keessa akkan boqodhu in godha, gara laga itti aara galfataniittis na geessa” (Faar. 23:1-2).

Yesus maqaa Tiksee jedhu ofiif dubbate. “Tikseen gaariin ana” jedhe, “Ani hoolota koo beeka, hoolonni koos ana beeku. Abbaan akkuma ana beeku, anis

akkuman abbaa beeku, anii fi hoolonni koo wal beekna; lubbuu koos hoolotaaf nan kenna.” (Yoooh 10:14-15). Barreessaan Ibrootaa Yesuus “Tiksee hoolotaa isa guddaa” jedhee waama (Ibr. 13:20). Hoolonni isaa warra isa duukaa bu’uuf filataniidha. Yesuus itti dabalee Inni abbaa hoolotaa akka ta’e ibse. Bitamee kan eegu, yeroo yeeyyiin hoolotatti dhufuu argu, hoolota dhiisee in baqata, tiksee dhugaan garuu ittisuuf ni dhaabata. Lubbuu isaa isaaniif dabarsee kennuuf qophaa’aadha.

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, Yesuusiin akka fakkeenya keetti godhii fudhadhu. Akkuma Yesus, osoo fooniin biyya lafaa irra jiraatee, tiksutti, saba Waaqayyoo tiksuu qabda. Boqonnaan kun itti gafatamummaa soortuun pheenxeqoosxee saba Waaqayyoo kunuunsuuf qabu ilaalla.

GARAA SOORTUU

Akka soortuuwwan saba Waaqayyootti, soortuun Pheenxeqoosxee gara laafessa, amanamoo, fi hirkisaa ta’uu qabu, akka armaan gadiitti:

Gara-laafessa

Isaayaas waa’ee Waaqayyoo yeroo dubbatu, “Inni akka tikseetti hoolota isaa in tiksa, ilmoolees harka isaatiin walitti in sassaaba, kaasuutti isaan in baata, haadhotii hoolotaa warra hoosisanis suuta jedhee in oofa” (Isa. 40:11). Akkuma Gooftaa isaanii, soortuuwwan Pheenxeqoosxee warri dhugaan gara laafeyyiidha. Namoota dhugaadhaan jaallatu. Kunis kanneen mana kiristaanaa keessa jiranii fi ala jiran ni dabalata. Yesuus jaalala namootaaf qabu argisiiseera. Macaafni Qulqulluun waa’ee isaa akkas jedha, “Inni namoota akka hoolota tiksee hin qabneetti bututanii, gatamanii turan sana yommuu arge isaaniif ho’e” (Mat. 9:36). Haaluma wal fakkaatuun, namoota Waaqayyoo akka tajaajiltuuf si waame dhugaadhaan jaallachuu qabda.

Amanamaa

Dabalataanis, akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, amanamaa ta’uu kee of mirkaneessuu qabda. Hunda dhiistee guutummaatti Gooftaa kee hordofuuf fedhii qabaachuu qabda (Mat. 19:21; Maar. 8:34-35). Kiristoos saba isaa akka imaanaa qulqulluutti harka kee keessa kaa’eera. Kanaaf mirga dhuunfaa ofii bilisaan dhiisuu qabda. Akkasumas warra Kiristoos kunuunsa keessan jala galche amanamummaadhaan tajaajiluu qabdu. Phaawuloos tajaajiltoota wangeela

ilaalchisee, “Warra hojii adeemsisan irraa immoo amanamummaatu barbaadama” (1Qor. 4:2) jedhee barreesseera.

Hirkisaa

Dhumarratti, Saba Waaqayyoo amanamummaadhaan tiksuuf hirkataa ta’uu qabda. Akka nama qacarama, isa yeroo rakkinni dhufu hoolota dhiisee baqatu ta’uu hin qabdu (Yoh 10:12-13). Kanaa mannaa, jaba fi amanamaa ta’uu qabda. Waaqayyo inni si waame, akkasumas namoonni ati tajaajiltu, waanuma dhufu kamiyyuu, dhaabbatee itti gaafatamummaa kee ba’uu fi si irratti lakkaa’amuu akka danda’u beekuudhaan, sitti hirkachuu danda’uu qabu.

HOJII SOORTUU

Akka Soortuu Waaqayyootti, Soortuun Pheenxeqoosxee hundi itti gaafatamummaa cimaa lama qaba: hoolota kunuunsuu fi waldaa akka hawaasa kunuunsuudanda’uutti gurmeessuu. Mee itti gaafatamummaa lamaan kana haa ilaallu:

Hoolotaaf Kunuunsuu

Tokkoffaa, hoolota kunuunsuu qabda. Kana gochuuf, yoo xiqqaate itti gaafatamummaa ja’a ba’achuutu si barbaachisa:

1. Hoolota nyaachisuu. Ergaan Yesuus Pheexiroosiif kenne, “[Yoo na jaallatte]...hoolota koo tiksi” (Yoh. 21:17). Waaqayyo Israa’eliif, “Ani tiksoota warra akka garaa kootii isiniif nan kenna; isaan beekumsaa fi hubachuudhaan isin in gaggeessu [ykn isin sooru]” (Er. 3:15). Kanaaf saba Waaqayyoo sooruu qabda. Sagalee Waaqayyoo amanamummaadhaan isaan barsiisuu qabda. Gochi kun ummanni akka guddatuu fi amantiin akka jabaatu taasisa. Akkasumas waldaan akka ijaaramtuu fi Kiristoos keessatti akka bilchaattu ni taasisa (Efe. 4:11-16). Phaawulos Ximotewos ‘dubbicha akka lallabuuf’ kan jajjabeesse keessaa tokko akka ta’e hin shakkisiisu. “Dubbicha lallabi, ‘kun yeroo dha, kun yeroo miti’ utuu hin jedhin qophaa’ii argami! Nama balleessaa isaa hubachiisi, ifadhu! Obsa hundumaan gorsi barsiisii” (2Xim. 4:2).

Sagalee Waaqayyoo ofii keetii amanamummaadhaan lallabuu fi barsiisuu qofa osoo hin taane, waldaa keessatti sagantaa barsiisuu bal’aa hundeessuun

dirqama. Macaafni Qulqulluun namoota umurii hundumaa keessa jiran, jechuunis ijoollee, dargaggootaafi ga'eessotaaf sirnaan akka barsiifamu gochuu qabda. ¹

2. *Saba Waaqayyoo eeguu.* Phaawuloos jaarsolii Efesoon, "Of eeggadhaa, karra hoolota Waaqayyoo warra hafuurri qulqulluun akka eegdaniif isin dhaabeefis, eeggadhaa! Waldaa Kristiyaanaa isa Waaqayyoo dhiiga tokkicha ilma isaatiin kan isaa godhate eegaa" (HoE 20:28) jedhee jajjabeessa ture. Achiis, "Erga ani adeemee immoo warri akka yeeyyii sodaachisoon, hoolota karra keessatti kan hin hambifne akka isin gidduu galan ani beeka. Isinuma keessaa iyyuu namoonni dubbii dhugaa jal'isuudhaan amantoota garagalchaniif of duukaa buusan ni ka'u" (lakk. 29-31).

Kanaaf raajota sobduu fi barsiisota sobaa waldaa adamsuu barbaadan irraa of eeggachuu qabda. "Yeeyyiiwwan uffata hoolaa uffatan" kana adda baastee ija jabinaan isaan dura dhaabbachuu qabda. Yoo barbaachisaa ta'e, hoggansa waldaa waliin waldaa keessaa ari'uu qabda. Warra waldaa keessatti wal qoqqoodinsa uumuun rakkina itti fufan irrattis akkasuma gochuu qabda (Rom. 16:17).

Kana malees, saba Waaqayyoo dhugaa jiru argisiisuudhaan barsiisa sobaa fi barsiisota sobaa irraa eeguu qabda. Yeroo sanatti "Egaa nuyi si'achi ijoollee dha'aan asii fi achi rukutu, warra qilleensa barsiisa namoota axaarotaatiin, haxxummaa isaanii isa gowwoomsaadhaan raawwatamuunis fudhataman hin taanu. Kanaa manna jaalalaan dubbii dhugaa dubbachaa, kottaa karaa hundumaan gara isa mataa nuuf ta'ee, gara Kristositti in guddannaa!" (Efe. 4:14-15). ²

3. *Nama miidhame bira gahuu.* Yesuus namoota miidhaman gara laafinaan harka isaa diriirseera (Mat. 9:36; 15:32-38). Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeettis akkasuma gochuu qabda. Waldaa fi hawaasa keessan keessatti warra dadhaboo fi gidiraa keessa jiran jaalalaan dhaqqabuu qabdu. Kunis dubartoota abbaan manaa irraa du'ee fi ijoollee abbaa fi haadha hin qabne of keessatti hammachuu danda'a (Yaaqoob 1:27). Akkasumas dhukkubsattoota, hiyyeeyyii, warra mana hidhaa keessa jiraniif kanneen biroo rakkatan hammachuu danda'a (Mat. 25:38). Yesuus akkas jedhee nu jajjabeessa,

¹ Sagalee Waaqayyoo barsiisuu keessatti itti gaafatamummaa Paastariin Pheenxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 17: "Barsiisa Bu'a qabeessa" ilaali.

² Waa'ee waldaa eeguu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 27: "Hoolota Eeguu" ilaali.

“Dhugumaan isinitti hima, obboloota koo keessaa isa xiqqaa tokkoof waanuma gootan, anaaf [gootan]” (lakk. 40).

Akkasumas, mana namoota dhukkubsatan, abdi kutatanii, duubatti deebi’anii ykn hafuura hamoon rakkisan daawwachuu si barbaachisa. Achittis akka barbaachisummaa isaaniitti isaan tajaajilta. Akkasumas miseensota waldaa hospitaala ciisan ykn hidhaman daawwachuu qabdu. Yeroo fudhattee isaan waliin kadhachuu fi jajjabeessuu qabda. Akkasumas sa’aatii hojii addaa namoota rakkoo qaban ykn gorsa barbaadan itti simattu saganteessuu barbaadda ta’a. Achitti, rakkina isaanii xiyyeeffannaadhaan dhaggeeffatta, isaan wajjin kadhatta, akkasumas sagalee Waaqayyoo keessatti furmaata akka argatan ni gargaarta.³

4. *Namoota dadhaboo cimsuu.* Gumii hundumaa keessatti namoonni karaa hafuura dadhaban jiru. Sababa kanaan deemsi isaanii Gooftaa wajjin tasgabbaa’aa miti. Gariin isaanii, sababa bilchina dhabuu hafuura isaaniitiin, ykn sababa biraatiin, balaa Gooftaa irraa fagaachuu keessa jiru. Namoota haala balaa qabu kana keessa jiran yeroo hunda of eeggannoo gochuu qabda. Karaa itti isaan jajjabeessitu fi gooftaa wajjin deemsa isaanii keessatti cimsitu barbaaduu qabda. Karaan kana itti goonu tokko, Kiristaana cimaa ta’e tokko akka michuu fi jajjabeessaatti ramaduudha. Karaan biroo immoo hafuura qulqulluudhaan guutamuu isaanii mirkaneeffachuudha. Hafuurri gargaaraa, jajjabeessaa fi qajeelcha isaaniif ni dhufa⁴.

5. *Kan bade barbaaduu.* Yesuus “warra badan barbaaduuf, fayyisuuf” akka dhufe dhugaa ba’eera (Luq 19:10). Bartoota isaas akkasuma akka godhan ajaje (Mar. 16:15-16; Luq 14:23). Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti fakkeenya Gooftaa hordofuu qabda. Warra badan dhugaa bahuu qabda, saba kees akkasuma akka godhu geggeessuu qabda. Kana malees, waldaa kee lallaba wangeelaa hafuuraan humna argate, dhaabbii waldaa, fi ergamaaf qindeessuu qabda.

Kana gochuuf fedhii namoonni Kiristoos akka fayyisaatti beekuu qaban irratti yeroo baay’ee lallabuu fi barsiisuu si barbaachisa. Akkasumas sabni Waaqayyoo wangeelaan warra badan bira ga’uuf akka itti gaafatamummaa qaban yeroo

³ Tajaajila gorsaa soortuu Pheenxeqoosxee ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 26: “Saba Waaqayyoo Gorsuu” ilaali.

⁴ Waa’ee miseensota waldaa gara guutummaa hafuuraatti geggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 20: “Amantoota gara Cuuphaa hafuuraatti qajeelchuu” ilaali.

baay'ee yaadachiisuu qabda. Akkasumas sagantaalee fi jalqabbii ummata kakaasuu fi dhugaa ba'uuf hidhachiisu hundeessuu qabda. Namni tokko sirriitti, "Soortuun tokko saba isaa akka dhugaa ba'uuf kakaasuuf karaan hundarra gaariin ofii isaatii dhugaa ba'aa ta'uudha" jedheera. Namoonni soortuun isaanii warra mo'aman Kiristoositti akka mo'atu, fi gara waldaa akka isaan fidu yeroo ilaalan, isaanis akkasuma gochuuf kaka'umsa ni argatu.⁵

6. *Warra karaa irraa maqan adabuu.* Adabbiin hoolota kunuunsuu keessatti kutaa barbaachisaa dha. Innis karaa macaafa qulqulluu keessatti ajajamee warra karaa irraa maqe gara dachaatti deebisanii waamuudha. Miseensonni karaa irraa maqan cubbuu yommuu raawwatan akeekkachiifamuu qabu. Yoo qalpii geddaran obboleessi ykn obboleettiin tokko gara Kiristoositti deebi'u. Yoo qalpii diddiirrachuu didan adabamuu qabu (Mat. 18:15-17). Gochi kun waan lama galmaan ga'a. Nama duubatti deebi'e dammaqsuuf ni tajaajila, waldaa keessattis namoota biroo akeekkachiisuuf ni tajaajila.

Galmi naamusaa yeroo hundumaa furtuu akka ta'e yaadadhu. Hafuura gad of deebisuu fi jaalalaatiin raawwachuu qabda. Phaawuloos akkas jedhee barreesse, "Namni tokko utuu itti hin yaadin cubbuu kamitti illee yoo kufe, isin warri hafuuraan gaggeeffamtanii jiraattan, hafuura garraamummaattin akka isaa duriitti isa deebisaa! Garuu isinumti iyyuu akka hin qoramnetti of eeggadhaa" (Gal. 6:1).

Hawaasa Kunuunsu Uumuu

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti dhuunfaan namootaa kunuunsuu qofa osoo hin taane, akkuma armaan olitti yaadame, waldaan akkasuma akka gootu kakaasuu qabda. Waldaa kee hawaasa dhugaan namaaf yaadutti guddisuuf carraaquu qabda. Hawaasa namaaf yaadu ta'uu jechuun qalbiin miseensotaa nama miidhameef gara laafinaan guutama jechuudha. Jaalala Waaqayyootiin waan guutamaniif, uumamaan warra rakkatan bira ga'u. Obboleessa ykn obboleettii miidhame yommuu argan battaluma sanatti gara laafinaan deebii kennu. Yesuus nama dhukkuba lamxii qabu tokko yommuu qunnamu kana godhe. Namni dhagni isaa lamxaa'e tokko gara Yesuus dhufee [jilbeenfatee], "Fedhii kee yoo ta'e na qulleessuu in dandeessa" jedhee isa kadhate. Macaafni Qulqulluun, "Kanaaf

⁵ Waa'ee namoota badan bira ga'uu ilaalchisee bal'inaan ilaaluuf, Boqonnaa 37: "Warra Badaniif Wangeela Lallabuu" fi Boqonnaa 39: "Waldaa Haaraa Dhaabuu" ilaali.

Yesus garaa laafeefii hiixatee qabee ‘Fedheeraa qullaa’i!’ ittiin jedhe” (Mar. 1:40-42).

Saba Waaqayyoo hawaasa namaaf yaadutti bocuuf karaan tokko hafuura qulqulluudhaan akka guutamani fi jireenya isaanii keessatti Hafuurri humnaan hojjechaa akka jiru mirkaneessuudha. Jaalalli firii hafuuraati (Gal. 5:22). Macaafni Qulqulluun, “Jaalalli Waaqayyoo karaa hafuura qulqulluu isa nuuf kennameen garaa keenyatti dhangala’eera” jedha (Rom. 5:5). Akkasumas, ummanni gara laafina jireenya soortuu isaanii keessatti mul’atu akkuma ilaalu ofii isaanii gara laafessa ta’u.

Akkuma haalli jiru gaafatu, akkasumas akkuma Hafuurri geggeessutti, sagantaalee gara laafessa ta’an hundeessuun waldaa geggeessuu ni barbaadda. Kunis nyaata kennuu, mana jireenyaa fi sagantaalee biroo dabalatee ta’uu danda’a.⁶

ITTI GAAFATAMUMMAA SOORTUU

Akkuma armaan olitti ibsame, soortuwwan Pheenxeqoosxee akka bulchitoota, ykn kunuunsitoota waldaa Kiristoositti of ilaaluu qabu. Waldaan kan isaanii akka hin taane gonkumaa dagachuu hin qaban; Waldaan kan Yesuusi. Akka bulchitoota waldaa isaatti, Isaaf itti gaafatamummaa qabu. Dirqama isaanii amanamummaadhaan raawwachuu qabu, sababiin isaas guyyaa tokko yeroo Kiristoos deebi’u qabeenya isaa akkamitti akka bulchan herrega ni kennu (Luq. 12:42-43; 1Qor. 4:2).

Soortuwwan ofittummaadhaan of kunuunsanii fi saba waaqayyoo tuffatan sun akka malee itti murteessa. Kakuu Moofaa fi Kakuu Haaraa keessatti Macaafni Qulqulluun soortuwwan akkasii cimsee balaaleffata. Fakkeenyaaf, Hisqi’el tiksitoota gatii hoolotaatiin of furdisan irratti raajii dubbateera: “Isin warra dadhaboota hin jabeessine, warra dhukkubsatanis hin fayyifne; warra caban hin wal’aanne; warra karaa irraa ce’anii badanis barbaaddanii hin deebifne; isin humnaan gara-jabinaanis isaan irraatti in mootan” (His. 34:4). Sana booda karaa raajichaa dubbachuudhaan Waaqayyo, “Kunoo, ani tiksoota irratti nan ka’a” (lakk. 10) jedhee labse. Yeroo biraa Waaqayyo tiksitoota Israa’el akkas jedhee ajaje, “Isin isaan daddarbattanii isaan tamsaافتan malee, isaan hin eegne, isaaniiifs hin

⁶ Kunis Boqonnaa 38: “Hawaasa Tajaajiluu” jedhu keessatti bal’inaan ibsameera

dhimmine. Kunoo, sababii wanta hamaa akkasii hojjettaniif ani isin nan adaba” (Er. 23:2).

Kakuu Haaraa keessatti Yaaqoob akeekkachiisa, “Obboloota ko, baay’een keessan barsiisota ta’uutti hin ariifatinaa! Nuyi warri barsiisota taanu warra kaan irra caalaa firdii fudhachuuf akka jirru in beektu” (Yaaqoob 3:1). Pheexiroos waa’ee raajotaa fi barsiisota sobduu akkas jechuun barreessa, “Akkuma raajonni sobduun sab asana gidduu turan, akkasuma barsiisonni sobduun isin gidduu ni jiraatu, Isaan warra utuu irratti hin beekamin, barsiisa wanta amaname irraa kaachisee nama balleessu fidanii, goofticha isa isaan fure iyyuu gananii, ofii isaanii irraatti badiisa ariifachiisa fidanii dha” (2Phex. 2:1).

Waaqayyo suurtoowwan amanamoo hin taane irratti yoo murteessu, warra amanamummaadhaan hoolota kunuunsan arjumaadhaan deebisee ni badhaasa. Yesuus akkana jedhe, “Egaa hojjetaan amanamaanii fi ogeessi, gooftaan isaa naa’ota isaa warra kaaniif yeroodhaan nyaata isaanii akka isaaniif kennuuf mana isaa irra kaa’ate isa kam ree? Egaa hojjetaan kun, gooftaan isaa dhufee akkasuma utuu hojjetuu kan isa argu, gammachuu qaba. Dhuguman isinitti hima, goftaan isaa qabeenya isaa hundumaa irratti ajajjuu isa godhachuuf jira” (Mat. 24:45-47).

Pheexiroos jaarsolii waldootaaf barreessu, “Karra Hoolotaa isa Waaqayyoo tikaaf isinitti kenne sana, gididiidhaan utuu hin ta’in, jaalalaan, akka Waaqayyo barbbaadutti, bu’aa nama yeellaasisu irraa argachuuf utuu hin ta’in, of kennuudhaan egaa! Hoolota karra sanaaf fakkeenya ta’uudhaan egaa malee, warra tika keessan jala jiran irraatti gooftummaa argisiisuudhaan miti ” (1Phex. 5:2-3). Sana booda, “Gaafa angafni tiksootaa sun mul’atutti, isinis immoo gonfoo ulfinaa isa gad deebi’aa hin adeemne in argattu” jedhee isaan jajjabeesse (lak. 4).

Kiristoosiin akka tiksee saba isaatti tajaajiluun ulfinaafi dirqama qulqulluudha. Soortuowwan itti gaafatamummaa isaanii amanamummaadhaan ba’an gammachuu fi ejjennoo guddaadhaan gara fuulduraa ilaaluu danda’u. Gaaf tokko jecha Gooftaa isaanii “Gooftaan isaa immoo, ‘Ba’eessa goote, hojjetaa gaarii dhaa fi amanamaa nana, ati waan xinnoo irratti amanamte, ani immoo waan guddaa irra sin dhaaba; gamachuu gooftaan kee itti jiraatutti gali!” jedhu ni dhaga’u (Mat. 25:21).

~ Boqonnaa 25 ~

Warra Qaama Kiristoos Ta'an Cimsuu

Lallabaan beekamaan tokko biyya Giddugaleessa Afrikaa keessatti duula l'wangeela lallabuu guddaa gaggeesse. Duula kanarratti namoonni kuma kudhaniin lakkaa'aman kan argaman yommuu ta'u, namoonni kumaatamaan lakkaa'aman afeerraa Kiristoosiin akka fayyisaa lubbuu isaanniitti akka fudhataniif isaaniif dhihaateef deebii kennaniiru. Magaalaa duulli itti gaggeeffame keessatti gammachuu guddaatu ta'e.

Waggaa sadii booda qorannoon hordoffii gaggeeffame. Duula kana keessatti kumaatamaan lakkaa'aman kan Kiristoositti amanan keessaa, waldaa amantootaa keessatti muraasa qofaatu akka cimee hafe hubatameera. Geggeessaan waldaa tokko kana yommuu dhaga'u, "Gabaasa kanaan garaankoo dhiphate. Gad fageenya hafuura koo keessatti waldaan Afrikaa keessa jirtu mala duuka bu'ummaa Yesuus irra deebitee ilaalu akka qabdu natti dhaga'ame. Waldaan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jirtu wangeela guutuu labsuun hojii leenjii duuka bu'ummaa akka dabalatu hubachuu qabdi."

Waldaan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jirtu milkaa'ina wangeela lallabuu isheetiin beekanti. Amma sagantaa duuka bu'ummaa isheetiin beekamtuu ta'uu qabdi. Wangeela lallabuu fi duuka buutuu ta'uun wal cinaa deemu. Soortuun Pheenxeqoosxee waldaa guddisuu qofa osoo hin taane, qaama cimsuuf of kennuu qabu. Boqonnaan kun karaalee ati akka soortuu Pheenxeqoosxeetti qaama Kiristoos itti cimsitu irratti ibsa ni kenna.

ITTI GAAFATAMUMMAA SOORTUU PHEENXEQOOSXEE

Dirqamni inni guddaan soortuun hundumaa waldaa inni gaggeessu ijaaruu fi cimsuu dha. Kanaaf soortuun Pheenxeqoosxee hundi waldaa yeroo argatan caalaa cimtee akka haftuuf kaayyeffachuu qabu. Karaan inni jalqabaa soortuun tokko kaayyoo kana galmaan ga'uu danda'u leenjii duuka bu'ummaati. Hojiin kun wiirtuu Ergama Guddaati, Yesuus hordoftoota isaa "Egaa dhaqaa, maqaa abbaatii fi ilmaatti, kan hafuura qulqulluuttis isaan cuuphuudhaan, saba hundumaa bartoota koo godhaa" (Mat. 28:19) jedhee abboome. Waan isaan waliin hojjete namoota biroo wajjin akka godhan itti himaa ture. Akkuma Isaa yeroo fi humna isaanii garee saboota irratti dhiibbaa uumu ijaaruu irratti xiyyeeffachuu qabu turan. Phaawuloos tooftaa Yesuus kana cimsee duuka bu'aa isaa Ximotewoos yeroo qajeelche, "Dhuga-baatota baay'ee duratti waan ana irraa dhageesse, namoota amanamoo warra kaan barsiisuufis ta'anitti hadaraa kenni" (2Xim. 2:2).

Waldaa Kiristaanaa cimsuu

Phaawulos ajaja Yesuus bartoota akka godhuuf kenne akka waan guddaatti ilaaleera. Tajaajila ergamootaa isaa keessaa kutaan guddaan waldoota inni dhaabe cimsuuf kan of kenne ture. Kanaafidha waldoota keessatti soortuuwwan kan muudu (Hojii Ergamootaa 14:23), waldoota dhaabe irra deebi'ee kan ilaalu (15:41), xalayaa hordoffii barreessuudhaan karaa gooftaatti isaan qajeelchu. Phaawuloos dabalataan waldoota ijaaruu Gooftaan aangoo ergamaa isaa akka isaaf kenneef ragaa ba'eera (2Qor. 10:8; 13:10). Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti tajaajila kees akkasuma ilaaluu qabda. Waldaa Kiristoos akka geggeessitu siif kenne keessatti akka nama duuka buutotaa isa guddaatti of ilaaluu qabda.

Phaawuloos ergaa amantoota Efesoon jiraniif barreesse keessatti, Kiristoos soortuuwwan qaama Kiristoos akka jajjabeessaniif kenne (kenna tajaajilaa arfan hafan waliin) akka kenne dubbateera (Efe. 4:11-16). Kutaa kana keessatti, ergamaan itti gaafatamummaa tajaajiltoota kanaa inni jalqabaa "Inni warra Waaqayyoo qulqullaa'an, hojii isa ergaman sanaaf qopheessuudhaaf, [waldaa isa] dhagna Kristos sanas cimsuudhaaf" (lakk. 12) akka ta'e hubachiisa. Isaan kana gochuu qabu "Kunis hamma hundumti keenya tokkummaa amanti ... guddannees safara guutummaa Kristos bira hamma geenyutti ta'a" (lakk. 13). Sana booda, Phaawuloos akka ibsetti, waldaan "kootaa karaa hundumaan gara isa mataa nuuf ta'ee, gara Kristositti in guddanna" (lakk. 15).

Akkasitti duuka buutota gochuun fayyaa waldaa kamiifuu murteessaadha. Hoggansi mana kiristaanaa duuka buutota gochuu yoo dadhabe, carraaqqiin isaan wangeela lallabuu fi waldaa dhaabuu irratti godhan baay'een isaa akkasumaan ta'a.

Jechoota Hubachuu

Adeemsa duuka bu'oota gochuu caalaatti hubachuuf jechoota itti fayyadamaa jiran hubachuun barbaachisaadha. Mee jechoota sana keessaa sadii haa ilaallu:

1. *Duuka bu'aa.* Duuka buutuun barataa of kennedha. Inni ykn isheen nama barsiisaa gooftaa tokkoo bira xiyyeeffannaadhaan taa'ee jecha isaanii keessatti dhugaatii dhagahudha. Barataan tokko akkuma leenjifamuun nama ogummaa harkaa qabu tokko fakkeessuudhaan hojii isaa ni barata. Duuka bu'aan Kiristoos nama jireenya isaa Yesuus Kiristoosiif dabarsee kennee guyyaa guyyaan isa duukaa bu'aa, isarraa barachaa, ergama isaa nama hordofaa jirudha.

2. *Duuka bu'ummaa.* Duuka bu'ummaan adeemsa jireenya guutuu Yesuus fakkaachuudha. Innis yeroo namni jireenya isaa Kiristoosiif dabarsee kennu jalqabee hanga du'aatti itti fufa. Yaad-rimeen duuka bu'ummaa mata duree guddaa Kakuu Haaraati. Jechi Kiristaana jedhu Hojii Ergamootaa keessatti yeroo sadii qofa kan mul'atu yoo ta'u, jechi amanaa jedhu immoo Wangeelotaa fi Hojii Ergamootaa keessatti yeroo xiqqaa si'a 35 kan argamu yoo ta'u, jechi duuka bu'aa jedhu garuu Wangeelota keessatti yeroo 289, Hojii Ergamootaa keessatti yeroo 13 mul'ateera.

Duuka bu'ummaan Kiristoosii fi ergama isaaf of kennuu gaafata. Yesuus namoota isa duukaa bu'an akeekkachiise, "Fannoo isaa anaaf jedhee baatee na duukaa kan hin buune, bartuu koo ta'uu hin danda'u" (Luq 14:27). Duuka bu'oota Isaa ta'uu isaanii dura baasii duuka butummaan isaan baasisu lakkaa'uu akka qaban itti hime. Innis, "Akkuma kanattis eenyu illee isin keessaa qabeenya isaa hundumaa kan gad hin dhiifne bartuu koo ta'uu hin danda'u" jedhee akeekkachiiseera (lak 33).

3. *Duuka bu'aa taasisuu.* Duuka bu'aa kan godhu ajaja Kiristoos "saba hundumaa bartoota koo godhaa" (Mat. 28:19) jedhe abboomamuuf kan of kennedha. Inni ykn isheen duukaa bu'aa Yesuus Kiristoos bilchaataa ta'ee fi guutummaatti Gooftaa isaanii hordofuu fi warra kaanis akkasuma akka godhan gaggeessuuf of kennedha. Soortuuwwan Pheenxeqoosxee bu'a qabeeyyii ta'an hojiin isaanii namoota jijjiiraman qofa gochuu akka hin taane hubatu. Hojiin

isaanii amantoota gara duuka buutota Kiristoos guutummaatti of kennanii guddisuudha.

KARAWWAN ITTIIN WALDAA CIMSAN

Kiristoos hojiin mootummaa Waaqayyoo abbootii amantaa ogummaa qaban qofaan akka hojjetamu gonkumaa hin yaadne. Inni inumaayyuu kennaa tajaajilaa shanan Waldaadhaaf kennuudhaan kiristaanota idilee, guyyaa guyyaa jireenya mootummaa fi tajaajila irratti leenjisuuf kenne. Kaayyoon ergamootaa, raajotaa, lallabdoota wangeelaa, soortuuwwan fi barsiisotaa amantoota gara mo'attoota lubbuutti guddisuudha, achiis akkamitti akka wal kunuunsuu fi gara tajaajiltoota Kiristoos bu'a qabeessa ta'anitti wal guddifachuu danda'an barsiisuudha (Efe. 4:11-16).

Kanaafuu, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, hordoftoonni Kiristoos hundinuu mootummaa Waaqayyoo biyya lafaa irratti tarkaanfachiisuu keessatti akka hirmaatu waamamee humna akka argate barsiisuu qabda. Ergamoota ta'uuf kan waamaman muraasni yoo ta'u, hundi isaanii ergama irratti akka hirmaatan waamamaniiru. Muraasni raajii ta'uuf kan waamaman yoo ta'u, hundi isaanii waan sirrii fi gaarii ta'eef akka dhaabbatu waamamaniiru. Muraasni lallabdoota wangeelaa ta'uuf kan waamaman yoo ta'u, hundi isaanii amantii isaanii warra kaaniif akka qoodaniif waamamaniiru. Barsiisaa ta'uuf kan waamaman muraasni yoo ta'u, hundi isaanii akkamitti Kiristoosiin akka tajaajilan warra kaan barsiisuuf waamamaniiru. Soortuuwwan ta'uuf kan waamaman muraasa yoo ta'u, hundi isaanii jaalalaan warra kaaniif akka kunuunsan waamamaniiru. Akka soortuutti hojiin kee saba Waaqayyoo wantoota kana barsiisuu fi waldaa keessatti sagantaa leenjii duuka bu'ummaa cimaa qopheessuudha.

Mee tooftaalee ja'a waldaa keessan cimsuuf itti fayyadamuu dandeessan haa ilaallu:

Moodeela (Fakkeenya) Duuka Bu'ummaa Ta'uu

Tokkoffaa, duuka bu'aa dhugaa Kiristoos ta'uu jechuun maal jechuu akka ta'e fakkeenya gochuudhaan waldaa cimsuu dandeessa. Jireenya mataa keetiin bartuun dhugaa maal akka fakkaatu argisiisuu dandeessa. Miseensonni waldaa akkaataa jireenya soortuu isaanii waaqayyoof qabu yeroo ilaalan, akkasuma akka jiraatan ni jajjabeeffamu. Isaanis bartoota Kiristoos ta'uu ni barbaadu. Kanarraa kan ka'e waldaan cimtee ni badhaatu, mootummaan Waaqayyoos ni tarkaanfata.

Keessumaa iddoowwan duraan wangeela hin lallabamnetti waldoota haaraa hundeessuuf tooftaa duuka bu'ummaa kun barbaachisaa dha. Haalota kana keessatti Kiristiyaanonni haaraan Kiristoosiif jiraachuu jechuun maal jechuu akka ta'e yaada xiqqoo qabu. Jireenya kiristaanaa ilaalchisee fakkeenya isaan qaban akkaataa jireenya soortuu fi maatii isaa qofa. Akkuma Phaawuloos, "Akkuma ani fakkeenya Kiristoos fudhadhe, isinis immoo fakkeenya koo fudhadhaa!" (1Qor. 11:1) jedhee sabatti dubbachuuf qophaa'uu qabda.

Lallabaa fi Barsiisaa

Lammaffaa, lallaba tarsiimoo qabuu fi sagalee Waaqayyoo sirnaan barsiisuudhaan qaama Kiristoos cimsuu dandeessa. Sagalee Waaqayyoo tarsiimoodhaan lallabuun kaayyoo ifa ta'e yaada keessa galchuun ergaawwan macaafa qulqulluu qopheessuu fi lallabuudha. Kana gochuuf, jalqaba kadhannaa fi dubbii irratti xiinxaluudhaan, kallattii Hafuurri Qulqulluun waldaa geggeessaa jiru murteessuu qabda. Kadhannaadhaan yommuu eegdu, Hafuurri Qulqulluun garaa keetti ni dubbata, "Karichi isa kana, isa irra adeemaa" (Isa. 30:21).¹

Kallattii Waaqayyoo waldaadhaaf qabu erga hubatee booda, lallaba waldaa kallattii sanaan sochoosuuf kaayyeffate qopheessuu fi lallabuu jalqabuu qabda. Kanuma waliin, "fedha Waaqayyoo hundumaa" – jechuunis, guutummaan sagalee Waaqayyoo – waldaa keessatti akka barsiifamu mirkaneessuu qabda (HoE 20:27). Gochoonni kun sabni Waaqayyoo sagalee Waaqayyoo fi fedha inni jireenya isaaniif qabu akka hubatan ni taasisa.²

Dabalataanis, barumsi fi lallabni kee ergaa Waaqayyoo yeroo baay'ee ergamu, itti gaafatamummaa waldaan ergama sana irratti hirmaachuuf qabdu waliin of keessatti qabachuu qaba. Ergamni Waaqayyoo, yeroo tokko tokko *missio Dei* jedhamee kan waamamu, karoora Waaqayyoo isa bara baraa gosa, afaanii fi saba lafa irra jiru hundumaa keessaa saba tokko furuu fi ofitti waamuudha (Mul. 5:9; 7:9). Yesuus ergama Waaqayyoo raawwachuu keessatti itti gaafatamummaa

¹ Mata duree kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 15: "Amala Waaqeffannaa Cima" ilaali.

² Mata duree kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 16: "Lallaba Hafuuraan Dibame" fi Boqonnaa 17: "Barumsa Bu'a qabeessa" ilaali. Kaarikulamii duuka bu'ummaa "Dhugaa Jiraachuu" fi "Hundee Amantii" bilisaan www.africaatts.org/resources irraa buufachuu dandeessu.

Waldaan qabdu jala sararee ergama isaa isa guddaa keessatti (Mat. 28:18-20; Mar. 16:15-18; Luq. 24:46-49; Yoh. 20:21-22; HoE 1:8) .

Namoota Humna Hidhachiisuu

Sadaffaa, miseensonni waldaa tajaajilaaf humna akka argatan gochuudhaan qaama cimsuu dandeessa. Tajaajilaaf humneessuun kun humneessuu hafuura fi xiin-sammuu of keessatti qabata:

Humna Hafuura Hidhachuu. Miseensi waldaa hundi hafuura qulqulluudhaan humna akka argate arguuf hojjechuu qabda. Kun ajaja Yesus Waldaadhaaf kenne isa dhumaa ture. Gara samiitti ol ba'uu isaa dura bartoota isaa akkas jedhee ajaje, “‘Abdii abbaan koo isiniif kenne, isa ani isinitti hime sana eeggadhaa malee, Yerusaalemii hin ba'inaa!’ jedhee isaan abboome. Itti dabalees, ‘Yohannis bishaaniin cuuphe, isin garuu guyyaa baay’ee utuu hin turin Hafuura Qulqulluudhaan in cuuphantu’ jedhe” (HoE 1:4-5). Yesuus sana booda waadaa dinqisiisaa duuka buutota isaatiif kenne: “Isin garuu, Hafuurri qulqulluun yommuu isin irra bu’u, humna in godhattu; Yerusaalemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaatti, hamma andaara lafaattis dhuga-baatuu koo in taatu” isaaniin jedhe (lakk. 8). Duuka buutonni ajaja Kiristoosiif abboomamaniiru, Yesuus abdii isaas raawwateera. Macaafni Qulqulluun akkas nuun jedha,

“Ayyaanni guyyaa shantammaffaa inni ‘Phenxeqostee’ jedhamee beekame yommuu ga’e, hundinuu iddoo tokkotti walitti qabamanii turan. Dingatas huursaan waaqa irraa akka bubbee bubbisuutti dhanga’amee, manicha isaan keessa jiranis guute. Arraba ibiddaa kan fakkaatan isaanitti mul’atan, gargar tamsa’aniis, wanti akka arraba ibiddaa kun tokkon tokkon isaanii irra taa’an. Yommuu hundumti isaanii hafuura qulqulluudhaan guutaman; akka hafuurri dubbachuu isaa isaaniif kennetti, afaan garaa dubbachuu jalqaban.” (HoE 2:1-4)

Humna waaqummaa hidhachuun kun furtuu wangeela bu’a qabeessa ta’ee fi ergama waldaa keessatti. Kanaaf mata duree irratti yeroo baay’ee lallabuu fi Hafuura Qulqulluudhaan akka guutamtuuf saba kee wajjin kadhachuu qabda. Akkamitti humna hafuuraatiin akka jiraatanii fi akka deeman caalaatti barsiisuu qabda. Akkasumas firii hafuuraa akka godhatanii fi kennaa hafuuraa jireenya

isaanii fi tajaajila isaanii keessatti akka mul'isan jajjabeessuu qabda (Gal. 5:22-23; 1Qor. 12:8-10).³

Xiin-sammuu humneessuu. Akka soortuutti, miseensonni waldaa kee tajaajilaaf saayikoloojiiidhaan humna akka argatan gochuufis hojjechuu qabda. Miseensonni tajaajila waldaa keessatti akka hirmaatan balballi banaadha jedhanii yeroo amanan xiin-sammudhan (saayikoloojiiidhaan) humna argatu. Tajaajila filataniin milkaa'uu akka danda'an ofitti amanamummaan isaaniif kennameera. Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxee tokkootti amantaa akkasii ummata keessatti horachuun hojii keeti.

Yoo kana gootan miseensonni waldaa tola ooltummaa tajaajilaaf akka hojjetan ni jajjabeeffamu. Haa ta'u malee, kana gochuu yoo dadhabdan tola ooltummaa hojjechuuf fedhii hin qaban. Kanaaf waldaa keessatti tajaajilaaf kan ga'umsa qabu si qofa akka ta'e yaada kennuu irraa of qusachuu qabda. Kanaa mannaa, bakki tajaajilaa nama hundaaf ta'u akka jiru cimsitee dubbachuu qabda. Akkasumas laphee namootaa keessatti Kiristoosiif bu'a qabeessa ta'ee tajaajiluu akka danda'an mirkaneessuu qabda.

Hojjetoota Sochiisuun

Ummanni erga humna argatee booda tajaajilaaf socho'uu qaba. Kun karaa arfaffaa waldaa cimsuu dandeessudha. Adeemsi hojjetoota sochoosuu hojjiwwan armaan gadii of keessatti qabata:

Waan barbaachisuu adda baasuu. Fedhii furuu barbaaddu adda baasuun adeemsa sochii jalqabda. Waldaan tajaajila daa'immanii haaraa jalqabuu, waldaa haaraa dhaabuu, tajaajila waaqeffannaa waldichaa fooyyessuu, ykn hojii biraa tokko raawwachuu ni barbaaddi? Waan raawwatamuu arguu barbaaddu ifatti ibsuudhaan adeemsa sochii jalqabuu qabda.

Carraa hojii uumuu. Sana booda tajaajila haaraa hojjetootaaf gitoota hojii maaltu uumamuu akka qabu murteessuu qabda. Tokkoon tokkoon gitoota hojii haaraadhaaf ibsa hojii qopheessuu qabda. Ibsi hojii ga'umsa hojii sanaa fi dirqama nama gitoota hojii sana qabate of keessatti qabachuu qaba.

³ Hiika kennaawwan hafuura ilaalchisee, Dabalata 2: "Kennaawwan Mul'achuu 1 Qorontos 12:8-10" ilaali.

Kadhachuu. Yeroo hundumaa, hojjettoota barbaachisoo ta'an akka kaasu gaafachuun, Gooftaa abbaa Midhaanichaa kadhachuu qabda (Luq 10:2).

Mul'ata qooddachuu. Yeroo sirrii ta'etti mul'ata sana waldaadhaaf qooduu qabda. Waa'ee tajaajila haaraa sanaa namootatti himuu qabda, akkamitti waldaa akka eebbisu ibsuu qabda.

Hojjettoota filachuu. Sana booda tola ooltota gaafachuu qabda. Hojiin sun maal akka of keessaa qabu addatti dubbachuu qabda. Namoota addaa hojii sana akka gaariitti hojjechuu danda'u jettanii yaaddan adda baasuudhaan waa'ee tola ooltummaa akka kadhatan gaafachuu dandeessu. Kennaa nama sanaa fi hojii barbaachisu walsimsiisuuf barbaaduu qabda.

Leenjii. Warra tola ooltummaa hojjetaniif sagantaa leenjii qopheessuu qabda.

Bobbaasuu. Hojjettoota haaraa erga filattee booda, akkasumas erga sirnaan leenjiftee booda bakka isaaniitti kaa'uu qabda. Sana booda hojjettoota haaraa waliin wal qunnamtii qabaachuu, adeemsa isaanii hordofuu fi hojii keessatti jajjabeessuu qabda. Manni kiristaanaas hojjettoota kanaaf qabeenya itti gaafatamummaa isaanii ba'uuf isaan barbaachisu kennuu qabdi.

Leenjii Tajaajilaa

Akkuma amma jedhame, yeroo miseensota tajaajilaaf sochoostu, warra tola ooltummaadhaan hojjetaniif leenjii kennuudhaaf qophaa'uu qabda. Namoonni hojii sanaaf leenjii akka argatan yoo beekan carraan tola ooltummaa guddaa qabu. Leenjiin kennamus abdii milkaa'ina isaanii baay'ee ni dabala. Leenjiin kun seminaara addaatiin ykn leenjii hojii irratti kennamuu danda'a. Leenjiin kun maaliif fi akkamitti hojiin akka hojjetamu lamaanuu kan hammatu ta'uu qaba. Hojjettoonni haaraan tajaajilichi maaliif akka jiruu fi maal akka raawwachuu barbaadu barsiifamuu qaba. Akkasumas hojii sana akkamitti akka gaariitti akka hojjetan barsiifamuu qabu. Soortichi waldaa keessatti Mana Barumsaa Tajaajilaa jalqabuuf yaaduu barbaada ta'a.

Warra Fedhii Argisiisan Gorsuu

Karaan dhumaa qaama cimsuu dandeessu namoota waadaa agarsiisan adda baasuu fi yaadaan gorsuudha. Akka soortuutti miseensota hojii Waaqayyootiif hinaaffaa addaa agarsiisan sana hubachuu qabda. Harki Waaqayyoo namoota dhuunfaa kana irratti sitti dhaga'amu danda'a. Yeroo kun ta'u, akkuma Yesus duuka buutota isaa wajjin godhe, isaan wajjin hariiroo gorsaa uumuu ni barbaadda.

Sana booda namoota dhuunfaa kana wajjin yeroo dabarsitu, isaan wajjin kadhachuu fi hojiiwwan tajaajilaa tokko tokko irratti akka si waliin ta'an ni afeerta.

Tokko tokko mala Yesus bartoota ta'uu isaa adeemsa sadii akka of keessaa qabu hubataniiru: Tokkoffaa, Yesus duuka buutonni isaa utuu ilaalanii warra kaan tajaajilaa ture. Yeroo tokko tokko cinaatti isaan fuudhee waan hojjetee fi maaliif akka hojjete itti ibsa ture. Lammaffaa, bartoonni Yesus yommuu ilaalu tajaajilaa turan. Sana booda hojii isaanii ni madaala ture. Dhumarratti Yesuus duuka buutota ofii isaaniitiin akka tajaajilaniif fi duuka buutota kaanis akkuma isaan guddise akka guddisan erge. Tajaajila irratti humna isaaniif kennuu fi dandeessisuuf hafuura qulqulluu akka erguuf waadaa galeera.

Warri ati gorsitu tokko tokko waamicha tajaajilaa sitti dhaga'amu danda'a. Yeroo kun ta'u waamicha sana guddisuu qabda. Akkasumas adeemsa mirkaneessa tajaajilaa keessatti isaan qajeelchuu qabda.

Macaafni Qulqulluun waldaan "Isa jalatti bu'aan dhagnaa hundinuu wal fudhatanii, buusaa adduma addaan argataniin walitti qabsiifamaniiru; yeroo bu'aan dhagnaa adduma addaan tooraan hojjetutti, dhagnichi in guddata, jaalalaanis of in cimsa" (Efe. 4:16, cimsituu dabalata).

Soortuun Pheenxeqoosxee tokko waldaa cimsuuf karaan hundarra gaariin sagantaa duuka bu'ummaa cimaa amantoota gara duuka buutotaa fi duuka bu'oota gara tajaajiltoota wangeela bu'a qabeessa ta'anitti jijjiiruuf kaayyeffate qopheessuudha.

Kutaa 6ffaa: Soortuu Pheenxe Qoosxee Akka Tikseetti

~ Boqonnaa 26 ~

Saba Waaqayyoo Gorsuu

Miseensi waldaa tokko gaa'ela isaa keessatti waggoota dheeraaf hariiroo miidhaa qabu erga dabarseen booda miidhama hiikuun isatti fide yaada. Dargaggeessi haadha manaa isaa dhabe kun jireenya qofummaa wal'aansoo qabaa jiraata. Haati kophaa jirtu dhukkuba kaansariin qabamte dandamachuuf dhama'aa jirti. Warri jeeqaman ilma isaanii isa umrii kurnanii keessa jiru isa fincilaa ta'e to'achuuf yaalaa jiru. Kun dhimmoota dhibbaan lakkaa'aman miseensota waldoota keenya Pheenxee guutuu Afrikaa keessa jiran mudatan keessaa muraasa. Warra cunqursaa hafuura hamaa, hiyyummaa naannoo sanaa, hojii dhabdummaa, amala araada namatti fiduu fi kkf hedduu wajjin wal'aansoo wal-qabaa jiraatan tarree kana irratti dabali.

Waaqayyo dhiiraa fi dubartoota bifa isaatiin uume. Addaamiifi Hewwaan qaama, sammuu fi hafuuraan guutuu ta'anii uume. Isaanis "hojiiwwan Waaqayyoo" kan turan si'a ta'u, Isaa wajjinis ta'e walii isaanii wajjin guutummaatti walsimsiisuudhaan kan jiraatan turan. Haa ta'u malee, yeroo isaan abboommii cabsanitti, walitti dhufeenyi isaan Waaqayyoo wajjin qaban, akkasumas walii isaanii wajjin qaban dhiibbaa jala seene (Uma. 3:6-24; Rom. 5:12). Cabbuu fi gidiraan hala qabatamaa namni keessa jiraatu ta'e.

Gorsi soortuu tajaajila soortuu keessatti wiirtuu dha. Kiristoos Waldaa isaa hawaasa jaalalaa, kan namaaf yaaddu akka taatuuf waamee jira. Inni bakka sabni Waaqayyoo isaa fi Hafuura Qulqulluu waliin michuu ta'ee namoota cabee

fayyisuu fi guutummaa fiduuf akka ta’u barbaada. Bakka namoonni badan jijjiirama, araara, abdii itti argatan ta’uu qaba (2Qor. 5:18-19). Waaqayyo soortuun Pheenxeqoosxee hojjiin kun akka raawwatamu ajajeera.

Boqonnaan kun tajaajila gorsaa soortuun Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiru ni qorata. Amaloota adda ta’an gorsa soortuu irratti kanumaaf bu’uura macaafa qulqulluu ni kaa’a. Gahee Hafuurri Qulqulluun gorsa kennuu keessatti qabu daran ni qorata. Dhumarratti, gosoota, qajeeltoowwanii fi naamusa gorsa soortuu gabaabinaan ni mari’ata.

SOORTUU AKKA GORSAATTI

Kiristoos soortuun Pheenxeqoosxee hunduu ajaja ergama waldaa Kiristaanaa akka raawwatu waamicha taasisa. Amantoota gara duuka buutota bu’a qabeessa ta’anitti akka bocuuf isa ykn ishee waldaa Kiristaanaaf kenneera (Efe. 4:11-12). Kiristoos lallabuu, barsiisuu fi geggeessuu bira darbee miseensota guutumaatti Kiristoos hordofuu barbaadaniif gorsaa fi deggersa Waaqayyoo kennuudhaaf itti gaafatamummaa soortuu irra kaa’eera.

Tiksee Hoolota Waaqayyoo

Tajaajilli isaa xumuramuutti yeroo dhihaatu, Yesuus Pheexiroos, “Hoolota koo kunuunsi” (Yoh. 21:16) jedhee ajajeera. Phaawuloos haasaa naggaa jaarsolii waldaa Efesooniif godhe keessatti, soortuuwwan “hoolota Waaqayyoo warra hafuurri qulqulluun akka eegdaniif isin dhaabeefis” akka eegachuun barbaachisu isaantti cimsee dubbateera. Isaanis “waldaa Waaqayyoo isa Waaqayyoo dhiiga tokkicha ilma isaatiin kan isaa godhate eegaa” (HoE 20:28). Haaluma walfakkaatuun, Pheexiroos jaarsolii waldaa “tiksoota hoolota Waaqayyoo akka ta’an” waamicha dhiheesse (1Phex. 5:2). Hoolota miidhaman, dadhaban fi madaa’an kunuunsuu qabu turan.

Soortuun Pheenxeqoosxee akka gorsaa ta’ee waamamuun isaa filannoo hojii miti; muudama waaqaati. Miseensonni waldaa (yeroo tokko tokko keessattis, kan miseensota hin taanes) dhimmoota miiraa, hawaasummaa fi hafuurra waliin yeroo rakkatan, gargaarsaaf gara soortuu isaanii deemuu qabu. Akkuma tikseen hoolota isaa sooru, qajeelchu fi ittisu, soortuuwwan Pheenxeqoosxee warra Kiristoos irratti isaan muude kunuunsuu qabu.

Hariiroo Adda Ta'e

Ogeessota fayyaa sammuu biroo wajjin wal bira qabamee yoo ilaalamu, tajaajilli gorsaa soortuu addadha. Namoonni yeroo baay'ee soortuuwwan akka bakka bu'oota Waaqayyooti ilaalu. Adeemsa fayyinaa keessatti akka meeshaatti akka dibamanii fi meeshaa hidhataniitti ilaalu. Ogeessota fayyaa sammuu biroo irraa adda ta'ee, kaayyoon soortuu sabni Waaqayyoo "ayyaanaa fi beekumsa Gooftaa keenyaa fi fayyisaa keenya Yesus Kristoositti akka guddatan" arguu dha (2 Phex. 3:18).

Kana malees, soortuuwwan miseensota isaanii wajjin hariiroo wal amantaa hundeeffame qabu. Rakkoollee, milkaa'ina isaanii, fi bu'aa ba'ii isaanii dabalatee jireenya miseensota isaanii keessatti gama adda addaa keessatti hirmaatu. Sirna gaa'ilaa, eebba daa'immanii fi sirna awwaalchaa akka raawwatan waamamu. Sababa hariiroo addaa kanaan miseensonni salphaatti caba isaanii soortuu isaaniif qooduu danda'u, osoo hin sodaatin garagaaramuu danda'u.

Kana malees, soortuuwwan ogeessota fayyaa sammuu biroo caalaa dhaqqabamaa dha. Hawaasni hedduun gorsitoota ogummaa qaban hin qaban. Yeroo kana godhanis yeroo baay'ee tajaajilli isaanii gatii hin qabu. Abdiin ummataa soortuu qofa dha. Kana malees, akkuma Gooftaa isaanii, soortuuwwan warra "rakkifamanii fi gargaarsa hin qabneef" gara laafina qabaachuu qabu (Mat. 9:36). Gorsa kennuu akka carraa jaalala Waaqayyoo namoota miidhamaniif qooduuf akka ta'etti ilaalu.

Gorsa Soortummaa

Yeroo ammaa guutummaa Afrikaatti gosoota gorsaa hedduutu hojiirra oolaa jira. Tokkoon tokkoon isaanii haala dhala namaa walxaxaa ta'e ilaaluu barbaadu. Tokkoon tokkoon isaa ilaalcha addunyaa fi sirna amantii murtaa'e irratti hundaa'a. Isaan keessaa kanneen biroo keessaa ilaalcha addunyaa, ilaalcha addunyaa aadaa Afrikaa fi ilaalcha addunyaa Kiristaanummaa kan dabalatudha.

Gorsi xiin-sammuu addunyaa ilaalcha addunyaa fi mala isaatiin saayinsaawaa dha, yeroo baay'ee dhugaa Caaffata Qulqullaa'aatti hin amanan. Malli kun malawwanii fi wal'aansoowwan adda addaa fayyadamuun jeequmsa sammuu, miiraa fi amala wal'aanu. Biyyoota Afrikaa tokko tokko keessatti malawwan fayyisuu dhalootaan Afrikaa ta'anis beekamtii argachuun bifa wal'aansaa warra dhihaa cinatti akka hojjetan hayyamameera. Malli aadaa kun ilaalcha addunyaa

Afrikaa irratti kan hundaa’an yoo ta’u kunis jireenyaa fi fayyaa ta’uu humnoota hafuuraa hin mul’anneen kan kennudha.

Soortuun Pheenxeqoosxee mala gorsaa itti kennu mala addunyaa ykn aadaa Afrikaa irraa adda. Akkaataan soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu irratti kan hundaa’e, Kiristoosiin kan giddu galeessa godhate, fi Hafuuraan kan geggeeffamudha. Gorsi soortuu aangoo Caaffata Qulqullaa’oo keessatti hundee qaba. Macaafni Qulqulluun sagalee Waaqayyoo akka ta’ee fi “barsiisuuf, ceepha’uuf, qajeelchuuf, qajeelummaa leenjisuufis ni fayya” (2Xim. 3:16). Macaafni Qulqulluun Dubbii Waaqayyoo waan ta’eef, rakkina jireenyaa hundaaf deebii of keessaa qaba.

GORSA SOORTUUF BU’UURA MACAFA QULQULLUU

Soortuun Pheenxeqoosxee Macaafni Qulqulluun sagalee Waaqayyoo isa mul’ate ta’uu isaa ni amana. Kaanaafuu Macaafni Qulqulluu qajeelfama gorsaati. Meeshaa adda baasuu kam caalaa, Macaafni Qulqulluun iccitii gad fagoo garaa nama tokkoo ifa godha (Ibr. 4:12). Innis hundee eenyummaa dhala namaa kan ilaalu yoo ta’u, Yesuus Kiristoosiin rakkoo dhala namaa hundaaf furmaata godhee dhiheessa.

Kana jechuun, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, dhugaa sagalee Waaqayyoo keessatti argamuun of guutuu qabda. Tajaajila gorsaa kee keessatti dhugaawwan kun akka si qajeelchan caalaatti eeyyamuu qabda. Dandeettii gorsaa kee guddisuuf yaadota addunyaa irraa ergifachuu yoo filatte, yaadonna kun dhugaa macaafa qulqulluu fi duudhaalee kiristaanaa wajjin kan walsimu ta’uu isaanii mirkaneessuu qabda.¹

Geggeessitoota Kakuu Moofaa

Kakuun Moofaa fakkeenya geggeessitoota gorsa waaqayyoo dhiheessan hedduu of keessaa qaba. Fakkeenyaaf, Museen sa’aatii dheeraadhaaf saba Waaqayyoo irratti murtii kennuufi gorsa dabarseera. Yeroo tokko tokko, garee gurguddaa ta’ee isaan gorsaa ture. Yeroo biraa immoo yeroo tokkotti tokko ykn lama qofa gorseera (Bau. 18:13-27). Haa ta’u malee, yeroon Museen mataan isaa gorsa itti barbaadu ni dhufe. Abbaan haadha manaa isaa Yeetroon hojiin akka

¹ Hariiroo Soortuun Pheenxeqoosxee Macaafa Qulqulluu waliin qabu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 9: “Macaafa Qulqulluu ni amana” ilaali.

Museetti baay'ate hubatee ture Kanaaf, Museen namoota dandeettii qaban filatee akka isa gargaaran akka filatu gorseera. Museen gorsa Yeetroo hordofee hojiin sun badhaadhina argate.

Daawits fakkeenya gorsaa akka dubbii Waaqayyoo isa birooti. Faarfannaa isaa keessattis namoota gorseera. Achittis tooftaalee gaggaarii ta'an hedduu dhimmoota jireenyaa ilaaluuf gargaaran dhiheesse. Solomoonis fakkeenya keessatti haaluma wal-fakkaatuun gorseera, raajotnis barreeffama isaanii keessatti akka gorsituutti caqafamaniiru.

Tajaajila Yesuus

Yesuus mataan isaa gorsaa ture. Isaayaas “Gorsaa dinqii” jedhee isa waama (Isa. 9:6). Yeroo baay'ee namoota dhimma hafuuraa wajjin wal'aansoo qabaniif gorsa kenna ture. Fakkeenyonni beekamoo sadii caqasuun ni danda'ama, Niqoodimoos (Yoh. 3:1-21), Zakewoos (Luqaas 19:1-9), fi dubartii ejaan qabante (Yoh. 8:1-11). Yesuus, “Jireenya haa qabaataniif, irraa hafaas haa qabaataniif dhufeera” (Yoh 10:10) jedhee labseera.

Yeroo tokko tokko Yesuus namoota miiraan dhiphataniif tajaajilaa ture. Maariyaamii fi Maartaan obboleessa isaanii Alaazaar yommuu dhaban, Yesuus gara isaanii dhufe. Inni gara laafina agarsiisee gadda isaanii keessa isaan waliin hirmaate (Yoh 11:17-44). Halkan fannifamuu isaa dura, Yesuus yeroo baay'ee duuka buutota isaa wajjin dabarsee rakkina dhufuuf jiruuf isaan qopheesse (Yoh 14-16).

Tajaajilli gorsaa Yesuus namoota kutaa jireenyaa hundarraa dhufan tuqeera. Namoota barataniif fi dubbisuu fi barreessuu hin dandeenye, warra qulqullaa'anii fi bakka waliigalaa, dureeyyii fi hiyyeeyyii, dhiiraa, dubartootaa fi daa'imman tuqe. Jaalalli Yesuus namootaaf qabu ergama isaa kan warra badan barbaaduu fi fayyisuu raawwachuuf gufuulee dinagdee, hawaasummaa fi aadaa hunda akka qaxxaamuru isa kakaase (Luq 19:10).

Tajaajila Phaawuloos

Kutaaleen ergaawwan Phaawuloos akka yeroo gorsaatti dubbifamuu danda'u. Isaanis ergamaan saba Waaqayyootiif tiksee akka yaadu agarsiisu. Isaan keessattis namoota dhimmoota jireenyaa dandamachaa jiran ni gorsa. Fakkeenyaaf, amantoota Filiphiisiiysitti argamaniif barreessee, “Waanuma tokkotti yaaddoo hin qabaatinaa” jedheera. Yoo kadhatan nagaan Waaqayyoo ni argatu ture (Filp. 4:6-7). Fakkeenyi biraa tajaajila gorsaa Phaawuloos karaa inni eegumsa isaa

Ximotewoos cinaa dhufedha, tasgabii dhabuu dhuunfaa isaa fi dhimmoota ofitti amanamummaa isaa ilaalchisee isa gargaaruuf (2Xim. 1:3-14; 2:15).

Ergamaan kun xalayaa Kiristiyaanota Qorontosiif barreesse keessatti ilaalchaa fi amala gadhee tokko tokko kan waldaa achi jiru balleessuuf sodaachisaa ture dubbateera. Ergamaan kun xalayaa Filemooniiif barreesse keessatti, hariiroo Filemooniiifi garbicha isaa kan baqate Oneesmoos isa yeroo ammaa obboleessa Kiristiyaanaa ta'e gidduu jiru addaan cite sirreessuu barbaada. Ergaawwan Phaawuloos bal'inaan gamaaggamuun, malli gorsaa isaa Kiristoos giddu galeessa godhate, hafuuraan kan geggeeffamu, kan barsiisu, kan deggeru, kan araarsu, yeroo tokko tokko immoo kan wal dhabsiisu ta'uu isaa mul'isa.

GAREE HAFUURRI QULQULLUU GORSA KEESSATTI QABU

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti tajaajila gorsaa kee keessatti michuu cimaa qabda. Michuun sun Hafuura Qulqulluudha. Isa irratti hirkatanii jiraachuu dhiisuu hin qabdu. Mee loltoon meeshaa waraanaa isaa malee gara lolaatti deemu tokko yaadi. Seera bobba'iinsaa fi tooftaa waraanaa hunda beekuu danda'a, garuu meeshaa waraanaa isaa malee bu'aan isaa balaa guddaa qabaata. Soortuun Pheenxeqoosxee humna hafuura qulqulluu malee lola hafuuraatti seenuun isaas walqixa gowwummaadha.

Isa Gargaaraa

Yeroo afur Yesuus Hafuura Qulqulluu *Paarakilite* jedhee eereera, hiikni isaas afaan Giriikiitiin “Gargaaraa” ykn “Gorsaa” jechuudha (Yoh. 14:16, 26; 15:26; 16:7). Akka Gorsaa keenya isa samiitti, Hafuurri Qulqulluun tarkaanfii imala gorsaa hundumaa irratti nu gargaaruuf qophii ta'ee dhaabata. Yoo affeeramee ni gorsaa ni qajeelcha, ni jabeessa, ni deeggara. Akkasumas inni nama gorfamu dhukkubbii fi wal'aansoo isaa akka dandamatu ni gargaara (Yoh 14:1; 16:8).

Gorsi yeroo baay'ee lola hafuura of keessatti qabata (Efe. 6:12). Hafuura Waaqayyoo qofatu jabaatee dhugaadhaan “sagalee misraachoo warra gadadamootti himudhaaf” fi “booji'amtootaaf bilisummaa labsuu” nama gargaara (Isa. 61:1; cf. Luq. 4:17-18). Kanaaf Macaafni Qulqulluun “Gooftaatti humna isaa isa aangoo-qabeessattis jabaadhaa” jedhee nu jajjabeessa (Efe. 6:10).

Kadhannaan amanamaa, amantiidhaan guutame adeemsa gorsaa keessatti qaama barbaachisaa dha. Hafuurri Qulqulluun gama kanaan ni gargaara. Macaafni Qulqulluun, “Hafuutichis immoo akkuma kanatti dadhabbi keenyatti nu gargaara;

nuyi maal akka kadhannu akka ta'utti hin beeknu isaatuun karaa namni dubbiidhaan mul'isuu hin dandeenyeen nuuf kadhata" (Rom. 8:26). Yesuus Abbaan Waaqaa nama kadhata kamiifuu hafuura qulqulluu akka kennu dubbateera (Luq 11:9-10, 13).²

Yesuus gorsaa Pheenxeqoosteetiif fakkeenya gaarii dha. Macaafni Qulqulluun "warra humna seexanaa jala turan hundumaa fayyisuuf" Hafuura Qulqulluudhaan akka dibame dubbata (HoE 10:38). Karaa dibata kanaan hiyyeeyyiif oduu gammachiisaa labse, hidhamtootaaf bilisummaa labse, warra cunqurfamanis bilisa baase (Luq 4:18). Phaawuloos gorsaa Pheenxeqoosteetiif fakkeenya gaarii kan biraati. Barumsa guddaa fi bu'aa ba'ii qabaatus humna hafuura qulqulluu irratti hirkatee ture (1Qor. 2:4-5). Haaluma walfakkaatuun, soortuun Pheenxeqoosxee gorsaa bu'a qabeessa ta'uuf gargaarsa Hafuura Qulqulluu barbaada.

Mul'isaa Dhugaa

Yesuus dabalataan Hafuurri Qulqulluun dhugaa hundumaa kan mul'isu ta'uu isaa barsiiseera (Yoh 16:13). Dubbii Waaqayyoo akka hubannuufi hiikuuf nu gargaara. Akkasumas yaada Waaqayyoo fi yaada namoota nuti gorsaa jirruu irratti hubannoo nuuf kenna (1Qor. 2:11-12). Kun barbaachisaa kan ta'eef amala nama tokkoo yaada isaatiinis ta'e hiika isaan taateewwan jireenyaa irratti kaa'aniin waan murtaa'uufi. Namni balaan jireenya isaa marsee jiru humnoota badii fi abbootii aarii irraan kan ka'e ta'uu isaa amanu haaluma kanaan ni hojjata. Hafuurri Qulqulluun dhugaa bilisa isaan baasu akka beekan ni gargaara (Yoh 8:32).

Abbaa Kennaa

Rakkoon fayyaa sammuu adda addaa, walxaxaa fi aadaa wajjin kan walqabatudha. Isaanis qaamolee uumamaa fi hafuura kan of keessatti hammadha. Kanaaf kennaawwan hafuura qulqulluu adeemsa gorsatiif barbaachisoo dha (1Qor. 12:8-10). Karaa kennaa mul'ataa, Hafuurri Qulqulluun gorsaa Pheenxeqoosxee fedhii nama gorfameef hubannoo kennuu danda'a. Karaa kennaa hafuurota adda baasuutiin, Hafuurri argamaa fi sochii hafuurota jinniiwwanii mul'isuu danda'a. Akkasumas, karaa kennaa raajjiitiin, gorsaan

² Amantoonni hafuura qulqulluu akka argatan gargaaruu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 20: "Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti qajeelchuu" ilaali.

jechoota abdiif fi fayyisuu hafuuraan ba’an dubbachuu danda’a. Kanaaf soortuun Pheenxeqoosxee adeemsa gorsaa tarkaanfii tokkoon tokkoon isaa keessatti hafuura qulqulluudhaan guutamee fi hojii isaatiif miira qabaachuu qaba.³

GOSOOTA GORSAA SOORTUU

Soortuun Pheenxeqoosxee gosoota gorsaa armaan gadii kennuudhaaf qophaa’uu qaba:

Gorsa Hafuuraa

Gorsi hafuuraa hariiroo gorsaan sun Waaqayyoo wajjin qabu, fi fedha Waaqayyoo jireenya isaatiif qabu irratti xiyyeeffata. Asitti, yaaddoon guddaan soortuun Pheenxeqoosxee, namni gorfamu Kiristoosii wajjin hariiroo jiraataa keessa akka fidamudha. Yaaddoon biraa hariiroon sun fayya qabeessaa fi guddachaa akka deemudha. Dhimmoonni gorsaa biroo kanaan walqabatan kanneen armaan gadii of keessatti qabatu:

- Hubannoo namni sun Waaqayyoo akka Abbaa jaalalaa fi namaaf yaadutti qabu
- Hubannoo namni sun hiika dhugaa fi maalummaa fayyinaa irratti qabu
- Namichi Kiristoos waliin deemsa itti fufiinsa qabu
- Gabrummaa jalaa bilisa bahuu fi barbaachisummaa fayyina keessaa
- Duudhaalee Kiristiyaanaa jireenya guyyaa guyyaa wajjin walitti araarsuu.

Haala Afrikaa keessatti, gorsaan gochaalee waaqa tolfamaa isaa duraanii adeemsa Kiristaanummaa wajjin walitti makuuf yaaliin inni taasisu ilaaluun barbaachisaa ta’uu danda’a. Gochootni kun humnoota hamoo fi abaarsa irraa eegumsa akka argatan gochuuf fakkii ykn kudhaama fayyadamuu kan dabalatu ta’uu danda’a.

Gorsa Gaa’ilaa fi Maatii

Gorsi gaa’ilaa fi maatii maatii miseensotaa keessatti dhuudhawwan Kiristaanummaa fi jireenya Waaqayyoon guutame guddisuuf kan kaayyeffatedha.

³ Kennaawwan hafuuraa ilaalchisee caalaatti baruuf, Ibsa Dabalataa 2: “Kennaawwan Mul’achuu 1 Qorontos 12:8-10” jedhu ilaali.

Gorsi gosa kanaa seminaara keessatti gorsa dhuunfaa ykn garee of keessatti hammachuu danda'a. Kanneen armaan gadii of keessatti qabata:

- Hiriyoondi gaa'elaa gaa'elaaf karoofataniif gorsa gaa'ela duraa
- Gorsa gaa'ela badhaadhina hiriyoondi gaa'elaa hariiroo isaanii walii isaanii waliin qaban gadi fageessuu barbaadaniif
- Hiriyoondi gaa'ela isaanii keessatti rakkoo isaan mudateef gorsa gaa'elaa
- Maatii Kiristiyaanotaaf gorsa kennuu
- Miseensota maatii hariiroo namoota gidduu jiruun rakkatan gargaaruuf gorsa garee maatii
- Gorsa sirna maatii kan akka gaa'elaa, da'umsaa, du'aa, fi awwaalchaa wajjin walqabatu.

Deggarsaa fi Gorsa Yeroo Rakkinaa

Gorsi deggersaa fi muddamaa taateewwan jireenyaa keessatti nama gaddisiisan keessa darban gargaaruuf kan kaayyeffatedha. Taateewwan sun kanneen armaan gadii of keessatti qabatu:

- Dhukkuba fayyuu hin dandeenye ykn du'a nama jaallattu
- Gogiinsa, beela, weerara dhukkubaa fi balaa uumamaa
- Miidhama yakkaa
- Hojii dhabdummaa fi hiyyummaa.

Yeroo rakkisaa kana keessatti miseensonni dhukkubbii isaanii keessa yeroo hojjetan nama isaan dhaggeeffatu barbaadu ta'a. Soortuun tokko haalawwan lubbuu namaa balaa irra buusan kan akka of ajjeessuu fi dhiphina sammuu guddaa dandamachuuf yoo meeshaa hin qabne, nama dhukkubsate gara gorsaa gahumsa qabuutti erguu qaba.

Gorsa Guddinaa

Gorsi guddinaa namoota jireenya keessatti akka milkaa'an humneessuuf kan kaayyeffatedha. Kaayyoon isaas karaa hundarra gaarii ta'e gara fuulduraatti akka murteessan gargaaruudha. Faarfannaa fi Fakkeenya jechoota ogummaa fi gorsaa baay'ee dhiyeessu (fkn, Far. 32:8; Fak. 15:22).

QAJEELFAMA GORSAA

Hasawaa Yesuus dubartii Samaariyaa Yohaannis 4 irratti qabu yaadaan qorachuun, seera bu'uuraa gorsaa barbaachisoo afur soortuun Pheenxeqoosxee fayyadamuu barbaadu mul'isa:

Amaanaa Hundeessuu

Yesus adeemsa gorsaa kan jalqabe ofii isaatii fi dubartii sana gidduutti wal amantaa uumuudhaan ture. Kabaja murtii malee isheef qabu agarsiisee jaalalaa fi fudhatama haalduree tokko malee agarsiise. Gufuuwwan aadaa jiran irra darbuun daran ishee dhaqqabe (Yoh 4:7-9, 17-18).

Dammaqinaan Dhaggeeffachuu

Yesus gaaffiiwwan qoratan gaafachuudhaan haala dubartii sanaa hubachuuf yaaleera. Sana booda waan isheen jettu sirriitti dhaggeeffatee deebii sirrii ta'e kenneera. Deebii inni kenne hubannoo inni fedhii hafuuraa ishee isa gadi fagoo ilaalchisee qabu ifatti dabarseera. Yesuus caalaatti yaada ishee keessatti bakka jaamaa dhugaa fudhachuu fi bilisummaa isa keessatti akka hin arganne ishee dhorkaa turan sana morme (Yoh. 4:9-16, 21-24).

Dhugaa Jaalalaan Dubbachuu

Yeroo barbaachisaa ta'etti Yesuus jaalalaan amanamummaa dhabuu ishee dura dhaabbatee dhugaan ishee morme (Yoh. 4:16-18; cf. Efe. 4:15).

Xiyyeffannoodhaan Jiraachuu

Adeemsa kana hundumaa keessatti, Yesuus kaayyoo isaa kan dubartittiin kaayyoo jireenyaa ishee isa dhugaa akka argattu gargaaruu irratti xiyyeeffatee itti fufe (Yoh 4:10, 13-14, 16-18, 21-24). Dubartiin cubbuu ishee amantee akka Masihiitti Isa beeksifte. Sana booda waa'ee isaa namoota birootti himuuf fiigde (Yoh 4:28-29).

SAAFUU GORSA

Akka bakka bu'oota Kiristoosii fi kunuunsitoota saba isaatti, soortuun Pheenxeqosxee dhiiraa fi dubartoota amanamoo ta'uu qabu. Gorsa kennuu keessatti dhimmoota naamusaa armaan gadii ilaaluu qabda. Seerawwan bu'uuraa kana hordofuun si fi nama gorsa kennitu sana ni eega:

Hanga Ofii Hubachuu

Dandeettii fi daangaa gorsa kennuu irratti qabdu ilaalchisee amanamaa ta'uu qabda, akkasumas daangaawwan kana bira darbuuf yaaluu hin qabdu. Biyyoota tokko tokko keessatti gorsitoonni ogummaa boorditiin mirkanaa'uu qabu.

Wabeeffachuun

Daangaa kee yoommuu geesse beekuu qabda. Yoo naannoo murtaa'e irratti gorsa kennuudhaaf leenjii hin fudhanne ykn ga'umsa hin qabne ta'e, miseensota kee gara gorsitoota Kiristiyaanaa mirkanaa'oo ta'anitti erguuf qophaa'uu qabda. Akkasumas yeroo hariiroon hirkataa siifi nama gorsaa gidduutti uumamu, ykn yeroo gorsaan tokko kana booda gorsa kee irraa fayyadamaa hin taane isaan eeruuf qophaa'uu qabda.

Qulqullina Walqunnamtii Saalaa

Akka soortuutti warra saala faallaa qaban yeroo gorsitu of eeggannoo addaa gochuu qabda. Yoo hawwataan miiraa sii fi nama gorsitu gidduutti uumamuu jalqabu, yeroon gorsaa xumuramuu fi namni sun gara gorsaa biraatti ergamuu qaba.

Iccitii eeguu

Odeeffannoon iccitiidhaan qoodamu kabajamuu qaba malee gonkumaa namoota biroo waliin mari'atamu hin qabu.

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, itti gaafatamummaa irra deebitee saba Waaqayyoof gorsaa taatee tajaajiluu irraa gonkumaa of duuba deebi'uu hin qabdu. Kanaa mannaa, Yesuus Kiristoos fakkeenya kee ta'ee, Hafuurri Qulqulluun immoo gargaaraa kee ta'uudhaan, tajaajila barbaachisaa ta'e kana hawwiidhaan fudhachuu qabda.

Kutaa 6ffaa: Soortuu Pheenxe Qoosxee Akka Tikseetti

~ Boqonnaa 27 ~

Hoolota Waaqayyoo Eeguu

Seena keessatti, hoggantoonni badii jechaan dubbatamuu hin dandeenye dhala namaa irratti raawwataniiru. Yakkoonni kun duguuggaa sanyii, sabaa fi sablammootaa fi waraana haqa hin qabne kan dabalatudha. Gariin isaanii gocha gara jabinaa kana raawwachuu isaaniitiin yakkamoodha; kaan immoo homaa isaan dhaabuu dhabuu isaaniitiin balleessaa qabu. Kaan nama gaddisiisu immoo Afrikaan gocha hammeenya akkasii keessaa qooda ishee qabdi. Yaadni bulchiinsa gaarii addunyaa maraa tokko sabni hundi itti gaafatamummaa ummata isaa namoota badii hojjetan irraa eeguu qaba. Mana Kiristaanaafis kanuma. Saba Waaqayyoo haleellaa seexanaa fi loltoota jinnii isaa irraa eeguuf itti gaafatamummaa qaba.

Yesuus waa'ee raajota sobduu akeekkachiise, waa'ee isaanii, “hoolaa fakkaachuudhaaf raroo hoolaa uffatanii gara keessan in dhufu; keessa isaaniitiin garuu yeeyyii butatanii dha” jedheera. Innis, “Ija hojii isaaniitiin isaan ni beektu” jedhee gorse (Mat.7:15-16). Phaawulos jaarsolii Efesooniif akeekkachiisa wal fakkaatu kenneera. Innis, “Erga ani adeemee immoo warri akka yeeyyii sodaachiisoon, hoolota karra keessatti kan hin hambifne akka isin gidduu galan ani beeka. Isinuma keessaa iyyuu namoonni dubbii dhugaa jal'isuudhaan amantoota garagalchaniif of duukaa buusan in ka'u. Kanaafis dammaqaa! Waggaa sadii halkanii fi guyyaa utuu gargar hin kutin imimmaaniin akkan tokkoo tokkoo keessan gorsaa ture yaadadhaa!” (Hojii Ergamootaa 20:29-31).

Boqonnaan kun itti gaafatamummaa kabajamaa soortuun Pheenxeqoosxee hoolota Waaqayyoo ergamtoota Seexanaa kana irraa eeguu isaa irratti ni mari'ata. Gaaffiiwwan: "Macaafni Qulqulluun waa'ee itti gaafatamummaa soortuu Pheenxeqoosxee hoolotaa eeguuf qabu maal jedha?" akkasumas "Itti gaafatamummaa kana akkamitti ba'uuf deema?"

UUMAMAA FI GAATII HOOLOTA WAAQAYYOO

Macaafni Qulqulluun walitti dhufeenya soortuu tokkoo fi saba isaa gidduu jiru ibsuuf fakkii tiksee fi hoolotaatti fayyadama. Itti gaafatamummaa soortuun Pheenxeqoosxee waldaa isaaniif qabu caalaatti hubachuuf, namni tokko maalummaa fi gatii hoolotaa hubachuu qaba.

Maalummaa Hoolotaa

Yeroo tokko soortuun tokko, "Ummata koo geggeessuun akka hadurree tiksuti!" Hadurree tiksuum hin danda'amu. Isaan mata jabeeffatanii kallattii ati barbaaddeen deemu didu. Hoolotni garuu akkas miti. Hoolonni ni abboomamu. Tiksee bakka inni geessu hundatti duukaa bu'uuf qophiidha. Kun gaariidha. Haa ta'u malee, amalli kun hoolotaaf balaa fida. Yeroo tokko tokko gowwummaadhaan nama dogoggoraa hordofu. Kanaaf kunuunsaa fi eegumsa isaan barbaachisa.

Amantoonni dhugaa fedhiidhaan soortuu gaariidhaaf of kennu. Bakka inni geessu hundatti isa duukaa bu'uuf qophiidha (Yoh 10:27). Haa ta'u malee, Amantoonni tokko tokko bilchina kan hin qabne si'a ta'an, yeroo tokko tokko yeeyyiwwan hafuura tiksitoota dhugaa waliin wal-fakaachuun burjaajii hoolotatti uumu . Kana irraa kan ka'e, hubannoo malee namoota dhugaadhaan namoota Waaqayyoo hin taane hordofu.

Kana malees, hoolonni ittisa uumamaa hin qaban. Sababa kanaan saaxilamoo waan ta'aniif tiksee isaan tiksu isaan barbaachisa. Sababa kanaa irraa kan ka'e, nageenya hoolotaaf kunuunsaa tiksee isaan barbaachisa. Nageenyi isaanii kan hin eegamne Yoo ta'u bineensota isaan adamsaniif salphaatti saaxilamoo ta'u. Kiristiyaanotni hedduunis akkasuma. Kunuunsaa soortuu isaanii fi nageenya waldaa irraa fagaachuu barbaadu. Kunuunsaa fi eegumsi tiksee dhugaa isaan barbaachisa.

Gatii Hoolotaa

Bara macaafa qulqulluu keessatti hoolonni tikseedhaaf gatii guddaa qabu turan. Yeroo baay'ee madda jireenyaa maatii sanaa isa guddaa turan. Foon

nyaataaf, aannan dhugaatiif, suufii uffataaf, gogaa hoolaa gaaddisa fi kaayyoowwan biroof qopheessan. Amantoonni soortuu gaariidhaaf caalaatti gatii guddaa qabu. Kun yoo xiqqaate sababoota lamaaf dhugaadha:

Tokkoffaa, amantootni Kiristoosiif gatii guddaa kan qaban sababa gatii guddaa inni isaan furuuf kaffaleedha. Yesuus waa’ee ofii isaatii, “Ani tiksee gaarii dha. Tikseen gaariin hoolotaaf lubbuu isaa in kenna” (Yoh 10:11). Pheexiroos gatii Kiristoosiif qabnu akkas jechuun nu yaadachiisa: “Isin waan baduu kan akka meetii yookiin warqeetiin akka hin furre beektu...dhiiga gatii guddaa qabu Kiristoosiin malee” (1Phex. 1:18-19).

Kana malees, kiristaanonni hariiroo addaa isa wajjin qabaniin Kiristoosiif gatii guddaa qabu. Yeroo tokko “Kiristoos irraa adda kan ba’an, Israa’el keessatti lammummaa irraa kan baafaman, kakuu abdiidhaafis orma kan ta’an, biyya lafaa irratti abdiin kan hin qabnee fi Waaqayyoo kan hin qabne” turan. Haa ta’u malee, amma “dhiiga Kiristoosiin dhihaataniiru” (Efe. 2:12-13). Pheexiroos sabni Waaqayyoo “saba filatamaa, luboota mootii, saba qulqulluu, qabeenya Waaqayyoo adda ta’e” (1Phex. 2:9) ta’uu isaanii nu yaadachiisa. Sabni isaa tuuta Waaqayyoo isa filate waan ta’aniif kunuunsa addaa argachuun isaaniiif mala.

WAANTOTA HOOLOTA SOODAACHISAN

Akka soortuu amanamaa Pheenxeqoosteetti, saba kee dammaqinaan raajota sobduu fi barsiisota sobduu irraa eeguuf yeroo hundumaa dammaquu qabda.

Raajota Sobduu fi Barsiisota Sobduu Adda Baasuu

Raajii sobduu jechuun nama Waaqayyoofan dubbadha jedhu kamiyyuu, ta’us, dhugaa jiru keessatti, maqaa ofiitiin yookiin maqaa waaqa sobaatiin yookiin hafuura jinniitiin kan dubbatu yoo ta’e (Er. 23:16). Macaafni Qulqulluun Waaqayyoo raajota sobduu akkasii irratti akka mormu, akkasumas saba Waaqayyoo gidduu akka jiraatan eeyyamamuu akka hin qabne akeekkachiisa (Hiz. 13:9). Yesuus raajonni sobduu yeroo tokko tokko illee “mallattoo fi dinqii gurguddaa akka raawwatan” akkasumas “yoo danda’ame warra filataman illee gowwomsuuf” akka sodaachisan akeekkachiiseera (Mat. 24:24). Phaawuloos “Yeeyyiwwan gara jabeeyyii” “dhugaa jallisuudhaan duuka buutota of duukaa harkisan” jedhee isaan waame (HoE 20:29-30). Oduu durii akka barsiisanii fi waan namoonni dhaga’uu barbaadan akka dubbatan barreesseera (2Xim. 4:3 4).

Barsiisonni sobduu raajota sobduu wajjin wal fakkaatu. Raajiin sobduun tokko Waaqayyooftaan waan dubbatu fakkeessee utuu jiruu, barsiisaan sobduu tokko immoo of eeggannoo malee dubbiin Waaqayyoo wanta dhugumaan hiika isaa irraa kan hafe wanta biraa akka dubbatu jallisa. Yeroo baay'ee kana kan godhu faayidaa dhuunfaaf (Tito 1:11). Macaafni Qulqulluun namoonni kun wallaalani fi tasgabbaa'oo akka hin taanee fi Caaffata Qulqullaa'oo gara badiisa isaaniitti akka jallisan dubbata (2Phex. 3:16).

Har'a waldaa keessatti raajota sobduu fi barsiisota sobduu karaan ittiin adda baasuu dandeenyu lamatu jiru:

1. *Jireenya isaanii ilaaluudhaan.* Yesuus bartoota isaa, “Rajota sobduu irraa of eeggadhaa. Uffata hoolaa uffachuun gara keessan dhufu, keessa isaaniitti garuu Yeeyyota gara jabeeyyiidha. Isin ija isaaniitiin isaan in beektu” (Mat. 7:15-16). Waan hin taane of fakkeessu. Akka qulqullootaatti uffachuu fi amala fakkeessuu qabu; jechoota amanti yeroo dhiyootti dubbataman hundatti kan fayyadaman si'a ta'an, kadhannaa dinqisiisaa ta'e ni kadhatu. Gariin isaanii dinqii cimaa hojjechuu illee danda'u. Alaan immoo qulqulluu fi dibamoo ta'anii mul'atu. Haa ta'u malee, keessa isaaniitti saamtota, sobdootaa fi kan ejja raawwataniidha. Ijji jireenya dhuunfaa isaanii fakkeenyummaa isaanii mul'isa. Dhiiras ta'ee dubartiin jireenya Waaqayyoon hin sodaanne jiraatu kamiyyuu raajii Waaqayyoo isa dhugaa miti.

Yesuus barsiisota sobduu bara isaa turan akkas jedhee morme: “Barsiisota seeraa fi Fariisota of hin arginee nana isiniif wayyoo! Isin alaan gaarii akka awwaalota nooraa dibamani ti; Isaan karaa alaa ijatti mimmiidhagoo in fakkaatu, keessi isaanii garuu lafee warra du'anii fi waan xuraa'aa hundumaatiin guutuudha. Isinis immoo akkasuma karaa alaa namoota biratti qajeelota fakkaattu, keessi keessan garuu of arguu dhabinaa fi irra-daddarbaan guutuu dha” jedheera. (Mat. 23:27-28). Dhiiraa fi dubartoonni finciltoonni kun aangoo Waaqayyoo fi Waldaa Kiristaanaaf bitamuu didu.

2. *Kaka'umsaa fi tooftaawwan isaanii hubachuudhaan.* Raajoota sobduu fi barsiisota sobduu waldaa keessatti karaan nuti adda baasuu dandeenyu inni lammaffaan kaka'umsaa fi tooftaawwan itti fayyadaman hubannoo keessa galchuudha. Kaka'umsi raajii sobaa inni jalqabaa faayidaa ofittummaa ofii isaatii guddisuudha. Kana gochuufis gammachuudhaan sagalee Waaqayyoo jallisu. Yeroo baay'ee barreeffamoota haala jiru keessaa baasuun, ajandaa mataa isaanii wajjin akka walsimutti hiikatu. Kaayyoon isaanii “bartoota duukaa buusuudha” (HoE 20:30). Isaan waa'ee fayyina hordoftoota isaanii ykn guddina Kiristoos

irratti xiqqoo isaan yaadda’u. Isaan caalaatti faayidaa fi ulfina dhuunfaa isaaniif yaadda’u.

Barsiisa Sobaa Afrikaa Keessatti

Kan nama gaddisiisu, waldoota Pheenxeqoosxee guutuu Afrikaa keessatti argaman hedduu keessatti, barsiisni sobaa fi raajiin sobaa amala bara kanaa waan ta’e fakkaata. Barsiisonni kun eebbaaf abdiin kan kennu yoo ta’u, barbaachisummaa amantiif of kennuu fi cubbuu irraa qalbii diddiirrachuu tuffachuudha. Irra caalaa fedhii yeroo namootaa irratti xiyyeeffachuun, guddina hafuuraa fi guddina ayyaanaa isaaniif tuffatu. Kana gochuudhaan, warra badan gara Kiristoositti fiduu fi qulqulloota jirenya bara baraa qopheessuu hin danda’an (Mar. 8:36). Macaafni Qulqulluun barumsa akkasii irraa cimsee akeekkachiisa (1Xim. 4:1).

Keessattuu Afrikaa keessatti barumsa sobaa lamatu babal’atee jira:

1. Wangeela badhaadhina. Barumsi akkasii inni jalqabaa “wangeela badhaadhina” kan jedhamudha. Wangeelli badhaadhinaa amantoonni hundi eebba fayyaa, qabeenyaa fi badhaadhina argachuuf mirga kakuu akka qaban barsiisuudha. Eebbawwan kun amantiidhaan, waadaa galuu isaaniitiin, akkasumas “sanyii amantiif” facaasuudhaan argachuun ni danda’ama.

Waaqayyo warra amanamummaadhaan isa duukaa bu’an akka eebbisu dhugaa ta’us, wangeelli badhaadhina wangeela Yesuus fi ergamoonni lallaban miti. Yesus, “Qalbii geddaradhaa, misiraachichas amanaa!” (Marq 1:15). Pheexiroos, “Yeroon boqonnaa Gooftaa biraa akka dhufuuf, cubbuun keessan akka haqamuuf, qalbii jijjiirradhaa...gara Waaqayyooti deebi’aa” jedhee labseera (HoE 3:19). Phaawuloos, “Duraan Waaqayyo wallaalummaa akkasii tuffatee ture, amma garuu namoonni bakka hundumaatti akka qalbii diddiirratan abboota” (HoE 17:30) jedhee akeekkachiise.

Waldaan Pheenxeqoosxee dhugaan wangeela badhaadhina diduu qabdi sababni isaas Kiristoos giddu galeessa godhachuu osoo hin taane ofittoon waan taateef. Ergama furuu Waaqayyoo irratti osoo hin taane fedhii qaama namootaa irratti xiyyeeffata. Xiyyeeffannaan wangeela badhaadhina tajaajila osoo hin taane eebba irratti. Wangeela jallatetu kiristaanota irratti dhiibbaa hamaa fida. Akeekkachiisni Phaawuloos Kiristiyaanota Galaatiyaadhaaf kenne ni hojjeta: “Isa karaa ayyaana Kristos isin waame irraa garagaltanii gara wangeela kan biraatti goruu keessaniif nan dinqisiifadha. Wangeelli biraa illee hi jiru; garuu nmootni isin wallaalchisanii, wangeela Kristos garagalchuudhaaf barbaadan tokko jiru.

Haata’u iyyuu malee, ani yookiis ergamaan waaqa irraa tokko wangeela isa nuyi kanaan dura isinitti hime, abaaramaa haa ta’u!” (Gal. 1:6-8).

2. *Walmakaa.* Waldoota Pheenxeqoosxee Afrikaa keessatti gochi diigumsaa kan biraan walmakiinsadha . Walmakiinsa jechuun amantii kiristaanaa qaamolee amantii aadaa Afrikaa waliin walitti makuudha. Raajonni sobduu fi barsiisonni sobduu yeroo tokko tokko tooftaa kana fayyadamuun namoota baay’ee gara waldaa isaaniitti hawwachuuf yaaliin godhamu. Fakkeenyonni walnyaatinsa hedduu guutuu Afrikaa keessatti argamuu danda’u. Afrikaa Lixaa keessatti fakkeenyota kanneen akka

- aarsaa raajichaa
- aarsaa furuu
- aarsaa gatiin itti kaffalamu
- zayita dibame gurguruu fi macaafa qulqulluudhaan ala fayyadamuu
- gurgurtaa fi itti fayyadama bishaan qulqulluu
- gurgurtaa fi itti fayyadama dammaa fi aannan
- fakkiiwwan “nama Waaqayyoo” gurguruu .
- itti fayyadama harataa qulqulluu (diina ofii haxaa’uuf) .
- itti fayyadama dhoqqee Galaana Du’aa irraa argamu
- bishaan laga Yordaanos irraa argamutti fayyadamuu
- raajotaaf qarshii kaffaluu

Gochoonni kunniin gochaalee amantii aadaa “Amantootaa” gochuuf yaalamani dha. Isaanis qarshii fi waadaa eebbaa fi eegumsa warra isaan fudhatan gidduu naanna’udha. “Ergaa wangeela isa dhugaa” (Qol. 1:5-6) deggeruuf diduu fi mormamuu qabu.

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, hiree bara baraa warra tajaajiltu harka kee keessa akka qabdu gonkumaa dagachuu hin qabdu. Kanaaf, wanta hojjettuu fi barsiistu sirriitti ilaaluu qabda. Dhugaa barsiisuu yoo dadhabde, soba barsiisuutti yoo harka kennite, sabni karaa irraa maqee, waldaan ni miidhama, Waaqayyoos sitti murteessa.

Bu’aa Barumsaa Sobaa fi Raajii Sobaa

Barumsi sobaa karaa shaniin waldaa miidha:

1. *Barumsi sobaa namoonni akka Waaqayyoon hin sodaanne jajjabeessa.* Dhugaan amantootaa gara jireenya Waaqayyoon fakkaachuutti ni kakaasas,

Boqonnaa 27: Hoolota Waaqayyoo Eeguu

gaggeessas (Yoh 17:17). Gama biraatiin barumsa sobaa sammuu fi qalbii ni mancaasu, akkasumas safuu dhabuu jajjabeessa (1Qor. 15:33).

2. *Barumsi sobaa geggeessitoota Waaqayyoon hin sodaanne uuma.* Dhugaan geggeessitoota tajaajiltoota Waaqayyoon jaallatan ni uuma; haa ta’u malee, barumsi sobaa geggeessitoota Waaqayyoon hin sodaanne, warra abbaa irree ta’an ni uuma. Geggeessaan kiristaanaa dhugaa “barsiisa sirrii ta’een warra kaan jajjabeessuu fi warra morman mormuu akka danda’uuf, ergaa amanamaa akkuma barsiifame jabeessee qabachuu qaba” (Tito 1:9).

3. *Barumsi sobaa nama gabroomsa.* Dhugaan namoota bilisa baasa (Yoh 8:32). Haalli sobaan garuu namoota garboomsu (Gal. 4:9). Phaawuloos warra Galaatiyaa, “Kiristoos bilisummaaf nu baase. Eгаа jabaadhaa dhaabadhaa, ammas waanjoo garbummaatiin akka isinitti hin ba’amne” (Gal. 5:1).

4. *Barumsi sobaa kiristaanota dadhaboo ta’an ni uuma.* Amantoonni barumsa sobaa fi amantii sobaa barsiifaman ayyaana keessatti hin guddatan. Hafuuratti daa’imman ta’anii hafu. Waldaan Amantootaa baay’inaan yoo guddattellee laafaa fi bu’a qabeessa hin taane hafti.

5. *Barumsi sobaa gara firdii fi badiisaatti nama geessa.* Macaafni Qulqulluun waa’ee “warri wallaalonni, warri waanuma argan qabanii gad dhiisan, akkuma caaffata qulqullaa’aa isa kaanis jal’isan, badiisaaf akka isaanitti ta’utti hiikaa isaa in micciiru” dubbata (2 Phex. 3:16).

HOOLOTA WAAQAYYOO EEGUU

Soortuu saba Waaqayyoo waan taateef, yeroo hunda hoolota isaa eeguu qabda. Isaaniif lubbuu kee dabarsuuf illee fedhii qabaachuu qabda (Yoh. 10:11; cf. 1Sam. 17:34-35). Ati akka soortuu amanamaa Pheenxeqoosteetti saba Waaqayyoof of eeggachuu qabdu karaan shan kunooti.

Hoolotaaf Kadhachuudhaan

Tokkoffaa, yeroo baay’ee gumii bakka bu’uudhaan Abbaa duratti jilbeenfachuu qabda. Kana gochuudhaan humnaa fi ogummaa tuuta sana kunuunsuu fi eeguuf si barbaachisu Isa irraa ni argatta. Dabalataanis, kadhannaan kee harki Waaqayyoo inni eegu saba isaa irra akka ta’u ni taasisa.

Hubannoo Hafuuraa Fayyadamuudhaan

Lammaffaa, hubannaa hafuuraa qabaachuu qabda. Macaafni Qulqulluun “hafuurota wallalchisoodhaa fi barsiisa hafuurota hamootaa” akeekkachiisa (1Xim. 4:1). Kanaaf, barsiisa ykn mul’ata hafuuraa Waaqayyo biraa hin dhufne kamiyyuu akka saaxiluu si gargaaru kenna hafuurota adda baasuu Waaqayyoon gaafachuu qabda. Kennaan hafuuraa kun waldaa keessatti namni tokko dhiibbaa hafuura qulqulluutiin ykn hafuura jinniitiin socho’aa jiraachuu isaa akka beektu si dandeessisa.

Barumsa Bu’uura Amantii Barsiisuudhaan

Sadaffaa, amanamummaadhaan barumsa sirrii ta’e lallabuu fi barsiisuu qabda (2Xim. 4:2; Tit. 1:9). Gochi kun hoolota jabeessa, barumsa sobaa irraas ni ittisa. Daandii qulqullinaa irra akka isaan tursiisu ni gargaara (Faar. 119:9-11).

Raajota Sobduu fi Barsiisota Sobduu Adda Baasuun

Affraffaa, raajota sobduu fi barsiisota sobduu waldaa akeekkachiisuu qabda. Macaafni Qulqulluun karaa sadeen Yeeyyiiwwan raroo hoolaa uffatan kana adda ittiin baasuu dandeenyu dubbata:

1. *Raajiin isaanii hin raawwatamu.* Raajiin isaanii yoo hin raawwatamne, Waaqayyo biraa hin dhageenye. Isaan raajota sobaati (Er. 28:9).

2. *Namoota dhugaa irraa fageessu.* Raajiin isaanii yoo raawwatame iyyuu, ergaa wangeelaa isa dhugaa irraa namoota yoo faageessan raajota sobaati (Kes. 13:1-3; Gal. 1:6-9).

3. *Jireenya qulqulluu hin taane jiraatu.* Raajiin isaanii yoo raawwatame, akkasumas mallattoo dinqii yoo raawwatan illee, jireenya Waaqayyoon hin sodaanne yoo jiraatan raajota sobaati (2Phex. 2:10-15). Yesuus, “Isin ija isaaniiitiin isaan in beektu” jedhee akeekkachiise (Mat. 7:15-16; cf. lak. 22-23).

Akka soortuu amanamaa tokkootti hoolota bineensota adamsan irraa eeguu qabda, akkuma Gooftaan si wajjin godhu karaa sirrii irra isaan qajeelchuu qabda (Faar. 23:3).

Barumsa Sobaa Saaxiluudhaan

Dhumarratti barumsa sobaa fi raajii sobaa waldaa keessatti adda baasuun sirreessuudhaan saba Waaqayyoo eeguu qabda. Phaawulos, “Wanta Waaqayyo namatti mul’isee himsiisu hin tuffatinaa” jedhee barreesseera. Haa ta’u malee,

dafee itti dabaludhaan, “Garuu waan hundumaa qoraa, isa gaarii jabeesaatii qabadhaa! Waanuma hamaa ta’e dhiisaa” (1Tas. 5:20-22). Kanaaf, akka tiksee tuuta Waaqayyootti, wanta waldaa keessatti barsiifamu yeroo hundumaa dammaquun si barbaachisa. Karaaleen kana gochuu dandeessan sadiitu jiru:

1. *Waan barsiifamu to’achuudhaan.* Barumsi sobaa yeroo tokko tokko garee xixiqqoodhaan ykn qo’annoo Macaafa Qulqulluutiin gara waldaa seenuu danda’aa. Itti gaafatamaan garee tokkoo waan dhaga’e ykn dubbise tokko barsiisuu jalqaba. Yeroo gabaabaa keessatti amantiin dogoggoraa kun guutummaa waldaa keessatti babal’ateera. Kanaafuu, dhugaan akka barsiifamu mirkaneessuuf, kutaa mana barumsaa Wiixataa, kutaa cuuphaa, garee seelii, waldaa manaa fi gareewwan biroo keessatti maaltu akka barsiifamu sirriitti hordofuu qabda.

2. *Waan namoonni dhaggeeffachaa jiran xiinxaluudhaan.* Har’a ujummoon qilleensaa barsiisaa fi lallaba gosa hundaan guutamee jira. Ummanni keenya dhiiraa fi dubartoota kana dhaggeeffachaa jira. Lallaboonni miidiyaa hedduun amanamummaadhaan misiraachoo kan babal’isan yommuu ta’u, tokko tokko immoo dogoggora barsiisaa jiru. Waan namoonni dhaggeeffachaa jiran beekuu qabda kanaaf gara dhugaa sagalee Waaqayyootti isaan akeekuu dandeessa.

3. *“Eegduu karraa” ta’uudhaan.* Akka soortuutti waldaa keetiif karra eegduu taatee dhaabbachuu qabda. Kana jechuun, eenyu akka gumiitti akka dubbatu hayyamtu of eeggannoodhaan hordofuu qabda. Lallabaan tokko hammam beekamaa ykn charismatic ta’us, nama amala olaanaa qabu yoo hin taane, ykn dhugaa irraa yoo maqan, waltajjii kee irratti eeyyamuu hin qabdu.

Soortuun Pheenxeqoosxee amanamummaadhaan tuuta Waaqayyoo eegu waldaa fi ofii isaaniiitiif eebba ni fida. Hoolonni eegumsa tiksee isaanii jalatti ni dagaagu, akkasumas gara duuka buutota Kiristoos bilchaataa ta’anitti ni guddatu. Soortuunis ni eebbifama. Tajaajiltoota gaarii fi amanamoo ta’uu isaanii beekuun itti quufinsa argateera.

Phexros waa’ee badhaasa soortuu amanamaa kanaa akkas jechuudhaan dubbateera: “Karra hoolotaa isa Waaqayyoo tikaaf isinitti kenne sana, gididiidhaan utuu hin ta’in jaalalaan, akka Waaqayyoo barbaadutti, bu’aa nama yeellaasisu irraa argachuuf utuu hin ta’in, of kennuudhaan egaa. Hoolota karra sanaaf fakkeenya ta’uudhaan egaa malee, warra tika keessan jala jiran irratti gooftummaa

Kutaa 6ffaa: Soortuu Pheenxe Qoosxee Akka Tikseetti

agarsiisuudhaan miti. Gaafa angafni tiksootaa sun mul'atutti, isinis immoo gonfoo ulfinaa isa gad deebi'aa hin adcemne in argattu" (1Phex. 5:2-4).

~ KUTAA 7FFAA ~

SOORTUU PHEENXEQOOSXEE
AKKA GEGGEESSAATTI

~ Boqonnaa 28 ~

Geggeessummaa Pheenxeqoosxee

Phaawulosiifi gareen misiyoonii isaa gara dhihaatti gara bulchiinsa Eeshiyaatti qajeelanii Galaatiyaadhaa ka’anii turan. Haa ta’u malee, Hafuurri Qulqulluun, kallattii sanaan akka itti hin fufne isaan dhorke. Kanaaf, gara kaabaatti gara bulchiinsa Bitaaniyaa deemuuf murteessan. Ammas hafuurri isaan dhorke. Kanaaf ammas gara dhihaatti garagalan. Dhuma irrattis magaalaa Tiroo’s jedhamtuufi qarqara galaana Ageenaa gara kaaba dhihaatti argamtu ga’an. Achitti wanti adda ta’e tokkotu isaan mudate.

Halkan keessa Hafuurri Qulqulluun Phaawuloosiif mul’ata kenne. Mul’ata sana keessatti ergamichi nama Maqedooniyaa irraa dhufe tokko dhaabatee “Gara Maqedooniyaatti ce’ii nu gargaari” jedhee isa kadhatu arge (HoE 16:9). Phaawuloos mul’ata isaa garee isaaf yeroo himu hundi isaanii Gooftaa irraa akka ta’e irratti walii galan. Luqaas akkas jechuun ibsa: “Akkuma inni mul’aticha argeen, Waaqayyo akka wangeela isaaniif lallabnuuf nu waamuu isaa ti, jennee waan fudhanneef, achumaan biyya Maqedooniyaatti ce’uu abballe” (lakk. 10). (Fakkeenyonni biroo Phaawuloos hafuuraan geggeeffamuu isaanii HoE 13:1-5, 15:28, fi 20:22 irratti argamu.

Phaawuloos fakkeenya gaarii gaggeessaa Pheenxeqoosteeti. Inni jalqaba Hafuurri Qulqulluun akka isa gaggeessu hayyamuudhaan warra kaan gaggeesse. Kana gochuudhaan fakkeenya Yesuus hordofaa ture, inni ofii isaatii dibataa fi

qajeelfama hafuura qulqulluu jalatti tajaajilaa ture (Luq 4:1; Yoh 5:19; HoE 10:38).

Boqonnaan kun gaggeessummaa Pheenxeqoosxee ni ilaalla. Mala Yesusii fi ergamootaa irratti hundaa’uun moodeela geggeessummaa ni dhiheessa. Tokkoffaa, geggeessaa Pheenxeqoosxee ta’uu jechuun maal jechuu akka ta’e ni ibsa. Sana booda, amaloota fi sochiiwwan geggeessitoota Pheenxeqoosxee dhugaa ta’an tokko tokko irratti ni mari’ata.

GEGGEESSUMMAA PHEENXEQOOSXEETTI HIIKAA LAACHUU

Soortuwwan Pheenxeqoosxee hin taane mala gaggeessummaa baay’ee akka fayyadaman dhugaa ta’us, garaagarummaa barbaachisoo tokko tokkotu jira. Akkaataa Soortuun Pheenxeqoosxee ittiin gaggeessummaatti dhihaatu muuxannoo hafuuraa fi haala hafuurrichi isa ittiin qajeelcheen ta’uu qaba. Hafuurri jireenya isaanii fi jireenya namoota biroo keessatti akkamitti akka hojjetu hubannoon isaanii adda ta’e akkaataa isaan gaggeessan irratti dhiibbaa guddaa qaba.

Gaggeessaan Pheenxeqoosxee dhiira ykn dubartiin Waaqayyo filate hafuuraan guutamee fi dammaqinaan ogummaa fi qajeelfama hafuuraa barbaadudha. Galmi isaa garee murtaa’aa saba Waaqayyoo tokko amanamummaa fi bu’a qabeessa ta’een gahee Waaqayyo muudame ergama isaa lafa irratti tarkaanfachiisuu irratti dhiibbaa gochuudha. Hiika kana kutaalee qaama isaa afranitti haa caccabsinu.

Waaqayyoon kan Waamame

Tokkoffaa, gaggeessaan dhugaa Pheenxeqoosxee tokko saba isaa akka geggeessuuf Waaqayyoon waamamee jira. Sababa kanaan, inni ykn isheen Phaawuloos isa “hojjetaan Yesus Kristos ergamaa ta’uudhaaf waamamee, wangeela Waaqayyoos lallabuudhaaf addaan kanan baafame” jedhee of ibse waliin walitti dhiyeenyaan wal fakkeessa (Rom. 1:1).

Hafuuraan kan Guutame

Itti aansuudhaan, gaggeessaan Pheenxeqoosxee Hafuuraan guutamee jireenyi isaa “hafuura waliin tarkaanfachuun” (Gal. 5:25) jiraachuu barbaada. Isaan ajaja Kiristoos “hanga humna isa gubbaa irraa uffatanitti magaalattii keessa turaa”

(Luqaas 24:49), akkasumas qajeelfama Phaawuloos “Hafuuraan guutamuu” (Efe. 5:18) jedhu akka waan guddaatti ilaalu.

Qajeelfama Waaqayyoo Barbaadu

Sadaffaa, gaggeessaan Pheenxeqoosxee waan hojjetu hundumaa keessatti qajeelfama Hafuuraa dursee barbaada. Dirqamni isaanii inni guddaan fedha Waaqayyoo akka Caaffata Qulqullaa’oo keessatti mul’atuttii fi hafuura qulqulludhaan raawwachuu akka ta’e ni hubatu. Kanaaf gaggeessaan Pheenxeqoosxee inni dhugaan yeroo baay’ee qayyabannaa Macaafa Qulqulluu fi kadhannaa irratti ni dabarsu.

Saba Waaqayyoo Irratti Dhiibbaa Uuma

Dhumarratti, geggeessaan Pheenxee garee murtaa’aa saba Waaqayyoo—kan akka waldaa biyyaalessaa ykn naannoo—waanta Waaqayyoo isa irratti muude amanamummaa fi haala bu’a qabeessa ta’een ergama Waaqayyoo lafa irratti tarkaanfachiisuu irratti dhiibbaa gochuu barbaada.

AMALOOTA GEGGEESITOOTA PHEENXEQOOSXEE

Dhiira ykn dubartiin tokko gaggeessaa Pheenxeqoosxee ta’uuf ulaagaa maal guutuu qaba ykn qabdi ? Yoo xiqqaate, gaggeessaan Pheenxeqoosxee inni dhugaan hafuura irraa kan dhalate, Hafuuraan kan guutame, fi warra kaan gara deemsa hafuuraan humna qabutti geggeessuu kan danda’u ta’uu qaba. Sagalee hafuura adda baasuu danda’uu fi tajaajila kennaa hafuura irratti ga’umsa qabaachuu qabu. Ergama Waaqayyoo hubachuu fi of kennuu qabu. Akkasumas aarsaan akkasii yoo barbaachise, kaayyoo Kiristoosiif lubbuu isaanii dabarsuudhaaf qophaa’uu qabu.

Akka geggeessaa Pheenxeqoosxeetti, jireenyi fi tajaajilli kee amaloota barbaachisoo ja’an kan mallatteeffamu ta’uu qaba:

Amanamummaa

Waan hundumaa caalaa jireenya Waaqayyoof ta’u, Kiristosiif ulfina qabu jiraachuuf carraaquu qabda. Hojii Waaqayyoo keessatti wanti kana caalaa barbaachisaa ta’e hin jiru. Kan nama gaddisiisu garuu, waldoonni fi dhaabbileen Pheenxeqoosxee baay’een isaanii dhiiraa fi dubartoota ta’an malaammaltummaadhaan guutamanii jiru, isaanis sababa dhuunfaa isaanii isa cimaa irraa kan ka’e, sochii kana keessatti sadarkaa beekamtii argatan. “Isaan

hoolaa fakkaachuudhaaf raroo hoolaa uffatanii gara keessan in dhufu” kun waldaa irratti salphina fida (Mat. 7:15).

Macaafni Qulqulluun waa’ee namoota akkasii warra Waaqayyoon hin sodaanne dubbata. Fakkeenyaaf, Phaawuloos jaarsolii Efesooniin waa’ee “warri akka Yeeyyii sodaachisoon” dhufanii tuuta Waaqayyoo balleessan akeekkachiiseera (HoE 20:29). Ergaadhuma kana keessattis, amanamummaadhaan akkamitti akka isaan gaggeesse isaan yaadachiiseera. “Tokkoo keessan irraa warqee yookiis meetii yookiis uffata argachuu hin kajeelle” jedhe (HoE 20:33). Haaluma wal fakkaatuun, “Nuyi isin warra amanne keessaa hammam qulqulluu, qajeeloo fi mudaa hin qabne akka turre isin dhuga-baatu dha, Waaqayyos akkasuma” jedhee warra Tasaloonqee amala Waaqayyoo isa isaan gidduutti qabu yaadachiiseera (1Tas. 2:10). Phaawulos aangoodhaan geggeessuu fi humnaan tajaajiluu qofa utuu hin ta’iin, amanamummaa Waaqayyootiin jiraachaa ture. Har’as akkasuma gochuu qabna.

Hubannoo

Lammaffaa, akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti itti gaafatamummaa Waaqayyoo siif kenne sirriitti hubachuu qabda. Saba Waaqayyoo humna hafuura qulqulluutiin ergama isaa akka tarkaanfachiisan geggeessuudhaan Kiristoosii fi waldaa isaa amanamummaadhaan tajaajiluu qabda. Hubannoo kana madda lama irraa argachuu dandeessa: sagalee Waaqayyoo irraa fi hafuura Waaqayyoo irraa. Caaffata Qulqullaa’oo amanamummaadhaan qo’achuudhaan ergama Waaqayyoo saboota furuuf qabu ni hubatta. Sagalee Waaqayyoo kadhachuu fi xiyyeeffannaa kennuudhaan, ergama sana raawwachuu keessatti gahee adda ta’e akka qabdu ni hubatta.

Yesuus karoora furuu Waaqayyoo keessatti bakka inni qabu ifatti hubateera. Yeroo baay’ee waa’ee ergama isaa ni dubbateera (Mar. 10:45; Yoh 6:38; 18:37). Innis, “Ilmi namaa warra badan barbaaduuf, fayyisuufis dhufe” (Luq 19:10) jedhee labse. Phaawulos haala wal fakkaatuun, hojii Waaqayyoo keessatti gahee adda ta’e akka qabu hubateera. Innis akkas jedhee barreesse, “Ani labsaa fi ergamaa ta’ee...barsiisaa dhugaa fi amanamaa warra ormootaa ta’een muudame” (1Xim. 2:7).

Karaa kadhannaa guyyaa guyyaa fi qo’annoo Macaafa Qulqulluu, ati akkuma Yesusii fi Phaawuloos, waa’ee ergama Waaqayyoo, akkasumas ga’ee dhuunfaa kee ergama sana raawwachu keessatti hubannoo guddaa argachuu dandeessa.¹

Kutannoo

Sadaffaa, akka gaggeessaa Pheenxeqoosxeetti ergama Waaqayyoo hubachuu qofa osoo hin taane, ergama sana raawwachuuf ga’ee kee ba’uuf guutummaatti of kennuu qabda. Ergamni Waaqayyoo, yeroo tokko tokko *missio Dei* jedhamee kan waamamu, kaayyoo fi hojii isaa biyya lafaa keessatti dhala namaa kufee wajjin walqabateedha. Inni karaa Waldaa Isaatiin saba gosa, afaanii fi saba lafa irra jiru hundumaa keessaa gara ofii isaatti waamuuf hojjeta (Mul. 5:9; 7:9).

Yaadni namoota kaanii ergama sanarraa kan ba’uu danda’u yoo ta’ellee, xiyyeeffannaan kee fedha Waaqayyoo raawwachu irratti xiyyeeffatee itti fufuu qaba. Yaadni fi gochi kee hundi kallattii ergama Waaqayyootti socho’uu qaba. Akka geggeessaa Pheenxeqoosxeetti, fakkii guddaa hubachuu qabda—karoorri Waaqayyoo saboota furuudha. Waldaan kee karoorra guddaa sana keessatti eessatti akka galtu caalaatti hubachuu qabda. Sana booda, waldaa kallattii sanaan cimsitee sochoosuu qabda.²

Dibata

Affraffaa, akka gaggeessaa Pheenxeqoosteetti, dibata Hafuura kunuunsuu qabda, akkasumas kadhannaa of kennanii, jireenya qulqulluu fi tajaajila gad of qabuun jireenya kee irratti tuqa hafuura eeguuf carraaquu qabda. Tajaajila keessatti akka si dibu, akka si qajeelchu cimsitee Hafuura Qulqulluutti hirkachuu qabda. Akkasumas dubbii Gooftaan duuka buutota isaaf addaan ba’uu isaa akka ciminaatti fudhachuu qabda, yeroo inni hanga hafuura qulqulluudhaan humna argatanitti tajaajila isaanii akka hin jalqabne isaan ajaje (HoE 1:4-5; cf. Luq. 24:49).

¹ Waa’ee ergama Waaqayyoo caalaatti baruuf, kitaaba barumasa wal-faanee abdi Afriikaa, qor-waaqummaa waaqeffannaa Macaafa Qulqulluu, kan Phaawuloos Yoork barreesse ilaali.

² Waldaa gara ergama Waaqayyootti geggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 31: “Hoggansa Ergamaa” ilaali

Gad of Deebisuu

Shanaffaa, akka gaggeessaa Pheenxeqoosxee dhugaatti, akka tajaajilaa Waaqayyoo fi saba isaatti of ilaaluu qabda. Fakkeenya Gooftaa kee isa gad of deebisee garbicha ta'e, hamma fannoo irratti du'utti hordofuu barbaaduu qabda (Filp. 2:7-8). Akkasumas jecha Yesus, "Namni isin gidduutti guddaa ta'uu barbaadu hundinuu garbicha keessan haa ta'u, namni dursee ta'uu barbaadu hundumaaf garbicha ta'uu qaba. Ilmi namaa illee tajaajiluuf, lubbuu isaas furii namoota baay'eedhaaf kennuudhaaf malee, tajaajiluuf hin dhufne" (Mar. 10:43-45).

Hoggansi gosa kanaa hooggansa tajaajilaa jedhamuun beekama. Faallaa kanaatiin, gaggeessaan of ol guddisee saba Waaqayyoo fayyadamuu barbaadu gonkumaa geggeessaa Pheenxeqoosxee dhugaa jedhamuu hin danda'u. Inumaayyuu "Yeeyiiwwan uffata hoolaa uffatan" (Mat. 7:15-16; HoE 20:29-30). Macaafni Qulqulluun, "Namoota akkasii wajjin homaa hin qabaatin" (2Xim. 3:5) nuun jedha.³

Ga'umsa qabaachuu

Dhumarratti, akka gaggeessaa Pheenxeqoosxee dhugaatti, ga'umsaaf carraaquu qabda. Nama gaarii ta'uun barbaachisaa ta'us, ga'aa akka hin taane hubachuu qabda. Afrikaanonni gaarii, gad of deebisuu fi keessummeessitoota ta'uun beekamu. Gaggeessaa gaarii ta'uuf garuu ogummaawwan tokko tokko horachuu si gaafata. Ogummaawwan kun dandeettii barsiisuu, mul'ata darbachuu, namoota kaan kakaasuu fi hojii sana qindeessuu kan dabalatudha.

Dabalataanis, dhumarratti dandeettiin geggeessummaa Waaqayyoo irraa akka dhufu hubachuu qabda. Phaawulos kana sirriitti beeka ture. Innis warra Qorontosiif akkas jedhee ibseera, "Nuti ofii keenyaaf waan tokko illee gaafachuuf gahumsa qabna jechuu miti, garuu ga'umsi keenya Waaqayyoo biraa dhufa. Inni akka tajaajiltoota...hafuuraatti ga'umsa akka qabnu nu godheera" (2Qor. 3:5-6). Akka geggeessaa Pheenxeqoosxeetti, ga'umsa akkasii argachuuf yeroo hundumaa gara Waaqayyoo ilaaluu qabda.

³ Waa'ee geggeessummaa tajaajilaa ilaalchisee hubannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 29: "Geggeessaa Tajaajilaa" ilaali.

HOJII GEGGEESSTOOTTA PHEENXEQOOSXEE

Soortuun Pheenxeqoosxee akka soortuu waldaa isaa duubaan fiigaa, “Na eegaa, ani gaggeessaa keessani!” jedhu miti. Faallaa kanaatiin ummata dura deemuu qaba, akka hordofan ajaja. Isaanis akkuma Yesuus, “Kottaa ana duukaa bu’aa, ani immoo namoota qurxummii qabuuf isin erga” jedhee duuka buutota isaatti akeekkachiise ta’uu qabu. Macaafni Qulqulluun, “Yeroo sanatti kiyyoo isaanii dhiisanii isa duukaa bu’an” (Mar. 1:17-18) nuun jedha.

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, Kiristoos sagantaalee fi tooftaalee hafuuraan kaafaman waldaa keessatti akka jalqabdu si muudeera. Sana booda sabni Waaqayyoo hojii sana keessatti akka si hordofan kakaasuu qabda. Kanuma waliin, akka geggeessaa Waaqayyootti jaallatutti, hordofaa of kenne ta’uu qabda. Hafuura Waaqayyoo amanamummaadhaan hordofuu qabda. Atis gad of deebisuudhaan warra hafuurri isin irra kaa’eef bitamuu qabdu. Waldaa kee karaa barbaachisoo sadiitiin ergama Waaqayyoo raawwachuuf geggeessuu qabda:

Mul’ata Argisiisuu

Tokkoffaa, mul’ata egeree waldaaf filatamaa ta’e kaahuudhaan saba kee gaggeessuu qabda. Kana jechuun, gara fuulduraatti waan dinqisiisaa Waaqayyoo isaaniif karoofate akka yaadan isaan gargaaruu qabda. Sana booda, kallattii sanaan akka socho’an dhiibbaa gochuu qabda. Kanas jecha keetiin, gocha keetiin, ilaalcha keetiin, jechuunis waan dubbattuun, waan hojjettuun, akkamitti akka ummataaf of dhiheessitu goota.

Mul’anni kee inni Waaqayyoon gaggeeffamu hamma gadhiisuu hin dandeenyetti si dhuunfachuu qaba. Kanarraa kan ka’e, yeroo hundumaa waa’ee mul’ata sanaa ni dubbatta. Fedhiin kee jireenya kee keessaa yaa’ee ummata irratti dhiibbaa geessisa, mul’ata akka qooddatan taasisa. Akka geggeessaa Pheenxeqoosxee dhugaa ta’etti, mul’ata mataa keetii kan gara fuula duraa gonkumaa guddisuu hin qabdu. Kanaa mannaa mul’ata Waaqayyoo akka sagalee isaa keessatti fi hafuura isaatiin mul’atutti guddisuu qabda.

Macaafni Qulqulluun, “Iddoo mul’anni hin jirretti namoonni of to’achuu ni gatu” (Fak. 29:18) jedha. Yookiin akkuma hiikni tokko dubbifamu, “Bakka mul’anni raajii hin jirretti namoonni abdi kutatu.” Yeroo baay’ee abdi kutachuun akkasii ofitti fudhachuu, gad bu’uu fi dhuma irrattis balleessuu fida. Haa ta’u malee, mul’anni haala gaariin walqunnamsiifame ummanni waan shan akka hubatu taasisa:

1. *Eenyu akka ta'an.* Isaan namoota hafuura Waaqayyoon aangeffamuun ergama Waaqayyoo jiraatani, abboommii Kiristoos akka lafa irratti raawwataniif ergamanidha.
2. *Bakka deemuu qaban.* Warra badan barbaadanii fayyisuudhaan, waldoota haaraa dhaabuudhaan, ergamtoota gara sabootaatti erguu irratti hirmaachuudhaan ergama Waaqayyoo raawwachuuf waliin socho'uu qabu.
3. *Waan gochuu qaban.* Hafuura Waaqayyootiin humna argachuu fi ergama isaa raawwachuu keessatti ga'ee isaanii ba'uuf of kennuu qabu.
4. *Akkamitti akka hojjetan.* Suurtuun karoora ykn sagantaa addaa akkaataa hojii sana itti raawwatu ibsuu qaba. Sana booda akkamitti hojii sana irratti bobba'uu akka danda'an ummatatti agarsiisuu qaba.
5. *Akkamitti jalqabuu qabu.* Soortuun Pheenxeqoosxee bu'a qabeessa ta'e hojii dhuunfaa ramadee namoonni akka gaariitti akka jalqaban gargaara.

Kan nama gaddisiisu abjuun Waaqayyo kenne hedduun garaa soortuu keessatti du'a. Ati garuu kun akka ta'u eeyyamuu hin qabdu. Mul'ata egeree filatamaa waldaadhaaf amanamummaadhaan darbachuu qabda. Dheeraa dhaabatee ofitti amanamummaadhaan namootatti, "Daandiin kun; keessa deddeebi'aa" (Isa. 30:21).⁴

To'annoo gochuu

Lammaffaa, Waaqayyo waldaan kee eessa akka taatu barbaadu argachuu fi bakka sana ga'uu gidduutti, karaan ati irra deemuu qabdu jira. Akka bakka bu'aa Waaqayyootti waldaa karaa sanaan qajeelchuu qabda. Mul'ata egeree Waaqayyoo isa filate darbachuu qofa osoo hin taane, raawwii mul'ata sanaa to'achuu qabda.

Yesuus kan godhe kana. Mul'ata sana darbate, achiis mul'ata sana raawwachuuf tooftaa hojiirra oolche. Tooftaan isaa dhiiraa fi dubartoota gara Isaatti waamee, leenjisu, ajaja kennuu, humneessuu, achiis hojiitti bobbaasuu

⁴ Waa'ee mul'ata darbachuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 30: "Hoggansa Mul'ataa" ilaali.

ture. Akka gaggeessaa Pheenxeettis akkasuma gochuu qabda. Kana karaa karooring, sochii, fi to'annoo Hafuuraan kaka'umsa qabuun gochuu dandeessa.

Akkasitti, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, ati saba kee kakaasuu qofa osoo hin taane, hojii to'achuu qabda (1Xim. 3:1-2; Tito 1:7). Akka ilaaltuutti, ergama hafuuraan humna qabuuf waldaa qindeessuu qabda. Karoora sana raawwachuuf tooftaa fi hojiiwwan barbaachisan bulchuu qabda. Hojiileen kunneenis hojjettoota qacaruu, karoorsuu, leenjisuu, fi hojjettoota gara dirreetti erguu kan dabalatudha. Kana hundumaa keessatti hubannoo fi kallattiidhaaf gara Hafuura Qulqulluu ilaaluu qabda.

Itti fufsiisuu

Dhumarratti, akka gaggeessaa saba Waaqayyootti mul'ata ergamaa waldaa babal'isuu fi itti fufsiisuuf itti gaafatamummaa baata. Karaan ati kana gochuu qabdu tokko gaggeessitoota Pheenxeqoosxee mul'ata qaban biroo kaasuudha. Yoo kun hin raawwatamin mul'anni ni du'a, ergamni ni fashalaa'a. Dhiironni fi dubartoonni kun mul'ata sana warra kaan keessatti ga'aa ta'ee waan facaasuu waan dadhabaniif tajaajiloonni Waaqayyoon muudaman hedduun hundeesitoota isaanii wajjin du'uun isaanii akkam nama gaddisiisa.

Yesuus garuu mul'ata isaa namoota birootti dabarsuu irratti cimee ture. Tajaajila isaa erga jalqabee utuu hin turin duuka buutota waamuu jalqabe. Macaafni Qulqulluun, “Isa wajjin akka ta'aniif, akka inni lallabuufis namoota kudha lama muude” (Mar. 3:14; cf. 1:16-17; 2:13-14; 3:13-19) jedha. Jarri kun erga Inni hin jirre booda hojii sana ni itti fufu turan. Kanaaf isaan leenjisee, humna isaaniif kennee, “dhaqanii saba hundumaa bartoota godhaa” jedhanii erge (Mat. 28:19). Kana jechuun, Yesuus wanta isaan irratti hojjete warra kaan irratti akka raawwatan isaan irraa eegeera.

Phaawulos fakkeenya Yesuus hordofeera. Tajaajila ergamaa Isaa kophaa isaa hin raawwanne, garuu namoota biroo akka isa waliin ta'an afeere. Sana booda akkuma Yesuus duuka buutota isaa wajjin godhe isaan gorsee leenjise. Bartoota Phaawuloos keessaa Yohaannis Maarqos, Ximotewos, Tiitoos, Luqaas fi kanneen biroo turan. Phaawulos, Ximotewos akkuma isaa wajjin godhe warra kaanii wajjin akka raawwatu qajeelfama kenneera. “Wanta ni dubbadhu dhageesse,” jechuun ilma isaa amantii keessatti barreesse, “namoota amanamoo warra kaan barsiisuuf ga'umsa qabanitti imaanaa kenni” (2Xim. 2:2). Mul'ata namoota biroo keessatti mul'atu itti fufsiisuu yoo barbaanne, miila Yesusii fi Phaawuloos hordofuu qabna.

Kutaa 7ffaa: Soortuu Pheenxeqoosxee Akka Geggeessaatti

Phaawuloos amantoota Tasaloonqee keessa jiran gorseera, “akkamitti fakkeenya keenya hordofuu akka qabdan isin in beektu,” sababiin isaas, “akka fakkeenyaatti of dhiheessineerra” (2Tas. 3:7, 9). Yoo dhuguma mul’ata ergamoota Pheenxeqoosxee har’a itti fufsiisuu barbaanne, akkuma Phaawuloos, gosa nama warri kaan fakkeessuu barbaadan ta’uu qabna. Kunis, namoota kabajaa, amanamummaa fi mul’ata qaban ta’uu qabna.

Akka gaggeessaa Waaqayyoo waldaa naannoo tokkootti muudameetti, gaggeessaa hunda caalaa fooyyaa’aa ta’e ta’uu qabda. Akka soortuu Pheenxeqoosxee amanamaa tokkootti dandeettii gaggeessummaa ga’ee kana bahachuuf barbaachisu guddisuuf cimtee hojjechuu qabda.

~ Boqonnaa 29 ~

Geggeesaa Tajaajilaa

Gaaf tokko gareen duuka buutota Yesuus tokko gaaffii qabatanii itti dhiyaatan. Isaanis, “Mootummaa waaqaa keessatti eenyutu caala?” (Mat. 18:1). Duuka buutonna kun qabxii kana of gidduutti falmaa turan (cf. Mat. 20:20-28; Maarqos 9:33-37; 10:35-45; Luq. 22:24-27). Isaan keessaa tokko tokko hawwii guddaa ta’uu kan qaban si’a ta’u, duuka buutota gidduutti gaggeessitoota ta’uu barbaadu turan.

Yesuus garaa isaanii waan beekuuf, mucaa xinnoo tokko dhufee gidduu isaanii akka dhaabbatu waame. Ergasii duuka buutota isaatiin, “Dhugumaan isinitti hima, jijjiiramtanii akka ijoollee xixiqqoo yoo taatan malee, yoomiyyuu mootummaa waaqaa hin galtan. Kanaaf, namni akka mucaa kanaa gad aanaa ta’e, mootummaa waaqaa keessatti isa guddaadha” (Mat. 18:3-4). Yeroo biraattis Yesuus akkas jedhee ibseera, “Bulchitoonni ormootaa akka isaan irratti gooftummaa qaban, abbootiin taayitaa isaaniis ol’aanoon isaanii akka isaan irratti aangoo qaban ni beektu. Siif akkas miti. Kanaa mannaa, namni isin gidduutti guddaa ta’uu barbaadu hundinuu garbicha keessan ta’uu qaba, namni dursa ta’uu barbaadu hundinuu garbicha keessan ta’uu qaba” (Mat. 20:25-27).

Yesuus waa’ee gosa gaggeessummaa inni Waldaa isaa haaraa ijaaramte keessatti barbaadu dubbachaa ture. Gaggeessitoonni Waldaa Isaa keessa jiran gaggeessitoota addunyaa kanarra jiran irraa haala baay’ee adda ta’een gaggeessuutu isaan irraa eegama ture. Geggeessitoonni haaraan kun tajaajilamuu

manaa, warra kaan tajaajilu turan. Uummata bulchuu manaa, namoota isaan gaggeessan jaalalaan ni kunuunsu turan. Geggeessimmaan gosa kanaa gaggeessaa tajaajilaa jedhamuun beekamuutti dhufeera. Innis gosa gaggeessummaa Waaqayyo har'a Afrikaa keessatti soortuuwwan Pheenxeqoosxee irraa barbaadudha.

HIKKAA GEGGEESSAA TAJAJILAA

Hoggansi jechuun namoota haala murtaa'een akka socho'an ykn kallattii murtaa'een akka socho'an dhiibbaa gochuudha. Suurtuuwwan Pheenxeqoosxeetiif, geggeessummaa jechuun dandeettii Waaqayyo kenne sabni Waaqayyoo dursanii mootummaa Waaqayyoo akka barbaadan dhiibbaa gochuudha (Mat. 6:33). Innis dandeettii sabni Waaqayyoo ergama Waaqayyoo lafa irratti tarkaanfachiisuu keessatti gahee Waaqayyoo muude akka raawwatan kakaasuu dha.

Akkuma gaggeessitoota hundaatti, gaggeessitoonni tajaajilaa ergamaaf dhimma qabu. Haa ta'u malee, gaggeessitoonni tajaajiltootaa guddinaa fi nageenya ummata geggeessaniifis ni yaadda'u. Garraamummaa fi gara laafinaan saba Waaqayyoo tajaajilu, akkasumas dirqisiisuu utuu hin ta'in jaalalaan dhiibbaa uumuuf carraaqu.

Yaadni geggeessaa tajaajilaa faallaa “sammuu duree gosaa” yeroo baay'ee Afrikaa keessatti mul'atuuti. Dureen gosaa Waaqayyoon hin sodaanne sodaachisuudhaan bulcha; gaggeessaan tajaajilaa jaalalaa fi gara laafinaan gaggeessa. Dureen gosaa nama isaaf abboomamu barbaada; gaggeessaan tajaajilaa ofitti amanamummaan nama kakaasa. Dureen gosaa immoo ummata fayyadama; gaggeessaan tajaajilaan isaan eebbisuu barbaada.

Yesus duree gosaa ta'ee bulchuu danda'a ture; haa ta'u malee, akka tajaajilaatti gaggeessuu filate (Mat. 20:28). Yeroo fedhetti Yesuus fedha isaa akka raawwatan ergamoota leegiyoona ajajuu danda'a ture (26:53). Haa ta'u malee, gad of deebisuu fi fedha abbaa isaatiif bitamuu filate (26:39, 42). Aarsaan inni fannoo irratti dhiheesse, gaggeessaa tajaajilaa ta'uun maal jechuu akka ta'e fakkeenya isa dhumaati. Akkuma Gooftaa isaanii, soortuuwwan Pheenxeqoosxee dhugaan gaggeessitoota tajaajiltootaati. Hordoftootasaaniitti fayyadamuu manaa, gammachuufi jaalalaan isaan tajaajilu.

Mootummaan Waaqayyoo “mootummaa mataan miila ta'e” akka ta'e ibsameera. Sababni isaas, geggeessummaan mootummaa Waaqayyoo keessatti

geggeessuun sirna biyya lafaa keessatti geggeessummaa irraa adda ta'ee waan hojjetuuf. Dhaabbilee addunyaa keessatti hogganaan isa gubbaa jiru ta'uutu irraa eegama. Inni ykn isheen warra kaan to'atee ulfinaa fi faayidaa irra caalaan argata. Haa ta'u malee, mootummaa Waaqayyoo keessatti gaggeessaan isa jala jirudha. Namoota tajaajiluu fi eebbisuuf carraaqa.

AMALOOTA GEGGEESSAA TAJAAJILAA

Soortuun Pheenxeqoosxee gaggeesaa tajaajilaa ta'uu barbaadu kamiyyuu amaloota ja'an armaan gadiiti tarreeffaman kunneeniin mul'achuu qaba:

Gad of Deebisuu

Tokkoffaa, akka gaggeesaa tajaajilaa tokkootti, soortuun Pheenxeqoosxee gad of qabuun gaggeessuu qaba. Beekamtii dhuunfaa ykn aangoo barbaaduuf yeroo gubuu hin qabu. Kanaa mannaa, fakkeenya Yohaannis Cuuphaa isa waa'ee Yesus, “Inni guddachuu qaba; ani xiqqeessuun qaba” (Yoh. 3:30). Akkasumas jecha Gooftaa isaanii, “Isin keessaa inni guddaan garbicha keessan ta'a. Warri of ol qaban gad deebifamu , warri gad of deebisan immoo ol inqabamu ” (Mat. 23:11-12).

Soortuwwan Afrikaa tokko tokko biratti maqaa ol'aanaa ofii isaaniif himachuuf amala nama dhibu jira. Yesuus gocha kana akka hin qabne akeekkachiiseera. Bartoota Isaatiin, “Isin Barsiisaa tokko waan qabdaniif, hundi keessan obboota waan ta'aniif, ‘Rabbi’ jedhamtanii hin waamamtan. Abbaa tokko waan qabduuf, innis samii keessa waan jiruuf, nama lafarra jiru kamiinuu ‘abbaa’ hin jedhinaa. Akkasumas, Barsiisaa tokko, jechuunis *Masihii* waan qabdaniif, barsiisota jedhamtanii waamamuu hin qabdan. Isin keessaa inni guddaan garbicha kee in ta'a” (Mat. 23:8-11). Dhiiraa fi dubartoonni sammuu xixiqqaa qaban yeroo baay'ee maqaa gurguddaa barbaadu. Geggeessitoonni dhuguma gurguddoon garuu akka tajaajiltoota Kiristoositti ilaalammu isaaniitti gammadu.

Halkan Yesuus fannifamuu isaa dura, Yerusaalem keessatti kutaa ol aanaa tokko keessatti bartoota isaa wajjin wal arge. Achittis waa'ee gaggeessummaa tajaajilaa irratti barumsa isaan barsiise. Fayyisaan nyaata Faasikaa erga xumuree booda ka'ee uffata isaa isa alaa irraa baafttee, mudhii isaatti haalluu martee. Sana booda bishaan kuufamaa tokko bishaaniin guutee miila duuka bu'oota isaa dhiquu jalqabe. Yommuu xumuru, “Waan ani isiniif godhe isin hubattanii?”

Yesuus achiis, “Barsiisaa, gooftaas jettani na waamtu, isin akkuma jettan iyyuu ani isa. Ani barsiisaan keessanii fi gooftaan keessan ergan miilla isiniif dhiqee, isin immoo miilla walii walii keessaniif dhiquun isiniif in ta’a. Ani akkuman isiniif godhe, isinis immoo akkas gootanitti fakkeenya isiniif ta’eera” (Yoh 13:13-15). Yesuus mootummaa isaa keessatti gaggeessitoonni gurguddoon warra mana keessatti iddoo tajaajilaa xiqqaa ta’e fudhatan akka ta’an bartoota isaa barsiisaa ture.

Kanaaf akka soortuu Pheenxeqoosxeetti dhiibbaa manca’aa aangoo fi of tuulummaa jabeessitee ofirraa ittisuu qabda. Akka gaggeessaa tajaajilaa dhugaatti, saba Waaqayyooti fayyadamuuf gonkumaa barbaaduu hin qabdu. Kanaa mannaa, isaan tajaajiluu fi isaan eebbisuu barbaaduu qabda.

Namaaf Ho’uu

Lammaffaa, akka gaggeessaa tajaajilaa dhugaatti, soortuun Pheenxeqoosxee warra akka gaggeessuuf waamameef garaa laafuu qaba. Nama tokkoof garaa laafuu jechuun isaa wajjin walitti dhiyeenyaan adda baasuu fi miira, dhukkubbii fi gammachuu isaa himuu dha. Macaafni Qulqulluun, Yesu Angafa Lubootaa keenya isa Guddicha “dadhabin keenyaaf mararfachuu” (Ibr. 4:15) akka ta’e dubbata. Maariyaamii fi Maartaadhaaf yeroo isaan waliin awwaala Alaazaaritti boo’u mararfateera (Yoh 11:35). Akkuma Yesuus, akka gaggeessaa tajaajilaa tokkootti, “warra gammadan waliin gammaduu” fi “warra gaddan waliin gadduu” barachuu qabda (Rom. 12:15).

Iftoomina qabaachuu

Sadaffaa, akka gaggeessaa tajaajilaa tokkootti, soortuun Pheenxeqoosxee walitti dhufeenya namootaa wajjin qabu irratti iftoomina qabaachuuf carraaquu qaba. Kana jechuun ofii isaanii isa dhugaa warra kaan jalaa dhoksuuf hin yaalan. Waan hin taane hin fakkeessan. Phaawuloos iftoomina mataa isaa warra Qorontos yaadachiiseera. “Sii wajjin walitti dhufeenya qabnu keessatti, [nuti] amanamummaa fi garaa qulqulluudhaan of jiraanneerra” (2Qor. 1:12) jedhee barreesseera. Boodarra itti dabalee, “Yaa Qorontos tolaan isinitti dubbanneerra, garaa keenyas isiniif banneerra” (2Qor. 6:11).

Iftoominni akkasii sarara qunnamtii siifi miseensota waldaa kee gidduu jiru ni bana. Ummanni akka nama amanamaa, amanamaa ta’etti si ilaaluu ni jalqaba. Kanarraa kan ka’e, si amanachuu fi iccitii isaanii sitti himuuf ni jajjabeffamu. Geggeessummaa kee hordofuuttis ni gammadu.

Amanuu

Arfaaffaa, akka gaggeessaa tajaajilaa tokkootti, soortuun Pheenxeqoosxee saba Waaqayyoo ni amana. Inni ykn isheen Hafuurri Qulqulluun akka isaan keessa jiraatu, humna kennu, fi qajeelchu, miseensota isaani keessa jiraatu, humna kennu, qajeelchu akka ta'e ni amana. Sababa kanaan, soortuun Pheenxeqoosxee saba Waaqayyoo amanachuu danda'a, akkasumas tajaajila isaaniif kennuudhaaf fedhii qaba. Kunis Yesuus duuka buutota isaa kudha lama waliin kan godhedha (Yoh 20:21). Innis waan Phaawuloos Ximotewoos wajjin hojjetedha (2Xim. 2:2). Soortuun bu'a qabeessa ta'e hojii kudhan hojjechuuf yaalu mannaa miseensota kudhan hojjiwwan sana akka hojjetan aangoo ni kenna.

Kanaaf, akka gaggeessaa tajaajilaa amanamaa tokkootti, kenna Waaqayyoo warra kaan keessatti kenne hubachuu qabda. Akkasumas yeroo isaan waliin dabarsuu, isaan dandeessisuu fi hojii sana akka hojjetan leenjisu qabda. Geggeessitootni uumaman kun hubannoo fi dandeettii isaaniitiin akkuma guddachaa deemaniin itti gaafatamummaa dabalataa itti kennuu ni barbaadda ta'a. Akkasumas ga'ee hojii haaraa isaani haala bu'a qabeessa ta'een akka raawwataniif aangoo isaan barbaachisu isaaniif kennuu qabda.

Gegeessaan guddaan tokko milkaa'ina namoota birootiin hin sodaachisu. Faallaa kanaatiin gammachuun isaa inni guddaan namoota biroo ergama sana raawwachuu irratti hirmaatan kaasuu irraa argama.

Walqunnamtii

Shanaffaa, akka gaggeessaa tajaajilaa tokkootti, soortuun Pheenxeqoosxee warra isaan gaggeessan waliin akka gaariitti walqunnamsiisuu baraduu qaba. Walqunnamtiin gaariin ogummaadhaan dubbachuu fi hubannoodhaan dhaggeeffachuu of keessaa qaba. Macaafni Qulqulluun, "Haasaan keessan yeroo hundumaa ayyaanaan kan guutame, soogiddadhaan kan mi'eeffame haa ta'u" (Qol. 4:6) jedhee gorsa. Akkasumas "dhaga'uutti ariifataa" ta'uu akka qabnu nu qajeelcha (Yaaqoob 1:19). Kanaafuu, akka gaggeessaa tajaajilaa bu'a qabeessa ta'etti, nama bu'a qabeessa ta'e waliin haasa'uuf yeroo fi humna guddaa hojii irra oolchuu qaba.

Dibata

Dhumarratti, akka gaggeessaa tajaajilaa tokkootti, soortuun Pheenxeqoosxee dibamuu Hafuura Qulqulluu barbaaduu qaba. Gaggeessitoonni gumii keessa jiran kaanis akkasuma akka godhan mirkaneessuu qaba. Dibanni kan fudhatam kan

fudhatamu yommuu namni tokko hafuura qulqulluudhaan cuuphamu akkuma duuka buutonni guyyaa Pheenxeqoosxeetti ta'e sana jechuudha (HoE 2:4). Innis hafuuraan deddeebi'uudhaan eegama (Gal. 5:25).

Jireenyi Yesus fakkeenya olaanaa gaggeessummaan tajaajilaa hafuuraan dibame maal akka fakkaatu ibsudha. Yesuus tajaajila isaa yeroo jalqabu, Hafuurri Qulqulluun fedhii isaanii tajaajiluudhaan namoota biroo akka tajaajiluuf akka isa dibe beeksise (Luq 4:18-19). Pheexiroos tajaajila Yesuus akkas jedhee ibseera: “Waaqayyo Yesuus nama Naazireet hafuura qulqulluu fi humnaan dibe, akkasumas...Waaqayyo isa wajjin waan jiruuf, waan gaarii hojjatee, warra humna seexanaa jala jiran hundumaas fayyisaa naanna'e” (HoE 10:38).

Akkuma Yesuus, humna keenyaan ykn dandeettii keenyaan hojii Waaqayyoo hojjechuuf gonkumaa yaaluu hin qabnu. Kanaa mannaa humnaa fi dibata hafuura irratti hirkatuu qabna (Luq 24:49; HoE 1:8).

FAKKEENYA GEGGEESSAA TAJAJILAA

Macaafni Qulqulluun fakkeenya gaggeessummaa tajaajilaa hedduu qabateera. Mee fakkeenyo ta sana keessaa afur haa ilaallu. Lama kan kakuu moofaa keessatti argamu, lama immoo kan kakuu haaraa keessatti argamu.

Musee: Tajaajila Namootaaf Hiruu

Museen fakkeenya gaarii gaggeessaa tajaajilaa gad of deebisee tajaajila namootaaf dabarsee kennudha. Waaqayyo Musee saba isaa akka geggeessuuf isa filachuudhaan aangoo guddaa kenneera (Ba'uu 3:1 10). Waaqayyo yeroo baay'ee Musee wajjin “akkuma namni tokko michuu isaatti dubbatutti fuulaa fi fuulatti ” haasa'a ture (33:11). Waaqayyos Museetti fayyadamee namoota gidduutti mallattoo fi dinqii gurguddaa raawwachuuf (4:21; HoE 7:36). Haa ta'u malee, Museen hin boonne. Kanaa mannaa, gad of deebisuudhaan saba Waaqayyoo geggeessuu filate (Lak. 12:3).

Macaafni Qulqulluun akkaataa abbaan haadha warraa Musee hojii isaa akka raawwatu isa gorse ni dubbata (Ba'uu 18:13-27). Yetroon Muuseen hojii hundumaa ofii isaatii yeroo hojjetu arge, abbaa manaa intala isaa akkas jedhee gorse, “Wanti ati hojjetu gaarii miti....Hojiin sun baay'ee sitti ulfaata; ati kophaa kee dandamachuu hin dandeessu” (lakk. 17-18). Museen gorsa Yetroon kenne hordofee hojii sana keessaa harka caalu namoota amanamoo ta'aniif kenne.

Kanaan kan ka'es, Museen boqonnaa argate, hojiin sun badhaadhina argateera, namoonnis eebbifamaniiru.

Daawit: Warra Kaan Guddisuu

Fakkeenyi gaariin geggeessaa tajaajilaa ta'uu argisiisu kan biroon immoo Daawit Mootichaa dha. Waaqayyo “nama akka garaa kootti” jedhee isa eereera (HoE 13:22; cf. 1Sam.13:14). Daawit iddoo mootii ta'ee fi tajaajilaa saba Waaqayyoo ta'uu isaatiin mirkanaa'aa waan tureef, namoota kaan ijaaruu irratti yeroo fi humna itti kennuu danda'eera.

Daawit geggeessaa tajaajilaa gad of deebisuu waan ta'eef, akkuma Saa'ol isa dura ture milkaa'ina namoota biroo hin sodaatu ture. Daawit ofitti amanamummaadhaan warra hojiin isaanii kan isaa wajjin wal dorgomu ofitti marsee ture (1Sen. 11:10-47). Warra isa jalatti tajaajilanis ni ulfina, akka milkaa'an jajjabeessa ture (lakk. 17-19, 25). Waaqayyo fedhii Daawit warra kaan guddisuuf qabutti fayyadamee milkaa'ina isaa mirkaneessuu fi namoota isa jalatti tajaajilan ebbisuuf.

Phaawuloos: Gorsaa akka Dubbuu Waaqayyootti

Fakkeenyi sadaffaan gaggeessaa tajaajilaa gad of deebisu Phaawulos ergamaa dha. Waaqayyo ergamaa ta'uuf isa filatus, akka tajaajilaa Kiristoos qofaatti of ilaaleera (Rom. 1:1; Tito 1:1). Phaawuloos yeroo tokko “ergamoota keessaa isa xiqqaa” jedhee of ibseera (1Qor. 15:9). Inni ofii isaatii Barnaabaasiin gorsa argateera (HoE 9:26-27; 11:25-26). Dabareen isaas, ciminaan namoota kaan gorsaa ture. Xalayaawwan isaa yeroo hunda namoota kaan ijaaruu akkamitti akka carraaqe mul'isu.

Phaawulos milkaa'ina guddaa galmesse keessaa lama Ximotewos fi Tiitoos turan. Ximotewoosiin gorseera (HoE 16:1-5), yeroo boodas “ilma isaa amantiidhaan” waldaa Efesoon akka gaggeessu amanate (1Xim. 1:2-3). Akkasumas Tiitoos gorsee waldoota Qerxee keessa jiran akka geggeessu isa muudeera (Tito 1:5). Ergamaan kun Ximotewos, Tiitoofi namoota kaan gorsuuf carraaqii utuu hin goone ta'ee, dhiibbaan inni godheefi hojiin inni hojjete baay'ee hir'ata ture.

Yesuus Kiristoos: Fakkeenya Olaanaa

Gooftaan Yesuus Kiristoos fakkeenya olaanaa geggeessummaa tajaajilaa ta'ee dhaabata. Geggeessitoonni mootummaa dhugaa ofittummaa malee warra

kaan akka tajaajilan barsiiseera (Luq 22:24-27). Sana booda, yaada kana jireenya fi tajaajila mataa isaa keessatti agarsiise. Yesuus waa'ee ofii isaa yeroo dubbatu, "Ilmi namaa tajaajilamuu f hin dhufne, lubbuu isaas furii namoota baay'eedhaaf kennuuf malee" (Mar. 10:45). Phaawulos akkaataa geggeessummaa tajaajilaa Yesus akkasitti ibseera:

"Yaada garaa isa Kristos Yesus qaba ture qabaadhaa! Inni bifa waaqayyummaatiin utuma jiruu, ulfina waaqayyummaa isa abbaa isaa wajjin wal isa qixxeessu wanta qabataniitti itti hafanitti hin lakkoofne. Inni ulfina sana gad dhiisee, akka waan, waan tokkotti hin galle of godhe; bifa garbummaa in fudhate; fakkaattii namummaatiin in dhalate, waan hundumaanis nama ta'e argame. Inni gad of deebisee, hamma du'aatti, hamma fannifamee du'utti iyyuu abboomamaa ta'e" (Filp. 2:5-8).

Phaawulos akkasitti, geggeessitoota Kiristiyaanotaa dabalatee Kiristiyaanota hunda, "Gad of deebisuudhaan warra kaan of irra caalchisaa lakkaa'aa malee, yaada ofittummaatiin yookiin of dhiibuudhaan waan tokko illee hin hojjetinaa! Isin keessaa adduma addaan waan warra kaanitti tolus immoo haa ilaalu malee, waan isatti tolu duwwaa hin ilaalin" (Filp. 2:3-4).

BAKKEEWWAN GEGGEESSUMMAAN TAJAAJILAA ITTI BARBAACHIISU

Ilaalchi gaggeessummaa tajaajilaa jireenyaa fi tajaajila soortuu Pheenxeqoosxee keessatti naannoo sadii keessatti mul'achuu qaba: mana keessatti, waldaa keessatti, fi hawaasa keessatti.

Geggeessaa Tajaajilaa Mana Keessatti

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, naannoon gaggeessummaa tajaajilaa kee inni jalqabaa mana kee ti. Gumii keessan tajaajiluu keessan dura, hiriya gaa'elaa fi ijoollee keessan amanamummaadhaan tajaajiluu qabdu. Phaawuloos waa'ee ilaaltuu ykn Soortichaa, "Inni maatii isaa akka gaariitti bulchuu, ijoolleen isaas akka isaaf abboomaman arguu qaba, akkasumas haala kabaja guutuu qabuun gochuu qaba" (1Xim. 3:4). Phaawulos achiis itti dabaluuudhaan, "Namni maatii isaa akkamitti akka bulchu yoo hin beekne, waldaa Waaqayyoo akkamitti kunuunsuu danda'a?" (lak 5).

Akkasitti, akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, naannoon geggeessummaa tajaajilaa kee inni jalqabaa maatii kee ta'uu isaa yeroo hundumaa beekuu qabda.

Gad of deebisuu fi haadha manaa kee fi ijoollee kee akka gaariitti tajaajiluuf fedhii qabaachuu qabda. Karaa tokkoon maatiin kee “waldaa kee isa jalqabaa” yoo ta’u, waldaan ati geggeessitu immoo “waldaa dabalataa” kee ti. Ilaalchi ati ittiin maatii kee tajaajiltu ilaalcha waldaa kee ittiin tajaajiltu ta’uun isaa hin oolu. Bakkee lameenuu keessatti geggeessaa tajaajilaa ta’uu qabda.

Gegeessaa Tajaajilaa Waldaa Amantootaa Keessatti

Bakki geggeessumaa tajaajilaa kee inni lammaffaan waldaa dha. Akka kennaa Kiristoos waldaadhaaf kenneetti of ilaaluu qabda (Efe. 4:11-12). Kana malees, Kiristoos saba Waaqayyoo tiksuum akka si waame hubachuu qabda. Phexros jaarsoliidhaaf akkas jechuudhaan barreesseera: “Hoolota Waaqayyoo isa kunuunsa keessan jala jiranitti tiksaa ta’aa, isaan eegaa, waan isin barbaachisuuf utuu hin ta’in, akkuma Waaqayyoo akka ta’an barbaadutti fedhii waan qabdaniif; bu’aa amanamaa hin hordofne osoo hin taane, tajaajiluuf hawwii guddaa qaba; hoolotaaf fakkeenya ta’uu malee, warra imaanaa isiniif kenname irratti gooftummaa hin godhin” (1Phex. 5:2-3).

Akka gaggeessaa tajaajilaa dhugaatti, hoolota Waaqayyoo sagalee Waaqayyoo nyaachisuudhaan, warra dadhaboo fi dadhaboo ta’an jabeessuudhaan, warra dhukkubsatanii fi dhiphataniif kadhachuudhaan tiksuu qabda. Akkasumas hoolota bineensota adamsan irraa eeguu qabda (HoE 20:28-31). Kana malees, sabni Waaqayyoo akkamitti akka wal kunuunsan argisiisuudhaan, akkasumas akkasuma akka godhan jajjabeessuudhaan, tajaajila Waaqayyooof fakkeenya ta’uu qabda.

Gegeesaa Tajaajilaa Hawaasa Keessatti

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, naannoon geggeessummaa tajaajilaa kee inni sadaffaan hawaasa kee ti. Kanaaf akka soortuu maatii keetii fi waldaa ati soortuu qofa osoo hin taane, akka soortuu ganda ykn hawaasa keessa jiraattutti of ilaaluu qabda. Yesuus “soogidda biyya lafaa” fi “ifa biyya lafaa” ta’uu akka qabnu barsiiseera (Mat. 5:13-16). Kanaaf, namoota hawaasa keessanii wajjin walitti dhiyeenyaan adda baafachuu, isaaniif kadhachuu, isaan tajaajiluu fi jaalala Kiristoos amanamummaadhaan isaaniif qoodu qabda.¹

¹ Hawaasa kunuunsuu isa jedhuuf, boqonnaa 38 : “Hawaasa Tajaajiluu isajedhu” ilaali.

Yesuus Waldaa Amantootaa keessatti gaggeessummaa tajaajilaatiif ulaagaa kaa'e. Innis duuka buutota isaatiin, "Ilmi namaa hojjechiifachuudhaaf hin dhufne, namootaaf hojjechuu fi lubbuu isaa furii namoota baay'eeitiif kennuuf dhufe malee" jedhe (Mar. 10:45). Soortuun Pheenxeqoosxee miila Gooftaa isaa hordofuu qaba. Akkasumas jecha isaa yeroo hundumaa yaada keessa galchuu qabu: "Namni duraa ta'uu barbaadu nama hundumaa booddee ta'uu irra jira" (9:35).

~ Boqonnaa 30 ~

Geggeessaa Abbaa Mul'ataa

Soortuun Amaanu'eel jedhamamu kadhannaa dheeraa fi lubbuu baay'ee erga gara Goofaatti fidaniin booda, Waaqayyo waldaa isaa isa mijataa magaalaa guddootti argamu dhiisee maatii isaa qabatee gara baadiyyaa bosona hedduu qabutti akka deemu isa waamaa jiraachuu hubate. Achittis sochii waldaa dhaabuu jalqabuuf ture. Soortichi akkas jechuun yaadata, “ Bakki kun biyya koo keessaa bakka wangeelli baay'inaan itti hin lallabammedha, Waaqayyos aniifi maatiinkoo bakka kana akka dhufnu barbaade.” Waaqayyo mul'ata sana garaa isaa keessa akka kaa'e mirkanaa'aa ture.

Hafuurri Qulqulluun soortuu Amaanu'eel gara ganda murtaa'etti qajeelche. Bakki sun tarsiimoodhaan kan argamu ta'us, falfalaan akka liqimfamu beekamaa ture. Soortichi fi haati warraa isaa yeroo dhufan irraa kaasee ogeeyyii falfalaa naannoo sanaatiin doorsifamaniiru. Hiriyooni gaa'elaa kun kanas ta'e sana obsanii, amanamummaadhaan warra dhaggeeffatan hundumaaf wangeela labsan. Namoonni fayyani hafaaraan guutaman, waldaan guddachuu fi bilchaachuu jalqabde.

Soortuu Amaanu'eel yeroo baay'ee mul'ata sochii dhaabbii waldaa Hafaaraan humna argate jalqabsiisuu miseensota isaaf qooda ture. Utuu baay'ee hin turin, warri kaan mul'ata sana qabachuu jalqaban, yeroo boodas gaggeessitoonni mul'achuu jalqaban, Soortuu Amaanu'eel tajaajilaaf leenjise. Yeroo baay'ee geggeessitoota mul'achaa jiran kana fudhatee wangeela lallabuu fi

Kutaa 7ffaa: Soortuu Pheenxeqoosxee Akka Geggeessaati

naannoo sanatti waldoota hundeessuuf deema ture. Waggoota darban keessatti waldoota hedduu dhaabaniiru. Misiyoonota illee leenjisanii gosoota gara kaabaatti hin geenye gidduutti waldaa dhaabuuf erganiiru.

Har'a waldaan soortuu Amaanu'eel dagaagaa jirti. Ummanni kaayyoo isaa hammatee mul'ata soortuu isaa waliin wal-fakkaachuun waldoota haaraa naannichatti dhaabuu itti fufaniiru. Soortuun Amaanu'eel dhuguma geggeessaa mul'ataa ta'uu jechuun maal jechuu akka ta'e of keessaa qaba.

Waldaa tokko gara ergama bu'a qabeessaatti geggeessuuf, soortuun Pheenxeqoosxee tokko kaayyoo Waaqayyoo waldaadhaaf qabu ifatti hubachuu qaba. Akkasumas waldaan isaanii kaayyoo sana raawwachuu keessatti akkamitti akka hirmaattu mul'ata ifa ta'e qabaachuu qaba. Paastariichi waldaan eessa deemuu akka qabdu mul'ata ifa ta'e yeroo darbatu, namoonni akka hordofaniif kaka'umsa argatu. Yeroo inni ykn isheen mul'ata akkasii darbachuu dadhabu, waldaan ni jilbeenfatti (cf. Fak. 29:18). Boqonnaan kun qaama amantoota naannoo geggeessuu keessatti mul'ataan barbaachisaa ta'uu isaa ni ibsa.

HIIKA GEGGEESSAA ABBAA MUL'ATAA

Geggeesaan soortuu abbaa mul'ataa ta'e dhiira ykn dubartiin saba Waaqayyoo bakka jiran irraa gara bakka Waaqayyoo barbaadutti geggeessudha. Gaggeessitoonni hafuuraan gaggeeffaman kun yeroo ammaa bira darbanii gara fuulduraatti ilaalu danda'u. Haala amma waldaa keessa jirtu ciminaa fi hanqina ishee hubachuudhaan sirritti madaaluu danda'u. Akkasumas waldaan maal ta'uu akka dandeessu fi maal ta'uu akka qabdu arguu danda'aniiru. Dabalataanis waldaan kaayyoo Waaqayyoon kaka'umsa argatte galmaan ga'uuf karaa fuulduraa kaartaan kaa'uu danda'u. Dhumarratti, geggeessaan pheexeqoosxee mul'ata qabu waldaan kaayyoowwan sana galmaan ga'uuf ija jabinaan akka fuulduratti tarkaanfattu kakaasuu danda'a.

AMALOOTA GEGGEESSAA ABBAA MUL'ATAA

Mee amala saddeet geggeessitootni abbaa mul'ataa ta'an akka Caaffata Qulqullaa'oo keessatti mul'atetti haa ilaallu:

Hafuuraan Gaggeeffama

Tokkoffaa, gaggeessaan dhuguma mul'ata qabu hafuuraan gaggeeffama. Soortuun Pheenxeqoosxee tokko waldaa isaa gara kaayyoo Waaqayyootti osoo hin

Boqonnaa 30: Geggeessaa Abbaa Mul'ataa

geggeessin dura, ofii isaanii hafuura qulqulluudhaan guutamanii fi geggeessummaa isaa hordofuu danda'uu qaba (cf. Gal. 5:25). Karoora Waaqayyoo quuqamaan hordofuuf karoora ofii isaanii dhiisuuf fedhii qabaachuu qabu.

Amantiin kan Guutame

Lammaffaa, gaggeessitoonni mul'ata qaban amantiidhaan kan guutamanidha. Rakkoo fi haala gadhee keessatti Waaqayyoon amanuu fi isa amanachuu dandeettii qabu (Ibr. 11:1-37).

Dhugumaa of Keessaa Qaba

Sadaffaa, gaggeessitoonni mul'ata qaban waldaan akka hordoftuuf fakkeenya dhugaa ta'e dhiyeessu (Filp. 3:17). Isaan galmee amanamaa tajaajila yaaliin mirkanaa'e qabu, kunis mirga waldaa geggeessuu isaanii kan ragaa ba'udha. Isaan dhuguma akkamitti Waaqayyoo waldaan mul'ata Waaqayyoo isheef kenneef deebii akka kennitu akka irraa eegu namatti mul'isu.

Fuuldura Irratti kan Xiyyeeffate

Afraffaa, geggeessitoonni abbaa mul'ataa ta'an gara fuula duraatti kan xiyyeeffataniidha. Sammuun isaanii bu'aa ba'ii kaleessaa irratti osoo hin taane, carraa boruu irratti kan xiyyeeffatedha. Phaawuloos amala kanaaf fakkeenya kan ta'e yeroo dhugaa ba'u, "Waan tokko nan hojjedha, waan duuba jiru dagachuu fi isa fuuldura jirutti dhiphachuu" (Filp. 3:13).

Waan Raajii fi Qabatamaa

Shanaffaa, gaggeessitoonni mul'ata qaban, yeroo wal fakkaatutti, raajii fi qabatamaadha. Waan raawwatamuu danda'u waan arganiif raajiidha. Galma ga'uuf maal gochuu akka qabu waan hubataniif qabatamaadha. Geggeessaan mul'ata qabu tokko gara fuulduraa osoo yaaduu qormaata yeroo ammaa keessa jiru karaa qabatamaa ta'een waldaa geggeessuu danda'uu qaba.

Kan manamaa ta'e

Jahaffaa, gaggeessitoonni mul'ata qaban amanamoodha. Kanaan duras amanamummaa isaanii kan mirkanaa'e qabu. Sababa kanaan sabni Waaqayyoo gara fuulduraatti isaan duukaa bu'uuf fedhii qabu.

Dhiibbaa kan Fidu

Torbaffaa, gaggeessitoonni mul'ata qaban dhiibbaa qabu. Namoota kaan gocha akka godhan kakaasuuf dandeettii Waaqayyo kenne qabu. Ilaalcha, filannoo fi gocha namoota biroo irratti dhiibbaa gaarii gochuuf kennaa fi dandeettii barbaachisu qabu.

Gara-kuteessa

Dhumarratti, gaggeessitoonni mul'ata qaban ija jabina qabu. Gara egeree hin murtoofnetti deemuuf ija jabina qabu. Soortuu Amaanu'eel yeroo walbaruu fi mijataa magaalaa guddoo keessaa ba'u, maaltu akka isa dura jiru hin beeku ture. Haa ta'u malee, Waaqayyo wanta isaan barbaachisu akka guutu amanuudhaan maatiisaa ija jabinaan gara bakka hin beekamnetti geggeesse.

FAKKEENYA GEGGEESSITOOTA ABBAA MUL'ATAA

Karaa baay'eedhaan Macaafni Qulqulluun seenaa dhiiraa fi dubartoota Waaqayyo dibee kaasee warra geggeessitoota ta'aniin gutee jira. Geggeessitootni kunniin amala hoggansa armaan olitti ibsaman fakkeenyaan ibsu. Namoonni ja'an armaan gadii geggeessitoota sanaaf fakkeenya ta'u:

Abrahaam: Mul'ata Amantiin Guutame

Abrahaam gaggeessaa mul'ataa amantiidhaan guutame ture. Amantiidhaan gara fuulduraatti “magaalaa hundee qabdu, ijaarsi ishee Waaqayyoon kan became” (Ibr. 11:10)arge. Sana booda, amantiidhaan, Waaqayyo abdi isaaif gale akka raawwatu amanee, maatii isaa gara biyya hin beekamnetti geggeesse (Ibr. 11:8). Kana gochuudhaan, “abba warra amanana hundumaa” ta'eera (Rom. 4:11).

Yoseef: Hubannoo Raajii

Yoseef karaa hubannoo raajitiin gaggeesse. Waaqayyo hiika abjuu Fara'oon hubachuu isaaif kenne (Uma. 41:15-24). Yoseef sana booda mootichi hubannoo raajii kanaaf akkamitti deebii kennuu akka qabu gorsa qabatamaa kenne (lakk. 25-36). Kanaan kan ka'es, hedduun isaanii beela jalaa baraaraniiru. Fara'oon Yoseef keessatti hafuura Waaqayyoo argee gara sadarkaa olaanaa geggeessummaatti isa guddise, Fara'oon ofii isaatii booda lammaffaa (lakk. 37-44).

Iyaasuu fi Kaaleb: Mul'ata Ija Jabeessaa

Iyaasuu fi Kaaleb mul'anni ija jabinaan qaban yeroo namoonni kaan sodaadhaan ofirraa deebi'an amantiidhaan akka fuulduratti tarkaanfatan isaan dandeessiseera (Lak. 14:6-9). Iyaasuu fi Kaaleb sodaa isaaniif harka kennachuu mannaa, amantii isaanii Waaqayyo irra kaa'uu filataniiru. Uummanni geggeessummaa isaanii hordofuu yeroo didu waadaa galanitti amanamanii turanii mul'ata waggaa afurtamaaf jiraachisuun dhaloota itti aanu Biyya Abdachiifamte akka galu qopheessan.

Nahimiya: Kaayyoo Tokkicha Qabaachuu

Nahimiyaas sabni Waaqayyoo dallaa Yerusaalem kaayyoo tokko qofaan akka deebi'anii ijaaran geggeesse. Kanas kan godhe mormii guddaa keessa ture. Sabni Waaqayyoo hojii Waaqayyo isaaniif kenne irratti yoo xiyyeeffatanii itti fufan maaltu raawwatamuu akka danda'u mul'ata isaatiin kan deggerame ture.

Haagee: Ilaalcha ofitummaa Hin qabne

Haageen ilaalcha ofitummaa qabaachuu dhabuun isaa, sabni Waaqayyoo yaada ofitummaa isaanii irraa akka deebi'anii fi hojii Waaqayyootiif dursa akka kennan kakaase. Inni sabichi qabeenya isaa mana mataa isaa ijaaruu irratti akka hin dhangalaafne wamicha isaaf dabarse. Kanaa gochuurra, mana Waaqayyoo ijaaruu irratti qabeenya isaanii akka dhangalaasan hibachiise. Raajichi saba Waaqayyooti, kaayyoo tokkummaa qabuun yoo waliin socho'an, hojiin sun akka xumuramu itti hime.

Yesuus: Fakkeenya Keenya isa Dhumaa

Gooftaan keenya Yesuus Kiristoos fakkeenya dhumaa geggeessaa mul'ataati. Maaliif akka dhufe, eessa akka deemu, achi ga'uuf maal gochuu akka qabu ifatti hubate. Inni fakkeenya guutuu nama karaa gara fuulduraa argee booda karaa sana hordofuuf guutummaatti of kennedha (cf. Ibr. 12:2). Sana booda namoota biroo hojii sanatti akka isa waliin hirmaatan galmeesse, leenjisee, kakaase.

Phaawuloos: Mul'ata Ergamaa

Yesuus booda lammaffaa kan ta'e Phaawuloos geggeessaa ergamaa yeroo hundumaa keessaa isa guddaa ture. Phaawuloos wangeela gara saboota ormootaatti geessuuf mul'ata samiitiin geggeeffameera. Mul'ata isaa namoota biroo dabarsee, wangeela lallabuu, waldaa dhaabuu fi ergamaaf fakkeenya deebi'ee dhalachuu danda'u isaaniif kenne. Phaawuloos gara xumura tajaajila

isaatti, “Ani mul’ata samii irraa dhufeef hin abboomamin” jedhee dhugaa ba’uu danda’eera (HoE 26:19).

SOCHII GEGGEESSUMMAA

Geggeessaa abaa mul’ataa isa dhugaa ta’uuf, hubannoo bu’uuraa maraamartoo geggeessummaa beekuu si barbaachisa. Qabatamaatti geggeessaan abbaan mul’ataa maal ta’uu akka qabu sirriit hubachuu qabda.

Ergamaa fi Mul’ata

Jalqaba irratti, hariiroo ergamaa fi mul’ata gidduu jiru hubachuu qabda. Mootummaa Waaqayyoo keessatti mul’anni ergama keessaa kan guddatu malee faallaa kanaa miti. Ergamni waldaa Kiristaanaa duraanuu Waaqayyoon murtaa’ee jira. Ergamni Waaqayyoo, yeroo tokko tokko *missio Dei* jedhamee kan waamamu, Kiristoos osoo hin deebi’iin dura gosa, afaanii fi saba lafa irra jiran hundumaa keessaa saba tokko furuu fi ofitti waamuu dha. Yesuus ergama isaa isa guddaa keessatti waa’ee kanaa akkas jedhee dubbateera: “Dhaqaa, saba hundumaa bartoota godhaa, maqaa abbaa fi ilmaa fi hafuura qulqulluutiin cuuphuudhaan, waanan isiniif abboome hundumaa akka ajajaman barsiisaa” (Mat. 28:18-20; Maarqos 16:15-18; Luq 24:49; Yohannis 20:21; HoE 1:8). Waldaan Kiristaanaa ergama Waaqayyoo raawwachuuf jiraatti.¹

Kiristoos soortuu fi waldaan Pheenxeqoosxee hunduu ergama isaa irratti guutummaatti akka hirmaatan ajajeera. Waldaan hundi waldaa ergamaa akka taatu murteessee jira. Akka kanaan, wangeela lallabuu, duuka bu’ummaa, fi waldaa dhaabuu irratti dammaqinaan bobba’uu qaba. Kana malees, waldaan Pheenxee hundumtuu mul’ata guddifachuun misiyoonotaa fi hojjetoota kiristaanaa biroo kaasuu fi erguu qabdi. Hojjetoota kana kadhannaa fi qarshii dhaan deeggaruu qabu.²

Mul’anni waa’ee hubannoo waldaan tokko hafuuraan kaka’ee ergama Waaqayyoo raawwachu keessatti ga’ee isaan qaban dubbata. Uumamaan mul’ata kan qabu yoo ta’u, hojii har’aa qofa osoo hin taane carraa boruu irrattis

¹ Mul’ata ergamummaa caalaatti hubachuuf boqonnaa 31 : “Geggeessummaa ergamaa” ilaali

² Waldaakee ergama waldaaf sochoosuu boqonnaa 40 : “Sagantaa waldaa naannoo gara ergamaatti guddisuu” ilaali

xiyyeeffata. Mul'anni waldaan har'a maal akka taate fi boru Waaqayyo maal akka taatu barbaadu gidduu jiru riqicha godha. Waldaan gargaarsa Waaqayyootiin maal ta'uu akka dandeessu fakkii sammuu hafuuraan kakaafamedha.

Atii fi waldaan ati gaggeessitu ergama Waaqayyoo hammachuu yeroo jalqabdan, Waaqayyo mul'ata waan akka raawwattu barbaadu siif kenna. Mul'anni Waaqayyoon kaka'umsa argate kun yeroo hundumaa ergama Waaqayyoo wajjin kan walsimu ta'a, akkuma armaan olitti ibsame. Kanaafidha waa'ee ergama Waaqayyoo fi ergamni sun kaayyoo ergamaa waldaa naannoo sanaa wajjin akkamitti akka walqabatu hubannoo ifa ta'e qabaachuun kee baay'ee barbaachisaa ta'e. Ergama keessaa mul'atatu ba'a, mul'ata keessaa galmi, galma keessaa gochi ni ba'a.

Mul'ata Guddisuu

Akkuma midhaan gaarii oomishuuf maasiin misoomuu qabu, tooftaalee Waaqayyoon kaka'umsa argatan sassaabuu oomishuuf mul'anni guddachuun dirqama. Laphee ofii fi waldaa ati soortuu taatee geggeessitu keessatti mul'ata horachuu dandeessa, tooftaalee sadii fayyadamuun, akka armaan gadiitti:

1. Dubbisa Macaafa Qulqulluu Calaaqisuu. Tokkoffaa, dubbisa Macaafa Qulqulluu calaaqisuudhaan garaa kee keessatti mul'ata horachuu dandeessa. Seenaa geggeessitoota gurguddoo Caaffata Qulqullaa'oo keessatti Waaqayyo mootummaa isaa tarkaanfachiisuuf itti fayyadame kadhannaadhaan dubbisuu dandeessa. Yeroo dubbistu gaaffilee armaan gadii of gaafadhu:

- Waaqayyo garaa gaggeessaa kanaa keessatti mul'ata akkamii kaa'eera?
- Gaggeessaan kun mul'ata sana kan beeku akkamitti?
- Mul'ata sana raawwachuuf sochii kan godhe akkamitti?
- Waaqayyo karaa seenaa kanaa maal naan jechaa jira?

Deebii kee waraqa irratti barreessitii kadhannaadhaan garaa kee keessatti xiinxali. Yeroo booda, yaada kanarraa lallaba qopheessuu fi gumii keessaniif himuu barbaadda ta'a. Haala kanaan, atii fi sabni kee ergama Waaqayyoo fi ga'ee waldaan kee ergama sana raawwachuun keessatti qabdu hubachuu kee keessatti waliin guddachuu dandeessa.

2. Kadhanaadhaan Waaqayyoon eeguu. Lammaffaa, kadhannaadhaan Waaqayyoon eeguun garaa kee keessatti mul'ata horachuu dandeessa. Galateeffannaa fi galata cimaadhaan gara isaatti dhihaachuudhaan jalqabi

(Yaaqoob 4:8). Erga argamuun Waaqayyoo sitti dhaga'amee booda, "Gooftaa, fedha kee natti agarsiisi" jettee kadhachuu qabda. Garaa kee haa argu." Sana booda fuula Waaqayyoo duratti turuu qabda, hafuuraan kadhachuu fi sagalee isaa dhaggeeffachuu qabda (Rom. 8:26-27; Efe. 6:18).

Haala kanaan yommuu kadhattu, yaada ykn hubannoo irra deddeebi'ee dhufu kan Hafuurri Qulqulluun garaa ykn sammuu kee keessa kaa'u hubachuu qabda. Yeroo booda hubannoowwan kun tokko tokko caalaatti dirqisiisaa ta'anii guddatu. Dhuma irratti gara ba'aa guddachuu danda'u. Ba'aa wajjin Waaqayyoo waldaa kallattii murtaa'een geggeessaa akka jiru hubannoon gadi fagoo ni dhufa (Isa. 30:21). Akkasumas, yeroo qajeelfama Waaqayyoo irraa barbaaddutti gumicha geggeessuu ni barbaadda.

3. *Barbaachisummaailaaluu*. Dhumarratti, fedhii namoota hawaasa biraat kadhannaadhaan ilaaluudhaan mul'ata horachuu dandeessa (cf. Yoh. 4:35). Yeroo ilaaltu, Waaqayyoon hubannoo gaafadhu, kadhadhu, "Gooftaa, fuula irra darbee gara fedhii keessaa isa gadi fagootti akkan argu na gargaari" (cf. 2Qor. 4:18). Dabalataanis, "Gooftaa, fedhiiwwan kana keessaa waldaan keenya isa kam akka ilaaltu barbaadda?" Erga kadhattanii booda callisanii deebii Waaqayyoo dhaggeeffadhaa.

Ga'ee Hafuura Qulqulluu

Bara dhuraa keessa jiraachaa jirra, yeroo Waaqayyoo hafuura isaa namoota hundumaa irratti dhangalaasu (HoE 2:17-18). Waaqayyoo hafuura isaa hojii keessatti akka nu humneessuu fi nu qajeelchu nuuf kenneera. Akka geggeessaa Pheenxee dhugaatti, yeroo hundumaa geggeessummaa hafuuraa irratti hirkattee turuu qabda. Tooftaaleen hoggansa yeroo ammaa fi tooftaaleen guddina waldaa bakka isaanii kan qaban yoo ta'ellee, malawwan dhala namaatiin yaadaman kana irratti gonkumaa garmalee hirkatanii jiraachuu hin qabdu. Akka geggeessaa hafuuraa mul'ata qabuutti, yeroo hundumaa qajeelfama hafuuraa barbaaduu fi geggeessummaa isaa hordofuu qabda, jecha raajichaa irra deebitee yaadachuu qabda, "'Humnaan yookaan humnaan osoo hin taane, hafuura kootiin malee,' jedha Gooftaan inni hundumaa danda'u" (Zak. 4:6).

Mul'ata Argisiisuu

Mul'anni dhuunfaa barbaachisaa ta'us, mul'ata qabaachuun ofiif qabachuun siif ga'aa miti. Mul'ata sana waldaadhaaf dabarsuu danda'uu qabda. Akkasumas karaa sabni Waaqayyoo akka hordofan kakaasuu fi kaka'umsa gochuu qabda.

Adeemsi kun mul'ata argisiisuu jedhamuun beekama. Hojiin Yesus bartoota isaa wajjin hojjete baay'een isaa mul'ata agarsiisuu kan of keessaa qabu ture. Yeroo hundumaa mul'ata isaa isaaniif qooduun akka isa duukaa bu'an qormaata keessa galchaa ture. Akkasumas, mul'ata kee waldaadhaaf dabarsuu fi miseensota “akka fakkeenya Kiristoos hordoftutti fakkeenya koo hordofaa” (1Qor. 11:1) akka godhan waamicha gochuun kee barbaachisaa dha.

Kun akka ta'uuf mul'anni yaada ummataa kakaasuu qaba. Qormaataa fi galma ga'uu danda'u ta'uu qaba. Kana jechuun, mul'anni hanga uummata liqimsu guddaa ta'uu hin qabu. Akkasumas hamma isaan kakaasuu dadhabutti xiqqaa ta'uu hin qabu. Mul'anni sun ummanni hubachuuf baay'ee guddaa yoo ta'e, soortchi bakka ciniinnaa hamma ciniinnaa ta'etti caccabsuu qaba, galma yeroo gabaabaa fi yeroo dheeraa ka'uu danda'u qaba.

Yeroo tokko tokko mul'ata sadarkaa sadarkaan diriirsuun ogummaadha. Jalqaba, mul'ata sana hiriya gaa'elaa keetiif ykn naannoo keessoo hiriyootaafi geggeessitoota amanamoo ta'aniif qooduu barbaadda ta'a. Sana booda irratti mari'achuu, irratti kadhachuu fi itti fufuu akka qabdu hafuura irraa dhugaa ba'uu argachuu dandeessa. Itti aansuudhaan, mul'ata sana boordii waldaa fi hojjetootaaf qooduu ni barbaadda, bittaa isaanii argachuu. Mul'ata tokko hojiirra oolchuuf garee barbaachisa. Kanaaf miseensonni garee kanaa hundi doonii keessa jiraachuun barbaachisaa dha.

Yeroon mul'ata waldaadhaaf qooduuf yeroo ga'u, “Wiixata Mul'ataa” karoofachuu barbaadda ta'a. Qophiin kun waltajjii mul'ata jiru ifatti ummataaf ibsuuf siif ta'a. Sana booda waa'ee mul'ata sanaa yeroo baay'ee dubbachuu fi yeroo hunda irratti lallabuu qabda. Haalli kun mul'ata qalbii ummataa keessa kaa'uuf ni gargaara.

Kana malees, waldaan guutuun mul'ata sana galmaan ga'uuf waliin socho'aa akka jirtu hojjechuu qabda. Mul'anni sun akka raawwatamu arguuf namni hundi akka kennu, akka deemu, akka hojjetu, akka tajaajilu, akka wareegamu jajjabeessuu qabda. Karaa irratti, namoota dhuunfaa tokko tokko akkaataa mul'anni sun raawwatamaa jiru ilaalchisee ragaa akka qooddatan waamicha gochuu barbaadda ta'a. Dhugaa ba'umsi kun ummata kakaasuu fi waldaa karaa irra akka turu ni gargaaru.

Gufuwwan Irra Aanuu

Hojiirra oolmaan mul'ataa yeroo qoratamu si ajaa'ibsiisuu hin qabu. Waldaan mul'ata Waaqayyoo hordofuu barbaaddu kamiyyuu gufuu fi mormii hafuurota hamoo ni qoramti. Phaawuloos kiristaanota Tasaloonqee keessa jiraniif barreessee, “Nuti gara keessan dhufuu waan barbaanneef...seexanni garuu karaa keenya nu cufe” (1Tas. 2:18) jechuun ibseera.

Mormiin akkanaa guddina waldaa gonkumaa dhaabbataadhaan dhaabuu hin danda'u. Ati fi waldaan mul'ata sana jabeessitanii qabachuun garuu barbaachisaa ta'a. Mul'ata Waaqayyoo siif kenne irratti xiyyeeffattee yoo hafte inni dhugoomsa. Yesuus, “Ani waldaa koo nan ijaara, balbaloonni haannam ishee hin dandaa'an ” jedhee waadaa galeera (Mat. 16:18).

Seenaa jalqaba boqonnaa kanaa irratti himame keessatti soortuu Amaanu'eel mul'ata Waaqayyoo isaaf kenneef amanamaa ture. Abboomamuu fi amantiidhaan hamma mul'anni sun raawwatamutti obsee ture. Atis akkasuma ta'uu dandandeessa. Mul'ata Waaqayyoo waldaa keessaniif qabu yoo argatte, yeroo rakkinna keessa yoo dhiibde, atis raawwii mul'ata keetii arguu dandeessa. Abdii Waaqayyoo Anbaaqomiif kenne ofitti amanamummaadhaan himachuu dandeessa: “Mul'anni kun yeroo itti raawwatamuun isaaf ta'u in eega, waa'ee guyyaa booddee in dubbata, garuu soba miti; yoo lafa irra harkifame iyyuu isa eeggadhu! Inni dhuguma in dhufa, hin turus” (An. 2:3).

~ Boqonnaa 31 ~

Geggeessummaa Ergamaa

Gaaf tokko Yesus qarqara galaana Galiilaa deemaa ture. Achitti, Pheexiroosii fi Indiriyaas kiyoo isaanii galaana keessatti yeroo darbatan waliin wal arge. Innis, “Na duukaa koottaa! Anis nama kan walitti qabdan isinan godha” jedheen. Macaafni Qulqulluun, “Isaan achumaan kiyoota isaanii achitti dhiisanii, isa duukaa in bu’an” jedha (Mar. 1:16-18). Namoonni uumamaan gara geggeessummaa miira ergamaa cimaa qabanitti harkifamu. Akkuma Pheexiroosiifi Indiriyaas Yesus duukaa bu’uuf kaka’an, uumamaan isaan hordofuuf kaka’u.

Boqonnaan kun ga’ee soortuun Pheenxeqoosxee akka gaggeessaa ergamaa tokkootti qabu irratti xiyyeeffata. Waldoota isaanii ergama Waaqayyoo lafa irratti tajaajiluuf itti gaafatamummaa isaa irratti ni mari’ata. Kaayyoo guddaa kana irratti namoota biroo akkamitti akka isaan hordofan kakaasuu akka danda’an caalaatti ni mari’ata.

SOORTUU ERGAAMAA

Yesuus mataan isaa gaggeessaa ergamaa ture, akkasumas soortuun Pheenxeqoosxee akkasuma akka ta’u waame. Inni dhiiraa fi dubartoota hafuura, of kennuu fi amantii barbaachisaa ta’een saba isaa ergamatti geggeessuuf barbaadaa jira (cf. 2Sen. 16:9).

Amaloota Barbaachisoo

Gegeessitootni ergamaa garamitti akka deeman ni beeku, akkamitti achi ga'uuf akka yaadan ni hubatu. Kanarraa kan ka'e namoota biroos imala kana irratti akka isaan waliin hirmaatan kakaasuu danda'u. Soortotni ergamaa amaloota barbaachisoo sadii qabu:

1. *Hubannoo*. Soortuuwan ergamaa ergama Waaqayyoo ni hubatu. Waaqayyoo Waaqa ergamaa ta'uu isaa fi saba lafa irra jiru hundumaa keessaa saba furuu fi ofitti waamuuf ergama irra akka jiru ni hubatu (Mat. 24:14; Mul. 5:9; 7:9). Yaadni kun *missio Dei* jedhamuun kan beekamu yoo ta'u, innis Laatiin "ergama Waaqayyoo" jechuudha. Soortuun ergamaa waldaan ergama Waaqayyoo lafa irratti raawwachuuf akka jirtu ni hubata. Inni ykn isheen dabalataan ga'een isaanii inni jalqabaa akka soortuutti tokko waldaa sochoosuun ergama Waaqayyoo raawwachuuf akka ta'e hubata.¹

2. *Kuttannoo*. Ergama Waaqayyoo hubachuu bira darbee, soortuun pheenxeqoosxee waldaan isaa humna hafuura qulqulluutiin ergama sana raawwachuuf keessatti guutummaatti akka hirmaattu gageessuuf of kennuu qaba. Itti gaafatamummaa guddaa kana raawwachuuf waan barbaachisu hunda hojjechuuf qophaa'uu qaba.

3. *Gahumsa qabaachuu*. Dhumarratti, soortuun Pheenxeqoosxee ilaalchaa fi dandeettii waldaa ergama Waaqayyoo hordofuuf sochoosuuf barbaachisu guddisuuf of kennuu qaba. soortuun Pheenxeqoosxee inni dhugaan, dhumarratti, gahumsi inni tajaajila irratti qabu Waaqayyoo biraa humna hafuura qulqulluutiin akka dhufu ni hubata (HoE 1:8; 2Qor. 3:5-6).

Fakkeenya Yesuus

Yesuus gageessaa ergamaa murteessaa ture. Maaliif akka inni gara lafaa dhufe sirriitti hubatee ture. Innis, "Ilmi namaa warra badan barbaaduufi fayyisuuf dhufeera" (Luq 19:10) jedhee labse. Bakka biraattis, "Ani samii irraa gad bu'e, fedha koo raawwachuuf osoo hin taane, fedha isa na erge raawwachuuf" (Yoh. 6:38) jedhee labseera. Yesuus yeroo tokko ergama isaa akka "nyaata" isaatti eereera (Yoh. 4:34). Akkuma nyaanni qaama humna kennu fi sooru, Yesuus fedha

¹ Waa'ee ergama Waaqayyoo caalaatti baruuf, barumsa wal-faannee abdiif Afriikaa kitaaba qor-waa qummaa ergamaa, kan Paul York barreesse, Tajaajila Leenjii Ti'ooloojii Afriikaa (ATTS), www.africaatts.org irraa argamu ilaali.

Abbaa isaa raawwachuudhaan humna argatee sooreera. Waadaa galuun kun dhumarratti gara fannootti isa geesse (Mat. 20:28).

Yesuus gara samiitti osoo hin deebi'iin dura ergamaa fi tajaajila isaa Waldaa isaatiif dabarsee kenne. Duuka buutota isaatiin, “Akkuma abbaan ana erge, anis isin ergaa jira” jedhe (Yoh 20:21). Akkuma Yesuus ergama isaa fedha Abbaa isaa keessatti argate, Paastariin Pheenxee ergama isaa fedha Kiristoos keessatti argata. Akkasumas akkuma Yesuus fedha Abbaa isaa hojjechuuf of kennuu isaa ergama isaa keessatti isa jabeesse, paastarii Pheenxee ergama isaa keessattis ni jiraachisa (Mat. 26:36-44; Mat. 28:19-20; Yoh. 14:16).

Hojjechuu Dura Ta’anii Argamuu

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti gaggeessummaan ergamaa hojjechuu caalaa ta’uu akka ta’e hubachuun barbaachisaa dha. Yaadachuu, Yesuus Pheexiroosii fi Indiriyaas, “Na duukaa kottaa! Anis nama kan walitti qabdan isinan godhadha” jedhee waadaa galeera (Mar. 1:17). Yesuus duukaa bu’uu fi hafuura isaatiin guutamuudhaan, duuka bu’oonni mataan isaanii ni jijjiirama ture. Isaan akka Barsiisaa isaanii ta’u turan (Luq 6:40; HoE 4:13).

Hafuurri humnaan akka tajaajilan isaan dandeessisa qofa osoo hin taane, quuqama Kiristoos midhaan sassaabuuf qabu isaaniif kenna ture. Hafuurri Qulqulluun akkasitti isaan jijjiira, hawwiin, fedhiin, fi dandeettiin isaanii hundinuu gooftummaa Kiristoos jalatti akka galutti. Ergama Waaqayyoo isa furuu raawwachuuf Kiristoosiin waliin ta’u turan. Muuxannoo hafuuraa humna guddaa qabu, cuuphaa hafuura qulqulluu jedhamuun kan beekamu, gaggeessummaa ergamaa isaanii gara fuula duraatiif bu’uura ni uuma (Luq 3:16; HoE 1:4-5).²

Har’as akkasuma nu mudachuu danda’a. Hafuurri Waaqayyoo akka nu guuttee nu keessatti hojjetu yoo hayyamne, inni gara bifa Kiristoositti nu jijjiira (cf. 2Qor. 3:18). Innis fedhii sassaabbii Yesuus keessatti ture sana nuuf kenna.

Ergamaa Ta’uu

Gooftaan Yesuus dhiiraa fi dubartoonni akka isa duukaa bu’anii fi hojii jalqabe akka itti fufan waame. Sana booda yeroo fi humna isaa leenjisuu fi geggeessitoota ergamaa ta’anii bocuu irratti invast godhe. Karaan Yesuus kana itti godhe tokko, imala ergamaa yeroo gabaabaaf isaan erguudhaan ture. Innis isaan

² Waa’ee Hafuura Qulqulluun cuuphamuun bal’inaan Boqonnaa 10, 11 fi 20 ilaali.

qajeelche, meeshaa isaan hidhachiisee, achiis isaan erge (Luq 9:1-6; 10:1-16). Yeroo deebi'an hojii isaanii isaan gaafate (10:17-20).

Duuka buutonni Yesuus kudha lamaan gaggeessitoota hin dhalanne. Akkasumas uumamaan yaada ergamaa hin turre. Isaanis dhiirota idilee gita hojii turan. Haa ta'u malee, jireenya isaanii harka Yesuusitti kaa'anii Isaan bocuuf fedhii qaban turan. Yesuus karaa jireenyaa fi barsiisa isaatiin mul'ata isaa isa addunyaa maraa isaaniif kenne. "Dhaqii saba hundumaa bartoota godhaa" jedhee isaan ajaje (Mat. 28:19). Dabalataanis akkuma inni ture, hafuura qulqulluudhaan humna akka argatan cimsee dubbateera (Luqaas 4:18-19; HoE 1:8).

Pheexiroos Gooftaa wajjin wal arguu isaa isa jalqabaa keessaa tokko keessatti, akka gaggeessaa ta'uu danda'utti ofii isaatii baase. Innis, "Yaa Gooftaa, ana irraa fagaadhu; Ani nama cubbamaa dha!" (Luq 5:8). Pheexiros nama inni ta'een ga'umsa akka hin qabne itti dhaga'ame. Haa ta'u malee, Yesuus dandettii Pheexiros qabu ni beeka ture. Kanaaf Pheexiroos, "Hin sodaatin; kana booda namootaaf qurxummii in qabatta" (Iakk. 10). Pheexiroos Yesuus wajjin yommuu deemu, gara gaggeessaa ergamaa humna guddaa qabuu fi macaafa Hojii Ergamootaa keessatti waa'ee isaa dubbifnutti jijjiirame.

Macaafni Qulqulluun akkana jedha, "Yesuus ergamoota kudha lama akka isaan isaa wajjin ta'anii fi lallabuuf akka isaan ergeef muude" (Mar. 3:14). Yesuus wajjin yeroo dabarsuudhaan, barsiisa isaa dhaggeeffachuudhaan, gocha isaa ilaaluudhaan, duuka buutonni akka Gooftaa isaanii ta'an. Yesuus, tokkoon tokkoon isaanii hojii adda ta'eef karaa adda ta'een geggeessitoota ergamootaa akka ta'an isaan boce. Kana waan godheef waldaan Kiristaanaa inni hundeesse hanga har'aatti itti fuftee jirti. Akka paastaroota Pheenxeqoosteetti hawwii guddaa qabanitti, geggeessitoota ergamaa bu'a qabeessa ta'an waliin yeroo dabarsinee gaarii ta'a. Yesuusitti dhihaannee yeroo hordofnu, akkasumas namoota akkasuma gochaa jiran kaan wajjin walitti dhufeenya yoo goonu, ni jijjiiramna.

Ulee hooggansa nuuf darbeera. Nutis geggeessitoota ergamaa dhugaa ta'uuf carraaquu qabna. Akkuma Yesuusii ergamootaa, nutis warra kaan guddisuuf hojjechuu qabna. Phaawuloos Ximotewosiif akkas jedhee barreesse, "Yaa ilma koo, ayyaana Kiristoos Yesuusitti argamutti jabaadhu. Wanti ani dhugaa baatota baay'ee duratti dubbadhu dhageesses namoota amanamoo warra kaan barsiisuuf ga'umsa qabanitti imaanaa kenni" (2Xim. 2:2).

HAWWII ERGAMUMMAA

Tarkaanfiin ergamaa hawwii ergamaa keessaa ka'a. Hawwiin waan guddaa tokko galmaan ga'uuf fedhii cimaa qabaachuudha. Faarfatiichi waa'ee hawwii Waaqayyo Ilma isaatiif qabu—fi sabootaaf qabu dubbateera. “Ana gaafadhu” jedhe Abbaan Ilma, “ani saboota dhaala kee, dhuma lafaa qabeenya kee nan godha” (Faar. 2:8). Ijoollee fi ijoollee durbaa Waaqayyoo waan taaneef, kadhannaa ergamaa kana keessatti Ilma waliin ta'uu dandeenya. Kana gochuun keenya michoota fi ollaan keenya gara Yesuusitti dhufan arguuf fedhii cimaa nu keessatti uuma. Kanuma waliin saboonni oduu gamachisa fayyinaa Kiristoos keessatti ga'an arguuf hawwii nu keessatti uuma.

Akka soortuu Pheenxeqoosxeetti hawwii Waaqayyoo kan kee gochuu qabda. Abrahaam kan godhe kanuma. Inni dulloomaa fi mucaa kan hin qabne ta'us Waaqayyo, “Samii ol ilaalii urjiilee lakkaa'i...Sanyi kee akkasuma ta'u” (Uma. 15:5) jedhee itti hime. Abrahaam abdiin Waaqayyoo amanee hawwii isaas qooddateera. Abboomamuu isaa irraa kan ka'e warra amanan hundumaaf abbaa ta'eera (Rom. 4:11). Waaqayyo quuqama inni sabootaaf qabu akka siif dabarsu gaafadhu. Sana booda fedhiin kun waldaa kee ergama Waaqayyoo irratti akka hirmaattu akka sochoostu akka si kakaasu hayyami.

TARKAANFII ERGAAMAA

Hawwiin ergamaa barbaachisaa ta'us, qofti gahaa miti. Akka paastarii Pheenxeetti hawwii gara dhugaatti jijjiiruuf hojjechuu qabda. Phaawuloos fakkeenya dhugaa kanaati. Ormoota gara Kiristoositti deebi'an arguuf hawwii guddaa qaba ture (HoE 22:21; Rom. 10:1). Hawwiin kun fayyina isaaniif nuffii tokko malee akka dadhabu isa dirqisiise. Inni dhugaa ba'eera, “Ani hundumaa isaanii caalaa cimee hojjedheera—ta'us ani osoo hin taane, ayyaana Waaqayyoo isa anaa wajjin ture” (1Qor. 15:10). Haaluma walfakkaatuun, atillee hawwii ergamaa kee gara hojii ergamaatti jijjiiruu qabda. Waldaa kee gara waldaa dhugaa ergamtuutti guddisuuf carraaquu qabda.

Mul'ata Ergamootaa Barsiisuu

Itti gaafatamummaa guddaan soortuu Pheenxeqoosxee hundaaf qabu garaa saba Waaqayyoo keessatti fedhii warra badaniif uumuudha. Ummanni dallaa waldaa isaaniitiin ala ta'uu isaanii sirriitti beekuu qaba. Akkasumas ummatoota hin dhaqqabne sun guutuuf Afrikaa fi addunyaa irratti bakka hin dhaqqabne keessa

jiraatan sana akka badan isaanitti dhaga'amu qabu. Kun akka ta'uuf, wal-ga'ii keessan duratti lallabuu, barsiisuu fi ergama fakkeenya ta'uu si barbaachisa. Akkasumas miseensi waldaa hundi itti gaafatamummaa *missio Dei* irratti hirmaachuuf qabu hanga hubatutti obsuu si barbaachisa.

Mul'anni ergamootaa karaa lamaan laphee saba Waaqayyoo keessatti kan facaafamudha: hafuura Waaqayyootiin ta'e sagalee Waaqayyootiin. Ilaalcha Pheexiroos ormoota ilaalchisee qabu jijjiiruuf sochii hafuuraa humna qabuu fi jecha yeroo isaa eeggate Gooftaa irraa barbaachise (HoE 10:9-16, 19-20). Akka gaggeessaa ergamaa tokkootti waldaa kee keessatti daayinamikii walfakkaataan akka argamu mirkaneessuu qabda. Tajaajila kee keessatti Hafuurri humnaan socho'aa akka jiru mirkaneessuu qabda, akkasumas miseensi hundi dhugaadhaan hafuuraan akka guutame arguuf carraaquu qabda. Yeroo hundumaa, Hafuurri Waaqayyoo maaliif akka socho'u namootaaf ex-plain gochuu qabda. Akka hafuura ergamaa Waaqayyooti, ergama Waaqayyoo irratti akka hirmaatan qopheessaa jira.

Kanuma waliin, Macaafni Qulqulluun waa'ee ergama Waaqayyoo maal akka jedhu namoota barsiisuu qabda. Akkasumas akkamitti akka isaanitti agarsiisuu qabda

hafuuraa fi sagaleedhaaf deebii kennuu. Namoota badaniif hinaaffaadhaan kadhachuu, ergamaaf arjumaadhaan kennuu fi namoota naannoo isaanii jiraniif oduu gammachiisaa amanamummaadhaan himuudhaaf of kennuu qabu. Dhumarratti, ergama Waaqayyoo akka of kennan qormaata gochuu qabda.

Akka gaggeessaa ergamaa dhugaatti, waldaan kee ofitti amanamummaa irraa gara warra kaan giddu galeessa godhachuutti, fedhii fi fedhii ofii isaanii irratti xiyyeeffachuu irraa gara fedhii addunyaa naannoo isaaniitti bade irratti xiyyeeffachuutti geggeessuu qabda. Imalli ergamaa kun gama keetiin miira itti yaadani cimax qabaachuu si gaafata. Akkasumas sagantaa waldaa keessanii irratti sirreeffama akka gootanii fi kaayyoo fi qabiyyee walga'ii keessanii irratti jijjiirama akka gootan isin gaafata.

Seenaa Ergamootaa waliif qooduu

Waldaa yaada ergamaa qabdu guddisuuf karaan mirkanaa'e tokko seenaa ergamaa saba keetiif qooduudha. Kana gochuu kan dandeessu seenaa kana lallabaa fi barsiisa kee keessatti hammachuudhaani. Seenaawwan kana keessaa hedduun isaanii Macaafa Qulqulluu keessatti argamu. Seenaan Yesuus seenaa ergamaa

hanga ammaatti dubbatame keessaa isa guddaadha. Kitaabni Hojii Ergamootaa immoo seenaa ergamootaa nama gammachiisuun kan guutame dha. Kitaabota misiyoonotaa dubbisuudhaan akkasumas yeroo ergamtoonni dubbatan dhaggeeffachuudhaan seenaa walitti qabuu dandeessa. Kana malees, seenaa ergamaa mataa keetii gumiidhaaf himuu irraa duubatti jechuu hin qabdu.

Ergamootaaf Sagantaa Tajaajilaa Baasuu

Akkasumas yeroo hunda misiyoononni waldaa keessanitti akka dubbatan saganteessuu ni barbaadda. Tajaajila ergama addaa ykn dhuma torbee hubannoo ergamaa akka dhufan afeeruu dandeessu. Misiyoononni yeroo dhufan, baasii imala isaanii uwwisuu dagachuu hin qabdu. Akkasumas gumichaaf aarsaa arjummaa isaaniif dhihaatu argachuudhaan tajaajila misiyoonummaa irratti akka hirmaatan carraa kennuu barbaadda. Waldaanis ergamaa kana itti fufiinsaan deeggaruuf yaaduu qabdi³

“Marsaa Milkaa’ina” Uumuu

Karaan bu’a qabeessa ta’e kan biraan mul’ata ergamaa garaa ummataa keessatti horachuuf “marsaa milkaa’ina” ti. Yaadni kun seenaa Daawit irraa kan dhufedha. Israa’el irratti mootii ta’uu isaa dura, duula waraanaa xixiqqoo milkaa’ina guddaa qaban hedduu geggeesse. Sabni kun Daawit ulfina kennaniin, “Ati Israa’el duula waraanaa isaanii irratti kan geggeessite ture” (2Sam. 5:2). Yookiin, caalaatti jecha jechaatti, “Israa’el kan geggeessitee fi kan galchite sidha.” Gaaleen “geggeessee ba’ee fide” jedhu waa’ee marsaa milkaa’inaa kan dubbatu yoo ta’u, yaada hojiiwwan ergama yeroo gabaabaa, galma ga’uu danda’an geggeessuu yaada kenna. Tokkoon tokkoo milkaa’ina ummanni wal duraa duubaan galma hawwataa ta’e akka kaa’u ni jajjabeessa.

Fakkeenyaaf, jalqaba irratti duula “Ollaaf Kadhahu” jedhu karoofachuu dandeessa. Maqaq ollaa argadhaa waldaan haa kadhattu. Ummanni milkaa’ina dhandhamuu yeroo jalqabu dallaa mana kiristaanaa bira darbanii akka socho’an ni jajjabeeffamu. Milkaa’inni xixiqqoo garaa isaanii daran ergamaa ta’uuf ni bana. Marsaa milkaa’ina yeroo hunda dabalaa dhufe keessatti ofii isaanii bira darbanii akka ga’an ni jajjabeeffamu.

³ Waa’ee waldaa kee ergamaaf sochoosuu caalaatti baruuf, Boqonnaa 40: “Sagantaa Ergamoota Waldaa Naannoo Guddisuu” ilaali.

Milkaa'inni kun maallaqa ergamaa fi leenjii akka dabaluu taasisuu danda'a. Yeroo booda waldaan garee ergamoota yeroo gabaabaa gara magaalotaa fi gandoota birootti bobbaasuun duula wangeela lallabuu fi waldaa dhaabuu ni dandeessi. Gariin isaanii gara biyyoota birootti imaluun misiyoonota gargaaruuf ykn waldoota achitti dhaabuuf illee socho'uu danda'u. Gareen kun waldaadhaaf yeroo gabaasa deebisan, ummanni hirmaannaa ergamootaa guddaa ta'ef kaka'umsa ni argatu.

GAREE ERGAMA NAANNOO

Mammaaksa Afrikaa durii, “Saffisaan deemuu yoo barbaadde kophaa kee deemi; yoo fagoo deemuu barbaaddan waliin deema.” Koree ergamaa naannoo, ykn garee ergamaa, hojii irratti akka si gargaaru uumuu ni barbaadda. Dhiiraa fi dubartoonni mul'ata qaban kun waldaa ergamaaf akka sochoostu si gargaaru.

Waldaan ergamaa garee kubbaa miilaa wajjin wal bira qabuun ni danda'ama. Fakkeenya kana keessatti Soortuun akka taphataa urjiitti osoo hin taane, leenjisiaa ta'eetti ilaalama. Gareen ergamaas leenjifamtoota isaati. Miseensonni waldaa deeggartoota dhaabbannaa keessa jiran miti; isaanis taphattoota dirree irra jiraniidha. Hojiin garee paastarii fi ergamaa taphattoota bobbaasuun, leenjisuun, kakaasuu fi garee mo'ataa ta'ee erguudha.

Yesuus warra kudha lamaan filachuu isaa dura halkan guutuu Waaqayyoon kadhachuun dabarseera (Luq 6:12). Haaluma walfakkaatuun, ati kee filachuu ni barbaadda, garee ergamootaa kadhannaadhaan. Namoota amanti fi hafuura qulqulluudhaan guutaman, namoota ilaalchaa fi dandeettii sirrii qaban hojii sana eebbisuuf barbaaduu qabda. Sana booda garee ergamootaa wajjin yeroo hunda wal arguun kadhachuu fi karoorfachuu ni barbaadda. Waliin taanee sagantaa lallaba waldaa, dhaabbii waldaa, fi ergamaa waldaa ni guddiftu. Dursa tarsii moo diriirsuu fi baajata ergama waldaa ni qopheessita.

Yesuus gara samiitti deebi'uuf yeroo jedhutti, ajaja isa dhumaa fi abdiin isa dhumaa qabate Waldaa Isaa gadhiise. Ajajni isaas, “Abdiin abbaan koo isiniif kenne, isa ani isinitti hime sana eeggadhaa malee, Yerusaaleemii hin ba'inaa jedhe isaan abboome. Itti dabalees, Yohannis bishaaniin cuuphe, isin garuu guyyaa baay'ee utuu hin turin hafuura qulqulluudhaan in cuuphamtu jedhe” (HoE 1:4-5). Abdiin isaas, “Isin garuu, hafuurri qulqulluun yommuu isin irra bu'u, humna in

Boqonnaa 31: Geggeessummaa Ergamaa

godhattu; Yerusaalemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaatti, hamma andaara lafaattis dhuga-baattuu koo in taatu isaaniin jedhe” (lakk. 8).

Jechoota kanaan Yesuus muuxannoon isaan yeroo dhiyootti Guyyaa Pheenxeqoosxee argachuu qaban ergama isaa saboota furuu wajjin walitti dhiyeenyaan akka walqabatu duuka buutota isaa yaadachiisaa ture. Akkasitti, bal’inaan, Pheenxeqoosxee ta’uu jechuun ergamaa ta’uu jechuudha. Kana irraa kan ka’e soortuuwwan dhugaa Pheenxeqoosxee ta’uuf namni tokko gaggeessaa ergamaa hinaaffaa qabu ta’uu qaba. Akka gaggeessaa ergamaa tokkootti, soortuun Pheenxeqoosxee waldaa isaa gara ergama hafuuraan humna argate mana keessatti fi hanga dhuma lafaatti akka gaggeessuuf Kiristoosiin mudameera.

Kutaa 7ffaa: Soortuu Pheenxeqoosxee Akka Geggeessaatti

~ KUTAA 8FFAA ~

SOORTOTA PHEENXEQOOSXEE
AKKA BULCHIISAATTI

~ Boqonnaa 32 ~

Galmee, Qarshii, fi Qabeenyaa Bulchuu

Yesuus seenaa nama dureessa tokkoo kan hoogganaan qabeenya isaa qisaasessuu isaa hubate dubbateera. Geggeessaa amanamaa hin taane sana waamee akkamitti daldala hojjechiisaa isaa akka kunuunse herrega akka kennu gaafate (Luq 16:1-2).

Macaafni Qulqulluun hordoftoonni Kiristoos hundi qabeenya Waaqayyoo akka ta'an barsiisa. Sababni isaas wanti inni qabu hundinuu dhugumatti kan Waaqayyoo waan ta'eef (Faar. 24:1; Yaaqoob 1:17). Macaafni Qulqulluun dabalataan Waaqayyoo gaaf tokko amantootni hundi qabeenya Waaqayyoo akkamitti akka bulche herrega akka kennu akka gaafatu barsiisa. Phaawuloos akeekkachiisa, "Tokkoon tokkoon keenya wanta gaariis ta'ee hamaas ta'ee, wanta qaama keenya keessa jirru hojjennee waan nuuf ta'u akka argannuuf, hundi keenya teessoo firdii Kiristoos duratti mul'achuu qabna" (2Qor. 5:10).

Qajeelfamni walfakkaataan kun soortuu Pheenxeqoosxee irrattis ni hojjeta. Waldaan isaan geggeessan kan Kiristoos ta'uu isaa yaada keessa galchuu qaba. Waldaa Kiristoos qofa bulchu, qabeenya isaa akkamitti akka bulchan guyyaa tokko deebii isaaf ni kennu.

SOORTUU PHEENXEQOOSXEE AKKA HOOGGANAATTI

Phaawuloos Kiristiyaanota Qorontos jiraniif barreessee, “Warra hojii adeemsisan irraa immoo amanamummaatu barbaadama” (1Qor. 4:2). Akka ilaaltuu Waaqayyoo kan waldaa muudameetti, soortuun Pheenxeqoosxee amanamummaa fi bu’a qabeessa ta’een mana Waaqayyoo bulchuu qaba. Kunis dhimmoota hafuuraa fi yeroo walga’ichaa ni dabalata. Soortichi lubbuu namootaa of eeggannoodhaan eeguu qaba. Kanuma waliin dhimma qabeenya waldaa amanamummaadhaan bulchuu qaba. Kunis galmee waldaa, faayinaansii fi qabeenyaa ni dabalata.

Kennaa ergamootaa, raajotaa, barsiisotaa, dinqiiwwanii fi kanneen biroo wajjin, Waaqayyoo waldaadhaaf kennaa “qajeelfama,” ykn, akka hiika tokko tokko hiikanitti, kennaa “bulchuu,” qaama ijaaruuf gargaaruuf kenneera kan Kiristoos (1Qor. 12:28). Phaawuloos “ilaa’aan mana Waaqayyoo ni bulcha” jedhee barreesseera (Tito 1:7). Akkasitti waldaa Waaqayyoo akka gaariitti bulchuun itti gaafatamummaa Paastariti. Phaawuloos Tiitoositti, wantoota biroo keessaa, ilaaltuu olaanaa tokko “kan hin komatamne...qajeelaa...akkasumas kan adabamu” ta’uu akka qabu itti hime (lakk. 8). Tokkoon tokkoon amala kanaa amala hogganaa gaarii ti.

Dhimmoonni bulchiinsaa boqonnaa kana keessatti ibsaman tokko tokkoof waan addunyaa fakkaachuu danda’u, akkasumas waamicha soortuu Pheenxeqoosxee irraa fagaatanii, kanas ta’e sana baay’ee barbaachisoo dha. Akkaataan soortuun tokko dhimmoota kana itti qabatu tajaajila tiksee isaa irratti dhiibbaa guddaa geessisuu danda’a. Soortuuwwan Pheenxeqoosxee dhimma yeroo waldaa akka gaariitti qabachuu dadhaban dhimma hafuuraa ishee ilaaluu irraa of qusachuu danda’u. Pheexiroos, “Tokkoon tokkoon keessan kennaa fudhattan hundumaatti, ayyaana Waaqayyoo bifa adda addaatiin akka bulchitoota amanamooti fayyadamaa” (1Phex. 4:10) jedhee gorseera.

Waldaan daldala caalaa yoo taatu, kanas ta’e sana daldala dha. Hamma guddaa milkaa’inni daldala kamiyyuu hangam akka gaariitti gurmaa’uu fi bulfamu irratti hundaa’a. Tokko tokko waldaan orgaanizimii malee jaar Miyaa waan hin taaneef, kanaaf caasaa jaar Miyaa hin barbaaddu jechuun falmaniiru. Dubbiin kun dhugaa walakkaa qofa. Waldaan, akka qaama Kiristoositti, lubbu qabeeyyii ta’uun ishee dhugaadha. Haa ta’u malee, jaar Miyaa tokkollee hin barbaachisu jechuun dhugaa miti. Dhugaa dubbachuuf, lubbu qabeeyyii ta’an hundi uumamaan baay’ee

gurmaa'anii dha. Fakkeenyaaf, qaama namaa keessatti mataan bakka isaa qaba, akkuma qaama saalaa, harka, miilaafi kkf qaba.

Gurmaa'insi waa'ee sirnaa kan dubbatu yoo ta'u, carraaqjii tokkummaa qabu kan agarsiisudha. Meeshaaleen manaa konkolaataa fe'umsaa fe'uun qabeenya gatii guddaa qabu ta'uu danda'a, garuu hanga konkolaataa fe'umsaa irraa bu'ee sirnaan mana tokko keessa kaa'amutti faayidaa qabatamaa hin qabu. Haaluma walfakkaatuun, waldaan tokko dandeettii ishee guutuu akka ga'uuf, of eeggannoodhaan gurmaa'uu qabdi.

Soortuun Pheenxeqoosxee hundi dandeettii bulchiinsaa isaa guddisuuf carraaquu qaba. Akkasumas waldaan kamiyyuu sirna hojjiirra ooluu danda'u kan dhimma daldalaa ishee qajeelchu qabaachuu qabdi. Waldaan tokko akkuma guddachaa deemtuu fi guddachaa deemuun caasaan gurmaa'insaa ishee walxaxaa ta'ee sirni galmee ishii gadi fageenyaan qabata. Itti gaafatamummaa bulchiinsaa sadii soortuuwwan Pheenxeqoosxee hundumaa (1) galmee waldaa qabachuu, (2) faayinaansii waldaa bulchuu, fi (3) qabeenya waldaa kunuunsuu dha. Boqonnaa kana irraa kan hafe itti gaafatamummaa tiksee kana kan ilaallatu ta'a.

GALMEE WALDAA EEGGACHUU

Soortuun Pheenxeqoosxee bu'a qabeessa ta'e galmee waldaa sirrii fi yeroo isaa eeggate qabachuuf yeroo fi humna barbaachisu ni dhangalaasa. Galmeewwan kudhan barreeffaman kun yoo xiqqaate karaa barbaachisoo afuriin soortuu fi waldaa ni fayyadu:

Tokkoffaa, sirni galmee haala gaariin qindaa'e yeroo barbaachisaa ta'etti soortichi odeeffannoo barbaachisaa ta'e akka argatu ni taasisa. Akkasumas galmeewwan akka gaariitti waan eegamaniif, daataa amanamaa ta'a.

Lammaffaa, galmeen akka gaariitti qabame soortichi qabeenya waldaa akka bulchuu fi eeguuf gargaaruu danda'a. Qabiyyee waldichaa fi daldala maallaqaa akka ragaa seeraatti tajaajiluu danda'u. Fakkeenyaaf, namni tokko abbummaa lafaa waldichaa yoo morme, soortichi dafee sanada sana qabeenya sanaaf dhiyeessuun dhimma isaa mirkaneessuu ni danda'a.

Sadaffaa, galmeen gaariin soortuun Pheenxeqoosxee waa'ee egerree waldaa murtoo ogummaa qabu murteessuuf odeeffannoo duubee isa barbaachisu ni kenna. Fakkeenyaaf, daataa argama waggoota darbanii qorachuudhaan, soortichi guddina waldaa gara fuulduraatti akeekuu danda'uu qaba. Odeeffannoon kun hoggansi

fedhii ijaarsaa fi hojjettoota gara fuula duraa irratti murtoo akka kennu gargaaruu danda'a. Haaluma walfakkaatuun waggoota darban keessatti gaa'elli meeqa akka kabajame qorachuudhaan, soortichi waggaa dhufu keessatti gaa'ela meeqa akka raawwatu tilmaamu danda'a. Haala kanaan daataa yeroo darbee irraa argame fayyadamuun haala gara fuula duraa tilmaamu danda'a.

Arfaaffaa, galmeen gaariin soortuu fi waldaadhaaf waan darbee wajjin walitti dhufeenya akka qabaatu ni kenna. Waan isaan dura deeme soortuu fi miseensotaaf beeksisuu gargaaru. Galmeen seenaa kun warra isaan dura turan akka dinqisiifatan isaan gargaara, akkasumas miira kan ofii ta'uu fi dhaabbataa ta'uu isaaniif ni kenna.

Qajeelfama Bulchiisa Galmee Gaarii

Yeroon soortuun hundi aangoo bulchiisaa nama bakka bu'uuf dabarsee akka kennu itti gaafatamu ni dhufa. Soortuun amanamaan Pheenxeqoosxee taatee hin oolle kanaaf waldaa ni qopheessa. Karaan inni kana gochuu danda'u tokko galmee waldaa sirrii ta'e qabachuudha. Galmee gaarii qabachuuf qajeelfamni bu'uuraa shan kunooti:

1. *Sirrii*. Galmeen fi sanadoonni hundi sirrii ta'uu qabu. Isaanis galmee dhugaa waan ta'e bakka bu'uu qabu.
2. *Kan gurmaa'ee*. Galmeen waldaa haala gaariin qindaa'uu qaba. Isaanis bakka loojikii ta'anitti qindaa'uu qabu, kanaanis yeroo barbaachisaa ta'etti odeeffannoo gahumsaan argachuu danda'u.
3. *Kan Yeroo isaa eeggate*. Galmeen yeroo ammaa fi yeroo isaa eeggate ta'uu qaba. Daldalli fi-nancial hundi hatattamaan maxxanfamuu qaba. Taateewwan kaan kan akka daa'imman eeru, cuuphaa fi cidhaa yeroo ga'utti galmaa'uu qabu.
4. *Guutuu*. Galmeen waldaa guutuu ta'uu qaba. Taatee ykn daldala tokko ilaalchisee dhugaawwan barbaachisoo ta'an hundi galmaa'uu qabu.
5. *Nageenya qabaachuu*. Galmeen hundi bakka eegumsa qabutti, hattuu fi haala qilleensaa hamaa irraa bilisa ta'etti qabamuu qaba.

Daqiiqaawwan Sirrii Ta'an

Soortuun Pheenxeqoosxee walga'ii waldaa ofiisaa hunda daqiiqaa sirrii ta'e akka qabamu mirkaneessuu qaba. Kunis walga'ii boordii ji'a ji'aan, walga'ii daldalaa waldaa waggaa, fi walga'ii daldalaa addaa waamamu of keessatti qabata. Qabxiin walga'ii tokkoon tokkoon isaa barreessaa muudameen qabamee walga'ii

itti aanutti dhiyaatee raggaasifamuu qaba. Erga ragga'anii booda barreessaa fi soortuun mallattaa'anii gara fuulduraatti akka fayyadamaniif galmee waldaa keessa kaa'amuu qabu.

Galmee Taateewwanii

Soortuun Pheenxeqoosxee hundi galmee taateewwan yeroo yerootti ta'e qabachuu qaba. Galmeen kun galmee miseensota waldaa, cuuphaa bishaanii, cidhaa, eebba daa'immanii, fi waldaa dhaquu, akka armaan gadiitti ni dabalata:

Miseensa waldaa. Galmeen taateewwan waldaa tarree miseensota waldaa of keessaa qabaachuu qaba. Maqaan guutuu miseensota haaraa hundi yeroo akka miseensaatti ifatti fudhataman tarree irratti dabalammu qaba. Tarreeffamni sun guyyaa isaan irra deebi'anii fudhataman fi simannaa isaanii ilaalchisee yaada barbaachisaa biroo kamiyyuu of keessatti qabachuu qaba. Miseensi kamiyyuu yeroo du'u ykn waldaa keessaa ba'u taateewwan kun hubatamuu qabu. Miseensota haaraa akka qaama sirna simannaa isaaniitti waraqaa ragaa miseensummaa ykn kaardii kennuunis gaariidha. Garagalchi faayilootaa waldaa keessatti qabamuu qabu.

Cuuphaa bishaanii. Galmeen taateewwanii keessattis tarree namoota bishaaniin cuuphamanii, guyyaa itti cuuphamanii fi umriin isaanii yeroo cuuphamanitti galmeessuu qaba. Tokkoon tokkoon dorgomtootaaf waraqaa ragaa cuuphaa kennamuu qaba.

Cidha cidhaa. Galmeen taateewwan waldaa galmee namoota waldaa keessatti gaa'ela godhatan hunda of keessatti qabachuu qaba. Galmeen kun guyyaa cidhaa fi maqaa guutuu misirroo fi misirroo of keessatti qabachuu qaba. Dabalataanis maqaa ministeera (ykn ministeerota) sirnicha raawwatu, tarree namoota biroo hunda saganticha irratti ifatti hirmaatan waliin of keessatti qabachuu qaba. Paastarichis guyyaa hiriyoonni gaa'elaa kun kaadhimummaa isaanii gumiidhaaf ifatti beeksisan galmeessuu barbaada ta'a. Sirna cidhaa hordofee ragaan gaa'ilaa hiriyootaan gaa'elaa kanaaf kennamuu qaba. Paastarichi gaa'ila ilaalchisee seera siviilii hunda kabajuu qaba.

Eebba Daa'immanii. Soortuun Pheenxeqoosxee eebba daa'immanii waldaa keessatti uumamu hundas galmeessuu qaba. Waldoonni Pheenxeqoosxee daa'imman kan hin cuuphamne yoo ta'ellee, daa'imman of kennuu ni shaakalu. Haannaan ilma ishee Saamu'eel of kennuu isheetiin gocha kanaaf fakkeenya gaarii ta'a (1Sam. 1:21-28). Sirna eebbaa booda, soortichi maqaa guutuu daa'imaa

galmee taateewwanii irratti, guyyaa dhaloota daa'ima, bakka daa'imni sun itti dhalate, fi guyyaa sirmichaa waliin barreessuu qaba. Tarreefamni kun maqaa abbaa fi haadha, teessoo warraa fi lakkoofsa quunnamtii, fi ilaalchawwan barbaachisoo biroos of keessatti qabachuu qaba. Paastarichi waraqaa ragaa of kennuu warraaf kennuu qaba.

Waldaa dhaquu. Soortichi torban torbaniin waldaatti argamuu qaba. Galmeen kun guyyaa fi baay'ina namoota kutaa Mana Barumsaa Wiixataa tokkoon tokkoon isaanii irratti hirmaatan, tajaajila waaqeffannaa Wiixata ganama, tajaajila Wiixata galgalaa, akkasumas tajaajila daa'immanii, dargaggootaa fi walakkeessa torbanii kamiyyuu of keessatti qabachuu qaba. Galmeewwan kun Paastariin ykn barreessaa waldaatiin qabamuu qabu.

Galmeelallabaa

Galmeewwaldaa malees, lallaba ati lallabdu dhuunfaan galmeessuu ni barbaadda ta'a. Yeroo hundumaa waltajjii kamiyyuu irratti lallaba kennitu, barumsa barsiiftu, taatee sana galmeelallabaa keessatti galmeessuu qabda. Tokkoon tokkoon galmeewkana keessatti guyyaa, carraa fi bakka ergaan sun itti dhiyaate of keessatti qabachuu qaba. Barreeffama Caaffata Qulqullaa'oo itti fayyadamne, mata duree ergaa sanaa wajjinis of keessatti qabachuu qaba. Akkasumas, yaada barbaachisaa ta'e kan akka deebii namoonni ergaa sanaaf kennan dabaluu ni dandeessa. Galmeen kun ergaawwan kee akka hordoftu si gargaara, akkasumas sagantaa lallabaa kee madaaluuf si gargaara. Akkasumas, yaadannoowwan lallabaa keessan gara fuulduraatti akka fayyadamtaniif bakka nageenya qabutti kaa'uu ni barbaadda.

QARSHII WALDAA BULCHUU

Soortuun Pheenxeqoosxee galmeewsirrii fi yeroon isaa eegame daldala maallaqaa waldaa wajjin walqabatu hunda akka qabamu daran mirkaneessuu qaba. Gochi kun faayinaansii waldaa yeroo hunda sirnaan akka qabamu ni taasisa. Akkasumas, soortuu fi geggeessitoota waldaa himata maallaqa waldaa dogoggoraan qabataniituran irraa eeguuf gargaara.

Kennaa Fudhachuu fi To'achuu

Waldoonni Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiran harki caalaan isaanii adda durummaan karaa kurnoo fi aarsaa tajaajila waaqeffannaa Sanbata ganama isaanii irratti argataniin maallaqa argatu. Aarsaan kun akkaataa duudhaa waldaa

naannootiin fudhatamuu kan danda’u yoo ta’ellee, soortichi aarsaan hundi amanamummaa fi iftoomina olaanaadhaan akka qabamu mirkaneessuu qaba.

Kana gochuuf, aarsaan yeroo hundumaa qondaaltota waldaa amanamoo lamaa fi isaa ol ta’aniin akka walitti qabamuu fi lakkaa’amu mirkaneessuu qaba. Qondaaltonni kun aarsaa sana erga lakkaa’anii booda, unka aarsaa sana guutuu qabu. Unka dhiyeessii irratti bakkeewwan guyyaa ammaa itti guutaman, gosa (ykn gosoota) dhiyeessii(wwan) fudhataman, fi maqaa fi mallattoo warra maallaqa lakkaa’an jiraachuu qaba. Unkaan dhiyeessichaas gosa dhiyeessii tokkoon tokkoon fudhatame galmeessisuuf sarara dhuunfaa qabaachuu qaba. Fakkeenyaaf, sararri tokko “kurnoo,” kan biraan “aarsaa hin murtoofne,” kan biraan immoo “maallaqa ijaarsaa,” kan biraan “ergama” fi kkf jedhamee barreeffameera. Lakkoofsitoonni hanga dhiyeessii tokkoon tokkoon isaanii argame gosa isaa isa sirrii ta’e keessatti akka kaa’amu mirkaneessuu qabu.

Unkaaleen aarsaa kunniin dachaa lama ta’anii kan dhiyaatan yoo ta’u, kooppiin tokko gara kaaznaa waldaa, inni kaan immoo gara soortuutti kan deemu ta’uu qaba. Sana booda kaappitaala maallaqa sana irra deebi’ee lakkaa’ee tokkoon tokkoon maallaqa argate galmee waldaa keessatti gosa isaa isa sirrii ta’e jalatti ni galcha. Sana booda maallaqa sana baankii keessa ni galcha. (Yoo danda’ame waldaan hundi herrega baankii qabaachuu qaba. Yeroo kun hin danda’amnetti maallaqni sun kaabinee safe ykn cufame keessa kaa’amuu qaba.) Tiraazirarii galmee waldichaaf nagahee maallaqa baankii qabachuu qaba.

Qabiinsa Galmee Faayinaansii

Galmeen herregaa waraqaa galmee irratti ykn kompiitara irratti qabachuun ni danda’ama. Yoo kompiitara fayyadamne, kompiitaraan yeroo tokko tokko waan kufuuf, torban torbaniin gabaasa waraqaa qopheessuun faayila sana keessa kaa’uun ogummaa ta’a. Yeroo maallaqni argamu ykn bahu kamiyyuu, daldalli sun nagahee maallaqaa irratti galmaa’a. Sana booda nagahee kun kaappitaala waldichaaf kan kennamu yoo ta’u, innis barruu maallaqaa keessatti galmeessa.

Soortuun Pheenxeqoosxee hunduu barruu maallaqaa dubbisuu fi xiinxaluu barachuu qaba. Ogummaan kun haala faayinaansii waldichaa hordofuu fi yeroo kamiyyuu fandii tokkoon tokkoon isaanii keessatti maallaqni meeqa akka jiru akka beeku isa dandeessisa. Gochi kun soortuu fi gaggeessitoonni waldaa murtoo maallaqaa ogummaa qabu akka murteessan ni dandeessisa. Akkasumas galmeen faayinaansii waldichaa haala gaariin qabamuu isaa mirkaneessuuf ni gargaara.

Maallaqa Waldaa Baasu

Aarsaan waldaa kiristaanaaf kennamu kamiyyuu kaayyoo itti kennamu qofaaf oolu qaba. Fakkeenyaaf maallaqa fandii ijaarsaaf kenname fudhatanii Soortichaaf konkolaataa bitachuuf itti fayyadamuun naamusa kan hin qabnedha. Maallaqni nama tokko ykn sagantaa tokko irraa gara nama biraatti yeroo baafamu ykn dabarfamu hunda nagahee argachuu qaba, nagaheenii herrega sirrii akka ta'uuf abbaa qabeenyaatiif kennamuu qaba. Nagahee hunduu galmee herregaa waldaa keessatti qabamuu qaba.

Gabaasa Qarshii

Xumura ji'a ji'aan, abbaan qabeenyaa waldaa gabaasa maallaqaa soortuu fi boordii waldaa qopheessuu qaba. Gabaasni kun hoggansa waldaa kiristaanaa galmee sirrii galii fi baasii ji'a darbe keessatti argate ni kenna. Kunis maallaqa waldaa ilaalchisee murtoo ogummaa qabu akka godhan isaan gargaara. Gabaasa maallaqaa ji'a ji'aan ba'u malees, abbaan qabeenyaa waldaa gabaasa maallaqaa waggaa waggaa dhanda'aa qopheessee soortuu fi boordii waldaatiif dhiyeessu qaba. Soortuu fi boordii dabaree isaaniitiin gabaasa faayinaansii waggaa miseensota waldaadhaaf walga'ii daldalaa waggaa irratti ni dhiyeessu.

Baajata baasuu

Soortuun pheenxeqoosxee baajata waldaa waggaa akkamitti akka qopheessu fi hordofu beekuun barbaachisaa dha. Gochi kun maallaqa waldaa haala gaariin akka bulchan isaan gargaara. Baajata jechuun karoora faayinaansiiti. Innis tilmaama galii waldaa bara dhufuu fi karoora galii sana raabsuuf qophaa'eedha. Baajata gaariin ergama waldichaa fi dursa kennuu qabu ni calaqqisa. Fakkeenyaaf, waldaan tokko ergamaa fi dhaabbii waldaa yoo dursitu, baajatni dursa sana calaqqisiisuu qaba. Haala kanaan baajatni akka sanada ergama tarsiimoo ta'etti ilaaluun ni danda'ama.

Baajata waldaa qopheessuun soortuu fi boordii waldaa waggoota darban keessatti haala maallaqaa waldichaa qorachuu gaafata. Sana booda odeeffannoo sana fayyadamuun waldaan waggaa dhufu keessatti maallaqa ishee akkamitti akka raabsitu ilaalchisee murtoo tarsiimoo kennuu danda'u. Gochi kun maallaqni waldaa meeshaalee salphaa ta'an irratti akka hin qisaasamne, meeshaaleen barbaachisoo ta'an ammoo maallaqa malee akka hafan gargaara.

Baajanni kun kutaalee gurguddoo lama of keessaa qaba: galii tilmaamamee fi baasii bara dhufuuf tilmaamame. Galiin tilmaamame kurnoo, aarsaa addaa fi

maddoota biroo kan dabalatu ta'a. Baasii tilmaamame baasii dhaabbataa (kan akka mindaa, kaffaltii liqii manaa, fi faayidaa) fi baasii jijjiiramaa (kan akka meeshaalee waajjira, meeshaalee mana barumsaa Wiixataa, guddina sadarkaa, fi suphaa gamoo) ni dabalata. Manni kiristaanaas baasii hin eegamnee fi yeroo muddamaa baajata gochuu qabdi. Jalqaba irratti baajata qopheessuun qormaata ta'a. Haa ta'u malee, waggaa lama ykn sadii galii fi baasii waldichaa amanamummaadhaan hordofnee booda adeemsi baajata baasuu baay'ee salphaa ta'a. Sana booda hojii waldaa gahumsaan hojjechuuf qabeenya guddaa ta'a.

QABEENYA WALDAA EEGUU

Akka bulchaa qabeenya Waaqayyootti, soortuun Pheenxeqoosxee qabeenyi waldaa akka gaariitti akka eegamu caalaatti mirkaneessuu qaba. Qabeenyi kun sanadoota waldaa barbaachisoo akkasumas ijaarsa waldaa, mooraa, fi qabeenya biroo kan of keessatti qabatudha.

Sanadoota Seeraa Tursiisuu

Soortuun sanadoonni seeraa waldaa sirnaan akka qabamani fi bakka eegumsa qabutti akka kuufaman mirkaneessuu qaba. Yoo danda'ame sanadoonni kun saafetii keessatti ykn saanduqa qabeenyaa baankii keessatti kaa'amuu qabu. Tarreen meeshaalee saanduqa eegumsaa keessa jiran galmee waldaa keessatti qabamuu qaba.

Qabeenya Waldaa Kiristaanaa Kunuunsuu

Soortuun Pheenxeqoosxee gamoo fi mooraa waldaa kiristaanaa haala gaariin akka kunuunfamu ilaaluuf itti gaafatamummaa qaba. Itti gaafatamummaa irra deebiin kennamu kana to'achuuf koree suphaa fi mooraa muuduu barbaadu ta'a. Koreen kun qabeenyi waldaa kiristaanaa akka mana Waaqayyootti malutti akka kunuunfamu ni taasisa. Lafti fi lafti qulqullaa'uu fi balfa irraa bilisa ta'uu qaba. Dallaa dibamee dhiqamuu qaba. Fuulduraan qulqulluu fi haala gaarii irra akka turu qaba. Maallaqni ijaarsaa fi suphaa mooraa qaama baasii baajata waldichaa ta'uu qaba.

Meeshaalee mana kiristaanaa fi meeshaalee mana kiristaanaa irrattis kanuma. Meeshaaleen mana kiristaanaa, kan akka minjaala, teessoo, deeskii, meeshaalee waajjira, fi sirna sagalee qulqulluu fi haala gaariin eegamuu qabu. Yeroo suphaa barbaachisu yeroo isaa eegatee hojjetamuu qaba.

Kutaa 8ffaa: Soortota Pheenxeqoosxee Akka Bulchiisaatti

~ Boqonnaa 33 ~

Geggeessitoota Warra Soortuu Hin Ta'iin Sochoosuu

Afrikaa keessatti daa'imman dirree banaa keessatti kubbaa miilaa taphachaa Ajiran arguun waan hin baratamne miti. Gariin isaanii kubbaa dhugaatiin taphatu. Kaan immoo, bakka baadiyyaa caalaa ta'etti, kubbaa mana keessatti tolfame yeroo tokko tokko boorsaa pilaastikii kubbaatti marfamee funyoodhaan hidhamee hojjetameen taphatu. Fiigaa, kolfaa, garee isaaniif waan danda'an hunda kennuu isaanii arguun gammachuu guddaadha.

Ijoolleen tokko tokko garee hawaasaa keessatti taphachuuf carraa argatu. Achittis gatiiwwan hojii garee fi tapha haqa qabeessa ta'an ni baratu. Miseensonni garee taphattoonni tokkoon tokkoon isaanii guddaa fi gareedhaaf gatii akka qaban ni baratu. Gareen kun akka milkaa'uuf taphataan kamiyyuu waan danda'u hunda kennuu qaba. Mo'amu keessattillee hunduu walitti harkisee wal jajjabeessa. Ijoolleen milkaa'inni garee kanaa baay'inaan ilaalcha taphattootaatiin akka murtaa'u baratu. Kunis warra dirree irra jiranis ta'e kanneen cinaatti argaman ni dabalata. Waldaan garee kubbaa miilaa haala gaariin bulfamu irraa waan baay'ee barachuu dandeessi.

Yeroo tokko namni tokko tapha kubbaa miilaa ogummaa qabu tokko namoota digdamii lama boqonnaa baay'ee barbaadan, namoota kuma kudhaniin lakkaa'aman kanneen sochii qaamaa baay'ee barbaadaniin ilaalama jechuun

ibseera. Kan nama gaddisiisu, seenaan kun waldoota Pheenxee har'a Afrikaa keessa jiran hedduu ibsa. Miscensonni muraasni ba'aa tajaajilaa baatanii kan dadhaban ta'us, gumii keessaa harki caalaan isaanii gumaacha baay'ee xinnoo godhu. Waldoonni kun "ispoortii daawwattoota" taphattoonni muraasni daawwattoota hedduudhaan itti gammadan ta'aniiru. Haalli hin hojjatamnee fi Macaafa Qulqulluu kan hin taane kun bu'a qabeessummaa waldaan ergama Waaqayyoo raawwachuu keessatti qabdu laamsheessaa jira. Waldaan kamiyyuu akka badhaadhuuf, Paastarichi laayyoota tajaajila mootummaaf sochoosuu barachuu qaba.

Boqonnaan kun qormaata kana ni ibsa. Tokkoffaa, waldaa keessatti gaggeessummaa namoota barumsa ol'aanaa hin qabne bu'uura macaafa qulqulluu ni kaa'a. Sana booda, akkamitti akka soortuu Pheenxeqoosxeetti, waldaa fi hawaasa keessatti tajaajilaaf namoota barumsa ol'aanaa hin qabne bu'a qabeessa ta'een sochoosuu akka dandeessan gorsa qabatamaa ni kenna.

WAAN MACAAFNI QULQULLUU JEDHU

Jalqaba Waldaa irraa kaasee, ergamoonni tajaajila hafuuraan humna argatanii nama hundumaa sochoosuun barbaachisaa ta'uu isaa argan. Hundaafuu, Yesus waadaa hin galle ta'ee, "Isin garuu yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna ni argattu; Isin Yerusaalemitti, guutummaa Yihudaa keessatti, Samaariyaatti, hamma dhuma biyya lafaattis dhuga-baattuu koo in taatu" (HoE 1:8). Abdiin kun ergamoota qofaaf hin turre. Kiristaana hundaaf, abbootii amantaa fi nama laayyoota hundaaf ture. Karoorri Yesus Waldaadhaaf qabu miseensi hundi hafuuraan akka guutamuu fi tokkoon tokkoon isaanii ergama Waaqayyoo raawwachuu irratti akka hirmaatan ture.

Waldaa Jalqabaa

Ayyaana Pheenxeqoosxee hafuurri erga dhangala'ee booda battaluma sanatti waldaan jalqabaa lallaba wangeelaa fi leenjii duuka bu'ummaa bu'a qabeessa ta'eef gurmaa'uu jalqabde. Macaafni Qulqulluun, "Isaan barsiisa ergamootaaf, walitti dhufeenyaaf of kennan" (HoE 2:42) jedha. Sana booda itti dabaludhaan, "Guyyaa guyyaan mooraa mana qulqullummaa keessatti walga'uu itti fufan...Waaqayyoon galateeffachaa fi tola namoota hundumaa argachuu itti fufan. Gooftaan immoo warra fayyan guyyaa guyyaan lakkoofsa isaaniitti dabalaa ture" (lakk. 46-47). Gareewwan manaa dafanii uumaman kana kunuunsuuf hoggantoonni barbaachisu turan. Ergamoonni amantiota haaraa kana keessaa

tokko tokko geggeessummaa fi tajaajilaaf leenjisuu akka jalqaban shakkii hin qabu.

Waldaan guddachaa fi dagaagaa yeroo deemtu, warri kaan garee hoggansaatti makamuu jalqaban. Dhiironni fi dubartoonni kun ergamoota jalatti tajaajilaa kan turan si'a ta'u, hojii isaanii irrattis isaan gargaaraa turan. Har'a namoota kana diyaaqon jennee waamna. Ergamoonni gaggeessitoonni laayyoo kun hafuuraa fi ogummaadhaan guutamuu akka qaban tumaniiru. Hojiin isaanii dubartoota abbaan manaa irraa du'e afaan Giriikii dubbataniif gara Gooftaatti dhufaniif sagantaa nyaachisuu qopheessuu ta'a (HoE 6:1-7). Fedhiin biroo akkuma uumameen itti gaafatamummaan namoota kanaa akka jijjiirame hin shakkisiisu. Yoo xiqqaate isaan keessaa lama Isxifaanos fi Filiphos labsitoota wangeelaa humna guddaa qaban ta'aniiru.

Waggoota booda gurmaa'insi waldaa erga guddatee booda Phaawuloos caasaa geggeessummaa waldaa warra Efesooniif ibseera. Waldaan kun ergamootaan, raajota, lallabdoota wangeelaa, soortotaa fi barsiisotaan geggeeffamuu qabdi turte (Efe. 4:11). Haa ta'u malee, gaggeessitoonni kun kophaa isaanii tajaajiluu hin qaban turan. Hojiin isaanii "saba [Waaqayyoo] hojii tajaajilaaf hidhachuu" ture (lakk. 12). Hoggantoota layyoota hojii sana irratti isaan gargaaran kaasuu qabu turan. Yoo kana godhan waldaan cimtuu fi bu'a qabeessa ta'a (lakk. 11-16).

Lubummaa fi Raajummaa Amantoota Hundaa

Macaafni Qulqulluun "lubummaa amantoota hundumaa" barsiisa. Kana jechuun duuka bu'aan Kiristoos hundi Waaqayyoo duratti luba dha. Akka lubaatti, inni ykn ishiin Caaffata Qulqullaa'oo dubbisuu fi hiikuuf akkasumas ayyaana Waaqayyoo namoota biroo qooduuf mirga qaba (1Phe. 2:5, 9). Macaafni Qulqulluun "raajii amantoota hundumaa" caalaatti barsiisa. Kana jechuun, sababa lammaffaa dhalachuu fi hafuura qulqulluudhaan guutamuu isaatiin, amanaan hundi qaama hawaasa raajii Waaqayyoo guyyoota dhuma ta'eera (Lak. 11:29; Yo'el 2:28-29; HoE 2:17-18). Waaqayyoo hafuura isaa isaaniif kennuudhaan "Yerusaalemitti, Yihudaa hundumaa keessatti, Samaariyaa keessatti, hamma dhuma lafaattis" (HoE 1:8) akka dhugaa baatota Kiristoositti humna isaaniif kenneera.

Pheenxeqoosxeetti Pheexiroos lallaba isaa kan jalqabe, "Kun [dhangala'iinsi hafuura qulqulluu] kan raajichi Yo'el dubbatedha: 'Waaqayyoo bara dhumaatti, ani hafuura koo namoota hundumaa irratti nan dhangalaasa' jedha. Ilmaan kee fi

intalti kee raajii in dubbatu” (HoE 2:16-17). Pheexiroos lallaba isaa xumuree, “Hundi keessan cubbuu keessaniif dhiifama akka argatuuf, qalbii jijjiirradhaa, maqaa Yesus Kristoosiin cuuphamaa. Kennaa hafuura qulqulluus ni argattu.” Pheexiroos sana booda abdi ajaa’ibaa baase: “Abdichi isiniifi ijoollee keessaniif, warra fagoo jiran hundumaafis—waan Waaqayyo gooftaan keenya waamu hundumaaf” (lakk. 38-39). Pheexiroos guyyaan sabni Waaqayyoo hundi tajaajiltoota hafuuraan humna argatan ta’anii isa tajaajilan ga’era jechaa ture.

Aangoon hafuuraa akkasitti namoonni hundumaa, hammam gad of deebisan yookaan marginalized ta’an, Kiristoosiif dubbachuu fi tajaajiluuf ulaagaa guuta. Soortuun Pheenxeqoosxee dhugaa kana beekuu qaba, akkasumas sabni isaanii hafuuraan humna akka argatanii fi tajaajila waldaa keessatti hirmaattota dammaqinaan akka ta’an jajjabeessuu qaba.

BARBAACHISUMMAA GEGGEESITOOTA WARRA SOORTUU HIN TA’IIN

Waldaan tokko akka Waaqayyo yaadutti dagaaguu fi guddachuuf gegeessaa soortuu cimaa qabaachuu qabdi. Geggeessitoota warra soortuu hin ta’illee qabaachuu qabdi.

Qormaanni murteessaan har’a waldoota Peenxeqoosxee baay’ee Afrikaa keessatti mudatu miseensonni baay’een isaanii duuka buutota gahaa ta’uu dhabuu isaaniiti. Kunis waldaa baay’ee laaffiseera. Sababni isaas ummanni sirnaan leenjii waan hin qabneef, soortotni hojiiwwan namoota birootiin hojjetamuu qaban raawwachaa jiru. Kanarraa kan ka’e, yeroo baay’ee soortotni hojiiwwan xixiqqoo sana irratti baay’ee waan qabamaniif, hojiiwwan gurguddoo sana haala bu’a qabeessa ta’een raawwachuuf yeroos ta’e humna hin qaban.

Seenaan Yeetroo fi Musee yaada kana ibsa (Bau. 18:13-26). Museen saba Israa’el bara garbummaa Gibxii keessaa baasee ture. Amma, falmii isaanii furuuf gara isaa dhufaa turan. Baay’een waan dhufaniif, Museen ganama barii kaasee hanga galgalaatti isaanitti murteessaa taa’ee ture. Kunis guyyaa guyyaan itti fufe. Yeroo booda Museen dadhabe.

Abbaan haadha manaa Musee Yeetroo waan ta’aa jiru yommuu argu, “Wanti ati hojjetu gaarii miti....Hojiin baay’ee sitti ulfaata; ati kophaa kee dandamachuu hin dandeessu” (lakk. 17-18). Yetro achiis Museedhaan, “Namoota ga’umsa qaban saba hundumaa keessaa filadhu...akkasumas akka qondaaltotaatti isaan

Boqonnaa 33: Geggeessitoota Warra Soortuu Hin Ta'iin Sochoosuu

muuda....Yeroo hundumaa ummataaf abbootii murtii ta'anii akka tajaajilan godhi, garuu dhimma ulfaataa hundumaa akka sitti fidan godhi....Sun ni taasisa fe'umsa keessan ni salphisu, isaanis isiniif qooddatu” (lakk. 21-22). Museen gorsa Yetroon kenne hordofeera. Kanarraa kan ka'e sabni sun haala gaariin tajaajilaa kan argate yoo ta'u, Museen boqonnaa argateera.

Akka soortuun pheexeqoosxee ogeessaatti, atis akkasuma gochuu qabda. Dhiiraa fi dubartoota Waaqayyoon jaallatan hojii sana irratti akka si gargaaran filachuu qabda. Sana booda leenjisu fi hojii isaanii akka raawwatan muuduu qabda. Kana yoo goote hojii guyyaa guyyaa waldaa irraa bilisa baata. Akkasumas hojiiwwan si qofti hojjechuu dandeessu irratti xiyyeeffachuu ni dandeessa. Kanarraa kan ka'e waldaan ni guddata, ni badhaati.

Jijjiirama Xiyyeeffannoo

Kana gochuuf xiyyeeffannoo jijjiiruu barbaachisa. Garee keessatti taphataa urjii ta'ee of ilaalu irraa gara leenjisa ta'uutti of ilaaluutti ce'uu qabda. Hojiin keessan hanga goolii galchuu osoo hin taane, akkaataa goolii itti galchan ummata barsiisuudha. Hojiin keessan namoota hundumaa gorsuu osoo hin taane, namoonni hundi gorsa ogummaa qabu akka argatan ilaaluudha (Ba'uu 18:21-22). Hojiin kee dubartoota abbaan manaa irraa du'e Giriik hundumaa ofii keetii sooruu osoo hin taane, dubartoonni abbaan manaa irraa du'e Giriik hundinuu sirnaan akka nyaatan ilaaluudha (HoE 6:1-3). Kana jechuun, akka soortuutti, hojiin kee “saba [Waaqayyoo] hojii tajaajilaaf qopheessuu” (Efe. 4:11-12). Waldaa kamiyyuu keessatti tajaajila kee jalqabuu irraa kaasee miseensota tajaajilaaf hidhachuu jalqabuu qabda. Gareen hoggansa laayyoo waldaa warra duuka bu'oota ta'an keessaa ni ba'a.

Geggeessitoota Warra Soortuu Hin Ta'iin Sochoosuu

Akka soortuutti, gaggeessitoota leenjisu adda baasuu fi geggeessitoota warra soortuu hinta'iin gara tajaajilaatti bobbaasuu qabda. Miseensota waldaa kee akka garee namoota kennaa fi dandeettii adda addaa qaban kanneen tajaajila mootummaaf socho'uu danda'an irraa ijaarameetti ilaalu qabda. Gareen kun akka milkaa'uuf taphattoonni tokkoon tokkoon isaanii gahee isaanii ba'uu qabu. Gaggeessaan leenjii ol'aanaa hin qabne jechuun nama waldaa kiristaanaa keessatti tajaajila kamiyyuu hoggansa fudhatedha. Kunis diyaqonoota, jaarsolii, bulchitootaa fi barsiisota mana barumsaa Wiixataa, gaggeessitoota garee seelii, gaggeessitoota tajaajila dhiiraa fi dubartootaa, gaggeessitoota dargaggootaa, daayreektaroota tajaajila daa'immanii, daayreektaroota waldaa faarfannaa,

gaggeessitoota garee waaqeffannaa, miseensota koree ergamaa fi kanneen biroo ni dabalata.

GA'UMSA GEGGEESITOOTA WARRA SOORTUU HIN TA'IIN

Miseensi waldaa hundi tajaajiluuf kan waamamu yoo ta'u, hundi isaanii ga'umsa hin qaban. Waldaa keessatti geggeessaa ta'ee tajaajiluuf jireenyi nama tokkoo ulaagaa sagalee Waaqayyoo keessatti kaa'amee wajjin walsimuu qaba. Phaawuloos waa'ee diyaqonoota akkas jedheera, "Isaan dursanii qoramuu qabu; achiis wanti isaan mormu yoo hin jiraanne haa tajaajilu" (1Xim. 3:10).

Ergamoonni Hojii Ergamootaa keessatti gaggeessitoota leenjii ol'aanaa hin qabneef ulaagaalee bu'uura lama lafa kaa'aniiru: isaanis "hafuuraafi ogummaadhaan kan guutaman" ta'uu qabu (HoE 6:3). 1 Ximotewos 3 fi Tito 1 irratti Phaawuloos gahumsa geggeessitoota waldaa tarreessa. Ulaagaaleen kun irra caalaan isaanii soortuuwwan fi jaarsolii wajjin kan walqabatan yoo ta'u, ammallee ulaagaalee gahee hoggansa kamiyyuu waldaa keessatti ilaaluu keessatti faayidaa qabu.

Tarreewwan kana irraa, waldaa keessatti gaggeessitoota yeroo muudnu gosoota shan ilaaluu dandeenya. Ramaddiiwwan shanan kun (1) amala naamusaa kadhimamtootaa, (2) muuxannoo hafuura isaanii, (3) amala isaanii, (4) amala guyyaa guyyaa isaanii, fi (5) hawaasa keessatti dhugaa ba'uu isaanii. Soortichi warra hafuuraan guutaman, Waaqayyoon kan sodaatan, kan of kennanii, kan barsiisan, fi akka gaggeessitoota leenjii ol'aanaa hin qabnetti soorticha jalatti tajaajiluuf fedhii kan qaban qofa geggeessummaaf muuduu qaba.

GEGGEESITOOTA FILACHUU FI WARRA SOORTUU HIN TAANE LEENJISUU

Akkuma leenjisaan kubbaa miilaa dhiiraa ykn dubartoota garee isaa keessatti taphachuuf ga'umsa qaban barbaadu, akka geggeessaa waldaa Waaqayyoo muudameetti, ati namoota dhuunfaa ga'umsa qaban barbaaduu qabda tajaajila waldaa gaggeessuuf. Hoggantoonni gahumsa qaban yeroo hin jirretti guddisuu qabda. Yesuus bartoota isaa wajjin kana kan godhe yoo ta'u, Phaawuloos immoo Ximotewos, Tiitoos fi namoota biroo wajjin godheera. Mee kutaalee waldaa keessatti geggeessitoota laayyoota sochoosuu lamaan kana haa ilaallu: hojjetoota qacaruu fi geggeessitoota guddisuu.

Hojjetoota Filachuu

Adeemsi hojjetoota leenjii ol'aanaa hin qabne filachuu hoggantoota waldaa amma jiran gidduutti marii guddaa barbaada. Akkasumas kadhannaa baay'ee barbaada, qajeelfama isaaf Waaqayyoon barbaaduu. Yesuus kan godhe kana. Tajaajila isaa hundumaa keessatti, itti fufiinsaan qajeelfama Abbaa isaa barbaada ture (Luqaas 5:16). Fakkeenyaaf, Yesuus duuka buutota isaa kudha lama filachuu isaa dura “kadhachuuf gara gaara tokkootti ba'ee, halkan guutuu Waaqayyoon kadhachaa ture” (6:12).

Erga kallattii Gooftaa irraa argatte booda, hojii sana raawwachuuf hojjetoota kamtu akka barbaachisu murteessuu qabda. Sana booda mul'ata sana gumiidhaaf himuu fi namoota tola ooltota ta'an gaafachuu jalqabuu qabda. Tola ooltota yeroo gaafattan hojii sanaaf leenjii prom-ise gochuun barbaachisaa dha. Kunis namoonni hedduun deebii akka kennan ni jajjabeessa. Yeroo baay'ee geggeessitoonni namoota tola ooltummaadhaan tajaajilaaf kennan keessaa ba'u. Yeroo hunda, “Garee kana keessatti eenyutu dandeettii geggeessummaa qaba?” Namoota dhuunfaa tokko tokko dhuunfaan itti dhiyaachuu fi gahee hoggansa murtaa'e tokko ba'uu irratti isaan waliin haasa'uu barbaadda ta'a.

Geggeessitoota Guddisuu

Geggeessitoota soortota hinta'iin erga adda baafamanii booda, sana booda guddachuu qabu. Kun itti gaafatamummaa soortuu Pheenxeqoosxee hundaati. Akkuma kanaan dura jedhame, Phaawuloos hojiin soortuu “qaamni Kiristoos akka ijaaramuuf saba [Waaqayyoo] hojii tajaajilaaf qopheessuu” akka ta'e agarsiiseera (Efe. 4:12). Kana karaa sadii gochuu dandeessa:

1. Leenjii hojii irratti kennamu. Leenjiin geggeessummaa gosa kanaa leenjii shaakalaa jedhamuunis ni beekama. Geggeessichi gaggeessaa mul'achaa jiru gaggeessaa muuxannoo qabuuf ramada. Sana booda geggeessaan muuxannoo qabu sun gaggeessaa haaraa sana baallee isaa jalatti fuudhee akkaataa tajaajila murtaa'e tokko itti geggeessan isaan barsiisa.

2. Seminaara. Geggeessitoota haaraa leenjisuuf darbee darbee seminaara, workshopii, ykn shaakala gaggeessuu ni barbaadda.

3. Gorsa kennuu. Namoota waadaa addaa agarsiisan tokko tokko dhuunfaan gorsuu barbaadda ta'a. Kana gochuuf geggeessitoota abdachiisaa kana wajjin yeroo dabarsuun waa'ee tajaajilaa isaan barsiisuu si barbaachisa. Kun waan Yesuus duuka buutota isaa wajjin hojjetedha (Yoh 3:22). Isaan waliin hariiroo gadi

fagoo horate, jireenya isaa kan isaaniitti dhangalaase. Yeroo booda, caalaatti isa fakkachaa dhufan (HoE 4:13). Yesuus, “Namni guutummaatti leenji’e hundinuu akka barsiisaa isaa in ta’a” jedhee ibseera (Luq 6:40).

GAREE HAFUURA GUDDISUU

Waldaan akka gaariitti akka hojjatuuf miirrii tokkummaa fi kaayyoo waloo uummata gidduu jiraachuu qaba. Ummanni qaama waan ofii caalu ta’uu isaa itti dhaga’amuu qaba. Waldaan isaanii qaama ergama furtuu Waaqayyoo isa guddaa akka taate, ergama sana raawwachuu keessattis gahee guddaa taphachuuf akka jirtu amanuu qabu.

Keessattuu hoggantoota laayyoo irratti kun dhugaadha. Waan danda’an hunda akka hojjetaniif, qaama garee tokkoo keessatti barbaachisaa ta’uu isaanii itti dhaga’amuu qaba. Michoota yaada walfakkaataa qaban waliin ta’uun xumura kabajamaa galmaan ga’uuf akka socho’an itti dhaga’amuu qaba. Akka Paastaritti hafuura garee akkasii geggeessitoota gidduutti horachuuf hojjechuu qabda.

Mul’ata Waloo Uumuu

Akka soortuu waldaa tokkootti, ati eegduu fi guddiftuu olaanaa mul’ata waldaa ti. Laphee garee hoggansa waldaa keessatti mul’ata waloo guddisuun kan kee ti. Mul’anni sun ummanni hordofuu barbaaduuf gahaa ta’uu qaba. Mul’anni Yesuus baay’ee dirqisiisaa waan tureef Pheexiroos, Indiriyaas, Yaaqoob fi Yohaannis waan hundumaa dhiisanii isa duukaa bu’uuf isaan kakaase (Mat. 4:18-22).

Haaluma walfakkaatuun mul’ata sana ifaafi amansiisaa ta’een dabarsuu danda’uu qabda. Raajicha durii sana sagalee dhageessisuun, “Daandiin kun; nuyis keessa deddeebi’uu qabna” (cf. Isa. 30:21). Akkuma yaa’a laga jabaa tokkoo mul’anni waloo kun nama hunda kallattii tokkoon ni sochoosa.¹

Miira Jaalalaa Uumuu

Geggeessitoota soortuu hin ta’iin gidduutti mul’ata waloo horachuu bira darbee, isaan gidduutti miira jaalalaa uumuuf barbaaduu qabda. Namoonni akka gaariitti akka waliin hojjetaniif dhugaadhaan wal jaallachuu fi walii isaanii wajjin

¹ Mul’ata argisiisuun caalaatti baruuf boqonnaa 28 : “Geggeessaa abbaa mul’ataa” ilaali

jiraachuutti gammaduu qabu. Macaafni Qulqulluun sababni Yesus ergamoota kudha lamaan filateef tokko “isa waliin akka ta’aniif” (Mar. 3:14) akka ta’e nutti hima. Namni tokkos itti dabaluu danda’a, akka isaan waliin jiraataniif isaan filate. Warri Kudha Lamaan Yesuus wajjin yeroo dabarsan, akkasumas walii isaani wajjin yeroo dabarsan, wal jaallachuun guddachaa dhufan. Waliin ta’anii lafarratti humna cimaa ta’an.

Haaluma walfakkaatuun, ati akka soortuu Pheenxeqosxeetti, ofii kee, hojjetoota kee fi gaggeessitoota kee gidduutti miira jaalalaa cimaa uumuuf carraaquu qabda. Kunis yeroo qulqullina qabu waliin dabarsuu qofaan ta’uu danda’a. Yeroon karaalee gurguddoo sadiitiin waliin dabarsuun ni danda’ama:

1. *Kadhannaa keessatti yeroo waliin dabarsuu.* Tokkoffaa, atii fi gareen hoggansa kee yeroo waliin kadhannaa dabarsuu qabdu. Torbanitti yeroo mijataa ati fi geggeessitoonni kee laayyootaa kadhannaadhaaf walitti dhufuu dandeesan kaa’uu ni barbaadda. Yeroon kadhannaa kun xiyyeeffannoodhaan turuu qaba. Yeroon fedhii dhuunfaaf kadhachuudhaan dabarfamuu kan danda’u yoo ta’u, yeroo baay’een isaa mul’ataafi tajaajila waldaa kadhachuudhaan dabarfamuu qaba.

2. *Tajaajila irratti yeroo waliin dabarsuu.* Itti aansuudhaan, atii fi gaggeessitoonni kee laayyoo yeroo tajaajila irratti waliin dabarsuu qabdu. Wiixata ganama hunda waldaa dura, garee geggeessummaa kadhannaaf walitti waamaatii akka gareetti waliin hojjechaa akka jirtan yaadachiisi. Karaan gareen hoggansa laayyoo waliin tajaajiluu danda’u inni biraan garee dhaabbii waldaa waldaa hundee uumuu danda’uu isaaniiti. Waggaa waggaan, waldaa haaraa bakka rakkatetti dhaabuuf waliin deemuu danda’u turan.

3. *Yeroo waldaa keessa jiru.* Sadaffaa, atii fi geggeessitoonni kee laayyoo yeroo waliin dabarsuu qabdu waldaa keessatti. Hoggantoonni keessan laayyoo mana walii isaani keessatti akka daawwatan jajjabeeffamuu qabu. Nyaanni waldaa ji’a ji’aan kennamu hidhata waldaa maatii garee hoggansa keessanii gidduu jiru cimsuu keessatti karaa dheeraa deemuu danda’a. Yesuus bartoota isaa wajjin yeroo baay’ee erga dabarsee booda, “Ani kana booda garboota isin hin jedhu....Inumaayyuu, ani michoota isin waameera” (Yoh. 15:15). Haaluma walfakkaatuun atii fi hoggantoonni kee laayyootaa michuu wal waamuu danda’uu qabdu.

Waldaan tokko akka dagaaguuf, ergamaa fi mul'ata waldaa tarkaanfachiisuuf kan of kennan gaggeessitoota soortuu hin ta'iin wiirtuu cimaa ta'an qabaachuu qabdi. Soortuun Pheenxeqoosxee ogeessi, kanaaf, garee hoggansa cimaa ijaaruuf tajaajila keessatti galma isaa isa guddaa keessaa tokko ta'ee ni kaa'a. Inni ykn isheen itti yaadee yeroo fi humna gaggeessitoota soortuu hin ta'iin adda baasuu, qacaruu fi guddisuudhaan mootummaa Waaqayyoo tarkaanfachiisuu keessatti isaan waliin tajaajilan hojjechuu.

~ Boqonnaa 34 ~

Kutaalee Tajaajila Waldaa Qajeelchuu

Akka daa'imni gadameessa haadha isaa keessatti guddachaa deemuun, guyyaa guyyaan qaamni isaa walxaxaa ta'a. Yeroo ulfaatti ilmi namaa haaraan seelii walhormaataa tokko qofa irraa hojjetame. Ta'us, kan nama ajaa'ibu, qaamni jeneetikii isaa duruu guutuudha. Sa'aatii 24 keessatti hanqaaquun saffisaan seelii hedduutti qoodamuu jalqaba. Torban sadii keessatti seelonni narvii jalqabaa uumamaniiru. Dhuma ji'oota sadan jalqabaa irratti daa'imni gara seentimeetira 10 (inchii afur) qofa dheeratus, qaamni isaa fi qaamni isaa hundi ni argama. Haa ta'u malee, daa'imni nama guutummaatti hojjetu ta'uuf, akkasumas gadameessa haadha isaatiin ala jiraachuu danda'uuf, qaamni isaa guddachuu qaba. Ji'a jaha dabalataan booda daa'imni dhalachuuf qophii ta'a. Kun mucaa qaalii haati fi abbaan yeroo dhiyootti harkatti qabataniidha. Daawit, "Ani sodaachisaa fi dinqisiisaa ta'een uumame!" (Faar. 139:14).

Waldaan haaraan hanqaaquu haaraa dhalatee wajjin wal bira qabuun ni danda'ama. Duraanis guutummaatti waldaa dha; haa ta'u malee, qaama amantootaa hojiirra ooluu danda'u, guutummaatti hojjetu ta'uu isaa dura sirnoota murtaa'an guddisuu qaba. Sirnoota kana keessaa muraasni kutaalee waldaa jedhamuun beekamu. Boqonnaan kun gahee soortuu Pheenxeqoosxee kutaalee kana hojiirra oolchuu, guddisuu fi bulchuu keessatti qabu ni ilaalla.

KAAYYOO FI HOJII KUTAALEE TAJAJILA WALDAA

Kutaaleen waldaa tajaajila yaa'ii naannoo fedhii addaa qaama keessatti argamuuf qophaa'eedha. Kaayyoon isaaniis waldaan ergama ishee warra badan bira gahuu fi duuka buutota gara bifa Kiristoositti guddiftu haala bu'a qabeessa ta'een akka raawwattu dandeessisuudha. Kutaaleen waldaa caalaatti akka utubaawwan caasaa tajaajila waldaa yeroo hunda babal'achaa jiru deeggaranitti ilaalamuu danda'u. Kutaaleen hojii haaraan akkuma dabalamaniin dandeettiin waldaan tajaajiluu bal'achaa deema.

Kaayyoo Kutaalee Tajaajilaa

Kaayyoo fi hojii Kutaalee Tajaajilaa waldaa sirriitti hubachuuf, soortuun Pheenxeqoosxee jalqaba ergama Waldaa hubachuu qaba. Waldaan Amantootaa kan jirtu Ergama Guddaa raawwachuu fi Abboomii Guddaa Kiristoos raawwachuuf. Ajajni Guddaan ajaja Kiristoos “dhaqanii saba hundumaa bartoota gochuu” (Mat. 28:19) dha. Abboomiiin Guddichi ajaja Gooftaa “Waaqayyo kee gooftaa garaa kee guutuudhaan, lubbuu kee guutuudhaan, yaada kee guutuudhaan jaalladhu” akkasumas “nama kee akka ofii keetti jaalladhu” (Mat. 22:37-39).

Itti gaafatamummaawwan sodaachisoo ta'an kun soortuu qofaan, ykn hojjetoota soortuu kaffaltii argataniin illee raawwatamuu hin danda'an. Hojiin harka hedduu gaafata. Kutaaleen waldaa kan jiran waldaan mootummaa Waaqayyoo lafa irratti hundeessuuf aangoo ishee haala bu'a qabeessa ta'een akka raawwattu dandeessisuudhaaf.

Hojiwwan Kutaalee Torba Tajaajilaa

Kutaaleen waldaa hojiwwan tajaajila ijoo torba haala gaariin akka raawwattu dandeessisu:

1. *Warra bade dhaqqabuu* . Tokkoffaa, kutaaleen waldaan ajaja Kiristoos “gara biyya lafaa hundumaatti dhaqee uumama hundumaatti wangeela akka lallabdu” (Mar 16:15) kenne akka raawwattu gargaaruuf jiru. Kutaan waldaa keessa jiru hundi hojii barbaachisaa kanaaf waldaa sochoosuuf gahee isaa bahuu qaba. Miseensonni dhuunfaan oduu gamachisa namoota biroof akka qoodan jajjabeessuun sagantaa lallaba wangeelaa fi ergamaa waldaa keessatti akka hirmaatan kakaasuu qabu.

2. *Duuka buutota gochuu*. Yesuus dabalataan Manni Kiristaanaa “saba hundumaa bartoota akka gootu...waan ani abboome hundumaa akka ajajaman

barsiisuudhaan” ajajeera (Mat. 28:19-20). Barsiisuunis wiirtuu duuka buutota taasii keessatti argama. Guddina hafuura saba Waaqayyoo fi guddina waldaatiif barumsi sirnaa barbaachisaa dha. De-partments kaayyoo kana tajaajiluuf gargaaru.

3. *Waaqeffannaa jajjabeessuu.* Manni Kiristaanaa iddoo sabni Waaqayyoo itti walitti qabamanii “hafuura fi dhugaadhaan” (Yohaannis 4:23) itti waaqeffatan taatee jirti. Kutaan waaqeffannaa fi muuziqaa haala gaariin qindaa’e, waaqeffannaan akkasii akka raawwatamu gargaaru danda’a.

4. *Kadhannaa guddisuu.* Kana malees, waldaan amantootaa kan jirtu sabni Waaqayyoo akka kadhatan kakaasuu fi barsiisuuf (HoE 2:42). Yesuus, “Manni koo saba hundumaaf mana kadhannaa in jedhama” (Mar. 11:17) jedhee labseera. Waldaan naannoo iddoo kiristaanonni sagalee isaanii waliin ol kaasanii Waaqayyoon itti waammatan ta’uu qabdi, kadhannaa isaaniif deebii akka kennu eeguudhaan (Mat. 18:19-20; HoE 4:24). Kutaaleen waldaan hojii kana akka raawwattu gargaaru. Yeroo hundumaa kutaan tokko waldaa keessatti walitti qabamu, kadhannaa cimsuu qaba.

5. *Tokkummaa ijaaruu.* Dabalataanis, Waldaan kan jirtu obbolootaa fi obboleettota gidduutti waldaa Kiristoos keessatti guddisuuf. Kutaaleen waldaan galma kana akka galmaan ga’uuf gargaaru. Sabni Waaqayyoo walga’ii kutaa kutaa irratti yeroo walitti qabaman, jaalala waliif qaban guddachaa jiru. Kanarraa kan ka’e uumamaan wal deeggaruu fi wal kunuunsuu barbaadu. Daayinamiik kun qaama tokkoomsuu fi cimsuuf tajaajila. Akkasumas namoota haaraa gara mana kiristaanaatti hawwachuuf gargaara.

6. *Ergamaaf sochoosuu.* Waldaan amantootaa ergama Waaqayyoo raawwachuuf jiraatti. Innis oduu gamachisa waa’ee Kiristoos gara “gosa hundumaatti, afaan hundumaatti, saba hundumaatti, saba hundumaatti” geessuuf jira, osoo inni samii irraa hin deebi’in dura (Mat. 24:14; Mul. 5:9). Kutaaleen waldaan lallaba wangeelaa, dhaabbii waldaa, fi ergamaaf akka of sochoostu gargaaru.

7. *Hoggantoota guddisuu.* Dhumarratti Yesuus waldaa amantootaa gaggeessitoota akka leenjistu ajaje. Duuka buutonni isaa dhaqanii duuka buutota biroo akka godhan ajaje (Mat. 28:19). Yeroo gara samiitti ol ba’u, “qaamni Kiristoos akka ijaaramuuf saba isaa hojii tajaajilaaf akka qopheessitu” (Efe. 4:11) kennaa tajaajilaa Mana Kiristaanaaf kenne. Phaawuloos Ximotewoosiif qajeelfama kenneera, “Waan ati dhugaa baatota baay’ee duratti dubbadhu

dhageesse, namoota amanamoo warra kaan barsiisuuf ga'umsa qabanitti imaanaa kenni" (2Xim. 2:2). Kutaaleen waldaan hojii kana haala bu'a qabeessa ta'een akka raawwattu gargaaru.

KUTAALEE TAJAAJILA WALDAA KAN TA'UU DANDA'AN

Waldaan guddachaa fi guddachaa yeroo deemtu, atii fi gareen hoggansa kee caasaa tajaajila ishee kadhannaadhaan kutaa hojiitti galchuu si barbaachisa. Kutaa tokko ykn lama hundeessuun ni jalqabda. Sana booda, akkuma Hafuurri geggeessutti, kutaalee fi sagantaalee biroo ni qindeessita. Kutaalee hojii fi ministeerota ta'uu danda'an kanneen armaan gadii of keessatti qabatu:

Barnoota Amantii

Kutaan Barnoota amantii qaama leenjii jalqabaa waldichaati. Kutaan kun kan jiru amantoota sagalee Waaqayyoo barsiisuudhaan akkasumas seera bu'uura isaa jireenya isaanii irratti hojii irra oolchuudhaan duuka buutota gochuuf. Waldoota Pheenxeqoosxee irra caalaan isaanii keessatti, Manni Barumsaa Wiixataa onnee Kutaa Barnoota Kiristaanaa fi tajaajila duuka bu'oota gochuu jalqabaa waldaa ti. Akka idileetti waldaa keessatti kutaa umurii hundumaaf tajaajilu qofaadha, daa'imman xixiqqoo irraa kaasee hanga ga'eessota maanguddootaatti.

Kanaaf soortuun Pheenxeqoosxee kutaa kana guddisuuf dursa kennuu qaba. Kutaalee jalqabaa waldaan haaraan itti jalqabdu keessaa tokko ta'uu qaba. Waldaan garee seelii manaa bakka namoonni duuka buutota ta'anii sagalee Waaqayyoo itti barsiifaman qindeessuus barbaaddu ta'a. Kana malees, kutaan hojii hundi sadarkaa tokko tokkoon barnoota Kiristaanummaa keessatti hirmaachuu qaba.

Tajaajila Dubartootaa

Kutaan Tajaajila Dubartootaa yeroo baay'ee waldaa Pheenxeqoosxee keessatti kutaalee humna guddaa qaban keessaa isa tokkodha. Kaayyoon isaas dubartoota Kiristoosiif dhaqqabuu fi carraa waldaa fi tajaajilaa isaaniif kennuudha. Tajaajila kanaan dubartoonni miseensota maatii isaanii, hiriyoota isaanii fi ollaa isaanii bira ga'anii gara Kiristoositti akka isaan mo'atan jajjabeeffamu. Dubartoonnis duuka bu'ummaa, waldaa dhaabuu, ergama, fi tajaajila biroo keessatti akka hirmaatan ni jajjabeeffamu.

Tajaajila Dhiirota

Kutaan Tajaajila Dhiiraa kan jiru Kiristoosiif dhiirota bira ga'uuf, waldaa kiristaanaa isaanii kennuudhaaf, akkasumas mana isaanii fi hawaasa isaanii keessatti geggeessitoota akka ta'an qormaata gochuuf. Dabalataanis tajaajila hafuuraan humna qabuuf dhiirota sochoosuuf jira. Karaa tajaajila kanaa dhiironni wangeela lallabuu, dhaabbii waldaa, fi hojiiwwan ergama ijoo waldaa biroo keessatti akka hirmaatan qormaata ni mudatu.¹

Tajaajila Dargaggootaa

Kaayyoon Kutaa Tajaajila Dargaggootaa dargaggoota Kiristoosiif ta'an bira ga'uu fi gara ga'eessota kiristaanaa bilchaataa, hafuuraan guutaman guddisuudha. Dabalataanis jireenya Waaqayyoo, Kiristoosiin kabaju akka jiraatan barsiisuu fi dargaggoota kaaniif tajaajila hiika qabuuf isaan sochoosuutu jira.

Tajaajila Daa'immanii

Kutaan Tajaajila Daa'immanii Kiristoosiif ijoollee bira ga'uu, gara jireenya hafuuraan guutameetti isaan geessuu, karaa Gooftaa irratti leenjisu kaayyeffateera. Tattaaffii warra bakka buusuuf osoo hin taane itti dabaluu (Fak. 22:6). Daangaan tajaajila kanaa Waldaa Daa'immanii fi tajaajila duuka bu'ummaa daa'immanii biroo kan akka kilaboota ijoollee dhiiraa fi dubaraa of keessatti qabata.

Waaqeffannaa fi Muuziqaa

Kaayyoon Kutaa Waaqeffannaa fi Muuziqaa muuziqeessitoota, geggeessitoota waaqeffannaa, fi waldaa faarfattoota walga'icha gara waaqeffannaa hafuuraan dibameetti geggeessan galmeessuu fi guddisuu dha (Yoh.

¹ Barumsi wal-faanee Abdii Afrikaa (kan maxxansu kitaaba kanaa) waldoota Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiraniif qabeenya duuka bu'ummaa humna guddaa qabu lama qopheessee jira. Inni jalqabaa mata duree Dhugaa Jiraachuu kan jedhu yoo ta'u, kunis kaarikulamii Mana Barumsaa sanbataa kan barattoota waggaa torba keessatti guutummaa Macaafa Qulqulluu keessa dabarsudha. Inni biraan immoo kan hundee amantii jedhu kan walduraa duubaan qophaa'eedha. Kun kaarikulamii mata duree dhimmoota murteessoo jireenya kiristaanaa ilaallatan, kanneen akka "Tarkaanfiiwwan Jalqabaa: Jireenya Kee Haaraa Kiristoos Keessatti," "Barsiisa Macaafa Qulqulluu," "Jireenya Hafuuraan" fi kanneen biroo ilaaludha. Tapha walduraa duubaan qophaa'an kun afaanota Afrikaa hedduudhaan dhiyaatu. Waa'ee qabeenya kanaa bal'inaan [https://africaatts.org/resources/irraa argachuu](https://africaatts.org/resources/irraaargachuu) dandeessu.

4:23). Kutaan kun Koree Ergamootaa waliin ta'uun hojii wangeelaa fi dhaabbii waldaa gaggeessuu irrattis ni hojjeta. Miseensonni garee waaqeffannaa yeroo baay'ee waliin kadhachuu qabu, akkasumas argamuun hafuuraa akkamitti deebii akka kennan fi humna isaatiin akkamitti akka tajaajilan barsiifamuu qabu².

Tajaajila Kadhannaa

Kutaan Tajaajila Kadhannaa haala gaariin qindaa'e waldaa Pheenxee hundaaf qaama barbaachisaa dha. Tajaajilli kun waldaa paastarootaa fi miseensota isheef kadhachuudhaan deeggarsa hafuuraa ni kenna. Akkasumas namoota hin fayyineef biyya keessaa, guutuu Afrikaa fi addunyaa maratti ni kadhata. Tajaajilli kun malawwan hedduu fudhachuu danda'a, kanneen akka walga'ii kadhannaa idilee, duubatti deebi'uu kadhannaa, deemsa kadhannaa, garee kadhannaa, fi tajaajila loltoota kadhannaa dhuunfaa.³

Kutaa Ergamootaa

Kutaan Ergamootaa itti gaafatamummaa waldaan wangeela namoota hundumaaf bakka hundatti babal'isuu irratti akka xiyyeeffatu itti kennameera. Itti gaafatamummaan isaa taateewwan wangeelaa fi ergama dhaabbii waldaa karoorssuu fi raawwachuu dabalata. Taateewwan wangeelaa tajaajila haaromsaa, walga'ii qilleensa banaa, duula balbalaa balbalaatti dhugaa ba'uu, carraaqqii barreeffamoota raabsuu fi malawwan wangeelaa kalaqaa biroo of keessatti qabachuu danda'u.⁴

Biirichi sagantaa ergama waldichaa qopheessuu fi guddisuuf itti gaafatamummaa dabalataa qaba. Sagantaa murteessaa kanaan waldaan misiyoonota kadhannaa fi maallaqa isaaniitiin deeggaruuf socho'a. Tajaajilli kana kan godhu namoota waa'ee ergama Waaqayyoo barsiisuu fi ergamtootaaf

² Tajaajilli waaqeffannaa waldaa Boqonnaa 18: "Waaqeffannaadhaan waldaa Kiristaanaa Geggeessuu" jedhu keessatti bal'inaan ibsameera.

³ Waa'ee tajaajila kadhannaa waldaa caalaatti baruuf, Boqonnaa 8: "Dursa Kadhannaa" ilaali.

⁴ Waa'ee waldaa sochii wangeelaa dhaqqabuuf sochoosuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 37: "Warra Badaniif Wangeelaa Lallabuu" ilaali.

saaxiluudhaani. Waldoonni tokko tokko kutaa wangeelaa, dhaabbii waldaa, fi ergama adda addaa qabaachuu ni barbaadu.⁵

Tajaajila Gara Laafina

Yesus wantoota foonii namootaaf barbaachisaniif yaada ture. Waldaan dhuguma Pente-costal akkasuma ni gooti. Yaaqoob akkas jedhee barreesse, “Amantiin Waaqayyo abbaan keenya qulqulluu fi mudaa hin qabne jedhee fudhatu kana: yatiima fi dubartoota abbaan manaa irraa du’e dhiphina isaanii keessatti ilaaluu fi biyya lafaatiin akka hin faalamne of eeguudha” (Yaaqoob 1:27). Waldaan Pheenxee karaa Tajaajila Araarsummaa isheetiin harka Kiristoos namoota rakkataa fi miidhamaniif diriirsiti.

Tajaajila Ga’eesota Qeenxee Ta’anii⁶

Karaa Tajaajila Ga’eesota Qophaa’ootiin, namoonni qeenxee Kiristaanotaa amantii isaanii keessatti cimaniin akka guddatanii fi jireenya waldaa keessatti gahee sochii qabu akka hammataniif hidhataniiru. Tajaajilli kun waldaan ga’eesota qeenxee ta’an sochii waldaa keessatti akka hirmaatan gochuun gatii akka qabu akka hubattu gargaara. Qabeenya guddaa garee yeroo baayyee tuffatamu kanaa fayyadamuu barbaada.

Tajaajila Barattoota Kolleejjii

Waldaan keessan naannoo mooraa yunivarsiitii ykn kolleejjii yoo argamtu, Tajaajila Barattoota Kolleejjii jalqabuuf kadhannaadhaan yaaduu qabdu. Kaayyoon tajaajila kanaa gara mooraa kolleejjii ykn yunivarsiitii bira ga’uudha, barattoota gara Kiristoositti mo’achuu barbaaduudha. Tajaajilli kun sana booda barattoota kana leenjisee sochoosuun barattoota daran wangeelaan akka dhaqqabaniif ni taasisa. Waldaan biyyaalessaa keessan kutaa tajaajila yunivarsiitii yoo qabaatte, dhaabbata sana waliin walitti dhiyeenyaan hojjechuu ni barbaadda.⁷

⁵ Sagantaa ergamoota waldaa qopheessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 40: “Sagantaa Ergamoota Waldaa Naannoo Qopheessuu” ilaali.

⁶ Tajaajila gara laafinaa ilaalchisee bal’inaan ilaaluuf, Boqonnaa 38: “Hawaasa Tajaajiluu” ilaali.

⁷ Tajaajila koolleejjii barattootaa guddisuuf qabeenya barbaachisu argachuuf interneetii irraa argachuun ni danda’ama <https://chialpha.com/resources/>

Miidiyaa fi Teeknooloojii

Kutaan Miidiyaa fi Teeknooloojii dhimmoota teeknooloojii waldaadhaaf ta'an hunda ni qabata. Meeshaalee pirojekshinii sagalee fi viidiyoo waldichaa ni dhaaba, ni hojjeta, ni kunuunsa. Dabalataanis marsariitii waldichaa fi argama miidiyaa hawaasaa interneetii irratti maxxansee ni eega. Kutaan kun tajaajila waldaa fi taateewwan karaa miidiyaalee akka raadiyoo, televijiinii fi interneetii maxxansuufis itti gaafatamummaa qaba.

Keessummeessituu

Kaayyoon Kutaa Keessummeessituu namoota sagantaa waldaa irratti hirmaatan simachuu fi gargaaruudha. Tajaajilli kun haala ho'aa fi fudhatama qabu hundaaf uumuuf carraaqaa jira. Namoota argaman ni simatu, keessummoota gara teessoo isaaniitti qajeelcha, ni raabsa meeshaalee, akkasumas aarsaa walitti qaba. Akkasumas nageenya ni jajjabeessa, wantoota yaada namaa jeequ ni qabata, waldaa keessattis sirna ni qabaata.

Gamoo fi Mooraa

Kutaan Ijaarsaa fi Mooraa qabeenya mana kiristaanaa kunuunsuuf itti gaafatamummaa qaba. Gamoowannii fi mooraa qulqullina, sirrii fi haala gaarii irra akka turu ni taasisa.

KUTAALEE TAJAJILAA GUDDISUU

Gaaffiin ka'u, "Soortuun Pheenxeqoosxee tokko waldaa keessatti kutaalee fi tajaajila haaraa akkamitti guddisuu danda'a?" Kutaalee armaan olii hunda yeroo tokkotti jalqabuun akka hin danda'amne beekamaadha. Kanaa mannaa, kutaaleen hojii haaraa kadhannaa fi tarsiimoodhaan jalqabamu qabu. Kutaalee hojii haaraa jalqabuun adeemsa tartiibaan itti fufee jiruu fi waggoota dheeraa fudhatu ta'ee ilaalamuu qaba.

Kutaa ykn tajaajila haaraa jalqabuun yeroo baay'ee tarkaanfii amantii ija jabinaan gama soortuu fi boordii waldaatiin fudhachuu of keessaa qaba. Barbaachisummaa arguu, geggeessummaa hafuuraa hubachuu, achiis tajaajila haaraa jalqabuuf amantiidhaan socho'uu qabu.

Adeemsa Jalqabuu

Ati fi boordii waldaa keetii Waaqayyoon barbaaduun adeemsa jalqabuu qabda. Isa gaafachuu qabda, “Gooftaa, yeroo kanatti tajaajilli haaraan waldaa keessatti baay’ee barbaachisu maali?” Sana booda kutaalee fi tajaajiloota Hafuuri akka jalqabu si geggeessaa jiru sitti dhaga’amu sanaa tarree gabaabaa uumuu dandeessa. Erga tarree uumtee booda, dursa kennuu qabda, kutaa kamtu dursee akka jalqabamu, kamtu lammaffaa akka jalqabamu murteessuu fi kkf.

Sana booda xiyyeeffannoo kee gara kutaa tarree dursa kennitu keessaa isa gubbaa jirutti deebisuu qabda. Garee hoggansa keessan waliin wal arguun kanneen armaan gadii irratti mari’achuu qabdu:

- Kutaa haaraa kana jalqabuuf tarkaanfii akkamii fudhachuu qabna?
- Qabeenya akkamiitu barbaachisa?
- Saganticha eenyutu geggeessa akkasuma beeksisa?
- Yoom jalqaba?

Murtoo kee barreessitee irratti kadhachuu itti fufuu qabda. Sana booda yeroon isaa yeroo ga’u tarsiimoo kee hojiirra oolchuu jalqabuu dandeessa. Qabeenya jirutti fayyadamuun xiqqaadhaan jalqabuun gaariidha. Fakkeenyaaf, kutaa Mana Barumsaa Wiixataa haaraa jalqabuu yoo barbaadde, kutaa sadii qofaan jalqabuu barbaadda ta’a: ga’eesota, dargaggootaa fi ijoollee. Nama akka itti gaafatamaa Mana Barumsaa Wiixataatti tajaajilu muuduu barbaadda ta’a, ykn ofii keetii gahee kana keessatti tajaajiluu barbaadda ta’a, yoo xiqqaate jalqaba irratti. Tajaajilli guddachaa deemuun daree haaraa jalqabuu fi gaggeessitoota haaraa muuduu dandeessa.

Geggeessitoota Filachuu

Milkaa’ina tajaajila kutaa hojii haaraa kamiyyuu furtoon hoggantoota haala gaariin filataniifi sirnaan leenji’aniidha. Hoggantoota yeroo filattu namoota dhuunfaa dandeettii geggeessummaa qaban, warra gara geggeessitootaatti guddisuu dandeessu barbaaduu qabda. Namoonni dhuunfaa kun “hafuuraafi ogummaadhaan kan guutaman” ta’uu qabu (HoE 6:3). Kana malees, amantiidhaan kan guutaman ta’uu qabu, akkasumas mul’ata waldaa guutummaatti hammachuu qabu.

Hojjetootaaf Leenjii Kennuu

Yeroo baayyee hoggantoonni gahumsa qaban hin jiran. Kanaaf, soortuun bu'a qabeessa ta'e tokko yeroo hunda gaggeessitoota haaraa horachaa jiraata. Yesuus kan godhe kana. Inni kadhannaadhaan namoota kudha lama kan inni gara ergamootaatti guddisu filate (Luq 6:12-13). Namoota idilee ta'anis, Yesuus dandeettii gaggeessummaa isaan keessaa argeera. Innis, "Kottaa, na duukaa bu'aa...anis namoota qurxummii qabuuf isin nan erga" jedhee isaan ajaje (Mat. 4:19). Akkuma Isa duukaa bu'an gara gaggeessitoota gurguddootti isaan guddise.

Hoggantootaa fi hojjetoota kutaalee hojii haaraa yeroo qacartan leenjii waadaa galuun barbaachisaa dha. "Si cinaa deemnee tajaajila keessan akkamitti akka raawwattan isin barsiifna" jedhanii namootatti himi. Leenjiin mini-try kun karaa hedduudhaan raawwatamuu danda'a: karaa seminaara, gorsa tokko tokkoon, fi karaa kalaqaa biroottiin. Waldaan tokko dhiyeessii geggeessitootaa dhaabbataa ta'e qabaachuuf yoo ta'e, paastariichi waa'ee leenjii geggeessummaa itti yaadanii ta'uu qaba.⁸

Garee Hafuura Uumuu

Tajaajilli kutaa hojii waldaa keessatti akka dagaagu, geggeessitootaa fi hojjetoota gidduutti miira kaayyoo fi amanamummaa uumuu qabda. Hafuurri garee kun waliin hojjechuu fi hojii isaanii akka gaariitti hojjechuuf waan danda'an hunda akka kennan isaan kakaasa. Mul'ata waldaa yeroo baay'ee yaadachiisuun, akkasumas mul'ata sana raawwachuu keessatti gahee guddaa isaan qaban agarsiisuudhaan hafuura garee kana guddisuu dandeessa.

Hoggantoota kutaalee hojii fi hojjetoota waliin yeroo baay'ee wal arguun isaan jajjabeessuun injifannoo fi galma isaanii waliin qooddachuu qabdu. Akkasumas hojjetoota amanamoo ta'aniif ifatti beekamtii kennuu fi bu'aa ba'ii isaaniif kabajuu qabda (Rom. 13:7).

⁸ Waldoota naannoo keessatti hojjetoota leenjisuuf, boqonnaa 33: "hojjetoota soortota hin ta'iin sochoosuu"ilaali

Kutaaleen waldaa dandeettii waldaan Pheenxeqoosxee tokko Ergama Guddaa Kiristoosii fi Abboommii Isaa Guddaa bu'a qabeessa ta'een raawwachuu keessatti gahee barbaachisaa qabu. Kanaaf soortuu Pheenxeqoosxee bu'a qabeessa ta'e waldaa isaa keessatti kutaalee tajaajilaa ciccimoo guddisuuf ni hojjeta.

Kutaa 8ffaa: Soortota Pheenxeqoosxee Akka Bulchiisaatti

~ Boqonnaa 35 ~

Miseensota Waldaa To'achuu

Mee mana barumsaa mootummaa mana barumsichaa keessatti eenyu barataa akka ta'ee fi eenyu akka hin taane yaada ifa ta'e hin qabne yaadi. Manni barumsichaa gonkumaa galmee hin fudhatu, galmee ga'umsa barattootaas hin qabatu. Manni barumsaa akkasii carraan milkaa'ina guddaa akka qabu ifaadha. Waa'ee waldaa tokkoo baay'ee kanuma jechuun ni danda'ama ture. Waldaan eenyu miseensa akka ta'ee fi eenyu akka hin taane yaada ifa ta'e hin qabne, akkasumas guddina hafuuraa isaanii hubannoo keessa galchuu dadhabde, waldaa cimaa ta'uuf carraan ishee xiqqaadha.

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti waldaan ati geggeessitu akka gaariitti akka bulfamu gochuu qabda. Naannoo barbaachisaan yaaddoo hoggansaa keessaa tokko galmee miseensota waldaa ti. Galmeen miseensummaa haala gaariin bulfamu waldaan itti gaafatamummaa Waaqayyo kenne kan hoolota kunuunsuu fi warra badaniif wangeela lallabuu akka gaariitti akka raawwattu ni gargaara. Boqonnaan kun dirqama galmee miseensota waldaa to'achuu qabdu ni ilaala.

ITTIGAAFATAMUMMAA MACAAFNI QULQULLUU MISEENSOTSSF KENNE

Macaafni Qulqulluun waa'ee miseensummaa waldaa sirnaa akka har'a waldaa keessatti beekamutti kallattiidhaan kan hin dubbanne yoo ta'ellee, yaada kana ni deeggara. Bu'uura Macaafa Qulqulluu Miseensa Ta'uuf Yaad-rimeen

miseensummaa waldaa ka'umsa isaa Kakuu Moofaa irraati. Achitti Waaqayyo saba Israa'el wajjin walitti dhufeenya adda ta'e qaba ture. Isaan saba isaa turan, inni immoo Waaqa isaanii ture. Lafa onaa keessatti Waaqayyo saba isaa qindeessuuf karoora jalqabe. Museenis, "Hawaasa Israa'el hundumaa gosa isaanii fi maatii isaaniitiin lakkaa'aa, maqaa isaanii tokkoon tokkoon isaanii tokko tokkoon tarreessi" (Lak. 1:2) jedhee ajaje. Sana booda Museefi Aaron namoota saba Waaqayyoo geggeessan, tajaajilanii fi falman filachuuf lakkoobsa kana fayyadamaniiiru.

Kakuu Haaraa keessatti Isxifaanos waa'ee Israa'el "walga'ii [Afaan Giriikii: ekklesia] lafa onaa keessatti" akka ta'e dubbateera. Guutummaa Kakuu Haaraa keessatti jechi ekklesia jedhu "waldaa" jedhamee hiikamee jira. Innis waa'ee walitti qabamuu namoota biyya lafaa keessaa waamaman Kiristoos duukaa bu'anii ergama isaa lafa irratti tarkaanfachiisuuf dubbata.

Yesuus, "Waldaa koo nan ijaara" jedhee labseera (Mat. 16:18). Adeemsa sana namoota akka isa duukaa bu'an affeeruudhaan jalqabe (Mat. 4:19). Hordoftoota kana keessaa Yesuus tokko tokko ergamoota akka ta'aniif muudeera (Mar. 3:13-14). Ergamoonni dabaree isaaniitiin diyaaqonoota isaan jalatti akka tajaajilan muudaniiru. Milkaa'inaaf waldaa qindeessaa turan. Kanarraa kan ka'e, "lakkoofsi bartoota Yerusaalem keessa jiran saffisaan dabalaa dhufe" (HoE 6:1-7).

Waldaan naannoo tokko akka ta'uu qabutti akka hojjetuuf, eenyu akka miseensa ta'e, eenyu akka hin taane namni hundi beekuun barbaachisaa dha. Waldaan jalqabaa kana hubatte. Isaaniif miseensummaa waldaa "keessaa" fi "ba'uu" akka gaariitti ibsame ture. Fakkeenyaaf, yeroo tokko, Phaawuloos waldaan Qorontos miseensa cubbuu raawwate akka ari'u qajeelfama kenne, galmeew waldaa keessaa isa baasuudhaan (1Qor. 5:5, 13). Galmeen miseensummaa haala gaariin bulfamuu Paastariin Pheenxee amantoota cimsuu fi ergama waldaa tarkaanfachiisuuf ni gargaara.

Yaad-rimee Miseensummaa Macaafa Qulqulluu

Namni tokko garuu miseensummaa **waldaa** gama miseensummaa kilabii ykn hawaasa addunyaa tokkootiin yaaduu hin qabu. Sana caalaa baayyee gadi fageenyaan deema. Phaawuloos Mana Kiristaanaa qaama namaa wajjin wal bira qaba, "qaama Kiristoos" jedhee waama (1Qor. 12:27). Tokkoon tokkoon miseensa Mana Kiristaanaa akkasitti qaama Kiristoos yoo ta'u, "tokkoon tokkoon miseensi kan warra kaanii hundumaati" (Rom. 12:5). Akkuma qaamni namaa gurmaa'ee,

miseensi qaamaa tokkoon tokkoon isaas hojii addaa qabu, Waldaa Kiristoos wajjinis akkasuma.

LAAGAA MISEENSUMMAA

Kakuu Moofaa keessatti Waaqayyo ulaagaa sabni isaa akka ittiin jiraataniif kaa'eera. Ulaagaaleen kun abboommii kurnan keessatti gabaabfamaniiru (Bau. 20:1-17). Haaluma walfakkaatuun, waldaan jalqabaa guddachaa fi Yerusaalem bira darbee facaachaa yeroo deemtu, ergamoonni gahumsa Ormoota waldaa keessatti hammatamuu isaanii hundeessuuf hafuura qulqulluudhaan geggeeffamaniiru (HoE 15:19-20, 28-29). Akka paastarii waldaa Pheenxeetti, akkasumas namni kamiyyuu akka miseensaatti gara waldaa fudhatame ulaagaalee murtaa'an akka guutu mirkaneessuu qabda, kanneen armaan gadii dabalatee:

Dhaloota Haaraa

Waldaan naannoo calaqqisiisaa Waldaa addunyaa maraa ta'uu qabdi. Waldaan addunyaa maraa namoota saba hundumaa keessaa warra Yesuus Kiristoositti amanatanii fayyina argatan hunda of keessatti hammata. Innis warra dhugaadhaan hafuura qulqulluu irraa dhalatan qofa hammata (1Qor. 12:13). Kanaaf, namni tokko miseensa waldaa naannoo tokkoo ta'uu isaa dura, jalqaba miseensa Waldaa addunyaa maraa ta'uu qaba. Gooftaan mataan isaa Waldaa isaatti isaan dabalee ta'uu qaba (HoE 2:47). Kana irraa kan ka'e, miseensa waldaa naannoo ta'uuf, namni tokko dhuguma lammata dhalachuu qaba (Yoh 3:3-7).

Cuuphaa Bishaanii

Miseensa waldaa ta'uuf ulaagaan lammaffaan cuuphaa bishaaniin cuuphamuudha. Yesuus Waldaa isaa “dhaqaatii maqaa abbaa, ilmaa, hafuura qulqulluutiin cuuphuudhaan, saba hundumaa bartoota akka gootu” jedhee ajaja (Mat. 28:19; cf. HoE 2:38). Cuuphaan bishaanii namni tokko du'a irraa gara jirenyaatti akka darbe ragaa ummataaf ta'uu isaati (Rom. 6:4).¹

Amantii Waloo Qabaachuu

Miseensa waldaa ta'uuf ulaagaan dhumaa barsiisaa fi imaammata waldaa wajjin guutummaatti walii galuudha (cf. 1Qor. 1:10). Ulaagaa kun waldaan

¹ Waa'ee cuuphaa bishaanii caalaatti baruuf, Boqonnaa 42: “Iccitii, Eebbaa fi Dhaabbilee Gaggeessuu” ilaali.

tokkummaa taatee ergama Waaqayyo kenne irratti akka xiyyeeffattu ni taasisa. Dhimmoonni kun kutaa miseensota haaraa keessatti ilaalamuu qabu.

MISEENSOTA HAARAA SIMACHUU

Akka soortuutti, waldaan miseensota simachuuf deemsa sirriitti ibsame qabaachuu qabdi. Deemsi kun qaamolee sadii of keessaa qabaachuu qaba:

Miseensummaa Jajjabeessuu

Yeroo hundumaa amantoonni haaraan waldaa akka makaman jajjabeessuu qabda. Kana gochuuf tajaajila waldaa keessatti yeroo fudhattanii faayidaa miseensummaa waldaa ex-plain gochuu fi kiristaanota haaraa akka itti makaman affeeruu qabdu. Akkasumas miseensota ta'uu barbaadaniif dhuunfaan dubbachuu barbaadda ta'a. Gochoonni kun miseensonni waldaa keessatti yeroo hunda akka dabalaman ni taasisa. (Kun, beekamaadha, namoonni haaraan gara Kiristoos dhufaa akka jiran fudhachuudha, sababa waldaan wangeela lallabuu isheetiin.) Kana malees, unkaan iyyannoo miseensummaa salphaatti akka argamu mirkaneessuu qabda.²

Miseensummaaf Qophaa'uu

Waldaan keessan miseensummaa waldaadhaaf namoota qopheessuuf mala tokko tokko qabaachuun ishee barbaachisaa dha. Karaan kana itti goonu tokko kutaa miseensota haaraatiin. Kun kutaa itti fufiinsa qabu ta'uu qaba. Wiixata ganama sa'aatii barnootaa Wiixataatti ykn yeroo barbaachisaa ta'e kamiyyuutti dhiyeessuun ni danda'ama. Kutaa kana keessatti, namoonni miseensa ta'uu barbaadan waa'ee faayidaa fi itti gaafatamummaa miseensummaa waldaa ni baratu. Wantoonni boqonnaa kana keessatti ibsaman baay'een isaanii daree keessatti barsiifamuu danda'u.

Miseensummaa Fudhachuu

Erga boordii waldichaan ragga'anii booda miseensonni haaraan Wiixata ganama murtaa'e sirna ummataa irratti gammachuudhaan gara waldaa simachuu qabu. Kaadhimamtoonni waldaa fuulduratti walitti qabamuu qabu. Sana booda akka miseensaatti ifatti simachuu fi irratti kadhachuu dandeessu. Sana booda

² Waa'ee namoota badan bira ga'uu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 37: "Warra Badaniif Wangeelaa Lallabuu" ilaali.

waldaan “harka mirgaa tokkummaa” isaaniif ni diriirti (Gal. 2:9). Yeroo kanatti miseensa haaraa tokkoon tokkoon isaaniif waraqaa ragaa miseensummaa dhiyeessuu qabdu. Sana booda maqaa isaanii galmee miseensota waldaa irratti ni dabalta.

Kana malees, namni garee soortuu keessa jiru tokko miseensota haaraa kana qe’ee isaanii keessatti yoo daawwate gaarii ta’a. Kunis waldaan murtoo itti makamuu isaanii hangam akka dinqisiifattu akka beekaniif isaan gargaara. Dhumarratti, miseensota haaraa tajaajila waldaa, kan akka garee seelii, tajaajila dubartootaa, tajaajila dhiiraa, garee dargaggootaa, fi kanneen biroo waliin walqabsiisuu qabda.

ITTI GAAFATAMUMMAA MISEENSUMMAA

Akka soortuu waldaa tokkootti miseensonni haaraan itti gaafatamummaa fi mirga miseensummaa akka beekan gochuu qabda.

Itti Gaafatamummaa Miseensootaa Waldaa Ilaalchisee

Miseensummaa waliin itti gaafatamummaa dhufa. Itti gaafatamummaawwan sun kanneen armaan gadii of keessatti qabatu:

1. *Waldaa yeroo hunda dhaquu.* Barreessaan Macaafa Ibrootaa Kiristiyaanonni waliin wal arguu akka hin tuffanne akeekkachiiseera. Kanaa mannaa, yeroo hunda walitti dhufuun wal jajjabeessuu qabu turan. Kun keessumaa yeroo dhihootti dhufuu Yesus ilaalchisee barbaachisaa ture (Ibr. 10:25). Haaluma walfakkaatuun miseensonni waldaa har’a waldaa dhaquu isaanii irratti amanamoo ta’uutu irraa eegama. Achittis jajjabeeffamu, Waaqayyoon waaqeffatu, waliin kadhatu, barsiisa ni argatu, hojii Waaqayyoof ni kennu, akkasumas Kiristiyaanota of kennanii hojjetan kaan wajjin hariiroo waaraa ni horatu.

2. *Deemsa Hafuuraan guutame.* Miseensi waldaa Pheenxeqoosxee hundumtuu deemsa hafuuraan guutameef of kennuu qaba (Gal. 5:25). Yoo ammayyuu hafuura qulqulludhaan hin cuuphamne ta’e, mudannoo sana jabaatanii barbaaduu qabu (HoE 1:4-5; Efe. 5:18). Yoo hafuuraan guutaman, deemsa hafuuraan guutame itti fufuuf of kennuu qabu (Gal. 5:16, 25).³

³ Amantoota gara deemsa hafuuraan guutameetti geggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 11: “Muuxannoo fi Shaakala Pheenxeqoosxee ni guddisa” fi Boqonnaa 20: “Amantoota gara Cuuphaa hafuuraatti qajeelchuu” ilaali

3. *Dhugaa ba'uu wal irraa hin cinne.* Miseensi waldaa kamiyyuu Kiristoosiif dhugaa ba'uutu irraa eegama (HoE 1:8). Maatii isaanii, michoota isaanii, ollaa isaanii fi namoota wajjin hojjetaniif amanamummaadhaan Kiristoos hiruu qabu. Yesuus, “Ifiti keessan warra kaan duratti haa ibsu, isaanis hojii keessan gaarii arganii abbaa keessan isa waaqa irra jiruuf ulfina akka kennaniif” (Mat. 5:16).

4. *Qulqulluu jiraachuu.* Karaan amanataan Pheenxeqoosxee Kiristoosiif dhugaa ba'u tokko jireenya qulqulluu jiraachuudha (1Phex. 1:15; 2:9). Kana gochuudhaan jaalala Waaqayyoo qaban argisiisu. Kanuma waliin, jireenyi isaanii duuka buutuu Kiristoos ta'uu jechuun maal jechuu akka ta'e addunyaa bade tokkoof ragaa ba'a (Filp. 2:15).

5. *Amanamaadhaan kennuu.* Miseensi waldaa kamiyyuu amanamummaadhaan waldaa maallaqaan deeggaruun irraa eegama (1Qor. 16:2). Kurnoo fi aarsaa isaanii kennuudhaan qaama jabeessuun mootummaa Waaqayyoo lafa irratti tarkaanfachiisuuf gargaaru. Kana malees, gammachuudhaan kennuun Waaqayyoon ni gammachiisa, jireenya isaanii irrattis eebba isaaf balbala bana (2Qor. 9:7-8; Luq. 6:38).

6. *Tajaajila sochii qabu.* Kana malees miseensi kamiyyuu waldaa keessatti bakka tajaajila isaa argachuutu irraa eegama. Tokkoon tokkoon miseensaa akkuma qooda isaa bahatu waldaan cimti. Akka soortuutti miseensonni kennaa addaa isaanii akka hubatanii fi kennaa kana fayyadamuun Kiristoosii fi waldaa tajaajiluuf akka of kennan hojjechuu qabda.

7. *Kadhannaa cima.* Mallattoon waldaa dhuguma Pheenxeqoosxee tokko kadhannaa cimaadha. Miseensi kamiyyuu yeroo hunda soortuudhaaf, waldaadhaaf, hawaasaaf, akkasumas miseensota waldaa birootiif kadhachuu irraa eegamuun ni danda'ama. Gariin isaanii gareewwan kadhannaa araarsummaa addatti ijaaramanitti akka makaman jajjabeessuu ni barbaadda.

8. *Ilaalcha walta'iinsaa.* Dhumarratti miseensonni ilaalcha tumsaa qabaachuun irraa eegama. Ilaalchi akkasii tokkummaa waldaa keessatti gumaacha qaba (Efe. 4:3). Waldaan waldhabdee bu'aa hin qabneen akka hin yaaddofne, garuu ergama Waaqayyoo isheef kenne raawwachuu irratti akka xiyyeeffattu ni taasisa.

Itti Gaafatamummaa Waldaan Miseensotaaf Qabdu

Miseensonni waldaa waldaadhaaf itti gaafatamummaa murtaa'e qofa osoo hin taane, Paastariin fi waldaan miseensotaaf itti gaafatamummaa murtaa'e qabatu. Itti gaafatamummaawwan sun kanneen armaan gadii of keessatti qabatu:

1. *Simannaa ho'aa.* Tokkoffaa, miseensonni haaraan simannaa ho'aa akka argatanii fi jireenya waldaa keessatti guutummaatti akka makaman gochuu qabda. Gariin namootaa fi wantoota itti baratan dhiisanii ta'a. Addunyaa haaraa waa'ee isaa xinnoo beekan keessa seenanii ta'uu danda'u. Miseensonni haaraan kun naannoo isaanii haaraa wajjin akka walmadaalan gargaaramuu isaanii mirkaneessuu qabda. Akkasumas dhuguma miseensa maatii Waaqayyoo akka ta'an akka isaanitti dhaga'amu gochuuf carraaqii hunda gochuu qabda.

2. *Tajaajila waaqeffannaa qulqullina qabu.* Lammaffaa, akka soortuutti, miseensota waldaa, durii fi haaraa, muuxannoo waaqeffannaa dhugaa ijaaraa isaaniiif kennuudhaaf itti gaafatamummaa qabda. Kana jechuun, tajaajilli waaqeffannaa waldaa haala gaariin kan karoofamee fi qulqullina olaanaa kan qabu ta'uu isaa mirkaneessuu qabda. Kana gochuuf, ergaawwan macaafa qulqulluudhaan sirrii fi kaka'umsa qaban qopheessuu fi lallabuuf carraaqii hunda gochuu qabda. Kutaan tajaajilaa tokkoon tokkoon isaa karaa kabajaa fi ogummaa qabuun akka raawwatamu daran mirkaneessuu qabda. Kunis waaqeffannaa, kennuu, beeksisa ykn kutaa tajaajilaa kan biraa kamiyyuu dabalata. Kana malees, Afuurri Qulqulluun humnaan akka argamuuf atii fi gareen hoggansa kee tajaajila waldaa kadhannaadhaan dhiqachuu qabda.⁴

3. *Kunuunsa soortuu.* Kana malees, akka soortuu tuutaatti, miseensi waldaa tokkoon tokkoon isaa gatii fi kunuunsa akka qabu ilaaluuf dirqama qabda. “Tiksee gaarii... [inni] hoolotaaf lubbuu isaa dabarsee kennu” (Yoh 10:11) jedhee of waamu Yesus fakkeessuu qabda. Miseensa waldaa isa gad aanaa ta'e illee tajaajiluuf qophaa'uu qabda (Luq 15:1-7).⁵

4. *Kadhannaa garaadhaa.* Itti aansuudhaan, akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, miseensota waldaa keetiif amanamummaadhaan kadhachuu qabda. Akka qajeelcha kadhannaa tajaajiluuf tarree maqaa isaanii uumuun gaarii

⁴ Tajaajila waaqeffannaa karoofachuu ilaalchisee hubannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 18: “Waaqeffannaa Geggeessuu” ilaali.

⁵ Boqonnaa 24: “Hoolota Kunuunsuu” jedhu ilaali.

ta'a. Sana booda tarree sanatti fayyadamuun miseensa tokkoon tokkoon isaaniif guyyaa guyyaan kadhachuu dandeessa. Dabalataanis yeroo rakkoo isaan mudatutti atii fi gareen hoggansa kee miseensota miidhaman bira deemuun jajjabeessuu fi kadhachuuf qophaa'uu qabda.⁶

5. *Barumsa Macaafa Qulqulluu.* Dabalataanis, akka soortuuwwan Pheenxeqoosxee amanamaa tokkootti miseensonni waldaa kee barumsa Macaafa Qulqulluu sirrii ta'e akka argatan mirkaneessuu qabda. Barumsi kun qabatamaa fi jireenya isaanii wajjin kan wal qabatu ta'uu qaba. Guddachuu fi Kiristiyaanota bilchaataa akka ta'an isaan gargaara. Akkasumas barnoonni kutaa mana barumsaa Wiixataa fi garee seelii keessatti kennamu hordofuu qabda, kunis akka Macaafa Qulqullutti sirrii fi ijaarsa kan qabu ta'uu isaa mirkaneessuu qabda.⁷

6. *Nabiyyoota sobduu irraa eegumsa.* Akka soortuutti, hoolota Waaqayyoo eeguu fi raajotaa fi barsiisota sobaa irraa eeguuf daran dirqama qabda (cf. HoE 20:28-29). Karaan kana gochuu dandeessu tokko, dhugaawwan sagalee Waaqayyoo keessatti argaman wal irraa hin cinne barsiisuudha. Karaan biraa immoo dogoggora karaa isaanii hubachuudhaan raajotaa fi barsiisota sobduu adda ta'an akeekuudha. Dabalataanis, "lukkeewwan uffata hoolaa uffatan" kana gonkumaa minjaala waldaa keessanii duuba hin hayyamiin miseensota keessan raajotaa fi barsiisota sobaa irraa eeguu dandeessu (Mat. 7:15).⁸

7. *Carraa tajaajilaa.* Akkasumas miseensota haaraaf carraa tajaajila waldaa keessatti kennuu qabdu. Karaa salphaa tokkoon akka gargaaran battalumatti isaan afeeruu qabda. Kunis waldaa keessatti isaan hidhuuf ni gargaara. Akkasumas Waaqayyoon tajaajiluun taateewwan waldaa irratti hirmaachuu qofa akka hin taane jalqabarraa akka hubatan isaan gargaara. Tajaajila sochii qabus of keessaa qaba.

⁶ Waa'ee soortuu fi kadhannaa Pheenxeqoosxee bal'inaan ilaaluuf, Boqonnaa 8: "Dursa Kadhannaa" ilaali.

⁷ Soortuun Pheenxeqoosxee akka barsiisaa ta'uu isaa ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 17: "Barsiisa Bu'a qabeessa" ilaali. Kaarikulamiin Dhugaa Jiraachuu fi Hundee Amantii qabeenya duuka bu'ummaa Pheenxee gaarii dha. Isaanis Tajaajila Leenjii Ti'ooloojii Afrikaa (ATTS) irraa <https://africaatts.org/resources/> irraa argachuu dandeessu.

⁸ Waa'ee waldaa raajota sobaa irraa eeguu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 27: "Hoolota Eeguu" ilaali.

8. *Cidhaa fi sirna awwaalchaa raawwachuu.* Dhumarratti, akka soortuu isaaniitti, taateewwan jireenyaa gurguddoo ce'umsaa keessa jiran keessa miseensota waliin deemuuf dirqama qabda. Gorsa gaa'ila isaaniif kennuu fi sirna cidhaa isaaniif raawwachuu qabda. Akkasumas sirna awwaalchaa gaggeessuu fi miseensota maatii gadda qabaniif deggersaa fi jajjabina kennuu qabda.⁹

WALGAHII MISEENSOTAA

Walgahiin miseensotaa kutaa jireenya waldaa Pheenxeqoosxee keessatti barbaachisaa dha. Walgahii kana keessatti miseensonni walitti dhufuun waa'ee daldala waldaa irratti mari'atu. Achitti, soortuun fi gaggeessitoonni biroo gabaasa adeemsa, qormaataa fi fedhii waldichaa ilaalchisee qooddatu. Walgahiin miseensotaa waggaa waggaan gaggeeffamuu qaba. Kana malees, walga'iiwwan addatti waamaman akkuma barbaachisummaan isaaniitti saganteessuun ni danda'ama.

Walgahiin miseensotaa yeroo taateewwan dhufan irratti mari'achuu fi mul'ata keessan waldaadhaaf qooduuf yeroo gaarii dha. Walgahiin kunis miseensonni waldaa abdii fi abjuu yaa'ichaaf qaban irratti akka mari'atan carraa ni kennu. Walga'iiwwan kanatti akka gaariitti fayyadamuu ni barbaadda. Akka gaariitti qophaa'uudhaan kana gochuu dandeessa. Yeroo hundumaa ajandaa of eeggannoodhaan qophaa'ee fi gabaasa sirrii ta'e qabatee walgahii kana irratti dhufuu qabda.

Walgahii miseensotaatiin alatti, garee hoggansa keessanii (jaarsolii fi diyaaqonoota) waliin yoo xiqqaate ji'atti al tokko wal arguun dhimmoota waldaa wajjin walqabatan irratti mari'achuu ni barbaaddu. Walgahii kana irratti garee hoggansa keessanii waliin ni kadhattu. Waliin ta'uun daldala waldaa dabarsuu, mul'ata gadi darbachuu, fi guddina waldaadhaaf tarsiimoo qopheessuu dandeessu.

Dabalataanis, gaggeessitoota tajaajila waldaa, kanneen akka warra kutaa mana barumsaa Wiixataa, garee seelii manaa, tajaajila dhiiraa fi dubartootaa, tajaajila dargaggootaa, koree ergamaa, koree dhaabbii waldaa, koree wangeelaa,

⁹ Waa'ee cidhaa fi sirna awwaalchaa gaggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 41: "Cidhaa fi Awwaalcha Raawwachuu" ilaali.

kadhannaa araarsummaa geggeessan waliin yeroo baay'ee wal arguu ni barbaadda garee, fi kanneen biroo.¹⁰

MISEENSOTA HIN AJAJAMNE ADABUU

Yeroon miseensa waldaaf hin ajajamne tokko adabuun barbaachisaa ta'e dhufuu danda'a. Adabbiin akkasii aangoo macaafa qulqulluu kan waldaan itti gaafatamummaa qabdu fayyadamuudha (Mat. 18:15-20; Luq. 17:3; Yoh. 20:23; 1Qor. 5:1-5; Efe. 5:11; 1Xim 5:19-20 irratti barreeffameera. Akka soortuu waldaatti itti gaafatamummaa kana irraa of qusachuu hin qabdu. Kanaa mannaa, yeroo carraan sun uumamu, kaayyoon naamusaa dachaa lama akka ta'e beekuudhaan, waldaa qulqulleessuuf (HoE 5:9-11) fi nama yakka raawwate deebisuuf (Gal. 6: 1).

Atii fi hoggansi waldaa adabbiin barbaachisaa ta'uu isaa yeroo murteessan, adeemsa Yesuus Maatewos 18:15-20 irratti kaa'e hordofuu qabdu. Hojimaanni kun tarkaanfii sadii of keessaa qaba. Jalqaba, Paastariin ykn geggeessaan waldaa muudame tokko miseensa yakka raawwate bira dhaqee himannaa irratti mari'atec akka qalbii diddiirratan kadhata. Yaaliin kun dhimmicha furuu yoo hin dandeenye, sana booda miseensi sun paastarii fi boordii waldaa waliin akka wal arguuf waamama. Miseensi cubbuu hojjete amma iyyuu qalbii diddiirrachuu yoo dide, dhimmichi miseensummaa yaa'ii duratti walga'ii daldalaa addatti waamame irratti ni dhiyaata. Walgahii kana irratti miseensota waldaa sochii qaban qofatu hayyamamuu qaba. Murtoon mana kiristaanaa kan dhumaa ta'a. Yoo yakkamaa ta'ee argame miseensi yakka raawwate miseensummaa waldaa keessaa ni ari'ama (Mat. 18:17). Haa ta'u malee, haalawwan tokko tokko keessatti tarkaanfiiwwan naamusaa xiqqaa ta'an caalaatti sirrii ta'uu danda'u.

¹⁰ Geggeessitoota tajaajilaa wajjin hojjechuu ilaalchisee hubannoo dabalataa argachuuf, Boqonnaa 33: Geggeessitoota soortuu hin ta'iin sochoosuu" fi Boqonnaa 34: "Kutaawwan Waldaa Qajeelchuu" ilaali.

~ KUTAA 9FFAA ~

SOORTUU PHEENXEQOOSXEE
ERGAMA KEESSATTI

~ Boqonnaa 36 ~

Tarsiimoo Kakuu Haaraa Hubachuu

Macaafni Qulqulluun seenaa gammachiisaa ergama Waaqayyo dhala namaa bade furuuf itti fufee jiru ni hima. Dabalataanis akkamitti warra isa duukaa bu’an hundi ergama isaa irratti akka isatti makaman akka itti abboomu ni hima. Kanaaf soortuun Pheenxeqoosxee hundi hojii hunda barbaachisaa ta’e kanaaf of kennuu qaba. Tokkoon tokkoon keenya, “Akkamittan waldaan koo ergama Waaqayyoo biyya keessatti, guutuu Afrikaa fi addunyaa guutuutti raawwachuu keessatti gahee ishee akka raawwattu akka gaariitti geggeessuu danda’a?” Deebiin isaas moodeela ergamootaa Yesuus fi ergamoonni hundeessan hordofuu qabna.

Yesuus karaa jireenyaa fi tajaajila isaatiin akkaataa Waldaan ergama Waaqayyoo raawwachuu qabdu kan murteessaa ta’e dhiheesse. Ergamoonni kana hubataniiru, akkasumas fakkeenya Yesuus fakkeessaniiru. Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxee, fi dhaaltota ergama Kiristoositti, nutis akkasuma gochuu qabna. Moodeelli kun yeroo tokko tokko “Tooftaa Hafuura Kakuu Haaraa” jedhama. Boqonnaan kun tooftaa kana sirriitti ni qorata. Akkasumas, akka paastarii Pheenxee Afrikaatti, akkamitti tooftaa jireenya waldaa keetii keessatti hojiirra oolchuu akka dandeessu irratti yaada ni kenna.

KAAYYOO ERGAAMAA HOJII ERGAMOOTAA

Luqaas macaafa Hojii Ergamootaa kaayyoo ergamaa ta’ee barreesse. Waldaa bara isaa – fi dhumarratti waldaa bara hundumaa keessa jirtu – gara hundee ishee

Pheenxeqoosxee fi ergamaatti deebisuuf barreesse. Dubbistoota isaatti Manni Kiristaanaa akkamitti akka jalqabde, akkasumas akkamitti, ari'atamaa cimaa gidduutti illee, humna hafuuraatiin akka injifatan itti himuudhaan, Luqaas akkasuma akka godhan isaan jajjabeessuu abdate. Luqaas akkasitti tooftaa ergamaa aadaa hundumaa keessattis ta'e bara hundumaa keessatti hanga Yesus deebi'utti hojjetu dhiyeessuuf Hojii Ergamootaa barreesse.

Kaayyoon Luqaas inni jalqabaa barreessuu Hojii Ergamootaa 1:8 irratti kan mul'ate yoo ta'u, Yesuus bartoota isaatiin, "Isin garuu yeroo hafuurri qulqulluun isin irra dhufu humna in argattu; Isin Yersaalemitti, Yihudaa, Samaariyaa hundumaatti, hamma dhuma lafaattis dhuga-baatuu koo in taatu." Jechoonni Yesuus kunniin moodeela ergamootaa Hojii Ergamootaa keessatti dhiyaate hubachuuf furtoodha. Isaanis fakkii guutummaa kitaabichaa keessatti irra deddeebi'amee mul'atu ni seensisu:

Humna Hidhachiisuu Hafuura Qulqulluu

— yeroo hundumaa bu'aan isaa — .

Dhugaa Baatuu Hafuuraan humna argate.

Akkaataan kun Luqaas "kaayyoo ragaa humneessuu" jedhamee waamameera. Kkaayyoo jechuun akkaataa jechoota, yaad-rimeewwan ykn taateewwan kitaaba tokko keessatti irra deddeebi'amaniidha. Hojii Ergamootaa keessatti, akkaataan kun irra deddeebi'amee ibsameera. Yeroo hafuurri dhangala'u hundumaatti bu'aan isaa dhugaa ba'umsa hafuuraan humna argatedha. Kanneen kanaan ala ta'an hin jiran. ¹

Abdiin Hojii Ergamootaa 1:8 rratti ibsame har'as nurratti hojjeta. Akkuma duuka buutota jalqabaa sanaa, nutis yommuu Hafuurri Qulqulluun nutti dhufu humna argachuu dandeenya. Akkasumas akkuma isaanii, mana keessattis ta'e hanga dhuma lafaatti dhugaa baatota Kiristoos hafuuraan humna argatan ta'uu dandeenya.

¹ Dhimma kana ilaalchisee caalaatti baruuf, kitaaba baruma wal-faanee abdiin Afriilkaa, Hojii Ergamootaa: Hafuura Waaqayyoo Ergama Keessatti, kan Denzil R. Miller barreesse ilaali.

TARSIIMOO KAKUU HAARAA

Mee Phaawuloos tooftaa Hojii Ergamootaa 1:8 kana magaalaa Roomaa Efesoon keessatti akkamitti akka hojii irra oolche haa ilaallu (HoE 19:1-11). Kana gochuudhaan, tooftaa Phaawuloos tooftaa Yesus Waldaa isaa sochoosuu keessatti fayyadame irraa waraabii kaarboonii akka ta'e ni hubanna. Tooftaa nuti akka paastaroota Pheenxeetti har'a waldoota keenya lallaba wangeelaa, dhaabbii waldaa, fi ergamaaf sochoosuu keessatti itti fayyadamuu qabnuudha.

Tajaajila Fakkeenyummaa Efesoon keessatti

Luqaas seenaa tajaajila Phaawuloos Efesoon keessatti hojjete himuudhaan, tooftaa Phaawuloos hojii ergamaa isaa keessatti itti fayyadame fakkeenya guutuu dhiheessa. Waldaa dhaabuu fi ergamaaf tooftaa waaraa ta'uuf yaadameeti. Mee akkamitti Phaawuloos Tooftaa Hafuura kana hojii irra oolchee waldaa dhaabuuf, Efesoon qofa osoo hin taane, guutummaa Eeshiyaa Xiqqoo keessatti haa ilaallu.

Dhangala'aa Efesoon (HoE 19:1-7) .

Phaawulos galma sirriitti ibsame yaada keessa galchuun Efesoon gahe. Galmi isaa lakkoofsa 10rratti kan mul'ate si'a ta'uu, Luqaas waggaa lama qofa booda “Yihudoonni fi Giriikonni naannoo Eeshiyaa keessa jiraatan hundinuu dubbii Waaqayyoo akka dhaga'an” nutti hima. Kaayyoon Phaawuloos ergaa Kiristoosiin Efesoonii fi guutummaa Eeshiyaa Xiqqoo bira ga'uu ture. Phaawulos kaayyosaa galmaan ga'uuf tooftaa ifa ta'e tokkos sammuutti qaba ture. Tooftaan kun tajaajila isaa Efesoon keessatti HoE 19:1-11 irratti argamu yaadaan qorachuudhaan ifa ta'a. Kana yaada keessa galchuun, Phaawuloos Efesoon keessatti maal akka godhe haa ilaallu.

Phaawuloos magaalattii yommuu gahu bartoota kudha lama argate. Jarri kun waldaa Efesoon keessatti guddachaa jirtu keessatti gaggeessitoota ta'uu hin oolan (HoE 18:24-27). Achumaan Phaawuloos, “Yeroo amantan hafuura qulqulluu fudhattanii?” (19:2) jedha. Ergamaan kun gaaffii kana kan gaafate namoonni kun ergama wangeelaan Efesoonii fi Eeshiyaa ga'uu irratti hirmaachuuf hafuuraan kan qophaa'an ta'uu isaanii baruuf ture. Inni barsiisa Yesuus HoE 1:4-8 irratti kenname hojii irra oolchaa ture (cf. Luq 24:49).

Erga yeroo gabaabaaf haasa'ee booda, Phaawuloos duuka buutota kudha lamaan irratti harka isaa kaa'ee, “Hafuurri Qulqulluun isaan irra bu'ee, isaanis afaan adda addaatiin dubbatanii raajii dubbatan” (HoE 19:6). Gaaleen, “Hafuurri

Qulqulluun isaan irra bu'e" jedhu abdii Yesus HoE 1:8 irratti kenne nu yaadachiisa, bakka inni, "Yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna ni argattu; isin immoo dhugaa baatota koo ni taatu" (cimsituu dabalameera). Hubannoon kun waan kutaa kana keessatti ta'aa jiru hubachuuf nu gargaara. Hafuurri Qulqulluun akkuma inni Ayyaana Pheenxeqoosxeetti duuka buutota irratti dhufe, "Yerusaalemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaa keessatti, hamma dhuma biyya lafaattis" dhugaa ba'uuf humna isaaniif kennuuf, namoota kana irratti "ba'e."

Akkuma Hafuurri Qulqulluun warra Efesoon kudha lama irra dhufee guuteen, "afaanota adda addaatiin dubbatanii raajii dubbatan," kanaanis Kiristoos bakka isaa bu'anii akka dubbatan humna isaaniif kenne agarsiisa.

Duula Efesoon (HoE 19:8-11) .

Namoonni kudha lamaan kun hafuura qulqulluudhaan erga humna argataniin booda, Phaawuloos duula wangeela lallabuu fi waldaa dhaabuu isaa jalqabe. Duulli kun waggaa lamaaf kan itti fufe yoo ta'u, "Yihudootaa fi Giriikonni bulchiinsa Eeshiyaa keessa jiraatan hundi" oduu gamachisa waa'ee Kiristoos akka dhaga'an taasiseera (lakk. 10). Bu'aa baay'ee dinqisiisaa ta'e! Waggaa lama qofa keessatti, namoonni Eeshiyaa keessa jiran hundi—warri aadaafi saba adda addaa qaban illee—wangeela dhaga'aniiru. Kana malees, manneen amantaa hedduun dhaabamaniiru. Lakkoofsi kun waldoota torba Eeshiyaa Mul'ata 2-3 irratti caqafaman kan hammate ta'uu hin oolu.

Tarsiimoo Hafuura

Luqaas seenaa tajaajila Phaawuloos Efesoon keessatti hojjete akka fakkeenya isaa isa hunda caalaa guutuu ta'ee tooftaa ergamaa ergamaa sanaatti hammateera. Innis, akka fakkeenyaatti, tooftaa ergamaa isaa kan imala ergamaa isa jalqabaa fi lammaffaa irratti argisiise gabaabsee ibsa. Tooftaa nuti akka soortuuwan Pheenxeqoosxeetti har'a tattaaffii wangeelaafi dhaabbii waldaa mataa keenyaa keessatti fayyadamuu qabnuudha. Mee Tooftaa Hafuura kana caalaatti sirriitti haa ilaallu. Tooftaan Phaawulos "utubaawwan" ijoo sadii kan of keessatti hammate yoo ta'u, isaanis akka armaan gadiitti:

1. Utubaa Tokkoffaa: Aangoomsuu. Utubaan jalqabaa tooftaa ergamaa Phaawuloos humneessuu ture. Aangoomsuun kun damee lama ture. Tokkoffaa, ergamaan sun ofii isaatii aangoo kennuu kan dabalatu ture. Sana booda, waldaa

ykn waldoota dhaabamaa jiran humneessuu kan of keessaa qabu ture. Mee tokkoon tokkoon qaamolee barbaachisoo kanaa haa ilaallu:

Phaawuloos hafuura qulqulluudhaan guutee Efesoon seene. Akkasitti akkaataa ajaja Yesus Hojii Ergamootaa 1:8 irratti kenneen akka dhugaa ba'aa hafuuraan humna argateetti tajaajilaa ture. Duuka buutota kudha lamaan irratti harka kaa'ee hafuura qulqulluudhaan akka guutaman jajjabeessuu danda'uun isaa ofii isaatii hafuuraan akka guutame agarsiisa. Dabalataanis, guutummaa Hojii Ergamootaa keessatti, Luqaas fakkeenya baay'ee tajaajila Phaawuloos hafuuraan humna argate dhiheessa (fkn, HoE 9:17-20; 13:4-5, 9-11; 14:8-10; 15:12).

Phaawuloos garuu hafuuraan guutamuun isaa qofti gahaa akka hin taane hubateera. Inni ni beeka ture, hojiin sun yoo badhaadhuuf ta'e, waldaan Efesoon keessa jirtus hafuura qulqulluudhaan humna argachuu akka qabdu ni beeka ture. Kanaaf, yeroo magaala ga'u, Phaawuloos hojiin isaa inni jalqabaa amantoonni magaalaa sana keessa jiran hafuura qulqulluudhaan akka cuuphamanii mirkaneessuu ture. Kanaafidha bartoota kudha lamaan, "Yeroo amantan hafuura qulqulluu fudhattanii?" Kanaafis battaluma sanatti hafuura fudhachuuf isaan waliin kan kadhate. Akkasitti, qaamolee barbaachisoo ta'an lamaan utubaa jalqabaa tooftaa ergamaa Phaawuloos, ergamaa humneessuu fi waldaa humneessuu walqixa barbaachisaa dha.

Akkasitti humna argatte, waldaan Efesoon keessa jirtu wiirtuu sochii ergamaa humna guddaa qabdu ta'uu dandeessi, golee bulchiinsa sanaa hunda ga'uu dandeessi. Qaamoonni lamaan kunniin, humneessuu paastarii fi humneessuu waldaa, qaama tarsiimoo ergama keenyaa har'a ta'uu qabu. Tarsiimoon Hafuuraa Phaawuloos akka armaan gadiitti chaartii irratti kaa'ameera:

KAKUU HAARAA "TOFTAA HAFUURAA"

(Hojii Ergamootaa 19:1-11)

Utubaa 1: Aangessuu:

- Kan ergamaa
- Kan waldaa

Utubaa 2: Dhugaa ba'uu:

- Labsii
- Hiriira

Utubaa 3: Sochii:

- Leenjii
 - Ergaa
-

2. *Utubaa Lama: Dhugaa Baahuu.* Utubaan lammaffaan tooftaa ergamaa Phaawuloos dhugaa ba'uu ture. Kun kan eegamu, ija jabinaan dhugaa ba'uun bu'aa eegamu hafuura qulqulluudhaan cuuphamuun waan ta'eef (HoE 1:8; 4:31). Akkuma aangoo kennuu, dhugaa bahuunis qaamolee lama qaba: labsii fi agarsiisa (fakkii 1 ilaali).

Tokkoffaa, Phaawuloos wangeela humna qabuun labsuu isaatiin Kiristoosiif dhugaa ba'eera. Labsiin kun kan jalqabe yommuu warri kudha lamaan “afaanota garaa garaa dubbatanii fi raajii dubbatan” dha. Hojii Ergamootaa 1:8 akka furtuu hiikkaa keenyaatti fayyadamuun, raajiin isaanii bifa hafuuraan humnaan kennamee wangeela warra badaniif labsuu akka ta'e hubanna, akkuma labsii raajii Pheexiroos Guyyaa Pheenxeqoosxee (2:14).

Luqaas sana booda Phaawuloos “mana sagadaa seenee ji'a sadiif ija jabinaan achitti dubbatee waa'ee mootummaa Waaqayyoo amansiisaa ta'ee falmaa ture” (HoE 19:8) akka ta'e nutti hima. Hojii Ergamootaa keessatti mootummaa Waaqayyoo labsuun oduu gamachisa waa'ee Kiristoos labsuu wajjin wal qixa (8:12; 28:23, 31). Phaawuloos manneen sagadaa keessatti Kiristoosiin labsuu malees, “barsiisee...ummata durattis ta'e manaa gara manaatti,” akkasumas “Yihudootaa fi Giriikotaaf, qalbii diddiirrachuun gara Waaqayyootti deebi'uu akka qaban, akkasumas Gooftaa keenya Yesusitti amanuu akka qaban labse” (20:20 -21). Dhugaa ba'umsi Phaawuloos Efesoon keessatti dubbate mallattoolee itti aanan agarsiisa humna mootummaatiin kan dabalame ture (19:11-20).

Akkasitti, akkuma isa jalqabaa, utubaan lammaffaan Tarsiimoo Hafuuraa Phaawuloos kun qaamolee lama qaba ture, labsii ija jabinaan wangeelaa fi agarsiisa humna mootummaa karaa mallattoolee waliin deeman. Shakkii tokko malee, dhugaa ba'umsi namoota Phaawuloos haaraa hafuuraan guutaman qaamolee lamaan wal fakkaatu, labsii fi agarsiisa of keessatti hammate. Qaamoonni lamaan kun dhugaa ba'umsa waldaa Pheenxee hunda Afrikaa har'aa ta'uu qabu.

3. *Utubaa Sadii: Sochoosuu.* Utubaa sadaffaan Tarsiimoo Hafuuraa ergamaa Phaawuloos sochii ture. Waldaan erga hafuuraan humna argattee booda—akka wangeelli lallabamus— Phaawuloos ergama naannoodhaaf waldaa sochoosuu jalqabe. Sochii kun Hojii Ergamootaa 19:10 irratti akkas jedhamee ibsameera: “Waggaa lamaaf Yihudoonni fi Giriikonni naannoo Eeshiyaa keessa jiraatan hundinuu dubbii Gooftaa dhaga'aniiru.” Phaawulos Efesoon keessaa osoo hin ba'iin waggoota gabaabaa lama qofa keessatti wangeela guutuu bulchiinsa

Eeshiyaa bira gahuu danda'eera. Kun kan raawwatamuu danda'u duuka buutota Efesoon bu'a qabeessa ta'een sochoosuu qofaan ture.

Barreeffamichi Phaawuloos waldaa Efesoon karaa lama, leenjii fi erguun akka sochoose agarsiisa (fakkii 1 ilaali). Tokkoffaa, Phaawuloos mana barumsaa Tiiraanos keessatti hojjetootaa fi dhaabota waldaa leenjisee ture (HoE 19:9). Jechoonni barreeffamichaa leenjii geggeessummaa Phaawuloos fi waggaa lama qofa keessatti namni Eeshiyaa keessa jiraatu hundi dubbii Gooftaa dhaga'uu isaa gidduutti walitti dhufeenya sababaafi bu'aa akka jiru agarsiisa. Kaarikulamiin mana barumsichaa lallaba wangeelaa fi waldaa dhaabuu irratti xiyyeeffannoo qabatamaa cimaa kan of keessatti hammate ta'uu hin oolu. Kana malees, qilleensi mana barumsichaa argamuu Hafuuraan kan guutame ta'uu qaba.

Hojimaanni leenjii Phaawuloos gorsa hojii irratti kennamus kan of keessatti hammate fakkaata. Kunis HoE 19:8-9 irratti kan akeekkachiifame yoo ta'u, Phaawuloos tajaajila wangeelaa isaa keessatti bartoota haaraa hafuuraan guutaman hammateera. Hariiroon gorsaa kun karaa inni irra deebi'ee duuka buutota Efesoon keessa jiran waliin walitti dhiyeenyaan jiraachuu isaatiin caalaatti ragaa ba'a (lakk. 9; 20:1, 17-18). Phaawulos barattoonnisaa mala ergamaa isaa irratti gorsa kennuu hin oolu. Booda Efesoonitti Ximotewosiif barreessee, “Waan ati dhugaa baatota baay'ee duratti dubbadhu dhageesse, namoota amanamoo warra kaan barsiisuufis ga'umsa qabanitti imaanaa kenni” (2Xim. 2:2).

Duuka buutonni hafuuraan erga guutamani leenji'anii booda-ykn caalaatti, osoo leenji'aa jirani—Phaawuloos gara golee bulchiinsa hundumaatti isaan ergee wangeela akka lallaban fi waldoota ergamtootaa hafuuraan humna argatan dhaabe. Shakkii tokko malee, isaanis tooftaa ergamaa akka gorsaa isaaniitti fayyadamaniiiru. Hojiirra oolmaan tooftaa kanaa waldoonni guutummaa naannichaa keessatti ofumaan akka baay'atan taasiseera (HoE 19:10). Akkasumas, tooftaa Phaawuloos namoota sabaafi aadaa adda addaa irraa dhufan bira ga'uu akka dabalatu ifaadha, sababiin isaas Luqaas “Yihudootaafi Giriikonni” wangeela akka dhihaate dubbata.

Fakkeenya Yesuus

Tooftaa Phaawuloos Efesoonii fi Eeshiyaa Xiqqoodhaaf qabu isa biratti jalqaba akka hin turre hubachuun barbaachisaadha. Inni salphaatti fakkeenya Yesuus yeroo waldaa isaa gara biyya lafaatti erge hordofaa ture.

Yesuus duuka buutota isaa leenjisee erguudhaan sochoose (Mar. 3:13-15). Yeroo deeman wangeela lallabuu fi humna isaa mallattoo itti aansuun agarsiisuu qabu turan (Mar. 16:15-18). Kana keessaa tokkollee osoo hin godhin dura garuu, akkuma Yesus mataan isaa hafuuraan humna argate (Luq 4:18- 19; HoE 10:38). Duuka bu'oota humna kennuu isaanii guyyaa Pheenxeqoosxee fi yeroo biroo hedduutti Hojii Ergamootaa keessatti raawwatameera. Phaawuloos, duula Efesoon isaa keessatti, Waldaa isaa gara addunyaatti erguu keessatti fakkeenya Yesus hordofuu qofa ture.

BARNOOTA HAR'AAF

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, qorannoo Phaawuloos hafuuraan humna argate Efesoon keessatti godhe irraa barumsa barbaachisaa tokko tokko barachuu dandeenya. Mee barumsawwan sana keessaa sadii haa ilaallu:

Hafuuraan Humna Hidhadhu

Tokkoffaa, humna ykn dandeettii namaatiin hojii Waaqayyoo hojjechuuf gonkumaa ofitti fudhachuu akka hin qabne baranna. Faallaa kanaatiin akkuma Yesuus fi Phaawuloos humnaa fi dibata hafuura qulqulluutiin tajaajiluu qabna. Akka fakkeenya macaafa Hojii Ergamootaatti, humna kennuu waaqummaa kun kan dhufu yeroo hafuura Waaqayyoo keessatti cuuphamnee fi humna argannudha. Guyyaa guyyaan hafuuraan yeroo deemnu ni hafa.

Dabalataanis, waldoonni keenya wiirtuu lallaba wangeelaa bu'a qabeessa, dhaabbii waldaa, fi ergama ta'uu yoo barbaadan, kaayyoo sana galmaan ga'uuf lubbuu hafuuraa of keessaa qabaachuu akka qaban ni baranna. Kanaaf, akka paastaroota Pheenxeetti, tartiiba hojii keenyaa inni jalqabaa waldoonni keenya hafuura qulqulluudhaan humna akka argatan ilaaluu ta'uu qaba. Kaayyoo kana galmaan gahuu kan dandeenyu namoonni gara Kiristoos dhufan battalumatti gara cuuphaa hafuuraatti akka geggeeffamanii fi jireenya hafuuraan guutame akkamitti akka jiraatan barsiisuudhaani. Kana malees, namoota wal fakkaatu kana gara dhugaa ba'umsa hafuuraan humna argatetti geggeessuu qabna. ²

² Waldaan hafuura akka barbaaddu jajjabeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 19: "Waldaa Tokko Gara Haaromsa Pheenxeqoosxeetti Geggeessuu" ilaali. Waa'ee amantoota gara humna hafuuraatti geggeessuu ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 20: "Amantoota gara Cuuphaa Hafuuraatti qajeelchuu" ilaali.

Tarsiimoo Macaafa Qulqulluu Fayyadamuu

Lammaffaa, hojii wangeelaa, dhaabuu waldaa, fi ergama hojjechuu keessatti tooftaa macaafa qulqulluu irratti hundaa’ee, hafuuraan qajeelfamu fayyadamuun barbaachisaa ta’uu ni baranna. Efesoon keessatti Phaawuloos tooftaa akkasiitiin geggeeffamaa ture. Tooftaa ogummaa namaa osoo hin taane dursa waaqummaa irratti hundaa’ee ture. Phaawuloos salphaatti tooftaa Yesus Waldaa isaa ergamoota addunyaatiif sochoosuu keessatti itti fayyadame hordofaa ture.

Phaawuloos dabalataan waldoota ergamtootaa hafuuraan humna argatan guutummaa Eeshiyaa Xiqqoo keessatti facaasuuf kaayyeffate. Tokkoon tokkoon waldoota kanaa mul’ataa fi humna hafuuraan waldoota ergamtootaa Hafuuraan humna argatan biroo dhaabuuf isaan barbaachisu of keessaa qabaatu ture. Haala kanaan, waldoonni guutummaa Eeshiyaa keessatti ni baay’atu, wangeelichis warra achi jiraatan hundumaaf-Yihudootaa fi Ormootaaf aangoodhaan ni labfama ture.

Har’a nutis akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti akkasuma gochuu qabna. Namoonni fayyisuuf carraaquu akka qabnu beekamaadha. Haa ta’u malee, wangeela lallabuun, akkuma barbaachisaa ta’etti, mataan isaa gahaa akka hin taane hubachuu qabna. Waldoota ergamtootaa Hafuuraan humna argatan dhaabuu fi guddisuu qabna-waldoota amantoonni haaraan hafuuraan guutaman, karaa Kiristoos duuka buutota ta’an, mootummaa Waaqayyoo bu’a qabeessa ta’een tarkaanfachiisuuf leenjifaman, achiis bakka dhiyootti akkasuma akka hojjetaniif socho’anii ergaman fi fagoodha.

Itti yaadani socho’uu

Dhumarratti, waan hojjenu hunda keessatti itti yaadnee socho’uu qabna. Sochiin waldaa garmalee kaayyoo ifa ta’ee malee hojjetama. Garmalee baay’eedha jedhamee fudhatama. Wiixata hunda balbala waan bannuuf qofa namoonni gara waldaa keenyaa ni dhufu jennee fudhachuu hin dandeenyu. Namoonni “kadhannaa cubbamaa” irratti isaan geggeessaa waan jirruuf qofa lammata dhalachaa jiru jennee fudhachuu hin dandeenyu. Amantoonni mul’ata qaamaa alaa tokko tokko waan agarsiisaniif qofa hafuuraan dhugaadhaan humna argachaa jiru jennee fudhachuu hin dandeenyu. Waldaan nuti paastarii gochaa jirru kan waldaa Pentecostal ykn charismatic fellowship waan taateef qofa hafuuraan humna argatte jennee fudhachuu hin dandeenyu. Waldaan keenya waldaan ishee wantoota kanatti waan amanuuf qofa mul’ata ergamaa fi hinaaffaa ni guddifti jennee fudhachuu hin dandeenyu. Faallaa kanaatiin, wanta galmaan ga’uu barbaannu ilaalchisee yaada

ifa ta'e qabaachuu qabna, akkasumas kaayyoo keenya galmaan ga'uuf akkamitti akka deemnu beekuu qabna.

Murtoo fi sochii nuti goonu hunda itti yaadani agarsiisuu qaba. Nuyi dhuunfaan fuula Waaqayyoo barbaaduu qabna, dhugaadhaan hafuura qulqulluudhaan guutamuu (ykn deebi'ee guutamuu) yaaduudhaan. Warri badan qalbii diddiirrachuu fi dhugaadhaan lammata dhalachuu arguuf yaadnee wangeela lallabuu qabna. Amantoota wajjiin hafuura Waaqayyootiin dhugaadhaan humna akka argatan yaadaan kadhachuu qabna. Waldoota waldoota ergamaa hafuuraan humna qaban akka ta'an yaada qo'atame dhaabuu qabna.

Yeroo hundumaas, itti yaadnee mul'ataa fi tarsiimoo keenya geggeessitoota Waaqayyoo waldaa keessatti kaasutti dabarsuu qabna. Sana booda wangeelaan magaalaa keenya, biyya keenya, naannoo keenya, fi saboota bira ga'uuf yaada xiyyeeffannoo qabuun waldaa sochoosuu qabna. Kun waan Yesuus hojjetedha, akkasumas Phaawuloos waggaa lama qofa keessatti wangeelaan guutummaa Eeshiyaa akkamitti akka dhaqqabedha. Har'a kana gochuu qabna.

~ Boqonnaa 37 ~

Warra Badanitti Wangeela Lallabuu

Nama tokko qofa gara Kiristoos geessuun hangam barbaachisaa dha? Nama tokko sanaaf bara baraan barbaachisaa akka ta'e beekamaadha. Haa ta'u malee, gochi jaalala kiristaanaa tokko kun namoota kaan baay'eedhaafis bara baraan barbaachisaa ta'uu danda'a, akkuma seenaan armaan gadii argisiisu.

Edward Kimball nama biyya Ameerikaa Detroit, Michigan keessatti dunkaana xiqqoo tokko keessaa hojjetu ture. Waldaa isaa keessattis barsiisaa mana barumsaa Sanbataa ture. Bara 1854tti Kimbaal mucaa waggaa kudha torba Dwight jedhamu waliin wal argee gara Kiristoositti isa fide. Mucaan kun guddatee lallabaa wangeelaa beekamaa D. L. Moody ta'e. Moody seenaa keessatti nama lubboota baay'ee gara Gooftaatti fidedha. Moody nama F. B. Meyer irratti dhiibbaa uumuun gara lallaba wangeelaatti akka dhufu taaasiseedha, F.B Meyer immoo dabaree isaa nama J. Wilbur jedhmu irratti dhiibbaa uumuun akka inni Billy Sandayif gorsaa ta'u taasise. Namoonni kun hundinuu lallabdoota wangeelaa humna qaban akka turan namni seenaa waldaa ammayyaa qorate ni beeka. Waliin ta'uun gara Kiristoositti namoota miliyoonaan lakkaa'aman injifatan. Garuu seenaan achitti hin xumuramu.

Lallabaa baadiyyaa kan ture Mordekaayi Haam kan jedhamu tajaajila Billy Sandayiin dadammaqina argate. Achiis, bara 1934tti, Haam ergaa Biilii Giraaham jireenya isaa Kiristoosiif dabarsee akka kennu isa kakaase lallabe. Biilii Giraaham seenaa keessatti nama kamiyyuu caalaa namoota baay'eedhaaf wangeela lallabuun

isaa hin oolu. Mee yaadi, kun hundinuu barsiisaan mana barumsaa Sanbataa tokko gurbaa daandii irratti argamu tokko gara Kiristoositti mo'achuu isaa irraa kan maddedha. Seenaan Edward Kimball Soortuun Pheenxeqoosxee waldaa isaa haala bu'a qabeessa ta'een wangeelaa dhaqqabsiisuuf geggeessuun hammam barbaachisaa akka ta'e agarsiisa. Boqonnaan kun akkamitti akka gaariitti kana gochuun akka danda'an ni ibsa.

HIKKAA

Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti, wangeelli lallabuun maal akka ta'ee fi dhaabbii waldaa fi ergama wajjin akkamitti akka walqabatu hubannoo ifa ta'e qabaachuu qabda. Hojiileen sadan isaanii iyyuu Ergama Guddaa Kiristoos irraa kan maddan yoo ta'u (Mat. 28:18-20; Maar. 16:15-16), garaagarummaa barbaachisaa ta'e tokko tokkotu jira.

Wangeela lallabuu

Wangeela lallabuun wangeela kaayyoodhaan warra badan gara Kiristoositti fiduudhaaf yaadamee qooduudha. Innis waa'ee Yesuus fi hojii fayyina isaa fannoo irratti namootatti himuu, akkasumas gara isatti akka amanana waamuu of keessaa qaba (HoE 16:31). Wiirtuu lallaba wangeelaa keessa seenaa du'aa fi du'aa ka'uu Yesuus (1Qor. 15:1-4). Wangeela lallabuun mana kiristaanaa keessatti sagantaa ta'uu caalaa, sababa Waldaa ta'uu isaati. Akkasumas itti gaafatamummaa cimaa Kiristaana hundaati.

Waldaa Dhaabuu

Waldaa dhaabuun wangeela lallabuu kan of keessatti hammate yoo ta'u, kana caalaas waan baay'ee of keessaa qaba. Waldaa dhaabuun namoota fayyina argatan gara qaama amantootaatti gurmeessuu of keessaa qaba. Amantoonni kun yeroo hunda waldaa, kadhannaa fi qayyabannaa Macaafa Qulqulluutiif walitti qabamu. Geggeessitoonni amantoota kana duuka buusanii, akka bifa Kiristoositti isaan tolchan filatamu. Amantoonni haaraan jireenya cubbuu isaanii isa durii dhiisanii, akka sagalee Waaqayyootti akka jiraatan, akkasumas waa'ee Yesuus namoota birootti akkamitti akka himan barsiifamu.

Ergamummaa

Ergamummaan yeroo baay'ee wangeela lallabuu fi waldaa dhaabuu lamaanuu of keessatti qabata. Haa ta'u malee, garaagarummaa guddaa tokko tokkodu jira. Ergamummaan warra badan krstoosiif boji'uudhaan aadaa hunda keessatti waldoota dhaabuu kan keessaatti qabatudha. Ergamoonni immoo namoota manasaanii gadhiisanii, iddoo haaraa dhaqanii, afaanota haaraa barachuun jireenya naannoo haaraa keessatti of madaqsuu gaafata. Haala "alagaa" sana keessatti, warra mo'aman Yesusitti injifatanii waldoota haaraa jalqabu.

Phaawuloos fakkeenya nama ergamaa ti. Daangaa fi aadaa qaxxaamuree warra badanitti Kiristoosiin labse. Haaluma kanaan waldoota hundeessee adeemsa isaanii hordofaa ture. Waldoonni akka badhaadhaniif Phaawuloos jaarsolii fi soortota waldoota kana akka geggeessan muudeera. Kutaan itti gaafatamummaa soortota waldoota isaanii geggeessuun warra badanitti wangeela lallabuu fi ofii isaanii ergamtoota erguu ture. Kunis hojiin wangeela lallabuu, waldaa dhaabuu, fi ergamanni akka itti fufu ni mirkaneessa ture (cf. 1Tas. 1:8).

ITTI GAAFATAMUMMAA SOORTUU

Phaawuloos ilma isaa amantii fi soortuu waldaa Efesoon Ximotewosiif barreessee, "hojii lallabaa wangeelaa hojjedhu" jedhee itti hime (2Xim. 4:5). Hojiin wangeela lallabaa warra badan gara Kiristoositti mo'achuu fi warra kaanis akkasuma akka hojjetan leenjisuu dha (Efe. 4:11-12). Akka Soortotuu Pheenxeqoosxeetti, atillee itti gaafatamummaa kana ba'achuu qabda. Waldaa kee lallaba wangeelaa bu'a qabeessa ta'eef sochoosuuf karoora baasuu qabda. Karoorri sochii kun tooftaalee sadii of keessatti qabachuu qaba: kaka'umsa, leenjisuu, fi bobbaasuu, akka armaan gadiitti:

Kaka'umsa

Akka Soortuu Pheenxeqoosxeetti, waldaa kee wangeelaaf sochoosuu keessatti hojiin kee inni jalqabaa garaa saba Waaqayyoo keessatti quuqama warra badaniif uumuudha. Karaan ati kana gochuu dandeessan tokko Macaafni Qulqulluun waa'ee baduu dhala namaa maal akka jedhu isaan barsiisuudha. Hariiroo fayyinaa Yesuus Kiristoosii wajjin qaban irraa kan hafe namoonni hundi abdi dhabuu fi bara baraan badaniiru. Jireenya kana keessatti, jireenya dhufu keessattis abdiin isaanii Kiristoosiin beekuu qofa. Dhugaawwan sodaachisoo ta'an kana qalbii fi sammuu saba keetii irratti maxxansuu qabda. Namoota badaniif wangeela qooduuf dirqama isaan qaban caalaatti yaadachiisuu qabda.

Kana raawwachuuf, hafuura ergamaa Waaqayyooti hirkachuun si barbaachisa. Miseensonni waldaa hafuura qulqulluudhaan guutamanii akka dhugaa ba’oota Kiristoositti humna akka argatan mirkaneessuu qabda (HoE 1:8). Argamuu fi humni hafuura tajaajila waldaa keessatti akka mul’atu daran mirkaneessuu qabda. Carraan yoo kennameef, Hafuurri Qulqulluun laphee namootaa keessa socho’a, isaan bocee gara midhaan sassaabamutti ni akeeka.

Leenjii

Tooftaan biraa waldaa keessan wangeelaaf sochoosuuf itti fayyadamuu dandeessan leenjiiidha. Yesuus kan godhe kana. Innis duuka buutota isaa, “Kottaa, na duukaa bu’aa...anis namoota akka qabdaniif isin nan erga” (Mar. 1:17) jedhee qajeelfama kenneera. Duuka buutonni Yesuus Gooftaa isaanii hordofanii, barsiisa isaa dhaggeeffatanii, tooftaawwan yommuu fakkeessan, labsitoota wangeelaa humna guddaa qaban ta’aniiru.

Har’a waldoota keenya Pheenxeqoosxee keessattis sochiin walfakkaataan uumamuu qaba. Miseensonni keenyas akkuma Yesuus fi ergamoonni warra badan akkamitti akka wangeela lallaban barsiisuu qabna. Kana gochuudhaan, hafuuraan akkamitti akka deddeebi’anii fi sagalee hafuura akkuma inni dhugaa ba’umsaan isaan qajeelchutti adda baasuu akka qaban isaan barsiisuu qabna (cf. HoE 8:29). Akka Soortota Pheenxeqoosxeetti, sabni keenya akkamitti akka dibata Hafuuraatiif harka kennatan caalaatti barsiisuu qabna, yeroo isaan waa’ee Kiristoos namoota birootti himan karaa isaanii akka dubbatu isa amanannee.

Kana malees, qulqulloonni wangeela akka hubatan, akkasumas namoota biroof ifatti dabarsuu akka danda’an mirkaneessuu qabna. Akkamitti gara Yesuusitti akka geessan caalaatti hubachuu qabu, gara qalbii diddiirranaa fi amantiitti isaan waamuun. Karaan kana itti galmaan ga’uu dandeenyu tokko waggaa waggaa workishooppii wangeela hafuuraan humna argate irratti gaggeessuudha.

Bobbaasuu

Sabni Waaqayyoo erga kaka’umsaa fi leenji’anii booda bobbaafamuu qabu. Yesuus kan godhe kana. Akka qaama sagantaa leenjii isaatiitti bartoota isaa wangeela lallabuuf erge. Sana booda madaallii isaaf deebisanii isaaf gabaasan (cf. Luq. 9:6; 10:1-20). Booda tajaajilli isaa lafa irratti xumuruuf yeroo jedhutti, “Yerusaalemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaatti, hamma handaara lafaattis” (HoE 1:8) bartoota isaa dhugaa ba’uuf dhaabbataadhaan bobbaase. Akka Soortota

Pheenxeqoosxeetti akkasuma gochuu qabdu. Jireenya wangeela lallabuu saba kee duratti fakkeenya gochuu qabda. Sana booda isaan leenjisuu fi tajaajila irratti bobbaasuu ta'a.

TOOFTAA LALLABAA

Akka soortuu pheenxeqosxee amanamaa tokkootti, namoonni hawaasa keessa jiran ofuma isaaniif gara waldaa keetti akka dhufan abdachuun hojii hiiktee taa'uu hin qabdu. Akkasumas miseensonni keessan akka tasaa hiriyootaafi ollaa isaaniif dhugaa ba'u jedhanii fudhachuu hin qabdan. Akka Soortuutti fakkeenya ta'uu fi ummata gara midhaan sassaabuutti geessuun dirqama. Waldaan lallaba wangeelaa bu'a qabeessa ta'eef sochoosuuf tooftaalee caalaatti qopheessuu fi sagantaalee hojiirra oolchuu qabda.

Kanas mala wangeelaa adda addaa fayyadamuun gochuu dandeessa. Filannoon malaa haala hawaasaa, dhaggeeffattoota xiyyeeffannoo, fi geggeessummaa Hafuura Qulqulluu irratti hundaa'a. Tooftaaleen wangeela lallabuu muraasni itti fayyadamuu dandeessan kunooti:

Tajaajila Waldaa Idilee

Waangeela lallaabuun dubbuu ijoo tajaajila idlee guyyaa sanbata guddaa ta'uu qaba. Yeroo hundumaa namoota wal-ga'ii keessan keessaa badan yaada keessa galchuu qabdu. Atis amanamummaadhaan wangeela isaaniif labsuu qabda. Akkuma Phaawuloos “Kiristoos fi isa fannifame” qofa lallabuuf kutannoo qabaachuu qabda (1Qor. 2:1-2). Miseensi tokko hiriyaa bade gara waldaa wangeelli itti hin lallabamnetti fiduun isaa akkam nama gaddisiisa. Ergaan ati lallabdu hundinuu ibsa karoora fayyinaa fi afeerraa gara Kiristoos dhufuu of keessaa qabaachuu qaba.

Lallaba Dhuunfaa

Tajaajila waldaa idilee keessatti wangeela labsuu bira darbee, miseensonni waldaa kee warra waldaa ala jiraniif akkamitti wangeela akka qooddatan akka beekan mirkaneessuu qabda. Lallabni gosti akkasii kun lallaba dhuunfaa jedhama. Akka Soortuu waldaa tokkootti gosoota wlallaba dhuunfaa armaan gadii jajjabeessuu ni barbaadda ta'a.

Lallaba wangeelaa manaa manatti ta'u. Duula manaa gara manaatti dhugaa ba'uu keessatti miseensonni waldaa leenji'anii ergamanii manaa gara manaatti akka deeman ergamanii, namootatti of beeksisuu fi yaaddoo waldichi isaaniif

qabdu akka hubatan godhu. Fedhii isaaniif kadhachuuf dhiheessuu qabu, akkasumas warra fedhii argisiisaniif wangeela himuuf qophaa’oo ta’uu qabu.

Lallaba hiriyummaa. Akkasumas miseensonni waldaa fayyina hiriyoota isaaniif akka kadhatan hidhachiisuu fi jajjabeessuu qabda. Waaqayyo garaa hiriyoota isaanii banee wangeela akka isaaniif qodaniif carraa akka kennu gaafachuu qabu. Waldaan waggaa waggaa “Guyyaa Michootaa” yeroo miseensonni hiriyoota isaanii gara waldaa akka afeeran jajjabeeffaman saganteessuu barbaaduu danda’a. Guyyaa sana hiriyoonni achitti argaman hundi ni kabajamu. Sana booda ergaa wangeelaa ni lallabda Kiristoosiin akka fayyisaatti akka fudhatanis carraa ni kennita.

Jireenyaan wangeela lallabuu. Akkasumas, dhugaa jiru yoo ilaalle, wangeela lallabuun hamma taatee ykn sagantaa akka hin taane, haala jireenyaan akka ta’e namoota barsiisuu ni barbaadda. Jireenya isaanii fi dhugaa ba’umsa dhuunfaa isaaniitiin akka dhugaa ba’an jajjabeessuu ni barbaadda. Taateewwan jireenyaa guyyaa guyyaa keessatti wangeela namoota biroof qooduuf carraa banaa ta’anii turuu qabu.

Duula Lallaba Wangeelaa

Duulli wangeelaa (yeroo tokko tokko walga’ii haaromsaa jedhama) karaa gaarii kan biraa namoota gara Kiristoositti geessudha. Duulli wangeelaa akka armaan gadiitti itti fufuu danda’a: Ati fi geggeessitoonni waldaa kee duula sana saganteessi, yeroo sirrii ta’etti, waldaa fi hawaasaaf beeksisuu jalqabi. Akkuma qophiin sun itti dhihaatu waldaan saganticha kadhannaadhaan dhiqachuu eegalti. Miseensonni maatii, hiriyoota isaanii fi ollaa isaanii walga’ii irratti akka afeeran ni jajjabeeffamu. Akka Soortuutti namni ati tajaajiluuf affeertu fedhii warra badaniif akka qabuu fi wangeela lallabuuf maqaa gaarii akka qabu mirkaneessuu qabda. Lallabaan tajaajila tokkoo tokkoo isaanii keessatti amanamummaadhaan wangeela akka labsuu fi namootaaf carraa fayyuu akka kennu caalaatti mirkaneessuu qabda.

Tajaajila Dirree irratti Ta’u

Akkasumas duula wangeela lallabuu daandii irratti baasuu ni barbaadda. Garee wangeelaa qindeessuun gara gabaa ykn bakka namoonni baay’een itti walitti qabamanitti erguu ni barbaadda. Achitti tajaajila dirree irrattii gabaabaa garuu humna guddaa qabu ni gaggeessu. Tajaajiloonni kun faarfannaan tuuta

hawwachuuf, dhugaa ba'umsa dhuunfaa ayyaana Waaqayyoo, fi ergaa wangeela gabaabaa itti aansee afeerraa Kiristoosiin fudhachuu of keessatti qabachuu qaba.

Barreeffama Raabsuu

Karaan wangeela babal'isuuf mirkanaa'e kan biroon immoo barreeffamoota raabsuudha. Barreeffamoota wangeelaa raabsuuf hojjetoota gara bakka tarsiimoo ta'etti erguuf guyyaa karoofachuu dandeessa. Barreeffamoonni kennitan of eeggannoodhaan filatamuu qabu. Hawwataa fi akka gaariitti kan barreeffame ta'uu qaba, akkasumas karoora fayyinaa ifatti dhiyeessu qaba. Akkasumas odeeffannoo quunnamtii, maqaa waldaa, bakka, fi lakkoofsa bilbilaa dabalatee, akkasumas marsariitii fi teessoo imeelii waldichaa of keessaa qabaachuu qaba.

Kadhannaa Deemsa

Kadhannaa deemsa bakkeewwaan haaraa wangeela itti dhugaa baanu nuuf banuu danda'a. Kiristoosiif naannoo sana ga'uuf garaa amantootaa keessatti ba'aa uumuu keessattis faayidaa qabaachuu danda'u. Waldaan gareewwan qindeessuun miilaan, lama lamaan, naannoo filatamoo ta'anitti akka deeman namoota erguu dandeessi. Kana gochaa hafuurri Qulqulluun garaa namootaa akka banu kadhachuu qabu. Akkasumas lola hafuura gochuu barbaaduu danda'u, jinniiwwan namoota garbummaa hafuura fi foonii keessatti qaban mormuu fi hidhuu barbaadu ta'a.

Gareen kun naannoo keessa kadhachaa yeroo deeman carraa namoota waliin kadhachuu fi wangeela isaaniif dhiyeessuuf banaa ta'uu qabu. Deemsi kadhannaa biyyee biqiltuu waldaa haaraa qopheessuuf karaa gaarii dha.

Huwwisa Miidiyaa

Waldaan keessan maallaqaan yoo dandeesse, wangeela babal'isuuf miidiyaalee hawaasaa garaa garaa fayyadamuu ilaaluu dandeessu. Carraan miidiyaalee hawaasaa tamsaasa raadiyoo fi televijiinii dabalata. Intarneeetii fi miidiyaalee hawaasaas wangeela babal'isuuf kalaqaan fayyadamuun ni danda'ama. Huwwisa akkasii karoofachuu keessatti, sagantaaleen qulqullina olaanaa kan hin qabne yoo ta'e, namoota gara waldaatti hawwachuu caalaa garagalchuu akka danda'an yaada keessa galchuu qabdu.

Waldaa Dhaabuu

Qorannoon akka agarsiisutti, waldaa dhaabuun, fagootti, mala wangeela lallabuu isa hunda caalaa bu'a qabeessa ta'edha. Waldoota moofaa hundeeffaman

caalaa namoonni waldoota haaraa keessatti gara Kiristoos dhufan baay'eedha. Waldaa dhaabuutiin waldaan lakkoofsaan guddachuu qofa osoo hin taane, teessuma lafaatiinis ni babal'atti.

Tooftaawwan Biroo

Tooftaawwan biroo wangeela lallabuuf kalaqamaniifis haalli banaa ta'uun barbaachisaadha. Kan caalaa barbaachisaa ta'e, akka Soortuu Pheenxeqoosxeetti, sagantaalee daawwannaa haaraa uumuu fi karoofachuu keessatti yeroo hundumaa kallattii Hafuura Qulqulluuf banaa ta'uu qabda.

CARRAA LALLABAA

Phaawuloos amantoonni Efesoon jiran “carraa hundumaatti akka [fayyadaman]” gorseera (Efe. 5:16). Akkuma haalli jijjiiramaa deemuun carraan wangeela lallabuu haaraan ni mul'ata. Kanaaf akka soortuwwa Pheenxeqoosxeetti, hafuura qulqulluudhaan geggeeffamuu fi fedhii akkuma uumamutti deebii kennuudhaaf qophaa'uu qabda. Fakkeenyaaf carraawwan addaa afran kana fudhadhaa:

Rakkina Umamuuf Deebii Kennuu

Jeequmsi hawaasaa, kan akka waraana, beela, weerara, gogiinsa, obomboleettii, weerara ilbiisotaa fi balaawwan uumamaa kan biroo, waldaan misiraachoo Kiristoos akka qoodduuf carraa guddaa argamsiisu. Yeroo rakkoo kanatti namoonni deebii barbaadaa jiru. Kanarraa kan ka'e garaan isaanii caalaatti Gooftaadhaaf banaadha. Ergaan jaalalaa Kiristiyaanaa namoota haala akkasii keessatti madaa'anii fi dhiphataniif abdi kenna. Yeroo akkasiitti atii fi waldaan kee jaalalaa fi gara laafinaan dhaqqabuuf qophaa'uu qabda. Namoota rakkatan karaa itti tajaajiltu barbaaduu qabda. Akkuma gootu carraa wangeela qooddachuuf argattutti akka gaariitti fayyadamuu qabda.

Hawaasa Muslimaa Dhaqqababuu

Hawaasni Musliimaa guddachaa fi Afriikaa keessatti babal'achaa jira. Islaamummaa jeequmsa keessa jiru, kutaalee ardii kanaa tokko tokkos balleessaa jiru. Kanarraa kan ka'e, Muslimoonni hedduun amantiisaaniitiin mufatanii jiru. Waldaan keessan Muslimoota abdi kutatan kana wangeela lallabuuf tooftaalee ergamaa amanamoo ta'an qopheessuu qabdi.

Hariiroo Neetworkiin Fayyadamaa

Toora hariiroo, kan akka miseensota maatii, hiriyoota, ollaa, fi namoota wajjin hojjetan, wangeelaa dhaqqabuuf riqicha uumamaa ta'ee tajaajiluu danda'a. Keessattuu baadiyyaa Afrikaa keessatti kun dhugaadha. Achitti namoonni hawaasa walitti dhiyeenyaa keessa jiraatu, waan baay'ee wal fakkaatu waliin qooddatu. Haala akkanaa keessatti gaggeessaa yaada tokko hawaasa keessatti jijjiiramuun isaa geengoo hariiroo isaa keessatti namoota biroo akka jijjiiran taasisuu danda'a. Wangeelaa karaa toora hariirootiin Afrikaa keessatti milkaa'ina guddaa qaba.

Tarsiimoo Tumsaa

Waldoota fi jaarimiyaalee yaada walfakkaataa qaban waliin tumsa tarsiimoo ijaaruu karaa bu'a qabeessa ta'e kan biraa warra badan wangeela lallabuu danda'a. Keessattuu tattaaffii ergamaa waliigalame raawwachu keessatti kun dhugaadha. Waldaan keessan waldoota biroo fi dhaabbilee parachurch wajjin ta'uun sagantaalee addaa kutaalee hawaasaa tokko tokko tuffataman, kan akka yatiima, daa'imman daandii irratti argaman, ykn miidhamtoota balaa uumamaa bira ga'uuf kaayyeffatan hojiirra oolchuu dandeessi.

WAAHIYYOOTA BARBAACHISOO TA'AN

Wangeelaa dhaqqabuuf malawwan baay'een jiraachuu kan danda'an yoo ta'ellee, soortuu Pheenxeqoosteeitiif, wantoota bu'uura sadii yeroo hundumaa dursanii ergamuu qabu: labsii wangeela, humna hafuura qulqulluu fi kadhannaa cimaa.

Labsii Wangeela

Warra badan wangeela lallabuuf wangeela lallabamuu qaba (Mar. 16:15; 1Qor. 9:16). Phaawuloos, "Namni maqaa gooftaa waammatu hundinuu ni fayya" (Rom. 10:13) jedhee labseera. Achiis gaaffiiwwan qaroo ta'an walitti aansee gaafate: "Egaa, isa itti hin amanne akkamitti waamuu danda'u? Isa waa'ee isaa hin dhageenye immoo akkamitti amanuu danda'u? Namni tokko utuu isaanitti hin lallabne akkamitti dhaga'uu danda'u?" (lak 14). Wangeela dhagahuu fi amanuu malee fayyinni hin jiru. Kanaaf akka Paastaroota Pheenxeetti, oduu gamachisa warra badan waliin qooduuf yeroo hundumaa qophaa'aa ta'uu qabda (Rom. 1:15-16). Miseensota keessanis akkasuma akka godhan hidhachiisuu qabdu.

Humna Hafuura Qulqulluu

Humna hafuura qulqulluu malee hojiin wangeela lallabuu kamiyyuu hojjetamuu hin qabu. Yesuus duuka buutota isaa, “Dhaqii saba hundumaa bartoota godhaa” jedhee ajajeera (Mat. 28:19). Garuu jalqaba, isaan “hanga [isaan] humna ol irraa uffatanitti magaalattii keessa turuu qabu turan” (Luq 24:49; cf. HoE 1:4-8). Akkaataan macaafa qulqulluu kun hanga har’aatti itti fufa— jalqaba humneessuu, achiis labsuu.

Akkaataan wangeela lallabuu Kakuu Haaraa daran lallaba dibamoo mallattoolee mirkaneessaa fi dinqiiwwan waliin ta’e of keessatti qabata (Mat. 10:7 8; Maarqos 16:17). Wangeelli labfamuu qofa osoo hin taane, humni isaas mul’achuu qaba. Keessumaa Afrikaatti kun dhugaadha. Afrikaanonni baay’een isaanii waaqeffannaa waaqolii tolfamoo, falfalaa fi falfalaa irraa kan dhufanidha. Amantii humnoota dukkanaa irratti aangoo waadaa galto barbaadu.

Kanaaf akka soortuu Pheenxeqoosxee ogeessaatti cuuphaa hafuura qulqulluu, tajaajila humnaa, fi mul’achuu kennaa hafuuraa lallaba wangeelaa keessatti cimsuu qabda. Haa ta’u malee, dinqii dinqisiisaa barbaaduu keessatti ergaan wangeelaa akka hin miidhamne of eeggannoo gochuu qabda.

Kadhannaa Cima

Dhumarratti hojiin wangeelaa waldaa hundi kadhannaa cimaadhaan dhiqamuu qaba. Kadhannaan akkasii furtuu milkaa’ina wangeelaa ti. Hojiin wangeelaa kan biraa hundi isa kana keessaa yaa’a. Waaqayyoon qulqulloota humna akka kennu, tarkaanfii isaanii akka qajeelchu, lallaba isaanii akka dibamu, mallattoo fi dinqii akka raawwatu, akkasumas warra wangeela labsame dhaga’an garaa isaanii akka banu kadhannaadhaan waamicha goona (cf. HoE 4:29-30).

Wangeela lallabuun bu’uura jiraachuu waldaa Kirstaanaati. Waldaan kamiyyuu humna hafuura qulqulluutiin warra badan bira gahuu osoo dadhabdee dhugaadhaan Pheenxee ofiin of waamuu hin dandeessu. Akkasitti, akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaatti, Kiristoosiif warra badan bira ga’uu keessatti waldaa kee ija jabinaan geggeessuu qabda.

~ Boqonnaa 38 ~

Hawaasa Tajaajiluu

Soortuun waldaa Pheenxeqoosxee xiqqaa kan Baha Afrikaa keessatti argamu Hafuura Qulqulluun kaka'ee mana barumsaa sadarkaa tokkoffaa kutaa daree waldaa isaa keessatti akka jalqabu ture. Innis ragaa ba'eera, "Ijoollee naannoo sanaa barnoota fooyya'aa ta'een gargaaruu qofa barbaanne. Hawaasa keenya keessatti dubbisuu fi barreessuu dhabuu fi wallaalummaa dhabamsiisuuf gahee keenya bahuu barbaanne." Maallaqa kan hin qabne ta'us, mana barumsaa geggeessuu irrattis muuxannoo kan hin qabne ta'us, Soortichi Waaqayyo akka isatti dubbate ni amane. Kanaaf, amantiidhaan karoora isaa fuulduratti tarkaanfate.

Soortichi manni barumsichaa meeshaalee barnootaa itti kuusan kaabinoota akka barbaadu waan hubateef, kaabinoota mana ofii keessaa baasee gara mana barumsichaa geesseera. Qabeenya dhuunfaa kan biroo gurguree minjaala , kitaabotaa fi meeshaalee ijaarsaaf barbaachisan bita ture. Sana booda mul'ata isaa hojiirra oolchuuf hojiitti seene. Manni barumsichaa eegduu tokkoof kaffaltii kaffaluuf waan hin dandeenyeef, ofii isaatii tola ooltummaadhaan iddoo sanarratti tajaajileera. Yeroo hundumaa Waaqayyo akka isa jiraachisuu fi isa qajeelchu amana ture. Suuta suutaan manni barumsichaa dagaagaa fi guddachaa dhufe.

Namoonni hawaasa keessa jiran Soorticha yeroo ilaalan, mul'ata inni qabuu fi fayyaa isaaniif dhugaadhaan yaaduun isaa ni kakaafamaniiru. Kanaan kan ka'e, manni barumsichaa gargaaruuf qarshii arjoomuu jalqaban. Yeroo booda Waaqayyo waldaan daree barnootaa dabalataa akka ijaartu karaa bane.

Kutaawwan barnootaa haaraan kunneen akkaataa ulaagaa mootummaan manneen barnootaaf baaseen ijaaramaniiru. Dhiheenya kana manni barumsichaa lafa dabalataa mana barumsichaa caalaatti itti misoomsu argateera. Soortichi, “Kutaa barnootaa dabalataa fi bakka tapha daa’immanii ijaaruf karoofannee jirra. Ammallee bakka Waaqayyo barbaadetti hin geenye, garuu Waaqayyo amanamaadha, gara fuulduraattis akka tarkaanfannu nu gargaaraa jira. Manni barumsaa keenya amma manneen barnootaa naannoo sana jiran keessaa warra gaarii ta’an keessaa tokko ta’eera.”

Waan godhan hundumaa keessatti, soortuun fi hojjettoonni mana barumsichaa ajaja Kiristoos warra badan wangeela qooduuf kenneef amanamoo ta’anii turan. Sababa kanaan barattoonni hedduun Kiristaana ta’aniiru. Kana malees, fedhiin gaariin manni barumsichaa maddisiise garaa warra hedduu lubbuu isaanii Yesusiif kennanii bane. Waaqayyo daran mana barumsichaa fayyadamee hawaasa Muslimaa naannoo sana jiruuf balbala dhugaa bahuu baneera.

Kun karaa hedduu ati akka soortuu Pheenxeqoosxeetti waldaa kee hawaasa kee kunuunsuuf gaggeessuu dandeessu keessaa fakkeenya tokko qofa. Boqonnaan kun dhimma kana ni qorata. Tajaajila waliigalaadhaaf bu’uura macaafa qulqulluu ni kaa’a. Tajaajilli waliigalaa tajaajila kiristaanaa kan nama, hafuura, lubbuu fi qaama guutuu tajaajiluuf harka isaa diriirudha. Boqonnaan kun akkaataa waldaan keessan kunuunsa hawaasaa keessatti hirmaachuu akka dandeessu yaada qabatamaa ni kenna.

DIRQAMA MACAFA QULQULLUU

Marii ergamtootaa keessatti yeroo tokko tokko gaaffiin, “Wangeela warra badaniif lallabuu moo warra rakkatan kunuunsuu isa kamtu caalaa barbaachisaa dha?” Deebii isaa, cubbamoota gara Kiristoositti geessuu caalaa wanti barbaachisaa ta’e tokkollee kan hin jirre ta’us, waldaan wangeela lallabuu fi gargaarsa hawaasaa lameen keessattuu hirmaachuu qabdi. Lameenuu ibsa dhufaatii mootummaa Waaqayyooti. Waldaan Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jirtu namoota gara Kiristoositti geessuun waldoota haaraa dhaabuu irratti kan caaltu yoo ta’u, namoota miidhaman kunuunsuu irratti garuu bu’a qabeessa hin taane.

Akka soortuu pheexeqoosxee dhugaatti kiyoo lama irraa fagaachuu qabda. Tokkoffaa, rakkina namoota naannoo kee jiran irra ga’u tuffachuun wangeela lallabuu irraa of qusachuu qabda. Kanuma waliin wangeela osoo hin himin fedhii

foonii namootaa kunuunsuu qofa irraa of qusachuu qabda. Namni tokko akkas jedhe, “Hanga jaalala Kiristoosnamootatti hin agarsiifnetti wangeela guutummaatti lallabneerra jechuu hin dandeenyu, haaluma walfakkaatuun hanga wangeela hin lallabnetti immoo guutummati jaalala Kristoos argisiifneerra jechuu hin dandeenyu.” Mata duree barbaachisaa ta’e kana ilaalchisee Macaafni Qulqulluun maal akka jedhu caalaatti haa ilaallu.

Fakkeenya Yesuus Hordofuu

Yesuus tajaajilaaf fakkeenya nuuf ta’a. Inni guutummaa namummaa, hafuura, lubbuu fi qaamaa tajaajilaa ture. Yesuus tajaajilasaa jalqabuuf yommuu jedhu kaayyoosaa ibseera. “Hafuurri Gooftaa ana irra jira, inni hiyyeeyyiif misiraachoo akkan labsuuf waan na dibeeff. Inni hidhamtootaaf bilisummaa, warra jaamaa immoo iji akka deebi’u, warra cunqurfaman bilisa baasuuf, bara tola gooftaa akkan labsuuf na erge” (Luq 4:18-19). Kanaaf, tajaajilli Yesuus misiraachoo labsuu fi wanta namootaaf barbaachisu kunuunsuun kan beekamu ture.

Waldaan macaafa Hojii Ergamootaa keessatti argamtu fakkeenya Yesuus hundeesse hordofteetti. Wangeela lallaban, dhukkubsattoota fayyisu, seexana ari’anii, warra rakkatan kunuunsu turan. Fakkeenyi isaan warra rakkatan kunuunsuu isaanii keessaa tokko, yaaddoo isaan dubartoota abbaan manaa irraa du’e kan biyya Giriikii gara Yerusaalem dhufanii jiraniif agarsiisan dha (HoE 6:1). Fakkeenyi biroo deebii waldaan Anxokiyaa qulqulloota Yerusaalem keessatti beela’aniif kennitedha. Gorsa raajii Agaaboos irraa kenname yommuu dhaga’an, “barattoonni hundinuun akkuma danda’anitti, obboloota Yihudaa keessa jiraataniif gargaarsa gochuuf murteessan. Kana kan godhan, kenna isaanii karaa Barnaabaasii fi Saa’oliin jaarsoliif erganii” (HoE 11:29-30).

Dirqamoota Gurguddoo Lama

Yesuus Waldaa Isaa aangoo gurguddaa lama itti kennee gadhiise. Tokko Ergama Guddaa jedhama (Mat. 28:18-20); inni kaan immoo Abboomii Guddaa jedhama (Mat. 22:34-40). Akka Soortuu Pheenxeqoosxee amanamaa tokkootti waldaan kee lamaan isaanii akka ajajamtu geggeessuu qabda. Yesuus Ajaja Guddaa keessatti, ‘saboota hundumaa dhaqnee bartoota akka goonu’ nu ajajeera. Abboomii Guddicha keessatti Waaqayyoon ol’aantummaadhaan akka jaallannu fi ollaa keenya akka ofii keenyaatti akka jaallannu nu ajajeera. Fakkeenya Nama Samaariyaa Gaarii keessatti, Yesuus ollaan keenya nama nu qunnamu kamiyyuu gargaarsa keenya barbaadu ta’uu akka danda’u barsiiseera—gosa ykn amantii

osoo hin ilaalin. Namichi Samaariyaa Gaariin nama madaa'e sana dhaabuu fi gargaaruudhaan ollaa gaarii ta'uu isaa mirkaneesse. Yesuus “Dhaqii akkasuma godhi” jedhee nu ajaja (Luq 10:37).

Hubannoo Macaafa Qulqulluu Kan Biroo

Bakkeewwan kan biroo hedduutti Macaafni Qulqulluun namoota rakkatan akka kunuunsinu nutti hima. Fakkeenyaaf, Yaaqoob akkas jedhee barreessa, “Amantiin Waaqayyo Abbaan keenya qulqulluu fi mudaa hin qabne jedhee fudhatu kana: yatiimaafi dubartoota abbaan manaa irraa du'e dhiphina isaanii keessatti ilaaluu, biyya lafaatiin akka hin xuraa'amne of eeguudha” (Yaaqoob 1:27). Yesuus warra rakkatan (i.e., warra beela'an, warra dheebotan, warra qullaa jiran, warra dhukkubsatan, warra mana hin qabnee fi kan hidhaman) tajaajiluudhaan, Kiristoos tajaajilaa akka jirru barsiiseera (Mat. 25:31-40). Isaan kunuunsuu dhabuudhaan Kiristoosiin tuffachaa jirra (lakk. 41-46). Rakkina namootaa yeroo tajaajiltu, tokkoon tokkoon isaanii lubbuu bara baraa kan bara baraan samii ykn si'ool keessa jiraattu akka qaban gonkumaa dagachuu hin qabdu. Wangeela isaaniif himuu fi carraa fayyuu isaaniif kennuu dhiisuu hin qabdu.

DUUDHAAWWAN HAWAASAA TAJAJILUU

Waldaan Pheenxeqoosxee hawaasa tajaajiluuf duudhaalee hedduutu jira. Mee waantoota lameen tokko haa ilaallu:

Waaqayyoon Gammachiisa

Waaqayyo ijoolleen isaa hawaasa isaanii tajaajilanii warra naannoo isaanii jiraniif gara laafinaan yeroo dhaqaban ni gammada. Yeroo kana goonu, uumama Waaqayyoo isa jaalala qabeessa ta'uu isaa agarsiisaa jirra, fakkeenya Yesuus hordofaa jirra, inni yeroo baay'ee warra gara isaa dhufan hundumaa fayyise (Mat. 8:16). Yesuus lallaba gaara irraa keessatti, “Ollaa kee jaalladhu, diina kees jibbi' akka jedhame dhageessaniittu kan Abbaa keessan isa waaqa irraa. Inni aduu isaa warra hamaa fi warra gaarii irratti in baasa, warra qajeeloo fi warra jal'oo irrattis ni roobsa” (Mat. 5:43-45). Yesuus nama hundumaa jaallachuu fi eebbisuu barbaaduu qabna jechaa jira—diina keenya illee. Kana yoo goone akka Abbaa keenya isa Waaqa irraa ni taana, gochi keenyas Waaqayyoon ni gammachiisa.

Balbala Bana

Kunuunsi hawaasaa Waaqayyoon gammachiisuu qofa osoo hin taane, waldaa fi hawaasa gidduutti fedhii gaarii ijaara. Sabni Waaqayyoo warra kaaniif

gaarummaadhaan yommuu socho'an, namoonni waan hubataniif, waldaa sana jaalalaan ilaaluu jalqabu. Yesuus yeroo tokko nama gurri isaa hin dhageenyee fi afaan hin qabne tokko fayyise. Namoonni waa'ee gocha gara laafina kanaa yeroo dhaga'an, "Waan hundumaa akka gaariitti hojjeteera....Warra gurri isaanii hin dhageenye illee ni dhageessisa, warra afaan hin qabnes ni dubbata" (Mar. 7:37) jedhanii duraan himatanii turan. Namoonni Yesuus akka isaaniif yaadu yommuu argan garaan isaanii gara isaatti deebi'e. Waldaan keessan hawaasa ishee tajaajiluu fi eebbisuu yeroo jalqabdu, ummanni "Sun namoota gaarii dha" jedha. Namoonni alaa waldaa keessan tolaan ilaaluu akkuma jalqaban, balballi wangeela lallabuuf ni banama.

WARRA GARGAASSI BARBAACHISU ADDA BAASUU

Tajaajilli hawaasaa fedhii tokko adda baasuun jalqaba, achiis fedhii sana guutuuf socho'a. Karaaleen waldaan keessan hawaasa ishee tajaajiluu dandeessu muraasni kunooti:

Manneen Barnootaa Amantootaa

Manneen barnootaa Amantootaa waldaan hawaasa tajaajiluu fi wangeela tarkaanfachiisuuf karaa mirkanaa'eedha. Waldoonni pheexeqoosxee hedduun guutuu Afrikaa keessatti manneen barnootaa hojjechuudhaan hawaasa isaanii eebbisaa jiru. Gariin isaanii barbaachisummaa barnoota sadarkaa tokkoffaa naannoo tuffatame keessatti argamu furuuf hundeessaniiru. Kaan ammoo moodeela barnootaa kan biyya lafaa ykn Islaamaa jiru irraa filannoo Kiristaanummaa kennuudhaaf manneen barnootaa jalqabaniiru. Keessattuu naannoo namoonni wangeela mormanitti manneen barnootaa bu'a qabeessa ta'u. Waldaan mana barumsaa jalqabuuf karaa ishee arguu hin dandeenye miseensota waldaa dandeettii qaban galmeessuun barattoota barnoota isaanii irratti gargaarsa barbaadaniif barnoota bilisaa kennuudhaan jalqabuu dandeessi.

Projektoota Tajaajila Hawaasaa

Waldoonni Pheexeqoosxee tokko tokko pirojektii tajaajilaatiin hawaasa isaanii eebbisaa jiru. Hawaasa keessatti fedhii tokko arguun booda fedhii sana furuuf of gurmeessuu. Fakkeenyaaf, waldaan tokko tola ooltummaadhaan kilinika naannoo sana jiru tokkoof gaawonii haaraa bittee kennuu dandeessi. Yookiin immoo mana barumsaa sadarkaa tokkoffaa naannoo sana jiru keessatti foddaa cabe suphuu barbaadu ta'a. Yookiin mana dubartii abbaan manaa irraa du'e tokkoo suphuu barbaadu ta'a. Waldaa tokko keessatti namoonni kun garee Samaariyaa

Dilbata jedhanii waamu qindeessan. Dilbata hunda miseensonni waldaa dubartoota abbaan manaa irraa du'ee fi namoota rakkatan biroo hojii adda addaatiin gargaaruuf ba'u turan. Waldaan tokko pirojektoota tajaajila akkasiitiin karaaleen hawaasa isaanii tajaajiluu danda'u dhibbaan lakkaa'aman jiru.

Egumsa fayyaa

Hawaasni guutuu Afrikaa keessatti argaman hedduun kunuunsa fayyaa gahaa hin qaban. Fedhii kana furuuf waldaan tokko kilinika hawaasaaf ijaaruu barbaadu ta'a. Sana booda dhiibbaa qabutti fayyadamee hojjetoota eegumsa fayyaa kilinika sana hojjetootaaf bitachuu danda'a. Sadarkaa bu'uura ta'een miseensonni kee namoota kunuunsan akka ta'an jajjabeessuu dandeessa. Namoota fedhii qaamaa qaban barbaaduuf naannoo isaanii qorachuu danda'u turan. Sana booda kadhannaa fayyisuu, jajjabinaafi deggersa maallaqaa isaaniiif dhiheessuu danda'u turan.

Bishaan Qulqulluu

Guddina ishee fi humna maallaqaa ishee irratti hundaa'uun waldaan keessan boolla bishaanii gargaarsa gochuun hawaasa keessaniif bishaan qulqulluu dhiyeessuu barbaaddu ta'a. Yookiin boolla dulloomaa hin hojjenne suphuu ykn deebisanii dhaabuu barbaadda ta'a.

Nyaachisuu fi Kunuunsa Daa'immanii

Hir'inni nyaataa daa'immanii kutaalee Afrikaa hedduu keessatti qormaata guddaadha. Guddina qaamaa fi sammuu daa'immanii fi dargaggoota miliyoonaan lakkaa'aman irratti dhiibbaa kan geessisu yoo ta'u, bu'aan isaas umurii guutuu kan turudha. Waldoonni Pheenxeqoosxee tokko tokko sagantaa nyaata kennuu kan jalqaban yoo ta'u, ijoolleen guyyaatti al tokko nyaata nyaachuuf dhufan. Kaan ammoo sagantaa kunuunsa daa'immanii gatii madaalawaadhaan qophaa'u jalqabaniiru. Sagantaawwan kun warri ijoolleen isaanii sirnaan akka kunuunfaman beekanii gara hojiitti akka deeman ni taasisa. Sagantaan nyaataa fi kunuunsa daa'immanii akkasii waldaan ijoollee fi warraaf wangeela akka qoodduuf carraa ni kennu. Akkasumas, waldaan ijoollee sana gatiwwan Waaqayyoo akka barsiistu carraa ni kennu.

Sagantaa Iskoolaarshiipii

Afrikaa keessatti daa'immanii fi dargaggoonni hedduun sammuu kan qabaniifi kaka'umsa olaanaa kan qaban yoo ta'u; haa ta'u malee warri isaanii kaffaltii mana barumsaa isaanii kaffaluu hin danda'an. Waldaan keessan sagantaa

scholarship uumuun barattoota kaffaltii mana barumsaa isaanii kaffaluun gargaaruuf fedhii kana furuu barbaaddu ta'a. Kunis abjuu isaanii akka hordofanii fi dandeettii ofii isaanii fi hawaasa akka waliigalaatti guddisuuf isaan barbaachisu akka horatan kan dandeessisu ta'a.

Misooma Dargaggootaa

Dargaggoonni Afrikaa egeree ardii kanaa bakka bu'u. Kan nama gaddisiisu garuu, hedduun isaanii qoricha sammuu namaa hadoochuu fi araada nama balleessu kan birootti ce'aa jiru. Waldaan keessan sagantaalee dargaggootaa diriirsuun dargaggootaaf sochii gaarii ta'e kennuudhaan fedhii kana furuu dandeessi. Sagantaawwan kun waldaa faarfattootaa, gareewwan ispoortii fi sochiiwwan fayya qabeessa ta'an kan biroo of keessatti qabachuu danda'u. Hojjetoonni hojiiwwan kana akka waltajjiitti fayyadamuun seera bu'uuraa dhiirummaafi dubartii Waaqayyoof ta'u barsiisuu danda'u. Sagantaawwan kunneenis hojjetoonni wangeela dargaggootaaf dhiheessuun gara Kiristoositti akka geessan carraa ni kennu.

Barnoota Ga'eessotaa

Guutummaa Afrikaa keessatti ga'eessonni hedduun carraa barnoota sadarkaa tokkoffaa ykn lammaffaa sirrii ta'e argachuu dhabaniiru. Waldaan keessan sagantaa barnoota ga'eessotaa hundeessuun fedhii kana furuu dandeessi. Sagantaawwan kun kanneen armaan gadii of keessatti qabachuu danda'u:

Leenjii dubbisuu fi barreessuu. Waldaan kutaa itti fufiinsa qabu kan ga'eessota akkaataa dubbisuu fi barreessuu barsiisu jalqabuu dandeessi. Ogummaawwan kana barachuun ofitti amanamummaa isaanii kan dabaluu si'a ta'u, hojii fooyya'aa akka argatan ni gargaara. Kunis dabaree isaatiin jireenya hawaasa guutuu ni guddisa. Akkasumas Macaafa Qulqulluu fi barreeffamoota kiristaanaa kan biroo waldaan kun isaan barbaachisuu danda'u akka dubbisaniif ni qopheessa. Waldaan akkasumas ga'eessonni afaan lammaffaa kan akka Ingiliffaa, Faransaayi ykn Poortugaal akka baratan gargaaruuf daree jalqabuu barbaaddu ta'a.

Gaa'ela cimsuu. Guutummaa Afrikaatti gaa'elli hedduun qulqullina kan hin qabne yoo ta'u, saffisi wal hiikuu dabalaa jira. Hiriyoonni gaa'elaa seera bu'uuraa macaafa qulqulluu gaa'elaa beekuu qabu. Kunis mana kiristaanaa keessaas ta'e alatti dhugaadha. Fedhii kana furuuf, kutaa ykn seminaara gaa'ela cimsu qopheessitee ummataaf banuu barbaadda ta'a. Sana booda miseensonni kee hiriyoota isaanii kan hin fayyine daree sanatti akka makaman afeeruu danda'u.

Kunis kaayyoo Waaqayyo jireenya isaaniitiifis ta'e gaa'ela isaaniif qabu akka argatan isaan gargaara. Yeroo daree keessatti wangeelli dhiyaachuu qaba, akkasumas hiriyoonni gaa'elaa Kiristoos akka fayyisaa isaaniitti akka fudhatan carraan kennamuufii qaba.

Qajeelfama daldala xixiqqaa uumuu. Yoo danda'ame, waldaan keessan barattoota ga'eessota akkaataa daldala mataa isaanii itti jalqabaniif fi ijaaran barsiisuuf daree jalqabuu barbaaddu ta'a. Kutaan kun barbaachisummaa naamusa hojii cimaa dabalatee seera bu'uuraa macaafa qulqulluu daldalaa fi bulchiinsi barsiisuu danda'a ture.

Shaakala qonnaa fooyaa'aa. Baadiyyaa keessatti waldaan daree jalqabuu ykn waggaa waggaan wal-ga'ii gochaalee qonnaa gaarii irratti gaggeessuu barbaaddu ta'a. Wal-ga'ii kana barsiisuuf ogeessa damee qonnaa qacaramuu danda'a.

Kaka'umsa Biroo

Kun karaalee waldaan keessan hawaasa ishee tajaajiluu dandeessu keessaa muraasa. Hafuurrri Qulqulluun sagantaalee fi pirojektoota tajaajilaa biroo asitti hin eeramne akka jalqabdu si geessuu danda'a.

WALDAA SOCHOOSUU

Tarii, “Akkamittan akka soortuu Pheenxeqoosxee tokkootti, jalqabbii hawaasaa kana hojiitti hiikuuf deemuu danda'a?” Akka geggeessaa waldaa Waaqayyo filateetti, dursa fudhachuun si barbaachisa. Mul'ata jalqabuu, karoora qopheessuu, fi raawwii karoorichaa to'achuu qabda. Karoora hojii bu'a qabeessa ta'e qopheessuuf, kanneen armaan gadii ilaali:

Barbaachisummaa isaa ilaali

Yesus jalqaba barbaachisaa ta'uu isaa arge. Namoota naannoo isaa jiran gidiraa keessa jiran argee “akka hoolota tiksee hin qabneetti waan dhiphataaniif, gargaarsa waan hin qabneef gara laafina isaaniif godhe” (Mat. 9:36). Sana booda karoora tokko hojiirra oolche. Duuka buutota isaa, “Kanaaf, gara maasii midhaan sassaabuu isaatti hojjettoota akka erge gooftaa midhaan sassaabuu kadhadaa” (lakk. 38). Yeroo kan biraattis Yesus, “Ija keessan banadhaa, maasii ilaalaa! Isaan sassaabuuf bilchaataniiru” (Yoh. 4:35).

Yaadadhu, karoora kee hirmaannaa hawaasaa hojiirra oolchuu kee dura, akkuma Yesuus, jalqaba barbaachisummaa isaa arguu qabda. Erga akkas gootanii booda miseensonni waldaa keessanis akkasuma akka godhan gargaaruu dandeessu.

Fedha Waaqayyoo Adda Baasuu

Fedhiwwan baay'ee hawaasa kee keessa jiran erga argitee booda, “Fedhiwwan kana keessaa waldaan keenya isa kam akka ilaaltu barbaadda?” Yoo garaa kee hafuura qulqulluuf bante, inni si qajeelcha. Inni ba'aa guddachaa jiru laphee kee irratti kaa'ee fedhii inni waldaan kee akka guuttu barbaadu kam sitti agarsiisa.

Haala Salphaa ta'een Eegaluu

Sagantaa haaraa keetif karoora hojii qopheessuu yeroo jalqabdu, wantoota salphaa taasisuu kee barbaachisaa dha—yoo xiqqaate jalqaba irratti. Akka idileetti, pirojektii xiqqaa, bulfamuu danda'uun jalqabuu ni barbaadda. Miseensonni waldaa milkaa'ina pirojektii xiqqaa kanaa akkuma arganitti, pirojektoota caalaatti hawwataa ta'an akka fudhatan kaka'umsa ni argatu.

Tarkaanfii Fudhadhaa

Hafuurri yeroon isaa sirrii ta'uu isaa yeroo agarsiisu, Waaqayyo tarkaanfii tarkaanfiin akka si geggeessu amanuudhaan, battalumatti tarkaanfii fudhachuu fi saganticha jalqabuu qabda.

Hafuuraan Eegaluu

Waldaa fedhii foonii namootaa kunuunsuuf yeroo gaggeessitu, fedhii hafuuraa isaanii akka hin tuffanne mirkaneeffachuu qabda. Kiristoos sagantaa fi sochii hundumaa giddu galeessa ta'ee turuu qaba. Ati fi hojjettoonni kee yeroo baay'ee kadhachuu qabda, hafuura qulqulluudhaan guutamtee akka turtu mirkaneessuu qabda.

Hirmaannaa Waldaa Guutuu Jajjabeessuu

Hojii sana kophaa kee hojjechuuf yaaluu hin qabdu. Kanaa mannaa, miseensota waldaa kee akka hirmaatan sochoosuu qabda. Namni kamiyyuu karaa tokkoon hirmaachuu danda'a. Akka soortuutti ummanni jalqabbii kanaaf arjummaadhaan akka kennan jajjabeessuu qabda, akkasumas yeroo fi humna isaanii tola ooltummaa akka kennan kakaasuu qabda. Akka paastara

Pheenxeqoosxee ogeessa tokkootti, kennaa miseensotaaf Waaqayyo kenne adda baasuu qabda, achiis kennaa isaaniitti fayyadamanii hojii Waaqayyoo akka eebbisan jajjabeessuu qabda.

Waaqayyo akka Qopheessu Amanuu

Dhumarratti, Waaqayyo fedhii kee akka guutu amanachuu qabda. Hojiitti seenuu kee dura hanga wanti hundi bakka isaa ga'utti eeguu hin qabdu. Yoo kana goote gonkumaa hin jalqabdu ta'a. Akkuma jalqaba boqonnaa kanaa irratti Soortichi godhe, waan qabduun waan dandeessu hojjechuu qabda, sana booda kan hafe akka hojjetu Waaqayyoon amanamuu qabda. Waaqayyoof abboomantee, mul'ata inni siif kenneef amanamaa yoo taate, inni fedhii kee hundumaa ni guuta (Filp. 4:19).

~ Boqonnaa 39 ~

Waldootaa Haaraa Dhaabuu

Chaarlis mana barumsaa Macaafa Qulqulluu Baha Afrikaatti argamu keessatti barataa tajaajilaa ture. Gaaf tokko, barsiisaa isaatiin, “Osoo ani hin du’in, gosa koo gidduutti waldoota dhibba tokko dhaabuun barbaada” jedheen. Ba’aan waldaa dhaabuuf kun yeroo inni mana barumsaa Macaafa Qulqulluu irraa garee ergamootaa wajjin imalaa ture garaa isaa keessatti dhalate. Gareen kun naannoo fagoo fi gareewwan namootaa hin dhaqqabamne gidduutti waldoota haaraa hedduu dhaabee ture. Imala kana irratti Chaarlis tooftaawwan qabatamoo waldoota haaraa dhaabuuf gargaaran tokko tokko barateera.

Yeroo jalqabaaf waldaan Yaa’iin Waaqayyoo gara biyya isaa dhufan, saba isaa gidduutti hojii isaanii jalqaban. Haa ta’u malee waggoota hedduu booda amma iyyuu waldoonni muraasni isaan keessa turan. Waggaa kudha jaha dura mana barumsaa Macaafa Qulqulluu irraa eebbifame. Har’a Chaarlis dhuunfaan waldoota soddoma ol dhaabeera. Akka gaggeessaa amantii tokkootti dhiibbaa inni qabuun, al-kallattiin gara shantamaa dabalataa dhaabeera, walumaa galatti gara waldoota haaraa saddeettamaaf. Amma, Chaarlis galma isaa fooyyessee jira. Innis, “Waggaa kurnan dhufan keessatti waldoota haaraa 200 dhaabuuf yaada qaba!”

Akkuma haadhooliin fayyaa qaban daa’imman qaban, waldoonni fayyaa qabanis waldoota biroo dhaabu. Tokkoon tokkoo waldaa, waldaa waldaa biroo dhaabdu ta’uu qabdi. Boqonnaan kun dursa macaafa qulqulluu waldaa dhaabuu, moodeelota dhaabbii waldaa, waldaan akka hawaasa ergamootaatti, waldoota

ergamtootaa hafuuraan humna qaban, seera bu'uuraa waldaa dhalootaan jiraatan, fi karaalee qabatamoo Soortuun Pheenxeqoosxee tokko waldoota itti dhaabuu danda'u ni ilaala.

DURANSA CAAFATA QULQULLUU

Yesuus, “Ani waldaa koo nan ijaara” jedheera (Mat. 16:18). Akkasumas, “Dhaqaa saba hundumaa bartoota koo godhaa” jedhee ajajeera (28:19). Namni tokko akkas jedheera, “Yesus waldoota akka dhaabnu nu ajajee hin beeku; Duuka buutota akka goonu nu abboome.” Haa ta'u malee, dubbiiwwan Yesus armaan olitti dubbate akkamitti akka walitti dhufeenya qaban hubadhu. Namni tokko osoo waldaa hin dhaabin akkamitti duuka buutota gochuu danda'a, akkasumas bartoota osoo hin godhin akkamitti waldaa dhugaa dhaabuu danda'a? Waldaa osoo lafatti gad hin dhaabiin attamitti warra badan dhaqqabachuu danda'a. Dhaabbiin waldaa Kiristaanaa dhaabbataa ta'uu hojii fi guddina amantootaaf barbaachisaa dha.

Ergamoonni, tajaajiltoonni fi hojjettoonni waldaa Kakuu Haaraa keessatti waldoota hundeessuuf cimaniit turan. Pheexiroos, Yohaannis, Filiphooos, namoota Qophros fi Qireenaa, Barnaabaas, Phaawuloos, Yohaannis Maarqos, Siilaas, Luqaas, Ximotewos, Piriisqilaa, Aqilaa, Gaayyos, Aristarqoos, Iraastoos, fi Tiitoos, kanneen biroo keessaa, hundi isaanii waldoota dhaabuu irratti hirmaachaa turan. Dhiiraa fi dubartoonni kun ajaja Kiristoos duuka buutota gochuuf kenne hordofaa kan turan yoo ta'u, kana gochuudhaan waldoota dhaabaniiru. Akka Sortota Pheenxeetti nutis akkasuma gochuu qabna.

AKKAYYOOTA (MODEELOTA) DHAABBII WALDAA

Yeroo tokko soortuun dargaggeessi tokko magaalaa murtaa'e tokko keessatti waldaa dhaabuu ilaalchisee hogganaa aanaa isaa waliin haasa'ee ture. Hogganaan kun deebisee, “Waaqayyo achitti waldaa dhaabi naan hin jenne, yoo gochuu barbaadde garuu itti fufi. Yoo milkaa'e fedha Waaqayyoo akka ta'e ni beekna. Yoo kufe akka hin taane ni beekna.” Dargaggeessi kun Hafuurri akka isa geggeessutti waan itti dhaga'ameef bakka sana dhaqee waldaa isaa isa jalqabaa dhaabe. Yeroo sanaa kaasee waldoota digdamaa ol dhaabeera.

Guutummaa Afrikaa keessatti dhiironniifi dubartoonni hedduun, waamicha Waaqayyo biraa waldaa dhaabuuf godhame hubatanii, akkasuma godhaniiru. Deeggarsa alaa guddaa osoo hin qabaatin, ofii isaaniitiin waldoota milkaa'inaan dhaabaniiru. Kunis tooftaa “liqimfamuu ykn daakuu ” jedhamuu danda'a. Innis

akka abbaan ilma isaa qajeelfama ykn leenjii duraan hin qabne bishaan kuufama gadi fagootti darbachuun akka daka barsiisutti. Waldoonni hedduun akkasitti kan jalqabaman yoo ta’u, karaa hundarra gaarii miti. Namni waldaa dhaabe dhugaa kana dhugaa ba’a. “kana irraa waantan baradhe garee sirriitti hojii kana hubate osoo hin qabaatiin waldaa dhabun barbaachisaa akka hin taanedha.”

Moodeelliin garee deggersaa dhaabbii waldaa faayidaa hedduu qaba. Mee yaadi garee namoota lamaa ergitee waldaa haaraa dhaabuu mannaa, kudhan fi isaa ol ergita. Gareen kun Soortuu fi haadha warraa haaraa, gaggeessitoota waaqeffannaa, hiriyoonna gaa’elaa umuriin isaanii guddaa ta’e bilchina kennuudhaaf, fi namoota ijoollee fi dargaggoota wajjin hojjetan of keessaa qabaachuu danda’a. Gareen akkasii warra waldaa dhaabaniif deeggarsa miiraa fi maallaqaa ni kenna ture. Waldaan dhaabuu irratti mala garee deggersaa waldaan bilchina saffisaan akka geessu gargaaruu danda’a. Innis dafee waldaa ofii isaatii waldoota biroo dhaabdu ta’a.

Moodeelli garee dhaabbii waldaa bifa adda addaatiin dhufuu danda’a. Waldaan haadhaa tokko soortuu gargaaraa fi namoota ishee tokko tokko gara hawaasa dhiyoo jirutti erguun waldaa biroo da’uu dandeessi. Sana booda waldaa haaraa hanga hundeeffamtutti kunuunsaa fi gorsa kennuu danda’a. Phaawulosii fi gareen ergamootaa isaa kan ergamootaa garee deggersaa gara ummatoota hin dhaqqabnetti imaluun bakka Kiristoos hin beekamnetti waldoota dhaabaniif fakkeenya gaarii dha.

Gariin isaanii waldaa haaraa dhaabuuf yeroo hojjetan waggaa tokkoo fi lamaaf warra waldaa dhaabuu sirna deeggaru qopheessaniiru. Sana booda amantoonni haaraan gara duuka buutota of kennanii hojii sana itti fufsiisuuf kurnoo kennan waan guddataniif deeggarsi isaanii hir’atee dhuma irratti addaan citu. Moodeelotni dhaabbii waldaa kanneen armaan gadii of keessatti qabatu:

- *Maatii ta’uu.* Waldaan haadha akka armaan olitti ibsametti waldaa ilmoo dhaabdi.
- *Dursuu :* Warri waldaa dhaabuu qajeelchitoota ta’an gara naannoo haaraatti ergamuun waldoota dhaabu.
- *Irraa adda ba’uu :* Gareen naannoo fagoo yk aadaa adda adda qabu dhaqqabuu barbaadu “adda ba’uu” waldaa haaraa jalqabuuf waldaa irraa eeyyama gaafata.
- *Garee seelii:* Gareen seelii kutaa magaalaa biraa keessatti walga’an gara waldootaatti guddatu.

- *Waldoota tumsan:* Kutaaleen, aanaaleen, ykn waldoonni biyyoolessaa waldoota dhaabuuf tumsu.
- *Mana barumsaa Macaafa Qulqulluu.* Manneen barnootaa Macaafa Qulqulluu barattoonni waldoota haaraa dhaabuuf sochoosu.
- *Kan biroo:* Waldoota dhaabuuf karaalee kalaqaa biroo qopheessuun ni danda'ama.

Namni tokko moodeela kamiyyuu yoo fayyadame waldaa dhaabuun salphaa miti. Hojii haaraa kana hundeesuuf paastarii haaraa, maatii isaa fi garee isaa irraa waadaa galuu barbaada. Diinni waldoonni haaraan akka jalqabaman hin jaallatu sababiin isaas isaan naannoo isaa waan weeraraniif (Mat. 12:29). Biqiltuu waldaa mormuuf ni lola (Efe. 6:12). Dhaabuun waldaa Pheenxee garuu Injifannoo akka argatu isa gargaaru isa guddaa keessa jiraatu qaba (1Yoh. 4:4).

Akkuma soortuuwwan Pheenxeqoosxee kan biroo hundumaa, waldaa keessan akkamitti waldoota haaraa dhaabuuf akka gaggeessitu kadhachuu fi karoofachuu qabda, naannoo keessanitti, naannoo biyya keessanii hin dhaqqabne keessatti, yookaan biyyoota biroo guutuu Afrikaa fi addunyaa irratti.

HAWAASA ERGAAMAA

Waldaan fayyaa qabdu waldaa kennitudha. Waldaan fayyaa qabdu waldaa ti'ooloojiidhaan sirrii dha. Waldaan fayyaa qabdu waldaa ergama irratti xiyyeeffatuudha. Waldaan fayyaa qabdu waldaa dhugaa baatudha. Waldaan fayyaa qabdu waldoota fayyaa qaban biroo ni deesti. Garuu waldaan tokko akkamitti kan biraa deesse? Akkamitti akka paastarii Pheenxeetti waldaa biraa dhaabuuf deemuu dandeessa?

Waldaan Anxokiyaa fakkeenya addaa waldaa fayyaa qabduu fi ergama irratti xiyyeeffattedha. Waldaan kun kan hundeeffamte namoota laayyoo Yihudootaa Yerusaalem, Qophros, fi Qireenaa irraa dhufaniin amantii isaanii ija jabinaan namoota aadaa biroo dabalatee namoota biroo qoodanii (HoE 11:19-20). Isaan waldaa Hafuuraan humna argatte turan (lakk. 21). Hoggansa gaarii qabu turan (lak 22-26). Isaan waldaa kennaa turan (lakk. 27-30), kadhannaa, sooma, Waaqayyoon waaqeffatu (13:2).

Akkasitti, Hafuurri Qulqulluun, “Hojii [ergama] ani isaan waameef Baarnaabaasii fi Saa'ol adda baafadhaa” yeroo isaan jedhe, isaanis akkasuma godhaniiru (HoE 13:1-2). Isaan namoota isaanii warra hunda caalan bilisaan

kennanii waldaa isaanii gadhiisanii waan Waaqayyo isaan waamu sana hojjechuuf deeman. Barnaabaasii fi Saa'ol akka ergamtoota waldaa dhaabuutti ergan (lakk. 3-4).

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti Waaqayyo “saba isaa hojii tajaajilaaf akka qopheessitu” sitti fayyadamuu barbaada (Efe. 4:12). Inni sitti fayyadamee waldoota naannoo keessanitti, guutuu biyya keessanii, fi addunyaa guutuutti dhaabuu barbaada. Waaqayyo waldaa keessan keessatti aadaa ergamaa fi dhaabbii waldaa akka uumtan malaa fi carraa isiniif kenneera. Kana gochuu kan dandeessu kadhannaa ergamaa, waaqeffannaa, geggeessummaa, kennuu, wangeela lallabuu fi hojii garee barsiisuu fi fakkeenya ta'udhaan. Haala akkasii keessatti Waaqayyo sabni isaa akka bahanii wangeela lallabani waldoota haaraa akka dhaaban waamee humna ni kenna.

Sabni kee hojii Waaqayyoo arjumaadhaan akka kennu diriirsuu qabda, Waaqayyos akkasuma akka siif godhu hayyamuu qabda. Waaqayyo miseensota waldaa kee warra hunda caalan akka kennitu si gaafachuu danda'a, akka dhaabbatoota waldaa ta'aniif. Kennaa guddaa Waaqayyoof kennuu dandeessu keessaa tokko namoota kennaa Waaqayyo kenneen kaasuu fi achiis gara tajaajilaatti gadhiisuu dha. Barnaabaas Phaawuloosiin akka kaasuu gargaareera (HoE 9:26-27; 11:25). Sana booda tajaajila mataa isaa hordofuu fi garee ergamaa mataa isaa guddisuuf isa gadhiise (15:36-41).

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti hawaasni ergamootaa ati waldaa kee keessatti guddiftu akka maagneetii ni hojjeta. Hawaasni ergamootaa jechuun garee namootaa biyya keessaa fi addunyaa guutuutti Ergama Guddaa raawwachuu irratti xiyyeeffataniidha. Namoonni hafuurri Waaqayyoo waldaa keessan keessatti socho'uu yeroo argan qaama waan inni hojjetu ta'uu ni barbaadu.

Hojii Ergamootaa 6 irratti, dubartoota abbaan manaa irraa du'ee tuffataman tokko tokko nyaachisuu ilaalchisee falmiin ka'e. Ergamoonni namoota hafuuraan guutaman torba isaan kunuunsuuf muuduudhaan waldhabdee sana furaniiru. Tarkaanfiin kun namoota mana kiristaanaa keessas ta'e ala jiran gammachiiseera. Kanarraa kan ka'e, “dubbiin Waaqayyoo babal'ate, [akkasumas] lakkoofsi bartoota Yerusaalem keessa jiran saffisaan dabalaa dhufe, luboota baay'een immoo amantiidhaaf abboomaman” (lakk. 7). Waldaa kee gara hawaasa ergamootaa jaalala qabeessaatti yommuu guddiftu namoonni gara Kiristoosii fi ergama isaatti ni harkifamu. Guddinni waldaa fi dhaabbii waldaa uumamaan qilleensa akkasii keessaa ni dhangala'a.

WALDOOTA HAFUUR AANGEFFAMTE

Hojii Ergamootaa seenaa jajjabeessaa waldaa Yerusaalem keessatti aangessuun ni hima. Hafuurri Qulqulluun duuka buutota 120 irratti dhufee yommuu guutu, namoonni sun wanta dinqii ta'e tokko argan. Duuka buutonni akkuma hafuurri isaan dandeessisu afaan adda addaatiin dubbachuu jalqaban (2:1-4). Innis raawwii abdi Yesus HoE 1:8 irratti kenne ture. Tuutni kun baay'ee waan ajaa'ibsiifataniif, gara bartoota sanatti dhihaatan. Kunis Pheexiroos humna hafuura qulqulluutiin misiraachicha labsuuf carraa guutuu kan kenne yoo ta'u, kunis namoonni 3,000 ta'an gara Gooftaa akka dhufan taasisaera.

Waaqayyo yeroo baay'ee mallattoo fi dinqiitti fayyadamee ergaa wangeela dhaga'uuf fedhii kakaasa. Wangeelaa fi Hojii Ergamootaa keessatti dinqiiwwan baay'een iddoo waaqeffannaa keessaa kan raawwataman ta'uun isaanii hubatamuu qaba. Hojii Ergamootaa keessatti yeroo baay'ee dinqiin tokko wangeela labsuuf haala mijeessa. Kun kan ta'e Yerusaalemitti Pheexiroosii wajjin (HoE 2), Qophros keessatti Phaawulosii fi Barnaabaas wajjin (13:4-12), Efesoon keessatti Phaawulosii fi Siilaas wajjin (16:11-40), yeroowwan biroo hedduutti (9:32 - 35;9:36-43;10:1-11:18;14:1-7;14:8-20;19:1-20:1).

Waaqayyo warri waldaa ala jiran humnaa fi jaalala isaa dinqii hojjechuu isaa akka argan, gara isa duukaa bu'uu barbaada. Dinqii tokko gonkumaa hin qisaasessin. Waaqayyo dinqii tokko yeroo raawwatu kam iyyuu, akka carraatti fayyadamii waa'ee Yesus namootatti himuu.

Yesuus duuka buutota isaatiin, "Akkuma abbaan ana erge, anis isin ergaa jira" (Yoh 20:21). Garuu Abbaan akkamitti Yesuusiin erge? Ilma isaa humna hafuuraatiin akka tajaajiluuf erge. Yesuus tajaajila isaa yeroo jalqabu, "Hafuurri gooftaa ana irra jira, inni hiyyeeyyiif oduu gamachisa akkan labsuuf waan na dibeeff. Inni hidhamtootaaf bilisummaa, warra jaamaa immoo ijaan akka deebi'u, warra cunqurfaman bilisa baasuuf, bara tola gooftaa akkan labsuuf na erge" (Luq 4:18-19). Yesuus humna hafuuraatiin tajaajilaa ture (HoE 10:38), akkasumas bartoota isaa akkasuma akka godhan erge (Luq 24:46-49; HoE 1:8).

Akka soortuuwwan Pheenxeqoosxeetti, hafuura qulqulluudhaan humna argachuu qabda, akkasumas waldaa kee kaayyoodhaan gara qaama ergamaa hafuuraan humna qabutti guddisuu qabda. Kana malees, waldoota ergamtootaa hafuuraan humna argatan itti yaaddee dhaabuu qabda. Waldaan ergamaa

hafuuraan humna argatte gosa waldaa Yesuus dhaabedha. Innis gosa waldaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti waa'ee isaa dubbifnuudha.

Yesuus hundee waldaa kanaa HoE 1:8 irratti ibseera, achitti akkas jedhe, “Isin garuu yeroo Hafuurri Qulqulluun isin irra dhufu humna in argattu; Isin Yerusaalemitti, Yihudaa, Samaariyaa hundumaatti, hamma dhuma lafaattis dhuga-baatu koo in taatu.” Akkasitti, waldaan ergamaa hafuuraan humna argatte amala jalqabaa lama qabdi: miseensonni ishee hafuura qulqulluudhaan humna argatu, akkasumas ergama Waaqayyoo of kennanii jiru. Waldaa waldoota ergamtootaa Hafuuraan humna qaban biroo dhaabdudha, akkasumas waldaa garee namootaa hin dhaqqabne guutuu sabaa fi addunyaa guutuutti ga'uuf waadaa galteedha. Kun gosa waldaa guddisuu qabnu, akkasumas gosa waldaa dhaabuu qabnuudha.

QAJEELFAMA WALDAA BIYYA KEESSATTI HUNDEEFTEE

Addunyaa guutuutti waldaan Pheenxeqoosxee saffisa ajaa'ibsiisaa ta'een guddatteetti. Guddina kanaaf gumaacha kan godhu sochiin kun waan “seera bu'uuraa waldaa dhalootaan” jedhamuun beekamuuf of kennuu isaati. Kun amantaa waldaan haaraan hundi yeroo dhiyootti of danda'uu, of bulchuu fi of ololchuu qabdi jedhudha. Aatii fi waldaan kee waldoota dhaabuuf yeroo baatan, isaan gara waldoota of deggeruu danda'anitti, dhimma ofii isaanii kunuunsuu, warra badan bira ga'uu, fi dafanii ergamaa hafuuraan humna qaban biroo dhaabuu danda'anitti akka guddatan mirkaneessuu qabdu waldoota.

Maatii tokko keessatti daa'imni haaraan yommuu dhufu, warri waan isa barbaachisu hunda ni kunuunsu. Haa ta'u malee, akkuma mucaan guddachaa deemu fi bilchaachaa deemuun, warri mucaan akkamitti akka of kunuunsu barsiisu. Mucaan akkamitti akka jiraatu kan barsiifamu yoo ta'u, yeroon darbaa deemuun of kunuunsuu keessatti itti gaafatamummaa daran kennamaaf. Mucaan sun dhuma irratti nama guddaa yeroo ta'u, warri akka miseensa hawaasaa of danda'ee fi gumaachutti isa gadhiisu.

Waldaa haaraa dhaabuu keessattis baay'ee wal fakkaata. Jalqaba irratti waldaan warraa yeroo baay'ee fi qabeenya hedduu waldaa daa'ima kunuunsuu keessatti kenniti. Waldaa haaraa geggeessummaa, faayinaansii fi hojjetoota gargaaruu danda'a. Waldaan haaraan garuu guddachuu fi bilchaachuutu irraa eegama. Kaayyoon isaas, yeroo dhiyootti, innillee miseensa mootummaa Waaqayyoo of danda'ee gumaachu ta'uu isaati.

AMMA MAAL?

“Tajaajila mataa kootii fi jireenya waldaa koo keessatti qajeeltoowwan dhaabbii waldaa kana hojiirra oolchuuf maal gochuu danda’a? Akkamittan waldaa koo gara qaama waldaa dhaabuu bu’a qabeessa ta’etti guddisuu danda’a?” Tarkaanfiiwwan armaan gadii fudhachuuf yaadaa:

Kadhachuu

Kadhannaa cimaadhaan jalqabi. Waaqayyo dhaabbii waldaadhaaf mul’ata akka isiniif kennu garaadhaa kadhadaa. Yesuus, Gooftaa Midhaan Sassaabuu, “ija kee bancee, maasii [haamaaf bilchaate] akka ilaalu” gaafadhu (Yoh. 4:35). Hawaasa naannoo keessan jiran kanneen waldaa ergamtootaa hafuuraan humna argatte hin qabneef kadhadaa (Mat. 9:38). Garuu achitti hin dhaabbatinaa. Ummatootaa fi iddoowwan biyya kee keessatti hin dhaqqabne bakka dhugaa ba’iin wangeelaa xiqqaa ykn hin jirretti fagoo ilaali. Saboota ilaalus hin dagatinaa. Yommuu kadhattu, “Sabootaafi iddoowwan kana keessaa waa’ee Kiristoos isa kam akka dhaqnu barbaadda?”

Raawwachuu

Itti aansuudhaan, ofii kee fi waldaa kee Waaqayyoo fi ergama isaatiif of kenni. Waldaan keessan waldaa dhaabbii waldaa bu’a qabeessa akka taatu al tokkoof murteessii.

Namoota irratti gatii baasii Godhaa

Erga waldaa dhaabuuf waadaa galtee booda, miseensota waldaa kee gara duuka buutota Kiristoos guutummaatti of kennanii guddisuu jalqabi. Waa’ee ergama Waaqayyoo fi waa’ee aangoo Kiristoos waldoota dhaabuuf kenne yeroo baay’ee lallabaa, barsiisi, dubbadhu. Hoggansa waldaa fi waldaa keessan keessatti dhaabbii waldaadhaaf mul’ata darbadhaa. Akkuma gootu, namoota geggeessitoota ta’uu danda’an kennaa Waaqayyoo isaaniif kenne akka tajaajilani fi guddifataniif carraa kenni.

Garee Walitti Qabuu

Yeroo sirrii ta’etti garee dhaabbii waldaa keessan walitti qabaa. Eenyu akka paastarii waldaa haaraatti tajaajilu filadhu. Akkasumas garee dhaabbii waldaa keessatti warra Paastaricha waliin hojjetan filadhu. Tokkoon tokkoon miseensaa itti gaafatamummaa addaa isaa akka beeku mirkaneessi. Akkasumas, miseensonni garee keetii hafuura qulqulluudhaan humna akka argatan mirkaneessi. Kana

malees, garee deggersaa kan mana isaaniitti hafan jajjabina, kadhannaa, fi faayinaansii isaaniitiin waldaa haaraa deeggaru horachuun barbaachisaa dha.

Karoora qopheessuu

Amma garee kee waliin ta'uun karoora dursaa qopheessuu jalqabi. Karoora kee keessatti gaaffilee: “Waldaa haaraa yoomii fi eessatti dhaabna? Eenyutu hirmaata? Wantoota adda ta’an akkamii hojjenna?” Karoorri keessanis baajata maallaqa hangamii fi dhiyeessii maal akka barbaachisu fi akkamitti akka argamu bal’inaan ibsu of keessatti qabachuu qaba.

Gara Hojiitti ce’uu

Erga kadhattee karoora kee qopheessitee booda, tarsiimoo kee hojiirra oolchuuf aggaammiiidhaan socho’i. Hafuurri gooftaa humna akka siif kennu fi ragaa kee akka dibamu amanuudhaan amantiidhaan hojjedhu. Dubbii ati labsite dinqii, mallattoo fi dinqiidhaan akka mirkaneessu Waaqayyoon amanaa. Namoonni fayyuu yeroo jiranitti, isaanis hafuuraan akka guutamanii fi bu’uuraalee Kiristoos tajaajiluu akka barsiisan mirkaneessi. Maatii fi hiriyoota isaanii bira akka gahaniif hatattamaan sochoosuu ni barbaadda.

Madaaluu

Dhumarratti, tattaaffii dhaabbii waldaa keessan erga xumurtanii booda garee keessan walitti fidanii hojii sana madaalaa. “Maal gaarii hojjenne? Kana caalaa maal gochuu dandeenya ture?” Wantoonni haala gaariin hin deemne yeroo hundumaa ni jiraatu, garuu abdii hin kutatinaa. Ergama dhaabbii waldaa itti aanu cimsuuf waan baratte itti fayyadami.

Waldaa kee gara qaama waldaa dhaabuutti guddisuun ergama Kiristoos lafa irratti tarkaanfachiisuuf qofa osoo hin taane, waldaadhaaf haaromsa ni fida. Waldaan keessan qaama waldoota haaraa dhaabuu fi namoonni Yesusiin akka beekan arguu isaaniitti ni gammada. Soortuun Pheenxeqoosxee hundi gammachuudhaan waldoota haaraa dhaabuuf of kennuu qaba.

Kutaa 9ffaa: Soortuu Pheenxeqoosxee Ergama Keessatti

~ Boqonnaa 40 ~

Sagantaa Ergamummaa Waldaa Naannoo Guddisuu

Yeroon Yesus eenyu akka ta'ee fi maaliif akka dhufe itti mul'isu ga'ee ture. Duuka buutonni isaa kudha lamaan erga inni bahee booda ergama isaa itti fufuu yoo barbaadan dhugaawwan kana hubachuun isaan barbaachisa ture. Yesus magaalaa Qisaariyaa Filiphisiyuusiin alatti iddoo dhokataa ta'e tokko yommuu ga'u, isaan wajjin taa'e. Gara isaaniitti deebi'ee, "Namoonni Ilmi namaa eenyudha jedhu?" Duuka buutonni tokko tokkoo deebisanii, "Tokko tokko ati Yohaannis cuuphaa dha jedhu. Kaan immoo Eliyaas jedhu. Kaan immoo, ati Ermiyaas ykn raajota keessaa tokko ta'uu kee himatu."

Yesuus achiis kallattiidhaan, "Isin hoo? Ani eenyu jettu?" Phexros hafuura Waaqayyootiin kaka'uudhaan, "Ati Masihi, Ilma Waaqayyoo isa jiraataa ti!"

Yesuus ija Pheexiroos keessa gadi fageenyaan ilaalee, "Yaa Simoon ilma Yoonas, Abbaan koo inni samii irra jiru kana siif ibseera, ati eebbifamaa dha" jedhee deebiseef. Yesuus achiis itti dabalee, "Ati Pheexiroos dha, dhagaa kana irrattis waldaa koo nan ijaara, humnoonni si'ool hundis ishee dura dhaabbachuu hin danda'an" (cf. Mat. 16:13-20) jedheen.

Yesuus akkasitti eenyu akka ta'ee bartoota isaatti mul'ise: Inni Masihi abdachiifame, Ilma Waaqayyoo ture. Maaliif akka dhufes isaanitti mul'ise:

Waldaa Isaa ijaaruuf dhufe. Dabalataanis Waldaan Inni ijaaraa ture dhaabbata namaa caalaa akka taatu irra deebi'ee mul'ise; sochii waaqa irraa ajajame ta'a. Mormii jinnii cimaan isa mudata, garuu dhuma irratti ni injifata ture.

ERGAMA WAAQAYYON WALIIN WALQUNNAMUU

Kaayyoon Gooftaan keenya inni jalqabaa Waldaa Isaatiif qabu, samii irraa osoo hin deebi'iin dura oduu gamachisa fayyina Kiristoos keessatti addunyaa kufetti labsuu isaati. Yesuus akkas jedhee kaa'e: "Wangeelli mootummaa kun saba hundumaaf akka dhugaa ba'utti guutummaa biyya lafaa keessatti in lallabama, yeroo sanatti dhumni ni dhufa" (Mat. 24:14). Kun dhugaa ta'uu isaatiin, Soortuun Pheenxeqoosxee hundi ergama Waaqayyoo keessatti guutummaatti akka hirmaattu waldaa isaa geggeessuuf dirqama qaba. Boqonnaan kun hojii giddugaleessa waldaan Kiristaanaa kana akkamitti akka gaariitti raawwachuu akka dandeessu ni qorata.

Qophii Dhuunfaa

Waldaa kee ergama Waaqayyoo wajjin walqabsiisuuf yaaluu kee dura hojii sanaaf of qopheessuu qabda. Kana karaalee armaan gadiitiin gochuu dandeessa:

1. *Ergama Waaqayyoo hubachuu.* Tokkoffaa, waa'ee ergama Waaqayyoo hubannoo ifa ta'e argachuuf kaayyoo kee godhachuu qabda. Kana gochuuf ergamni Waaqayyoo maal akka ta'ee fi waldaa Kiristaanaa wajjin akkamitti akka wal qabatu beekuu qabda. Ergamni Waaqayyoo, yeroo tokko tokko *missio Dei* jedhamee waamama, mata-duree Caaffata Qulqullaa'oo tokkoomsuudha. Gosa, afaanii fi saba lafa irra jiran hundumaa keessaa saba furuu fi ofitti waamuun karoora Waaqayyooti (Mul. 5:9; 7:9). Innis karoora Waaqayyooti, Kiristoos, sanyii Abrahaam keessatti, "namoonni lafa irra jiran hundinuu akka ebbifaman" (Uma. 12:3; 22:18; Gal. 3:16). Macaafni Qulqulluun seenaa Waaqayyoo ergama kana raawwachuuf seenaa keessatti socho'uu isaati.

2. *Ga'ee Waldaa Kiristaanaa hubachuu.* Dabalataanis, akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaatti, ergama Waaqayyoo raawwachuu keessatti ga'ee giddugaleessaa Waldaan qabdu hubachuu qabda. Yesuus hordoftoota isaa, "Dhaqaa saba hundumaa bartoota godhaa, maqaa abbaa fi ilmaa, hafuura qulqulluutiin cuphuun waanan isin abboome hundumaa akka rawwatan isaan barsiisaa" jedhee yeroo abboome waldaa Kiristaanaa ergama Waaqayyoo wajjin wal qabsiise. (Mat. 28:19-20; cf. Maarqos 16:15; Luq. 24:46-48; Yoh 20:21; HoE 1:8). Abboommiin Yesuus kun Abboommi isa Guddaa jedhamuun beekama.

Ergamoonni sagantaa waldaa Kiristaanaa qofa osoo hin taane, kaayyoo waldaa Kiristaanaati.

3. *Itti gaafatamummaa soortuu fudhachuu.* Dhumarratti, akka soortuu Pheenxeqoosxee dhugaatti, waldaa ergama Waaqayyoo irratti akka hirmaattu sochoosuuf itti gaafatamummaa kee fudhachuu qabda. Ati “hojjetaa amanamaa fi ogeessa” sana ta’uu qabda, isa gooftichi maatii isaa “yeroo isaa eeggatee nyaata isaanii akka isaaniif kennuuf” (Mat. 24:45) akka kunuunsu ajaje. Akkamitti waldaa Kiristoos akka bulchiteef guyyaa tokko Waaqayyoo herrega akka kennitu yaadadhu (Luq 16:2).

Fakkeenya Macaafa Qulqulluu

Macaafni Qulqulluun waldaan Pheenxeqoosxee dhugaan maal fakkaachuu akka qabdu fakkeenya ifa ta’e nuuf kenna. Waldaa ergamaa ta’uu qabdi. Waldaan ergamaa waldaa ergama Waaqayyoo lafa irratti tarkaanfachiisuuf of kenniteedha. Waldaan Anxokiyaa, Sooriyaa, waldaa akkasii turte (HoE 11:19-20; 13:1-4). Luqaas seenaa waldaa kanaa Hojii Ergamootaa keessatti akka fakkeenya waaraatti kan hammate yoo ta’u, waldaan tokko akkamitti ergama Waaqayyoo wajjin akka gaariitti walqabsiisuu akka dandeessu agarsiisa. Waldaan Pheenxeqoosxee tokko har’a akkamitti hojjechuu akka qabdu fakkeenyaati. Kutaalee lamaan kana qorachuun amala torba waldaa dhuguma ergamaa qabdu mul’isa:

1. *Argamuu fi humna hafuuraa.* Waldaan dhuguma ergama qabdu argamaa fi humna Hafuura Qulqulluu iddoo guddaa kenniti. Macaafni Qulqulluun waa’ee waldaa Anxokiyaa “harki Gooftaa isaan waliin ture” jedha (HoE 11:21). Kun karaa biraa Hafuurri Qulqulluun isaan gidduutti humnaan hojjechaa ture jechuu dha (cf. 2Mootota 3:15; His. 3:14). Bu’aa Hafuurri amantoota Anxokiyaa keessa jiranii fi karaa isaanii hojjetee, akkasumas warra mo’aman mo’achuu irratti xiyyeeffachuu isaanii irraa kan ka’e, “namoonni baay’een amananii gara Gooftaatti deebi’an.”

2. *Gaggeessummaa Waaqayyoo, dibame, amantiidhaan guutame.* Waldaan dhuguma ergamtuu taate geggeessitoota Waaqayyoon, hafuuraan dibaman, amantiidhaan guutaman kan akka Barnaabaasii fi Saa’oliin geggeeffamti (HoE 11:22-26). Macaafni Qulqulluun Barnaabaas “nama gaarii, hafuura qulqulluu fi amantiidhaan guutame” akka ture dubbata (lakk. 24). Saa’ol innis waldaa Anxokiyaa geggeessaa ture, akkasumas hafuura qulqulluu fi amantiidhaan guutamee ture (13:9; cf. 9:17-18).

3. *Xiyyeeffannoo mul'ataa gara alaatti xiyyeeffate.* Waldaan dhuguma ergamaa qabdu tokko yaada-michuu jiraattota magaalaa ykn ganda ishee bira ga'a. Kana kan goote waldaan Anxokiyaa. Dabalataanis, daawwannaan isaanii saba hedduu kan qabu yoo ta'u, Yihudootaa fi Ormoota irratti kan xiyyeeffate ture (Hojii Ergamootaa 11:19-21). Waldaan Anxokiyaas waldoota biroos naannoo sanatti dhaabde (15:41). Dabalataanis, ergamtoota gara sabootaatti erganiiru (13:1-4). Sana booda warra erganii wajjin walitti dhufeenya qabatanii turan (14:27).

4. *Ija jabinaan labsuu.* Waldaan dhuguma ergamaa taate tokko akkuma waldaan Anxokiyaa goote “waa'ee gooftaa Yesuus Kiristoos oduu gamachisa” ija jabinaan ni labsti (HoE 11:20). Ija jabinaan wangeela labsuun amala duuka buutotaa guutummaa macaafa Hojii Ergamootaa keessatti ture (cf. 8:4-5; 16:30-32; 28:31).

5. *Leenjii sirnaa ergama irratti xiyyeeffate.* Waldaan dhugaa ergama qabdu miseensota ishee waa'ee ergama Waaqayyoo sirnaan ni barsiifti. Macaafni Qulqulluun, “Barnaabaasii fi Saa'ol waggaa guutuu waldaa wajjin wal arganii namoota baay'ee barsiisan” jedha (HoE 11:26). Bu'uuraalee jireenya kiristaanaa akka barsiisan beekamaadha. Akkasumas, waldaan Anxokiyaa akkamitti akka hojjettu yoo ilaalle, waa'ee ergama Waaqayyoo fi Kiristaanonni akkamitti ergama sana irratti bu'a qabeessa ta'anii hirmaachuu akka danda'an akka barsiisan ifaadha.

6. *Kennaawwan hafuuraa bilisaan hojjechuu.* Waldaan dhuguma ergamaa qabdu walga'ii isaanii keessatti kennaawwan hafuuraa akka hojjetan ni jajjabeessiti. Waldaan Anxokiyaa mul'achuu akkasii jajjabeessiteetti (cf. HoE 11:27-28). Kiristiyaanonni achi jiran gara fedha Waaqayyooti akka isaan qajeelchuuf hafuura Waaqayyoo irratti hirkatanii turan. Waldaa keessatti kenna raajii mul'achuun isaa Barnaabaasii fi Saa'ol akka ergamtoota ta'anii Ormootatti akka ergamanii fi ergamaniif kakaase (13:2).

7. *Arjummaa hafuuraan kakaafame.* Waldaan dhuguma ergama qabdu waldaa arjaa dha. Anxokiyaa keessatti kiristaanonni hojii mootummaa tarkaanfachiisuuf arjummaadhaan kennaniiru. Isaanis raajii Agabosiif deebii kennanii obboleotaa fi obboleettota Yihudaa keessa jiraataniif gargaarsa kennuudhaan (HoE 11:29). Kunis guyyaa Pheenxeqoosxee erga Hafuurri dhangala'ee booda waan ta'e nu yaadachiisa (2:44-45).

Akka Soortota Pheenxeqoosxeetti waldaan Anxokiyaa akka fakkeenyaatti fayyadamuu qabda. Tokkoon tokkoon amaloota torban waldaa ergamaa kanaa waldaa ati geggeessitu keessatti akka horatan hojjechuu qabda.

ERGAMA WAAQAYYOO HOJII IRRA OOLCHUU

Tarii, “Akkamittan waldaa koo keessatti hojii ergamaa bu’a qabeessa ta’e jalqabuu danda’a? Waldaan koo bakka har’a jirtu irraa gara bakka Waaqayyo barbaadutti ceesisuuf tarkaanfiiwwan qabatamaa akkamii fudhachuun danda’a?”

Kana gochuuf waldaan dhuguma ergamaa qabdu yeroo muraasa keessatti uumamuu akka hin dandeenye hubachuu qabda. Akka waan swiich tokko garagalchitee battaluma sanatti “ifaan ergamootaa” waldaa keessatti ibsu miti. Gumii tokko keessatti mul’ata ergamaa uumuun adeemsa yeroo fi carraaqqii kan gaafatudha. Karoorra ni gaafata. Karoorri sun immoo hojiirra ooluu ni barbaachisa.

Waldaa keessan keessatti mul’ata ergamaa uumuuf tooftaalee bu’a qabeessa ta’an shan itti fayyadamuu dandeessan kunooti. Yoo tooftaalee kana wal irraa hin cinne hojiirra oolchite, yeroon darbee waldaan kee keessaa-waldaa xiyyeeffannoo qabdu, ofirratti xiyyeeffattu gara waldaa alaa irratti xiyyeeffattu, ergamaa ta’uutti—gosa waldaa Waaqayyoon gammachiisu.

Lallaba Xiiqqii Qabu

Waldaa keessan keessatti mul’ata ergamaa uumuuf tooftaa jalqabaa itti fayyadamuu dandeessan lallaba quuqama qabuudha. Ergama Waaqayyoo fi itti gaafatamummaa waldaan ergama sana irratti bobba’uuf qabdu irratti yeroo baay’ee lallabuu qabda. Akkasumas fedhiin ergamaaf qabdu akkaataa ergaa kee itti geessitu keessatti akka dabarfamu gochuu qabda. Ummanni akkuma falmii loojikii qabduun fedhii dhimmichaaf qabduun ni socho’a. Xumura ergaa kee irratti, sabni Waaqayyoo ergama Waaqayyoof akka of kennan mormuu kee mirkaneeffadhu. Sana booda ergaa sanaaf deebii addaa akka kennitu bilbili.¹

Kadhannaa Xiyyeeffannoo Qabu

Tooftaa lammaffaan waldaa keessan keessatti mul’ata ergamaa uumuuf itti fayyadamuu dandeessan kadhannaa ergamaa irratti xiyyeeffatedha. Yeroo baay’ee

¹ Kitaabni, Kiristoosiin Sabootaaf Labsuu jedhu: Ergama Hafuuraan Aangoo Irratti Lallaba 100 jedhu, karaa Abdii Afrikaa, Hojii Ergamootaa 1:8 irratti ergama. Marsariitii www.DecadeofPentecost.org irraa bilisaan buufachuu dandeessu.

waldaan kee kadhannaa midhaan sassaabuuf geggeessuu qabda (cf. Mat. 9:37-38). Tajaajila Wiixataa hundumaa irratti kadhannaa ergamaatiif yeroo ramaduu qabda. Yeroo kana keessatti, ati ykn geggeessaan muudame tokko sagantaa ergamootaa ykn ergamootaa waldaan deeggartu keessaa tokkoof kadhannaadhaan waldaa ni geggeessitu. Ummatootaa fi iddoowwan hin dhaqqabne biyya keetii fi addunyaa maraatiifis kadhannaa dhiheessuu qabda.

Kana malees, yeroo baay'ee Hafuurri Qulqulluun waldaa irratti akka dhangala'uuf kadhannaadhaan saba kee geggeessuu qabda. Miseensonni baay'inaan hafuura ergamaa Waaqayyootiin humna argatanitti, lapheen isaanii quuqama inni warra badaniif qabuun ni guutama. Akkasumas Hafuurri namoota mana isaanitti fi hanga dhuma lafaatti namoota badan bira ga'uuf gahee isaanii akka ba'an isaan ni kakaasa (HoE 1:8).²

Barsiisa Sirna Qabu

Sadaffaa, ergama Waaqayyoo irratti barsiisa sirnaawwaa ta'een laphee saba Waaqayyoo keessatti quuqama ergamaa uumuu dandeessa. Kana gochuuf, Waaqayyoo ergama isaa lafa irratti raawwachuuf seenaa keessatti akkamitti akka socho'e calaqqisiisuudhaan tartiiba tartiibaan Caaffata Qulqullaa'oo keessa socho'uu si barbaachisa. Ilaalchi haaraan Macaafa Qulqulluu irratti qabu kun garaa namootaa keessatti maalummaa ergamaa waldaa Kiristaanaa ilaalchisee hubannoo ifa ta'e ni uuma. Hubannoon kun ergama Waaqayyoo irratti caalaatti akka hirmaatan isaan kakaasa.³

Dhaabbata Kaayyoo Qabu

Karaan afraffaan ati mul'ata ergamaa saba kee keessatti itti facaasuu dandeessu kaayyoodhaan waldaa kee hirmaannaa ergamtootaaf qindeessuu (ykn irra deebitee gurmeessuudha). Kana gochuuf, sagantaaleen isaanii ergama Waaqayyoo of kennuu waldaan kee calaqqisiisuuf, kutaalee fi tajaajila waldaa tokkoon tokkoon isaanii yaadaan madaaluu si barbaachisa. Ati, garee geggeessummaa waldichaa wajjin, tokkoon tokkoon tajaajila waldaa keessatti,

² Mata dureewwan kana ilaalchisee caalaatti baruuf, Boqonnaa 8: "Dursa Kadhannaa" fi Boqonnaa 11: "Muuxannoo fi Shaakala Pheenxeqoosxee Jajjabeessuu" ilaali.

³ Waa'ee ergama Waaqayyoo kitaaba barataa barumsa wal-faannee abdiifAfriikaa,qor-waaqummaa ergamummaa , kan Phaawuloos Yoork barreesse keessatti caalaatti baruu dandeessa.

“Sagantaan kun waldaan keenya ergama Waaqayyoo akka raawwattu akkamitti gargaaraa jira?” Sagantaan kun waldaan ergama Waaqayyoo akka raawwattu yoo hin gargaarre, haqamuu ykn haaromfamuu qaba.

Tumsa Tarsiimoo

Tooftaa shanaffaan waldaa keessan keessatti mul’ata ergamaa uumuuf itti fayyadamuu dandeessan ergamootaa fi dhaabbilee ergamaa beekamoo ta’an waliin tarsiimoodhaan michoomuudha. Waldaan naannoo kamiyyuu ergama Waaqayyoo kophaa isaa raawwachuuf dandeettii hin qabu. Ergamoonni waan Qaamni Kiristoos guutuun waliin hojjechuu qabudha. Kanaafuu, sagantaalee naannoo ishee waliin dhaqqabsiisu waliin, waldaan keessan sagantaa ergamaa waldaa biyyaalessaa keessanii fi dhaabbilee ergama seera qabeessa ta’an biroo wajjin akka tumsitu geggeessuu qabdu. Kana gochuudhaan waldaan keessan sagantaa ergama waldaa biyyaalessaa ishee fi ergamtoota isheen raggaasitu amanamummaadhaan akka deeggartu geggeessuu qabda. Miseensonni waldaa keessanii waan tattaaffii tumsaa kanaan raawwatamaa jiru hunda akkuma arganitti, ergama keessatti hirmaannaa daran guddaa akka qabaatan ni kaka’u.

Carraa Waldaan namoota Waliin wal-argtu miyeessuu

Dhumarratti miseensota kee dirree ergamaaf saaxiluudhaan mul’ata ergamaa waldaa kee keessatti horachuu dandeessa. Karaawwan bu’a qabeessa ta’an shan kana gochuu dandeessan kunooti:

1. Keessummoota ergamaa. Karaan ati miseensota dirree ergamaaf saaxiluu dandeessu tokko keessummoota misiyoonotaa dhufanii gumii keessanitti akka lallaban afeeruudha. Ergamoonni kun waldaadhaaf kan isaanii ni qooddatu mul’ata warra badan bira ga’uuf, maalummaa hojii dirree irratti hojjetan waliin. Uummanni ergamtoota kana akkuma dhaggeeffatutti quuqamni ergamaa garaa isaanii keessatti ni dhalata. Ergamaa tokko akka dubbatu yeroo affeertu, waldaan kee aarsaa arjumaadhaan, ji’a ji’aan waadaa maallaqaa, fi deeggarsa kadhannaa itti fufiinsa qabuun ergamaa sana akka eebbistu mirkaneessuu qabda.

2. *Ergamummaa Dilbataa* Wiixata. Karaan bu’a qabeessa ta’e kan biraan waldaa kee ergamootaaf saaxiluu dandeessu ji’a ji’aan Wiixata tokko “Wiixata Ergamootaa” jettee moggaasuudha. Wiixata Ergamootaa irratti, ati ykn bakka bu’aan muudame, gabaasa ergamtoota irraa dhufu dubbistee ni kadhata. Sana booda lallaba ergamaa ni lallabda, aarsaa ergamaas ni fudhatta. Tarsiimoon kun waldaan keessan fandii ergamaa fayya qabeessa ta’e akka qabattu ni taasisa.

3. *Konfiraansii ergamummaa.* Akkasumas waldaadhaaf konfiraansii ergamootaa waggaa waggaadhaan gaggeeffamu saganteessuu ni barbaadda. Konfiraansiin ergamootaa tajaajila waldaa walduraa duubaan kennamu kan waldaan ergamaaf saaxiluu fi ba'aa ishee guddisuun warra badan bira ga'uuf qophaa'eedha. Yeroo konfiraansii misiyoononni akka lallabaniifi tajaajila isaanii waldaadhaaf akka qooddatan ni afeertu. Akkasumas, yeroo konfiraansii kanaa, galma ergama ishee waggaa dhufuuf qabdu waliin bu'aa ergama waldichaa ibsuu barbaaddu. Kana malees, ummanni sagantaa ergamootaa waldichaaf waadaa kennuu ji'a ji'aan akka galan qormaata gochuu ni barbaaddu.

4. *Boordii ergamummaa.* Gabatee ergamaa hawwataa ta'e uumuun waldaa keessatti bakka beekamaatti agarsiisuudhaan waldaa ergamootaaf caalaatti saaxiluu dandeessa. Gabatee kana irratti suuraan misiyoonotaa ibsa tajaajila isaanii waliin maxxanfamu qaba. Xalayaa ergamoota irraa, kaartaa ergamootaa, fi odeeffannoo ergamaa wajjin walqabatu kan biroos maxxansuun ni danda'ama.

5. *Ergamummaa bira ga'uu.* Karaan biraan waldaa keessan ergamaaf saaxiluu dandeessan miseensonni keessan ergama waldaan ispoonsara godhan irratti akka hirmaatan jajjabeessuudha. Fakkeenyaaf, kutaan ergamaa waldichaa naannoo ykn garee gosa biyya keessan keessatti tuffatame tokko bira ga'uuf karoofachuu barbaadu ta'a. Yookiin sagantaa waldaa haaraa naannoo wangeelli hin lallabamnetti dhaabuuf qophaa'e ispoonsara gochuu barbaadu ta'a. Hojii ergamtootaaf kallattiidhaan saaxilamuun kun mootummaa Waaqayyoo tarkaanfachiisa, laphee namootaa keessatti fedhii ergamaa ni uuma, akkasumas miseensonni hojii ergamaa akka hubatan ni gargaara.

ERGAMootA DEEGGARUU

Phaawuloos waldaa Roomaa yaadachiise, ergamtoonni dhaqanii warra badan wangeela lallabuu akka danda'aniif, namni tokko isaan erguu qaba (Rom. 10:13-15). Kanaaf, kutaan guddaan sagantaa ergamaa waldaa kamiyyuu ergamtoota dirree irratti erguu fi deggeruuf gargaaruudha. Karaa sadii waldaan tokko kana gochuu dandeessu deeggarsa maallaqaa amanamaa, deeggarsa kadhannaa itti fufiinsa qabuu fi deeggarsa naamusaa kunuunsa qabuudha, akka armaan gadiitti:

Deeggarsa Maallaqaa Amanamaa

Tokkoffaa, waldaan keessan ergamtoota ishee maallaqaan deggeruu qabdi. Phaawulos waa'ee deggersa akkasii kan dubbatu yommuu amantoota Qorontos keessa jiran mormuudhaan, "Eenyutu gatii isaatiin loltuu ta'ee tajaajila?" (1Qor.

9:7). Dabalataanis, “Warri wangeela lallaban jireenya isaanii wangeela irraa argachuu qabu” (1Qor. 9:14) jechuun yaadachiiseera.

Misiyoononni dirree irratti akka turaniif, bu’uura manaa irraa deeggarsa maallaqaa amanamaa fi itti fufiinsa qabu argachuu qabu. Deeggarsi kun baay’inaan arjoomtoota dhuunfaa fi waldoota naannoo irraa argama. Waldoonni naannoo irra caalaan isaanii karaa kutaa ergamaa waldaa biyyaalessaa isaaniitiin ergamtootaaf kennu. Akka Paastaritti, aarsaa ergamaa hundi amanamummaadhaan akka qabamuu fi kaayyoo kennameef qofaaf akka oolu mirkaneessuu qabda.

Deeggarsa Kadhannaa Itti Fufiinsa Qabu

Lammaffaa, waldaan ergamtoota isaanii dirree irratti argamaniif deeggarsa kadhannaa itti fufiinsa qabu kennuu qabdi. Phaawuloos yeroo baay’ee waldoonni akka isaaf kadhatan yaadachiisa ture. Fakkeenyaaf, Kiristaanota Tasaloonqee keessa jiran, “Obboloota koo, ergaan gooftaa saffisaan akka babal’atu, akka kabajamuufis nuuf kadhadhaa” jedhee kadhate (2Tas. 3:1). Fakkeenyonni biroo Phaawuloos Kiristaanota irraa kadhannaa gaafachuu isaanii Roomaa 15:30-32, Efesoon 6:19, Qolosaayis 4:3-4, fi 1Tasaloonqee 5:25 keessatti argamu. Kiristiyaanonni kadhannaa isaaniitiin misiyoonota dirree irratti argaman deggeruu fi lola amantii gaarii akka lolan gargaaruu danda’u. Kadhannaan ergamtootaaf yeroo tokko tokko lola hafuuraa cimaa of keessaa qaba (Efe. 6:11-18; Mat. 12:29).

Deeggarsa Haamilee

Dhumarratti waldaan Pheenxeqoosxee ergamtoota isheef deeggarsa naamusaa fi miiraa kennuu qabdi. Misiyoononni yeroo baay’ee mana isaanii fi bakka deeggarsa isaanii irraa fagaatanii jiraatu. Yeroo tokko tokko adda baafamanii akka jiraataniifi kophummaa waan isaanitti dhaga’amuuf deggersa naamusaa isaan barbaachisa. Kiristiyaanonni mana keessa jiran xalayaa jajjabeessaa fi iimeelii barreessuudhaan deeggarsa kana kennuu danda’u.

WANGEELI BAKKA HIN GEENYE IRRATTI XIYYEEFACHUU

Tajaajilli ergamaa Phaawulos ummatoota hin dhaqqabne irratti kan xiyyeeffate ture. Innis, “Ani hundee nama biraa irratti akkan hin ijaarneef, bakka Kiristoos hin beekamnetti wangeela lallabuun yeroo hundumaa hawwii koo ture” (Rom. 15:20).

Kutaa 9ffaa: Soortuu Pheenxeqoosxee Ergama Keessatti

Haaluma walfakkaatuun, sagantaa ergama waldaa Pheenxee naannoo hunduu garee namoota hin dhaqqabne irratti xiyyeeffachuu of keessatti qabachuu qaba. Gareen ummataa hin dhaqqabne gosa ykn saba sochii waldaa naannoo, of danda'ee hin qabneedha. Qorattoonni akka jedhanitti har'a addunyaarratti gareewwan namootaa hin dhaqqabne kuma torbaa ol ta'u. Ummatoonni hin dhaqqabne kun namoota biliyoona sadii ol ta'anii fi waa'ee Yesus misiraachoo argachuu hin dandeenyedha. Garee namootaa hin dhaqqabne kana keessaa hedduun isaanii Afrikaa keessa jiraatu. Waldaan Afrikaa ummoota badan kana irratti xiyyeeffachuun ergamaa dhaqqabsiisuu qabdi.⁴

⁴ Waa'ee gareewwan namootaa hin dhaqqabamnee marsariitii www.JoshuaProject.net irratti bal'inaan argachuu dandeessu.

~ KUTAA 10FFAA ~

SORTOTA PHEENXEQOOSXEE FI
SIRNOOTA AYYAAN EFFANNAA FI
IRBAATA QULQULLUU

~ Boqonnaa 41 ~

Cidha fi Awwaalcha Raawwachuu

Saamu'eel kolleejjiidhaa erga eebbifamee utuu hin turiin, Asteer akka isatti Sheerumtu gaafate, isheenis tole jetteen. Dargaggoota Waaqayyoon sodaatan waan ta'aniif, hamma gaa'ela godhanitti saalqunnamtiidhaan qulqulluu ta'anii akka jiraatan waadaa galaniiru. Kan nama gaddisiisu, cidha kanaan dura saba isaanii keessatti waraanni biyya keessaa ka'ee ture. Tokkoon tokkoon maatii isaanii baqataa ta'anii gara biyyoota adda addaatti baqatan. Saamu'eliifi Asteer waggaa lamaaf erga addaan ba'anii booda gara biyya isaaniitti deebi'anii deebi'anii walitti dhufeenya qaban. Cidhi isaanii salphaa ture; haa ta'u malee, yeroo sirmichaatti hafuurri Waaqayyoo ifatti argama ture. Yeroo sanaa kaasee, Saamu'eliifi Asteer amanamummaadhaan Yihowaa kan tajaajilan si'a ta'u, ijoollee Waaqayyoon jaallatan guddifataniiru.

Seenaa biraa keessatti Kiristoofirii fi Isxifaanos obboloota baay'ee walitti dhihoo turan lama turan. Isxifaanos akka tasaa yommuu boqotu, Kiristoofeer garaan isaa cabe. Amanaa ta'uu baatus obboleessi isaa akkas ture. Isxifaanos waldaa isaa keessatti daa'oonii ta'ee amanamummaadhaan Waaqayyoon tajaajilaa ture. Kunuunsa waldaan naannoo maatii Isxifaanosiif goote, kabaja tajaajila awwaalchaa, fi tajaajila hordoffii soortuu irraa kan ka'e, Kiristoofirii fi maatiin isaa hundi jireenya isaanii Kiristoosiif kennanii miseensa waldaa ta'an. Har'a Kiristoofeer waldaa keessatti daa'ooniidha. Innis iddoo tajaajilaa obboleess isaa Isxifaanos yeroo tokko tajaajilaa ture sana keessa tajaajilaa jira.

*Kutaa Ioffaa: Sortota Pheenxeqoosxee Fi Sirnoota
Ayyaaneffannaa Fi Irbaata Qulqulluu*

Boqonnaan kun waa'ee cidhaa fi awwaalchaa Macaafni Qulqulluun maal akka jedhuu fi gatii inni maatiidhaaf, waldaadhaaf, akkasumas hawaasa walii galaaf qabu ni ilaalla. Akkasumas, cidhaa fi awwaalchaaf qophaa'uu, gaggeessuu fi hordofuu irratti soortota Pheenxeqoosxee dhaaf hubannoo ni kenna. Soortuun tokko sirna qulqulluu kana akkamitti akka gaggeessu bal'inaan ibsu biyyaa biyyatti, akkasumas aadaa irraa gara aadaatti garaagarummaa qabaachuu kan danda'u ta'us, boqonnaan kun sirna barbaachisoo kana gaggeessuuf qajeelfama waliigalaa tokko tokko ni kenna.

SIRNA CIDHAA

Macaafni Qulqulluun sirna cidhaa ilaalchisee qajeelfama addaa bakka kamittiyyuu hin kaa'u. Haa ta'u malee, cidha waaqayyoon eeyyamame ilaalchisee fakkeenya hedduu ni dhiheessa. Dudhaalee fakkeenyota duraanii kana irraa barataman Soortuun Pheenxee sirna cidhaa qopheessuu fi raawwachuu keessatti qajeelchuu danda'u.

Fakkeenyi tokko seenaa macaafa qulqulluu akkaataa Waaqayyo Addaamiifi Hewaan akka abbaa manaa fi haadha manaatti walitti fidedha (Uma. 2:18-25). Waaqayyo erga isaan uume booda, “sirna gaa'elaa isa jalqabaa” jedhamee sirriitti waamamuu danda'u irratti walitti isaan fide. Bu'aa walitti dhufuu isaanii irraa kan ka'e Macaafni Qulqulluun “foon tokko” akka ta'an dubbata (lak. 24; cf. Mat. 19:5-6).

Booda Seera Uumamaa keessatti Macaafni Qulqulluun waa'ee gaa'ela Yisihaaqii fi Ribqaa ni dubbata (Uma. 24:1-67). Waaqayyo tajaajilaa Abrahaam gara intala bareedduu Kaldootaa Ribqaa jedhamtutti akkamitti akka geggeesse ibsa. Shamarreen kun maaliif akka dhufe erga isheef ibsite booda, haadha manaa Yisihaaq ta'uuf isa waliin gara Kana'aan akka deebitu walii galte. Yeroo jalqabaaf Yisihaaq waliin wal barte, aadaa yeroo sanaa eeguun kabajaan golgaa ishee fudhattee of haguuggatte. Achiis hojjetaan sun Yisihaaqiin akkamitti Waaqayyo Ribqaa argachuuf akka isa gargaare ibseera. Sana booda Yisihaaq Ribqaa gara dunkaana haadha isaa Saaraa du'aan boqotte keessa galchee ishee fuudhe. Ribqaa baay'ee kan jaallatu si'a ta'u, ishee irraas jajjabina argateera. Seenaan Yisihaaq fi Ribqaa kun, namni tokko kadhachuu fi Waaqayyoon yoo barbaade, gara hiriyyaa gaa'elaa amanamaa gammachuu fi mijataa gaa'elaa isaanii wajjin qooddachuu danda'anitti akka isaan geessu argisiisa.

Solomoon, “Namni haadha manaa argate, wanta gaarii argata, Waaqayyo biraas tola argata” (Fak. 18:22) jedhee labseera. Faallaan isaas, beekamaadha, akkasumas dhugaadha: isheen abbaa manaa argatte waan gaarii argatti, Gooftaa irraas tola argatti. Solomoon dhugaa kana Faarfannaa Faarfannaa keessatti bal’isee kan ibsu yoo ta’u, achitti jaalala jaalalaa gaa’ila keessatti mul’atu suuraa bareedaa kaasuun isaa ni yaadatama. Gaa’ela waaqayyoof ta’u keessa seenuun waan eebbifamaadha.

Yesuus Gaa’ela Ebbiseera

Yesuus qulqullummaa gaa’elaa irratti waan baay’ee dubbatu qaba ture (Mat. 5:31-32; Maar. 10:1-12). Dabalataanis sirna cidhaa Galiilaa ganda Qaanaa keessatti argamu tokko irratti argamuun hammam akka iddoo guddaa kennu agarsiise. Achittis, dinqiidhaan bishaan gara wayiniitti jijjiiruun taatee sana ebbiseera, kanaanis keessummeessitoota salphina ummataa irraa oolcheera (Yoh. 2:1-11). Wangeela Yohaannis keessatti kun mallattoo dinqii Yesuus isa jalqabaa ta’uun isaa barbaachisummaa inni sirna gaa’ilaaf kennu caalaatti cimsa.

Dabalataanis, Macaafni Qulqulluun, Waaqayyoon saba isaa wajjin walitti dhufeenya cimaa akka qabu ibsuuf fakkeenya gaa’ilaafi cidhaa fayyadama. Fakkeenyaaf, Kakuu Moofaa keessatti Macaafni Qulqulluun Israa’el akka misirroo, ykn haadha manaa Waaqayyootti amala isaa ibsa (Isa. 62:5; Erm. 3:14). Haala wal fakkaatuun, Kakuu Haaraa keessatti Phaawuloos waldaa Kiristaanaa

akka misirroo Kiristoositti ibseera (Efe. 5:23-32). Raajonnii fi ergamoonni fakkiiwwan jechootaa akkasiitti fayyadamuudhaan jaalala Waaqayyoo fi of kennuu saba isaatiif qabu labsaa turan. Akkasumas, karaa ibsaatiin, Waaqayyoo dhaabbata gaa’elaatiif hammam iddoo guddaa akka kennu labsaa turan.

Duudhaa Ayyaana Cidhaa

Cidhi waldaa miira hiriyoonna gaa’elaa hawaasa amantii keessaa tokko ta’uu isaani ni guddisa. Akkasumas, of kennuu hiriyoonna gaa’elaa waliif qaban ni guddisu. Waaqayyo Hewwaan kophummaa Addaam furuuf uume. Addaam ilaalchisee Waaqayyo, “Namni kophaa isaa ta’uun gaarii miti” (Uma. 2:18) jedhee labseera. Hiriyoonna gaa’elaa reefuu gaa’ela godhatan illee akkasuma. Kophaa ta’uun, jechuunis hawaasa amantootaa irraa adda ba’uun isaaniif gaarii miti. Akkuma Waaqayyo uumama hariiroo Abbaa, Ilmaa fi Hafuura Qulqulluu ta’e, ilmaan namootaa hawaasa keessa akka jiraatan uume.

*Kutaa IOffaa: Sortota Pheenxeqoosxee Fi Sirnoota
Ayyaaneffannaa Fi Irbaata Qulqulluu*

Afrikaa keessatti cidha dhiiraa fi dubartii dhimma dhuunfaa miti. Qophii ummataa hawaasa guutuun gammachuudhaan kabajamuudha. Cidhi kun hiriyoonna gaa'elaa kun qaama hawaasa amantii, Mana Kiristaanaa ta'uu isaanii agarsiisa. Abbaan manaa ykn haati manaa mana fagoo irraa yoo ta'e, jaalalaa fi kunuunsi maatiin waldaa isaanii haaraa agarsiisan simannaa fi fudhatama akka argatan isaan taasisa.

Cidhi kiristaanaas hawaasa bal'aaf ergaa naamusaa dabarsu. Hiriyoonna gaa'elaa dargaggoonna waldaa keessatti sirnaan wal fuudhan hundi hiriyoona isaanii fakkeenya isaanii akka hordofan qormaata ni godhu. Addunyaa yeroo ammaa kana keessatti dhiirri fi dubartiin tokko osoo hin fuudhin akka hiriya saalqunnamiitti waliin jiraachuun qaanii ta'ee jira. Hiriyoonna gaa'elaa akkaataa Dubbii Waaqayyootiin wal fuudhan hawaasa isaaniif gatii naamusaa kan dabalusi'a ta'uu, hiriyoosaniitiif fakkeenya gaarii ta'a.

Qophii Ayaana Cidhaa

Milkaa'inni sirna cidhaa qophii sirrii ta'e irratti baay'inaan hundaa'a. Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti, of qopheessuu qabda, akkasumas misirrittii fi misirroonis, kana karaa afuriin ilaaluu dandeenya:

1. *Qophii hafuuraa.* Tokkoffaa, qophii hafuuraa hirmaattoota cidhaa irratti xiyyeeffachuu qabda. Gaa'elli waliigaltee hawaasummaa qofa osoo hin taane, akkuma addunyaan akka amannu barbaaddu. Akka ilaalcha Waaqayyooti, kakuu qulqulluu dhiira, dubartii fi Waaqayyoo gidduutti taasifamuudha. Akkasitti dhiiraa fi dubartii Gooftaa isaanii wajjin hariiroo kakuu keessa jiraataniif kan qophaa'edha. Sirni cidhaa dhugaawwan qulqulluu kana calaqqisiisuu qaba.

Akka soortuutti, hiriyoonna gaa'elaa kun hamma irbuu wal jijjiiruuf jiran akka hubatan gorsuu qabda. Akkasumas misirroo fi misirroon lammata akka dhalatan mirkaneessuu qabda. Isaan keessaa tokko dhuguma akka hin jijjiiramne yoo hubatte, gara Kiristoositti isaan geessuuf barbaaduu qabda. Yoo isaan fayyan, garuu jireenya guutummaatti of kennanii jiraachaa hin jiran ta'e, jireenya isaanii Kiristoosiif deebi'anii kennuu keessatti isaan geggeessuu qabda.

2. *Qophii aadaa.* Lammaffaa, akka soortuutti dhimma qophii aadaa ilaaluu qabda. Aadaan Afrikaa adda addaa cidha marsee aadaa fi duudhaa adda addaa qabu. Fakkeenyaaf, aadaa Afrikaa tokko tokko keessatti gaa'elli sirrii ta'e kaffaltii gaa'ilaa qulqulleessuun durfamuu qaba. Yoo haala akkasii keessatti of argatte,

hirmaattonni guyyaa cidhaa dura ulaagaalee aadaa akka guutan mirkaneessuu qabda—hanga ulaagaaleen sun Caaffata Qulqullaa’oo ykn duudhaa waldaa hin mufachiifnetti. Yeroo cidha waldaa tokkootti ulaagaaleen aadaa furmaata hin arganne yeroo gaafataman nama qaannessuu danda’a.

3. *Qophii seeraa*. Sadaffaa, atii fi hirmaattonni cidhaa dhimmoota seeraa cidhaaf barbaachisan kamiyyuu akka kunuunsitan mirkaneeffachuu qabdu. Fakkeenyaaf, hayyamni fuudhaa fi heerumaa qaama mootummaa sirrii ta’e irraa kan argate ta’uu isaa mirkaneeffachuu qabda. Kaadhimamaa lamaanuu haadha warraa lubbuun jiru akka hin qabne daran mirkaneessuu qabda. Biyyoota tokko tokko keessatti soortuun seera gaa’ilaa cabsu kamiyyuu irratti tarkaanfiin seeraa fudhatamuu danda’a.

Soortuun tokko itti gaafatamummaa kana bira darbee ofii isaatii fi waldaa isaa irratti qaanii fide. Sirna cidhaa tokko irratti, “namni kun maaliif dubartii kana fuudhuu akka hin dandeenye namni sababa haqa qabeessa ta’e agarsiisuu danda’e yoo jiraate, ammas ta’e bara baraan haa dubbatu” jedheera. Namoota hunda kan ajaa’ibsiise shamarreen tokko harka ishee ol qabde. Isheenis akkas jetteetti, “Obboleettiin koo kan heerumte waan taateef, cidha dhaabuu hin barbaadu. Haa ta’u malee dhiirri isheen fuudhuu jirtu abbaa mucaa kooti. Yaada isaa jijjiiruun gara isheetti osoo hin ce’iin dura na fuudhuuf waadaa galeera.” Erga hedduu burjaaja’ee booda cidhi haqame. Silaa Paastarichi qorannoo duubbee sirrii ta’e hojjetee mul’anni salphisu kun hambifamuu danda’a ture.

4. *Qophii ayyaanaa*. Dhumarratti, akka soortuutti, cidha dura qophiin sirnaa sirrii ta’e akka raawwatame mirkaneessuu qabda. Hirmaattota cidhaa waliin wal arguun sirni cidhaa kiristaanaa tajaajila waaqeffannaa fuula Waaqayyootti gaggeeffamu ta’uu isaa akka hubatan mirkaneessuu qabdu.

Uffanni cidhaa paastarii, misirroo, misirroo fi tajaajiltoonni hundinuu yeroo sanaa wajjin kan walsimu ta’uu qaba. Misirroo fi misirroonni haala kabajaa qabuun uffachuu qabu. Jaakkeettiin suutii hin barbaachisu, garuu ni gorfama. Misirroon, misirroonni fi keessummoonni dubaraa uffata bareedaa ta’us safuu qabu uffachuu qabu. Hiriyoonni gaa’elaa fi tajaajiltoonni isaanii uffata aadaa uffachuu yoo filatan, paastarichi wanta uffatu akkaataa kanaan sirreessuu isa barbaachisa ta’a.

Sirna cidhaa itti fayyadamtu waliin wal baruu qabda.¹ Akkasumas misirrittii fi misirroo wajjin sirnicha ilaaluu qabda, kutaa tokkoon tokkoon isaanii wajjin mari'achuu qabda. Haala kanaan waadaa yeroo dhiyootti waliif galan ifatti ni hubatu. Cidha kanaan dura gamoo fi mooraa mana kiristaanaa qulqulleessuun faayamuu qaba.

Seera Cidhaa raawwachuu

Sirni cidhaa kun kutaalee barbaachisoo sadii kan of keessaa qabu yoo ta'u, isaanis lallaba, irbuu gaa'elaa waljijjiiruu fi sanadoota seeraa mallatteessuu, akka armaan gadiitti:

1. *Lallaba.* Lallabni ykn gorsichi, hiriyoonna gaa'elaa kun Waaqayyoo of kennuu isaanii, walii isaaniif amanamoo ta'uu isaanii fi ijoollee Waaqayyoon jaallatan guddisuurratti xiyyeeffachuu qaba. Hiriyoonna gaa'elaa irratti xiyyeeffannaa sirnichaa ta'us, ergaan isaa namoota gaa'ela godhataniis ta'e kan hin fuudhin kanneen achitti argaman hundaaf kan ta'udha. Ergaan gabaabaa ta'uu qaba, daqiiqaa kudha shan ykn digdama hin caalle.

2. *Ayaanicha.* Sirni cidhaa qabatamaan, irbuu fi qubeelaa wal jijjiiruu kan of keessaa qabu, kabajaa fi qulqullummaan kan mallatteeffamu ta'uu qaba. Tajaajila gaa'elaa dura, hiriyoottan gaa'elaa wajjin waadaa wal jijjiiruu fi ringii wal jijjiiruu shaakaluu qabda. Kunis sirna qabatamaa irratti dogoggora nama qaanessu akka hin uumamneef gargaara.

3. *Mallattoo.* Akka tajaajilaa muudameetti, ga'een soortuun Pheenxeqoosxee sirna cidhaa keessatti qabu kan hafuuraa fi seera qabeessa. Ga'ee hojii lamaanuu karaa ogummaatiin bahuu qabda. Sirna kanaan dura sanadoonna seeraa hundi isaanii tartiiba qabaachuu isaanii mirkaneessuu qabdu. Warri sanadoota kana mallatteessuun seeraan dirqama ta'e dursanii beeksisuu qabu. Namoonni dhuunfaa kun argamanii fi itti gaafatamummaa isaanii akka beekan gochuu qabda.

Dhumarratti mallattoo galmee qajeelchuu qabda. Mallattoon barbaachisu hundi erga maxxanfamee booda, sanadoota sana ifatti misirroo isa milkaa'ina gaa'elaatiif itti gaafatamummaa guddaa qabutti geessuu qabda. Sanadoonna erga dhiyaatanii booda, hiriyoonna gaa'elaa abbaa manaa fi haadha manaa jedhanii

¹ Sirni cidhaa kitaaba tajaalaa keessatti argama, kana kan walitti qabe Myer Pearlman jedhama. Kitaaba kana qabaachuu qabda, waldaankees argachuutu irra jira.

waamu dandeessu. Sana booda hiriyoonni gaa'elaa sun Waaqayyo duratti akka jilbeenfatan gaafachuu qabda, yoo danda'ame barcuma qulqulluu fi lallaafaa irratti. Sana booda harka isaan irra kaa'atee kadhannaa eebbaa isaan irratti ni kadhatta. Sirnichi misirroon misirroo dhungachuun eebbisuun xumurama.

TAJAAJILA AWWAALCHAA

Duuti Gertrude yeroo labsamu magaalattiin guutuun raafamte. Maatiin ishee gadda qofa osoo hin taane, hawaasni guutuun ishee dhabuu isaaf gadda guddaa keessa galeera. Dhiironni, dubartoonni, dargaggoonni, ijoolleen hundinuu ni boo'an. Gertrude daaqonii waldaa Yaa'ii Waaqayyoo turte. Amala kiristaanaa fi arjummaa ishee irraa kan ka'e hundumaa biratti jaallatamtuu turte.

Yeroo awwaalcha ishee soortichi ergaa jajjabinaa dabarsaniiru. Ergaa abdii Kiristoos jedhus qoodeera. Xumura lallabaa irratti Paastarichi namoonni Kiristoos akka fayyisaatti fudhachuuf gara fuulduraatti akka dhufan affeeraniiru. Hedduun isaanii deebii kennanii lubbuu isaanii Kiristoosiif kennaniiru. Sababa jireenya Gertrude, fi ogummaa soortuun ishee tajaajila awwaalchaa gaggeessuu irratti qabuun, gaarummaan guddaan dhufe, jireenya ishee qofa irraa osoo hin taane, du'a ishee irraas.

Duudhaa Tajaajila Awwaalchaa

Afrikaanonni jireenya isaanii hawaasa keessa jiraatu. Duudhaaleen dhuunfaa isaanii namoota naannoo isaanii jirantu ibsama, cimsa. Haala kanaan hawaasa keessa namni tokko yommuu du'u sirni awwaalchaa nama hunda walitti fida. Namoonni kutaa jireenyaa hundarraa dhufan, amantiin isaanii maal iyyuu yoo ta'e, namoota du'aniif kabaja isaanii isa dhumaa kennuuf walitti qabamu. Maatii gadda keessa jiraniifis tokkummaa isaanii agarsiisuuf dhufu.

Tajaajilli awwaalchaa Afrikaa keessatti gaggeeffamu kaayyoo dachaaf tajaajila. Tokkoffaa, maatii fi hiriyootaaf carraa waliin dhufanii gaddan ni kenna. Kana yommuu godhan qalbiin isaanii ni jajjabeessa, ni jabaata. Itti aansuudhaan, tajaajilli awwaalchaa namoota gaddan miira cufamuu akka qabaatan gargaara. Yeroo isaan kasaaraa isaanii fudhachuu danda'an, fi humna Waaqayyootiin, jireenya isaanii itti fufuu danda'an isaaniif kenna.

Dhumarratti, tajaajilli awwaalchaa soortuun Pheenxeqoosxee ergaa Kiristoos warra isa hin beekneef akka qoodu carraa gaarii kenna. Namoonni tajaajila waldaa idilee irratti gonkumaa hin argamne hedduun gara sirna awwaalchaa ni dhufu.

*Kutaa IOffaa: Sortota Pheenxeqoosxee Fi Sirnoota
Ayyaanefannaa Fi Irbaata Qulqulluu*

Soortuun ogeessaan Pheenxeqoosxee carraa kana fayyadamee malaan, garuu dirqisiisaadhaan ergaa fayyinaa ni qooddata.

Namoota Gaddan Tajaajiluu

Akka soortuwwan Pheenxeqoosxeetti tajaajilli kee warra gadda qabaniif akkuma du'a nama sanaa beekteen jalqaba. Sagantaa keessan addaan kutuu fi hatattamaan namoota nama du'ee jaallattan bira ga'uuf qophaa'uu qabdu. Kun maatiidhaaf mallattoo jalqabaa akka ati isaan kunuunsitu ta'a. Jechoonni jajjabinaa muraasni sirriifi kan gargaaran ta'us, jalqaba irratti jechoota kee xiqqeessuu barbaaduun kee hin oolu. Maatii gadda keessa jiran waliin taa'anii boo'uu qofa barbaadda. Yeroo baay'ee yeroo kanatti argamuun kee, jechoota jajjabinaa muraasni, kadhannaan tokko qofatu barbaachisa.

Boodarra, ammas maatii daawwachuu ni barbaadda, yeroo kana geggeessitoota waldaa biroo wajjin. Yeroo daawwannaa kanaatti faarfannaa tokko ykn lama geggeessuu, gorsa gabaabaa kennuu fi ammas maatiidhaaf kadhannaa dhiheessuu barbaadda ta'a. Akkasumas barreeffamoota Caaffata Qulqullaa'oo mijatoo ta'an tokko tokko dubbisuu barbaadda ta'a. Dabalataanis, atii fi gareen hoggansa kee waldaa bakka bu'uun gargaarsa maallaqaa kennuu barbaaddu ta'a. Keessumaa maatiin gadda irra ga'e baasii awwaalchaaf ba'u kan hin dandeenye yommuu ta'u, kun baay'ee gargaara.

Tajaajilaaf Qophaa'uu

Ati fi gareen hoggansa kees yeroo fudhattee maatii gadda irra jiran waliin taa'anii sirna awwaalchaa karoofachuu qabda. Yeroo walga'ii kanaa, dubbisa Caaffata Qulqullaa'oo fi dubbisa barreeffama du'aa (fakkii jireenyaa) nama du'eetiif ramaddii kennuu dandeessa. Hojiiwwan kana eenyuuf akka ramadamu fedhii maatii kabajuu qabda. Ichalallaba awwaalchaa akka idileetti kan kennamu paastarii nama du'eeti. Haa ta'u malee, sababa tokkoon maatiin tajaajilaa Kiristoos kan biraa lallaba awwaalchaa akka lallabuuf yoo gaafatan, ati haalaan jijjiiramuu qabda.

Sirna Awwaalchaa

Tajaajilli awwaalchaa mataan isaa wantoota ijoo hedduu of keessatti qabachuu qaba. Tokkoffaa, faarfannaawwan ayyaanichaaf mijatoo ta'an filatamuu qabu. Lammaffaa, sirnichi lallaba awwaalchaa tajaajilaa ga'umsa qabuu fi kabajamaa ta'een kennamu of keessatti qabachuu qaba. Namni du'e sun jireenya

kiristaanaa fakkeenya ta'e kan jiraate yoo ta'e, lallabni sun seenaa jireenyaa ta'uu danda'a. Yoo kana hin taane ergaan salphaa fayyinaa fi dhugaa jireenya boodaa cimsu lallabamuu qaba.

Miseensonni waldaa fi hiriyoonni kabaja isaanii haala yaadannoo nama du'ee kabajuu fi maatii jajjabeessuun akka kaffalan hayyamamuu qaba. Tajaajilli awwaalchaa yeroo dheeraa akka hin dheerannee fi maatiidhaaf eebba utuu hin ta'in ba'aa akka hin taane namoonni qaraxa dhiheessan gabaabsuu akka qaban jajjabeeffamuu qabu.

Sirna awwaalchaas gabaabsuu qabdu. Sirni kun akka idileetti faarfannaa sirrii ta'e, kadhannaa fi sirna awwaalchaa Paastariin muudameen dhihaatu of keessatti qabata. Reefi nama du'ee osoo hin galiin akka gaariitti awwaalamuu isaa mirkaneessuuf yeroo hordofuu qabdu.

Tajaajila Hordoffii

Itti gaafatamummaan ati akka soortuutti qabdu tajaajila awwaalchaatiin hin xumuramu. Awwaalcha booda atii fi jaarsoliin waldaa kee maatii waliin gara mana isaanii deemuu qabda. Achitti jechoota jajjabinaa dhuma tokko tokko dhiheessitee isaaniif ni kadhata. Guyyaan akkuma darbaa deemuun maatii gadda irra ga'e wajjin darbee darbee daawwachuu qabda. Akkasumas miseensota maatii Gooftaa hin beekneef wangeela qooduuf carraa barbaaduu qabda.

Cidhaa fi awwaalchi yeroo gaarii soortuun fi waldaan Pheenxeqoosxee miseensota waldaa fi namoota hawaasa keessa jiraniif jaalalaa fi yaaddoo qaban itti agarsiisan. Sirnoota kana yaaddoo jaalalaa fi kabajaan karoofachuu fi gaggeessuu irratti of eeggannoo guddaa gochuu qaba.

*Kutaa Ioffaa: Sortota Pheenxeqoosxee Fi Sirnoota
Ayyaaneffannaa Fi Irbaata Qulqulluu*

~ Boqonnaa 42 ~

Sirna Qulqullinaa, Eebbaa, fi Dhaabbataa Raawwachuu

Soortuun Pheenxeqoosxee yeroo baay'ee qulqulloota waldaa akka bulchuu fi sirna qulqulluu fi ayyaana biroo akka gaggeessu waamame. Gochoonni kun ogummaa fi ulfina isaaniif malun raawwatamuu qabu. Boqonnaan kun kan dhiyaate soortuun Pheenxeqoosxee naannoo tajaajilaa barbaachisaa kana keessatti gargaaruuf.

CUUPHAA BISHAANII

Cuuphaan bishaanii sirna qulqulluu lamaen kan Yesuus hundeesse keessaa isa jalqabaati. Inni mataan isaa bishaaniin cuuphamuun warra isa duukaa bu'aniif fakkeenya ta'eera (Mat. 3:13-17). Inni dabalataan Waldaa Isaa dhaqee saba hundumaa bartoota akka gootu ajaje, “maqaa Abbaa, kan Ilmaa fi kan hafuura qulqulluutiin isaan cuuphuudhaan-it” (Mat. 28:19-20; cf. Maarqos 16 :15-16) jedhama.

Waldaan jalqabaa amantoota haaraa erga jijjiiramanii utuu hin turin bishaanitti cuupuudhaan qajeelfama Yesuus of eeggannoodhaan hordofteetti (HoE 2:37-41; 8:12-13, 36-38; 9:17-18; 10:47-48). ;16:13-15, 31-33;18:8;19:5). Cuuphaan bishaanii ajaja waaqayyoo waan ta'eef filannoo miti. Kanaafuu, akka

*Kutaa Ioffaa: Sortota Pheenxeqoosxee Fi Sirnoota
Ayyaaneffannaa Fi Irbaata Qulqulluu*

soortota Pheenxeqoosxeetti, sirna kana amanamummaa fi ga'umsaan raawwachuuf of qopheessuu qabda.

Hiika Isaa

Cuuphaan bishaanii gocha ajajamuu gama tajaajilaa fi amantii haaraatiin raawwatamudha. Innis amantii duuka bu'aan haaraan Kiristoositti qabuu fi guutummaatti Gooftaa isaanii hordofuuf waadaa galuu isaa ifatti himachuudha. Cuuphaan mataan isaa hin fayyisu. Haata'u malee "Waaqayyoof waadaa yaada qalbii qulqulluu" namni tokko duraan fayyuu isaati (1Phex. 3:21). Cuuphaan bishaanii du'uu, awwaalamuu fi du'aa ka'uu Yesuus argisiisa (Rom. 6:3-11). Dabalataanis du'uu amantii haaraa biyya lafaa fi du'aa ka'uu isaa gara jireenya haaraa Kiristoositti argisiisa (2Qor. 5:17). Kana malees, cuuphaan bishaanii, amantiin haaraan ergama isaa raawwachuu keessatti Kiristoos waliin ta'uuf waadaa galuu isaa agarsiisa (Mat. 3:15).

Hirmaattota

Namni kamiyyuu Yesuus Kiristoos akka Gooftaa fi Fayyisaa ta'e tti amantiin dhugaadhaan yoo ta'e bishaaniin cuuphamuun ni danda'a, cuuphamuus qaba. Sirnichi erga jijjiiramee booda dafee kennamuu qaba. Haa ta'u malee, nama tokko bishaan keessatti cuuphuu kee dura, dhuguma lammata dhalachuu isaa, akkasumas hiika icciitii guutummaatti akka hubatan mirkaneessuuf jalqaba gaaffii fi deebii gochuu qabda.

Tooftaa

Malli cuuphaa macaafa qulqulluu guutummaatti bishaan keessa cuuphuudha. Jechi "cuuphaa" jedhu jecha jechaatti liqimsuu ykn liqimsuu jechuudha. Dabalataanis, cuuphamuun hiika fakkeenya sirnichaa kan du'a, awwaalchaa fi du'aa ka'uu (Rom. 6:2-4) wajjin haala gaariin wal simata.

Kiristaanota haaraa bishaan keessatti cuuphuu keessatti adeemsa armaan gadii fayyadamuu dandeessa. Kaadhimamaa waliin bishaan seenta. Kaadhimamaa akkamitti Kiristoosiin akka fayyisaatti akka argate dhugaa ba'umsa gabaabaa akka qoodu gaafachuu barbaadda ta'a. Sana booda kaadhimamaa sana gaaffilee armaan gadii gaafachuu dandeessa:

- “Yesus Kiristoos Gooftaa fi Fayyisaa kee akka ta’e bilisaan ni himtaa?”
- “Biyya lafaa, foon, seexanaa gantee, jireenya keetiif jecha Kiristoosii fi fedha isaa guutummaatti of kennitaa?”
- “Akkaataa Gooftaaf malutti jireenya haaraa keessa akka deddeebi’uuf Waaqayyoo fi Waldaa Isaa duratti of kennitaa?”
- “Namoota biroo gara isatti amanuutti geessuuf barbaaddee, guutummaatti Kiristoosii fi ergama isaaf of kennitaa?”

Kaadhimamaa tokkoon tokkoon gaaffilee kanaa “eeyyee” jedhee deebisuu qaba.

Sana booda kaadhimamaa bishaan keessa liqimsita, “Sababiin isaasatiin Kiristoos akka Gooftaa fi Fayyisaa keetti amanuu keetiin, akkasumas Isa duukaa bu’uuf hundumaa dhiisuuf waadaa galteef, ani si cuupha, (maqaa guutuu), in maqaa Abbaa, kan Ilmaa, kan Hafuura Qulqulluu. Ameen.”

Kutaalee Macaafa Qulqulluu

Yeroo tajaajila cuuphaa kutaalee macaafa qulqulluu armaan gadii keessaa muraasa ykn hunda dubbisuu barbaadda ta’a:

- Cuuphaa Yesuus (Mat. 3:13-17; Maar. 1:9-11) .
- Ergama Guddaa (Mat. 28:18-20; Maar. 16:14-20) .
- Guyyaa Pheenxeqoosxee (HoE 2:36-41) .
- Namicha Itoophiyaa (HoE 8:36-39) .
- Barsiisa Phaawuloos waa’ee cuuphaa (Rom. 6:3-11; Gal. 3:26-29; Qol. 2:11-15).

IRBAATA QULQULLUU

Irbaanni Qulqulluun sirna qulqulluu lama kan Gooftaa Yesuus hundeesse keessaa isa lammaffaadha (Mat. 26:26-29; Luq. 22:14-20; 1Qor. 11:23-26). Akkasumas “buddeena cabsuu” (HoE 2:42) fi “Irbaata Gooftaa” (1Qor. 11:20) jedhama. Jechi “irbaata” jedhu jecha Laatiin cena jedhu irraa kan dhufe si’a ta’u, hiikni isaas “irbaata galgalaa” jechuudha. Yesuus sirna kana kan hundeesse yeroo nyaata dhumaa bartoota isaa wajjin kutaa gubbaa keessatti nyaatetti ture. Cuuphaan bishaanii al tokko qofa kan kennamu yoo ta’u, akkasumas amantiin gara jireenya isaa haaraa Kiristoositti seenuu isaa kan agarsiisu yoo ta’u,

*Kutaa Ioffaa: Sortota Pheenxeqoosxee Fi Sirnoota
Ayyaaneffannaa Fi Irbaata Qulqulluu*

walqunnamtiin yeroo hundumaa kan kennamu yoo ta’u, waa’ee deemsa Kiristaanni Gooftaa wajjin itti fufee jiru dubbata.

Hiika Irbaata

Irbaanni amanticha aarsaa Yesuus fannoo irratti dhiheesse yaadachiisa. Buddeenni cabe qaama isaa isa cabe yaadachiisa, xofoonis dhiiga isaa dhangala’e yaadachiisa (Luq 22:19-20). 1 Qorontos 11 irratti Phaawuloos yeroo tajaajila irbaataa wantoota shan gochuu qabnu dubbata:

1. Du’a Kiristoos fannoo irratti du’e yaadachuu qabna (lak 24-25).
2. Hiika Kakuu Haaraa xiinxaluu qabna (lak. 25; cf. Mat. 26:28).
3. Dhufaatii isaa yeroo dhiyootti tilmaamuun nurra jira (lak. 26; cf. Mat. 26:29; Luq. 22:16-18)
4. Tokkummaan walitti dhufuu qabna, wal filannee (lakk. 18-21, 33).
5. Ergama furuu Kiristoosiif of kennuu qabna (lakk. 26).

Hirmaattota

Waldoonni Pheenxeqoosxee irra caalaan isaanii irbaata banaa ni raawwatu. Kana jechuun warra dhugaadhaan Kiristoos akka fayyisaatti fudhatanii amanamummaadhaan isa tajaajilaa jiran hunda gara Gabatee Gooftaatti ni simatu. Hirmaataan miseensa waldaa ykn waldaa addaa sanaa ta’uun hin barbaachisu. Waldoonni Pheenxeqoosxee tokko tokko irbaata warra bishaaniin cuuphamaniif qofa daangessu. Imaammata waldaan biyyoolessaa keessanii dhimmoota kana irratti qabdu ilaalchisee ifa ta’uu qabdu, duudhaa sanas hordofuu qabdu. Namni irbaata fudhatu hundinuu firdii Waaqayyoo irraa fagaachuuf garaa isaa akka qoratu qajeelfama argachuu qaba (1Qor. 11:27-29).

Irradeddeebii

Macaafni Qulqulluun waldaan tokko yeroo meeqa irbaata kabajuu akka qabdu qajeelfama addaa hin kennu. Haa ta’u malee, irbaata yeroo yeroon fi yeroo baay’ee raawwatamuu akka qabu agarsiisa. Waldoonni tokko tokko Wiixata ganama hunda Irbaata Gooftaa kan kabajan yoo ta’u, kaan ammoo ji’a ji’aan ykn kurmaana kurmaanaan ni raawwatu. Wanti guddaan irbaata Gooftaa waldaa keessan keessatti yeroo hunda saganteessuu qabdu.

Ayyaanicha

Irbaanni Qulqulluun sirna qulqulluudha. Kanaaf ariifachiisuu osoo hin taane, bifa sirnaa fi ulfina qabuun raawwatamuu qaba. Gargaaruuf dhiiraa fi dubartoota waldaa keessatti baay’ee hafuuraa filachuu ni barbaadda. Kunis jaarsolii waldaa, diyaaqonoota ykn gargaaraa paastaroota of keessatti qabachuu danda’a. Sirni irbaataa akkamitti akka itti fufu dursitanii tajaajiltoota qajeelchuu qabdu.

Ayyaanicha gorsa gabaabaa tokkoon ykn kutaa Macaafa Qulqulluu isa sirrii ta’e dubbisuudhaan ni jalqabda. Sana booda kadhannaa fi buddeenaa fi xofoo sana diyaaqonootaaf ni raabsita. Sana booda diyaaqonoonni asxaa sana gumiidhaaf ni raabsu. Namni hundinuu buddeena fi xofoo sana erga deebisee fudhatee booda, caqasoota sirrii ta’an ni dubbifta (i.e., 1Qor. 11:23-26). Sana booda gumichi waliin nyaachuu fi dhuga.

Fakkeenya Yesuus Maatewos 26:26-29 irratti dubbate hordofuun, sirnicha keessatti wantoota shan hammachuu ni barbaadda: galata, dubbisa Caaffata Qulqullaa’oo, raabsa qaamolee, faarfannaa faarfannaa fi kadhannaa. Sirni irbaataa yeroo tajaajilaa yeroo barbaachisaa ta’etti raawwatamuu danda’a.

Kutaalee Macaafa Qulqulluu

Yeroo tajaajila irbaataa kutaalee macaafa qulqulluu armaan gadii dubbisuu dandeessu:

- Yesuus Irbaata Qulqulluu ni hundeessa (Mat. 26:17-29; Mar. 14:12-25; Luq. 22:7-20)
- Shaakala waldaa jalqabaa (HoE 2:42-46; 20:7) .
- Phaawuloos Irbaata Qulqulluu ibsa (1Qor. 10:16; 11:18-31).

IJJOLLEE GOOFTAAF KENNUU

Waldoonni Pheenxeqoosxee Afrikaa keessa jiran irra caalaan isaanii ijoollee Gooftaadhaaf ummata duratti kennuu ni raawwatu. Sirna waldaa kiristaanaa akka cuuphaa bishaanii ykn Irbaata Qulqulluu osoo hin taane, shaakala hiika qabuudha.

Kakuu Moofaa keessatti ijoolleen gooftaaf dhiyaatanii akka Seera Museetti dhaqna qabamaniiru (cf. Ba’uu 13:2, 12-13, 15; 22:29; 1Sam. 1:20, 24-28; 3). :19). Haannaan ilma ishee Saamu’eel Gooftaadhaaf qulqulleessitee, “Kanaaf amma Gooftaadhaaf nan kenna. Jireenya isaa hundumaaf Waaqayyooft in kennama” (1Sam. 1:28). Warri Yesuus aadaa durii kana hordofanii Gooftaaf isa

*Kutaa Ioffaa: Sortota Pheenxeqoosxee Fi Sirnoota
Ayyaaneffannaa Fi Irbaata Qulqulluu*

qulqulleessan (Luq 2:22-38, 40). Yesuus mataan isaa “ijoollee sana hammatee, harka isaa isaan irra kaa’ee isaan eebbise” (Mar. 10:16).

Hiika isaa

Sirna kana irratti ijoolleen Gooftaadhaaf of kennuun cuuphaa daa’immanii wajjin tokko akka hin taane cimsinee ibsuun barbaachisaadha. Mucaa of kennuun mucaa hin fayyisu, mucaas Kiristiyaana hin godhu. Inumaayyuu gocha of kennuu gama warraatiin kan isaan mucaa guddisuuf of itti kennan “barsiisa fi barsiisa Gooftaatiin” (Efe. 6:4).

Daa’ima of kennuu jechuun kennaa dinqisiisaa warraaf kenneef Waaqayyoof galata ifatti agarsiisuudha. Guutummaan yaa’ii warra waliin itti gammaduu danda’udha. Waliin ta’uun daa’ima jaalalaan marsanii amantii keessatti gorsuuf waadaa galuu danda’u.

Ayaanicha

Sirni eebba daa’immanii waldaa irraa gara waldaa fi aadaa irraa gara aadaa garaagarummaa qabaachuu danda’a. Akka idileetti akka qaama tajaajila waaqeffannaa guyyaa Wiixataa ganamaatti raawwatama. Kutaa afur of keessaa qabaachuu danda’a: (1) Paastarichi mucaa sana irra harka kaa’ee eebba Waaqayyoo akka isa irratti kadhato; (2) Paastarichi mucaa Waaqayyoon akka tajaajilu guddisuu keessatti warraaf ogummaa akka kennu Waaqayyo gaafachuudhaan kadhannaa isaa itti fufa; (3) paastarichi warraaf ajaja dabarsee, mucaa sana akka guddisan gooftaa jaallachuu fi tajaajiluuf isaan gorsa; akkasumas (4) Paastarichi waldaan warri daa’ima karaa Waaqayyootiin akka guddisan akka deeggartu waamicha dhiheessa.

Kutaalee Macaafa Qulqulluu

Kutaawwan macaafa qulqulluu armaan gadii yeroo daa’imni tokko eebbifamu dubbifamuu danda’u:

- Abdi Waaqayyo Abrahaamiif kenne (Uma. 18:19) .
- Mucaa tokko leenjisu (Fak. 22:6) .
- Abboommii Waaqayyoo ijoollee irratti dinqisiifachuu (Kes. 6:6-9)
- Haannan Saamu’eel Gooftaaf kenniti (1Sam. 1:20-2:26) .
- Yesuus ijoollee eebbisa (Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16; Luq. 18:15-16)

- Maariyaamii fi Yoseef Yesusiin dhiheessa (Luq. 2:22-38, 40) .
- Ijoollee leenjisuu (Efe. 6:4).

GEGGEESITOOTA DHAABBATAA

Kakuu Moofaas ta'e Kakuu Haaraa waa'ee geggeessitoota waajjira isaaniitti kaa'uu ni dubbatu. Gooftaan Musee Aaronii fi ilmaan isaa lubummaaf akka qulqulleessan ajaje (Bau. 29:1-27; Lew. 8:1-36; Lak. 3:3). Boodarra Museenis Lewwoota mana qulqullummaa keessatti tajaajilan irrattis baay'ee akkasuma akka godhu ajaje (Lak. 8:5-22).

Waldaa jalqabaa keessatti ergamoonni daaqqonoota jalqabaa waajjira isaaniitti akka kaa'aniif harka kaa'aniiru (HoE 6:6). Haaluma walfakkaatuun waldaan Anxokiyaa Barnaabaasii fi Saa'ol irra harka kaa'uun hojii gooftaaf isaan galateeffatte (HoE 13:2-3). Kana malees, Phaawuloos Tiitoos waldoota magaalota adda addaa keessa jiran keessatti jaarsolii akka muudu ajajeera (Tito 1:5). Kutaa kana keessatti gochima afaan Giriikii "muuduu" jedhamee hiikame kathistēmi kan jedhu si'a ta'u, hiikni isaas "muuduu" ykn "aangootti dhaabuu" jechuudha.

Sirni dhaabbii kun waldichi eenyu akka waldaa keessatti waajjira addaa qabu akka beektu gargaara. Akkasumas itti gaafatamummaa waajjirichaa akka beekan ni gargaara. Ija gumii duratti amanamummaa qondaala haaraa kanaa caalaatti ni guddisa. Sirni dhaabbii kunis yeroo itti kaadhimamaa tajaajilaa Kiristoos ta'uu isaa itti yaadachiisudha, sababa kanaanis aangoon isaa itti kennameera. Kanaaf, inni bulchaa osoo hin taane, garbicha gooftaa kan hoolotaa qabudha (1Phex. 5:14).

Ayaanicha

Akka soortuutti, qondaalota haaraa filataman gara fuuldura waldaa waamuun sirna dhaabbii ni jalqabda. Sana booda kutaa Caaffata Qulqullaa'oo sirrii ta'e dubbistee qondaalota haaraa walga'ichaan ni beeksifta. Itti gaafatamummaa waajjira tokkoon tokkoon isaanii qabu gabaabsinee gumichaaf ibsuu barbaadda. Sana booda qondaalota haaraa irratti harka kaa'atta, Waaqayyo hafuuraan akka isaan guutee fi raawwii tajaajila isaanii keessatti akka isaan eebbisu ni gaafatta.

Haala kana keessatti harka kaa'uun sirna caalaa ta'uu danda'a. Kakuu Haaraa keessatti namoonni yeroo baay'ee harki isaan irra kaa'amu hafuuraan kan guutaman turan (HoE 8:17; 9:17-19; 19:6). Phaawuloos Ximotewos "kenna Waaqayyoo isa harka koo irra kaa'uudhaan si keessa jiru abiddaan akka boba'u"

*Kutaa IOffaa: Sortota Pheenxeqoosxee Fi Sirnoota
Ayyaaneffannaa Fi Irbaata Qulqulluu*

yaadachiiseera (2Xim. 1:6). Ergamaan kun kennaa hafuura qulqulluu Ximotewos yeroo sanatti argate kan argisiisu ture. Akkasitti kaadhimamaa dursitee, “Yeroon harka sirra kaa’u, hafuura qulqulluudhaan akka guutamtuuf (ykn akka guutamtuuf) garaa kee Waaqayyooof bani” jettee dursitee qopheessuu qabda.

Kutaalee Macaafa Qulqulluu

Yeroo gaggeessitoonni waldaa dhaaban kutaalee macaafa qulqulluu armaan gadii keessaa tokko yookiin isaa ol dubbisuu dandeessa:

- Torban Filachuu (HoE 6:1-7) .
- Kennaawwan tajaajilaa Kiristoos (1Qor. 12:28-31) .
- Bulchitoota kennaa Waaqayyoo (1 Phex. 4:10-11) .
- Kennaa kee hin tuffatin (1Xim. 4:9-16) .
- Kennaa Waaqayyoo kakaasaa (2Xim. 1:1-8).

GAMMOOWWAN GOOFTAAF KENNUU

Gammoo kunnuun gocha qulqulluu caasaa tokko Waaqayyooof adda baasuun akka inni qofaaf itti fayyadamu gochuudha. Shaakala gamoo Gooftaaf kennuu hiika isaa Caaffata Qulqullaa’oo keessatti argata. Yeroo baay’ee Israa’eloonni caasaa Yihowaadhaaf kennaniiru. Lafa onaa keessatti, .

Musee fi gumichi godoo qulqullaa’aa Waaqayyoo Yihowaadhaaf eebbisan (Ba’uu 40:1 38). Akkasumas iddoo aarsaa gooftaaf eebbisan (Lak. 7:10-11, 84-88). Waggoota booda Izraan “eyyamuu mana Waaqayyoo gammachuudhaan kabaje” (Izraa 6:16).

Manneen qulqullummaa jalqabaa Yersaaleemitti argamu eebbifamuun isaa, Macaafa Qulqulluu keessatti sirna eebbaadhaaf fakkeenya hunda caalu ta’uu hin oolu. Solomoon mana qulqullummaa ijaaree yommuu xumuru, ayyaana kabajaa guddaa qopheesse (1Mootota 8). Yeroo ayyaanichaa mootichi sirna eebbaa geggeessee Waaqayyoo dhufee gamoo sana keessa akka jiraatu affeere (1Mootota 8:13-53).

Kaayyoon isaa

Har’a gamoo waldaa yeroo Gooftaaf kenninu akkuma godhe Isaafi kaayyoo isaa adda ta’eef adda baasnee kaa’aa jirra .Musee, Izraa fi Solomoon.

Waaqayyoon, “Caasaa kana siif kennina, maqaa keetiif ulfina fiduuf akkasumas hojii kee lafarratti tarkaanfachiisuuf itti fayyadamna” jechaa jirra.

Akka Kiristaanota Pheenxeqoosxeetti, Hafuurri Gooftaa saba Waaqayyoo keessa akka jiraatu ni hubanna (1Qor. 3:16), akkasumas tajaajilaaf humna akka isaaniif kennu (HoE 1:8). Haa ta’u malee, argamuun Waaqayyoo yeroo tokko tokko dhufee gamoo guutuu akka danda’us ni hubanna. Kunis kan ta’e guyyaa Pheenxeqoosxee “akka tasaa sagaleen akka qilleensa hamaa samii irraa dhufee guutummaa mana isaan taa’an guute” (HoE 2:2). Kiristoos yeroo lama ykn sadii maqaa isaatiin walitti qabaman argamuu isaa akka mul’isu waadaa galeera (Mat. 18:20).

Kaayyoon tajaajila of kennuu kun gamoo haaraa kana akka xumuran gargaaruuf gargaarsa inni waldaadhaaf godheef Waaqayyoon galateeffachuudha. Akkasumas itti fayyadama gamoo haaraa Isaafi kaayyoo Isaatiif kennuudha. Tajaajila keessatti waldaan Gooftaan akkuma Caaffata Qulqullaa’oo keessatti godhetti akka gadi bu’ee argamuu isaa akka mul’isu ni afeera. Kana malees miseensonni waldaa Waaqayyoo fi ergama furuu isaatiif irra deebi’anii of kennuu.

Tajaajila Kennuu

Tajaajilli of kennuu soortuun ykn gaggeessaa waldaa affeerameen durfamuu qaba. Sirnichi guyyaa addaa keessummoonni kabajamoo irratti hirmaachuu danda’anitti gaggeessuun gaariidha. Tajaajilli of kennuu hojiiwwan armaan gadii keessaa tokko ykn hunda of keessatti qabachuu danda’a:

- Hidhaa kutuu
- Kadhannaa of kennuu
- Keessummoota addaatiif beekamtii kennuu
- Dubbisa macaafa qulqulluu
- Ragaa ba’uu
- Waaqeffannaa ayyaanaa
- Aarsaa galataa
- Lallaba tokko
- Daawwannaa qabeenya haaraa
- Nyaata waliin nyaatan ykn nyaata haaromsu.

Kutaalee Macaafa Qulqulluu

Kutaawwan macaafa qulqulluu armaan gadii yeroo sirna eebba ijaarsaa dubbifamuu danda’u:

- Eebnaa mana qulqullummaa (2Sen. 6:1-2, 17-20, 40; 7:1-5) .
- Manneen murtii Gooftaa (Faar. 84) .
- Mana Gooftaa haa seennu (Faar. 122).

Kabajuun sirna qulqullaa’aa, Ijoollee Gooftaaf kennuu, dhaabuu qondaala waldaa, fi gamoo kennuu waldaa tokkoon tokkoon isaanii qaama jireenya waldaa Pheenxeqoosteeti. Soortuun Pheenxeqoosxee sirnootaa fi ayyaanotaa kana ulfinaa fi kabaja isaaniif maluun gaggeessuu qaba.

ODEEFFAANNOOWWAN
DABALATAA

~ Odeeffannoo Dabalata 1 ~

Ibsa Amantaa kan Waldaa Yaa'ii Waaqayyoo
Addunyaa Hordofaniif

Ibsi Amantii kun salphaatti akka bu'uura amantii, waldaa fi tumsa nu gidduutti taasifamuutti yaadameeti. Gaaleen ibsa kana keessatti hojii irra oolu kaka'umsa kan hin qabne yoo ta'u, dhugaan kaa'ame garuu akkasitti fudhatama tajaajila dhuguma Pheenxee ta'uuf barbaachisaa dha. Dhugaa macaafa qulqulluu hundumaa of keessaa qaba jedhamee himannaan hin dhihaatu, barbaachisummaa barumsawwan barbaachisoo ta'an kanaaf qabnu kan uwwisu qofa.

1. CAAFFANNI QULQULLAA'AAN GAGGEESSAA
HAFUURA WAAQAYYOOTIIN CAAFAME

Caaffanni Qulqullaa'oon, Kakuu Moofaas ta'e Kakuu Haaraa, afaaniin Waaqayyon kan dubataman fi mul'ata Waaqayyoo namaaf kenne, seera amantii fi shaakala irratti aangoo kan qabu ta'uu isaanii ni amanna. Hafuurri waaqummaa walqixaa fi guutummaatti kutaalee barreeffamoota jalqabaa hundumaatti babal'ata, amanamummaa isaanii guutummaatti mirkaneessa (2Xim. 3:15-17; 2Phex. 1:21).

2. WAAQAYYO BARA BARAA

Tokkummaa Waaqayyoo isa dhugaa fi jiraataa tokkicha isa bara baraa, kan ofii isaatii jiraatu fi qaama sadiin: Abbaa, Ilmaa fi Hafuura Qulqulluu ta'ee of mul'iseetti ni amanna (Mat. 3:16-17; 28:19 dha).

a. Waaqayyo Abbaa. Waaqayyo Abbaa, qaama jalqabaa Waaqa sadan tokkummaa, isa bara baraan akka Uumaa waaqaa fi lafaa, Kenna Seeraa, isa wanti hundinuu isaaf bitamu, akka inni hundumaa keessatti hundumaa akka ta'uuf ni amanna (Uma .1:1; Kees 6:4; 1Qor 15:28).

b. Gooftaa Iyyasuus Kiristoos. Gooftaa Iyyasuus Kiristoos, qaama lammaffaa Waaqa sadan tokkummaa, Ilma Waaqayyoo bara baraa turee fi jirutti ni amanna; akka Inni hafuura qulqulluudhaan foon uffatee dubroo Maariyaam irraa dhalate.

*Odeeffannoo Dabalata I Ibsa Amantaa kan Waldaa
Yaa'ii Waaqayyoo Addunyaa Hordofaniiif*

Jireenya isaa cubbuu hin qabne, tajaajila dinqii isaa, du'a araaraa bakka bu'aa isaa, du'aa ka'uu qaamaa isaa, ol ba'uu injifannoo isaa, fi araarsummaa isaa isa bara baraatti ni amanna (Isa. 7:14; Ibr. 7:25-26; 1Phex. 2:22; HoE 1:9; 2:22; 10:38; 1Qor 15:4; 2Qor.5:21).

c. Hafuura Qulqulluu. Hafuura Qulqulluu, qaama sadaffaa Waaqummaa sadan tokkummaa, Abbaa fi Ilma irraa kan maddu, fi yeroo hundumaa kan argamu fi hojii cubbamaa amansiisuu fi haaromsuu, fi amanticha gara dhugaa hundumaatti qulqulleessuutti ni amanna (Yoh. 14). :26;16:8-11;1 Pheexiroos 1:2;Rom.8:14-16).

3. KUFAATII NAMAA

Ilmi namaa gaarii fi qajeelaa akka uumame ni amanna. Haa ta'u malee, fedha isaanitiin irra daddarbaan Waaqayyoo irraa fagaachuu isaanii fide, kanaanis du'a foonii qofa osoo hin taane du'a hafuuraa, kunis Waaqayyoo irraa adda ba'uu dha (Uma. 1:16-27; 2:17; 3:6; Rom. 5:12-19).

4. FAYYINA NAMAA

Kiristoos isa cubbuu keenyaaf du'ee, awwaalame, guyyaa sadaffaatti du'aa ka'e amanuudhaan fayyina ni amanna. Dhiiga araaraa isaatiin fayyinni dhala namaa hundumaaf karaa aarsaa Kiristoos fannoo irratti kennameera. Muuxannoon kun dhaloota haaraa jedhamuunis kan beekamu yoo ta'u, battalumatti fi guutuu ta'ee hojii Hafuura Qulqulluu kan cubbamaan amanu deebi'ee dhalatee, qajeelaa ta'ee, maatii Waaqayyootti fudhatamee, uumama haaraa Kiristoos Yesuus keessatti, dhaaltuu ta'a jireenya bara baraa (Yoh. 3:5-6; Rom. 10:8-15; Tito 2:11, 3:4-7; 1Yoh. 5:1).

5. FAYYISSUU WAAQAYYOO

Dhukkuba jalaa bilisa bahuun hojii araara Kiristoos hojjete keessatti akka kennamuu fi mirga amantoota hundaati jennee amanna (Isa. 53:4-5; Mat. 8:16-17; Yaaq. 5:14-16).

6. WALDAA FI ERGAMA ISHEE

Waldaan Amantootaa qaama Kiristoosii fi iddoo jireenya Waaqayyoo karaa hafuuraa, addunyaa ammaa keessatti mootummaan Waaqayyoo akka jiru dhugaa

*Odeeffannoo Dabalata 1 Ibsa Amantaa kan Waldaa
Yaa'ii Waaqayyoo Addunyaa Hordofaniif*

baatu, akkasumas addunyaa maratti warra lammata dhalatan hundumaa akka hammattu ni amanna (Efe. 1:22-23; 2:22; Rom. 14:17-18; 1Qor. 4:20).

Ergamni waldaa (1) oduu gamachisa fayyinaa dhala namaa hundumaaf labsuu, (2) amantoota tajaajila hafuuraatiif ijaaruu fi leenjisuu, (3) waaqeffannaadhaan Gooftaa galateeffachuu akka ta'e ni amanna (4) warra rakkatan hundumaaf gara laafina kiristaanaa agarsiisu (Mat. 28:19-20; 10:42; Efe. 4:11-13).

7. ABBOOMMII WALDAA KIRSTAANAA

Cuuphamuun bishaanitti cuuphamuun namoota qalbii diddiirratanii aman hundaarraa akka eegamu ni amanna. Kana gochuudhaan, Kiristoosii wajjin akka du'aniif fi jireenya haaraa keessa akka deddeebi'aniif isa wajjin akka ka'an biyya lafaatti labsu (Mat. 28:19; HoE 10:47-48; Rom. 6:4).

Irbaanni Gooftaa labsii gidiraa fi du'a Gooftaa keenya Yesuus Kiristoos ta'uu isaa ni amanna, hanga Gooftaan deebi'utti amantoonni hundinuu akka goodaman (Luq. 22:14-20; 1Qor. 11:20-34).

8. QULQULLUMMAA

Qulqulleessuun gocha waan hamaa ta'e irraa adda ba'uu, akkasumas Waaqayyoof of kennuu akka ta'e ni amanna. Muuxannoo keessattis battalumatti kan dhufus ta'ee kan tarkaanfataadha. Innis jireenya amantichaa keessatti humna dhiiga Kiristoos dhuunfachuu fi jireenya du'aa ka'e karaa qaama hafuura qulqulluutiin kan oomishamudha. Xiyyeeffannoo amantichaa gara Kiristoositti harkisa, karaa sagalichaan isa barsiisa, amala Kiristoos isa keessas ni oomisha (Rom. 6:1-11; 8:1-2, 13; 12:1-2; Gal. 2:20; Ibr 10:10, 14).

9. CUUPHAA AFUURA QULQULLUU

Afuura qulqulluudhaan cuuphamuun amantichaaf humna jireenyaa fi tajaajila Kiristoosiif kennuu akka ta'e ni amanna. Muuxannoon kun dhaloota haaraa irraa adda kan ta'ee fi booda kan dhufu, amantiidhaan kan fudhatamu yoo ta'u, hafuurri akka ragaa jalqabaatti dubbii kennuudhaan afaanota adda addaatiin dubbachuun mul'achuudhaan kan dabalame dha (Luq 24:49; HoE 1:8; 2:1-4; 8:15-19; 11:14-17; 19:1-7).

10. KENNAA AFUURA QULQULLUU

Ijaarsa fi babal'ina waldaatiif kennaawwan uumamaa ol ta'an sagal (1Qor. 12) fi kennaa tajaajilaa Kiristoos (Efe. 4:11-13) hojii yeroo ammaatti ni amanna.

11. BARA DHUMAA

Gooftaan keenya Yesus Kiristoos saba isaa gara ofii isaatti walitti qabuuf waggaa kuma duraa, dhiihoo fi dhuunfaatti deebi'uu isaatti ni amanna. Abdii eebbifamaa kana qabaannee, yeroo inni dhufu isa qunnamuuf qophii akka taanuuf, akkuma inni qulqulluu ta'etti of qulqulleessina (Yoh. 14:1-3; Tito 2:13; 1Tas. 4:15- 17; 1Yoh 3:2-3; Mul.20:1-6).

Du'aa ka'uu qaamaa dhala namaa hundumaatti, gammachuu dammaqaa bara baraa warra dhugumaan Gooftaa keenya Yesuus Kiristoositti amanan hundumaatti, akkasumas adabbiin dammaqaa bara baraa qooda maqaan isaanii Kitaaba Jireenyaa keessatti hin barreeffamne hundumaa akka ta'e ni amanna (Yoh. 5:28 -29; 1Qor 15:22-24; Mul.20:10-15).

~ Odeeffannoo Dabalataa 2 ~
Mul'achuu Kennaawwan Hafuura Qulqulluu
1 Qorontos 12:8-10

Kennaa Mul'inaa (Yaada Waaqayyoo beekuuf kan kenname) .

- *Jecha (ergaa) beekumsaa*: Mul'ata Hafuuraan kenne kutaa beekumsa Waaqayyoo
- *Jecha (ergaa) ogummaa*: Mul'ata Hafuuraan kenname kan qooda ogummaa Waaqayyoo
- *Hafuurota adda baasuu*: Hafuurri S(s) maaltu mul'achaa akka jiru ykn gocha tokko kakaasaa akka jiru mul'achuu Hafuuraan kenname

Kennaa Raajii (Dubbi Waaqayyoo dubbachuuf kan kenname) .

- *Kennaa raajii*: Hafuuraan kakaafame kan waa'ee ergaa Waaqayyoo biraa dhufe dubbatu
- *Gosa afaanota adda addaa*: Hafuuraan hafuuraan kaka'ee ergaa Waaqayyoo biraa dhufe, ykn kadhannaa Waaqayyoof godhamu, afaan namni dubbatu hin beekneen dubbachuud
- *Hiikkaa afaanota*: Hiika ergaa ykn kadhannaa afaanota adda addaatiin dubbatamu hafuuraan kaka'ee dubbachuudha

Kennaa Humnaa (Hojii Waaqayyoo hojjechuuf kan kenname) .

- *Kennaa amanti*: Hojii Waaqayyoo murteesse tokko raawwachuuf amantiin hafuuraan humnaan dabalu
- *Kennaawwan fayyisuu*: Fayyisuu dhukkubaa fi dadhabbi Hafuuraan humna qabu
- *Humna dinqii*: Hojii addaa Waaqayyoo raawwachuuf humna waaqummaa hafuura humnaan gadhiisuu. (Hub: Kennaan kun caalaatti sirriitti “hojii humnaa” jedhamee waamamuu danda'a ykn jecha jechaatti jecha Giriikii (energemata dunameon) irraa “hojii hojii humnaa” jedhamee waamamuu danda'a.

~ Odeeffaannoo Dabalata 3 ~
Gabaajeewwan Kitaaba Macaafa Qulqulluu

Macaafota Kakuu Moofaa Gabaajee

Seera Uumamaa	Uma.
Seera Ba'uu.....	Bau.
Seera Lewwoota.....	Lew.
Seera Lakkoofsa.....	Lak.
Seera Keessa Deebii	Kes.
Macaafa Iyaasuu	Iya.
Macaafa Abboota Firdii	Abo.
Macaafa Ruut.....	Rut.
Macaafa Saamu'el Isa Duraa	1Sam.
Macaafa Saamu'el Isa Lammaffaa.....	2Sam.
Macaafa Moototaa Isa Duraa	1Mot.
Macaafa Moototaa Isa Lammaffaa	2Mot.
Macaafa Seenaa Isa Dura.....	1Sen.
Macaafa Seenaa Isa Lammaffaa	2Sen.
Macaafa Izraa.....	Iz.
Macaafa Nahimiyaa	Neh.
Macaafa Asteer	As.
Macaafa Iyoob	Iyo.
Macaafa Faarfannaa	Far.
Macaafa Fakkeenya	Fak.
Macaafa Lallabaa	Lal.
Macaafa Weedduu Weedduu Caalu	Wed.
Macaafa Isaayaas	Isa.
Macaafa Ermiyaas Raajichaa	Er.
Macaafa Faaruu Ermiyaas	Faru.
Macaafa Hisqi'el Raajichaa	His.
Macaafa Daani'el Raajichaa	Dan.
Macaafa Hose'aa Raajichaa	Hos.
Macaafa Yo'el Raajichaa	Yoe.
Macaafa Amos Raajichaa	Amo.
Macaafa Obaadiyaa Raajichaa.....	Oba.

Odeeffaannoo Dabalata 3 Gabaajeewwan Kitaaba Macaafa Qulqulluu

Macaafa Yoonas Raajichaa	Yon.
Macaafa Miikiyaas Raajichaa	Milk.
Macaafa Naahom Raajichaa	Naho.
Macaafa Anbaaqom Raajichaa	An.
Macaafa Sefaniya Raajichaa	Sef.
Macaafa Haagee	Hag.
Macaafa Zakkaariyaas Raajichaa	Zak.
Macaafa Miilkiyaas Raajichaa	Milk.

Kakuu Haaraa Gabaajee

Wangeela Maatewos	Mat.
Wangeela Maarqos	Mar.
Wangeela Luqaas	Luq.
Wangeela Yohaannis	Yoh.
Hojii Ergamootaa	HoE.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Roomaatti Erge	Rom.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Qorontositti Erge Isa Duraa	1Qor.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Qorontositti Erge Isa Lammaffaa	2Qor.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Galaatiyaatti Erge	Gal.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Efesoonitti Erge	Efe.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Filiphisiyyusitti Erge	Filp.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Qolosaayis Erge	Qol.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Tasaloonqeetti Erge Isa Duraa	1Tas.
Ergaa Phaawulos Gara Warra Tasaloonqeetti Erge Isa Lammaffaa	2Tas.
Ergaa Phaawulos Gara Ximotewositti Erge Isa Duraa	1Xim.
Ergaa Phaawulos Gara Ximotewositti Erge Isa Lammaffaa	2Xim.
Ergaa Phaawulos Gara Tiitoositti Erge	Tit.
Ergaa Phaawulos Gara Filemonitti Erge	Film.
Ergaa Gara Ibrootaatti Ergame	Ibr.
Ergaa Yaaqoob Erge	Yaq.
Ergaa Phexros Erge Isa Duraa	1Phex.
Ergaa Phexros Erge Isa Lammaffaa	2Phex.
Ergaa Yohannis Erge Isa Duraa	1Yoh.
Ergaa Yohannis Erge Isa Lammaffaa	2Yoh.
Ergaa Yohannis Erge Isa Sadaffaa	3Yoh.
Ergaa Yihudaan Erge	Yih.
Mul'ata Yohannisitti Mul'ate	Mul.

AFRICA'S HOPE

